Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Expositio in Actus Apostolorum et Epistulas Canonicas

https://hdl.handle.net/1874/327986

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
No. 193.

Codd. MSS. Latini
n°. 60.

K 4 01 c
N: 14
T. 194

Pertinet ad carthusienses prope traiectum

194 *(Eccl. 193, antea 296n*.) Charta. fol. 229 ff. 2 col. 1480.*

Dionysius Carthusiensis, Expositio in Acta Apostolorum et Epistolas Canonicas.

Fol. 1a. Prologus in acta apostolorum. Fol. 229a (in fine:) Orate pro scriptore fratre Johanne de Stert monacho pctore (peccatore?) 1480.

„Pertinet ad Carthusienses prope Traiectum."

Hs.
4 C 14

Hs. 194 (4.C.14)

Met 'Cire 212' behandeld: nov. 1990

Prologus in acta apl'oꝝ

Beatus homo qui inuenit sapientiam. et affluit prudencia: Proverbiorum tertio:

Quadriptito existente genere librorum veteris testamenti. quadriptiti quoq; est genus librorum noui testamenti. seu euangelice legis: Librorum etem veteris testamenti. alii sut legales. in quibus lex dei per moysen tradita est digesta ut moysi penthateuch. Alii sunt historiales. ut libri iosue. et iudicum. regum et paripomenon. Alii uero sut prophetales. ut Isaie. Alii sapiencales. sicut proverbia. Dariformiter in nouo testamento. libri legales sut quatuor euangelia: Sapiencales, epistole ap'lorum. ꝓphet'al'. est apocalipsis. Historial' vero est liber actuum ap'lorum. nunc deo adiuante elucidandus: Porro euangelicam doctrinam xpi. a sacratissimis euangelistis descriptam. omni sapia pfulgere certissimum est fideli. Quanus autem hec ipsa sapia in euangelys multum copendiose et clare mirabilem conscripta. mthalomi per ceteros noui testamenti scriptuas clarius elucidat et firma probatur. Et in eptis quide ap'lorum potissime pauli. fit hor. per allegationes scripturarum veteris testamenti. et ꝓ moralia documenta: In actibus vero ap'lorum. fit hor ꝓ miraculorum relatione. quibus xpiane fidei veritas diuinitus data. ostenditur. per allegationes quoq; uarias scripturarum de documenta moralia. Deniq; intuentibus. presertim libri apocalipsis. clarissime liquet eodem spiritu locutos veteris legis btissimos vates. et euangelice legis ꝓphetam sanctum euangelistam iohannem. qui in apocalipsi sua non sensibus tantum. sed et uerbis quoq; et modo loquendi ac procedendi. veteris testamenti ꝓphetis reperit conformis. Presertim ysaie. ezechielis. et zacharie. que admodum in exposicione apocalipsis ꝓpriis locis monstrauimus.

Insup sapiencia libri huius nunc explanandi. multiplicat' comendat'. Primo ac generaliter racione operis. qua de deo: 2°. racione actionis. qua a sacrosancto luca euangelista est editus iste liber: 3°. racione materie. qm apostolicos actus describit. primo in primis ap'lis in materia euangelicarum librorum comendat. Nam primo capto de xpi ascensione. in 2°. de spus sci missione loquit. Quarto racione forme predendi: qm euidenter. distincte. copendiose. primo magistralissime est predens. Sed et stilus ipse venustus est. et greca eloquencia resonat. Itaq; vtilissima prorsus est pritus theoria voluminis atq; historia eius. in quo exordia et pressus primitue ecclie seriatim describitur. et item. catholica fides. non mediocriter roboratur. Sed et liber ipe sentenciosus et iocundus est valde: Propter quod pro illuminacione adorandi paracliti spus sancti in eius exposicione. singulariter eiusdem almi pneumatis imensa clementiam ac supmunificentissima bonitate exoro dicens ex corde. Dem sancte spiritus. et emitte celitus. lucis tue radium. Explicit ꝓlogꝰ

N. 141. C.

Exposicio primi capti libri actuū apl̄oz. primus quidem sermonē feci Articulus primus

IN exordio libri huius pandit se beatissimus lucas esse primus descriptor voluminis: dū ad finem euangelii a se descripti. seipsum denuat: atq; eidem uno qui euangelium scripsit. hunc quoq; codicem scribe manifestauit dicendo./

Primum quidem: videlicet in euangelico libro a me descripto: sermonem feci de omnibus o theophile. que cepit ihesus facere et docere: i. est. de factis documentisq; xpi: Non q̄ omnia gesta et dogmata saluatoris ipe aut aliud aliquis euangelista. in particulari per singula sit complexus. Nam et q̄d in hoc ipso volumine scribus paulus xpm protulisse commemorat: oportet ingens memoriam esse verbi dni ihu. q̄ beatius et magis dare q̄m accipere: nullus in euangelio suo tacuit euangelista. Johannes quoq; ultimo legit: q̄ alia multa signa fecit ihesus. que si scribat p̄ singula. nec ipm aut arbitror mundū posse capere eos. qui scribendi sunt libros: Deniq; q̄ innumerabilia. particulariterq; indescriptibilia fuerunt xpi miracula. ex euangelio certissime constat. Scriptū est matthei octauo. q̄ omnes male habentes curauit/ Item q̄ matthei. ix°. Circuibat ihesus omnes ciuitates curans omne languorē et omnem infirmitatem. Matth̄i quoq; xxv° scriptū est. Q̄z ei demisset in terram genesar. uniuersi loci illius miserunt in uniuersam regionem illā et obtulerunt ei omnes male habentes. et rogabant eū ut vel fimbriam uestimenti eius tangerent. et quicūq; tetigerunt salui facti sunt: Similiter scriptū est marci vi°. Quocūq; introibat ihus in uicos uel in uillas aut ciuitates. in plateas ponebant infirmos. et quotq̄t tangebat eū salui fiebant: Itaq; distributio ista qua datur: Sermonē feci de omnibus. intelligenda est de generibus singulorū. non de singulis generū. si quidē de ullis aliqua uerecauit/ Petr̄ q̄d asserit beda de omnibus electis. unde bene faceret simonem q̄ iudicauit apta et congrua sufficiēs officio dispensationis sue/

Pensandus quoq; est ordo verborum in eo q̄ scriptū est/ Que cepit ihesus facere et docere. Ita q̄ primo exorsus est operari. deinde q̄d fecit edocuit/ Quo multorū presumptio atq; audacia reprehenditur/ qui priores sint docere q̄m discere. loqui q̄m audire. Vel qui ea que predicant facto non exequuntur/ nec erubescunt uitaq; et exemplaria diuersari coram his quibus presunt. aut uerbū dei amittant. Quibus id intuendū q̄d legit iacobi primo: Sit omnis homo velox ad audiendū. tardus autem ad loquendū: Denique cuius uita despicitur. uestat ut eius predicatio contemnat. Primo bona docere et ipse agere. quid aliud est q̄ se uoce propria condemnare. iuxta illud esaiae. xl. Deus maledicat impius diabolū. maledicat ipse alias suā/ Et ad romanos 2°. Inexcusabilis es o homo qui iudicas. In quo enim iudicas alium. teipsum condemnas. eadem enim agis/ Interea. Peccatori dixit deus. quare tu enarras iustitias meas: Doctor ergo predicator et pastor uniuersi istū sequens magistrum

primo faciat que aliōs docet. neq̄ pio ore dampnet /

¶ Postremo theophilū iſtū. cui et euāgeliū et p̄item librū lucas conſcripſit quidā affirmant fuiſſe virū potentem achaie principem. Alij q̄ fuit epūs. Theophilus autem nūpatur. dei amatore. seu a deo amatus. Itaq̄ non ſolū hunc p̄ſone. ſ. et cunctis deū amantibus. atq̄ ab eo ſcdm̄ p̄destinationem eternam amatis. ſcriptus eſt liber iſte euangeliūq̄ uolumen. Itaq̄ ſcripſi: De omnibus que cepit ihesus facere et docere vſq̄ in diem qua precipiens aplis per ſpm̄ ſcm̄ quos elegit: Idest uſq̄ ad diem aſcensionis. quo iuſſit aplis? Euntes in mundū vniuerſū. p̄dicate euangeliū omni creature: Et quod infra habetur: Eritis mihi teſtes in omni iudea et galilea et ſamaria. et uſq̄ ad vltimū terre: Q̄ autē in euāno ſuo lucas. uſq̄ ad dictū. factaq̄ xpi. in die aſcensionis. narrationem protraxerit. atq̄ ibidem finierit. ex fine euangelij ſui oſtenditur. quod ita ſimiliter: Eduxit autem eos foras in bethania. et eleuatis manibus ſuis benedixit illis. Et factū eſt dū benediceret eis. receſſit ab eis et ferebatur in celū / Et ipi adorantes. reſſi ſunt in ihlm cū gaudio magno. et erant ſemp in templo. laudantes et benedicentes deū /

Q̄ autē xpus aplos ad ſuā apoſtolatus: et predicationis officiū elegerit mauri 3° ſic refertur. Aſcendens i māte vocauit ad ſe quos voluit ipſe. et fecit ut eſſent duodecim cū illo. et ut mitteret eos p̄dicare euangeliū. quibus et iohannis vi^te p̄fatur. Nonne ego vos duodecim elegi. Et vnus ex vobis diabolus eſt. s. iudas tradidit / quem certū eſt in die aſcensionis defuiſſe. et loco eius aſſumſe mathiam /

¶ Porro xpus. ſcdm̄ q̄ homo in omnibus diligebatur a ſpū ſancto. ſ. et a ſe ipſo ut deus. ſeu a tota ſimbeatiſſima trinitate: Per tamen diuerſa. ſpiritui ſancto magis aſſcribitur / ſicut et ceteri opera benignitatis. q̄m. ſpiritui ſancto. bonitas benignitas. dilectio. liberalitas. appropriatur / Propt̄ q̄d. p̄ſalmo. 61°. loquit xpus ut homo: Spiritus dni ſup me. eo q̄ unxit me. ad annūciandū mansuetis miſit me: /

¶ Aſſumptus eſt: Ipſe xpus ſcdm̄ naturā aſſumptam. de terra in celū: Iuxta illud mauri vltimo. Et dns quidē ihesus poſtq̄m locutus eſt eis. aſſumptus eſt in celum. et ſedet a dextris dei /

¶ Aſſumptus eſt: aut qua diuina virtute aſſumpſit. uel de terra in celū leuauit ſemp̄. quod et per dotem agilitatis facere potuit. Ita q̄ corpus eius ſua agilitate potuit ſe leuare. Aſſumptus quoq̄ licet. tota ſimbenedicte trinitati poteſt aſcribi. que in cunctis effectibus potiſſime xpi. principaliter operatur / cuius et opera ſunt indiuiſa. Interea.

¶ Aſſumptus eſt: et a nube ſuſtante deo ſuo obſequiū. non ſerente auxilium / ab vniuerſa quoq̄ celeſtis aule frequentia cū ingenti ſuſceptus eſt gaudio. cū dicit ad eos Attollite portas principes vras et eleuamini porte eternales. et introibit rex gloriē / Q̄ autem ſcdm̄ diuinitatem illocalem. incommutabilem. incircumſcriptibilem. cuncta implentem. nō menſam. non opetat xpo loci mutatē aſcendere ſiue deſcendere. certū eſt. q̄ ſcdm̄ formam ſerui ductaxat. p̄ qua terram. corporalia ſpacia. reliquit quodāmodo paſſione mſtate p̄ditat /

Johis .16. Exiui a patre et venio mundū. iterū relinquo mundū et vado ad patrem. Quibus et prebuit. v visibiliter audibiliter. tangibiliter. monstrauit: seipsū viuū: vitā corporalē humana: Post passionē suā. videlicet statim post resurrectionē suā. Siquidē. surgens ihūs mane prima sabbati. eadem die cepit apparere. et loqui aplis alijs credentibus.

In multis argumentis. Argumentū triplicē sumit. Primo. ut est vacuo rei dubie faciens fidem. v certitudinē; Dicit enim in hac diffinitione sumit fides. et hoc modo que cadunt sub fide. argumenta non habent. cum ex principijs p se notis probari nō queūt. Secundo accipit argumentū pro quocūq; signo sensibili ad veritatis declarationem inducto. Tertio pro effectu huiusmodi argumentorū. puta pro adhesione qua mens veritati assentit. Vnde ad hebreos xj°. sumit. dicente aplo. Fides est sperandarū substantia rerum argumentum non apparentium. Nunc autē argumentū 2° modo accipit. vt sit sensus. q ihūs per multa sensibilia signa et gesta seu opera. probauit se vere resuscitatū et resurrexisse.

Per dies quadraginta apparens eis: Et si nō cotidie. tamē frequenter. et multo frequentius. q̄m aliquis evangelistarū. Imo q̄m omnes simul describunt. cū paulus multas referat fuas eius ad discipulos veras atq; sensibiles apparitiones a multo illorū decepta. Quomodo autē et quotiens. vbi et quo ordine apparuerit eis. in evangelijs et verbis apti pauli ostenditur. Et loquens de regno dei. v de statu ecclie militantis et triumphantis. de vtroq; enī regno inter hos dies multa locutus est. quō statuerat diuulgandū esse evangelium per totū orbem terrarū: et de mirabilibus per aplos exhibendis. de felicitate etiā patrie beatorū. quēadmodū evangelia describūt. Et conuescens. v cū discipulis suis saluator māducans. Precepit eis ab ierosolimis ne discederent. Frequenter xp̄us post resurrectionē suā cū discipulis legitur manducasse. Primo cū duobus in castello emaus. iuxta illud luce vltimo. Factū est cū recūberet cū illis accepit panem &c. Secō cū xj aplis. et pfatis duobus in cenaculo seu conclaui ihērlm. sicut in eodē luce capto scriptū est. Et vtiq; manducatio her. facta est in die pasche. Tercio cū vij discipulis iuxta mare tyberiadis. ut habetur iohis vltio. Quarto coram videntibus in die ascensionis prout marci vltimo: dicunt expositores. Si ergo manducatio de qua nūc sermo refertur ad eam que fuit in die ascensionis. sensus erit. q̄ die illo nusquā aplis ne gratia predicandi. quoq; a ihērlm psiliscerentur / donec spūs sanctus iuxta ei promissū venirent / Vnde luce vltimo ait eisdem. Vos autē sedete in ciuitate quousq; induamini virtute ex alto / Si vero manducatio ista ad 2am seu 3am referatur. Ad prima enī pie non refertur. Potest esse sensus. q̄ tunc precepit eis. de ihērlm timore iudeorū no discedere. ātē sicut verisimile est discessissent. quia tam pauidi erāt.

Sed expectarent promissionem patris: v repetitionē promissionis. de missione paracliti. que pater per os trigemini filij sui promisit / Audistis inquit per os meū; Quam passione instante xp̄istus dixit:

apostolis illud iohis. ix°. ¶ Paraclitus autē spūs scūs quē mittet pater in nomie meo. ille vos docebit oīa. ¶ Cuia iohānes quidē baptizauit aq̄. .x. corpora aquis abluebat. animas non purgauit. Ita q̄ eius baptismus no tulit gratiā. nec fuit vnū septē sacramentoz. sed quid sacramentale dispositiuū ad xpi baptisma. ¶ Vos autē baptisabimini spu sancto no post multos hos dies. .x. mfra paucos dies. ¶ Cui iohānis ꝯ dicat q̄ discipuli. puta aplī xpi. baptizabant de mandato ipius. credendū est q̄ ipi a xpo fuerāt baptizati baptismo euangelice legis gratiā conferente. illo enim et ipsi baptisabant. Nec minus si aplos ante passionē ppria manibus baptizauit. qui tempore cene pedes eoz lauare dignatus est. ¶ Precipue. cū iam diu ante hanc cenā dixerit nycodemo. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu scō: no potest intrare in regnū dei. Itaq̄ q̄d ait. Vos autē baptisabimini spu sancto. sic intelligendū est censetur. spiritu sancto iplebimini. qui et mentes eas plus q̄m ante. ab oī sorde lauabit. ¶ Dicta copiosa illa spiritus sancti infusio per signū visibile. baptisato discipulorū datur. q̄m admistaꝝ spiritui mundantis aque desup fluxit in eos. Vnde et spūs sanctꝰ 2 gratia eius p aquā exprimit. q̄m mentem purgat. refrigerat. vesiat. ¶ Hinc iohānis .x°. loquitur xpus. Qui credit in me sicut dicit scriptura. flumina de ventre eius fluent aque viue. Idē evāgta exponens adiecit. Hoc autem dicebat de spiritu quē accepturi erāt credentes in eū. Apocalipsis xxi. 22°. dicit iohānes. ¶ Ostendit mihi flumen aque splendidū tanq̄ cristallū. q̄d de spiritu scō exponit. ¶ Sicut ergo spūs scī illuminatio vnctio appellatur. Iuxta illud ꝓma iohis 2°. Vnctio eius docet vos de oībus. sic copiosa eius susceptio. baptizatoꝝ mentis dorat. Propter quē rabanū in libris aliquibus sic habet. ¶ Vos autē baptisabimini spu sancto. Et istud infra dierum dies septē q̄ die pentheostes fuit impletū. ¶ Ceterum qui venerāt interrogabāt eū dicentes: Non ēm euidenter apparet in quo loco fuerit istoꝝ discipulorū conuentio et inhabitatio. an septē in cenaculo. uel i loco ascensionis. In die ēm ascensionis xpus bis eis apparuit. primo in cenaculo. 2° in monte oliueti vnde ascendit. Verūtm ex verbis sequentibus videtur fuisse conuentio et inhabitatio ista circa locū ascensionis. nam paulo post data salutis responsione subiungitur. Et hec dicēte illis videntibus illis elevatus est. ¶ Domine si in tempe hoc restituis regnū israhel. idest. an statim missō nobis spū sancto reparabis potestatem et regiā dignitatē israhelitici regni ac populi iudeorū. dando fidelibus tuis tempale regnū in seculo isto. et spualiter regnando in eis. ¶ Discipuli isti nondū pferte illustrati putabant ꝓpheticas promissiones de regno xpi in plebe fideliū corporaliter tempaliterq̄ complendis. quēadmodū execrati iudei usq̄ in pnīs existimant. ¶ Nec ēm de matre filioꝝ zebedei dicit hieron q̄ mulier illa quia audiuit a xpo q̄ crucifigendus esset et resurrecturus. putauit ei illico regnatiuū. ¶ Et Cleophas luce vltimo dicit. Nos autē sperabamus q̄ ipe esset redemptur israhel. Videbant ēm discipuli. q̄ ꝓpter iudeoꝝ.

esset ablatu sceptru alienigena eis
dnante. et q subditi essent romanis.
idcirco querebant an xpus vespa-
tianus et sublimatius esset mox vesp⁹
isset. provt verba queda ppheta supi-
cietemis sonare videntur. an potius in
futuro et diu post. regnu ppli sui exal-
tavet. Et cum questio ista ex ignoran-
tia et errore processit. xpc ea resellit
ut subditur: Dixit aute eis. Non est
vrm noste tempa uel momenta que pr
posuit in sua potestate: Restituto
israhelitis regnu. spualit intelligenda
est. quantu ad bona gloze in futuro:
Et quo tpe id dicit determinate velle
proferre non est vre puritatis: Ple-
narie enim no fiet nisi in die iudicij. cum
veri israhelite in aia et corpore glori-
ficabunt. et eternaliter regnabunt cu
xpo. Opinabant aute et ptim fit in
mortibus singlorum. quando ad patria
regnu celestis pruenit. Sz nec tempus
iudicij. nec diem mortis. vult deus pre-
sciri: quatis mortales tanto sint de
iudicij adventu mortis q hora solliti
ciores. quanto sut magis meriti:
Dicit totidie vigilent. tanqm die eade
et alio mox sequente sint iudicandi.
Istaq tpa et momenta mortis atq iu-
dicij vniversoz. pater posuit in sue
potestate. cum sue notitie ea servauit.
et cui placuerit. in eis que decreuit
pficiet. Ab hac tamen pstate atq
sciencia. nec filius nec spus sanctus
excluditur. cu trium psonarum sit una
potestas eademq sciencia. Idcirco q
de una exprimit. de alijs eade racione
intelligi datur. Interdu uero ex cta
causa aliquibus hora mortis pnunciat.
Verumtamen augustinus in sermone qui
de ascensione. verba ista aliter allegat
interpretat et tractat sub hac forma.
Dne si hoc tpe psentabis. et quando
regnu israhel? Et p pntatione xpisti
intelligit revelationem eius aptam. qua
in die iudicij ab omnibus videbit. venies
in maiestate et gloria. Per regnu vo
israhel. intelligit regnu celeste. qd cotidie
nobis communicari precamur. dicentes
Adueniat regnu tuu. ut sibiq ad so-
cietatem in celis regnantiu pducam.
Dicit ergo ut opta augustini intentione apli
ysterii agnoscere tempus et horam
iudicij. Quoz curiositate xpistus
reprimens respondit. Non est vrm
scire tpa uel momenta ꝛc. Per que verba
sicut in libro de ciuitate dei asserit
augustinus. Christus vetauerunt omes
qui de antixpi aduentu et fine mundi
tempus calculare psumunt cui omnia
horis determinatis tempus ex dei libera
ma potestate dependeat. Idcirco nulli
nisi quantu revelauerit deus notescere
valet: qneadmodu determinatu tempus
creationis seu exordij mundi. ex sola
dei revelatione innotuit. Quod vero
ad discipulos illos. pcipue apostos pti-
nuerit. subditur: Sed accipietis
virtutem supuenientis spus sancti in
vos: Idest ipsius omnipotente spm sim
vobis in sensibili signo donandi. vel
virtutem: idest fortem gratiam et
cariscmata spus sancti. qui cito desup
descendet in vos. Dicitur aut spus
sanctus eius a pre et filio egrmo et a
seipso dari atq infundi. quibus dona
eius adgratia quatu faciente ptine.
dantur seu infunduntur. Unus spus
sanctus domini dei vestri. na a pre
filioq procedit tanqm donabilis. cu
ipse sit amor in quo prima trium
dom relucet. et in quo reteta dona

donant. Descendit quoq; atq; sup uenit spūs sūs m homēs. non per loci mutacione. cū maneat scriptibilis inuariabilis q; Sistat ꝑ dono sūo infusionem: Et eritis mihi testes m ihlm. et m oī iudea. et samaria. et usq; ad vltimū terre: dest. m locis hīs seu vbiq; fidelium pdicabitis me esse xpm: et verbis figmis ac sanguinis mei effusione: incarnacionem. passionem. resurrectiōi. ascensiom. et ceteris misteriis ad me spectantibus. testiom phibebitis. Quibus verbis xps predixit euangm ubiq; per aplos diuulgandū iuxta illud pet. In omem terrā exiuit sonus eoz. Et ysaie xpo. A finibus terre audiuim⁹ laudes. gloriā iusti. Rursusq; ysaie vltimo xps de hac re aptissime pnunciauit. Mittā ex eis qui saluati fuerint m mare. m affricā. et lydiā. m greciā et italiā. ad insulas longe. et anūciabūt gloriam meā gentibus. Unde thomas m india. Iacobus m hispania q; sūt terminī terre habitabilis. pdicasse legūtur: Et cū hec dixisset. nō solū hec vtiq; sed alia quedā que marci vltimo referūt. Videntibus illis. .s. corporalibus oculis: eleuatus est. idest. m celū a terra assūptus modo iam explanato: Et nubes suscepit eū ab oculis eoz. Ita q; nube eū ascendētē et m altiora conscendētē eis amplius nō viderūt. Quā intenta acie ꝑsecuti sūt ascendentē. et cū ingenti letitia hoc cōspexerit d quoq; intuendū. quēadmodū vbiq; creatura obediat suo creatori. Nempe. natū dm. mox angeli iudis. stella gentibus nūciauerūt. In tūs figuracione quoq; nubes eū lucida obumbrauit: et cū esset m deserto cū bestijs. angeli ministrauerūt eidem. Demq; patiente xpo obscuratus est sol et imutatus est cursus lune. Ascendenti etiā. nubes obsequiū. nō subsidiū prebuit: Erātq; intuentes m celū euntem illū. et ad sūmū atq; empireū celū scandentem. auidissima. deuotissima ac iocundissima mente corpore eoq; psequerent intuitu: ecce duo viri. et angeli sancti m forma virili: astiterunt et subito cōparuerūt: iuxta illos m vestibus albis. quaz albedo et candor puritatē nature angelice. iocunditatēq; huius negocij monstrauerūt. Qui et dixerūt. Viri galilei. Quēadmodū eū ihūs. sic et apli de galilea fuerūt. uel omēs uel pene omnes. quid statis aspicientes m celū. Nam et cū dns ihūs nube mirabiliter subtractus. atq; m altum ꝓgressus oculis illoz. fuisset ablatus. nō cessauerit suos aspicere post dilectū ut moris est amantibus atq; mirantibus. Deo ad declarandū xpi maiestatē. et ꝓ tonsolatione ac informacione discipulorz angeli apparuerūt dicentes: Quid statis aspicientes m celū. tanqm dicant. Cur eatenus miramini q; dns vnus sorū. creator celorū. virgineus dei ad celestia tendit. nō inde mirem. si de hoc pocius. q; ad tras descendere. meruisset. me⁹ vos conuersari et crucifigi dignatus est. Dixit ihūs qui assūptus est a vob m celū sic veniet. quēadmodū vidistis eū euntem m celū. Et sicut cū nube ascendit. et m vera humanitate glorificata. Item q; cū multitudine angelorū ac sanctorz quos de lymbo

eduxit. Sta in nube veniet iudicaturus mundū in natura humane cū militibus dñe ciuitū supnorū. Iuxta illud ysaye 3°. Dñs ad iudicandū ueniet cū senibus ppli sui et principibus eius. ℣. Tunc reuersi sunt ihēm: sēdm qd xps eis precepit ut dictū est. A monte qui vocat oliueti. de q loco xps ascendit. qui est iuxta ihēm. ut pote p vnū miliare qd est media leuta distans ab ea. Ideo subdit. sabbati habens iter. Idest p tm spacii ab ea distans. q̄ntū die sabbati licuit iudeis sēdz legem ambulare seu p̄gredi a p̄pria mansione. videlicz. p mille passus. Que ambulatio. cū ad orationem potius sit q̄m ad laborē. q̄eti sabbati no deuergauit /

℣ Porro iuxta literalem intelligentia mons iste dictus est oliueti. quoniā olivarū arboribus consitus fuit. Per oliua vero. pietas misericordia claritas. designat. In hūc q̄ monte xps discipulos cōuenient eduxit. et ab eo vite ascendit. Vbi spūs sū vnctionem et illustrationē eis sponsorē et benignitate copiosa ipendit /

Insuper. qui in apls spūs sc̄a domīs cupit ipleri. sabbati iter mediat. v. quieti intendit mentali. patriaq̄ loci introeat qui p ihēm figurat. Vt iuxta ysaiā sit ei sabbatū ex sabbo. b. quies patrie. merito quietis die. qua qui hīt cessat ab inquietudine operū pueršoz. et vitiorū tumultu ullis in retributione et pace quiescet celesti / Nitamur aut̄ sēdz quosdā discipuli de xpi ascensione cōtristabant. mentū eis auferebat dilectio. potius tm eos puto nde vehementer grauisos. p̄sertim cū scriptū sit. luce vltio. Fructu est cū benedixet eis. recessit ab eis et ferebat in celū. Et ipi adorantes. regressi sūt in ihēm. cū gaudio magno /: Et cū intrassent in cenaculū. In quo xps cenā celebrat nouissimā prima q̄z missam: ascenderūt in superā. v. in illud cenaculū qd fuit in loco sublimi. puta i monte syon ppe templū /: Vbi manebat petrus et iohānes. iacobus et andreas. philippus et thomas. bartholomeus et matheus. iacobus alphei. v. iacobi minoz filius alphei. qui iacobus dictus est frater xpi. tm̄q̄ forma vultu gestu. modoq̄ conuersandi. et patrie pris. et q̄ filius fuit sororis virginis sōm̄te genitricis xpi /: Et symon zelotes. Qui mathi detō dicitur symon chananeus. q̄ de vico galilee nōie chana. vbi saluator aquam conuertit in vinū extitit oriundus: Et iudas iacobi: sallicz fr̄ iacobi minoris. qui iudas in sua canonica fortiter iacobi se appellat /: Isti itaq̄ cū ceteris qui sequit̄ p̄fatū locum ingressi sunt: tum ppt̄ loci amorem et sanctitatem. q̄ xps sua sanctificauit p̄nīa. cena. et euangelice legis sacramenti institutione: tum ut ibi i loco abstracto liberius oratiom intenderēt; Et item. ut ibi latentes. iudeoz vitaret calumpnia. Nondū em̄ p̄fecta caritas exclusit ab eis timorem: Conuenient quoq̄ in altū conscenderant locum: qui terrena spernentes. ad spūs sc̄i se p̄parabant aduentū /: Vbi omes erant p̄seuerantes vnanimit in oratione Iam namq̄ per caritate sūt secuti in dño adunati: idipsū dicentes omes. et sanctā nescientes. Itaq̄ et nos si spiritu sancto impleri optamus. con-

corditer et mstanter oratiom vacemus. vnanimes. vno ore deu m omibus ho norantes: cu mulieribus? virg religiosis. Audeliz. maria magdalene et ceteris que m evangelio xpo mi trasse leguntur. / Et maria matre thesu: que et si post vivos hos noiet. omibus tm prestimior fuit et sanctior omissis: Et fratribus eius: idest. cognatis. qua no tantu quida aplor ß et aliorum discipulor. quida erant consanguinei saluatoris. Est aute consuetudo scripture. ut qui de eadem cognatione sunt. fres vocentur / Consequenter describit substitu tio matthie loco inde m apostolatu, Et m diebus illis. exurgens petrus m medio fratrum: Ecce hic omnes cpli fratres vocant. / Dixit: designatq; et p9 passionem Jam em. et ante passione. fuit a xpo princeps aplor constitutus. ideo tanq; maior ac prior pre ceteris lo quit. que sequunt. Demq; ppter tanti collegii dignitate. potissime ip matris xpi pricam. humiliter subiungit. reverenter stat. sapienterq; loquit. Vt et devotor ac religio sor conventus est honorandus / Erat aute turba hoim simul fere centu viginti: quor quida fuer viri. alique femine / Sed quomo quasi dubitms aut. fere. cu per eu spiu suu loquat. Est respondendq; fere non ponit hic dubitative. sed potius assertive: ad inuendu. q; a pdicto numero. mltitudo ulla pauu distabat. In magno autem numero quod pauu desit sci supfluit. non reputat aliqn m scripturis. nec m coi modo loquendi. ppt qd interdu isti eruditissimi asserunt fuisse centu viginti: Viri fratres oportet implari scriptura. quam pdixit spus sanctus per os dauid: Que aut sit ista scriptura paulo post subditur /: de iuda qui fuit dux .i. ductor eor. qui comprehenderut thesu. iuxta illud luce. 22°. Judas vnus de duodeci antere debat eos / qui connumeratus erat m nobis .i. a xpo vnus aplor ordinatus sicq; ab alijs appellatus /; Et sortitus est sortem ministerij huius: idest. pte m officio et gratia aplatus. adeptus a saluatore. Ista q; fuit. cpls et predicauit ac baptisauit: Imo ut asserit augustin9 Baptizauit iohannes baptista. et baptizatu non fuit. baptizauit iudas. et baptizatu fuit. Quod ideo dicit. qm m iohannis baptismo gratia no dabat. Sed vero talit baptizati post xpi fidei susceptione. rebaptizabant. no aut q a iuda fuerant baptizati /: Et hic quide possedit agru de mercede iniq tatis. / Quod triplicater explanat. Primo q; q; eternam scelus ac nois sui memoria agru hunc possidet m mentibus rerum eius. et animis eius: Dt enim mathei .27. legitur /. Videns iudas q; damnatus esset. desperatione fractus denarios quibus vendidit xpm restitu it templo. pro quibus principes sacerdotu agru figuli emerut p9 sepultura peregrinor. cuius rei no obliuiscunt fideles: Secundo a quibusda exponit. q; iudas ibi sepultus sit. ideoq; corporis sui mutatione. agru istu possideat. sed hoc certu non est / Ideo Tertio exponit. q; iuxta consue tudinem sacri eloquij iudas hic agru possedit .i. possidere fecit / ha argen teos restituendo. Causa fuit q; agru ille emptus fuit atq; possessus ab emp

toribus seu in eo sepultus. Juxta quem sensu sanctus Iob. abhominabuntur me inquit vestimenta mea. & abhominabilem intuentibus reddent /
/: Et suspensus; Unde a serpso. nalaqueo se suspendit /: Ceperunt medij; qui dei et hoim mediatore. tam vili precio ipssime vendidit /: Et diffusa sunt viscera eius: / Unde in horrenda illa intestinoru eius effusione turpissima monstravet. qm enormie piaculu cõmisisset / Ita et arrius sup bissimus. qm xpi diuinitate ore blasphemauit sacrilego. Viscerũ deprehensus dolore. ad nature requisita declinans. intestina sua turpissimq. turpissime mox effudit //: Et notũ factũ est: Ceteris seu genus mortis inde: omnibus habitantibus hierlm; ita ut appellaretur ager ille lingua eoru achaldemach. idest ager sanguinis / & emptus precio sanguinis ihesu /
Deinde ponit scripturas dauid. inde concernens: Scriptũ est em in libro psalmoru. Fiat commoratio eius deserta. et non sit qui inhabitet in ea. et episcopatũ eius accipiat alter: Oportet. q̃ xps et dñs. atq; apli. allegando scripturas veteris testamenti. diuissim. sensu magis qm verba allegant / Ita et petrus iam ait q̃ Inducat aute testiom ex psalmis duobus. cuius testiom primi ps quitu ad sensu psalmo .68. habetur. in q̃ inde eradicatio pphetat. Dein q̃ ibi de iudeis xpi psecutoribꝰ pluraliter dicit. hic de iuda singulariter allegat Sic em in ps̃o illo nostra habz translatio. Fiat habitatio eoz deserta. et in tabernaculis eoz no sit qui inhabitet. Horũ etem unus extitit pdi/
tor quoz ois ecclia et dñus in vlationem sanguinis xpi p rõnos destructe nosaut Secunda vero pars testimonij huius de traslatione apostatus inde loquens scripta est in ps̃o centesimo octauo quo legit. Fiant dies eius pauci. et epatũ eius accipiat alter / Apostatus aut epatus vocatur. et apsoz successores extant episcopi. Oportet ergo ex hmõi viris. qui nobiscũ sut congregati /. & qui in tõ nos uersati sut. nunc q̃ nobiscũ colleeti / conuersati in q̃m/: In omi tpe quo intrauit et exiuit inter nos dñs ihesus: iuxta illud ps̃i. Viderunt ingressus tuos deus ingressus dei mei regis mei qui est in sancto / Ysaie quoq;. 42. Dil laudabũt deum a finibus terre cete qui descendunt mare et plenitudo eius insule et habitatores eaꝝ. Et alibi. Audite surdi et cęci intuemini ut videatis. quis cecus nisi seruus meus. aut surdus nisi qui dominatur ei. Et rursus. Audite gentes et cognoscite ecclia et audi terra. ecce ego adducam malum super populum istum. fructum cogitationum eoꝝ. quoniam verba mea audierunt et legem meam abiecerunt. Et alibi. Audite celi et auribus percipe terra. quia dñs locutus est. filios enutriui et exaltaui ipsi autem spreuerunt me. cognouit bos possessorem suum et asinus presepe domini sui. Israel autem me non cognouit. et populus meus non intellexit. Ve genti peccatrici populo graui semini nequam filiis sceleratis. dereliquerunt dñm. et blasphemauerunt sanctum israel. abalienati sunt retrorsum. Et alibi. Ecce dies veniunt dicit dñs. et consummabo domui israel et domui iuda testamentum nouum non secundum testamentum quod pepigi patribus eoꝝ in die qua apprehendi manum eoꝝ ut educerem eos de terra egipti. quia ipsi non permanserunt in testamento meo. et ego neglexi eos dicit dñs. Et alibi. Ecce ego mittam piscatores meos dicit dñs. et piscabũtur eos. et post hec mittam multos uenatores. et uenabũtur eos de omi monte et de omi colle. et de cauernis petrarum. Et alibi. Ecce ego mittam serpentes in uos regulos quibus non est incantatio. et mordebũt uos dicit dñs. Et alibi. Ecce ego mittam in uos gladium et ultionem faciam de uobis dicit dñs. Et alibi. Ecce ego mittam in uos famem non famem panis neq; sitim aquę. sed audiendi uerbum dei. Et alibi. Ecce ego mittam in uos mortalitatem in plateis uestris. et cadent interfecti in medio uestri. Et alibi. Ecce ego mittam in uos bestias agri. et interficient uos. Et alibi. Ecce ego mittam in uos gladium et pestilentiam. et dabo uos in uasum omnibus regnis terre. Et alibi. Ecce ego mittam in uos ignem et deuorabit omnes ciuitates uestras. Et alibi. Ecce ego mittam in uos ignem et deuorabit domos uestras. Et alibi. Ecce ego mittam in uos ignem et deuorabit omnes

ordmauerut: Joseph qui vocabatur barsabas. qui cognominatus est iustus. Quia tam preclare et euidentis fuit iustitie. q ppzio nō quasi amisso. iusti est appellatus / Et mathiā: Prudenti autē consilio ioseph iste laudatur. ne ex sua culpa videat ab aplat u repulsus: Non ait mathias: Nam ei pro oīm premonio sit sufficē. q alio tam iusto in hac parte electo. ipse ad aplatus apicem est assumptus. In quo etiā facto diuinoz iudicioz altitudo monstrat. q nō is qui in ore hoim laudabat plus. in aplm a deo eligit: Et orantes dixerūt: Tu dne. qui nosti corda hoim. ostende quē elegeris ex hīs duobus vnū accipere locū. ī auctoritate et gram / ministerij hui9. ī pdicationis: et aplatus: qui est dñi ascensu quatis date. sicut et ppheta: De quo prauaricatus est iudas ī que sua prauaricatiōe amisit / vt abiret in locū suū ī vt vnus istoz in locū suū succederet seu succedat /. sicq dicto. Vt. tenet hic concomitanter. nō causaliter. Non ei debuit transgressus est iudas ut alter ei succederet. si ad transgressionē eius id consecutū est. quēadmodū fertur in ps̄. Cibi sol pertransi ut iustificeris in sermonibus tuis: Et dederūt sortes eis. et cecidit sors sup mathiā et annumeratus est cū vndecim aplis: ita q duodecim sint /

Quia hoc quesit. quid hic nomine sortis intelligat. et qualis sortibus licerat vti / Quo circa sciendū. q sīm doctrinā beati dyonisij. libro de ecclesiastica hierarchia: sortes ista non sunt tales qualis in veteri testamento erat. sed quedā splendor diuinus seu radius diuinitus missus sup mathiam ad ostendendū. q ipse esset aplus assumendus. Cōmuniter refertur q sortes hīs date fuerūt tales quales ille. quas in lege moysi usus fuit. de quib9 supra libro. 16. dictum. Sortes mittunt in sinu. sed a dño tpantur / quibus iosue usus est in deprehensione achor. / Veruntamē sed9 theo9. hoc exemplo non est sortibus nunc vtendū. quoniam pauciora priuilegia eidem legem non faciunt / Aposto9 quoq ex occulto spūs sancti instinctu usi sūt eis. qd nō est in consequentia passim tenendū / Ait siqz. beda hic aut. q figurā obscuare lucebat. quousq veritas veniret qt panderetur / Vera hostia in cruce immolata. sed in pentheroste veniente sup aplos spū sco cōsummata fuerit in electione mathie sortibus usi sūt. ne a lege discrepaverint / Ipo pentheroste vero veritate iam plata. septem diaconi nō sorte. sed discipulorū electione. aplorūq oratione. et manuum eorū sup illos impositione sūt constituti / Et de hac aut materia loquit9 thōs in 2a sede questione. 95. ar2 ceteris assevens. Qz sortes dicunt. dum aliqua fiunt. ex quoru vario et incerto eventu. occultū aliquid notescat: sicut in tractione longioris aut breuioris festuce. Si ergo p sortes quaeratur quid sit alicui exhibendū de re possessa uel honore seu pena. dicitur sors diuinatoria Si aut quesit quid agendū dicat sors consultoria Qz si quesat. quid sit futurū. dicitur sors diuinatoria: Cum itaq actus hoim qui requiritur. ad sortes non subdant9 influxui celestis corporis aut

stellaz: si sortibus quis utatur. qñ actus humani ex celestiū corporum ipressione dependant. ita q; dispositio euentusq; sortiū ex stellaruū influencia expectatur. superstitiosū et vanū est / neq; occulto caret cū demonibus pacto. Sed hac causa remota. oportet sortiū dispositionē expectare. uel a fortuna. uel ex aliqua causa spiritali ac directiua: Et si nō a fortuna. qđ in sorte diuisoria tantūmodo locū habz. nō est uitiosū. nisi a causa procedat illicita. salūz cupiditate ad sitī. vt dū aliqui nequeunt rem concorditer dimidere. sorte utunt exponentes sortiū quis quā partē accipiat. Dicto si sortiū euentus expectet a causa spiritali mala. ē. demoniū est. si aūt a bona. puta imediate a deo. uel ab eo per angelos sanctos. talis sors nō est. sēz se illicita. sm augustinū / Quadrupliciter ipt id esse illicitū. primo si absq; necessitate recurratur ad sortes. tunc adtemptationem ptinet dei. 2°. si sine debita reuerencia. Vnde beda hic apt. Di qui necessitate cōpulsi. deū putat sortibus consulendū exemplo apłoz videant ipos apłos. nō nisi collecto fratrū cetu et precibus ad dei fuisse ad egisse / Tertio si diuina oracula ad terrena trahantur negocia / Quarto. si in ecclīasticis electionibz que ex spūs sci inspiratione fieri debet. sortibus quis utatur / In temporalibus vero dignitatibus. que ad terrena instituenda seu disponēda ordinant. secus est / qz in illaz electione habet sortibus uti aliqn possit. Sciaz si necessitas alia ab electione ecclīastice dignitatis imbuat. licet cū debita reuerencia diuinū iudiciū sortibus ipetrare / Cuius rei exempla augustinus inducit. vt si inter fratres dei sit disceptatio. quis eoz tempore pscriptionis fugā debeat. aut manere / vel si duo eque pauperes alterius obiit. ambo qui aliquid debere haberet. qđ debere nō posset nisi vni /

¶ Postremo. dicat in legenda scī mathie apli. Spe matthias et ioseph dictus barsabas fuerūt de nūo. lxx. discipulorz. Et ioseph pfatus fuit frater iacobi minoris et consanguineus xpi. Sicq; p hoc q; xpus huic ioseph mathiā in apłatu ppositū. docuit. q; ex consanguinitate aut carnali affectu nō sint hoies ad ecclīastica bnficia aut officia promouendi. Aliqui tñ dixerūt q; ioseph iste fuit barnabas. qui ante hoc nomen silī ab apłis inditum. vocatus est ioseph. q; hoc mino bene censetur. Nam barsabas mīpotat filius quietis seu abō. barnabas aūt filius consolationis. vt infra dicetur /

Exposicio 2i. ca. li. Et dū cōplerentur dies penthecostes ꝛc

Precedenti capło scīptum est. quēadmodū xps discipulis spm sanctū promisit. nunc videtur qualiter illa pmissio sit ipleta: Et dum cōplerentur dies penthecostes. i. quinquagesimo die a xpi resurrectione. ita q; die illa quinquagesima dies cōputabantur et iplebantur. a die resurrectionis dominice. ¶ Penthecostes aūt dicit a pentha qđ est quinq;. et coste qđ est decem quasi quinquies decem.

que faciunt quinquagmta/: Erant omnes discipuli pariter in eode loco: scilicet in cenaculo. in quod precedenti capto ascendisse scribunt. / Et factu est repente de celo sonus tanq̃ adue mentis spūs uehementis / Et est instar grandis tonitrui. seu venti impetuosi / Et replenit totam domū ubi erant sedentes. r manentes seu quiescentes ipi discipuli: Itaq̃ fiebat tūc sonitus grandis et vehemens: ad declarationē maiestatis paracliti spūs sancti de super venientis. et ut p sonitū illu corda discipulorū. ad reuerentiale dei contremerentur timore: ac ppfun diori humilitate ad spūs scī dispone rent influxū. Dic et ezechiel in visione quatuor animaliū et thronū ac dei resi dentis in eo. magnā se audisse com motionē testatur / Illa tamē ymagi naria fuit. ista realis. quā aliqui dicunt nēdū a discipulis. ꝑ a tota vrbe fuisse auditum / Verū qđ aut tanq̃ aduenientis spūs vehementis r sicut decuit spm scm. utpote talis quale fieri condecebat ad eius efficacia maiestatēq̃ monstrandū. iuxta que modū scriptū est ezechielis primo: Audiebā sonū alarū q̃i sonū aquaꝝ multarū q̃i sonū sublimis dei / Appellat aut spūs scūs spē vehemēs q̃i de adimens. et mentē a terrenis ad celestia vehens / Et apparuerunt illis dispite lingue tanq̃ ignis. r ignee lingue. multipliciter diuise atq̃ distincte: sedit̃q̃ sup singulos eorꝝ. r spūs scūs in hys linguis ignitis sup vnūquēq̃ discipulorū quieuit / quemadmodū sup xpm in baptismo descendit ac mansit in forma columbe

Intelligi pt de spū scto, vt sit sensus Factu est ve nisse de celo sonus tanq̃ aduenientis spūs vehemētis

Interea aduertendū. q̃ duplex est missio spūs scī. Utpote spiritalis et invisibilis qua mentibus puris aut purificandis infundit. De qua iohēs 3o. legit. Spūs ubi vult spirat. et vocem eius audis. ꝑ nō scis vñ veniat aut quo vadat. Alia est visibilis q̃n in aliquo signo sensibili demon strat ac datur: ad significandū q̃ eaū venit. in quarū specie apparuit pietate operatur in cordibus quibus illabitur. Hinc nūc in duplici signo visibili demonstratus est ac datus. ꝑ. in igne et linguis. sic tñ q̃ ignis specie lingue habebat. et lingue ig nee apparebant. ita q̃ equaliter fuit signū duplex sensibile / Im linguarū ergo specie apparebat. ad innuendū. q̃ omī linguarū notitiā facultatē et vsum eis infudit / 2o. q̃ cunctis gentibus ꝑdicaturi erant 3o. q̃m linguis ꝑdicationi spūs sancti qui ꝑcipue necessaria extat / Nec at lingue ignee erāt. ad designandū q̃ verba frequen feruencia ꝑferre. et igneam legem docere debebant / Itemq̃ q̃ mtus ignis diuini amoris succende rentur. Itaq̃ deus per hoc qđ foris ex hibuit ostendit quid interius gessit / Qui eīm discipulos caritate succensos. et uerbo ac scīa eruditos intus consti tuit. foris igneas linguas monstrauit

Demq̃ diligenter quinquagesimo die a pascha datus est ita spūs scūs Primo ad experiendū veteris ac ev angelice consonantiā legis. Nam vetus lex per moysen data est desup quinquagesimo die ab esu agni paschalis in egypto. et ex filioꝝ israhel inde ut dicit exo. 20. Vñ et quinquagesima dies a pas cha illo figuratiuo ap̄d iudeos cele

bris fiut m lactoris legis mosayce me
moriã. ¶ Hic et a pascha nro mfusũ
est donũ spũs sancti cordibus disci
pulorũ. per quod euangelica lex.
m eis illuminata. mflamata confir
mataqz fuit. ¶ Secundo qm quinq̃
gesimus nus remissione et quietem
designat. Cum ergo spũs sanctus
pterita remittat. veramqz tribuat
patriam. et ad eternã pducat quietem.
quinquagesimo die datus est Iginent
Ad hrãm quoqz discipuli mstra hos
decem dies ab ascensione. decenter
se disponere poterant. ad tam copiosis
simã sancti spũs susceptionẽ ¶ Quo
etiã nũo mistice figuratur. q̃ p observ
antiam decem preceptorũ. ad meme
ta carismatũ spũs sancti pmgitur
¶ Preterea q̃ mtextu nũc dicit.
apparuerũt illis ẽt. Quidã opinati
sunt. q̃ apparitio illa ymaginaria
fuit. Unde 2º de trinitate capitlo
6º. augustinus affirmat. q̃ littera
hec questionem habet: an ignee lin
gue corporaliter vise sint eis. an
ymaginarie tantũ. Tenendũ est
tamen absolute et cõiter pene ab
omnibus sic tenetur. q̃ vere ab ext
realiter apparebant. sicut columba
sup xristũ: Et repleti sũt omnes
spiritu sco: Quemadmodũ em domꝰ
in qua residebant mpleta fuit sono et
ignea lingua. ita et corda eorũ pfu
sione. feruore et illustratione spiritus
sancti. Et utiqz ante horam hanc
gratiã sancti spũs susceperũt. eam
in abundantia quidẽ. pcipue cui
xpus per mflationem eis spiritũ
sanctũ infudit. sed nunc in pcel
lenti plenitudine spiritu sanctum
fortiti sunt / Sunt autẽ pluves
gradus plenitudinis qua electi dei
spũ sancto plen. aut repleti dicunt.
nec sic nunc repleti fuerũt. quin ab
hac die usq̃ ad finem vite sue m spũ
sancti carismatibus supfluerit incre
mentũ. Insup repleti modo dicunt
spũ sancto. non solũ spũ ad dona gra
tuita facientis. susceperunt. q̃ confir
mati sunt in gra vita q̃ postea mortu
liter non peccarunt: Et ceperunt
loqui variis linguis. prout spũs
sanctus dabat eloqui illis. sed etiã quo ad do
na gratie gratis date. que ad aliorũ
prestantiam proferũt. Iam em data
sunt eis gratia miraculorũ magnis q̃
ante spũs pphetie. donũ linguarũ.
discretio spirituũ. sermo sapientie.
et sermo sciencie. In tanta quoqz ple
nitudine spũs sũt quo ad dona gra
tuita facientis. susceperunt q̃ confir
mati sunt in gratia. ita q̃ postea mortu
non peccarunt: Et ceperunt
loqui variis linguis. prout spũs
sanctus dabat eloqui illis: Omnia
em tenere vel omnia proferre et intel
ligere potuerũt. Imo q̃ mirabilius
est sidm glosam et expositores cõiter.
Uno eorum aliquã proferente loquela
Omes qui aderant. quantũlibet vno
matri consisterent diversorũ. loquela
illam tamqz propriã materna audierunt
ac intellexerunt. Diuina id agente
potentia. Ut sicut per superbiã et
rebellionẽ filiorũ ade. diuise sunt
lingue: ita per humilitatem et obedien
tiam discipulorũ xpi. operante spũ
sancto vnite sunt: Erant autẽ
in xrlm habitantes iudei viri reli
giosi. v divino cultui dediti seu de
voti ¶ Religio quippe est virtus q̃
alio nomine latria nuncupatur. per

quā deo cultū cerimoniamq; ipendimus. Vnde dupliciter religiosi dicunt. Primo quia diuinis intenti sunt. sicq; omēs fideles virtuosi dicendi sūt religiosi. Scō qz singulariter diuinis se mancipauerunt seipsos deo totaliter offerentes. et seculo abrenunciantes. per ordinis ingressū. et sic claustrales religiosi vocantur/: Ex omni natione que sub celo est, hoc per yperbolen dictū est. quia ex diuersis et valde multis prouincys quidā iudeoꝝ ad ihēm ex deuotione confluxerūt et illuc manserūt. qui erant ex his iudeis quos aduersarij eorū assirij et caldei ac greci sub anthiocho rege p diuersa vendiderant atq; dispersūt locis. Vnde in libro hester refertur, quēadmodū in diuersis prouincys assueri regis phurimi movabantur iudei: et qmē a cyro rege psarū habuerūt redeundi licenciā. multi tamen non redierunt: Facta aut hac voce: idest locutione apl'oꝝ tam mirabiliter resonante quando ceperūt omnys linguis effari: Continuo cū spū sancto aduenti ingressi sūt templū quod fuit pentecostes/: Conuenit multitudo hominū. Quidā uero p vocem hanc factā intellexerūt sonū pfatū tanq; aduenientis spūs uehemētis que dicūt ab habitatoribus ihēm caput templū auditū ppe qđ illuc concurrerūt/: Et mente confusa est. Et plurimū admirata ac conturbata. qm audiebat vnusquisq; lingua sua illos loquentes: Ex quo elicit. q singuli vna cuiuslibet apostolorū loquelā intellexerunt. qđ fuit magnū et mirabile miraculū. omēs illos in stupore duentes quēadmodū subdit/: Stupebāt aute omnes: stupor ex magna admiratione procedit/: Et mirabantur ad inuicem dicentes. Nōne ecce omnes isti qui loquūt/ puta apli galilei sunt p/ Et quō nos audiuimus vnusquisq; lingua nram in qua nati sumus/ Deinde audiencia diuersitas ex parte locorū natalium apertur: /: Parti et medi et elamite/ Elam est regio persie. cuius qua ihēme. ezo. pphetatur/: Et qui habitabāt mesopotamiā iudeam/ que hoc loco accipitur pro terra duarū tribuū salicz iudee et benyamin. ad distinctionē ut aut beda samarie galilee decapoleos. et aliarū in eadem prouincia regionū/ que licet omēs vna loquerētur lingua hebrea. domestica tamē singule dicendi speciem habuerunt distincta. Vnde petrus in passione qz galileus sit propria prodit lingua/: /: Pontū et asiam/ Asia regio que dicit minor ab orientali parte. qua ad cipodociam syriamq; progredit Vndiq; circūdata est mari: cuius primus fuit. Frigia. pamphylia. cilicia. licaonia. galacia et alie multe. si specialit ubi epheſus ciuitas est asia dicitur/: Egiptū et partes libie que est circa cyrenen/ Egipti regio. a septentrione magnū mare et sinū arabicū. ab oriente rubrū mare. a meridie ethiopiā. ab occasu libiam habet. cuius inferiore ptē nilus ad dexterā atq; sinistrā diuidit suis amplexu suo determinat/ ppteria quidā egiptū inter insulas cōputant:/ Et aduene romani:

qui de ytalia ad ihrlm deuenerunt:
Iudei quoq; : natura et proselyti /
Sicut in nouo testamento uocant
neophyti. qui de infidelitate ad euā
gelicā legem de nouo conuisi sunt:
Sta in veteri testamento dicebant
proselyti. qui de gentilitate ad lege
diuertebant mosayca: Cretes.
et arabes / Arabia regio int sinu
maris rubri qui parsicus. et eū q;
arabicus appellatur. plurimas habz
gentes. videlicz moabitas. ammonitas.
ydumeos. sarracenos. et alias plures.
Arabia aute sacra interpretat. eo q;
sit regio in qua thura nascuntur
producens odores. Hinc cam enā
greci eudomon. latim beatā vocauer
/: Audiuim eos loquentes nostris
linguis: scdm modū proprietatis / Mag
nalia dei. videlicz xpi resurrectionez
ascensionē. paracliti missionē /
Vere. vno aplo loquente alioz tā
centibus. omnis ille. nō nisi vnus
ydiomatis protulit voces. omnibus
tamen videbat. q; suc loquele verba
proferret. et virtualit nō formalit
ita fuit / Sicut et mamma. cuctoz
ciborū saporem continuit iuxta illud
sapiē. 16. Panem de celo pstitisti
eis. omne delectamentū in se ha
bentem. et omnis saporis suauitate
deseruiens eni vnius cuiusq; volun
tati. ad quod quisq; volebat conuerte
batur / Hoc tamen in bonis iudeis
arrisisse detraxat aliqui asserunt.
Mali aute dicebant. Anima nostra
nauseat. sup cibo isto leuissimo /
/: Stupebant aute omnes et mirabāt
dicentes. Quid nam vult hoc esse /
Ex ingenti admiratione int se con
ferebant. et eade seipis pferebant.
quia ex abundantia cordis os loquit.
Alii aute irridebant dicentes. quia
musto plen sunt isti. Isti erant olim
peruersi. qui tam euidens spiritus sā
miraculū sinistre interpretabantur.
et caritate et domis spūs sācti. tam exu
beranter ipletos. ut interni splen
dor ac mentis letitia relucerent in
vultibus eorundē. ebriosos dixerūt;
quasi musto hoc facere posset quod
omnē naturalem transcendit poten
tiam: Verūtamen spiritaliter
ebrii erant. In sancti introducti in
cellam vinariā. et torrente voluptatis
deifice ustq; ad plenū potati: In ilz
quibus illud canticoz. quinto fuit
impletū. Comedite amici mei. et
bibite. et inebriamini carissimi:
Item feruor amoris. sapie saporis.
gaudioli exc̄essus. inebriauerat eos /
biberuntq; vinū. quod xpus sapia
patris miscuit eis: // Stans aute
petrus cū undecim apostolis. eleua
uit vocem suā et locutus est eis: /
Iam inchoare incipit. quantū sit effi
cacia gre spūs sancti: et quantū
inter fratres humanā ac di
uinam. distet virtute. / Petre qui
paulo ante vnius vilis muliercule
voce contristus. xpm prima sumacz
veritatem. negauit: Nunc inter tot
milia pne ceteros aplis ipetrauit et
tubali eloquio. testimoniū phibet
veritati: Iam nempe perfecte amor
in eo. seruilem eiecit timorem: /
/: Viri iudei et qui habitatis ihrlm
omnes. Hoc vobis notū sit et au
ribus percipite verba mea / Petre
q; auctoritatiue et seuere effatur
qui paulo ante mortuus et vndis
fuerat ydiota: Non em sicut vos

estimatis hm ebrij sunt /: Ebrij qdē sunt fateor: sed non sicut uos estimatis: qui tm̄ cauales cauna[m] iudicatis: Et sites estis hely ceuci enti. qui sanctam amam ꝓhibuit temulentam[m]: Cui sit hora diei tercia / Vnde tam mane no solent homines corporaliter vino ipleri / Uerum spūs sanctus qui est tercia in supbenedictissima trinitate psona. maiestatem et gloriam indiuidue adorandeq; trinitatis. mundo per aplos pdicaturo tercia hora conuenienter descendit Et qua ut dictū est discipuli erant in oratione ꝓstituerunt: tercia spūs sancti in hora orationis ꝓpiant. Ut monstret q̄ spūs sc̄i gracia no facile ꝓpetratur. nisi mens a carnalibus. supfluoꝝ intentione leuetur / Tria autem tpa quibus daniel genua flectere et adorare solebat. videlicet tercia. sexta. et nona hour ab ecclia obseruantur. Nam et xp̄s spūs sanctū hora tercia mittens. et cruce sexta hora ascendens. nona. spūm tribuens. easdem nobis horas firmare et sanctificare dignatus est /

¶ Sed hoc quod cernitis est qd dictū .v. ꝓphetice pnunciatū est p ꝓphetam ioel / tuus verba subduntur /: Erit in nouissimis diebus .v. tempore ecclie euāgelice legis. cui lex alia diuinitus no succedit / De quo tpe sanctus iacob geneſ. xlix°. disseruit / Congregamini ut annuciem vobis que ventura sunt in nouissimis diebus: Et vsque xp̄m. Erit in nouissimis diebus ꝓpatrius nros domus dm̄ Unde hoc tempus vltima mundi etas dicat sicut aut aplus Nos sumus in quos fines seculoꝝ deuenerunt: Dicit dn̄s: .s. deus pater. uel pater et filius qui sūt vnus dn̄s. Unus quoq; saluator ac dator spūs sancti. sicut et tres psone sunt vnus creator[m]: Effundam de spū meo sup omnem carnem .v. cunctis hominibus. s. iudeis et gentibus. seu quibusdam de omni genere hoim̄. vt sit distributio progeneribus singuloꝝ. Itaq; de omnibus hys. de donis et graciis spūs sancti infundam. sicq; nomie partis intellectus totū. videlicz homo p carnē. sicut ait iohannes. Verbū caro factū est. Et ꝓ[m]. Ad te omnis caro veniet / Ueruntame sanctus petrus hoc loco sensū. no formā verboꝝ induxit Dic em̄ iohelis z°. scriptū est. Et erit post hec effundam spm̄ meū sup omnem carnem: Et ꝓphetabūt. o iudei: filij vestri et filie vre .v. discipuli et discipule xp̄i. Multi em̄ discipuloꝝ. et aliquē sancte femine cū aplis spm̄ sanctū vidēpunt et quam ꝓphetulen sortiti sūt: Iuuenes vestri visiones videbunt / .v. reuelationes diuinas atq; ꝓphetias vere intelligent. Intelligentia ei est opus in visione: Et senioꝝ viri somnia somniabunt .v. reuelationes desup tempore somnii susciplent / quando ꝓpter quietem virtutis ymaginatiue ac sensuū exteriorū aptior est anima ad illuminationes supnas / ꝓpt̄ qđ iob. xxxiij°. legit: Per somnium in visione nocturna. aperit deus aures virorū. et instruit disciplina. ¶ Et quia aplorū discipuloꝝ q̄ xp̄i: alij senioꝝ. alij fuerint iuuenes. certū est cuctis: Porro huiusmodi somnia. no sūt vana et soluta omnib; sicut illa de quibus ecclesiastes xl°. habetur. Somnia extollit ꝑuidentes. et quasi qui apprehendit

vmbrā et sequt. scdm hoc visio sop
motū: ¶Et qudē sup seruos meos
et ancillas meas. in diebus illis:
subiūget in exordio evangē. legis:
¶Effundam de spū meo et ꝓphetabunt:
¶Quodā em vtriusq; sexus in pmi
tiua ecclia ꝓphetarunt: sicut et ms.
scribit. q philippus diaconus habuit
quatuor filias virgines ꝓphetissas;
¶In nomē vero effusionis ostenditur
gratie copia. seu nūmeri largitas:
de qua effusione scriptū est ysaie. xl⁰.
¶Effundam spm meū sup semen tuū.
et benedictionē meā sup stirpē tuā:
¶Et dabo prodigia in celo sursū. et
signa in terra deorsū: ¶Hoc et ue
ba sequentia quodā exponūt de sig
nis precessuris diem iudicij: ¶Sed ad
petrus tota ista scriptura pro tempe
suo quasi tunc ꝓpletam alleget. apa
ad pfatū tempus referuntur. ¶Dedit
ergo deus in pmo xpi aduentu et
auriter. prodigia in celo: quando eo
nato. celestis milicie multitudo deū
laudans apparuit: stella in aere ra
diauit: et tpe passionis. dū luna tpe
oppositionis. supnaturaliter vrent. et
se soli supposuit. totaq; horas sub ipso
pmansit. ita q; sol stetit imotus.
¶Similiter in ascensione angeli appa
ruerūt: ¶Insup dedit dns signa in
terra. qn in ea xpūs tot patrauit
miracula. et du eo patiente mota est
terra. fissē sunt petre. apta sūt mo
numenta. et multa corpora sanctorū
resurrexerūt a mortuis. et venientes
in sanctā ciuitatem. apparuerunt
multis. ¶Q; aute ista couenient
ad tempus pmi aduentus xpi lata
sint velata. notefat ex eo qd dns
ayt ysaie xl⁰. ¶Adhuc vnū modicū.
et ego mouebo celū et terrā t mare
et aridā. et veniet desideratus cunctis
gentibus: quod omes de pmo xpi
exponūt aduentu. de quo gen. xlix.
loquit iacob. ¶Et ipe erit expectacio
gentiū; ¶Consequenter quedā pdigio
ostendū specialit exponit. ¶Sanguine
et igne et vaporem fumi: ¶Per sanguine
intelligit equi de xpi latere fluxit sanguis.
in cuius emanatione duo mirabi
lia contigerūt. ¶Primū q de mortuo
corpore sanguine viuaci viuo effluere
contra mōrz naturā est corpori.
¶Secundū. q; cū sanguine aqua pfluxit
¶Potest quoq; p sanguinem accipi sanc
tus. que pro xpo martires mira eū
constantia effuderūt. ¶Per ignē illu
minacio ac inflamacio spūs sci designat
in igne cui sunt splendor et calor. ¶Per
vaporem fumi. exercitacio mentis. vel co
punctio et lacrimacio conuersoz. qui
ad pdicationem petri. copuncti sūt corde
de quoz pyssio fletu zacharie. xij⁰. dicit.
¶Plangent eū planctu q; sup vnigenitū
: ¶Sol conuertet in tenebras: ¶Nam tpe
passionis obscuratus est sol: ¶Et luna
in sanguinem x rubea apparebit. no tñ
planete fuerūt in scripturis taliter se ha
bentes. ꝑ scdm apparentiā fuit sic.
¶Solet aute luna cū eclipsim patitur
sanguinea apparere. ꝑ q; diuerte supponit
soli. nigra videtur. ¶Unde si supposicione
illa durante rubea apparebat miracu
liter factū est. quod scdm theōm credi
potest. ꝙuis scriptū no sit. non em
scripta sūt omia: ¶Anteq; veniat
dies dñi magnus et manifestus: ¶Q
diem hūc. theō sup iohelem intelligit
diem dīne resurrectionis. in quo mag
na operatus est deus et que omibus
manifestauit. de quo ait pō. ¶Hec est

dies qua fecit dñs. Nam dies iohel' 3° appellatur horribilis. qua nereis potestatibus. impijs q̄z iudeis. parendus. Potest quoq̄z per diem istū horribilē magnū et manifestū. tempus illius grauissime. ac finalis exaltationis iudeorū per vōnos intelligi. De istis hic transeo. qua sup duodecim pphetas suo loco plenius eā exposui. Et erit. omnis qui invocauerit nomē dñi salvus erit. v. dei intimo cordis affectu. cū fide sincera oraverit. salvus erit. Non em est psonarū acceptor deus: sed prope est dñs omnibus invocantibus eū in veritate iuxta illud ecclī. 2°. Quis invocauit ullū et despexit eū. Consequenter beatissimus petrus euidentius instruit reos. factis et auctoritatibus. ihm esse messiam declarans. Viri israelite. qui estis israhelite. cunis pregyme non fidei vnitatione: audite verba hec: Jhesū nazarenū virū approbatū a deo: virtutibus. et sanctis operibus: et prodigijs. quantū ad maiora eius miracula. Et signis: quantū ad minora: que fecit per illū deus in medio vestri: Verbū em seu trinitas operabatur per xpi humanitatē. que fuit instrumētū seu organū immediate coniunctū et p̄prium verbi: quemadmodū corpus nostrū instrumentū est anime nostre in suis operibus sēm damascenū. Unde diuinus dionisius xpi actionem appellat theandricā. v. dei virilem. Et christus homo diuina potestate egit miracula: sicut vos scitis: quibus et xp̄us ante passionē dicebat. Multa opera bona ostendi vobis ex patre meo: p̄pter quod me lapidatis. Hunc definito consilio. et p̄scientia dei traditū: Quamvis eum iudas impie eū tradiderit. deus tn eū p̄ pphas tradendū p̄dixit. p̄determinauit. et in sua p̄scientia sempiterna pro hominibus morituri predistinxit. quemadmodū aut apls Proprio filio suo nō pepercit. sed pro omnibus nobis tradidit illū. deq̄ quoq̄z pater seu trinitas. anime xpi voluntatem moriendi pro hominibus inspirauit. Rursusq̄z eidem contulit tam iuste conuersari et loqui. q̄ iudei evant invidia contristati. ex qua vltm ad xpi occisionē p̄gressi sunt. Sicq̄z traditio xpi quantū ad causā atq̄z principiū eius. fuit directe et effectiue a deo: Loquendo tamen de causa traditionis huiq̄ bona puta iustitia spontaneoq̄z principio. actione cuiq̄ etiā semetipm tradidit xp̄s. iuxta illud ysaie 53°. Tradidit in morte aiam suā: Per manus iniquorū. videlicet militū pylati: affigentes: cruci: interemistis mortem pius p̄cauendo: Quem deus suscitauit a mortuis. imo et ipse seipm sicut p̄dixit iut deus. Potestate habeo ponendi aiam meā. et iterū sumendi eam. Et item. Soluite templū hoc. et in tribus diebus excitabo illud. hoc em dixit de templo corporis sui. Ut euang̃sta exponit. Solutis doloribus inferni. v. penis infernī a xpo sublatis. ita q̄ eas non sensit. iuxta illud p̄s. Factus sū sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Ablatus quoq̄z hinc penis a sanctis

quos xpus de limbo eduxit. nã mox aĩ ad eos aiã eius venisset. btifica dei visione illustrauit eosdem. Iam eñ causam dilationis gloríe videlicz originalis peccati reatũ. sua passione amouit. Sancti aũt in limbo. et si penã sensus nõ habuerunt. nichilominꝰ penã dampni fuit in eis. Dicitꝫ dilacio gloríe eos aliquo modo afflixit iuxta illud Proverbiorꝫ. 13°. Spes que differtur. affligit aiam. lignũ vite desiderium veniens. Propter qđ de istis Zacharie nono dicit xpo. Tu quoq; in sanguine testamenti tui. emisisti vinctos tuos de lacu in quo nõ est aqua. Iuxta qđ ipossibile erat teneri illum. b. xpm. ab eo r ab inferno. Cum eñ omi caruerit culpa. nil prorsus aut ullus habebit in eo diabolus seu infernus. Et quod passione infirmante dissoluit Johãnis. 12°. Venit ad me princeps mũdi huius et in me non habet quicquam: Quod eñ dicit in eũ: r de xpo. Ita q verba sequencia ad ipsum in xpi psona dicuntur. Providebã dñm cõtra me semper. r Ego ut homo deũ ante oculos meos videbam. atq; in omnibus cõm eo prouide conuersabar. Nam anima xpi a primo sue creationis instanti vidit deũ per speciem tam clare et manifeste ut modo. Cum a dextris est michi. r in omnibus graciose me assistit. sedz illud ysaie. 41°. Ne time deus auxiliator meus: Ne cõmoueaꝝ r a via equitatis et veritatis usqz vecedam. In tantũ eñ assumpte nature assumpte. q̃ peccatum nequit. Propter hoc letatũ est cor meũ. videlicz. de tam miroparabili beneficio dei. et de indefinenti aspectu illius: Et exultauit lingua mea. Idest in verba laudis diuine cũ exultatione prorupit dicendo. Confitebor tibi pater. Et honorificabo patrem meũ. Et iterum luce decimo dicit. Exultauit spũs meus in deo salutari meo. Insuper et caro mea requiescet in spe. Quia non derelinques aiam meam in inferno. nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Idest corpus meum. Ideo corpus eius resolui nõ potuit. Et qđ subdit. Notas michi fecisti vias vite. r semitas iustitie. quibus ad vitam beatã transitur me docuisti. et per accelerata resurrectionem. atq; ad vitam gloríe ascendere me fecisti. ita q tunc p experientiã illud nouũ. Replebis me letitia cum facie tua. r cum in conspectu tuo in celesti apparuero regno. plenissime glorificabor. Quamuis eñ xpus ab exordio incarnationis. spũs ad suprema illius partem ad verbũ relatam fuerit comprehensor. et omi essentialis prudencia plenus: nichilominꝰ quo ad

miseriores animę vives. ymo et qntu ad superiores vires ad essentiā aīe coparatus. et quantū ad carnem passibilem fuit viator. et tristicias aliquando habens atq; dolores in ascensione autem plenissimā glorificatione sortitus est. ymo et ab omni tristicia in puncto mortis extitit liberatus ¶ Preterea q̄ verba inducta. non de seipo sed de xpo protulit dauid cōsequenter probatur ℣: Viri fratres. liceat audenter dicere ad vos de patriarcha dauid. qm defunctus est et sepultus est. sepulchrū eius apud nos est usq; in hodiernū diem: sic. 3°. regū describit. Ex quibus patz q̄ corpus eius sepulchro sit dyssolutū: Propheta ergo cū esset: nā prelatissimus fuit pphēta dauid: Et sciret quia iureiurando iurasset illi deus. de fructu .r. femine. lumbi eius. sedere sup sedem eius / idest post eū vere spiritualiq; regnare ceteris eminentiis sublimius / iuxta illud pb̄. Iurauit dns dauid veritate et nō frustrabit eū. de fructu ventris tui ponā sup sedem tuā: salicz xpm de semine tuo nasciturū. de quo loquit̄ ysayas Sup solium dauid et sup regnū eius sedebit / : Prouidens: idest in futurū previdens / Locutus est. de christi resurrectione: Quia neq; derelictus est in inferno. neq; caro eius sensit corruptionem / iuxta expositionem inductum /: Hunc iesū resuscitauit deus. cuius nos omnes testes sumus: qđ vidim⁹ protestant̄. et pphetice promicatū nr̄ cōpletum monstrantes / : Dextera dei exaltatus. / dest. diuina virtute de limbo. de sepulchro. de terra. ad celos leuatus /: Et promissione spūs sancti accepta a patre / dest omni glorificatione. quā ei per spm sanctū pater in scripturis promisit. adepta: : Effudit hoc donū quod vos videtis et auditis / dest magnam habent gratiā scripturam. linguarū noticiā. quā in nobis iam experimini. laetitius est nobis. Promissione aute spūs sci accepē. cepetit xpo sedz naturā humanā: sed spm sanctū dare. sdm naturā diuinā. qnūs in xpo secundū humanitatē sit gra capitis per quā suis influit membris. quod agit ut causa gratie instrumentalis ac meritoria et cōiuncta / Dicit q̄ xpūs dextera prius sit exaltatus testimonio phat pūs te Non enī dauid ascendit in celū: qz quo ad corpus mansit in monumento. et qntū ad aiam in lymbo: Dicit aūt ipse; in psalmo / Dixit dns dno meo .r. pater filio: sede a dextris meis .r. in bonis potentibus sdm naturā assūptam: / ta q̄ omni sūe creature prelatus. plenarie glorificatus. et diuinitate pre ceteris abundancio fruens. / stud dixit xpo homini deus pater in ascensione: secundū diuinitate vero pater ab eterno dixit filio. sede a dexteris meis .r. michi esto equalis. et in ea vesside maiestate qua ego /: Donec ponā inimicos tuos scabellū pedū tuoz .r. omnes reprobos tibi plene subiectā et subiectos ostendam. qđ maxie erit in die iudicii / De exponē aute versiculi horū nunc tripheo. cū in libro psalmoz prolixe expositi sint. Qz aūt hec dictio donec sumat̄ h̄ nō finite

sed indistincte. constat: sicut et matth primo. Non cognouit eam donec peperit filiū suū /: Certissime ergo sciat: per fidei cognitionem. nō per ratione aut sapientia naturalem. Juxta quē modū scius iob ait /. Ego q redemptor meus viuit. et in nouissimo die de terra surrecturus sum /: Omnis domus israhel. v. tota plebs iudeor: seu duodecim tribuū: quia et dnm eū et xpm fecit deus hunc iesū. Idest pater seu trinitas supdigmissima iesu nazareno secm naturā humanā contulit principatū vniuersor: et unctione gratie singulare ac summa. unxit illud. Unxit te deus oleo letitie prē consortibus tuis. Et item xps fatetur in ps. racione nature assumpte. et gratie ei collate. Ego aute constitutus sū rex ab eo sup syon montem sanctū eius. /: /: Quem vos crucifixistis. nō viri ff militū manibus. et magis pectastis qm illi. q prima causa plg influit: Hijs auditis compuncti sut corde. De suis dolendo peccatis. nō omes tamen. sed multi. In quib impletū est. qđ ante passionē xps eis pdixit iohis. 8°. Cū exaltaueritis filiū hominis tūc cognoscetis qz ego sū /. Tot itaq scripturor. alle gationibus. et tantis prodigijs. fut conuicti/: Et dixerūt ad petrū et ad reliquos aptos. Quid faciemus viri fratres. Petrus vero dixit ad illos. Penitentiā mouit agite ꝑ ner parua sed maximam. quantū ad interiorem dolorē. ut magnitudini criminis correspondeat magnitudo doloris. Oportet em secm ihesm. ut dolor contritionis adequet grauitate peccati. quatinꝰ de maioribus vicijs. maior habeat contritio/: Et baptiset vnusquisq vrm in nomine ihu xpi in remissione peccatoz vrorū. viz quilibet in remissionem pctoz suoz. Quamuis aut xpus forma baptismi docuerit dicens mathei vlmo. Baptisantes in nomine patris et filij et spūs scī: apli tamen et eorū discipuli in primitiua ecclia sub alia forma baptizauerūt ex familiari consilio et instinctu spūs scī. Dicentes hanc formā verboz. baptizo te in noīe iesu xpi. vt salutz nomen xpi amplius dilataretur / et honorabilius ac amabilius redderetur hominibus. qđ a iudeis incredulis blasphemabat. Quo facto cepit ecclia vti forma baptismi instituta a xpo. Tamen qn in nomine xpi dabat baptismus. forma a xpo ꝓfixa iplicite et virtualr seruabat. qua in nomine xpi tota supsancta trinitas intelligi datur. Nam xps dicit unctus. Sic in noīe eius intellegit Hylarius. filius unctus. spūs scūs unctionis causa seu unctio effectiua. qui ꝑ pdicta onem causalem. unctio appellat. Et accipietis donū spūs scī: idest no solū pctoz remissionē. ff et donū sapiencie ac linguaruū qđ in nobis niteam /. Tunc nanq baptizatis dabat coeter spūs scūs i signo sensibili per ipositionē manuū apli toloz: sicut et nra habetur. Unde in scolastica hystoria sic habetur. Accipietis donū spūs scī. s. vt loquamini variis linguis sicut et nos. Et hoc erat signū familiare in pri

mitua ecclia. quā omes fere ascendentes de lauacro. loquebantur
Vanus hmōi: Vobis em repmissio et filijs vestris. ℣ pfata pmissio de effusione spūs scī. per ioelem pnūciata. Vos et filios vestros conterm. uta q̄ m vobis cōplebit. nec solū m vob iudeis: ꝫ et ombus qui longe sūt a vobis: seu loco seu dispari cultu. et dissimli ritu. puta m gentibus: quoscūq; adusq; auerit dns deus noster. ℣ per euangelicā pdicationē seu mspuratiōe dīna ad fidem et caritatē seu ecclīastica vnitatē pduxerit. hoc est m ombus pdestinatis: ꝑ qd iohēs xp̄i septū est. Cheslis moriturus erat p gēte. et nō solū pro gente: sed ut filios dei qui dispersi erant. congregaret in vnū. Hinc gentibus scribens apls. vos inquit. qui aliquando longe fuistis nūc prope facti estis m sanguine xp̄i Qd ecciā m epla ad ẓonos ab ysaia pphatū declarat. Alys ecciā verb plurimis testificatus est et hortabat eos dicens: Saluami a generatione ista prava. ℣ ab mverdul istis iudeis dimidiam corde. ut fide et gram suscipientes. illis penitibus vos saluem. Qui ergo receperūt sermones eius. ℣ verb petri acquieuerūt: baptizati sunt. ab aplis. alys forsan discipulis. Et apposite sūt: nūo credencium: amne ℣ homes: nuriter tria milia: ad gloriā sume trinitatis totius gratie supditissim fontis. in illa die: viz pentecostes: Erant aute pseuerantes i doctrina apostolorū. illam mansuete ac sedule audiendo ac prompte ipledo. iuxta illud iacobi primo. Abicientes omem imūdicia m mansuetudine. suscipite insitū uerbū quod potest saluare aīas vras. Sic et subditi in doctrina pastorū suoꝝ debent stabiles pmanere: Et cōmunione fractionis panis: deest precipue sacramenti. scdm qd paulus ait. Panis que frangim. nōne pticipatio corporis dn̄i est. In pmitiua aute ecclia crebro et multi cotidie cōicabant: Et oratiombus: ner diubū. quin et m laudibus dei. cū et mānus atq; diuinius sit dei laudibus q̄m oratiombus esse intentū. Nam deū laudando magis simplificam in ipo: et imm ad nos ipos reflectimur. Sed cū nō sit speciosa laus m ore peccatoris qui diuine laudationi cupit mistere. primo m oratiombus perseueret ut purificetur. et corde mundetur. agat qd scriptū est. Benedicā dnm in omi tempore semp laus eius m ore meo: Fiebat em omi anime timor. deest omnibus iudeis et ceteris ista videntibus timor quidē metuebat pp̄ dei nouitatem. tot q; mirabiliū eminentia. ex pdicatione quoq; aplorū: qua mirabilis dānatione cōmūbat eterna: Multa quoq; pdigia et signa ℣ mirabilia mirabilia et mirora: p aplos fiebant m ihlm. que sancrus lucas breuitati studens nō scribit: Et metus erat magnus m omnes: pt̄ tales pcarius. In quo diuina potestas euidenter ostenditur. q̄ scilicet discipuli ante paracliti missione trepidi. nunc erant intrepidi. et aduersarū coīū tam paūdi.

Tantus em gratie fulgor. potestatisq; vigor. ac diuinitatis opacio
m eis splendebant. q emuli veritat formidare coacti sunt. qui illos
paulo ante nd solu no metuebā. sed et occidere disponebant: Oēs
etiā qui credebant erant pariter:
mente et corpore: Et habebant
omnia cōia: possessiones et sub
stantias vendebant: & mobilia
et mobilia bona: et diuidebant
illa omnibus. prout cuiq; opus erat
Quo em spiritalibus diuicijs fue
rant plenores. eo minus curiue
runt opes carnales. Et quo m
dei ac pximi dilectione magis ar
debant. eo mirabilius sua sibi inuice
comunicabant. Caritas em omia
facit cōia esse. nec sua detrectat. q
et serpam impendit: Ex quibus eli
citur. tanto quēq; minus habere
de diuino amore quo extat quanto
Et quo amplius quevit terrena.
eo anima habet paupertatem;
Cotidie quoq; pdeuntes unani
miter in templo. et frangentes
circa domos: in recitu suo a tēplo
panem. sumebant cibu cū exulta
spiritali. nō carnali. Et simplici
tate cordis. tanq; ab omi simula
tione et vanitate dolosa immunes.
Tantus fuit in eis caritatis feruor
feruor. et deuotionis instantia. q
m exteriori occupatione. et necessa
ria corpori refectione. manserunt
mente ad deu suspensi. et gloriates
in contemplatione xpi. in quib
illud psalmiste impletu est. Iusti
epulentur et exultent in aspectu
dei. et delectentur in letitia. In
quibus et alie multe pphetice pmis
siones vere spiritaliterq; impletē sūt
quas carnales et obstinati iudei nōdū
piritant impletas. et corpaliter pstolāt
ipletas: Collaudantes deū. et
habentes gratiam ad oem plebem. Ita
q; omnibus erant accepti ac hono
rati ppter tam euidentissima gratie
effluentia in xpō splendentem. que
admodū legitur de sancto sebastiano.
Necesse erat. ut que deus tanta per
fuderat gracia. ab omnibus amaret
Dnō autem augebat qui salui fie
rent. & quosdam conuertit. et fidē
huic nāo copulauit: cotidie in idipm.
Collegiū credentiū. uel in ipsomet
deo. incommutabili bono. in quod mente
tendebant et quērebant. de quo
scriptum est. Tu autē idem ipse
es. Et rursus In pace in idipsū
dormiam et requiescam.

Elucidacio capitis tercii. Petrus autē et iohānes ad[a]

Quum euangelica doctrina
sit supnaturalis: necesse fuit eam supnaturalibus argu
mentis probari. Fecit xpūs et
eius discipuli quedā talia opera
bantur miracula. que sola diuina
virtute fieri queunt. Verum qm
certū est. deū falsitatis non esse.
approbatorem aut confirmatorē.
tam certū est. fidem catholicam esse
a deo. Nunc ergo stupende nar
ratur miraculū. quo fidei veritas
roboratur. et plurimū conferebant;
Petrus autem et iohānes ascen
derunt in templū; videlicet ad
quēdam eius locū. qui ut dicitur
fuit atrium mundorū. vbi iudei sōl

legeb. mundi orabant ℣ Ad horā orationis nonam ℣ Quo circa aliq̄ dixit. q̄ iudei ter orabāt in die sicut iam ante ex daniele est allegatū / Verumtamē necmie nono habetur q̄ quater in die. et quater in nocte confitebant iudei. et adorabāt dñm deū suū. Intēta hī duo apli. et aplōr eximi in multis associati legunt tū q̄m singulari familiaritate cōiuncti q̄ uis uterq; eaꝝ carnalē sibi habāt ip̄m. nā in xp̄i ministris plus valet gratia q̄ natura seu amor infusus q̄m naturalis / ℣ Et quidā vir claudus ex vtero. baiulabat. in lecto. nā sōz glosam etiā paliticus fuit ℣ Quē ponebāt cotidie ante portam templi que dicit speciosa / Sedm ip̄m scolastica hīstoria legit. idcirco sic dicta est. q̄ alexander hyrcanq; ornamentū quoddā in ea apposuit. in qua et herodes aureā posuit ad̄ lam. fuitq; portā aureū / Palam est autē q̄ nō fuit ea quā ioathan rex iuda edificauit. que sublimissima dicebat. cū illa fuerit per caldeos destructa / Vt peteret elemosinā / forte nō solū pro se. sed et pro ministrantibus sibi ℣ Is cū vidisset petrū et iohānē incipientes intrare rogabat elemosinā ℣ Intuens autē in eū petrus cū iohe dixit. Respice in nos. Ad̄ petrus ideo dixit. ut claudus iste et alii scirent. a quibus reciperet quod mox fuerat receptuꝝ. quatinꝰ p̄ hoc non ip̄i apli. sī xp̄us glorificaretur. et ad eū alii cōuerterēt ℣ At ille intendebat in eos / oculis mentis et corporis tamē in elemosinā auidus. et forte ex verbis petri insolito modo contristus ℣ Sperans se aliquid accepturū ab eis / nec fefellit eū fiducia. q̄m plus q̄ sperauit accepit ℣ Dixit autē petrus. Argentū et aurū nō est mihi / Quia eni ppt̄ xp̄m reliquit / nec pecuniās a quers ante aplōr pedes positās in suū vsū conuertit. sicū ve detulit. q̄ audiuit a xp̄o. Nichil tuleritis in via. neq; pecuniā / et nolite possidere aurū et argentū ℣ Quod autē habeo. vt sanitatis beneficiū q̄d in me est p̄tate instrumentali ℣ Hoc tibi do / tanq; instrumento omnipotentie dei a quo gratia sanitatis. et virtute miraculoꝝ sortitus sū ℣ In nōie. vt virtute et gratia. ihesu xp̄i nazareni surge. de lecto. et ambula. quoꝝ nullū potuisti huc usq; salte expedite ℣ Et apprehensa manu eius dextera alleuauit eum. Cuius q̄d loquit̄ beda. Que verbo erigit. dextera confortat. quia ꝑmo docentis in corde audiencū minus valet. nisi ꝑce actionis cōmendetur exemplis ℣ Et protinꝰ consolidate sūt bases eius et plante / vt crura et pedes ℣ Et exiliens. stetit et ambulabat. In quo patet q̄ subito sit sanatus / virtꝰ em̄ diuina cū sit infinita. agit instātī. In claudo hoc etiā illud ysaie .35. est impletū. Tunc saliet sicut cervus claudus. Quemadmodū autē quidā in lecto egritudinis iacuerūt. cū sanatos se sentiūt. pre gaudio ambulare incipientes. quasi exiliunt / sic fecit et iste. de sua sanatione mes / fabiliter exhilaratus ℣ Et intrauit cū illis in templū / in testimoniū veritatis ℣ ambulans et exiliens et laudans deū / pro beneficio tanto ℣ Cognoscebant autē illū ℣ dest

omnes qui aderant nouerant hūc
esse qui paulo ante fuerat claudus;
Et repleti sūt stupore et extasi / Extasis dicit quasi positio extra se pm.
seu alienatio mentis a se. Qd fit
interdū pauore. interdū admiratione. interdū contemplatione seu
reuelatione. In istis aute ex pauore
et admiratione processit / p Cū aute
petrū et iohannē viderent. accurrit
omis ppl'us ad eos / Vel qua tam no
uerant eos hoc fecisse prodigiū. vel
qz ex fama et apparatu eoz id sus
picabant. etiā antequā aliunde audi
rent: Ad porticū que appellat salomo
nis .v. in ea parte qua stabat salo
mon dū oraret. ut in exthastica ex
planatur hystoria. no tn fuit eadem
nūo. sicut nec idem templū / Vel
ideo sic vocatur. qz constructa fuit
in eode loco. in quo et illa quā in pmo
templo salomon edificauit / Videns
aute petrus / contra se: respondit
ad populū / Viri israhelite quid admi
ramini in hoc aut nos quid intuem.
quasi nra virtute aut pietate. fecerimus hunc ambulare / Ad opus bonū
pfertim ad beneficiū pensionē. et miseri
cordie actū. requiritur no solū potes
tas. sed etiā pietas seu benigna volu
tas. seu quedā cōpassio. aut misericor
dia que nunc per pietate exprimit /
Quidam aute virtute et pietate apos
tolorū fuerit signū hoc factū instru
mentaliter. non tn principaliter. Et
ipi apli hanc virtute et pietatem
non a se. sed diuinitus susceperūt / ideo
nō sua virtute aut pietate dicunt se
istud egisse / Itaq petrus nō arguit
eos qz de tanto miraculo mirabant.
ꝛ qua eorū admiratio no fuit ordinata /
Aspiciebat eni ad sexuos et ad instru
mentū magis qm ad dnm et principale
agentē / Ideo petrus erigit eos ad prin
cipalis opificis contemplationē. et ad con
sideratione cause finalis huius miraculi
que fuit ut per illud thesus ostenderet
esse filius dei. et sic alios conuerteret
ad ipm. Hinc subdit: Deus abraha
deus ysaac et deus iacob / In hoc
inestimabilis dignatio caritatis et
misericordia dei ad homines designat.
qz deus ille altissimus et imensus.
deus utriusq vniuersoz qui digne no
minari nō potest. dignat se deū hoim
vocare. cū principale habeat dilec
tionē et curā ad eos. Hinc exodi 3°.
aut ad moysen. Hec dices filijs isrl
Dns deus patrū vroz. deus abraham.
et deus ysaac. et deus ysaac iacob
misit me ad vos. hoc nomē mihi est
in eternū. et hoc est memoriale meū
in generatione in generacione / Unde
qua petrus loquebat iudeis. confin
xit se modo loquendi patrū veteris testa
menti: Deus patrū nroz glorifi
cauit filiū suū / Unigenitū. naturā
lem. eternū non adoptiuū. scilicet.
thesum: .v. per hoc miraculū ondit
veritatem et gloriā ihu xpi. Hoc ei
faciendo miraculū in nōe thesu. os
tendit qd vera sit eius doctrina et
predicatio nra de ipso: Quē vos quidē
tradidistis. iudici. et negastis. esse
regem eum aut filiū dei / ante face
pylati: dicentes nō habemus regē
nisi cesarem. Et iterum: Tolle tolle
crucifige eum /: Iudicante illo. puta
pylato / hoc tn nō protulit sentencia
liter vltimate. ꝛ me loquendo dimit
tendū asserūt: dimitti: huic ihm
tanq̄ innocente. Nam dixit. Nil causse

nibemo in eo. Et etem corripia illu et dimitta: Vos aute iustū et sctm negastis. videlicz. ihesu. qu scdm diuinitate sua est essencialit sanct et iustus. scdm humanitate uero p uirtutes et actus carni. iustior et sanctior uniuersis: Et petristus uiru hominū dauid vobis. v ad uestra instantiam liberari a morte. videlicz barrabam qui fuit sedicios et latro: Auctore uero uite interfecistis. utpote. unigenitu dei. qui est totius uite fontale principiu scdm naturā diuinam. a q̄ derivat uitu nature. uita gre. uitaq; gloie: qui scdm naturā assumptam sua ocisione. uitu gre et gloie instrumentaliter reparauit. imo et uita nature restituet hoīs quos a morte corporea suscitauit: Et in fide nois eius: ē. xpi. huius que vos videtis et nostis. confirmauit nome eius. v inuocato nomine xpi fuerū in fide qua nos in ipso habemus. consolidauit cruria et pedes ei⁹. qui fuerat natus claudus: Et fides que per eu est. v fides nostra. nob a xpo collata et de ipo habita: dedit p modu cause instrumentalis ac meritorie: integram sanitate ei⁹ in conspectu oīm uiū: Omnia en possibilia sut credenti. et uirtute ac merito fidei sūma fiunt predicta. scdm qd saluator testatus est. Si habueritis fide sicut granu sinapis diceretis huic monti. iacta te i mare et obediet vobis. Itaq; merito fidei apl'oꝝ. no claudi hui⁹. prestitit ds hanc sanitate. Miracula quadoq; fiunt fide facientiu ea. quandoq; fide illoꝝ quibus fiunt. et Licet qualis artifex et spūs scūs q huic pauperi piscatori infudit tanta constancia ut tot milibus homū no vereretur ipperare tam incomprehensibile scelus. videlicz ocisione iustissima unigenti filii dei. quod solo auditu horrendu est: Veruntamen qm desiderio exigit. ut ruori pietas misceat. q̄ et nra pfecto est assimilari deo. qui in omi effectu iustitie. misericordiam miseret. Hinc petrus post aspera inuectionem. blandis uerba indicit et territos absolutos: Et nunc fres scio. q per ignorancia feristis. sicut et pncipes uri. v pontifices. ceteriq; maiores: Et het ignorancia excusauit omnem eoꝝ. aliqualit⁹. non totalit⁹. imo nec multu. presertim cū tu ad pncipes. Tanta en miracula fecit ihesus. et tot scripturaꝝ auctoritatibus demonstrauit se esse messiā. in lege promissu. q̄ merito debuissent credidisse in eu. sed excecauit eos malicia sua. Quomodo aute pro tpe aliquando pncipes et alii iudei nouerunt ihesu esse messiā. et quo non. qualit⁹ etiā ad tanta ceritate inducti sunt ex ipatiencia sua ppter predicationem xpi contra eos. nunc omitto. q̄ matthei. xxi. dixi hoc plenius. Et si spūs scūs deseruit sup lucam aliquid inde dicturus sū. ex uerbis augustini in libro de ciuitate dei: Deus aute qui predixit p os oīm pphetaru patiū xpm suu. impleuit sic. sicut predixit. qua diuina ordinatione passus est xpus. et eo modo deus impleuit illud. quo sensu nunc dictu est. q̄ tradidit xpm. In tantu em illud impleuit ut psalmo. lxxi. protestetur. Propter scelus populi mei percussi eu. Non tamē induxit

iudeos ad faciendū hoc scelus ꝙ xpō
nō spiraūt promptissimū am patrem
di. et malis actibus impios vsus
est deus ad bonū: ¶ Hr hat autem
auctē elicit. q̄ vnūsq̄ ꝓphete. verbo
uel scripto. aut misterio facto. xpm
pnūciauerūt passurū. ¶ Sicut et luce
primo zacharias fatetur. Visitauit
et fecit redemptionē plebis sue. sicut
locutus est per os scōrū qui a seclo
sūt ꝓphaz eius: ¶ Penitem g̃. v. de
vtis pctis. pserti de xpi occisione
dolete: et conuertimi. ad dnm saluatorē.
Vt deleant pctā vrā. vt ei veniat
tpa refrigerij. v. dies iudicij. in quo
electis plenaria quies prestabitur/
Vnde et iustis appetendus est dies ille
sēm q̄d ait saluator. ¶ Hijs fieri incipi
entibus. leuate capita vrā. q̄ appnq̄
bit redemptio vrā tua. conspectu. v. ab
ipso deo. et clementissīo eius in suos
electos aspectu: ab ipō em tempe illud
pueniet: ¶ Et nisceat cū qui prēdicatꝰ
est vobis ihm xpm. ¶ Ad iudicandū de
omnibus in forma humana visibili glo
rificata sēm quā minor est patre et
ab ipso mittetur: ¶ Quē oportet q̄dē
celū recipere. v. receptū inteꝝ tenere/
ita q̄ inteꝝ sedebit in celo ad dexteꝝ
patris: ¶ Vsq̄ in tpa restitutionis oīm/
idest usq̄ ad tempus finalis iudicij in
quo vindicauit quod promeruit vtribuet/
et quicq̄d mordmatū fuerit p culpam
ordmabit per penā. itē q̄ singula de
bitis locis ac premijs constituentur/
¶ Que locutus est deus per os sanctoꝝ
suoꝝ a seculo ꝓphetaꝝ. ¶ Quia de
hac oīm restitutione pene a prīn
cipio mundi locuti sunt vates sancti
ꝓpter q̄d iudas in sua canonica intro
duxit testiom enoch de futuro iudi
cio. ¶ Consequent docet. q̄ legis
lator iudeoꝝ moyses. de xpo sit vati
cinatus: ¶ Moyses quidē dixit: in
deutrō. ¶ Dñs ꝓpheta suscitabit vob
dns deus vester de fratribus vestris/
idest de semine iudeoꝝ: xpm secūdū
carnem pdūcet. et tpa ꝓpheie. emi
nenter ipleb it: tangm̃ me: ¶ Et
tangm̃ notat hic aliqualem. multuꝫ
defectiua similitudinem/ cū xpō mō
dabiliter maior sit moyse: ¶ Sed in
hoc est similitudo. q̄ sicut moyses fuit
lator legis scripte. sic xpō euan
gelice. ¶ Cristo aut. in q̄ntū fuit aliq̄
modo viator. repetit nomen et vnctio
ꝓphe. q̄ ut sit clave visionis nō fiat
vt deprehensores/ ¶ Verū. sicut ipse
est angelus et dns. et creator ange
lorū: sic ipse ꝓpheta et dns ac im
pletor ꝓphetaꝝ: ¶ Ipsū audietis.
iuxta oīa que locutus fuerit vob:
¶ Hoc moyses aut hortando. nō affir
mando: Nam pro maiori parte
iudei xpm audire spreuerūt/
¶ Insup iuxta morem scripture. moyses
iudeos sui tpis. in psona eoꝝ qui tpe
xpi erant futuri alloquebat. ¶ De
toto em ꝓpto solet loqui scriptura
quasi de aliquo vno. quando ad vna
partem sub psona alterius partis.
vicissim dirigit sermo/: ¶ Et erit
omīs anima que non audierit ꝓphe
tā illū. v. omīs homo tpe euangelice
legis et pdicationis. ac primul
gationis eius existens qui in xpm
nō credierit. nec verba eius ab ipō.
uel pdicatoribus eius susceperit/:
¶ Exterminabit de plebe. v. de electis
ꝓpli sui tolletur. atq̄ deputabitur/:
¶ Et omes ꝓphete a samuel et dein
ceps qui locuti sunt. annūciauerūt

Actuū apl'oꝝ

Ca^m 3.^m

dies istos / Dest de tempe primi aduentus xpi. et passionis. ꝫ ve surrectionē ꝫ eius ꝓphetauerūt / Christus ēn est finis legis et oim op̄ ꝓphaꝝ ad quē oīa tūc ordmabant. et de xpo at eius mīsterijs loquūtur principalis ꝓphaꝝ mtencio. Hmc et iudeoꝝ magi fatent. q̄ omes ꝓphe no sūt locuti nisi sup dies messye. ¶ Sed ni a pncipio mūdi et tpe patriarchaꝝ nō defuerūt ꝓpheta. de xpo dicente virgine gl̄iosa. Sic locutus est ad p̄res nr̄os abraham et semini eius: cui de ꝓphetis qui a tpe samuelis fuerūt. loquūt petr̄. pserti cū gen. 49. priarcha iacob tā euidēt et copiose vatinet de xpo / Est vndendū. q̄ tpe samuelis cepit tursus regū m duodecī tribubus ysrl. et extunc fuerūt ꝓphete qui manifeste scripserūt de xpo. b. dauid. ysayas ozee ꝛc. Precedentes aut̄ tam euidēt loquti nō sūt salte coīter. uel ꝓphetias suas non conscripserūt: Vos estis filij ꝓphaꝝ. r discipuli et sequates seu posteri. et aliqui vr̄m de illoꝝ. sunt semine nati: Et testamenti quod disposuit deus ad p̄res nr̄os: dicens moysen m deserto. r veteris testi ymitatores seu filij estis / ad abraham: m gen. In semine tuo. r xpo a te sm̄ carnē nascituro; benedicentur / r dona gr̄ie m pnti et bona gl̄orie m patria consequēt / omes familie terre. r vniuse tribꝰ lingue et gentes. videlicz. quidā de oīb̄us. Tux illud m ps. Reminiscentur et conuertent ad dn̄m vniuersi fines terre: Vobis primum suscitans. r ꝓponens. uel scdz naturā assūptā procreans: Deus filiū suū incarnatū / qui dixit. no sū missus nisi ad oues que perierūt domus ysrahel / misit illū benedicente. r multa bñficia ipendente: Vobis: Inter quos visus et conuersatus est / Vel suscitans eū a morte ad vitam salutē misit illū nunc Vobis: p̄ nram p̄dicationem. benedicēte uobis. r dona gr̄ie conferente aliquib̄ vr̄m / Vt conuertat se vnusquisq; a nequicia sua / Illā detestando. abhorrēdo pteritaq; deflendo / Omne aut̄ pctm ex habitu vicioso seu deliberatione. ac certa sciencia oriens. dici potest nequitia. nō aut̄ qđ ex infirmitate aut ignorancia excusante prodit / Preterea iuxta mīsteriū intellectu per huc claudiū a natiuitate intelligit ꝓphaꝝ iudeoꝝ. a pncipio legis date rebellis. nec in via dei recte incedens. que sancti patres et ꝓphete. ante portā templi speciosā. r ad xpi ostū deferebant ut saluaret̄ per eū. qui ait. Per me si quis introierit saluabitur. Ab ingredientibus autem templū. puta a sūs fidelibus. ꝓphas ille salutis subsidia querē debet. / Petrus vero. r quicuq; firmus et fortis in fide. talis potest iuuare et templo inducere. seu xpo incorporare / Sibiliter per claudū istū signatur quilibz xpianus in vicijs ingrē assuetus. que deuoti ad xpi misericordia ferre conant. et ante porta clemēcie ponūt: Hortantes ut ab vnusquisq; ingredientibus domū dei. r terrena spernentib̄. amantibusq; diuina. animę sue querat elemosina. Cui dictū deuoti / Respice in nos. r conuersatione nr̄am sectare. Qui cū fuerit vadio illustracionis supne perfusus

ammoꝝ a claudicatione sui obliqui
mcessus sanatus. mox exilit. stat.
ambulat. atqꝫ cū illis ecclīaz intrat.
surgit a vicīs. exilit. ḡtus referendo
qꝫ de tenebris suis eductus. lucem
conspicat veritatis. in qua sapide
mtuetur. qm̄ aspernanda sint omnia
quib⁹ mens impeditur a deo. stat qꝫ
psecuerando in bono mcepto. ambu
lat profitendo. intrat ecclīaz. ce
lestis regni beatitudinē contēplan
do. Quibus visis. multi tanta mu
tatione dextere dei. vehementer
mirant. confluunt qꝫ ad deū p. que
tanta est facta conversio. qui admonet
non se. sed dei laudari virtutem.

Claudicans capti et loquen
tibus autē. Actualis ḡtus

NOn cessat aduersarius
veritatis. et emulus
equitatis. Veritati et
equitati resistere. Hinc a principio
euangelice legis. invisibiles ac visi
biles hostes aduersati sunt sancte ecc̄.
sicut nūc restituri incipiunt.

Loquentibus autē illis. viz petro
et iohanne. ad populū supuene
runt sacerdotes et magistratus templi.
.i. iudices et doctores. Et saduccei.
qui specialem sectam habuerunt. qꝫ
nec angelū. nec spm̄. nec resurrectio
nem esse dicebant. animam quoqꝫ hu
manā asserebant mortalem. Et
dum eis horū oppositū docebant apli
tristabant de eoꝝ predicatione hm̄
saduccei. deo subdit. Volentes qꝫ do
cerent ppl̄m. et annunciarent in ihū
resurrectionē ex mortuis. Videt p
xpi virtutem oēs mortuos suscitan
dos. vel in ihesu. Videt in eius doctrina
ac fide. Et iniecerūt in eos manus.
violentas. sacrilegas. Et posuerūt
illos in custodiā usqꝫ in crastinū.
Ideo tunc eos in custodiā miserunt nam
vespe erat. Hinc subdit. Erat autem
iam vespera. Multi autē eorū qui
audierunt verbū dei a petro. sicut
predicti capti dicti est. crediderunt.
Et factus est numerus virorū quinq̄ milia
qui hoc die crediderunt. et baptizati sūt.
forsitan diebus sequentibus. Credi
bile quoqꝫ est. qꝫ multe mulieres et
pueri. pseudo virorū istorū tunc con
uersē sunt. sed consuetudo scripturaꝝ
est. feminaꝝ et puerorū numerū
non taxare. Pueri autē vocantur
seu parvuli. qui infra vicesimū annū
sunt. Viri. qui illū sortiti sunt. Factus
est autē in crastinū. ut congregari
rent principes eorū. et seniores et
scribe in ihlm. et annas princeps
sacerdotū. Tempe autē passionis
caiphas fuit princeps sacerdotū.
sed omni pene anno principatus
sacerdotij transferebat ad alium.
Et caiphas et iohānes. et alexander
et quotquot erant de genere sacerdo
tali. Itaqꝫ congregati sunt in sua
urbe. multitudine. excellencia. apos
tolos tanqm̄ idiotas et pauperes
confutarent. terrerent obtrectarent.
Et statuēs eos in medio inter
rogabant. In qua virtute aut quo
nomine. .i. per cuius invocationem:
fecistis hoc vos. .s. claudo a nati
uitate optime ambulante. Opera
enim gratie perfectiora sunt operibus
nature. Unde sicut unum qđ xpus
fecit de aqua fuit pualidū. ita qꝫ

Actus apl̄orū

Ca.m q.m

claudus iste xpi virtute sanatus eminenter coualuit ſ: Tunc petrus repletus spū sancto dixit ad eos. Principes ppli et seniores audite. Si nos hodie diiudicamur in beneficio hominis infirmi. et si nunc ad iudicium trahimur. reprobamur. cognoscatur vob̄ omnib̄ et vniuerso populo israel. q in nomine dñi ihesu xpi nazareni. quē vos crucifixistis. quem deus resuscitauit. In ipso astat coram vobis sanus. et virtute et inuocatione ihesu xpi curatus est. Hic. e. xp̄us est lapis qui reprobatus est a vobis edificantibus. et positus in caput anguli. et a deo factus est coniunctor et princeps ppl̄orū duorū. Nam sicut in lapide angulari totum ruit et cōnectit duos parietes. ita in xp̄o cōiuncti sūt electi ex iudeis atq; gentibus. et ipse est caput illorū. ut duos condit in semetipso qui est pax nostra. vtrisq; faciens vnū ut ait apl̄us. De quo p ysaiā dns ait. Ponā in syon lapidē angularem summū probatū: Et non est in aliquo alio salus. Dem namq; salus seu beatitudo nō consistit nisi in xp̄o obiectualiter secūm suā diuinitatē. nec p hoc excluditur pater et spūs sanctus sed includunt. cū tres profecto sint vnū vere ac totius beatitudinis essentialis obiectū: Inuisus in solo xp̄o secūm humanitatē est salus. tāq; in mediatore per quē est facta salnatio. De quo ysaie. xx. legit. dns iudex noster. dns legifer noster. dns rex noster. ipse veniet et saluabit nos.

Nec em nomen aliud est. q. aliquod nomine designatum: sub celo. q. in tm datū hominibus: a patre seu trinitate altissima: in quo: cuius virtute fide et gratia: oporteat nos saluos fieri. Ideo omnes a principio mundi saluati. aliquo modo per xp̄m fidem et gratia sunt saluati. Nam et passio xp̄i. id fecit futura. qđ fuit preterita: mediantibus fide et sacramento. Vt aut̄ declarat: Videntes aut̄ petri constantiā et iohannis. q̄ uiliq; tanto nobilium et potentū agmine cincti. stetenit intrepidi. et tam ordinate et sine timore petrus uidit. iustus quippe quasi leo confidens. absq; terrore erit. Comperto. q. certitudine mentis et cognito: q̄ homines sine litteris essent. et absq; scientia humano studio atq; situs. Et idiote: ante missionē spūs sancti. Per tales em voluit deus euangelicā legem denunciari. ne eius diuulgatio humane industrie. scientie. aut eloquentie. assuberetur. Nam et paulus asserit se predicasse. non in sapientia verbi. sed in ostensione signorum. ne crux xp̄i euacuetur. Admirabant: videntes effectū insolitū. et causā eius. e. spūs sancti infusione. aptis datā. ignorantes; Cū em sapientis sit informari se habere constantia. sapientie signū est. iuxta illud eccl̄i. 21°. Homo sanctus in sapia manet ut sol. nam stultus mutat ut luna. Et cognoscebant eos. q̄m cū ihesu fuerant. ante passionem ipsius. Johannes nempe se scribit notum fuisse pontifici. Frequent̄ quoq; iudei viderunt apl̄os ambulantes cū ihesu. et seu in ihezusalem existentes.

Hominē quoq; videntes stantē cū eis. scilicz petro et iohāne: qui fuerat curatus. nil poterant contradicere: verbis petri. nec magnis artibus tantū deputare miraculū. ex quo porphyr̄ notestat messia. qui petru asserit magū fuisse, et signa istud no vere. sed ludificatorie exhibuisse: sicut in libro de ciuitate dei plenius ventilat augustinus /: Iusserūt aute eos foras extra consiliū secedere / Vt inter se quid acturi essent liberius pertractarent /: Et conferebant adinvicem dicentes. Quid faciemus hominibus istis qm quidē notū signū z famosū. cunctis habitantibus ierlm. Manifestū est. et no possumus negare / in quo declarat istoz execracio maxima. q; tot visis prodigijs conuersi no sunt execrante eos sua malicia / Corruptio namq; in affectu parit corruptione in intellectu seu vicissim iudicio /: Sed ne amplius diuulgetur in ꝑplm istud miraculum comminem eis: sub grauj pena: ne vllatenus loquant in nomine hoc .s. de iheſu nazareno. vlli homi / In hoc ista iudei egerūt contra id. quod thobie. 12. raphael ait. Opera dei reuelari et confitevi honorificū est/; Et denūciauerūt eis ne omo loquerent. neq; docerent in nomie ihū: Non em audebant eos maltractare aut occidere. ne concitarent contra se ꝑplm/: Petrus vero et iohannes dixerūt. Si iustū est in conspectu dei. vos potius audire per obedienciā/: qm deū. iudicate/ Quasi dicant. certissimū est q; no: Creatori em magis qm creature est obediendū. potissime cū illa iubet que prohibet ille. vel ꝓhibet que ille iubet / Vbi em supior ꝓcipit. et inferior contradicit. non est audiendus inferior: Non em possumq; que vidimus et audiuimq: scilicz xpi misteria passionē. suscitationē. ascensionem. paraclyti missionem: non loqui: ai deus ꝓcepit nobis hec ꝑdicare. Vn iohānis primo habet. Verbū caro factū est. et habitauit in nobis. et vidimq gloriā eius/: Et illi cōminates dimiserūt eos. nō invenientes quomodo punirent eos ꝓpter ꝑplm. qui magnificabant aplos in tanto miraculo/: quia omes clarificabant id quod factum fuerat. z prodigiū istud ꝑclarū esse confessi sunt /: Annoz em erat homo amplius quadraginta in quo factū fuerat signū istud sanitatis; Decreto ꝑsona eius et inerti eius debilitas. cunctis innotuit. nec fuit tergiuersacio aduersus tam sensibilē veritatem/: Dimissi aute petrus et iohānes. venerūt ad suos coaplos et annunciauerūt eis quanta ad eos principes sacerdotū et seniores dixerūt. / Hoc nāq; fuit illis vtile scire Anima aute secreta sua et arcideta sibi. familiaribus suis reuelant. qd tamen cū grandi agendū est discretione. ne audientis animq; incidat culpā; Qui cū audissent vnanimiter leuauerūt voce ad dñm et dixerūt / Si verba sequencia omes pariter inceperūt. ita q; nemo coz alios ad proferenda hec verba induxerit primitus inchoando aut qsi modo. magnū fuit miraculū et euidens signū. q; a spū sco omes sūt inspirabantur/: Domine qui fecisti celū et terrā. et mare. et omia que in eis sunt. / Per. dominū. hoc loco

Actuū. aplōz

Ca^m 9^tm

Aligni ad aplōz ac discipulorū de semine dauid orti fuerit, ex vo trini patriarcha sui spiritale prēz esse professi sut

intelligit deus pater. sicut uerba pandit sequencia: Qui spū sancto per os patris nri dauid pueri tui dixisti. Quare fremuerūt gentes. et populi meditati sut inania. Gentes contra xpm fremētes fuerūt crudelissimi serui pylati et herodis. a quibus illusus. flagellatus. spinis coronatus et crucifixus est dominj maiestatis. Populi vero qui contra filiū dei meditabant iania. fuerūt scribe et phariszei cū alijs multis uideis. qui vana consilia contra xpm cogitauerūt. et fine optato frustrati sut. Voluerūt em occidere ihesum ne locū et gentē pderet. ne scilicz a romanis vastarent. et ut per turpem mortē memoriā ihesu extinguerent. iuxta illud ieremie. 2°. Super me cogitauerūt cōsilia dicentes. Venite mittamus lignū in panē eius. et eradamus eū de terra viuentiū. et nomē nō memoret ultra. Rursus inaniter meditati sut dicēs illud sapie. 2°. Tanquā nugarum estimati sumus ab illo: et gloriatur se dei patrem habere. Videam⁹ ergo si sermones illius veri sut. et temptem⁹ que ventura sut illi. Si em est verus filius dei. liberabit eū de manibus contrariorū. Per fuit infinita cecitas uideorū. xpm in primo sui aduentu temporalis regnatuz putantiū. quia intra se cogitauerūt qp si vere esset filius dei. pater non permitteret eū occidi. qpter crucifixo insultauerūt dicentes. Si rex israel est. vel si hic est xps dei electus. descendat nūc de cruce. et credimus ei. quasi qphete nō predixissent xpm pro mundi salute passurū. Hinc euenit eis oppositū. Nam qm filiū dei crucifixerūt a romanis vastati sut. et xps p sua passione amplius glorificatus est. totiz mūdo notificatus: Astiterūt reges terre. s. herodes rex et pylatus iudex. qui a regendo. nō a regia prole dictus est rex: et principes conuenerūt in vnū. s. annas et cayphas. aduersus dnm et aduersus xpm eius: id est contra patrem et filiū incarnatū. totius trinitatis plenitudine vnctū. sed z naturā assūptā. qui em contra vna diuina agit psona cōtra duas. cōmuniter dicitur peccat. quamuis aliqua peccata per appropriationē quandā dicatur contra patrem. aliqua contra filiū. aliq contra spm sanctū. Hinc filius apt iohānis v^to Qui nō honorificat filiū nō honorificat patrem qui misit illū. Et alibi. Odio habuerūt me et patrem meū gratis. In prima quoq; canonica sua ait iohannes v^to ca^lo. Qui non credit in filiū mendacem facit patrem: Consequenter sancti isti inducti auctem ad propositū applicant et exponūt: Conuenerūt em vere: Veritate rei et ecia veritate simonis quantū ad historicā veritatem. Nō aute conuenerūt vere veritate iustitie et veritate verboū inter se habitorū. sed iuste atq; mendose: In ciuitate ista ihrlm aduersus sanctū puerū. s. vnigenitū filiū tuū ihesū que vnxisti. vnctione spirituali. videlicz oim trinitatis carnisnate. quantū ad nam. a primo incarnationis momento. Iuxta illud Vnxit te deus deus tuus. qpter quod iohānes. 3°. dicitur. Non ad mensuram dat deus spiritū. s. homi xpo: Herodes et poncius pylatus cū gentibus et populis isti. Herodes autem et pylatus

quantu adhoc conuenerunt. q̄ m xp̄i
p̄fectione vnanimes extiterut /
Facere; r xp̄m p̄sequi et ostendere/:
que manus tua. et consilium tuum. r
potencia et sapia tua decreuerunt
fieri. Quid illi igit̄ pertimuerit. cui
piati dei nullus queat resistere. et
bonū videt̄ id facere. q̄ deus vult fi.
Sed deus nō voluit illud fieri eo mo
quo impi hoc fecerūt. nisi p̄missine.
Voluit vero id fieri eo modo quo id
passus est xp̄us. Quo aute intelli
gendi sit istud. m p̄decentib⁹ duobus
capitis dictū est plenius/! Et nūc
dne respice in minas eoz / illas cope
cendo ne alioqn salute impediant. et h⁹
ex caritate et zelo iustitie orauerūt /
Et da seruis tuis cū oī fiducia
loqui verbū tuū. m eo q̄ manu. r
potentē tuā extendis ad sanitates
et signa et prodigia fieri per nomē
sancti filij tui ihesu. r per virtute et
inuocatione ip̄ius. per quod p̄dicam
cui fiducia augeat̄. et audiencū corda
fidem amplectant̄ /: Et cū orasset
motus est locus m quo erant congre
gati / Per hunc terre signatiuale
motū significauit deus. q̄ sua p̄tas
eis m timentis assisteret. et q̄ eorum
oratio esset audita: Item q̄ q̄ corda
p̄mcipiū terre eoz xp̄i virtute esset
vincendū: Et repleti sūt oēs spū
sancto r m gracia et feruore tunc
vehementer creuerūt. mirabilemq̄
spūs sancti senserūt contactū. verbo
rationē et exhilarationē: Et loque
bant verbū dei cū fiducia / Quia
et se fructificaturos m alios comu
nione sperabant. et eos qui corpus oc
cidit nō formidabant ſ: Nūl studio
aute credentiū erat cor vnū et aīa
vna. ſ desit. voluntatis concors affec
tio, et mens per caritate omniam
coadunata. quo ēm plenores fuerunt
m gracia. caritate et ceteris donis
spūs sancti. eo m omibus concordiores
extiterūt / Quēadmodū namq̄ ex
humane mentis ip̄fectione gignatur opi
nionū diuersitas et affectionū distor
dia. ita ex gracie et caritatis confor
tacione. procedit assercionū et desi
derioū paritas: / Ideo hac vnitate
suoq̄ per caritatem. cui⁹ est vnive;
orauit saluator ante passione iohis
iiº, Pater sancte serua eos m nōie
tuo quos dedisti michi: vt sint vnū
sicut et nos. et sint consumati in vnū.
In quibus ip̄leta est q̄d dns ihēmie
32º dns pollicet: Dabo eis cor vnū
et viam vnā. et letabor sup eos cū
benefecero eis /: Ner quisq̄ eoz que
possidebat. quicq̄ suū esse dicebat.
sed erāt illis oīa cūia / Caritas nēpe
quo p̄fectior. eo liberalius se effundit. nec que sua sūt querit.
Et quante quis spūtalia dona habet
q̄ bona sinceritus appetit et exquirit.
eo mino curat terrena Cū hac
aute permixtue etēne sacratissima
conuersatione. claustralia vita fun
datur. que et vita beatoū m patria
imitatur. m qua oīa sūt communia:/
Et virtute magna r fortī et effi
cati p̄dicatione. atq̄ potenti mira
culoq̄ operatione/: Reddebant apli
testiom resurrectionis ihu xp̄i /
Ideoq̄ de resurrectione specialē
fecerūt mentionē. qua et illa mor
dibilior videbatur. et m ea ceteri
mrtirebant. ō. passio assensio:
Et gracia magna erat m omibus
illis, tam m aplis q̄m m ceteris di

cipulis. Neq; em quisq; egens erat inter illos. qua sufficiencia. nō superfluitate habebant. iuxta illud proverbiorū. 30°. Mendicitatem et diuicias ne dederis michi. tribue tantū victui meo necessaria ¶: Quotquot em possessores agrorū aut domorū erāt vendentes. afferebant pretia eorū q vendebant. et ponebant ante pedes apl'oz /: Per quod monstrabant se despicere ista terrena. atq; plenissia fide supna inquirere /: Diuidebant aute singulis. prout vniq; opus erat. ℣ necesse et vtile: Hug vite figura in filiis rechab patet. rechabitarū preceptū filiis suis non habere vinū. nec edificare domū. nec seminare agrū. nec plantare vineas. ℟ habitare in tabernaculis / Denique hec electissima plebe primitiue ecclesie vere impletū est. quod in xpi aduentu futuri. deus psalmo. 32°. predixit / Sedebit populus in pulchritudine pacis. et in tabernaculis fiducie. et in requie opulenta. Sophonie 3°. Reliquie israel non facient iniquitatem nec loquentur mendacium. quia ipsi pascentur et requiescent. et non erit qui exterreat /: Ioseph aut qui cognominatus est barnabas ab apl'is. quod est interpretatū filius consolationis / Que ita cognouerunt sancti apl'i. quia et ipsi et ceteri credentes de conuersione et magna gratia hug ioseph. plurima congaudentes fuerunt / Erat nanq; persona notabilis et ad aliorū instructionē bene disposita / Deo subdita: Leuites. qui de genere sacerdotali: cyprius genere / idest in insula cypri natus. cuius parentes pro captiuitatem et dispersionē ad illu

deducti sunt locū /: Cui habenti agrum / Quamus em nō licuit leuitis hereditaria bona in ppria terra. de sacrificijs sustentabant. Vendidit eū et attulit pretiū. et posuit ante pedes apl'oz: proprietati resignans. et apl'oz voluntati dispensatione cōmendans / Iste est barnabas comes pauli nō ille qui sup dictus est cū mathia statutus: Postremo. qđ dictū est. multitudinis credentiū erat cor vnū et anima vna: quamus ab omnibus cōsiderandū et imitandū. atq; implendū sit xpianis: potissime tamen a religiosis. qui apostice perfectionis vestigia sectari professi sunt / Clausum quidem sicut auctoritatis habemus. si pacis concordia. caritatisq; vnitas assit: sunt paradisus dei in terra. et habitantes in eis sunt angeli. Qui vero desuerunt sunt miserandi. et habitatores diaboli.

Eiusdem cap'li. quinti. Vnus autē quidā nomine ananyas. act. 1°. 4° tus

Sicut in veteri testamento quidā impius ac prophanus legis mosayce ob eius transgressionē diuine punitus legitur. vt filius achaon qui combusti sunt eo q ignem alienū offerrent. et alter qui ligna collegit sabbato. quatenus preceptorum auctas monstraretur / et alij ad obseruancia diligenciorē inducerentur. pateretq; quā salubre esset legi obtemperare diuine. quā impium et damnabile non parere: Ita in euangelica actuū lege. tm q euangelice legis sinceritati derogantes. terribiliter sunt plagati / quod in primario huius capli exemplo ostenditur ¶ Vir autē quidā nomine

= poterit videri / de quib⁹ ihēmie 34. habet / quicad quadā rechabdak filius rechab pauerunt

anamas ai / zaphira vxore sua ven / didit agru. et fraudauit de pcio agri / ¶ Quare autem petrus sibi fraudulenter seruando. qua totam tenebatur in co / mune vsum proferre: consciu vxore sua. nam ea sciente et consentiente factu est hoc / ¶ Et affeuens partem pretij ad pedes aplorū posuit. Quat aute petrus: cui istud per reuelatio / nem diuina motuit / ¶ Ananiā: cur temptauit. ¶ Qui temptationem induxit ac suggessit: sathanas cor tuu: ¶ Vel. ¶ Cur temptauit. ¶ cur ita peccasti q deus sic te reliquit vinci? / ¶ Exigen / tibus em pcedentibus mis peccatis. frequenter dure temptam. et in temp / tatione a deo iuste relinquim. / ¶ Mentiri te spiritu sancto. ¶ nec fidelitatem nedeitate ei seruare / ¶ ad eum mentiri iuuia: ¶ Nec omis qui fran / git votu spiritui sancto mentitur / ¶ Quia aute societatem illius printie erthe mfredebant. tenebant diuerse in communi / ¶ Nonne manens mane / bat tibi. ¶ nonne ager nondū venditus tuus erat / ¶ Et venditus erat i tua pate / ¶ spacia seu hereditaria bo / na agri istius post venditione fuit in tua voluntate qūtu ad pretiū venditi. ¶ Et hoc referendū est ad tpus pcedens votu presentu / ¶ Quare posuisti in corde tuo hanc rem: ta / ciam per consensu / ¶ Non es men / titus hoibus sed deo / ¶ Ananias iste corpo quo parte pretij ante aplos po / suat facto. asserut agru nō nisi tanti venditu esse. sic q mentiebat homib9 / ¶ probabile quoq est q vxoi sue forte et emptori ac testibus comisit. ut di / cerent idem / ¶ Verū consuetudo scp / ture est ut ac aliquid fit duobus nom / biliter in dignitate seu qualitate distincte / a maiori tm̄ facta dicat. sicut et moyses ayt uidens. ¶ Non contra nos / est murmuratio vra. sed contra dnm. / temq aplos. ¶ Non est nobis colluctatio / aduersus carnem et sanguinē. sed ad / uersus principes et potestates / silit / mamas nūc dicat. no mentitus ho / minibus. sed deo: q illis nō solū sed deo principaliter est mentitus / ¶ Sed quo aliquis potest deo mentiri. que nemo fallere potest. ¶ Et in dendu: q deo mentiri est. ad sue eterne ve / ritatis iniuria cora illo falsū pferre / Interea notandus est hic ordo ver / borū. ¶ Primo em loquutus est petrus cur temptauit sathanas cor tuu. t mentiri te spūi sancto. ¶ Deinde sub / mtulit. non es mentitus hoibus sed deo: ¶ Ex qua auctē thomas in / suma contra gentiles probat q spūs sanctus sit deus / ¶ Audiens aute ananias hec verba cecidit et expi / rauit / ¶ Non magica arte hec fecit petrus ut fingit porphyrius: sed ex spū sancto loquutus est: et angelo dei. transfixorem mtus cedente extinctus est impius. ¶ Per hoc hoc crudelitatis sed equitatis. ad aliorū emendacione / sicut et vnū membrū ubstrndit ne totū corpus infciat. ¶ Operandiq potest q petrus sua prece tranfixori huic efficacia penitendi obtinuit que forte tam strucie correxit / ¶ Denique in scolastica historia legitur. q iuxta societate intrauit vt necessaria vite haberet sine labore: et sic aliunde malus et latro fuisset / ¶ Surgentes aute iuuenes / qui erat xpiam. amo / uerut eū. ¶ cadauer defuncti; et

sepelierūt/ ¶ Factū est aūte quasi ho
rarū trīū spatiū. et uxor ipsius
nesciens qđ factū fuerat intrōīt.
¶ Rndit aūte ei petrus. Dic michi
mulier/ ¶ Quomō mercatī huic pe
trus vndit. a qua mercedē rogatus non
fuit. ymo qua ipe mercedē tulit:
¶ Sed respondit ei ad opus non ad
questionē/ respondit em x conve
nienter seu cōuenienter locutus est/
ei ad factū ipius prout factū illud
exegit/: ¶ Si tanti agrū vendidisti/
sicut est pretiū ante apl̄os positū.
¶ Et illa. etiā tanti precise. ¶ Petrus
aūte ait ad eā/ ¶ Quid vtiq; conuenit
vobis temptare spm̄ sanctū dn̄i: idest
spm̄ scm̄. seu ipm̄ dn̄m dei. qui spūs
est/ ¶ Per vero fraudatio fuit equi
ualenter temptatio dei: quia tam
fraudulenter parte precij occultauerit
tam qz audenter mentitus fuit. qi de
diuina prudencia et dei sua dubitas
sent/ ¶ Ecce pedes eorū qui sepelier
uirū tuū ad ostiū sunt/ ¶ Forte enim
petrus audiuit reuenciū sonitum
vel in spū vidit quo essent. quēad
modū eliseus vidit giezi cucurrente
post naamā; quēadmodū etiā
ait apl̄us: ¶ Et si corpe absens sū
tamē spū pīsens sū. gaudens et vi
dens ordinē vestrū: ¶ Et efferent te.
quasi dicat. primus morieris et
ad sepulchrū ducēris/: ¶ Confestim
cecidit ante pedes eius. prostrata ab
angelo: et expirauit. ¶ Intrantes at
iuuenes inuenerūt eā mortuā. et
extulerūt et sepelierūt eā ad virū
suū/ ¶ Ppe corpus vnī defuncti/ fuit
em̄ consuetudo iudeis. vnos et con
iuges in eode tumulo poni/ ut con
iunctionē carnis sequēs cōiunctio
pulueris. et quia de costa viri facta est
mulier/: ¶ Et factus est timor mag
nus in vniuersa ecclia et in omēs qui
audierūt hec/. ¶ in ombus ℣ credē
tibus/ qui et extra ihm̄ erāt. ¶ Pse
tis autem macerabat timor veteres
alēs et filiales: ¶ Omēs vero cogni
ta dei vindicta: apl̄ice conuersatois
sinceritatē. diligencius imitari co
nati sunt/ ¶ Nam et ideo deus feat hāc
vltionem. ne alq̄ tale aliquid attemp
tarent/ timor namq; retrahit a pec
cato. quēadmodū in eēm̄ scripturā est.
¶ Per timorem vnusquisq; declinat a
malo:// ¶ Denīq; sicut veterū mo
nachorū vita et institutio a conuer
satione et paupertate primitue ecclie
sumpsit exordium. ¶ ita ex anania et
saphira. fratrū monachorū. qui dei
dicti sunt sarabaite. teterrimū genꝰ
cristiano testante exortū est. qui
magnā coram hominibus deuotionem
ac paupertatē simulantes. inter se clam
delicate vixerūt ¶ Postremo circa
hūc locū loquit̄ beda. Nulla ve hos
duos penitencia curauit passus est
petrus. sed ad timorem posteris
mutiendū. noxiū germen radicitꝰ
amputare curauit/ ¶ Ex quo patet
qm̄ detestabile et horrendū sit vitiū
ppietatis in religiosis/ qui vtiq; cum
gehenna paupertatem sint pfessi/
¶ ¶ Per manus aūte apl̄oꝝ fiebāt
signa et prodigia multa in plebe/
¶ Ly aut per manus apl̄oꝝ. intelligi
potest duplicit. Primo. qz p ipositio
nem manuū eorū fiebant signa. sa
nabant infirmi. iuxta illud marci
vltimo. Super egros manus ponent
et bene habebunt: ¶ Vel per manus
.x. per ptātem et gram̄ concessā apl̄is.

fiebant in vulgo miracula multa:
Et erant vnanimit omes in porticu
salomonis. Ibi em predicabat apli.
et alij oratoribus mstabant. De
porticu hac dictu est ca. 1o. 3o. Hinc
scriptu est luce vltio, Erant ssp in
templo laudantes et bndicentes deu:
Ceteroz aute nemo audebat se con
iungere illis. sitte: ne qd anamve et
coingi eis contingeret: eis quoq; acti
derent: sed magnificebat eos ppls/
tanqm dei electos in quibo dna emis
nata pclarissime emicabant. et in
vultu et in vita atq; in mirali nitedo
virtus et gra resplendebat. Ita et
multi usq; in pñs vere religiosos atq;
deuotos comendt. michilom in suis
carnalitatibus et vanitatibus pseue
rant vicios victi affectibus. Itaq;
in illis pmitie ecclie psoms constat
ipletu illud ysaie. 65o. Omes qui vide
rint eos cognoscet illos. quia isti sut
semen cui benedixit dns: Magis aut
augebatur in dño credencu multitudo
virog ac mulieru. Visis em tantis
prodigijs. et tam euidentibus indicijs
sanctitatis ac gratie spus sci. multi
cotidie vtriusq; sexus conuertebant
ad xpm. Quoz fidei magnitudo
subiungit: Ita ut in plateas ederet
infirmos et ponerent in lectulis et
grabatis / Grabbata aute sicut in
scolastica historia dicit. ppre dicunt
lecti sterna pauperu. in quibus nil
corpei substernit. sz tm supponitur
capiti sulstramentu: Vt veniente
petro saltem vmbra illius obumbra
ret quegea illoru et liberarentur ab
infirmitatibus suis / Mirabilis deus
in sanctis suis. qui dedit virtutem et
fortitudinem tanta apls potissie petro.
qui sint in miraculis priuilegiatus
qm primceps erat aplica agminis/
sicut et paulus in sapie dono. ppter
qd petrus ad pdicandu iudeis specia
liter missus est. paulus uero ad gtes
Nam iudei signa. greci sapiam quesie/
Vn et paulus testat/ Qui operatus
est petro in circucisione: operatus
est et michi inter gentes/ Et ut
dicut expositores. petrus maiora
fecit miracula qm xps. nec hoc deo
gratu xpo. qua no sua sz xpi virtute
petrus operatus est ca/ Hinc passioe
instante dixerat xpus iohanis. 14o.
Qui credit in me. opa que ego facio
et ipe faciet et maiora horu faciet
quia ego ad patre vado. Christus at
no euidenter legit. sua vmbra aurasse
infirmos sz vestimenti sui contactu.
Dicit aute vnu miraculu maius alio:
tam ex parte rei facte. vt suscitatio
mortui. maius erat miraculu qm
illuminatio ceci/ qm ex parte modi
agendi. et sic petrus maiora fecisse
dr qm xpus miracula/ Cui vere
bat aute multitudo virorum cum
tatu in ihrlm. afferentes egros et
vexatos a spiritibus immudis. qui
curabant omes/ Vnde certissimu
est/ innumerabilia fuisse aploru mira
cula. et de plurimis no nisi paucissima
esse conscripta. Nec hoc aliquis sic ce
diiudicet. cui et alijs quibusda sanctis
data sit tanta gratia operandi mira
cula. qd eoru numerus describi non
potuit. Verum. que deus operat. nullo
corrigere potest. Hinc reprobi unde
corrigi debebant. deteriorant. quo ad
modum pueri si iudei ex aploz operib
tam diuinis. iudicati sunt sacrilegi. sz
qd subditur 3o. Exurgens autem

petrus primceps sacerdotū et omes qui cū illo erant / concordantes eide m pseutione iustorū: que est hereſ saduceorū / .r qui cū illo exintes fue rūt heretici dicti saducei Sicut ei m noua lege vocant hereticī. qui no totā sacram scripturā recipiūt. vt manichei et montanisse vetus testa mentū negātes. Ita m lege moysi erant quidā heretici quīq; libros moysi tantū recipientes. non aute pphetarū scripturas. qui saducei vo cant. qui interpretant iusti. nam iustos sē nominauerūt. quā m iudi cando et puniendo fuerūt atrocissimi: sed qz nō iusti. imo valde iniusti fu erūt. dicti pnt saducei qi seducti. Dicunt aute saducei qi seducti. a sedech verbo hebreo ee qd latine dicat iustus. Vnde melchisedech rex iusti cie interpretatur. Vel saducei dicti sūt a sadoth sacerdote. de cuius semē natos se gloriabant: Porro hereſis grece scām bedam ab electione vocatur. qua quisq; sibi. spretis alioꝝ dictis quod sequendū putauerit eligit / Repleti sūt zelo .r inuidia. nam veritas parit odiū m cordib9 incouti tibilui. quēadmodū scriptū est / Non manat pestilens cū qui se corripit: Apostoli em pdicabant aiam esse i mortalē et resurrectionē futurā: esse quoq; et angelos atq; pphetas diuinitus inspiratos. que omnia saducei negabant / Et iecerunt manus in apostos. Vtiq; omes sicut ante in petrū et iohannē dūtaxat. Et posuerūt eos in custodia pub ca .r in carcere tui et manifeste rei ac cludebant ut tribus silēs putarēt / Angelus aute dñi per nocte. idest

prima nocte. aperiens ianuas carceris et educens eos dixit / Beda eudenter hic asserit. qd apli ianuis clausis educ ti sūt. Vñ in scolastica historia dicit Non est intelligendū. qd angelus ape ruit ianuas carceris non realiter sed ita eduxit apostos ac si ianue fuisset aperte. Et quedā glosa hic asserit. qd angelus aperuit ianuas carceris non realiter sed apparenter. qz eduxit eos tam libere per ostia clausa. ac si fuyssent aperta. quod per omipoten tia dei fieri potuit nō aute naturali virtute angelica que se ad hoc nō ex tendit. qd duo corpora simul sint i eode loco p penetrationē dimensionū / Qz autem ianue nō fuerūt aperte realiter verba paulo post subdita insinuare videntur sicut patebit / Ite et stantes in templo loquimini plebi oīa verba vite huius .r xpiane conuersationis seu xpi qui aut. Ego sū via veritas et vita. Qui cū audissent intrabant diluculo in templū et docebant Aduenies aute princeps sacerdotū et omnes qui cū eo erant conuocauerūt cōsiliū et omes seniores filiorū israhel. et misert ad carcerem ut educerent apli / Quia cū princeps et pontifex desiderauit factū apl'oꝝ. cotidie prospe rari. et plurimos a iudaismo ad noua legem conuerti. seruosissime intendebat quomō vniuersos apostos auferret de medio. Hinc magnū et celebre fert conuentū qi rem magna acturus / Verū. ut salomon ait. Non est sapia. non est sciencia. nō est consiliū. contra dñm: et quanto diuine pordinatiōi cor humanū prudentius. pfuptuosius3 resistē intitur. tanto omps deus quod detrectat gloriosius operatur /

¶ Cum aute veniſſent miniſtri. et apto carcere: ab ipſis miſtris ſeu cuſtodibus/ nō eū carcerem inuenerūt apertū ut ſtati dicetur./ ¶ Non inuenſſent illos. reuerſi nūciauerūt dicentes. ¶ Carcerem quidē mdeimꝰ clauſū cū omni diligencia: et cuſtodes carceris ſtantes ad ianuas/ ¶ Qua eū videbant iudei mtroduc. apłos tot mirabilia operari. cautiſſime eos clauſerūt. ne aliquo modo effugerent/ ¶ Aperientes aūt carcerem neminē mtus mdeprimus/ ¶ Ex quo elicitur. qꝫ clauſis ianuis egreſſi fuerūt apli/ ¶ Si eū angelus ianuas aperuiſſet. aut demo eas claſſiſſet/ ¶ Ut aute audierūt hos ſermones magiſtratus templi: videlicet. doctores legis et iudices/. ¶ Et principes ſacerdotū. ambigebāt. de illis quid nam fieret. v. dubitabāt quē exitū res haberet. et quid de aplis eſſent acturi/ ¶ Unde hor ayt beda. ¶ Aud pſeme iudee. certa ſtimularis mſania: ſuadentibus aplis dīas xpm de monumēto ſublatum/ dicit rogo eoſdem aplos de carcere tuo clauſo. cuꝰ fuerto credis ablatos? Veru mgemita malicia. cor pfidū mſignis manifeſtis obtenebrat/

¶ Adueniens aute quidā/ de iudeis mtroduhs: nūciauit illis. quia ecce viri quos poſuiſtis in carcere: ſut in templo ſtantes et docentes populū./ ¶ Si apli aduerſarios timmiſſent. non in templo ſteriſſent/: ¶ Tunc abiit magiſtratus cū miſtris .v. multitudo ſubditorū ſuperiorū cū ſubditis. ¶ Et adduxit illos/ puta aplos: ſine vlla vi/ ad principē ſacerdotū/

¶ Timebant eū populū ne lapidarentur/ ſi violencia aliqua mferret aplis quos vulgus deuote audiuit: ¶ Et cū adduxiſſent illos ſtatuerūt in conſilio: et mterrogauit eos princeps ſacerdotū dicens/ ¶ Precipiendo precepimus vobis. ne docereris in nomine iſto. videlicet. in nōie ihesu nazareni: ¶ Et ecce repleſtis ihīm doctrina ſua/ ¶ Et ihesus iſte ſit rex messyas. filius dei. mundi ſaluator. iudex vniuerſoꝝ/ ¶ Et vultis mducere ſup nos ſanguinem hominis iſtius/ ¶ Hoc duplicit mtelligi potest/ ¶ Primo. Volūtis oſtendere qꝫ rei ſimus hominidij: hoiem innocentem pdurendo ad mortem: ¶ Secundo vultis mducere ſup nos vindictā ſanguinis huꝰ: quem a nob nouiter fuiſſe asſeritis/ ¶ Primo mō auguſtinus mtelligit. ita qꝫ iudei qui mimici volebant videri a morte xpi. ideo obtemperauerūt eū iudici pylato atqꝫ dixerūt. nob non licet mterficere quemquam/ ¶ Quasi princeps hic ſacerdotū. nunc quaſi oblitus fuit. qꝫ ad pontificū mſtigacione totus pplꝰ iudeoꝝ clamauit: ¶ Sanguis eius ſup nos et ſup filios noſtros: ¶ Respondens autem petrus et apli dixerūt. ¶ Obedire oportet deo magis qꝫ hominibus. ¶ Hoc ſup capto. ꝯ exposituꝝ eſt/ ¶ Primo. ut aut mterpres quida et ſcolaſtica hiſtoria. ¶ Omnes apli. verba iſta vnanimiter proferebant ex feruore et zelo. nō patientes vnū pro oībꝰ loqui. ¶ Dubiūda tn appareret. qꝫ ſolꝰ petrus verba hec protulit. quibus prolatis. alii verbis et ſignis annexi/ alīs videret ibi fuiſſe verū confeſſio/ ¶ Veruntamen iſtud non repugnat. primo pbabile eſt. qꝫ petro reſponſione multo ante et pfequente. alii exferuore

aliqua verba miscebant. eadē affir
mando. quod et in iudeis accidere
solet. nō tamen mordmate. sed valde
id modeste fecerūt/: Deus patrum
nostrorū suscitauit ihm quē vos
interemistis suspendentes in ligno/
manibus militū / Quam parati fue
runt isti nūc mori pro ihesu. q̄ tpe
sue crucifixionis. omēs simul fugerunt
ab eo/: Hunc deus principem et
saluatorem exaltauit / in resurrec
tione et ascensione/: Dextera sua/
.v. sua gratiosa potentia. ac pia as
sistentia / vel in dextera sua eū po
nendo / Est aute xp̄us princeps tot⁹
militantis ac triumphantis ecclesie/
de quo ysayas p̄dixit. Vocabitur
nome eius admirabilis consiliarius
deus. fortis. pater futuri seculi. prin
ceps pacis: De quo apocalyp̄s primo
habetur / Qui est testis fidelis pri
mogenitus mortuorū. et princeps
regū terre / Istiq̄ exaltauit dñs. vt
sit caput ad ecclesie/: Ad dandā peni
tentiā .v. locū tempus et gratiam //
penitendi / seu penitentie sacramen
tū atq̄ virtutem/: Israhel /.v. ipso
israhel. primo et tunctis hominibus :
In remissione peccatorū / que per
penitentia ipetrantur / Propter q̄d
post resurrectionem xp̄us p̄hibuit
luce vltimo. Oportebat xp̄m pati
et resurgere tercia die. et p̄dicari
in nomine eius penitentia in remis
sionem peccatorū in omēs gentes /:
/: Et nos testes sumus horū verbor
.v. veru signi ficatiue per verba her
.b. resurrectionis ascensionisq̄ xp̄i /
Verbū aute quandoq̄ accipit pro
interiori mentis conceptu / sicut
et ibi. In principio erat verbū.

Quandoq̄ pro ymaginaria similitudine rei /
intelecti pro uerbo uocali. Vicissim pro re
uerbis expressa. quēadmodū .e. reg⁹
loquit ezechias. Non fuit verbū in
domo mea quod nō ostenderim eis /
/: Et spūs sanctus / est testis horū. per
nos loquendo et mirabilia operando
in testimoniū euangelice p̄dicationis.
Propter q̄d xp̄s p̄dixit iohis .i⁹. Cū
uenerit paracletus quē ego mittā
uobis a patre spūm veritatis qui a
patre procedit. ille testimoniū phibebit
de me/: Que dedit deus omnibus
obedientibus sibi /.b. nobis et con
discipulis nris in signo visibili /
Nullius tñ deo virtuose obedit. nisi
per p̄uenientē gratiam spūs sc̄i. sed obe
dientibus datur spūs sc̄us p mēmeta
suoz carismatū/: Quo⁹ cū audissent /
p̄fati principes uidelicet /: dissecabant /
vehementer fremētes ac indignātes
contra apl̄os. tam auctoritatiue et
sine pauore loquentes/: et cogitabāt
interficere illos / In malignā quippe
eoz aiam nō introierunt sapiencie
verba / et contumaces sua reprehen
tionē nō sustinet. Et odiunt corripere
/: Surgens aute quidā in consilio pha
risei / eo modo quo et paulus mēt
testat. ego pharisei sū / nam anteq̄ amb⁹
xp̄i fidem susciperent. ambo erāt de
secta hac. quātū ad obseruancias ei⁹:
Nomine gamaliel / .i. ad cui⁹ pedes
instructus est paulus: Legis doctor
vir honorabilis vniuerse plebi / qua
iam diu fuit honeste conuersationis
et vita concordabat doctrine in p̄po/:
Iussit foras ad breue homines fieri .v.
apl̄os iussit ad modicū temp⁹ egredi
et extra manere / Hoc eis p̄cepit
sciens in corde suo sibi eos p̄ponere.

seqz eoꝝ seruu ac discipulu reputa
ret. Verūtamē mstur uidentis locuꝫ
est. De quo refert clemens in quadā
epla. q fuit aplorū discipulus oc
cultus. sicut et nychodemus. et de
consilio aplorꝫ mansit inter iudeos.
vt eoꝝ contra fideles mitigaret fu
rorem. Dixitqz illis. Viri israhelite
attendite vobis sup hominibus istis
quid acturi sitis / x nolite precipitare
sententia. nec inconsulte istos oppri
mere. neqz ex passionis impetu ꝯqz
parere. Ad quod inducit duo exem
pla: Ante hos em dies extitit theo
das dicens se esse aliquē. x virum
magnu ac valentē: cui consensit
numerus virorū circiter quadrīge
torū. qui ostensus est. et oēs quicūqz
credebant ei dissipati sūt et redacti
ad nichilū / Non absolute ad nichi
lū. cū anime sint imortales et pma
materia incorruptibilis / Sed ad nichi
lu sūt redacti. quantū ad id quod
attemptauerūt. et de terra seu vita
ponti sublati sunt / Iste theodas
sicut in scolastica hystoria ex verbis
ioseph reputatur. dixit se esse aphaz
Ad cuius psuasionē. multi iudeorum
vendita omnibus suis et sublatis ex
urbe pfecti in ipm facultatibus. vene
runt ad ripas iordanis. et promisit se
post triduū diuisurū iordanem ut
transirent per aquē alueū sicco
pede. ut pre iosue: Et infra hoc tpe
triduū. Vementes militēs missi a
pside syrie pm occiderūt et multos
eoꝝ quos sedixit. caputqz eius
tulerūt ihrlm. Fuit aut theodas
magnus: Post hunc extitit iudas
galileus in diebus professionis x
generalis descriptionis. quando
ipperante augusto descriptus est orb:
ibantqz singuli ut profiterentur
in sua cuitate. subiectos se esse romā
pperio et capitis soluerent censum.
vt luce 2o habet: Et auertit po
pulū post se / Nam docuit populu
israhel. q ei esset ppetus dei. non
debere cū subdi romanis. nec eis
dare tributa. qua in templo deras
soluerent atqz primicias: et qua in
lege scriptu est. dnm deū tuū adora
bis. et illi soli seruies: Sed erravit.
cū hoc de seruitute latrie intelligat:
et spuali libertati. corporalis sub
iectio non repugnat / Militantibꝫ
quoqz pro bono reipublice. stipendiu
seu tributu debetur / Propter quod
dixit saluator. Reddite que sunt
cesaris cesari. et que sūt dei. deo /
Et ipe perit. et quotquot consen
serant ei dispersi sūt / Non em dina
virtute contra romanos roborabat.
sed pro suo errore succubuerunt /
Et nunc itaqz dico vobis. discedite
ab hominibus istis et sinite illos. qm
si ex hominibus est consiliu hoc aut
opus dissoluetur x si negotiu aplorū
humana calliditate confictu est. et
destruma eoꝝ mendosa est. magnifiqz
artibus initum. cito totū peribit
sicut illoꝝ duoꝝ / Si vero ex deo
est. no poteritis dissolvere illud. ab
stinete ergo ab illis eis. ne et deo
repugnare videamini /. Racionabi
lis prorsus fuit ista instructio.
pfecti cū probabilia valde. primo et
certa oīa signa apparerent. q aplorū
opus esset a deo / Consenserunt
autem illi. s. gamaliel / no tamē
in toto. qz in hoc consenserūt q dimi
serūt aplos. no aute in hoc. q eos pla

gellauerint et pdicare phibuerē. Et cōuocantes apl̄os cesū. r flagellatis: denūciauerūt ne loquerent in nomīe ihesu ad populū / aliquā laude digna. et dimiserūt eos ℣: Et illi quidē ibant gaudētes a conspectu consily. qm dignī habiti sunt pro nōīe ihesu contumelia pati / reputantes pfectione hāt esse papiud donū dei. queadmodū paulus thessalonicēs scribit. Nobis datū est. pro xpo nō solū ut ℊ credatis in eū. verūetiā ut patiamī pro illo. Hic ergo ipleuerūt apli qđ audierūt a xpo. Gaudete in illa hora et exultate. qm merces vra copiosa est in celis. Hinc ulterius habetur. Omne gaudiū existimate cū in diuersis temptationes incideritis Interea tū quelibet virtus habeat suū gaudiū sibi ānexū. pfectam patientiā habens in aduersitatū pressione. sēm sapiōrē qđ pauca letatur. Ita q̄ sicut gaudiū est iusto iusticia facere et humili subdi. sic patienti est gaudiū tribulari / Et vtiq; si xpm pure diligim⁹. gaudere debem⁹ q̄ ei per aduersitatū molestias conformam. quia et per hoc a pectatis purgam⁹ ad gram abundantiorem dispōimur. ad regnū celeste copendiosius pueniam⁹ / Ideo scriptū est pma petri. c.to Gaudentes xpi passionibus gaudete. ut et in reuelatione glorie eius gaudeatis / In oim ergo aduersitate. mordmatā tristiciā repellam⁹. et xpi passionem. ac multiplicē patientie fructum. oculis cordis stabilit. ꝓponamus. scientes q̄ omes qui placuerit deo. per multas tribulationes trāsierūt fideles. qui aute temptationes non receperūt. in timore dei et impatientia sua exterminati sūt / Omni aute die nō cessabant in templo et cata domos docentes. r publice et priuate / : et euangelizantes xpm ihm / In quo patet maria fortitudo fidei. caritatisq; feruor ipsorū. qui in regia pontificali q̄ urbe. nec verbis nec ictibus. potuerūt a dei opere prohiberi: et vtiq; nisi diuina pietate totū opus finisset fallaciū: mirū et incredibile videretur. q̄ primapes iudeorū. uel vno die permisissent eos in vna aut ciuitate sua metropolitana: sed ut dictū est non est consiliū contra dominū /

Explanatio capti vi. In diebus illis / actuū vi.

Quia hoc libro sanctus lucas primitiue ecclie statū ꝓposuit scribere. nō solū apl̄oꝝ facta et uerba enarrat. sed et ceteroꝝ fideliū post apl̄os papiorū. Et qm in ecclia post sacerdotes. constituūt et obsequiū diaconi: huic de ordinatione septē primoꝝ diaconoꝝ texit historiā: ℣: In diebus aute illis. crescente numero discipuloꝝ / eoꝝ videlicet qui per apl̄os iuertebant ad xpm: Christiani vero tunc generalis vocabantur discipuli. ut infra habetur. cotidie aute plurimi iuertebant. ℣: Factū est murmur grecoꝝ aduersus hebreos / Per grecos hic intelligūt. uel iudei in dispsione int gentes nati et educati. vel greci et aduene ex gentilitate iuersi et in ihm ꝺmanates ℣: eo q̄ despicerent in ministerio cotidia-

·6· dispensatione et administratione te/
porali et virtuali: vidue eor. puta
greco. / Ad triplicē intelligi potest.
Primo q hebrei in misterio cotidiano
viduas tanq̃ eruditiores. grecorū
viduis pferebant / et sic beda exponit /
2°. q vidue grecorū in misterio isto
minus gerebant. seu ad viliora agenda
deputabant. / 3°. q viduę grecorū
no tam bene ministrabant necessaria
ut viduis hebreorū / Sed cū superius
dictū sit. q multitudinis credentiū
erat cor vnū et aīa vna. et singulis
ministrabat sicut indigebat? quomodo
in tam sancto collegio inventa est ista
dissensio. Et videndū. q numero dis/
cipulorū crescente orta est murmur°
ista. no em omes eque pfecti fuerūt. et
in tanta multitudīe fuisse aliquos im/
fectos minus no est. imo ut clymacus
refert quida illorū sancti facti fuerūt hetici /
: Considerantes aute duodecim. ·6·. apli. /
multitudīe discipulorū dixerūt. Non
est equū nos deselmquere verbū dei /
·v· a pdicatione cessare / et ministrare
mensis ·v· victualiū corpis aīe minis/
tratione occupari / Spiritualia em
in tantū sunt pponenda. quāto
aīa corpore extat pstantior. et qui
ad sublimiora officia. diuinioresq̃ actꝰ
sunt instituti. no debent inmoderanter
et sine necessitate cura vilioza itendē
ne a principalioribus impediantur /
Quāq̃ melioza sint ferenda mentis q̃
ventris / Et ut rabanus ait. Hys
verbis ondit apli. epos et doctores
no debere corpalibus implicari dicente
apto. Nemo militans deo implicat se secu/
laribus negocijs. Hinc etiā iethro
dissuasit moysi. vt pesset pplo in hys q̃
sunt ad deū. et maioza diiudicat indica/
ret negocia / minora vero. substitutis
principibus iudicibusq̃ committeret / sicut
exo·18·habetur/: Considerate fr̃es
viros ex vobis ·v· de vro collegio: boni
testimonij ·v· fame honeste / plenos spū
sancto et sapiā ·v· euidenter virtuosos
et sufficienter eruditos. quantū humano
modo conici potest aut scire Hinc em
fuerūt ibi ampliores tanta gra decorati /
q certū fuit eos spū sco ipletos: septem
tot em ad hoc probabiliter videbant°.
ad opus ministrationis sufficere / Per quod
mistice figurat. q in diaconatu primo
uendi. debent septemplici dono spūs sci
ornari/: Quos Constituam sup h° opus /
administrationis corpalium: ut ipsi ea
ministrent. uel ministrantib9 presint / Nos
vero oration et misterio uerbi insistentes
erimus / Per misterium uerbi pdica
cio designatur / Vtinā prelati istri
attenderent. quanti iam plures plus q̃
oportet decet aut licet. circa tpalia
occupant in exteioribus versant°.
qua mente sint frigidi. nec in spualib9
exercicijs habent saporem / Hinc ef/
fundunt negligentes semipsos et sibi
commissos: Et placuit sermo coram
omni multitudīe / Qui malū murmu/
rationis optabant extingui. et
vt boni filij. patrū suoꝝ consilio tam
rationabili. celeriter acquieuerūt. q̃d
et cunctis subditis est pensandū ac pmit/
tendū / Cetera in verbis pfatis
notatur ordo in electione seruandus
Electio em primo fieri debet cū discre/
tione atq̃ concordia. quod notatur
: Considerate cū dicit. 2° ex caritate
ideo subdit fratres. 3° vnus de tre
mio eccie eligi debet. Hinc sequitur
ex vobis. 4to qui eligit debet esse /
bone fame q̃ primoꝝ edificatione

Actuū apl̄oz

Ca.m vi.tm

darco subiungit. bom testiom: Ito erāt virtuose conuersacionis quo ad dei ideo additur. plenos spū sco. Ito erāt in scripturis instructis. pp quod sequitur: et sapientia. Postremo talis debet esse. ut maius cupiat prodesse qm̄ posse. perpendens se pocius voca tū ad onus qm̄ ad honorem. darco annectitur: Quos constituam sup hoc opus. Et elegerunt stephanu plenu fide. que est virtus theologica: scz fidelitate. que ad iustica ptinet: Et spū sancto. Per quod insinuat auctus fuisse plenus virtutibus. Sed in primitiua eccl̄ia fides fuit specialit̄ commendanda tanq̄ fundamentū virtutū: Et quia tunc valde nec̄ria fuit fidei fortitudo. pter psecutores. Itemq̄ ob difficultatem subeundi intellectu articulis fidei. qd est racione in captiuitate redigē: Et philippu. Iste sto philippo diacono. mira scribit sublimia Vn̄ et ipe et ceteri qui sequunt plenitudinē fide ac spū sancti: Et prochor et nychanore. et thymone. et primā. et nycolaū aduenā anthiocenū. Nū ut fertur de gentilitate. fuit uersus ad iudaismū. Vel forte imediate ad xpianismū. et de anthiochia fuit. De quo occasione erroris sūpserunt quidā. in apocalipsi nycolaite vocati. asserentes mulieres debere esse coēs. quod et thomas in suma contra gentiles affirmat hūc nycolaū dixisse. Alii tñ dicunt. q ipe no dixit hoc. sed cū haberet mulierem pulcherrimā. et accusaretur de moderato amore ad eam. volens se excusare aut coram apl̄is. Exite coniunx mea. qui vult. ei ministrat. qđ vt isti asserunt ipe nō dixit ea mēte qua senserat vsu feminaru debere esse coem. ꝛ vt p hūiusmodi modū loquēdi se plenius excusaret. Unde quidam puersi ad mala ptinet. cuiusq̄ verba iuxta sua scīpiscentia mt̄ pretantes sūpserūt ex eis occasionem erroris:

Hos statuerūt ante conspectū apl̄oz. Puto aut̄. q et hī septem electi. etiā elegerūt. sicut in electionibus collegioz ac cenobioz. qui eligunt etiā eligunt:

Et orantes ipsi apli: imposuerunt eis manus. Secundū rubricā hic ordo seruandus est. vt scilicet p̄tus eligat. epūs ordinet. Et quia apli ad oracione et manus ipositione ordinauerunt istos diaconos. in ordinibus dandis fiunt orationes. et in ḡbus ecclesiē manus tpe ordinacionis ponuntur diaconis. In scolastica quoq̄ refertur hystoria. q horū septē primoru diaconoru. vite tpe erāt archidiacon̄i. pptereā instituti vt portent pondus negociorū: quatꝰ p̄dicatio ac doctrine libertius vacent episcopi:

Et uerbū dñi crescebat. ꝛ p̄dicatio apl̄oz fructificabat: Et multiplicabatur nūs discipulorū in ihrlm valde. quia plurimi credebant: Multa etiā turba sacerdotū obediebat fidei. vocatione sua fidei subiugando. in quo elucescat infinita mia xpi. q illos conuertere dignatus est. a quibus tam iportune atq̄ crudeliter fuit expetit̄ ad mortē. In quibus specialit̄ est ipletus quod ante passionē xpūs p̄dixit. Cū exaltauerit fs filiū hominis tunc cognoscetis quia ego sum. Insuper aduertendū. q sicut in libro hor bīe lucas duoru principioz apl̄oz actus et verba specialiter prosequitur ac describit. videlicet petri et pauli. ita

et pdicto⁹ septe dyacono⁹. duo⁹ papiro⁹. verba artius⁹ p̄sequit̄. .s. stephan et philippi. no⁹ em̄ omnia scribere potuit: ¶Stephanus aute plenus gratia et fortitudine / ¶Paulo ante dixit eu plenu fide et spu sancto. nunc gra et fortitudine. vt monstret. sanctus stephanus fuisse vir aplice p̄fectionis // ¶Et qua iam ei⁹ mīstriu descriptum⁹ est. apte subiungit. q̄ fortitudine plenus fuit. tam illa que est virtus moralis et cardinalis. cui⁹ est in periculis mortis esse constantem. tam illa que est donu. cui⁹ est opib⁹ p̄fectionis ostanter insistere: ¶Faciebat signa et prodigia magna in populo / que scit lucras breuitati studens / sic p̄sequit̄ / ¶Surrexerunt aute quida de synagoga libertinor⁹ / isti iudei incredeli dicti sut libertini a regione de qua fuerut. vel qua manumissi. v libertati donati fuer / ut prius fuerut serui. sicq̄ condition⁹ erant filiis qui fidei restiterunt: / ¶Et cyrenensiu / a cyrene que est ciuitas libie sc̄dm bedam: ¶Et alexandrinor⁹. de alexandria vrbe egipti / ¶Et eor⁹ qui erant a cylicia et asya / q̄ sunt regiones vicine adinuicem: / disputantes cu stephano. Volentes probare q̄ ihesus non esset xp̄istus / in lege promissus: ¶Et no poterant resistere sapiencie / stephani: et spui / v spiritui sancto: qui loquebat̄ per stephanu / sc̄dm q̄d ait saluator. Non em̄ vos estis qui loquimini / sed spiritus patris vri qui loquit̄ in vobis / vel spiritui. v aie stephani que loquebat̄ / sicq̄ ipletur in stephano illa xp̄i promissio. Ego dabo vobis os et sapiencia cui non poterut resistere et contradicere omes aduersarii vri / ¶Tunc submiserut viros. s. falsos testes / : / ¶Qui dixerut se audisse eu dicente verba blasphemie in moysen et in deu / ¶Concitauerut regi. ita et milites / ita et cone xp̄m produxerut falsos testes iudei / ¶Et aute p̄actus puerorum. vt ei⁹ ratione pualere no valent. sic irrationabiliter couincere prospiciut. ad calliditates et violencias conuertunt. Hic efferunt et isti / ¶Commouerut itaq̄ .v populum et senes et scribas v iudices et doctores / ¶Et concurrentes rapuerut eu / et ipetu violento tanq̄ malefica: / ¶Et adduxerut in consiliu. et statuerut falsos testes dicentes: Homo iste non cessat loqui aduersus locu sc̄m et legem / v templo et legi moysi per verba blasphemie contra dicit detrahit / Audiuimus em̄ eu dicente. q̄m ihesus nazarenus hic destruet locu istu. et mutabit traditiones. v leges seu ordinationes et obseruancias: quas tradidit nobis moyses / ¶Etiam si stephanus hec verba dixisset. non fuisset blasphemia sc̄dm veritatem. sed sc̄dm iudeor⁹ istoru estimacione. Romam em̄ dina xp̄i pdicte destruxerut vrbem et templu ihrlm. ¶Cerimonialia quoq̄ legis xp̄us mutauit in melius. et alias dedit institutiones viuendi ac deu colendi q̄m moyses. Verum execrati iudei. putabant cerimonialia et iudicialia legis precepta post xp̄isti aduentu semp seruanda sicut moralia. ¶Fictilomin⁹ testes isti mentiti sut / quia vel stephanus verba ista no dixit. vel eu non dixit eo sensu quo ipsi ea apposuerut / ¶Hic em̄ ea apposuerut. quasi ihesus asseruisset se

legalia mutatiuae. quasi simplicē reprobans ea. uel quasi ea mutans / Christus vero uti no dixit nec stephan9, imo xp̄us testatus est matth. v^to. / Non uenī soluere legem sed implere. & p̄ficere / testimonialia ēm figuratiua fuerunt / que in xp̄o ꝓpleta sunt atq; in ecclesia / p̄cepta quoq; moralia. euangelicis p̄fert consilijs /: Et intuentes in eū omes qui sedebant in cōsilio. vide runt faciem eius tanq̄m facie angeli / & splendidissimā claritate ac mīro de core p̄fulsam / per quod intelle pfec / tionis magnitudo. puritas. et inocē / cia monstrabatur. In quo moysi pau / peratus est stephanus: Nam et moysi vultus p̄e splendore a iudeis aspici no valebat / In tali aut̄ et tanta maiestate ostendit deus iudeis ste phan vultū. vt conuerterent ad veri / tatem si vellent. Aut si nollent. de sua obstinatione inexcusabiliores at dāpnabiliores efficerent. Porro in scripturis canonicis no legitur homo vultū huiusmodi habuisse in terra cum hominibus: nisi xp̄us in tm̄ figuratiue. et moyses et ste / phanus. In quo magna valde stephi excellentia notatur /

Explanacio capti septimi dixit aut princeps. Articulus vn?

Dixit autem princeps sacerdotū. si hec ita se ha / berent / Quoniam accusato dandus est locus responsionis et ex / cusationis. princeps sacerdotum tanq̄m iudex constitutus est stephanus. an in sibi obiectis esset culpabilis: /: Nam aut. Viri fratres et pres au / dite / Sanctus stephanus responsurus verbis modestis ac blandis. exordio vsus est / qua ut scribitur p̄uerbioz. xv^o. Responsio mollis frangit iram: /: Deus gl̄ozie apparuit patri nr̄o abra / ham / Quatuor obiecta fuerunt stephano. b. blasphemia in deū. In moysen. In legem. In templū / Deo de hijs quatuor se excusat / Et primo de blaphemia contra deū. que deū gl̄oziē mutilat. q̄m in xp̄o est beatitudo et gl̄oria infinita. et ab xp̄o vita gl̄oziē profluit. ipe quoq; est maiestatis imāgo / /: Apparuit aut̄ abrahe ꝓsibiecta circa tua. b. angelus: Cū esset in mesopotamia / que est regio quedā / siladuq; ciuitatis sinonimū est nomē p̄prium ciuitatis. sicut sama ria. nūc p̄ro regno dicem tribuū. nūc p̄ro vrbe metropoli regni illius accipit / /: Priusq̄ moraret in charra / que sūq; hebreum est vrbs regionis mesopotamie. et genes. xj^o. dicit aram / Et dixit ad illū Exi de terra tua et cognatione tua. et veni in terrā quā monstrauero tibi / b. in terrā chanaan / Circa h^o dubia oriunt^r. Abraham nāq; originalis fuit de caldea. et de ea venit in p̄uinciam mesopotamie. deinde in ciuitatē illius nomine charran. Quo ergo ei de terra sua iam egresso. atq; in aliena posito. dicitur. Exi de terra tua / Licet gen xj^o legit^r. q̄ abraham cū p̄re suo thare habitauit in aran. que alio nomine dicit charram. et mortuo ibi thare patre abrahe. dns̄ p̄cepit abrahe. egredē de terra tua &c / Ad primū respondet triplicit^r. Primo sm̄ bedā & scolasticā hystoriā. q̄ licet iam egressus fuerat de caldea corpore. no tamē mente. qua adhuc tenebat^r spe at desiderio redeundi / debito p̄putatur ei. vt ecclā mente egrediat /

de ea. vt faciat pponat m ea no reuerti /
Secundo. iuxta augustinu. q mesopotamia est pars chaldee. et ita no fuit de tota caldea egressus sed de vna eius pte
intrant aliam / nunc ergo iubetur tota
relinquere / Tertio. vt q dicitur
Exi de terra tua. sic exponat. r longe
discede ab ea // Vel aliud respondet
Aug. quia uel bis iussit est abrahe exire de
terra cognatione q sua: videlicet
semel ante mortem patris sui / et tunc
ex causa racionabili distulit. forte vt
patri suo tamen sem. pro solacio et
exhibendo obsequio. maneret coniunctus
x° post patris sui dormicione / Vel
vt aliqui dicunt hoc q dicitur. Exi
de terra tua. per anticipationem est
dictu // Semel in hoc precepto abrahe
facto. misterialiter prefigurabatur. q
xpus postea per semen assumpsit. vt. s.
propter nem omia relinquant. etiam
parentes fratres sorores &c /: Tunc
exit de terra caldeorum / secundum ba
tu sensu nunc tactu. s. longius discede
do ab ea. vel partem eius deserendo:
Et inde habitauit in charra. Et inde
postquam mortuus est pater eius thare.
in carram. cu esset ducentorum quinq
annorum vt dicitur genesis xj°: tum
fuit. r ire preceptum: illu in terram
istam in qua vos nunc habitatis /
que dicit terra promissionis: Et
non dedit illi hereditatem in ea. nec
passu pedis. r nec minimam partem /
Nec obest q gen. xxiij°. scribitur. abra
ham emisse spelunca tu agro: sed
hanc partem titulo habuit empcionis
pro sepultura / non hereditate posse
dit ad tolendu uel habitandu /: Sed
repromisit dare ea illi in possessione:
Et / pro deest: semini eius / sicut di
cebat. qui du eosdem terram istam sunt
ingressi: Cu non haberet filiu. r
ante natiuitatem ysaac. ymo et ysma
helis. et hoc quantu ad promissione
primo factam / postea em ei istud pro
misit. sed prima scribitur gen. xij°.
longe ante ysmahelis generacione
Obiciunt autem lectori in genesi. deus
promisisse abrahe uel ysaac aut iacob
q daret eis hanc terram. respondendu
est ad posteritate nrorum /: Locutus
est autem ei deus / per angelu /
Quia erit semen tuu aduena. deest
filii tui peregrini erunt et aduene /
in terra aliena. s. in regione cha
naan et egypti /: Et seruituti eos
subiicient. et male tractabunt. annis
quadringentis triginta / Vbi gen
m° legitur / Deus locutus ad abraha
dicto, posteris. q peregrinu futuu
sit semen tuu. et seruituti eos subiicet /
et affligent quadringentis annis /
Porro hos quadringentos triginta
annos. computat ambrosius. a die quo
facta est ter repromissio abrahe /
usq ad exitu egipto / Quadringen
tos vero annos nonulli incipiut a
natiuitate ysaac. usq ad egressu eius
de egypto. Aliqui vero quia dictu
est abrahe / in ysaac vocabitur tibi
semen / Computant istos quadrin
gentos annos. a natiuitate ysaac usq
ad morte seon regis amorreorum /
et og regis basan / Interea quamis
dictu sit. q filii israhel aduene forent
in terra aliena et seruituti subiiciendi
ac male tractandi / non tamen
sensus est. q toto hoc tempore in
huius fuerint afflictione. sed pars
pro toto est posita. aut ecclesiast /
nam pro parte quada huius temporis

Actuū apl'oꝝ

Ca^m vij.^m

fuerūt afflicti in terra egypti:
Et gentem cui seruierint / puta egyptios: iudicabo ego / iudicio pumcois et condempnacois: dixit dns / nam submersit eos in mari rubro et statuit in inferno: Et post hec exibūt / de egypto seu heremo: et deseruient michi in loco isto. ō. in iudea / qđ tpe iosue ocuperūt: Et dedit illi / videlicet abrahe: testamentū / x pactū circucisionis / dicens gen. 17°. Hoc est pactū meū quod seruabitis: circucidetur ex vobis omne masculinū: Et sic genuit ysaac cū esset centū anoꝝ / Vt scribit gen. 21°. Erat aute nonaginta nouem anoꝝ. cū pactū circucisionis suscepit: et circucidit eū in octaua die / sicut gen. 21°. habet: Et ysaac genuit iacob. et iacob duodecim patriarchas / et patriarche emulantes / x inuidentes ipi: ioseph quia a patre plus amabat / et sopnia quedā illis displicentia vidisse se eis narrauit: vendiderūt / eū: in egyptū / x ysmahelitis negociatoribus in egyptū psentibus seciqz ducentibus atqz ibidem vendentibus ioseph / non tamen omes patriarche duodecim id fecerūt qua nec benyamin affuit nec ruben: Et erat deus cū eo / per gratiā magnā et prudentia singularem ac gratiosā: Et eripuit eū ex omnibus tribulacoibz suis / ō. de manibus fratrū. et egyptij qui eū mercauerant. Vnde sapie. 10. legit°. Ipse et saluit sapia diuina venditum iustū nō deseruit. sed a pena treibus liberauit eū: Et dedit ei gratiā et sapiam in ospectu pharaonis regis egypti / Nam ex diuina reuelacoe exposuit sompnia pharaonis. sicut danel sompnia regis babilonis: Et constituit eū ppositū super egyptū. et super omnē domū suā / x familiā atqz substanciā. dicens ad eū genes. 41°. Vno tantū regni sedeo te precedam: Venit aute fames in vniuersā egyptū et chanaan. et tribulacio magna. / nā has duas regiones. fames illa maxie opprimebat. que omia in genesi plenius scripta sūt: Et nō inuenerūt cibos patres nostri / in terra qua habitabat / Cū aute audisset iacob frumentū esse in egypto. misit patres nros x decem patriarchas / benyamin seu vetento: Primi / x prima vice: et secundo / x 2ª eoꝝ missione: in egyptū pro victualibus emendis: Cognitus est ioseph a fratribus suis / Cuua tunc dixit eis. ego sum ioseph genes. 45°: Et manifestatū est pharaoni genus eius / x cognacio: tunc em in aula regis dictum est celebri sermone / Venerūt fratres ioseph: Mittens at ioseph / fres suos cū plaustris et asinis. multisqz diuicijs: accersiūt patrem suū / per istos demicians ut veniret ad se: et omne cognacionem suam in animabus x hominibus: septuagīnta quinqz / genes. 46°. hec Tunc tre anime que ingresse sunt cū iacob in egyptū et egresse ex femore illius absqz oneribus filioꝝ / sexaginta sex. Et exodi primo. Erat omes anie eoꝝ qui egressi sūt de femore iacob septuaginta / Sed bte lucas sequens interpretationē. xl. ponit septuagīnta quinqz per antiparationem. cōnumerans quinqz ne potes ioseph. quib9 omnibus si addamus ipsemet iacob et filius eius ioseph cū duobus filiis eius effraym et manasse. habentur septuagīnta quinqz

Et defunctus est ipse / iacob in egypto : et patres nostri .v. duodecim patriarche ibidem / : Et translati sunt in sychem. et positi in sepulch°. quod emit abraham pecunia argenti a filijs emor filij sychem / Genesi 33°. scriptu est. q iacob emit partem agri a filijs emor patris sychem centum agnis Fuitq; ager iste unxta salem vrbem syrimorum / Porro genesi. 23°. legitur quod abraham emit ab ephron filio seor hetheo speluncā duplicē vnaru agrum in quo fuit unxta ebron quadrigentis argenti siclis. Quo° ergo nunc dicitur. q abraham emit sepulchrū a filijs emor. et quomodo emor vocatur hic filius sychem. cū in genesi appelletur pater ipius sychē Itaq; intuendū. q iacob sicut in genesi scribit fuit cito post mortem suam in spelunca duplici positus. Ioseph vero tpe iosue in sychem. et in eode loco sēm thevo°. / sepulti fuerunt alij patriarche. delatis eorū ossibus ex egypto. quāuis in genesi non legatur / postea aute positi sunt in sepulchro quod emit abraham. Verū q in lra dicit a filijs emor filij sychem. referetur ad verba predā. s. translati sunt in sychem / vt sit sensus. q translati sunt in sychem emptam a filijs emor. a quib° iacob emit hunc agrum sychem. Q; aut emor dicit hic filius sychē. et in genesi pater sychem conprobatur / quia frequēt° accipit. q aliquis habeat patrem et filiū eod nomine appellatos / Per in scolastica hystoria plenius scripta sunt / Cui appropinquavit aute tempus repromissionis quā confessus .v. protestatus : fuit deus abrahe / .v. proximante tempe quo impleri fuit. quod deus abrahe promiserat de eductione posteritatis sue ex egypto / et introductione in terrā promissionis : Creuit ipse ysrl. et multiplicatus est in egypto / unde 1°. exodi primo / filij ysrl creuerūt et q̄si germinantes multiplicati sunt. et roborati nimis impleuerunt terrā / Quoadusq; rex alius surrexit in egypto qui nouerat ioseph / .v. quanta bona egyptiorū regi populoq; pstiterat / Rex iste sub quo natus est moyses. no fuit de semine regis egypti. qui constituit ioseph sup egyptū ut ioseph scribit / et ut aliqui dicunt ortus fuit post illū / : Hic circumueniens genus nostrū .v. ppm ysrl : callide opprimens. unde q̄d aut exodi primo / Venite sapienter opprimamus eum :

Iussit patres nostros / tradeli precepto : Vt exponerent infantes suos .v. ab obstetricibus eos occidi permitterent uel in flumen proicerent aut proici facerent : ne viuificarēt .v. ne infantes isti manerent viuentes. et per hoc ppls ysrl minus esticret / Primo quippe precepit obstetricibus. vt infantes masculos hebreorū necarent / quibus id ex timore dei non exequentibus / iussit pharao omni populo suo. vt quicquid masculini sexus ysrlitarum nascerent coniuges hebreas in flumen proicerent. vt exodi primo habetur / Et cū sanctus stephanus obloquutor accusabatur quasi obloquens moysi. consequenter ad eius nativitatem descendit / Eo tempore natus est moyses / diuerse stulti precepto occidendi pueros hebreorū / : Et fuit gratus deo .v. acceptus. no ex proprijs

Actum
apl'oz

Ca'. vii.

meritis sed ex dei bonitate tm̃ eternalit̃ pdestinatus. atq; ad plurima ep̃a bona agenda pordinatus: ¶ Qui nutritus est in domo patris sui tribus mensibus: ¶ videntes em parentes ei pulchrũ et elegantem eu esse mfante miserti ipius ñ pertulo tortura regis edictũ ꝺseruauerut eu in vita et absconderũt: ¶ Expositio aut̃ illo / x in flumine projecto ac posito in vasculo quod ut̃ exta illud exodi 2°. ¶ Cũ iam celare nõ posset. s. mater eius: eum / sumpsit phiscella scirpea et linit ea bitumine ac pice / posuitq; in ea infantulũ. et exposuit eu in arundineto ripe fluminis: ¶ Sustulit eu filia pharaonis / Visa ei phiscella. misit vnã ancillarũ / ut illã sibi afferret. qua aperta et vepto infantulo miserta eius dixit. de infantibus hebreorũ hic est: ¶ Et enutriuit eu sibi in filiũ / ¶ Comisit em matri moysi ut eu nutriret et adultu sibi. s. filie pharaonis referret. quo facto adoptauit eu in filiũ / ¶ hec aut̃ exodi 2. plenius recitant̃ / ¶ Et eruditus est moyses omi sapia egiptioꝝ. s. in naturali philosophia et astronoma. ¶ Studiu aut̃ phie primo viguit in egipto: ¶ Et potens in verbis et in opibus suis. x sapiens in loquendo et fortis i opando / ¶ Et qua hic dicit̃ q erat potens in verbis. Origenes asserit q eloquens fuit. et q in exodo moyses in expeditionis lingue se esse testat̃. Solui per hoc q tunc i eloquiũ se dixit cu deu audiuit sibi loquente. cuꝝ ꝺparatione omis rationalis creatura consistit in eloquens. ¶ Alii probabilius aiut q fuit lingue impedite. nec tm potens in verbis fuisse asseritur. nõ ob prolixitudinẽ expressiue. sed ob discretionẽ in differendo / ¶ Cũ aut̃ implesset eu quadragenariũ annoꝝ tempoꝝ / ascendit in cor eius ut visitaret fratres suos filios isrl. ¶ In terra gessen. aut in molestissima seruitute positos ꝺsolaretur: condoluit eis tm̃ eius tm̃ pissimꝰ / ¶ Et cũ vidisset quẽdã hebreu iniuriã patiente ab egiptio: fecit vltionem eu qui iniuriã sustinebat. percusso egipcio. x arenis hebrei vltus est mittendo iniuriante egipcium / ¶ In quo facto aliqui dicũt eu peccasse. alii vero affirmant q non. quia iam deo reuelante cognouit. q liberaturus esset filios isrl de egipto. sicq; cognouit se constitutu a deo defensore pli isrl. sed q subditur / ¶ Estimabat aute intelligẽ fratres. puta hebreos: / q deus per manũ x misteriu et vtute: ipius. daret salutem x libertatem de manibus egipciorũ / ¶ prestiturus esset illis. x hebreis. At illi nõ intellexerũt. x nõ ꝺsiderauerut hoc: / ¶ Sequenti vero die / uel imediate uel mediate post diem. quo occidit egipciũ: / apparuit illis litigantibus x duobus hebreis inter se rixantibus: et verbis filiabat. x patrocinare conatus est: eos in pace dicens / ¶ Viri fratres estis. ¶ Quid de eodem femine abrahe ysaac et iacob / ¶ Vt quid nocetis alterutru / ¶ Quasi dicat. cũ fratres sitis. omnis alteri benefacere obligat̃. ¶ Iniustu est ergo q vnus aliũ ledat. ¶ Hoc et xpianis quibuslibet. preserti religiosis et clericis inter se contendentibus est dicendu / ¶ Qui aut̃ iniuriã faciebat primo suo hebreo. repulit eu dicens. ¶ Quis te ꝺstituit principem aut iudicem sup nos. ¶ Tanq̃m dicat / ¶ Cur / quod ad te non spectat psumis. atq; inde britam tibi auctem ꝺsurpas / ¶ Ette

qm̃ puersius fuit hic homo q̃ caritatã
uam ↄrepatione tam grauit̃ tulit.
et pie arguente vecangruit ipe tulu
similiꝰ vtiqꝫ sodomithis. qui loth. cos
leniter mouenti locuti sũt ingressus
es ut aduena nũq̃ ut uidices. ℣:
℣ Quid mterfice tu me vis. quemadmo
du mẽ̃risti egyptiu / Huic prauis
simo hominꝭ assistebant. qui secreta
alicuius ꝑpalant ex passione. cui ad
monentur. reprehendunt seu iuste
puniunt ab eo ℣: Fugit aute moyses
m verbo isto .x. audito hoc uerbo. et
cognito q̃ pharao id ꝓpositt. qui et
voluit occidere moysen fugit: ℣ Et
factus est aduena in terra madian /
Habitans ibi cũ iethro sacerdote
madian: Vbi genuit duos filios
. 6. gerson et eliezer de sephora filia
iethro ℣: Et expletis ãnis quadra
ginta / a tpe fuge ꝑfate: apparuit
illi in deserto montis synai / quia
in illa solitudine situs est mons synai /
℣ Cũ em moyses mnasset gregem que
pauit ad interiora deserti. et venit
ad montem dei oreb videlicꝫ synay.
Na pes montis dicit̃ oreb. summitas vo
synai. et interdu vnu pro alio ponit̃.
℣ Apparuit ei angelus / tm in ꝑsona dei /
et in eius ꝑsona loquenti ad moysen.
Deutro exodi 3o scribit̃. q̃ dñs appa
uit ei in igne flãme rubi. quã de
medio ignis quo rubus videbat̃ optus
angelus moysi loquebat̃ / Ideo quoꝫ
m igne apparuit. q̃ ut diuinꝰ dnom
suus ederet. ignis maxima habet con
uenientia cũ spiritalibus rebus. Vide
suo splendore ac simplicitate. angelice
natiue puritate et sapientia signat /
Et rursus ob id m igne splendente. no
nocente nec cobuente rubu. apparuit /
ad mmuendu q̃ filij isti in igne tribu
lationis quã in egypto patiebant. pur
gauent. non ꝺsumãrentur ℣: Moyses
aute videns / rubu igne optu ℣: admi
ratus est / visu .x. rem visum. cur ẽ
rubus igne no ledret̃ qui facultates
iflãmat̃ ℣: Et attendente illo ut ꝺsideraret /
facta est ad eũ vox dñi / per angelum
loquentis: dicens ℣: Ego sum deus
patrui tuoꝝ. deus abraham. deꝰ ysaac.
et deus iacob ℣: Tremefactus autem
moyses ex allocutione msolita tubali
angelica et ex ꝓntia maiestatis dine /
Tales em visiones et allocutiones /
maxima parium alteratione in mẽte
et corpore / Non audebat ꝺsidere in /
.x. rubu seu ignem illu aspicere. tiꝫ
stupidus factus. Nam et tales al
terationes primo impediunt ꝺsti vi
sionis. donec ꝓuincia ꝺfortetur /
quemadmodu patet in damele / ꝓpter
qd ezechiel dns ait / Sta sup pedes
tuos. et loquar tecu ℣: Dixit aute
illi deus. Solue .x. exue et depone /
calciamenta pedu tuoꝝ / cui⁹ michi
subdit̃ ℣: Locus em in quo stas. terra
sancta est .x. sanctificata / seu ad aliqd
sanctu deputata. ꝓpter ꝓntia dei seu
angeli / et qua in loco isto aliqua sac
ssima opera erant paulo post dimittus
Pagenta. quãdo. 6. m monte synay
data est lex: et usqꝫ in pns est ibi loꝝ
cultus diuini et religiosoꝝ cenobiu.
Fuit aute ut dicit̃ antiquis et ꝑsertim
hebreis consuetudo. no ingredi loca
sancta. nisi pedibus nudis. quod
nunc ꝺsqꝫ sarracenꝰ obseruare dicit̃ /
Insup dñs ait ℣: Videns vidi / oculo
misericordie: afflictione populi
mei qui est in egypto / Qui fuit
populus dei. non solũ per creationẽ

vt ceteri. sed et per electionē / ¶ Ista vero ingeminacio in loquendo qua dicitur. Videns vidi ꝛc. consueta et frequens est in scripturis veteris testamenti /: ¶ Et gemitu eoz audiui / & cognoui /: ¶ Et descendi liberare eos /: Angelus aute hec proferens. vere localiter ꝙ descendit. deo aute cui in auaūscriptuūbus. inamabilisq; ꝙsistatio ꝙpetit localiē descendere nec moueri secundū se: sed tacione sui effectꝰ hec et alia ei attribuūt. Vbi ergo vbiq; sit. ibi tame specialiē esse asseritur. ubi specialiē opatur /: ¶ Et nunc veni / mentali accessu per obiam te mihi subdendo /: Huc te in egiptū / ad educendū inde filios isrl. ¶ Hec exodi 3°. plenius enarrant. /: Hunc moysen que negauerūt dicentes. quis te ꝙstituit principē aut iudicem sup nos / Hunc iam dixt. ꝙ omnes eū negauūt. nūc deo pluvialiter aut. que negauerūt. Aut ergo nūc ponit singularis nūs ꝓ plāli sicut frequenter fit in scripturis. aut vnus ille complices habuit et fautores qui idem cū ipo verbis. signis seu factis dixerūt /: Hunc deus principem / israhelitice plebis: et redemptore eozū / de seruitute egipti /: misit cū manu / & potestate et cōpatione /: angeli q apparuit illi in rubo / ita q angelo ille in omnibus assūit moysi. et forte erat michael qui princeps extitit synagoge. vel alius angelus eius repreſentans psonā /: ¶ Hic / moyses / eduxit illos. viz filios isrl de egipto /: facies signa et prodigia in terra egipti in mari rubro et in deserto annis quadraginta / que in libro exodi. leuitici. et numeroz copiose conscripta sūt /: ¶ Hic est moyses qui dixit filiis israhel. ꝓphetam vob suscitabit deus de fratribus vestris tanq̄ me ipsū audietis / Hanc auctoritate supra capto 3°. sanctus petrus induxit. estq; ibidem exposita /: ¶ Hic moyses est qui fuit in ecclesia. & in collectione populi isrl. deū colentiū / Quando aut cōu ecclia a synagoga distinguat. vtra ut ꝓpriozū collectio nūcupet ecclia / quasdam tamen etiam iudeoz congregatio appellat ecclia. vt 3°. regū. Benedixit salomon omni ecclie israhel /: In solitudine / que est int egiptū et terrā promissionis /: ¶ Cū angelo qui loquebat ei in monte synai / tam ante eductionē israhel ex egipto qm postea in legis latione: /: Et cū patribus nostris / qui acceptū verba vite & sacrum scriptuum: dare nobis / vel / verba vite sunt legis precepta / Per obseruantia aute verboū scripture ac preceptoū vita eterna ꝙsequit. et vita gloriose obtinetur / unde illud deutero°. octauo. Non in solo pane viuit homo. sed in omni verbo quod egredit ex ore dei /: ¶ Cui nolūerūt patres nri / pro maiori parte eoz ac tpis. na pene omes et frequenter rebelles fuerūt /: Sed repulerunt eū / verbis eius ꝓuertendo /: Et auersi sunt cordibus suis / a deo et moyse. vedentes / mente in egiptū / iuxta illud numeri. 14°. Constituamus nob ducem et reuertamur in egiptū /: Dicentes ad aaron fac nob deos qui precedant nos / Putabant namq; in ydolis aliq̄ esse diuinū ac intellectuale / et tame ꝙ stulto fuit hoc verbū Qui cū aaron non sustinuit eis ꝓ duce.

quo ipe potuit facere deos se ad ducend
efficaciores: Nisi quod sua causa est efficac
prestancior: Moysi em huic. qui ed
uxit nos de terra egipti nescimus quid
factu est ei / .r quod sibi contigerit /
Hoc dicebant. quando moyses in solita
moram fecat in sūmitate montis syna
ai angelo / quando quadraginta diebꝫ
ieiunauit. et legem suscepit: Et
vitulu fecerut in illis diebus. Via ad
iportuna ipoz mstancia et qi coactioꝫ.
aaron proiecit auru in ignem. et
opere fusorio egressa est vitulo si
tilis: Et obtulerut hostia simula
chro / sicut exodi 32°. habetur /
Surgentes mane obtulerut holo
causta et victimas pacificas: Et
letabant in operibus manuu suaru /
.r In ydolatrys uel sacrilegijs et pfano
simulacro dicentes: Isti sunt dii
tui israhel qui te eduxerut de terra
egipti / Unde pallegato fertur ca°.
Sedit ppls manducare et bibere. et
surrexerut ludere: Conuertit aute
deus .r in malu uersi pmisit. quēad
modu fertur in ps. Conuertit cor
eoꝝ ut odirent ppm suū: Et tradid.
eos / pmissiue: seruire milicie celi.
videlicet stellis et duodeci signis atq
planetis / quod 2° regu potissime
sub rege manasse ferisse legunturꝫ:
Sicut scriptu est / de iudeoru ydolatrꝫ
in libro pphetaru. 8. amos. 5°. cuꝫ
liber primet ad totalem librū duoden
pphetaru de quo stephanus loquit:
Numquid victimas et hostias obtulis
tis michi in deserto quadraginta an
nis domus israhel Circa hor
dicit hieronimꝰ beda et ysosia sup
amos. qꝫ ex eo tempe quo filij israhel
adorauerut vitulū aureū. Vltra

non obtulerut hostias deo sed ydolis
Et que deo obtulisse legunturꝫ no vo
luntate sꝫ metu penarū ei obtulerut
Deuto deus voluntate magis qꝫ opus
aspiciens. non reputat sibi illa oblata /
Vnde dicit qꝫ imo. Vtiqꝫ post illud
tempus aliquā deo deuote sacrificia ob
tulerut. Vidiqꝫ in dedicatione taber
naculi. et consecratione aaron filiorꝫqꝫ
eius Dauid tamē deo sacrificia ut
isti asserunt dnō obtulerut. quia sup
sacrificiꝫ offerendus deus p moysen
dispensauit cū eis. sicut et de circūci
sionis dilatione ppter incertu motu
nubis. Et quia quod modicu est.
pro nichilo reputatur. nec dicunt
no obtulisse deo victimas nisi tpe
quo in deserto fuerut / De hīs opim
nibus plenius dixi sup amos /:
Et susceptistis tabernaculu mo
loch / .r phanu ydoli rōis melath /
amplexati estis assertu. et illud
ydolū coluistis / Quod post ingressu
terre chanaan ferisse legunt: Et
sydus dei vestri rephan / .r stella
matutina. putat lucifer. coluistis
pro deo. Ista qꝫ sydus nomie rempha
fiunt a vobis deus reputatus / Hicqꝫ
sidus dei vestri. sumitur hic metum
sitiue. vt idem designent sydus dei
vestri. et sydus quod est deus vester /
Hanc em stellam multi ydolatrarū
ob eius venustate adorant secūm
hieronimu: Figuras quas feristis
adorare eas .r istoꝝ deoru vestroꝝ
ymagines sustepistis quas vobis
intentione adorandi eas feristis:
Et transferam vos / per captiuitate
in vltionem tanti facinoris: trans
babilonem / quod fiunt dū decem
tribus ducte sunt in terra assyrioꝝ

et duc in terra caldeoꝝ. qua ad
illas terras duxit sunt per sem.
terra damasci et syriam. unde mes
polis est damascus. ¶ Hinc amos
v^to scribit. ¶ Transmigrare vos
faciam trans damascū / ¶ itaq; ste
phanus quo ad hoc. sensu magis
qm̄ verba allegat / ¶ itaq; in his
verbis loquit̄ stephanus pauli de
ydolatria in deserto dimissa. et pti
que facta est in terra promissionis /
¶ Consequenter sanct⁹ stephan⁹
templū volens laudare. a tabernaculo
moysi sumit exordiū /. ¶ Taberna
culu testimonij quod moyses p mam
beseliel et oolibab fecit / in quo veri
tatis testimonia et diuina suscepit
oracula / in quo fuit archa testa⁹
et ante cuius fores causse sub testib⁹
determinabant. ℣ quod merito
dictū est. tabernaculi testimonij /
¶ fuit cū patribus nris in deserto /
nam illud seu tulerunt. postq̄ cōple
tu fuit et dedicatu / sicut disposuit
illis deus / iubens ut inter eos ma
neret / loquens ad moysen ut faceret
illud. v fieri iuberet / secūdū forma
qua viderat. in monte syna⁹ ait̄
illud exo. 25°. ¶ Inspice et fac sēm
exemplar quod tibi in monte mon
stratū est /. ¶ Quod mduxerut susci
pientes patres nostri. v tabernaculu
istud seu sumentes /: cū iheso / videlic
ioſue. qui dictus est ozee ioſue. et
iheſus /: ¶ in possessione gentiū. v in
terra chanaaneoꝝ /: quas expulit ds /
per ostensione et fugam /: ¶ usq; ad
nostroꝝ. tempe ioſue /: ¶ usque in diebꝫ
dauid / mansit et fuit tabernaculū
istud in terra pfuta / ¶ dauid vero
transtulit archam in ciuitate ihrlm

¶ Ad tempus tamē fuit archa in terra
philistim. sed hoc breue fuit /: ¶ Qui
inuenit gratia ante deū / qua deo ac
ceptus fuit beatissimus dauid: ¶ et
petit ut inueniret tabernaculū deo
iacob. v deo isti templū ostrue posset
in quo archa dei poneret. ut3 /2°
regū / unde q; aptē inueniret. mel
lus pt inuenire faceret. vel licentia
edificandi inueniret /: ¶ Salomon aute
edificauit illi domū. v templū. a aūq̄
edificatione fuit dauid a deo phibitus
qm̄ multū effuderat sanḡnem /: ¶ Sed
non excelsus in manufactis habitat /
v deus sublimis in edificijs manu
factis aut corporalibus no habitat /
per aliqua circūscriptionē seu conti
nentiam corpalem. cū sit spūs sim
plicissimus et imensus. ¶ habitat ꝫ
per misericordie sue operationem
et sue potencie ostensionem. ¶ in ecclē
sijs vero materialibus xp̄us quantu
ad naturā assumptā veraciter. ymet /
sicut per ysaiā dicit /. 6. ysaie vi°:
¶ celū michi sedes. est. terra autem
scabellū pedū meoꝝ. v adeo magnus
sum. ymo imensus. ut hac methapho
rica locutione id manifestem. me nullo
loco concludi /: ¶ Qua domū edifica
bitis michi /. v nulla digna habita
tione corpalem mee maiestatis con
tentua. p circūscriptionem michi pa
rare valetis /: ¶ aut quis locus requie
tionis mee est. ¶. v in nulla me extēn
me contineor. quesitor. et circūsti
bor / ¶ et si in alijs quesitū dicatur
deus hoc est per effectus. ¶ ipse vero
in seipso quesat. qua ipe ubi est
finis nullius sit̄ esset. et in seipso
plene beatus est / hoc est salomon
templo suo constructo ꝓfessus est deo /

Si celū mquit et celi celorū te capere nequeunt. quanto magis domus h̄ quā edificaui? Nōne manus / x omnia hec fecit / ideo oībus extat sublimior. nec indiget loco. sicut nec ante oīa creaturam. et nūc est ubi et tunc. quēadmodū tūc ubi et nunc. nec in se aliquomodo est variata. sed p̄dicationū diuersitas est ex parte effectuū. Consequenter zelo equitatis mouetur. Dura. istos iniquos et legem fregisse diuinitus data fatet: Dura cervice x mente indurata. sicut et moyses in deuteronomio aut. Durissime cervicis es ppls / Et iterum Ego scio contentionē tuā et cervicē tuā durissimā: Et mutauisti corde / a viciis / ita q̄ vicys pleni estis: Et auribus a verbis perfidie / ppter q̄d ihēmie nono habet. Omnes gētes habent ppucium / oīs aute domus israhel mutauisti sunt corde. Iremias ihēmie .xx°. Circūcidimini et auferte ppucia cordium vestrorum: Vos semper restitistis spiritui sancto / et ei⁹ instinctui nō ꝓsequendo / et verbis scripturarū ab xpo vnitorū contendendo: sicut et patres vri / quorū nō solū carnē pro pagatione sed et prauitatis imitatione filii estis: Quem ꝓphetarū non fuit ꝓsecuti patres vri. Qui dicit. omnes uel pene oēs sunt ꝓsecuti: Et occiderunt eos qui prenunciauerunt de aduentu iusti / videlicet xpi. qui per excellentia iustus vocatur. ppe m quo nulla vnq̄m iustitia fuit. q̄ peccatū non fecit nec inuentus est dolus in ore eius. Essentialiter quoq̄ iustus. fons q̄ iusticie sed diuine extat natura. Omne aut peccatū iniusticia est quēdā est. sēdm q̄ iusticia opponitur iusticie que est virtus cois et omnis virtus. Non tm vniuersos ꝓphetas interfecerunt sed quosdā. vt ysaiā. ezechielē. ieremiā. amos. zachariam filiū barachie seu ioiade: Cui⁹ vos nunc proditores et homicide fuistis. Cruua cū traditore eius fraudulenter de eius morte tractastis. et per manus militū fecistis crucifigi eūdē / O quanta fuit huius sancti viri constantia. quanta fidei fortitudo. quātus ardor animi. quanta ꝓmptitudo ad moriendū pro xpo: quantus zelus iusticie. quanta securitas atq̄ tranquillitas mentis. sed in hijs oībus glorificetur artifex summus. pacificus spiritus sanctus: Qui acceptus / p moysen: legem / data in synai: In dispositione angelorū x per eorum obsequiū deo principaliter ꝓferente: Et nō custodistis ea / Ex hoc dicit q̄ in datione legis plures angeli visi sunt et obsecuti sūt. quānus de vno tamq̄ de principali faciat moysēs mentionē. Unde ad galathas aut apls. Lex ordinata est per angelos in manu mediatoris: Audientes aute hec / verba iuste interpationis et rationabilis exaltationis victoriosiq̄ informationis: Dissecabantur cordibus suis / discissa variis modis secabant et intra se quasi diuidebant. ac vilipebantur. quēadmodū mala olla in igne posita crepat et exilit. qua superbi ipacientes et incorrigibiles erunt. Quorū peruersitatē et insaniam multi sequūt. qui dura cervice arguentem corripiūt. et quo ra tionabilius diuinitus. eo plus irascūt

et mdignantur/: Et stridebant dentibus in eū / ita q̄ mstar rabidi canus. mentis furorem formsetus ostendebant: ℣. Cum aute ēet stephanus plenus spū sancto / intuitus dom̄s et sancto feruore i toto isto conflictu mirabiliter creuit et gr̄ie plenitudo m martyro. qđ est actus caritatis pfecte. spealit augmentat: /: Intendens m celum / oculis mentis et corporis/ tamq̄m ad desideratissimā patriā quā fuit mox mjvesturus/: Vidit gloriā dei / ita q̄ beatitudme et mercēde sibi parata deus sibi ostendit. pgustaveq̄ fecit/: Et ihesū stantem a dextris virtutis dei / Verba ista pensando videor mihi audire tomitruū. Nē em huiꝰ btissimi martyris excellentiam digne mvenitur? quis huius visionis magnifice exprimat qualitatem? quis demū m hac re diuine maiestatis pietatem satis collaudat? Itaq̄ vidit gloria dei. i. deū gloriosū. seu maiestate. felicitatem et excellenciā eius / Sed quomodo vidit? per fidem aut per speciem? Et dicūt nonulli q̄ pro modulo illa vidit deū per speciem seu diuinam essentiā clare. sicut bti m patria. q̄e admodū cuiꝰ est moysi et paulo. videre deū per speciem siue diuinā essenciā in hac vita scribit augustinus / Veri contra hoc aly satis apparenter obiciunt qđ deus ait ad moysen exodi. xxxo. Non videbit me homo et viuet / Cum qđ dicunt doctores inter q̄ nullus in vita puri viuens vita humana. vtpote sensibus vtens corporeis. possit videre deū per speciem: sed ab omni organicaꝝ virtuū operacōe et usu suspenditur. Stephanus aute hec videns. sensibus actualiter vtebat loquens rudeis. Hinc aly dicūt. q̄ gloriam dei vidit. visione ymaginaria quēadmodū ysaias. ezechiel. et micheas. Johannes quoq̄ in apocalipsi. et daniel. In quoꝝ oim virtute ymaginaria fiunt per angelū effigies quedam formata diuine maiestatis representatiua. Item dicūt q̄ effigies huiusmodi corporalibus oculis sc̄i stephani fuit obiecta: sicut iohannes baptista vidit spm̄ sc̄m in forma columbe: diuina aute virtute potuit tale quid extra formari. et in celo consistens visui stephani immutare. Sed q̄m iuxta sc̄a et diuini dogmatis documenta. Visio dei anagogica extat sublimior q̄ simbolica: ymaginaria at visio ad simbolicam ptinet. Locius vero q̄ visio stephani fuit anagogica pura et intellectualis sine admixtione fantasmatis / Quomodo eciā sancto dauid diuinas habuit visiones sic doctores: Visio quoq̄ stephani se medio modo habuit. inter visionē vie. per fidem. et patrie per speciem / Erat q̄ per splendidissima quandā irradiationē meritate eterneq̄ luis in superiori parte anime eius. vno m apice intellectus sicut in contemplacione mistice theologie seu virtute sapiencie fieri solet ℣ Insup qualiter ihesū in forma humana vidit. dicunt quidā. q̄ visus stephani. diuina potencia sic fuit illustratus Oformatus q̄ sua acie celos penetrans. vidit ihesū in celo empireo / Sed ei visio fiat intus suscipiendo magis q̄ extra mittendo. aly astruūt. q̄ corpus xpi

visu stephani imutauit. In potestate etem xpi est. ut corpus suu facat videri alonge sicut de prope: imo cu corpus glorificatu plene subiectu sit anime sue: in ptate anime sue est gloriose est. vt ad libitu eius corpus suu aliozu visu imutet uel no imutet. Visus est aute stare ihesus a dextris virtutis dei. qu est sua virtus ac fortitudo seu omipotencia. Et qua sedere et regnantis ac ipeuntis: stare aute pugnantis et adiuuantis. Marcus euangelista scribit xpm a dexteris dei sedentem. et stephanus vidit hunc stantem. Ita ihesus pro milite suo pugnauit eiq; adiuuit. et ait: Ecce video celos apertos. Hoc intelligendu est comodo quo in xpi baptismo celi legunt aperti. no itaq; q incorruptibilia illa corpa sint fractu siue diuisa: sed q ma mtuentis oculu. ab aspectu habitantis in celo no impediebant. Et forsitam sancto stephano aperti appparuerut. ob lucis cuiusda corporee emicatione desup a corpore xpi radiantem. sicut in martyrib; tho zu catacombis celi aperiri vident: Et filiu hominis stante a dextris virtutis dei. In quo dim martyru animata et roborata sunt corda. dimq; fides fortificata est fides no parua: Exclamantes aute voce magna obturauerunt aures suas: ne verba sua estimatione blasphemia audirent. zelu dei se habere simulantes. cuiusq; iuuia pceti no volentes: sed xpi tanq; sibi falsitatis obstruxerunt eas veritati. et veritati tam sublimi ac sancte: Et impetu fecerunt unanimes in eum. Erat pari malicia. no em ex caritate sed ex infidelitate unanimitas illa processit: Et eicientes eu extra ciuitate lapidabant. In quo se legem seruare putabant. sdm qua blasphemi lapidadi erant extra castra: Et testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes adolescentis. qui vocabatur saulus. Isti fuerut testes mendosi. qui stephanu de blasphemia accusauerut: et primi contra eu lapides cartauerut. Nam per moysen dns iussit vt manus testiu prima esset sup eu qui fuerat lapidandus. Deinde vestes suas exuerut. ne tactu illius inquinarentur. Et item. vt expeditores essent ad fortiter proiciendu atq; celeriter occidendu. Adolescens vo hic postea dictus est paulus. qui ahozu vestes custodiens quasi dim manibus lapidabat: Et lapidabat stephanu inuocante et dicente. Dne ihesu xpe suscipe spm meu. Dic et xpus dicebat. Pater in manus tuas comendo spiritu meu: Positus aute. .v. flexis genibus clamauit voce magna. quia ex magno et intimo caritatis affectu et ex co passione euenerut: dicens. Dne ne statuas illis hoc peccatu. .v. expositu. Ecce pro se stans: pro interfectoribus suis et infectoribus tota ecclie tremia flectens oravit. In quo mira ipius patientia et pfecta caritas declaratur. Et q sinistra verba non ex aliqua mozdmata auersione. sed ex zelo iustitie atq; amoris magnitudine protulerit

Secutus est aute stephanus doctrinam et opera xpi: tam sublimit

ḡm conformiter ꝓplens quod dixit
xp̄s. ☩ Orate p̄ro ꝑsequentibus et
calūpniantibus uobis: et sequens
qđ egit in cruce. ☩ Pater inquiens
ignosce illis. ☩ Sed nūquid tam ſſiā
erat⁹ stephan̄ poterat esse mſrius
tuosā. nequaq̄ ymo eius uirtute
paulus creditur illustratus: ☩ Et
cū hoc dixisset obdormiuit in dño.
Nam de corporis ōtrisione pvexit ād
quietem dulcissimā patrie: et ſelius
ꝓrsus obdormiuit in dño. Qui
ei in sue immense claritatis assūpsit
dimersit. absorbuitq̄ abissu. ::
☩ Paulus autem erat consentiens
neci illius. tamq̄ ꝑsecutor ecclie
idcirco particeps culpe sēdm q ipe
postea docuit. ex. morte dignū sunt
nō solū qui faciūt sed et qui consen
tiunt facientibus.

Explanacio capti octaui fac
ti est autē. Actuū viii⁹.

☩ Facta est autē in illa die
qua lapidatus est stepha
nus: persecutio magn̄
in ecclia que erat in hierosolimis. ☩ Ste
phano nāq̄ qui post apl̄os fuit vn⁹
de primis in fratribus tamq̄ blaspheⁿ
mo extincto. sicut ensis est furor p̄si
dor. uidens cōtra Iudeos ex iudaic⁹
tepuitq̄ ꝑsequi eos atrociter. ☩ Et
omes disipuli. uel pene omes seu
notabiliores et famosiores. dispsi sūt
egrediendo ihlm: per regiones iudee
& samarie. Quarū tribuū: et samarie. idest
decem tribuū: ꝓter apl̄os. qui tāq̄
dñi ꝙregis astantes fuerant. Sacerdotes.
Nec sine eorū ꝑsilio et consensu ceteri
abierūt. ymo m hoc xp̄i doctrinā
sūt imitati dicentis. ☩ Cū ꝑsecuti vos
fuerint m vna ciuitate fugite in alia
Denq̄ dispersio ista octasio fuit salute
multorū. dilatacionisq̄ fidei inter eos
ad quos venerūt dispersi. Propter qđ
beda fatetur. dei nūtu. id gerebat⁹ nutu
vt tribulacois occasio fieret euangelij
seminariū. Constat quoq̄ q ab exor
dio primitiue ecclie. fides ꝑsecutionibꝫ
nō est minorata sed aucta: dō fidei
veritatem tuente. monstrante et glo
rificante: alīs milies fuisset extincta.
:: ☩ Tumulauerunt .v. cū cura et diligen.
sepelierūt: autē stephanū viri timo
rati. qui fuerant ex iudaismo Diversi
filialem habentes timorem ad deū.
et coram eo sollicite cū metu et reue
rencia ambulantes. quos imitari
debemus: inter quos gamaliel fere
fuisse. Vnde patescit. q nō penitus oēs
xp̄ianī a dñm tunc fugerūt ꝓter apl̄os.
:: ☩ Et fecerūt planctū magnū sup eū.
Non ꝓpter dāna occisi. ymo triumpho
et glorificacionī eius congratulati
noscuntur. sed ex desiderio martyrizati. tam dulcis et optimi fructus
desiderantes habere p̄sencia. maxie
quando primitiua ecclia adhuc erat
tam parua. ☩ Fuit quoq̄ Consuetudo
iudeis. defunctos suos ꝑtim ꝑtur
bules vehemēt deplangere.
q ☩ Circa hūc locū scolastica habet
historia. ☩ Tunc apl̄i videntes. q ad
gentes essent postmodū transituri.
ordinauerūt iacobū alphei filiū. epm
hierosolimoꝝ. et ꝓposuerūt ei manū
petrus iacobus et iohannes. ☩ Deo nō
a pauciorib⁹ qm a tribus epis.
episcopus hodie Dicuntur. :: ☩ Saulq
autē deuastabat ecclīam .v. xp̄ianos
ꝑsequebatur: ꝑ domos / eorū: irrūp

ad querendū eos/: viros et mulieres/ fideles/: trahens trudebat in custodiā/ x in carcere. In quo crudelitas eius ostendit/ q̄ nec etati pepercit nec sexui/ Verū ignorans in credulitate frat paternaz suaru traditionū abundan/ eius emulator existens/: Igitur qui dispersi erant ptransibant/ p loca iudee et samarie/: euangelizantes. idest p̄dicantes/ verbū dei/ Consequet describit sanctus lucas secundi diaconi inter septem p̄dicatione et opa./ Philippus autem/ qui supra legit statim post stephanū in diaconatum electus/: descendens in ciuitate samarie/ Samaria nūc accepit non pro tota regione decem tribuū/ sed pro ciuitate eius metropoli/: predicabat illis xp̄z/ Intendebant aute turbe/ habitantes samariā/ hīs que a philippo dicebāt/ vnanimiter audientes et videntes signa que faciebat/ Ex hoc loco. et item ex hijs que iohānis e.to leguntē monstrat. q̄ samaritani hij pmpti fuerūt ad suscipiendā euangelice legis doctrinā. nā ibi habet. quēadmodū rogauerunt xp̄m ut apud eos maneret. et q̄ multi eorū crediderunt in ipm dicentes. quia hic est vere salvator mūdi/: Multi em eorū qui habebant spūs immundos/ puta obsessi/: clamantes voce magna exibat/ ab obsessis diaboli iniite xp̄i plate compulsi/: Multi aute paralitici et claudi curati sūt a philippo/: Factū est ergo gaudiū magnū in illa ciuitate/ quia de sua illuīatione. conuersione. mirumodū curatione ceterisq̄ beneficijs dei magnifice sūt gauisi/: Vir aute quidā nōie symon. qui ante fuerat in ciuitate samarie magus. seducens gentē samarie dicens se esse aliquē magnū/ de aut patrem seu filiū dei uel xp̄m/: cui assultabant omnes a mimo/ ratione utente/: usq̄ ad maximū dicentes. Hic est virtus dei que dicitur magna/ Nam p̄ multa que arte magica fecit. putabāt q̄ esset filius dei et virtus eius. quēadmodū de xp̄o ayt aptus: Predicauit xp̄m dū virtute et dei sapientiam. Imo ut scribit iheron9 Symon hic in tanta prupit superbiā. ut diceret. Ego sum sermo dei. ego virtus dei. ego omps/: Attendebant aute eum p̄ q̄ multo tempe magicis suis dementasset. x mentis recto iudicio priuasset/: eos/ Vt falsa pro veris susciperent: Cū aute credidissent philippo/ qui ante crediderāt symoni/: et in nōie iesu xp̄i baptizabantur viri ac mulieres. tunc symon et ipe credidit/: Aliqui dicūt q̄ ad tempus vere credidit sed post ad vomitū rediit/ In scolastica vero historia fertur q̄ ficte credidit. et ficte baptisma suscepit. Vt philippo familiariter adhereret ab ipso discerneret autem tulia signa/ agendi quālia philippus fecit/ Vnde beda hic ayt. Vel beati philippi ūbis et virtute deiectus. Veraciter dño credidit. Vel quod magis credibile est/ credere se quousq̄ baptisma susciperet. simulauit/ Vt quoniam laudis erat auidissim9. ita ut xp̄m se credi velit. Vt narrant historie. antes ab eo. quibus miracula faceret addisceret. quod etiā suasores eius fecerūt. qui auctorus sui malignū. utribus instituti. ecclias q̄libet arte ingredi et baptisma furari. soliti erant: Et cū baptizatus esset/

adhereebat philippo modo pdicto: Est autem ⁊suetudo scripture rem gestā narrare eo modo quo cū fieret ab ōnibus fieri putabatur tū aut ihero⁹: Videns autē signa et virtutes maximas ⁊ preclara valde miracula ⁊ fieri per philippū qualia ipse nūq̄ facere quiuit: stupens admirabat. / mauā fieri vere. qm ipse fecerat ficte // Cū autem audissent apli qui erant ihe rosolimis quia recepisset samaria verbū dei / Hoc em vt dicat philipp⁹ iste mīsinuauit eis. vocatis ut q̄d eorū venirent samariā ad ipōendū manū baptizatis. quatinus in signo visibili reciperent spm sanctū / Nā manus iponere baptizatis. fuit offi cū aplōrū. sicut et nūc epōz. qui sunt successores illoz. Ex quibus ⁊stat q philippus iste nō fuit aplūs: Misērūt ad eos petrū et iohānem / Si alij apli misērūt hos duos prin cipales aplos⁹: cui arrius finxit vnigenitū dei filiū patre esse minore qua a patre est missus⁹: Qui cū venissent orauerūt pro ipis ut acci perent spm sanctū / cū signo sensi bili. vt cū dono linguarū /: Nondū em in quēq̄a illoz venerat. cum signo visibili. inuisibiliter tn venit in eos. quia in baptismo receperūt remissionē et gram iustificante. sicut nūc baptizati recipiunt: Sed bap tizati tantū erant in nōie dñi ihesu / Vt aut tantū. referatur ad nomen baptizati. Vt sit sensus q sic erat baptizati q nondū cū signo sensibili spm sanctū erat sortiti ⁊ cū signo. sensibiliter demonstrante spiritus sci infusione. Quāē aut et quo sen

su in pnitua certia fiebat baptism⁹ in nomine ihu xpi. dictū est ⁊ capto / Tunc inponebant manus sup illos et accipiebant spm sanctū / cū signo vi sibili sicut nūc dictū est. et cū plenitu^nē gratie ampliori. ⁊sm q magis vel minus ad hoc per mentis deuotionē se disposuerūt: Cū vidisset autem symon q per ipositionem manus aplōz daretur spūs sanctus / cū huiusmodi signo visibili: obtulit eis. videlicet / Petro et iohāni: pecu niam dicens. Date et mihi hanc ptātem. vt cuicūq̄ iposuero manus accipiat spm sanctū / In hoc mul tipliciter symon iste pertransiit. Na et cupiditate lucri voluit hanc ptātem mercari. quatē ipse empta ptātem alīs quoq̄ venūdaret / et ip lucrū manus ipōneret. Item. q pro tpali spirituale bonū emē affectauit / Hinc a symone isto symoniaci nocant qui pro tpali spūale emut et vendut / Qui eciā dici possūt giezite a giezi ministro helizei: qui a naaman syro sumpsit pecunia pro bnficio curationis a lepra / Petrus aute dixit ad eū / zelo iustitie. et ut futuro obuiaret periculis /: Pecunia tua tecū sit in pditionē ⁊ eam nolo. sed iustū est te ei ea perire. Porro sancti viri. cū maledictionis sententiam profert. nō affectu vltionis sed equitatis id agunt: Quoniam donū dei / spirituale. q̄d in baptismo confertur: existimasti pecunia possideri / Quasi esset tam vile. ut temporalibus operet⁹. Hinc aut saluator. Gratis accepistis. gratis date ⁊: Non est tibi pars neq̄ sors /

.x salubris eventus in sermone isto / vt .s. ad maiorem tuam ꝓpositionem detur spiritus sanctus /: Vel in sermone isto .x. in prathe hac dandi spm scm. Cor ea tibi non est recta coram deo / sed praua et cupidi / qđ deo reuelante petrus cognouit et ex opere symonis id pensauit /: Penitentiam itaq; age ab hac nequitia tua et roga deum si forte remittat tibi hanc cogitationem cordis tui / quia cogitasti cum desensu pecunia sic offerre / Ait petrus. si forte / non ideo aut quia petrus symonis fuit irremissibile. uel quia penitere non potuit. sed ad mouendum ad grauissimum fuit / Vel ut aliqui dicunt. quia in spu vidit symonem penitentiam non actum. admonuit tm eum ad hoc sicut sui fuit officij; /: In felle enim amaritudinis .x. obligatum. atq; nequissima intentione ad gehennalem amaritudinem deducentes: et obligatione peccati .x. reatu damnationis seu prauitate ad infernos obligantes; /: Video .x. considero te esse / Hinc spus sanctus in specie columbe descendit. ut eos qui se accipere voluit. simplices & suaues esse deberet. docuit Nempe q fel amaritudinis in corde reseruat. quantalibet baptizatus sit. non est immaculatus siue omnibus absolutus. sed quasi ad primum hora baptizandi purgatus. mox a tirone demone septemplicat est oppressus. Frustra igit spus scs q tam temptat acquirere. qui se se mente corrumpa non curat exuere. Hinc scriptura etc. 21°. Non est sensus ubi abundat amaritudo. Et ad hebreos. 12°. Ne qua radix amaritudinis sursu germinans impediat et per illam inquinent multi / /: Rndens aute symon dixit. precamini vos pro me ad dnm ut nichil veniat sup me horum que dixistis / .x. ne pertingat hec michi ad damnationem imputentur / Interdum ipm verba humilitate pretendentia mente proferunt uiciosa. et pro se orari ut sibi ignoti precant. non dei amore aut zelo iustitie. sed timore pene audiu. Est enim qui neq; uter se humiliat. et interiora eius plena sunt dolo / Sic achaz dixit ad ysaiam. Non tentabo dnm / Et anthiochus se iudeum futurum sponsponspons

terre ad templu ihrlm ꝑperaret /
Eunuchus quoq; vocatur. uel qua castratus. vel ob probitatē morū et castitatē. quēadmodū ayt saluator.
Sunt eunuchi qui se castrauerūt ꝓpter regnū dei / Fuit autē custos thesauroꝝ regine ethiopū. et ut in scolastica fertur historia. Consuetudo fuit eunuchos custodire thezauros potentū / Hedi quoq; affirmat q̄ moris fuit huic ethiopū nationi a femis gubernari. easq; candaces uocari. ex hys patet intellectus eius q̄d sequit. Qui erat sup omēs gazas eius x thezauros / Venerat in curru adorare in ihrlm / Erat ei vnus veri dei cultor. et ad iudaismū videt fuisse iuersus. qua ut subditur. Legit ysaiā ꝓphetā / Vnde ꝓpendit q̄ et alios libros legis ac ꝓphetaꝝ habuerit. Fides autē p mūdū dispersi quosdā gentiliū hmōi mōde conuertit. qui certis tpib⁹ venerāt ad templū ihrlm adorare deū; quēadmodū erat iohānis .12. legit. q̄ quidā gentiliū venerūt ad diem festū. Et 2°. machabeoꝝ .iiii. narrat. q̄ templū ihrlm fuit per totū orbē venerabile et famosū. Et reuertebat / de templo ad ꝓpria: sedens sup curru sui. legens ysaiā ꝓphetā. Dixit autē spūs philippo / Hoc de locutiōe intima accipit beda. potestq; p spm̄ h⁹ loco intelligi angelus qui paulo ante loquutus fuit philippo / Et utem spō sancto instinctu agebat philippus /: Accede et adiunge te ad currum istū / Accurrens autē philippus audiuit eū legentē ysaiam ꝓphetā et dixit / Putasne intelligis que legis. Et dixit / Quomō possū nisi aliquis ondederit mihi / Queritur. quia lingua loquebatur / ysti admixtum / Et de philippo no dubiū est. q̄n donū linguaꝝ acceperit sicut apli. idcirco potuit affari eunuchū in lingua illius / De eunucho autem incertū est. an sciuit lingua hebrea. et an textus ysaie quē legit. fuit uel hebraicus scriptus an greecus. Nam eo tpe translatio septuaginta fuit famosa. Volent autē officiales regū et regnaꝝ diuersas discere linguas: / Regis autē philippi ut ascenderet et sederet seu / Ex apparatu nempe philippi. Videbatur q̄ vir esset religiosus / : Locus autē scripture qua legebat erat. Tanq; ouis ad occisionem ductus est: et sicut agnus coram tondente se. est sine voce. sic nō aperuit os suū / Ista ad literā de xpō ysaie dicta scripta sunt / Christus em̄ tanta mansuetudine summa mititate et tanta humilitate. ad loca iuit supplicia / quātus pauissima quēda verba in via ad mulieres protulerit. Ipse est agnus de quo dixit paulus. Ecce agnus dei qui tollit pcta mundi / Qui ihēre. 12°. profitet. / Ego quasi agnus innocens. qui portat ad victimā. Atq; in ps̄. Quasi lutheus et contristatus sic humiliabar: / In humilitate iudicium eius sublatum est. x xpus ob humilitatē. pauptatē et abiectione qua pro nobis accepit. Ademptus est. et iniuste diiudicatus seu iusto iudicio spoliatus. Allegat autē sanctus lucas scripturā hanc sēdm translationē septuaginta. Nostra vero translatio habet sic. De angustia et de iudicio sublatus est. x de angustia penaq; mortis. et de iudicio quo ab ipso adiudicatus est morti. vel de iudicio quo reteri sancti detinebāt

ꝯ iungo ꝑ ꝙ

m [illegible] liberatus. Xpūstus a
morte resurgens. et victor ascendes
ad patrem: Generationem eius
quis enarrabit / quasi dicat. perfecte
enarrari et deprehendi nō valet /
Quod de generatione xpi eterna
atq; diuina. certissimū est. Incar
nationis quoq; misteriū incōpre
hensibile extat: nec effari quis pt
plenarie quomō inenarrabilis. eter
nusq; deus de nouo sit de virgine
natus? quō. Diuina et humana
natura in xpō ypostatice sunt
vnite. qualiter clauso prodit vtero /
Insup generatio xpi spiritalis. viz.
multiplicatā fidelium per baptismū re
generatione ac fidei susceptionem.
niua est nimis / Maximū namq;
miraculū est conuersio mundi. ad
tam arduam legem et incōprehen
sibilem fidem: et q illū mundus
pro deo vero adorat. qui tam tur
pissima morte ortus est / hinc
sequit. Quoniam tollet de terra
vita eius / x ipse ortabet. et de ho
minibus in terra viuentiū despectio
auferetur / Non tacit. sed spiritus
sancti dispositione / hunc passim
ysaue legit eunuchus. vt hac oc
casione coluenientes atq; facilius
inducerentur ad fidem: Respondens
autē eunuchus philippo dixit /
Obsecro te de quo ppheta dicit hoc
de se. an de alio aliquo / Magna
fuit studiositas huius gentilis et
eius diligentia nostram confundit
pigriciā qua sacram scripturam
negligimus discere / Adveniens
autem philippus os suum tenuit
ordinate et sapienter. et de magno
misterio locuturus /: Et incipiens
a scriptura ista. euangelizauit illi /
ihesum / quid de eo esset credendum;
Et dū irent per viam / nō pedestres
qua in curru sedebant / sed ibant
p viam. q; vehiculo illo presserunt
in via: Venerūt ad quandā aquā.
Et ait eunuchus / Quis me prohibet
baptizari / quasi dicat rationabile
impedimentū nō obtulit: Dixit ei
philippus. Si credis ex toto corde /
x intellectu tuo totaliter subiacas fidei
et nulla tibi inest dubitatio de fidei
veritate /: Licet / te baptizari / hinc
adulti dū baptizandi sunt. fidem suā
profitentur / pro infantibus aute res
pondent leuantes de fonte /: Et res
pondens ait. Credo deū filiū esse
ihesū / Et iussit stare curru. Et
descenderūt vterq; in aquā. et bapti
zauit eū / Eunuchus vtiq; magna
seruū familia habuit. nec tamē coram
illis se nudare ac lauari erubuit. die
coram deo de pprijs verecundabat
peccatis. Quo confunditur quō ho
minū magis q; dei reuerentur aut
verentur aspectū /: Cū autem
ascendissent de aqua. spūs dñi rapuit
philippū x de loco illo ad aliud subito
mirabiliter transtulit / Et per
spiritū dñi. sicut olim angelo dei
intellexit. Extat scriptū quod in daniele
de abacuck scribitur. qualiter angē
lus de iudea in babilone tulerit
cū pilo capitis sui / Quida vero
per spm dñi spm sanctū arripuit
sed prima est melius. per subiecta
quippe creatura fecit hoc omnipotēs
spiritus sancti /: Et amplius no
vidit eū eunuchus / Repente eni
atq; celerrimo motu disparuit /
Denicq; totū hoc ad confirmationem

fidei m eunucho partu est. Vt p tam mirabilem raptu ſauet eunuchus. q̄ diuino nutu philippus ad ip'm deuenerit. Et q̄ credibile. q̄ philippus dixit eunucho tam credenti quomodo angelo iperante demissel: Ibat aut per viam ſuā gaudens. x eunuch⁹ cū ingenti ceteſſet leticia. q̄ tanta cura ſe prudentia dei pietate et fortitia eſſet expertus. Nec dubium quin ſpūs ſanctus ſingulari conſolatione. pfectione et gratia. cor eius ipleuerit. Et forte reuerſus ad ppria quoſdam ſue gratie fecit participes. eos q̄ uertendo ad xp'm: Philippus autē inuentus est in azoto. Forte vſq̄ illam philiſtinoꝝ urbem trāſtulit eū ſpūs dn̄i. Et pertranſiens euangelizauit ciuitatibus tunctis. quas habebat in via obuias ſibi: donec veniret ceſaream. s. paleſtine in qua habuit domū. que ut aſſerit beda. vſq̄ hodie demonſtrat. Cubi tulū quoq; quatuor filiarū eius uirginū pphetaſſarū. de quibus iſta habetur. Sed demonſtratione illa puto ad tempꝰ pteritu referenda. an ideo iam ita ſit neſcio.

Explanaꝯ cap'is nom Saulꝰ adhuc ſpirans. x reliqua nouū.

Quarta principiū pcedēte capite dixit lucas. ſaulus adhuc deuaſtabat eccliam. nunc ad illud verba ſua continuans. proſequitur quod inceperat: Saulus adhuc ſpirans minarū et cedis x minas et proſſiones ex intimis ſuis effundens. in diſcipulos dn̄i: acceſſit ad principē ſacerdotū. et petijt ab eo epiſtas. deferendas a ſe: in damaſcū ad ſynagogas. x ſi quos inueniret huius vie. ſalutis euangelice legis: uiros ac mulieres. vinctos produceret in ihrlm. vt ibi iuxta decretū pontificis punirent: Et cū iter ageret. contigit ut appm quasi damaſcū. Et ſubito circumfulſit eū lux de celo. Fuitq; lux iſta ſenſibilis qua viderūt gradientes cū paulo ut miſera habetur. Et per circumfulgentia iſtam ſenſibilem. minuebatur. q̄ intellectuali luce eſſet nox intus profundius cuius nec dū extitit capax: Et cadens i terram. pre pauore ſtupore et admiratione. Neſciunt enī quid ei acciderit. aut quid circumfulſerit illa tam repentina atq; inſolita deſignauerit: Audiuit vocem dicentē ſibi. Saule ſaule: quid me perſequeris. Tanta eſt dilectio et vnitas xp'i ad ſuos fideles. qui etia miſtice corpus xp'i vocant. vt quicquid boni aut mali illis fuerit irrogatū. ſibi reputet factū. Quemadmodū in euangelio ait. Eſurij et non dediſtis mihi manducare? Nudus fui et non operuiſtis me. Et item: Quod vni ex minimis meis fecistis. mihi feciſtis. Dicit et zacharie. q̄ denūciat. Qui tetigerit vos. tanget pupillam oculi mei. Itaq; paulus xp'm in ſuis membris pſequebat. Dicit omnes qui alios ad vitia trahunt aut ſcandalizant. xp'm pſequūt. Nullas auertit animas pro quibus ſui ſanguinem fudit ſaluator. Me quid aut aptius. Pectantes in

infirmates et pcientes. Sturenca
eorū infirmam; in xpm peccatis;
Qui dixit; Quis es dne / qui
me tam poenter et subito pstrasti /
tam valde terruisti: Et ille. Ego
sū ihesus nazarenus quē tu psequ
ris / Non dixit. ego sū deus ego
unigenitus dei? sed ego sū ihesus
nazarenus / tamē dicat / humili
tate mea assume. et superbie tue
squamas depone; Durū est tibi
contra stimulū calcitrare / Qui
dura stimulū calcitrat sepm. non
stimulū ledit. Et quo fortius. fer
uenciusq; recalcitrat. eo se grauī
uulnerat / Similiter unusquisq; qui
se xpō opponit. contingit. Sibi et
nocent non illi / Et quo magis in
illū insanūt. eo infelicius pereu
nosūt. Itaq; Durū est contra
stimulū calcitrare: potencioni re
sistere. cui qui resistit nil pficit. ſ
penitus deficit; Et tremens / cor
pore: ac stupens / mente: dixit.
Dne quid me vis facere? Tamē
dicat / Christi maiestate cognita
et experta. que pauloante inter
desecrandentes in latū estimauit.
mirabatus est vehementer / et de
suo confusus errore. mentē quoq;
et carnēs eius. ingens horror con
cussit / Mox q; in verba pferte con
uersionis ac plene obedientie
promptū. dicendo; Domine quid
me vis facere. Tamē dicat /
Tibi est ipsum servare. meū pavere. quic
quid tibi placuerit iniunge. ad
omnia sū paratus / Hec subditi
superioribus suis dicere debent /
Secūd ut ait bernardus. plures
sunt ibercilles quibus ceci illud verba
a superiori dri oporteat. Quid vis
faciam tibi / Iam ergo paulus cepit
intus radio veritatis pfundi: Et
dns ad eū Surge / Adhuc ei iacebat
prostratus in terra: Surge / eria ab
erroribus et pctis. a crudelitate
a cepto proposito vicioso; Et ingredere
ciuitatem / Damasci; Et dicetur
tibi ibi / a quodam discipulo: quid
te oporteat facere / Hijs uerbis
socialis vita emendat. et declarat
q; que a deo sunt ordinata. q̄dq;
voluntas dei sit. ut homo ab hoc
instruat; et q; volentes saluari
deuotos ac religiosos debeant
visitare. audire et sequi eorū con
silia et doctrinā Et eā sicut ait
salomon. Frater qui adiuuat a
fratre. quasi ciuitas munita / :
Viri autem qui comitabant eū eo
stabant stupefacti de pauli pstra
cione. et humili locucione. celestiq;
lucis diffusione; Audientes q̄dem
vocem / pauli non christi / sēm q̄d
ipsa asserit paulus 22° capō /
Viri quid qui mecū erant lume q̄dq;
viderunt vocē aut̄ no audierunt ei
qui loquebat mecū; Nemine aut̄
videntes / ad q̄d paulus sua verba
dirigeret. seipsos tamen et paulū
viderunt; Surrexit aut̄ saulus.
de terra. q̄ apertis q; oculis nichil
videbat / offuscatus splendore lucis
in qua oculos fixit / Magis autem
pp mentis raptū in deū. cui⁹ in illo
tanta fuit occupatio. q; exteriorū
sensuū carnit vsu; Ad manū aut̄
illū trahentes introduxerunt da
masci. / In tantū fuit in paulo

corporalis natura. suis viribus destituta. ex alteratione timoris. stuporis et contemplationis interius facta. q̄ per se proficisci nō potuit / Dixit enī et dānel ait ad angelum / Domine in visione tua dissolute sūt compages mee. et nichil in me remansit virtutis: Et erat tribus diebus nō videns / oculo corporali: et nō manducauit neq; bibit / Tanta fuit in eo elevatio mentis ad deū q̄ vires sensitive ac vegetative cū suis actibus fuerūt suspense. Constat enī. q̄ quanto alia intensiō occupat tanta operatione vinus potencie. tanto plus in aliarum potentiarum remittit / Tempe mansit hor triduū creditur raptus fuisse usq; ad tertiū celi vidisseq; deum per speciem et audisse arcana verba que non licent homini loqui. quēadmodū in 2^a ad corinth̄ testatur epla in quo etiā triduo creditur a spiritu sancto euangeliū didicisse. q̄nt ait ad galathas. Neq; ab homine neq; didici. sed p revelationem ihu xp̄i: Erat autem quidā discipulus damasci nomine ananias / Et dixit ad illū in visu dnūs / Et in visione / forsitan tempe somni: Anania: At ille ait. Ecce ego dne / Dic quoq; deus fiequēter sicut in genesi legitur ad iacob in somno p angelū dixit. Iacob iacob. qui respondit. assum: Et dns ad illū. Surge et vade in vicū qui vocatur rectus. et quere in domo iude saulū. nomē tharsensem / Forte hospes pauli vocatus est iudas / Paulus quoq; appellat⁹ tharsensis. q̄nā a civitate tharse extitit oriūd⁹ /: Ecce em orat / Quasi dicat. Ne timeas. q̄nā non crudelitati sed deuotioni et orationi intentus est / Mutatus est m aliū virū / fractus de lupo agnus: de saulo superbo humilis paulus / Porro cum paulo a raptu pfato ad sensū redisset. deo gratias agens cepit orare: Et vidit / ipse paulus. m spiritali ac ymaginaria visione. virū nomine ananiam introeunte ad se. et ponentem sibi manus ut visū recipiat / Integrū em ananias corporalit̄ ad paulū venivet. deus eius aduentū m spiritu paulo demonstrauit / apparebatq; paulo. q̄ ananias manus sibi poneret ut reciperet visum. q̄d et paulo post realiter gestū est / :

/: Respondit ananias / excusave se volens: Domine audiui a multis de viro hoc. quanta mala / penalia fecerit sanctis tuis m ierlm: Et dns ad eū. Vade / initrepidus: q̄m vas electionis mihi est iste / Idest valde electū gracie recipientibus / Est autē consuetudo lingue hebree ut omne alicuius susceptiuum vas appellatur /: Ut portet nomen meū. v. predicando insinuet / coram gentibus et regibus et filiis israhel. Ego em ostendā illi / per reuelationem reuelationem: quanta oportebit eū pro nomine meo. ē. pro me ipso. Vt per multas tribulationes probetur vas electū. et penas quas intulit sanctis. iunt demū pacial. cū sanctis: Et abiit ananias. et ponens ei manus dixit. Saule frater dns ihs misit me ut videas / corporaliter / Et iplearis spiritu sancto. v. q̄n

ipleatis .abundantiori. in susceptione baptismi in quo gratia sacramentalis conferitur: Et confestim ceciderunt ab oculis eius tanq̃m squame a matule quedã albe similes lucentibus piscium squamis .quas quidã dicit in oculis pauli tansatas ab exces suo illo lumine ipsũ cetante: Et visũ a usum oculorũ: recepit. Et surgens baptisatus est: Et cũ accepisset cibũ confortatus est / corpore. quod ꝑ excessũ contemplacionis fuit valde debilitatus: Fuit autẽ cũ discipulis .s. xpi anis: qui erant damasci / ductq ad eos per ananiã / per dies aliquot: Et continuo .s. statim post baptismũ .magis fortius in synagogas ꝑdicabat ihesu. q̃m hic est filius dei / naturalis. consubstancialis eternus. nõ adoptivus. Per hoc sicut habamus aut. Dat paulus exemplũ nõ erubescendi mutare sententias. ut patreat veritas: Stupebant autẽ omnes qui eum audiebant. et dicebãt. Nonne hic est qui expugnabat in ihrlm eos qui invocabant nomen istud. et huc ad hoc venit. Ut vinctos illos a nome istud in damasco ducerent ad principes sacerdotũ. Saulus autẽ magis cõualescebat / Operando cũ et loquendo que dei sunt proficit in gratia. et fervor sanctus in ipso prevaluit. Nam sicut perfecto gratia minoratur. sic actibus virtuosis augetur: Et confundebat iudeos qui habitabant damasci / Nam per scripturas legis et ꝓphetarũ. eis monstrauit deuisse messiam. nec quibant ei resistere: Asserens quoniã hic est xps mundi saluator / Cũ autem ipleti essent dies multi. consiliũ fecerunt iudei / in damasco manentes: Ut eũ interficerent / Cui per ruptionẽ resistere nõ valebat / Volent enim diui et immortales: persequi eos a quibus vituperant: Note autem facte sunt saulo / vel per spiritũ intimationẽ uel revelationem diuinã: Insidie eorũ. Custodiebant autem portas. damasci: die ac nocte. ministri ꝓpositi damasci: ut eũ interficerent. Non iudei sed ciues damasci et ꝓpositus arethe regis .ad iudeorũ instantiã. sicut ad golath scribit apls. Damasci ꝓpositus arethe regis custodiebat ciuitatẽ damascenorũ ut me comprehenderet: Accipientes autẽ eũ discipuli nocte. dimiserũt eum per muriũ. submittentes in sporta / Non q paulus timeret mori pro xpo. sed qua maiorem produceret fructũ in ecclesia contigit. / Ex quo etiam patet. q viasse licet humane industrie vti subsidijs ut vitentur pericula: Cũ autẽ venisset ihrlm. temptauit se iungere discipulis / Omnis enim cauo ad sibi similem iungit: Et omnes timebant eũ nõ credentes q esset discipulus. Barnabas autẽ apprehensũ eũ duxit ad aplos. et narrauit illis .quo in via. viderat dñm ihesũ / et q locutus est ei. et quo in damasco fiducialiter egerit in nomine ihesu. cum fiducia predicando fideliter. Descriptiua hec loquit quasi paulq

statim post sua in damasco baptiza
cōne ac pdicatione venisset ihūz.
Sed obuiat qd ipsemet de se ad
galath primo scribit Non venī in
quiens iherosolima ad antecessores
meos aplos. sed abij in arabiam.
et iterū reuersus sū in damascū.
Deinde post post annos tres ven
it iherosolima videre petrū. et mansi
apud eū diebus quindecī. alium
autē aplōz vidi neminē nisi iaco
bū fratrem dñi. Ex quib⁹ patefac
tū ē quib⁹ pdicauit in damasco. scilz
primo statū post suū baptismū. et
deinceps postea ab arabia esset ad
eam reuersus antequā venit ihe
rusalem. Alij autē affirmant q
tato post suā conuersionē venit ihe
rusalem. si ēm tam diu tardasset.
discipuli in ihēm vtiq; prepissent
conuersionē et pdicationem ipius
psertim in damasco facta. nec eū
in primo suo ad eos accessu vitas
sent. Verumtamē ut isti asserunt.
nō reputat tunc venisse ihūm. q
mox abiit. Hinc q dictū est de
fuga pauli a damasco. quida re
ferunt ad tempus. quo primo pre
dicauit ibidem: alij ad illud: quo
secundo. Et erat cū illis. puta
discipulis atq; aplis. saltē petro
et iacobo iherosolimitaz epo: /
intrans et exiens. et fiducialiter
agens in dño. Loquebatur quoq;
gentibus. Qui venerūt in ihū
adorare. vel quos alibi reperit.
Et disputabat cū grecis. s. iudeis
in greca natis. Omnibus hīs
loquebatur. Illi autē videlicet
greci. querebant occidere eū: qđ
cū cognouissent fratres. deduxerūt
eū norte cesariam. ciuitate palestie
et dimiserūt tharsum. vrbem in qua
fuerat natus. Considerantes aute
fratres. b. xpianā inter quos fuit.
qm̄ vtilis esset ecclie ppter sapientiā
sibi datam. auruerunt eū morti
subtrahere. Ecclesia quidē per
totam iudeā et samariam et gali
leam. habebat pacem. pertotis et
temporis. Ita q fuit mente quieta
in deo. et ab hoīm psecutione quies
cens. Post persecutionē em. occi
sionem stephani subsequente. data
est pax per xpianos a deo. qui post
tempestatem tranquillū facit. et
post fletū consolationē infundit.
Et edificabatur. in virtutibus.
uno alium ad meliora procurante.
et spū sancto sibi in omnibus man
sionem construente. ambulans de
virtute in virtutem. de via ad
patriam. de bono in melius;
in timore dñi. filiali sancto et casto:
et consolatione sancti spūs replebat.
que tunc valde necessaria fuit. q
deuotissimi xpiani omēs temporales
consolationes spreuerūt.
¶ Consequenter ad euoluenda
premissis aplōz gesta ac dicta
sanctus lucas reuertit. Factū est
autem dū petrus dū pertransiret
omnes. Descendit ad sanctos. s. xpianos valde virtuo
sos. qui habitabant lidde. s. ciui
tate sic dicta. Inuenit autē
ibi hominē nomine eneam. ab annis
octo iacentem in grabato. q erat
paraliticus. Deo ambulare non

1. 14

s. de xpo

potuit quia contractus: Et
ait illi petrus. Eneas sanet te do
min⁹ ihesus xp̄s: surge et sterne
tibi. Et continuo surrexit. Et
viderunt eū omēs qui erant lidde
et saronē. & in vrbibus istis.
qui conuersi sūt ad dn̄m. Vter
hoc fuit leuitatis. q̄ infirmitas
illa fuit mutabilis per mutuū.
Nec curatio eius fuit mutabilior
q̄m modus curandi. q̄ scilicet ad
vnius uerbi prolationē. tanta in
firmitas tam subito atq; totaliter
est repulsa. Petrus quoq; sapien
tissime disserit eis de xp̄o et
eius misterijs atq; miraculis /
quibus auditis et visis crediderūt
in xp̄m: In ioppe aūt ciuitate
pantiqua fuit quedā discipula no
mine tabita. in hebreo: que inter
p̄tata dicit̄ dorchas. in greco. in
quo lucas scripsit hūc libruū / la
tine vero dicit̄ damula uel caprea
Hec erat plena operibus bonis.
et elemosinis quas faciebat. Fac
tum est aūt in diebus illis ut in
firmata moreret̄. Quā cū lauissēt
posuerūt eam in cenaculo. domus
sue: Cū aūt ppe esset. & pauum
distaret: lidda ab ioppe. discipli
audientes quia petrus esset in ea
duos viros miserūt ad eū rogātes
ne pigritaret̄ venire ad nos. Et
cū venisset duxerūt eū in cenaculū
Et circūsteterūt eū omēs vidue flen
tes et ostendentes tunicas et uestes
quas faciebat illis dorchas. Ut per
hec petrū ad cōpassionē suam et
ad suscitatiōne defuncte inducerēt
Eiectis aūt omnibus foras. ut
xp̄m sequeret̄. qui in suscitatione
filie archisynagogi penes omnes
erexit. Et item. vt in seruelo libe
nus quietius q̄ oraret. et ut ostē
tatione doceret vitandam: Petrus
ponens. & in terra huiliter flexis
genua orauit / Cuius uerba lucas
non recitat. Orando aūt intellexit
se. spiritu reuelante interius. exau
ditū: Et conuersus ad corpus dix̄.
Tabita surge & tu corpus examine
denuo animare et viue. ac surge
de mortis sopore. Pars ergo pro
toto est posita: Et illa aperuit
oculos suos. et viso petro resedit.
Sicq; sensu et motu monstrauit
se viuere / Et in isto viuus mira
culo modus agendi p̄claruus est.
Nec enī helyas nec helyseus. tam
facialiter. tam celeriter mortuos
suscitauerūt ut petrus hanc feciam
Dans aūt illi manū. erexit eā
Et cū introcusset sctos ac vidnas
assignauit eā viuā / ostendens
se eorū desiderio satisfecisse:
Notū aūt factū est per vniuersā
ioppē. et crediderūt multi in dn̄o.
Nam vera suscitatio mortuoz. sola
dei omnipotentis fit ptate. Vnde ob
aliorū conuersionē pserti suscitata
est femina ista. et etiā p̄ Obdiadez
fidelium viduarū. alioquin tam se
mulieri melius videret̄ no suscitari
q̄m ad hanc vitā miseriā reuocari
nisi forte p̄ maius meritū eius:
Factū est aūt ut dies multos
moraretur in ioppe apud symonē
quendā coriarū / Vel ut alij dicūt
curiarū / Vel q̄ coria parauit
aut curialis fuit. Aliqui etiā sic
vocant. sine ppietate per nomen
significata. Dicit sīm bedam

per tabitam hanc seu damulam vel capream intelligit animę virtutū studio alte. quātus homi estimatione viles. Damula q̄pe et capreā alia sūt m natura similima. sed magnitudine differencia. que m sublimibus montib habitant. et de longinquo omnes qui venit vident. Vnde et acumen visus grece dorcades appellat. Vir sancta meritis opem m excelsis habitantes. mentis ꝛeplacione supernis inteudit. ibiq; suma semp et cauta circūspectione m uigilant. et quid futuri sit cue ꝑtrideze queat. Vigilanter ꝑpendt Unūq̄q; nāq; si que per fragilitate aut ignorancia lapsa fuerit m peccatu. Ptinus p̄ verū ꝑfectū ad vitam gracie reducitur

Explanacio ca'h. x'i. Vir aute arrcalius decmo;

Ostenso quēadmodū inter iudeos predicata sit fides xp̄iana: nūc declarat̄ qualiter inter gentiles ꝯperit publicari ¶; Vir autem quidā erat in cesarea. nomie cornelius / ¶ ves vrbes fuerūt dicte cesarea. Una est nāq; cesarea palestine. m litore maris sita. que olim pyrgos. ꝯ turris stratonis uocabat. qua herodes maior nobilius extruens. m honore cesaris augusti. q. octauiani. nomiauit cesarea. in qua habitauit iste cornelius. Alia appellatur cesarea philippi. ad radices montis libani sita; vbi iordanis oriens. habens duos fontes. unū nomine ior. alium nomine dan. qua philippus p̄fati herodis filius m honore tyberij cesaris augusti cesarea cognominauit ¶ Terria quoq; extat cesarea: estq; metropolis cappadocie de qua nūc habetur / Erat ergo electus beatissimusq; cornelius. mente et corpore fortis. m corporaliū ac spiritaliū armoꝝ exercicijs strenuus fuit: centurio. ꝯ centū subse milites habens: cohortis que dicit̄ ytalica / ¶ Nunc milites ista cū ipo fuerunt de ytalia / imo sicut in scolastica fertur historia. cornelius missus fuit a roma ciuitate metropolita ytalie: Romani etem ip̄eratores mittebant milites suos p̄ ciuitates diuersas. ad custodiendas municiones terraq; romanis subiectas. tuendas / ¶ Religiosus / ꝯ actibus religionis deditus / Potestq; religio accipi siue pro latria. p̄ qua summo deo debitus cultus ꝑtenditur. siue pro pietate. tam illa que est domi. q̄m illa que est virtus moralis. et misericordia mūcupat̄: operibus siquide pietatis et misericordie. fuit valde intentus: ¶ et timens deū / Non timore puro seruili. sed casto et reuerenciali. ¶ timor aute seruilis est fuga. abhominacio seu detestacio mali pene. qua m se nec virtuosus est. nec meritorius / ¶ timor vero castus seu filialis. est fuga et detestacio mali culpe. quo dei offensam timemus. ¶ Porro. timor initialis. aliquid habet de vtroq; ¶ Cum omni domo. ꝯ familia sua ista q; cuncti domestici ei fuerant timorati. ad quod ꝑ vbis

et exemplus eos induxit. Quod et omes patresfamilias assequi debent. suam ad virtutes dirigendo familiā. eamq; de vicys increpando. et per hoc quasi episcopale officium suis domibus exercendo: / Faciens elemosinas multas plebi. Omnibus salubriter indigentibus et petentibus. sine psonarū acceptione: Et deprecatus deū semper / omni tēpore oportuno. Deceptusq; deū. presertim ut ei in via salutis dirigeret. Unde scōm doctores. Quicunq; facit qđ in se est. gratiā et illuminationē a deo consequit. Ita q; si quis paganus seu infidelis. ex naturali ratione se ad primum principiū erigit. ipsumq; roget. ut dirigat se in viam salutis q̄tus caueat a peccatis. deus sibi de necessariis ad salutē misericorditer prouidebit. reuelando ei p angelū seu doctorem quicunq; de fide catholica. quantū requiritur ad salutē. Hinc scōm diuinū Dyonisiū. milli gentiliū. legem moysi nō habentes p angelos ad deū reducti sunt et edocti: Ita vidit / oculo corporali: in visu / exteriori: manifeste. In plena vigilia nō in somnio. nec ymaginaria visione: quasi circa horā nonā. angelū dei introeuntem ad se et dicentem sibi. Corneli. At ille intuens in eū / timore correptus: dixit / Certū. q; angelus in dei forma humana apparens. voce magnifica et tubali locutus est. atq; splendore preclaro apparuit Hinc admiratione et naturali timore ipletus fuit cornelius / Vt eum tam venerandū mirabilemq; psonam ante prospexit / Unde dixit ad eū: Quis es domine? Quasi diceret. maior homine esse videris: Dixit autē illi angelus Orationes tue et elemosine tue ascenderūt in memoriā in conspectu dei. et deo accepte sunt et misericorditer a deo desiderate. Idcirco me misit ad te. qui et tua virtuosa conuersatione. angelica visitatione dignus effectus es. Angelus ad uerba cornely nō legit responsum sed de sua salute eū instruxit. Vt doceamur vtilia et vtilia salubria. non curiosa siue superflua scrutari. quāmus interrogatio cornely non fuerit inordinata / Simili modo in veteri testamento queruenti scō iacob ab angelo. quo nomine vocaretur. nō datur responsio; sed manibus patris sampsonis. Quemadmodū etiā hoc loco orationes cornely legunt coram deo ascendisse. et angelus missus ad eū. Ita thobie 3°. scriptū est de orationib⁹ thobie. et sare. de elemosinaq; raphaelis ad eos et insup de cornelio dicit doctores. q; ante apparitionē hanc habuit fidem que est virtus theo^a. sine qua impossibile est placere deo. Habuitq; fidem formatā seu caritate ornatā: habuit demū fidem de xpō. saltē implicitam et indistinctā scōz thomam in 2^a sēe. Credidit eum deū habere prudentiā vniuersi. et esse hominū saluatorē scōm modū sibi notū. et patribus reuelatū. In scolastica tū hystoria dicit. q; fidem incarnationis habuerit. sed de hoc fuit incertus. ignorans an iam essz

mcarnatus. qn adhuc mcarnad9.
Beda quoq; hoc loco allegat gre
gorij uerba dicentis. Non virtu
tibus ad fidem. sed fide ptingitur
ad virtutes: Cornelius enim
cuius orationes ante baptismu
angelo teste laudate sut. nō oper
bus ad fidem. sed fide ad opa ueni
Sciebat ut creatore omniū deū.
sed q eius omps filius mcarnat9
esset ignorauit: Donq aute ope
ratione pmeruit. ut deū pfecte
cognosceret. et de mysterio eius
mcarnationis misterium crederet.
quatus ad sacramentu baptismatis
pueniret. per fidem ergo uenit
ad opera. sed per opera solidat9
est in fide: Postremo. sunt qui
dicunt. angelu qui cornelio appa
ruit fuisse illu qui custodie corne
lij fuit deputatus: Et nunc
mitte uiros in ioppen. et arcessi
per illos symone. qui cognomi at
petrus. primo em appellatus est
symon. postea petrus a xpisto:
Hic dicet tibi quid te oporteat
facere / Que a deo sut ordinata sūt
Deo diuina ordinatione superiores
inferioribus auxiliant. ordine
pulchro: Hic hospitat apud
symone corariu. cuius est domus
iuxta mare tyrenu. Ioppe ēpe
ciuitas fuit terre pmissionis
mari tyreno pxima. Tyrenu
uero dicit mare a tyro ciuitate
ante quā cucurrit / quēadmodu
dicit mare tyberiadis. a tybe
riade ciuitate: Et cū discessisset
angelus qui loquebatur illi /
Angelus em in corpe assumpto
apparuit. quod sicut sua ptate
formauit ut appareret in eo. sic
eadem illud dissoluit. nec amplius
uisus est. et ex hys cornelius in
tellexit angelu esse qui sibi appa
ruit: Vocauit duos domesticos
suos. et militem metuente deu.
ex hys qui illi / puta cornelio:
parebant. i ex subditis suis /
Iam dictu fuit. q domestici corne
lij fuerunt timorati. ideo nō dicit
q hi duo domestici timuerunt
deū. sz de milite id dicit que uoca
uit. qui forte extra domū cornely
in ppria domo suis uixit stipen
dijs / Quibus cū narrasset oīa
audita et uisa nūc scripta. tamq;
sibi carioribus. familiarioribus
at melioribus inter plures: Misit
illos in ioppen. Postera aute die /
uidelicz imediate sequente: Iter
illis facientibus et appropinquātib9
ciuitati / ioppe / ascendit petrus
in superiora domus ut oraret / In
solario uel cenaculo. tamq; in loco se
cretiori. et ad contemplationem
congruentiori / sicut et xps ascen
dit in montē orare. Aliqui sole
etiā in loco altiori orare deuotius /
: Circa horam sextā / que est
hora refectionis. antequ.
Solebat oratione se munire / dans
nobis exemplu similiter faciendi. Ut
simus in comestione curiosperiores.
ne grauent corda nra crapula
uel ebrietate / : Et cū esuiret.
uoluit ieiunare. i parce et modeste
comedere / qđ est cont eos. qui
instar canis familici effundunt se
sup cibū / : Parentib9 aute abn
illis / qui erat in suo hospitio / cui
dit sup eū mentis excessus. / dest

tanta eleuacio mentis ad aliquod misterii contemplandū. q̄ deo operante. passus est alienationem ab vsu sensuū exteriorū: Et vidit celū apertū / quia in visione ymaginaria aperti videbat. Ad inuiendū. q̄ a dño celis p̄sidenti aliquid speciale fieret circa petrū: quēadmodū ezechiel primo libri sui capto scribit celos apertos in visione ei ostensa /: Et descendēs vas quoddā velut linteū magn quatuor initijs .v. angulis / submitti de celo in terram / forte p̄ fines seu lineas in angulis alligatas /: In quo erant omnia quadrupedia et serpencia terre et volatilia celi / Erant autem ibi nō realiter sz ymaginarie p̄ similitudines rerū p̄sentatiuas. Per vas magnū designatur ecclesia. per animalia vero illa sōz legem immundi. gentiles quos spernebant iudei. nec verebātur eis p̄ Operaliter p̄ quadrupedia que terris adherent. auari. per serpentes dolosi et virulenti. per volatilia autē elati /: Et facta est vox ad eū dicens / Voce hanc angelus formauit in interiori sensu petri. qui angelus tota visionem hanc misteraliter exhibebat / formando species istarū rerū in ymaginatiua apli /: Surge petre occide et manduca / Ad petrus corporaliter intelligendū putauit. respondit ut subdit: Absit dne quia nūqm manducauī omne commune et immundū .v. cibos legi phibitos nūqm accepi / In quo etiam Ostat magna iustitia beatissimi petri vni. qui antequ xpo adhereret cerimonialia legis tam diligenter implenit. Nec dubiū quin m obseruancijs p̄ceptorū maiorū. diligenciā adhibuerit ampliorem / Porro sm morem iudeorū locutus est petrus qui cibos lege phibitos nocabant immundos. Itemq̄ cōcē. quia a gentibus cōiter edebant. / Prenudicta autē angeli uerba spiritaliter sunt intelligenda. ut sit sensus. Occide .v. uitia in gentibus perime. et manducā .v. xpō atq̄ ecclie eas incorpora. quēadmodū in substanciā alii vertuntur cibus. Hinc sequit: Et vox iterū secundo ait ad eū Ad deus purgauit. tu ne cōe dixeris .v. gentiles a deo electus. ac p̄destinatas. xpi q̄ sanguine liberatas. et iam in dei p̄scientia purificatas. et xpisti passione ablutas. per prefixa immunda atq̄ cōia aialia designans. non estimes Ostempnendus neq̄ vitandus. sed confidenter vade ad eos / Potest quoq̄ de cibis aliquibus lege phibitis accipi. quoz vsus in nouo testamento est licitus. nam cerimonialia legis in xpi passione. finem sortita sūt. nec postea obligant. ut infra dicet: / Hoc autem factū est per ter .v. tribus vicibus visio ista fuit petro exhibita ad confirmacionē maiorē. et ad inuiendū. q̄ ad sūpbeatissimā trinitatis fidem et cultū. gentes essent mox conuertende. in cuius q̄ nomie baptizande: Et statim receptum est vas in celo / sed ymaginaria apparicione / per quod insinuatū est. q̄ ecclia gentiū i regnū introducenda esset celoz.

Actuū apl'oꝝ

Ca.m x.m

Et dū mitra se hesitaret petrꝰ
quid nā esset visio quā vidisset.
& quid significaret / In hac enim
visione spūs sanctus petrū nō do-
cuit subito et p̄ sepsū cōplete. sed
pdetemptī. et ptim per hominēs.
quia ad conservandā mentis hu-
manē hūilitatem. spūs sanctus
quandoq; cum tangit. et quādoq;
nō tangit ex parte: Ecce viri missi
a cornelio steterūt ad ianuā. et
interrogabāt si symon petrus illic
haberet hospitiū. Petro aute / ad se
reverso: et cogitante de visione p̄
facta / que esset intelligentia eius
: Dixit spūs ei / locutione mētna
videlicz spūs sctus seu angelus:
Ecce tres viri querūt te. Surge
itaq; ab oratione et meditatione
: et Descende / de isto cenaculo. seu
de templatione exterioꝝ: et Vade
cū eis / ad p̄dicandū et cōtendū
gentilibus: nichil dubitans / q̄n
bene agis in hoc / quia ego misi
illos & mitti feci a cornelio / Intendi
ergo dum vacio et caritas postulat.
ab actibus vite contemplatiue. ces-
sandū. atq; ad opera vite actiue /
est egrediendū / Virtutes em̄ sibi
invicem cedunt. quāmus sēmvicem
nequaq̄m impediant: Descendens
aute petrus ad viros dixit. Ecce
ego sū quem queritis. que causa est
propter quā venistis / Adhuc non
videtur petrus plene significationē
visionis sibi ostense nouisse: cui
dixerūt. Cornelius vir iustus &
timens deū. et testimoꝝ habens.
virtutū. ab vniuersa gente iudeoꝝ /
Iustus em̄ acceptus et placitus
fuit deo atq; hominibus. tanta
fuit pietate et q̄a decoratus.
Responsū accepit ab angelo sancto
accersiri te in domū suam. et audire
verba abs te. & salutis consiliū et
doctrinā. Quibus auditis petrus
significationem visionis cepit ad
intelligere. q̄. s. per animā illa immūda
designarent gentiles. et q̄ illis
communicare deberet / Ideo subdit:
Introducens ergo eos recepit hos-
pitio / In quo et ipse manebat /
mansērunt apud eū illa nocte. et
de tam gratioso rumore atq; negō
tio gaudisi sunt omnes qui aderāt
vehementer: Sequenti aute die
surgens p̄fectus est cū illis et
quidā ex fratribus de ioppe / comitati sunt
eū & simul profecti sunt / qui
fuerant sex / mūi in testimoniū
veritatis et ob reverentiā petri /
Altera aute die introiuit cesaream
in qua morabatur cornelius:
Cornelius vero expectabat illos /
cum magni affectu videndi viri
tam sancti. et audiendi verba
dei per ipsum. obtinendiq; gratiam
sibi ac suis. de quibus subiunxit:
Convocatis cognatis suis et ne-
cessariis amicis / quos omnes spi
ritualiter diligens. secūd deū. spm
consequi et salutē optauit
Necessarii aute amici vocantur
qui amicū in articulo necessitatis
non deserunt Vñ ecclesiast. 6°
habetur / Si possides amicū in
temptatione possidē eū: et ne
facile credas ei verbis / Est enim
amicus secūm tempus suū. et non
permanet in die tribulationis.
Amicus si permanserit fixus. erit

tibi coequalis: Et factu est. cum introisset petrus / forsitan prima portam seu atrium dom⁹ cornelij: obuius ei venit cornelius / ob tanti aduentantis honore: / Ex dilectione autē et humilitate hoc fecit cornelius. quēadmodū martha / obtulit xpō / sicut dorcas suo obuiauit auditor ep̄o / Vt credē mihi / to. verba eius tacto susciperet pectore. iuxta illud ecc⁹ z⁰ Omnis bona cū omni concupiscentia. audiet sapientia: Et prosternens ad pedes eius adorauit eū. Idest / reuerentia debet ei tamq̄ excellenti psone. spiritaliq̄ patri exhibit. gestu corporis. mentis deuotione reuerentiamq̄ protestans / In quo magna illustris viri / mentis humilitas: Petrus vero eleuauit eū dicens. Surge. et ego ipse homo sū / tibi filius in natura. idcirco in honorando me. moderatiōem obserua. cū purus sim homo: Et loquens cū illo. puta cornelio /: inuenit in domo eius: multos qui conuenerant. causa audiendi verbi salutis: Dixitq̄ ad illos. vos scitis. quomodo abhominatu sit viro iudeo v. q̄m multū abhominentur iudei /: coniungi aut accedere ad alienigenā v. gentilibus colendo tu eis in victu /: Sed mihi ostendit deus / in pulcra visione: neminē coeum aut immundū dicere hominē v. nullū hominē quēadmodū gentilem esse spernendū. aut vitandū. seu repellendū a corone fidelium. quomodo velit conuerti. Vel sēm q̄ homo est et purificatus in p̄sentia dei. aut liberatus sanguine xpi: Propter q̄d sine dubio / tamq̄ certus de bonitate animi eius: venit accersitus. Interrogo ergo. qua ob causa accersistis me / Et cornelius ait: A quidus quarta die usq̄ in hanc horam. v quarta die ante hanc horam qua interrogans iste: orans eram in domo mea / die ei quo orauit et angelu vidit. misit tres viros qui sēdo die venerunt in ioppen. et tertio redire ceperunt. quartoq̄ die venerunt cesaream: Et ecce vir / ⁊. angel⁹ in forma viri /: stetit ante me in veste candida et ait / Exaudita est oratio tua. Nunc ergo omes nos assumus in cōspectu tuo. audire omnia quecunq̄ precepta sunt tibi a dño. v. paulo audire et obedire /: ⁊ perueniente aute petro ois sum dixit. In veritate coperi. v. vere et experimentalit mit tēporum: quia non est psonarū acceptor deus / v. non vnū magis q̄m alium approbat aut reprobat. nisi ex causa iusta. nec mō iudeos et gentiles discernit. quantū ad cō sequendā salutē. quomodo se disponant / q̄d aut aptius ad ro manos / ⁊ in iudeos deus tamen mone et genus: Et alibi / Deus omnes vult saluos fieri. et ad cognitionē veritatis venire / Itaq̄ quoq̄. 12. legit Nec em est alius deus q̄ tu. cui cura est de oib⁹ Et 2⁰ ꝑalipo. 19. Non est apud eum deū vllā iniquitas nec psonarū acceptio. neq̄ acceptio

munerū. Sed videt oppositum q̄ duoz̄ hoīm vnius conditionis atq; ni omibus paruū. deus vnū miserico?diter attigit. alterū iuste relinquit. Et rndendū. q̄ psonarum acceptio. opponitur iustitie distributiue. que diuersis p̄sonis tribuit sc̄dm dignitatē ip̄arū et meritā. Est itaq; psonarū acceptio. cū m eo cui aliquid datur. nō attenditur id. p̄ q̄d illud dat̄ur ei. sit sibi p̄portionatū aut debitū. Vt si p̄latus det alicui beneficiū quia diues sive cognatus. Verūtamen duplex est datio. dona. que est actus iustitie: Et circa hanc attendit̄ et versat p̄sonarū acceptio. alia vero que est actus liberalitatis. qua alicui gratia conferit̄ q̄d ei non debet. qualis est ex collatio donoz̄ dei. qui nulli est obligatus. Et circa huiusmodi nō est p̄sonaz̄ acceptio. q̄m vnusquisq; potest p̄pria dare cui vult. et q̄ntū vult. Hoc sic̄z thomā dictū est. q̄d in 2.a sāe q. 63. plenius ostenditur: Sed in omi gente / quicūq; sit natiōis: qui timet deū / timore casto et filiali. vel saltē initiali: et operat̄ iustitiā. i. actus iustitie. que est virtus infusa p̄ debitū rectū q; finem. quod sine fide nequit fieri: acceptus est illi / scz q̄ est in statu salutis ac p̄merendi. Nola ante naturalis virtus et cognitio dei nemi sufficiunt ad salutē. sed ad supnaturalis finis seu felicitatis adeptione / supnaturalia media exigunt vt media fini p̄portionentur.

Verbū misit deus filijs israhel / Nam pater verbū suū eternum veraciter incarnatū. misit iudeis. ipso verbo id protestante. Nō sum missus nisi ad oues que perierunt domus israhel /: Misit quoq; vbi / i. euangelicā doctrinā: annūciās pacem. i. humanā generis reconciliationem ad deo: per ihesū xp̄m dei et hoīm mediatorem / qui mathei mediator. pacificauit nos deo. per sanguinem suū / Imo aut apl̄us Deus erat in xp̄o mundū reconcilians sibi. Et xp̄us in p̄pria p̄sona hoc p̄dicauit. pacemq; pectoribus annunciauit. et dedit. sc̄dm q̄d ait Pacem relinquo vobis. pacem meā do vobis. Et iterū. Venit filius hoīs querere et saluū facē q̄d perierat: Hic est enim dns / quia verus deus vex. et ihesū et dns dnoz̄. Utpote ut deus. est dns. p̄ p̄priam auctoritatē ut p̄sidens principalis. sed ut homo. ordinē p̄sidet. ut instrumentalis /: Vos scitis q̄ factū est verbū per vniuersā iudeā. i. p̄dicationē ihesu ibidem esse dissemnatam / Miracula etenim xp̄i fecerūt eum in locis vicinis hinc inde famosū: Incipiens enim / ihesus. p̄dicatiōez suā: a galilea / sicut in passione iudei dixerūt / Comouit p̄plm docens p̄ vniuersā iudeā. incipiens a galilea usq; huc /: Post baptismū quod p̄dicauit iohannes ihesu a nazareth / Iohannes enim baptista p̄plm baptismo insinuauit eis xp̄m venisse dicendo / Medius vestrū stetit quē vos nescitis vel sic. Incipiens ihesus publice

pdicare post baptismu quo fiut a
iohanne baptizatus: sanctus inqz
qđ pdicauit iohanes: iheſu xpm qz
eius precursor / ¶ Predicauit aute
iohānes baptistā: quomō unxit
eū / ē. iheſu. ſcđm naturā assūp
tam: deus / pater seu trinitas:
spiritu sancto et virtute x plen
tudine gracie et sanctitatis. seu plate
m miraculis pagendis. (nam et
spūs sanctus. xpm vt hoiem unxit
et misit. unxit illud in ysaia. Et
nunc dns misit me et spūs eius /
¶ Hinc de xpo dixit baptista. Iohis
iij°. Non ad mensurā dat deus
spiritū. ē. hoīm xpo. nam gracia
eius quodāmodo infinita consistit.
Hec virtus spiritalis et invisibil
data est aie xpi. in xpo siue creatio
nis primordio. quo simul cū carne
vnita est verbo totius gracie fonti
eterno: ¶ Qui pertransiit nr hoies
benefaciendo. ambulando et pdicādo:
benefacta dando: Et sanando omes
oppressos a dyabolo / Multos ipse
obsessos curauit / ¶ Spiritaliter
quoqz demonibus plenos. con
uertit ad deū. sicut de maria mag
dalena eiecit septē demonia. imo
quantū in xpo fuit sua benedicta
passione. vnūsqz pterea saluauit
Quicunqz aut iacet in mortali pec
o a demonibus est oppressus. pstrat.
victus et exceratus / Verū qđ ayt
omes oppressos. accipi potest de
generibus singulorū. potius qm de
singul generū: ¶ Quoniā deus
erat cū illo / ē. pater cū filio / que
admodū in alūs loquit / Ego sum
solus: sed ego et qui misit me pater
Veruntamen coniunctione hanc: quo
niam. bene pensando. intelligendū
est. q deus erat cū xpo scđm naturā
humanā / illa magz habuit efficaciā
sic agendi ex assistencia dei Dicqz
intelligi etiā potest. q deus scilicz
uerbū eternū erat cū illo x cū ihu
quo ad suā humanitate p ypostaticā
vnionem / quamuis exposicio ista nō
sit pria scđm bedā ne xpi psonā
gemmare videam. ¶ Et nos sum⁹
testes oim / mirabiliū: que fecit
in regione iudee et in iherusalē.
Que occiderunt suspendentes in
ligno. que deus suscitauit tertia
die / Ista iam sepe exposita sunt
: Et dedit eū manifestū fieri / post
resurrectionē: non omni populo /
mediate sed nec omnibus absolute:
sed testibus pordinatis a deo. nob
qui manducauim⁹ et bibim⁹ cū
illo postqz resurrexit a mortuis /
¶ Hoc em exigit ordinatissim⁹ etne
sapiencie dei processus. ut sup̄natu
ralia nō omnibus imediate reue
lentur. sed primo quibusdā electis
atqz maioribus. et per illos ceteros
qđ et in yerarchijs obseruatur
angelicis. in quibus illuminationes
diuine a superioribus deueniunt
ad inferiores p medios angelicos
spūs. ut diuinus dyonisius edo
cet / Interea aduertendū qđ petr⁹
ait. nobis qui manducauim⁹ et
bibim⁹ ꝛc / Nam licet in euāg⁹
legat. xpūs cū discipul⁹ post
resurrectionē manducasse. nō tn
ibidem exprimit bibisse cū eis. ſz
ex hijs verbis id scitur: Et
pcepit nobis pdicare pplo et testi

Actuū apl'oꝝ

Ca^m x^i)

ficari. qua ipe est qui constituty est a deo pr̃e / scdm naturā hūanā: iudex vnoꝝ et mortuoꝝ. x vniuersoꝝ. qui vel ante finem mundi eiusdē defuncti. uel circa finē viuī inveniē. et in ignē conflagrationis mortuī dicūt / Vel per vnos intelligunt electi qui viuūt p gratiā. per mortuos reprobi. qui mortui sūt p culpā / Porro in iudicio duo cōsistunt. primū est auctē iudicandi. et illa tribus psonis cōis et vna est. Secundū est iudicij exercitio seu prolatio sententie. que competit xpō scdm naturā hūanā. quā et sua humiliatione ac passione promeruit. ppē qđ ait / potestatem dedit ei et iudicium facere. qz filius hominis est / Item qz: Neqz enim pater iudicat quēquā. sz iudicium omne dedit filio: Huic. s. xpō. Omnes pphete testimoniū phibent / ut dnō scdm remissionē peccatoꝝ accipē p nomen eius. x per invocationē et fidem ipsi: omnes qui credunt in eū / qui. s. fide et caritate xpō incorporantur / Pphete em concorditē loquūt de xpo tanqm de oīm saluatore. Cui q̄ve credentes per eius gratiam iustificant / Adhuc loquente petro verba hec cecidit x subito venit. seu vt pente descendit spūs scūs. nō p speciem materialiter scriptā incommutabilemqz substantialiā. sed per effectus et gratie dona: sup oēs qui audiebant verbū. s. super cornelium et suos quib9 predicatio ista fiebat. / Descendit ante spūs scūs in signo visibili siue sensibili sz an in igneis linguis an in alia specie incertū est. ut scolastica ait hystoria: Et obstupuerūt ex circūcisione fideles x ex iudaismo. Quotquot. qui venerant cū petro. qz et in nationes. s. in gentiles: gratia spūs scī effusa est / cū abundantia tanta / Iudei equidē. Siquidē p nichilo reputare. nec sibi hoc dei vnqz fuerat factū. / deo de effectu tam magno atqz insolito. pre admiratione magnitudine. velut stupidi / reddebant. / Fuit em veneranda grande miraculū et maxima pietas dei /: Audiebant em illos loquentes linguis / diversis sicut apli loquebāt in die penthecostes /: Et magnificātes deū / cuius deuotissime referebāt eiusqz bonitatē et beneficia totis precordijs attollendo /: Tunc inquit petrus. Nunquid aquā quis phibē potest. ut nō baptizent hm. qui spīm sanctū acceperūt sicut et nos? / Apli. s. cū signo sensibili et dono linguarū. quāuis nō in tanta plenitudine sicut apli. qui primitias spūs acceperūt / Et iussit eos baptizari in noīe iesu xpi / De hac forma baptismi. et quave in ea baptizatur baptismus in primitiua ecclia dictū est. 2°. capīo. Apostoli aute Siquidē p discipulos suos baptizare conversos. et ipsi verbo predicationis ministrabant. scdm qđ paulus testatur: Non misit me xpūs baptizare sed predicare. Interdū tamen aliquos baptizabāt: Tunc venerunt eū. s. petrū / vt maneret apud eos aliquot diebus / p eoꝝ consolationē et plenioꝝ instructione. Et pcipue ex dilectione qua ad tam felicem et gloriosū accepērūt magistrū patrē atqz apīm. nō dubiū quin eis

Consensit

Declamacio cū. xi. arti. xi.

Quod ex prima illa gentiliū Inuersione secutū sit. subdit. Audierūt autem apli qui erāt in iudea. Vbi p̄dicabant hmōi inde: et fres. r ceteri discipuli: quia et gentes / videlicet Cornelius cū suis. receperūt verbū dei. Cū aute ascendisset petrus ihē rosolimā / a cēsarea rediens. / disceptabant aduersus illū qui erāt ex circūcisione. r ex iudaismo Inuersi. /: Quasi dicant. in hoc contra legem fecisti: Incipiens aute petrus exponebat illis per ordine. r cū hoc fecisset eis ordinate exposuit seq; ex causando reuelauit eis qualē habuisse visionē in ioppe per quā deus sibi monstrauit ut faceret ita. et q̄ an gelus idipm admonuisset. Littera at plana est et p̄cedenti capīlo habita atq; exposita vsq; ad id: Recordatus sum aute verbi dñi sicut dicebat. Iohānes quidē baptizauit aqua. vos aute baptizabimini spū scō. Hoc primo capīlo legit xp̄s dixisse aplis: quod expositū est ibidem. et in p̄fatis gentilibus Inuersis ipletū. iuxta expositionē primo capīlo introductā: Si: pro quia /: ergo eandē gr̄am dedit illis. puta cornelio et sibi adiunctis: sicut et nobis q̄ credidim⁹ in dñm ihm xp̄m: Utriusq; em contulit deus dona gr̄atie. gr̄atis facientis. et gratis date / tis ut dictū est aplis in amplioris plenitudine p̄fectionisq; gradu. sortiti sunt ea: Ego quis eram qui possē phibē deū / a gentiliū horū visitatione. q̄ dicat. Hoc puritatis mee non fuit.

/: dicentes quare introisti ad viros p̄putū habentes. et manducasti cū illis

ꝙm potius caritatis id requirit. ut de illoz gr̄a gratularer: Hijs auditis tacuerūt et glorificauerūt deū. idest glorioſū. mirabilem. liberalē. liberi miq; esse in operibus suis profitentes. Ergo et pēnitēciā. r gr̄am loci. tēpus pēnitendi ded⁹ & gen⁹ / quas tam diu reliquit in suis erro ribus: ad vitā / gr̄ae obtinendā in seculo isto. vitamq; glorie in futo. Recitatis gestis quorūdā p̄piorū fideliū salicz aplorū et diaconorū. p̄sequit quēdā de factis inferiorū discipulorū: Et illi quidē / discipuli: qui dispersi fuerūt / de ihrūsalē: a tribulatione que facta fuerat sub stephano / a iudeis lapidato. quam isti deo inspirante fugerūt: pambu lauerūt usq; ad fenicem / occidentalem videlicz p̄uinciā: syrie et cy pri / Cyprus quandoq; est nome regionis que est in insula maris. q̄nq; nomen urbis / metropolis regni illi⁹: Et anthiochiā. Nemini loquentes verbū nisi solis iudeis / quib⁹ primo annunciandū fuit euangelium xp̄i. Postea aute p̄dicauerūt et gentib⁹ agnito q̄ petrus conuertisset gentiles: Erant aute quidā ex ipis viri cy prii et cyrenei. r de cypro et cyrene ciuitate sic dicti. quos aliqui putāt fuisse natione gentiles. sed ad xp̄m conuersos. et primo ad iudaismū. deinde ad xp̄m. Alij opinantur q̄ nati fuerint ex iudeis per loca illa dispersis: Cum aute introissent anthiochiam. loquebant ad gentes. r gentiles illic morantes /: annunciantes dñm ihm / esse mūdi saluatorem: et erat manus. r auxilium dñi cū eis / Multusq; numerus

credentiū / per p̄dicationē ustoꝝ: con
uersus est ad dñm. Peruenit autē
sermo ad aures ecclie que erat ihero
solimis / super istis negotijs et fidei
mouimentis / in iherosolimitana nāq;
ecclia antistes fuit tunc iacobus. et
apl̄i comuniter ibi erant. Secreto dis
cipuli intimauerūt eis profectum
fidei in aliorū conuersione: Et misērunt
barnabā usq; ad anthiochiā / vt
conuersos plenius informaret. con
fortaret. consolaret: ac regeret;
Qui cū venisset. et vidisset gratiam
dei / virtuosā fidelium conuersationē
et dona gratiarū in eis: gauisus est
sīm qđ caritas dei et p̄ximi exigit
vt de dei veneratione. et proximoꝝ
salute quilibet gloriet̄ur: Et hortaba-
tur omnes in p̄posito cordis p̄manē
in dño / vt essent in bono cepto sta
biles. Qui enī p̄severauerit usq;
in finem saluus erit / Hinc prima
ad chorinth̄ vltimo monet apl̄us /
Stabiles estote et immobiles. abundā
tes in opere dñi semp. scientes q̄ la
bor / nō est iānis in dño / Inconstā
cia autē mentis magna est ipfectio
mulierebreq; vicii / imo et quedam
fatuitas. Stultus enī mutat̄ vt
luna. Ppterea scriptū est etc̄. Vt
Esto firmus in via dñi / et in veri
tate sensus tui: Quia erat vir
bonus / plenus. imo devotus
et p̄fectus / deo subdit̄. / Et ple
nus spū sancto / donis. virtutibꝫ
ꝑ infusis: et fide / Ita q̄ habuit
fidem sīm statū p̄fectū. Vtpote
tū variorum credentiū et puri
tate mentis / intelligentia / unde
fides hic accipi potest. non vt est virtꝰ
sed fructus videlicꝫ eminens quedam
fidei certitudo / sic quippe inter fructus
spūs ab apl̄o coputat̄: Et apposita /
.r. mente applicata seu deuota: est
turba multa dño / in anthiochia p
barnabe p̄dicatione / ꝓter eos de quoꝝ
conuersione p̄dictū est / Profectus
est aute tharsū ut quereret saulum
Ad hanc enī vrbem ut patuit. pau
lus a iherosolimis venit. que barna
bas inquisiuit. vt eius fultus auxi
lio. plures deuoueret. et conuersos
efficacius gubernaret: Que cū
inuenisset p̄duxit anthiochiam /
et ānū totum .r. p integrū annum /
: conuersati sunt in ecclia / mē fideles
: Et docuerūt turbam multā. ita
ut cognominarent primū anthiochie
Discipuli xp̄iani / .r. conuersi ad xp̄m.
qui primo generali nomine dicebant
Discipuli. Ibidem ꝓpter egru multitu-
ceperūt xp̄iani a xp̄o capite suo atq;
magro vocari. Cumq; ipletū est
illud ysaie. 62. Deuocabis nouos voca
bit dñs nōie alio in quo qui benedicto
est sup terrā benedicet̄ in deo amen
Hic tamen nō dicit̄. an nominabā
ista sit institutio a fidelibus. ex iuda
ismo conuersis. uel ex gentilitate
credentibus. an forte ab infidelibus.
qui nouā sectam consurgē et auctori
mirantes. a xp̄o dño suo eos appel
lauerint xp̄ianos / In scolastica
vero hystoria dicit̄. q̄ a gentilibus
deuersos prodeunt institutio appella
tionis istius. quibus visū est sequa
ces xp̄i. xp̄ianos debeve vocari /
quēadmodū in sectis ꝓfanoꝝ discipuli

a magistris nomen spectabile arripuit
vt a platone platonici. In hys at
diebus supuenerunt a hierosolimis
prophete anthiochia / In primitiua
nacz ecclia multi fulserut spiritu
prophetico. sicut xpo aplo ex verbis
iohelis fuerat allegatu. In dieb9
illis. Sup seruos meos et ancillas
meas effundā de spū meo et pphe
tabūt: Duxerūt aute vnus ex eis
nome agabus / Qui ppter sancti
ōuentus reuerentia humiliter assur
rexit. stansq; locutus est: signifi
cabat p spm. x per reuelationem
spūs sancti pdixit: famem mag
nam futurā in vniuso orbe. que
facta est sub claudio ipatore
.a. iij°. āno ppetui eius. Et fuit
hec fames preualuit in iudea. ut in
eccliastica fertur hystoria: Discī
puli aute / existentes in anthio
chia: prout quisq; habebat / x
vnusquisq; iuxta sue modulu fa
cultatis: pposuerūt singuli / no
seorsū. sed oīs pariter: In misteriū
x ad vsus corporis necessarios:
mittere victualia / seu pecū ad eme
dū: habitantibus in iudea fratrib9
x xpianis. ibidem potissime in hie
rusalem cōmanentibus. qui tacz
inter ceteros pfectissimi. aplica
vita ducentes. omia sua in prin
cipio vendiderūt. et ante aplorū
pedes precio posito. in cōi. vita
pauperem ducere sunt ōtenti /
Postea vero ab infidelibus iudeis
fuerant spoliati qui aliquid adh°.
habebant. Hinc anthiochēm fi
deles et postea alii multi fecerunt
collectas quas sibi tribuū misericor
ditis. de qua re in epīs pauli
multa legunt. Fuitq; iustus vt
gentiles facti principes spiritualiū
bonorū iudeorū fidelium. de corpora
libus suis substantijs. recompensa
facerent eis tpe necessitatis / Qđ
et paulus pro munere reputans.
Si nos inquit vobis spūalia semi
namus. magnū est si carnalia vra
metamus: Qđ et fecerūt / boni
positū effectū celeriter mancipā
tes. et malū inopie prementes.
: mittentes ad seniores / qui in ecclia
illa ihrlm ceteris pfuerūt ac pro
uiderūt: per manus barnabe et
pauli / qui eam nuncij fide dig
nissimi / Miserūt itaq; et contulit
quilibet iuxta qđ habuit. iplentes
illud thobie. c°. Quo potueris ita
esto misericors / si multū tibi fuerit
abunditer tribue. si aute exiguū
libenter ipartiri stude / Itaq; in
articulo necessitatis. etiā filij pa
rentibus thesaurizare seu prudere
tenent. Hec ista prouisio obuiau
verbo xpi dicentis. Nolite sollicīti
esse de crastino. siquidē verbis ill
moderata cura nō ordinata pru
dencia inhibet. nec tēptandus
est deus. sz pertalis humano mod
quatū congrue fieri potest. est or
diuendū /

Exposicio capli xij. Eodem tpe Herodes xij.

Eodem tpe de quo in fine
precedentis capli dictū est
Misit herodes rex / filios aristobuli

filn herodis ascalomite. cui ⁊ tpe
natus est xpūs. qui herodes etiam
pater fuit herodis antipe. a quo
iohannes baptista ortusus est. et
xpūs in passione illusus. ¶ Porro
herodes de quo nunc sermo. inter
fector iacobi aplī a iosepho vocat
agrippa. habuitq; filiū nomine
agrippā. qui ei successit in regno
de quo infra habet. ¶ Manus
x virtutem sui exercitus: vt affli
geret quosdā de ecclia / primitiua
x aliquos xpianos: ¶ Occidit at
iacobū fratrē iohannis gladio /
x occidi fecit ante dies azimor
¶ Videns aut quia placeret iudeis /
incredulis ortusio iacobi /: appo
suit apprehendere et petrū / tuq;
capitaneū xpianorū. ut amplius
placeret iudeis: ¶ Erant autem
dies azimor / x paschalis festi
uitatis. quando iudei septe diebus
azimis panibus vescebantur.
infra quos dies iudei no facilitter
aliquē occidebāt: ¶ Quē ei cop
hendisset misit in carcerem tra
dens quatuor quaternionibus
militū custodiendū / ¶ Dicit cen
turio appellat qui centū preest
militibus. ¶ta quaternio qui qua
tuor militibus preest / ¶ Dicit
sub hinc quatuor quaternionibus
erant sedecim milites. ac per
hoc viginti simul fuerunt per
custodes carcerē / ¶ Comisit
eum tam multis custodiā petri
ne aliqua arte effugeret. qua
herodes no ignorauit multa
mirabilia facta fuisse a petro
ideo caute fecit eū seruari. sicut et
iudas de ihu dixit iudeis. ducite eū
caute. ne ⁊ vobis e manibus elabat
: Volens post pascha eū producere
populo / iudeorū. vt occideret. ad
voluntatē eorū: ¶ Et petrus quide
seruabat in carcere. Oratio autem
fiebat sine intermissione ab ecclia
ad deū pro eo: quia magis neces
sarius fuit ecclie. tanq̄m princeps
aplorū. et eminentior in operibus
miraculor: ¶ Cū autem productus
ei esset herodes x populo presenta
turus ad mortē: In ipa nocte / diem
quo hoc facere voluit patente:
Erat petrus dormiens inter duos
milites. vinctus catenis duabus /
et custodes ante ostiū custodiebāt
carcerem / Unde constat eū sic
custoditū / q̄ humana via neq; sine
industria nequiuit effugere: ¶ Et ecce
angelus dñi astitit. et lumē reful
sit in habitaculo / Angelus cum
splendido vultu apparens carcere
illustrauit / solus tm petrus illud
lumen aspexit miraculose id deo
patiente. ne et alii illud viderent
: Percussoq; latere petri. excitauit
eum dicens. Surge velociter ¶ Et
ceciderunt catene de manibus eius
angelo eos dissoluente: ¶ Dixit at
angelus ad eū. precingere x calce
te / Vt ait scolastica refert historia
ex verbis bede. petrus deposuit
omnem curā suā p̄ molestia carceris /
vt tunica tota pedes demissa te
perare t singulis noctis / Quo dat
exemplū deuotis. q̄ tpe tempestatis
molestie atq; angustie magne hic
at

eis aliquid de ꝓpositi ſui rigore laxare. ſnſup ſcḋm cassianū. ꝙm helyas et petrus cingulis usi leguntur. monachi in deſertis cingul vtebant: Et calcea te calceus tuas. r calciamenta tua indue. Dicit ꝙ aliqui. ꝙ caligi genus ſit calciamenti nō habentis corrigiū ſup pedem. quod quidā vocāt ſandalia. mutat autē caligā i alia ſignificatione accipi ſolet: Et fecit ſic. Et dixit illi. Circūda tibi veſtimētū tuū. et ſequere me. Et exiens ſequebatur eū. .b. angelū: et neſciebat quia verū eſt. r aliquid reale: qđ per angelū fiebat. .b. eductio eius de carcere: Extimabat autē ſe viſū videre. r ōia ibi putabat in ymaginaria viſione ſibi monſtrari nō realiter exhiberi. Ex quo apparet ꝙ nō plenarie vigilant ſi ipſi, aliqui ſuāt in ſompno ſurgunt et ꝓcedūt. Tranſeuntes autē primā et ſecūdā cuſtodiā. r cuſtodes per duo loca diuiſos. ſecundum ordines ꝓtectos ordinibus. Ex omni eā parte adhibuerūt cuſtodiam ne aliqua induſtria petrus euaderet. Cuſtodes autē fuerūt ſōpno oppreſſi. aut tali cecitate paſſi. quali ſyri regis ſyrie sub heliſeo. aut alio ſimili nō detinebant ne petrus egrediente ſentiret aut ꝓhiberent: Venerūt ad portam ferreā. que putat fuiſſe materio carcerū atq; exteriorē: que ducit ad ciuitatem. ihēruſalem. Ex quo elicit ꝙ carcer extra vrbē fuit. aut in exteriori eius parte. que vltro aperta eſt eis. poteſtate diuina atq; angelica. Nam et angelicis ſpiritibus. materia corporalis obedit. quo ad motū locale. Et exeuntes. per ferream portā proceſſerūt vicū vnū. vrbē intrando. Et cōtinuo diſceſſit angelus ab eo. repente diſparens: Et petrus ad ſe reuerſus. r compos mentis effectus. et viſione plenarie vtens dixit: Nunc ſcio vere. et experimentaliter. quia miſit dñs angelū ſuū. et eripuit me de manu herodis. et de omni expectatione plebis iudeorū. In omib⁹ vtique petrus ſtilo armato et elegāti. et frequēti difficili. ſempq; ſententioſo. Conſiderandū. quomodo eſſet eductus. et vbi nunc eſſet quove diuerteret. Venit ad domū marie matris iohānis. qui cognominatus eſt marcus. fuitq; conſobrinus barnabe. nō marcus euangeliſta. Vbi erant multi congregati. mente et corpore tā quā deuotiſſimi. Et orantes. inter cetera pro petri liberatione. Pulſante autem eo ianuam puella nomine rode. Et ut cognouit vocē petri. pre gaudio non aperuit ianuā. cupiens fœminea feſtinatione. letū rūmorem ſuis inſinuare. Sed intus gaudens. nuntiauit petri ſtare ante ianuam. Et illi dixerunt. Inſana. tanquā illuſa et in viſione poſita. Hoc dixerunt attendēdo ad naturalem vtiq; potentiā. per quā impoſſibile videbatur

r dicta Vrige

qđ dicebatur : Illa aute affirmabat sic se habere. Illi aute dixerunt. angelus eius est / Ex hoc loco atq; ex alijs multis probat. quelibet hoiem habere angelū sanctū custodem. qui etiā visibilem apparent in specie eoꝝ quibus sūt deputati / : Petrus aute pseuerabat pulsās / more eoꝝ. qui educti clam de captiuitate. nō libenter diuitant extra domū / : Cū aute aperuissēt ostium viderūt eū et obstupuerūt / Viso tam miraculoso effectu. et causā nondū scientes / Annuens aute eis manu vt tacerent / ne eoꝝ strepitu et clamore gaudioso petri presentia paterētur. et miraculum cū silencio modeste aduerterent : / ; Narrauit quō dns eduxisset eū de carcere. p angelū ; Dixitq; nūciate iacobo .ō. epō xpianoꝝ in ihrlm : et fratribus hec / vt sciat se exauditos. et deo gr̄ias agant atq; letent in dno / : Et egressus de ihrlm / eadem nocte : abiit in aliū locū : Facto aute die / quo herodes deuenit ppto producere petrū / Erat nō parua turba inter milites quid nam factū esset de petro .r. quomō abisset / Timebant aute ne herodes tali pena eos afficeret. quali petrū afficere cogitauit : Herodes aute cū requisisset eū .ō. petrū : et nō inuenisset : nā et porte seu ianue apte custodite fuerāt fuerūt. vt credit. cū hoc de porta ferrea apte dicatur : Inquisitione facta de custodibus .r. diligenti suspitatq; ab eis quomodo petrus euasisset : iussit eos adici .r. carceri manci pari. vel. duci. vt alqui textus habent .r. sibi presentari ad pūmiendū eos de negligencia : non tñ nocuit eis postea aut deuenit dnō prudente. ne petri exercitio fieret alīs mortis occasio. herodes em fuit morte prematurus. ut subditur / : Descendens q; a iudea in cesaream palestine / sidō hēq; que sunt tyro. et sydoni pximqua / : ibi moratus est / Ad debellandū aduersarios suos ciuē hanc urbē morantes / videlicz tyrios et sydonios / Hinc subdit : Erāt aute irati tyrijs et sydonijs : At illi vnanimes venerūt ad eū / vt ei reconciliarent. quasi resistere nō valentes : Et psuaso / .r. informato / : blasto qui erat sup cubiculum regis / .r. cubicularius eius : postulauerunt pacem / per blastū qui loquebat pro eis : eo q; alerent regiones eoꝝ ab illo : .r. de bonis terre herodis. quia angustie erat eoꝝ prouincie. nec poterant tam vicini regis inimicitias ferre / ; : Statuto aute die .r. ab herode psixo. ad loquendū tyrijs et sydonijs : Herodes vestitus veste regali. sedit pro tribunali / ad faciendū sententiam : Et concionabat ad eos .r. blandis ornatis. egregijs verbis locutus est eis / : Populq; aute acclamauit herodi : dei voces et nō hoīs .r. diuinis promijs nō humanis eū laudabant. assurgentes ei diuinitate quandā. et

laude. deo solumodo debita: Con
festim ante prauit eū angelus dñi
i nitus plagauit. videlicet q̄ uisio
ventris dolore: eo q̄ho dedisset
honorem deo/ p̄onia sibi blasphe
manter assc̄pta. spernendo. seq̄
q̄ uiliando. et deo vero talia assti
bendo: Et consūptus a vermib9
qui nitui eū odebant. putrescen
tibus carnibus eius: expirauit
Infra quinq̄ dies sc̄z iosephum:
Verbū aut dñi crescebat et mul
tiplicabat/ idest herode fidei ip̄se
auctore ostēso. euangelica p̄dicatio
ubiq̄q̄ diffundebatur. et
plurimi conuertebant: Barna
bas aut et paulus reuersi sut
anthiochiā ab hiēsolimis exple
to ministerio/ r allatis ibi elemo
synis seu collectis ab anthiochia
nis. sicut in fine p̄cedentis capi
tis scriptū est/: Assūpto iohāne qui
cognominatus est marcus/ de quo
isto articulo dictū est/

Quadrago capti xm. Finit aute Articulus xm. v.

Erant aut in ecclesia
que erat anthiochie
p̄phete et doctores/
quēadmodū scribit ap̄lus. 1 p̄mi
tua ecclia fuerūt diuersa dona
gratiarū/ iuxta illud p̄ma ad cor
inthi. 12. Quos dā posuit deꝰ
in ecclia primo ap̄los. deinde p̄phe
tas. tertio doctores. Itaq̄ p̄phete
vocati sut p̄p reuelationē futo
rū. doctores p̄p meditationē scriptu
rū/ populoꝝ informationē. p̄teritoꝝ
enarrationem. Potest quoq̄ eos de
referri. Nam quidā eoꝝ p̄phete
erant pariter et doctores: Ut ibi
barnabas et symon qui vocabat
niger/ Ad distinctionem symonis
petri. Et dictus est niger. uel
a colore. si niger sumatur latine.
Vel quasi ascendens a virtute &
in virtute. si niger sit nomen he
breū. Niger em̄ uirissim nomen
hebreū est. et int̄pretatur ascen
dens/ Verumtame aliqui sortiti
sut huiꝰcemodi nomia absq̄ meri
tencia p̄p̄rietatis actionis seu qua
litatis designate per ip̄m. uno
aliqua a contrario sensu nomia
sortiuntur: Et lucius cyrenensis
a cyrene ciuitate sic appellatus:
et manaen. qui erat herodis the
trarche/ qui votatiꝰ est herodes
antipas. q̄ē xp̄us noiat vulpe.
et decollauit iohannē: collactā
neus r eodem cū eo lacte educatus
: Ministrantibus aut illis dño
in actibus virtuosis. in obser
uancijs p̄ceptoꝝ et consiliorū.
in conuersione aliorū et ieiu
nantibus. vt caro p oīa casti
garetur. atq̄ in fruitute sp̄us
redigeretur. mentēq̄ in sp̄ualia
libus diuinis. et ad contemplandū
erigeretur sup̄na ¶ Quanta
nempe sit virtus ieunij. liquet
ex eo. q̄ de diuissimo malignoꝝ
spirituū genere aut saluator.
Hoc genus demoniorū in nullo
potest exire. nisi in oratione et
ieunio/ Deinq̄ sicut in p̄fatione

cantatiu. deus corporali ieiu
nio vitia cōprimit. mentē ele
uat. virtutibꝫ largitur et pmia
¶ Thobie quoq; 12. Raphael an
gelus ptestat. Bona est oratio
cū ieiunio et elemosina: ¶ Dixit
spūs sanctus / vel per mspiva
tionem mtevnā. uel per aliquē
pphetarū istoꝝ: siue per angelū
: ¶ Segregate michi. r. ad meū
honorem. a viā societate seu tyrsfe
vrō corporalē atq; localiter se
parate: barnabā et saulū m op⁹
ad quod assumpsi eos / r. ad pdi
candū gentibus. ad quod eos
electi. conuerti. et michi p tyrsz
iunxi: Vnde ad romanos pmo
aplus de se loquit. ¶ paulus ser⁹
ihūs m euangelio: ¶ Tunc ieiu
nātes et orantes. iponentesq; illi
manus dimiserūt eos. vt irent
euangelizare m gentibus. Vera
q; hic dicitur q iposuerūt eis
manus. videlicz m modū ordinacoꝝ
m sacerdotū. dicit nonnulli. et ha
betur m scolastica hystoria q pre
fati sancti m anthiochia. audito
spūs sancti consilio. orantes pro
paulo et barnaba. miserūt eos
ihēm ad petrū iacobū et iohānē
tunc existentes ibidē, qui audito
spūs sancti mandato. ieiunio sūt.
iposuerūtq; eis manus. quoniā
manuū iposicio ad aplos ptinebt
¶ sed qm hūa nō videt hoc velle.
alij opinant. q iam m anthiochia
ecclia fuerūt quidā epi ab aplis
ordinati ad regendā multitudiē
fideliū. qui nunc ibidē vehemēt
multiplicati fuerūt ¶ epi aute
sūt aplorū successores. ¶ Iuxta ad
eorū officiū spectat iposicio ma
nuū. potuerūtq; paulo et barna
be manus iponere. Vtrū autem
pter ipositionem manuū. aliam
ordinationis solēnitate circa eos
celebrauerint tres pdicti apli. siue
alii quicūq; epi. non est certū. ut
ait scolastica hystoria / que etiam
phibet. q nec de aplorū ordinatione
aliquid legit. vel q xpūs eis ma
nus iposuit. ¶ De petro tamē certū
habet. q anthiochie celebrauerit
missā. ¶ sed potuit aplis p ordina-
suffice. q2 dictū est eis a dño. ¶ Hoc
facite m meam cōmemorationē /
¶ Et licet tunc nō ne fuerūt paul⁹
et barnabas. tū quia postea electi
sunt ad aplatū. consilio. vino pcep
to spūs sancti. forsan m hoc cū
alijs aplis fuerūt primi leguti.
nec alia ordinationis solēnitas
circa eos celebrata est: et multi
m primitiua ecclia. sine hac solēp
nitate ordinationis ad sacerdotiū
sūt promoti / cuā multi laici sine
ordinem et precedentibꝫ ordinibus
facti sunt sacerdotes ¶ Insuper
uedi hic aut. Videtur saulus iuxta
hystoriē ordinē. tertiodecimo post
dñi passionē āno. apostolatū cum
barnaba. paulusq; accepisse dicendū /
¶ Quarto decimo aute āno. iuxta dictū
iacobi. cephe. 6. petri. et
iohānis. ad gentiū magisteriū
fuisse p̄fectū. Nec hystoria eccle
siastica repugnat dicens aplis
p̄ceptū fuisse. vt āno decimo

in iudea predicauerunt. quia duodecimo ano. nonstatim reliquerũt iudeam. sed tertiodecimo exire coperunt. et paulatim expressi sũt: Et ipsi / videlicz paulus et barnabas missi a spũ sancto. abierũt seleuciam / que est ciuitas a seleucho rege asie. de quo 2° machabeorz habetur. constructa et nominata dicitur: Et inde nauigauerũt cypri ĩsulam / seu ĩsule illius metropolim: Et cũ venissent salaminã / urbem cypri. nunc dicta constancia sc̃dm: predicabãt uerbũ dei in synagogis iudeorz. quibus 1 beda dei fuerat primo mittendũ. sc̃z q̃ ĩsta paulus fatetur: Vobis oportebat primũ loqui uerbũ dei / Porro. obiciũq; dicit̃ in synagoga. nonnullis sc̃z beda. factũ in ciuitate quod legit̃ /: Habebat aute et iohãnem in ministerio / suę predicationis / Iste est iohãnes cognomento marcus. de quo predictis capitulis dictũ est: Et cum pambulassent uniuersam ĩsulã / .b. cypri: usq; paphũ / Paphus sc̃z beda est ciuitas cypri maritima uicina ĩsulã veneris quondam carminibus poetarũ famosa. que frequenti terremotu lapsa. nunc ruinarũ uestigia quid olim fuerit ostendit: Inuenerunt quendã uirũ magu pseudo ꝓpheta / qui opa magica arte facta dixit diuina /: Iudeũ cui nomen erat barichu q̃ erat cũ proconsule sergio paulo. uiro prudente / qui fuit magne dignitatis. .b. secundus et proconsul a secundus a consule. cui causa q̃ questus. et ambitione honoris. coniunxit se magus. ad decipiendum ipsius: Hic accersitus barnaba et paulo. desiderabat audire uerbum dei. Resistebat aute illis elymas magus / Sic em̃ interpretat nomen eius: querens auertere proconsulem a fide / xpiana per quã illusus magice artes ostendebant. / Horum duoz nomina. .b. elymas et magus. Vnũ est interpretatio alterius. Elymas em̃ sc̃dm scolasticã ĩsto rum interpretat̃ magus: sicq; cõe nomen malefico rum appropriatũ est ĩsue. Alii dicunt q̃ elymas interpretatur dei mei mensura. uel / sensus / Ethicq; iste fecerit se uocari ut dei nuncius crederetur. Et ita nomen barchu. ꝓpheta mod exponitur elymas. hac de causa /: Saulus aute qui et paulus. repletus spũ sc̃o. intuens in eum dixit / Hoc loco saulus primo uocatur paulus. Est q̃ hoc nomine sortitus sc̃dm multos sanctorum doctorũ. a paulo proconsule quem conuertit / Homines em̃ aliquãdo assueuerunt nomina ex aliquo notabili facto sortiri. Necnon et me sc̃z origenem semp fuit binominus. Vnde iam dicitur saulus. qui et paulus. si dicat uiroq; uocatus est nomine. Vel post suã ad xpi fidem conuersionem uocauit se paulus. quasi humilem et modicũ /: O plene omni dolo et omni fallacia / quã uerbis et operibus fraudulentus / Viri aute sanguinũ et dolosi abhorrat

Actum aplor

Ca^m xiii^m

dñs. Et ysaias testante. fraudulenti iuasa pessima sunt: fili diaboli / per imitationē doli et uiaꝝ. iuxta illud sapientie 2°. Imitantur illū qui sunt ex parte ipsius. Unc iohannis viij aut saluator iudeis. Vos ex pre diabolo estis: Inimice omnis iustitie. legis naturalis. legis scripte. legis euangelice: No desinis subuertere uias dñi rectas / r diuina precepta documenta tu filia. quantū in te est conaberis. atq; ab aliis tollis et pruue exponis // Unius marci meminit in libro de diuinis nominibus dionisius. asserens stulta fuisse obiectionē qua verbis pauli obicerit. quibus paulus affirmat ad thimotheū. Deus seipsū negare non potest / Et arguit elymas. q; secūm hoc deus nō esset omps. quasi veritatem negare. mentiri. pertare potentē atq; infirmē esset /: Et nūc ecce manus dñi sup te / r diuina potestas te premet: Et eris cecus no videns solem / nec lumen eius: usq; ad tempus / ut per tuā cecitatem cognoscant spūales cecitatis tue mentis. Et sicut intus priuatus es luce atq; intuitu solis iustitie. ē. xpi. sic foris priuaberis materialis solis aspectu /: Et confestim cecidit in eū caligo et tenebre. ē. in instāti / Virtus enī dei cū sit infinita operatur in instanti / Qd̄ item factū est. ad declarandū q̄ illa exercitio miraculosa fiunt. no naturalis: Et circuiens querebat qui ei manū daret / Territus ei fuit sentiens plagam dei. et mirabatur sup doctrina dñi. r. altitudine sapie xpiane. et uirtute miraculorum quibus confirmabat. Mouebat em tanq̄ vir prudens. q; deus fons veritatis. non phibeat testimoniū falsitati. Ideo cernens istorū aplor doctrina huiusmodi miraculo confirmari. mox credidit. et magnum abierit: Et cū a papho nauigassent paulus et qui cū eo erant / ē. barnabas iohannes et forsita plures / nam et id credi potest. q; aliqui de ministris proconsulis. ex conuersione et instructione mediati pariter sint Christi: Venerunt perge pamphilie / Perge est ciuitas prouincie asie. que patria vocat pamphilia iuxta bedam: / Iohannes autē discedens ab eis. reuersus est iherosolima / de cuius fuge abscessione infra dicet. Illi vero. ē. paulus et barnabas: ptranseuntes perge. venerunt anthiochiam pisidie / Pisidia est prouincia asie: et anthiochia sita est in ea. alia est ab anthiochia ciuitate syrie. quā coter anthiochiā dicimus et olim veblatā dicebat: Et ingressi synagogā die sabbatorū. sederunt quasi vere mansueti. ad audiendū

ex
no pong ꝓpotentiā

verbū dei. et prompti ad pdicandū
: ¶Post lectionem aute legis et pphe
tarū miserūt principes synagoge.
videlicz pilati inter iudeos: ad eos
dicentes: ¶Viri fres si quis est in
vobis sermo exhortationis ad plebē
dicite. ¶Ex tpō ēm apparatu pbi
tate et grauitate pauli et barna
be. considerauerūt eos esse viros
religiosos ac sapientes. siquidem
sapientia hominis lucet in facie ei9
: ¶Surgens aute paulus. primi
pibus et toti congregationi hono
rem ipendens: ¶et manu silentiū
indicens. vt attentius audiretur.
: ait. Viri israhelite. et qui timetis
deū audite. ¶Deus verbis eoꝝ be
nuolentia captat ut fructuosius
audiatur: ¶Deus plebis israhel
elegit patres nros. ab eterno. et
tempore diuinitus pstituto. effecit
gratiosos hūc electionis ipetus
est eis. ¶et plebem. israheliticam:
exaltauit cū essent incole in terra
egipti. ¶Nam tempe ioseph. et etiā
tpe eductionis per moysen. et
pauloante fuerūt ibidē honorifi
ce sublimati: ¶et p quadragīta
annoꝝ tempus. mores eoꝝ sustī
nuit in deserto. ¶Mores inīq pue
rōs. murmurationes et rebelliones.
Vicissim tamen satis acriter cor
rexit quoslibet eoꝝ. sed totum gentē
nō deleuit: ¶et destruens. parti
ter idendo. partī fugando. partim
in captiuitate redigendo: ¶in terra
chanaan septē gentes. r totidem
nationes filioꝝ cham. Vt pote.
chananeos. amorreos. euseos. iebu
seos. pherezeos hetheos. et gir
geseos: sorte. r per sortem missio
nēq: diuisit eis terrā eoꝝ. per
manus iosue. eleazari. et primi
pum tribuū filioꝝ israhel. sicut
iosue. ix. legitur. Duabus tame
tribubus ac dimidie. ante p moysē
fuit diuisa pars terre: ¶Quasi p9
quadringentos et quinquaginta
annos. ¶Computatio annoꝝ istoꝝ sēz
bedam atq; scolasticā hystoriā. incho
atur. a natiuitate ysaac. ¶a qua
usq; ad exitū israel. de egipto flux
erunt anni quadringenti et quinq;
quibus iunguntur quadraginta ānis
quibus in solitudine erant. et q̄q;
in terra chanaan. post quos quie
uit terra a preliis. tuncq; diuisa
est terra. sicut legit in iosue: ¶Et
post hec dedit iudices. quoꝝ primus
fuit othoniel fruter caleph minor.
vt scribit iudicū. iij°: : Usq; ad sa
muel pphetam. inclusiue. qui et
ipse iudex fuit israheliticae plebis.
: ¶Et exinde postulauerunt regem.
Nam filii samuelis iudices a patre
suo constituti. post annos dcli
nauerunt. Vt primo regi habet
: ¶Et dedit illis saul filiū cis viz
de tribu beniamin. quo priuatis
nō erant inter filios israhel meliores.
: ¶Et amoto illo. a regno pp̄ter
sua pcta. quia in eo honores mu
tauerunt mores: Suscitauit illis
dauid regem. cui testimoniū phibens
dixit. Inueni dauid filiū yesse. virū
secūdū cor meū. r placentem mihi
mee voluntati conforme in omnibus
nature et gratie bene dispositum

Actum explicit

Cap. xiij.

: Qui facet omes voluntates meas .r voluit a me iplebit. et michi obediet / Non talem deus istu inuenit. sed ut talem inueniret prius per gratiā talem fecit. imo ab eterno predestinauit se illā tale factuū / quo facto talem inuenit qualem uoluit et exegit / Et ista est pclarissia laus scti dauid / Quid em nobilius voluntati create qm uicreate dei siu voluntati esse conformem cū amicoz sit eadem velle et nolle. : Hui9 deus ex sene .r ex semine dauid: scdm pmissioz / factū xpi dauid: eduxit / p gnem nationem ex virgine: israhel / .r ad salutem ppli israhel: saluatorem ihesu / qui factus est ex sene dauid scdm carnem. ut dicat ad rōnos primo: Predicante iohanne ante faciem aduentus eius .r am manifestā xpi pdicatione et appitionem qua per miracula se dei filiū declarauit: baptismū penitencie .r dispositiuū ad penitētiā. et in quo iudei siu fitebant peta no ofessione sacramentali. sed in generali: omni populo israhel / qui venit ad eū: Cū autē ipleret iohānes cursū suū .r circa finem suę pdicationis morti appinquans: : dixit iudeis. Quē me arbitramini esse nō sum ego .r nō sū xps sicut putatis. Vor em suspiozes et inferiores iudeoz concepit estimabāt pp sūmā diuersationē iohannis. : Sed ecce venit post me / ad pdicandū et baptizandū p suos discipulos. xps ēā natus est post iohannem / : Cuius nō sū dignus soluere calciamenta pedū eius. idest nec m minimo dignus sū ei exhibere obsequiū. eo q̄ icōparabilit maior sit me secundū diuinā naturā. et scdm assumptā quoq; ut uerbo inediate suppositaliter q̄ vnita. et in ogratia scdm totā capacitatē mentis create repletā. sī ineffabilit maior est me. quia toto vniuerso pstimabat. Unde ad xpi maiestatē habendo respectū. nō fuit iohānes dignus ad id. Verūtamen Ysidorus dicit iohānes obsequiū ut ex caritate et actuali mocione spūs scī pcedens. meritoriū fuit vite eterne eāī de condigno scdm multos doctores, et quo ad id dignus fuit dnm ihm etiā baptizare / imo sic deuotus sacerdos dignus est corpus eius et sanguē Ysaie tractare et sumere. ad qđ nemo condignus est. si ad xpi dignitatē habeatur diligenter respectus / Postremo verbis ipis nō datur intelligi. q̄ xpus usus sit calciis quē constat nudis pedibus incessisse / sed est modus loquendi: Viri fres filii generis .r tribus: abraham et qui in vobis timet deū / quod referri potest ad conuersos. id iudaismū: vobis uerbū .r pdicatio / salutis huius missū est. Vel: verbū salutis huius .r verbū dei incarnati. Hic ait actor salutis. missū primo et principalit ac specialit. Ita ut ipsemet xpus testatus sit. Non sū missus nisi ad oues domus israel que perierūt. Discipulū quoq; precepit in via gentiū ne abiretis. sed ad

uues ꝓpitus dominus isl'. ¶ Qui em habitant ihꝝlm / puta vulgares ⁊ pn̄ cipes eius: hunc ihesu ignorantes / esse messiam / ¶ Quod quomō uerū sit tactū est .z. cn̄i. sup illud / Deus finitues qua per ignorantiā peccastis sicut et principes uri: ¶ Et uoces ꝓphetarū q̄ p omne sabbatū leguntur / in synagogis seu scolis eor. quia uerba ꝓphetarū de xpō nō intellexerūt: / Iudicantes / q̄ morte esset condignus: impleuerūt / que de xpi passione ꝓphetata fuerūt: ¶ Et nullā causā mortis inuentes in eo / sedm ueritatē: petierunt a ꝓylato ut interficeret eū. ⁊ ex eius sentencia ꝑ milites interfici faceret. qđ et fecerunt / ¶ Cūq; consummassent oīa que de eo scripta erant. uidelicz de eius ꝓprehensione. ligatione. conspuitione. passione: deponentes eū de ligno posuerūt in monumento / Nō uoluerūt eidem mō interficere. et deposuerūt ac sepelierūt / sed illud ipm. hoc iussi. uz ioseph ab arimathia et nycodemus. Uerū scriptum more solito loquit de diuersis q̄ de eisdem. sicut in p̄s. ¶ Cum occiderent eos querebat eū. ¶ Et item. ¶ Et nō uertisti retro cor nostrū. et declinasti semitas nras a via tua: Deus uero suscitauit eū a mortuis tercia die. qui uisus est ꝑ dies multos / hijs qui simul ascenderant cū eo de galilea in ihꝝlm. ꝑ uias ac femina. ꝑ que aptius potuit dictu est primo cn̄i. ¶ Post passionē suā ꝑ dies quadraginta apparens eis: Qui usq; nunc sunt testes eius / Qui ꝑ ipe sit xpūs pro hominibus crucifixus et suscitatus / ad plebem. ¶ Et nos uobis annunciamus eam. que ad patres nros repromissio facta est / de xpi aduentu. et saluatione generis humani per ipsū: ¶ Quoniam hanc deꝝ adimpleuit filijs uris. r. iudeis qui nūc sunt. ꝛ. ad eoꝝ salutem. qui si in xpm credidissent immaculatiq; uixissent. non habebūt necesse ad lymbū descendere ut patres eoꝝ quantulibet sancti sed morientes mox euolabunt: Resuscitauit ihm. sicut in p̄s 2o scriptū est / dicente patre ad xpm: Filius meus es tu / Non adoptiuus. sed naturalis / : Ego hodie .r. in eternitatis indiuisibili indiuisibiliq; momento: genuite / generacione immateriali et intellectuali. ¶ Auctoritas ista sup allegata est atq; exposita. qua hic inducit apostolus. nō ad ꝓbandū xpi resuscitationem sed diuinitate. de qua iam fuit locutus. de suscitatione uero subiunxit / : ¶ Q̄ aut suscitauit eū a mortuis. amplius no reuersurū in corruptionem / hoc est ad uitam immortalem et ipassibilem: ita dicit ꝑ ysaiam / sedm translationē septuaginta interpretū: Quia dabo uobis sancta dauid fidelia. r. Que cū dixit dauid de xpō promisit. uel per xpm de xpō locutus sum uobis fideliter adiplebo / Loco cui⁹ nra habet translatio / Feriam uobiscū pactū sempiternū. misericordias dauid fideles / : Iterq; et alibi dicit / puta in p̄s ipse dauid ad patrem de xpi resurrectione ba. tremans: Non dabis sanctū tuū

Actus apl'oz

Ca^m xiii^m

videre corruptionē. ℣. Corpus xpi sancti sanctorū nō pmittes m̄ se pulchro resolui aut incinerari. Istud 2°. ca.^lo. plenī fiut exposita. Dicit. q hoc de xpo. nō de dauid pdictū sit. probat aplē: Dauid em̄ in sua generatione cū adimpl̄isset voluntati dei / ei fideliter obediendo. atq; sēm̄ ipius voluntate xpm̄ israhel ꝯfouere debuit: dormiuit. et appositus est ad patres suos / quia sēm̄ corpus cū eis sub terra defossus. et quo ad aiam. cū eorū spiritibus in lymbo locatus: Et vidit corruptionem. ℣. corpus eius in pulueres est redactū: Quem vero deus suscitauit a mortuis tertia die / vt dictū est: nō vidit corruptionem. Idest. corpus eius post aīe recessū. nō est resolutū. Notū ergo vobis sit viri fratres qua per hunc / timq̄m per alium tolerem at mediatorem dei et hōm̄ ihm̄ xpm̄: Vobis remissio annūciat. Ista q eius passione virtute at me rito estis saluati. dūmodo in xpm̄ credatis. et caritate iungamini / vt virtus et meritū passionis sue vobis per sacramenta euangelice legis applicetur: Ab omnibus. ē. peccatis / quibus iustificio: a quibus nō potuistis in lege moysi iustificari. ℣. mundari. p̄ sacrificia legis. neq; per ipsam legem. quia lex illa nō continuit nec contulit gratiam sicut lex nova. q̄ntū includit euangelica sacramenta gratie. significatiua. contentiua. et effectiua: efficiunt etem quod designant. Hinc ad hebreos multa scribit aplus. Nichil inquiens ad perfectū adduxit lex. et ipossibile est sanguine hircorū et vitulorū auferri peccata. Illa em̄ sacrificia nō ex se erant attempta. sz̄ ex offerentium deuotione. In veteri quoq; testamento. non fuit remedium contra reatū originalis peccati. quo ad patre infectus. sed omnes electi illi descenderāt in lymbum. Electi quoq; qui tunc iustificabāt. nō per legem sed per fidem xpi futuri tunc iustificati nō erant. Vnde subdit: In hoc em̄ omnis qui credit iustificat. ℣. omnis qui per fidem formatā xpo vnit seu incorporat. virtutis et meriti sue salutifere passionis consors principaliq; efficit. Ipse em̄ est in quo dns̄ posuit iniquitatem oīm nrm̄. qui satisfecit pro nobis. cui disciplina pacis nre fuit sup̄ nos eu / cuius liuore sanati sum̄. qui dilexit nos et lauit nos a peccatis nris in sanguine suo. Sed caput membris nō influit. nec vni viuifi cant. ab ipo. nisi eidem connectat. Ista vitam gre. motusq; virtutis. a xpo nō sortis. qui ei per fidem et caritate nō vnitur: Videte ergo ne supueniat vobis qd̄ dictū est in pphetis. ℣. ne pena. pphetice pnūciata vos apprehendat. Quod vero sit dictū in pphetis adiecit: Videte conteptores et admiramini. et dispdimini. qua opus ego operor in diebus vrīs / opus qd̄ nō credetis si quis enarrauerit vobis. Istam scripturā allegat lucas sēm̄ tūsla tionem septuaginta. qua suo tempore

vtebat ecclia. et abbacuc primo hec
qđ allegat / nostra quaꝫ sit habz
translatio. ¶ Aspicite in gentibus
et videte et admiramini et obstupes
cite. quia opus factū est in diebꝫ
vrīs. qđ nemo credet cū enarrabit.
¶ Coepit aute ppha ad hmoi de
captiuitate et punitione iudeoꝝ
per caldeos. qua sibi imminere arbꝝ
noluerūt pmunientibus id ꝓphetis
¶ Hortatur ergo apls iudeos. vt
fiant illi iudei ob suā incredulitate
et puersitate inciderit maximam
calamitate. caldeoꝝqꝫ rabiem. sic
xpi inridant silem penā et manus
romanoꝝ. uel potius demoniū q̄
per caldeos spiritualit designant.
staꝫ sensus est. ¶ Videte q̄ peruicte
o: contemptores / verboꝝ dei et
pmissionis diuine: ¶ et admiramini
de magnitudie vri periculi: et dis
pdimini / per vana et erroꝝ.
ttemꝫ per captiuitate hanc vltaꝫ
qua vagi estis in nationibus: qua
opus ego operoꝝ in diebus vestris /
videlicꝫ saluatione gentiū quam
ꝑ xpm. seu incarnatione passioꝝ
resurrectionem ascensione ipsius:
: qđ non credetis si quis enarrauerit
vobis. ¶ Iam pro maiori parte
manserūt incredili / ¶ Potest quoꝫ
hoc opus intelligi pena inflicta
eo qđ non susceperint xpianitatē /
: ¶ Exeuntibus aute illis. videlicꝫ
paulo et barnaba / synagogam:
rogabant principes synagoge. vt
sequenti sabbato loquerent sibi hec
verba / ¶ Nudā estimant ꝙ malicioſe
id rogauerūt tanqm indignantes
de hoc. qđ paulus dixit eos in lege
moysi nō posse iustificari. ¶ Intro
volebant hoc ministerius ab eo audire
ut maiorem contra eū occasionē
haberent. vnde et sequenti sabbato
in euidente prouiderūt maliciam /
¶ Forte tamen id bono animo petebant:
ut de tanto nouo rumore ut magno
negocio. plenius instruerent. postea
tamen subuersi fuerūt: ¶ Dimissa
esset synagoga / ℣ conuentus soluitus
vnoquoꝫ. ad ꝓxima venerante: sequenti
sue multi iudeoꝝ et colentiū deum
aduenarū. paulū et barnabā / vt
eoꝝ ꝓdicationibus certius inhaerent
: ¶ Adiene uero deū colentes. intellexit
qui natione erant gentiles. nō religi
one iudei / seu aduersarii conuersi
qui proselyti dicebant: uel iudei de
dispersione venientes. ¶ Qui / puta:
apostoli loquentes psuadebant eos. ut
permanerent in gratia dei. ℣ in fide
xpi nisi sorores diuersimode iustificari exqui
rerent. nō in obseruantia legis:
dei quoꝫ gratioso auxilio. no legis
iustitie intenderent. ¶ Aliqui autem
dicūt istos iam credidisse in xpm.
ideoꝫ moneri. vt in ea permanerent
fixi: ¶ Sequenti vero sabbato pene
vniuersa ciuitas conuenit audire
verbū dei / ¶ paulo et barnaba /
quoꝝ inter hos dies medios. pere
brūt fama. atꝫ ciuitati inotuit
: ¶ Videntes aute turbas / gentiliū
horū: iudei repleti sunt zelo / indebi
dita aplos: ¶ et contradicebant
his que a paulo dicebant / de xpo:
: blasphemantes / dicendo ꝙ ihesus
nazarenus nō esset verus xpus /

Tunc constanter paulus et barnabas dixerunt. Vobis oportebat primu loqui uerbū dei. Idest euangelicam p̄dicationē ꝓponere / Quia ut dictū est sepe. xp̄us atq; apostoli primo directi sunt ad iudeoꝝ conversionem. quibus ꝓphetice p̄missiones tanqm̄ ꝓpio peculiari. p̄sertim facte fuerunt: Sed q̄m repulistis illud / obstinato animo veritati euangelice ꝯtradicendo: et indignos uos iudicastis .v. facto pariter so indignos monstrastis: Vite eterne / que est beatitudo vera per xp̄m reparata / Ecce conuertimur ad gentes / Instituendas et conuertendas / Erat aūt iudeoꝝ infidelitas. obstinatio. rebellio. fuit ostensio instructionis. illuminationis. salutationis q̄q gentiū Propter q̄d ad romanos vndecimo scribit apostolus / Delictu eoꝝ salus est gentibus / q̄ si delictu eoꝝ diuitie sunt mundi et diminutio eoꝝ diuitie gentiū / quātomagis plenitudo eoꝝ: Sic enim p̄cepit nobis dñs / Vt iudeis obstinatis velut⁹ p̄dicamus ad gentes: Ad quod autem ysaye .xl^o. scriptam allegat / Posui te i lumē gentibus .v. ad gentiū illuminatione te ordinaui: Vt sis in salute usq; ad extremū terre. Idest per omnes terminos mundi / Vnde et symeon loquens de xp̄o. confessus est deo patri. Viderunt oculi mei salutare tuū quod parasti ante faciem omniū populoꝝ. Lumen ad reuelationē gentiū / Et psalmista / Videbunt omnes fines terre salutare dei nri /

Sed cū hec uerba sint latius dicta de xp̄o. quomodo apli ea cōmemorat tanqm̄ de ipis prolata: Ad q̄d beda rndet. Quod de xp̄o specialit⁹ dictū est. hoc iam sibi dictū arbitrantes apli. membra saluti illius esse se ꝯcolentes / sicut etiā ipe inter eiusdē corporis vnionē dixit. saule saule: quid me p̄sequeris. Tanta em est vnio capitis et membroꝝ / Potest et aliter responderi. Q̄q licet hec verba de xp̄o pnuncient ad hoīm. q̄m tñ executionem mandata no sunt. nisi per p̄dicationē apl'oꝝ. Iccirco apli congruenter ea de se dicta fatent. Interea. vt istā auctoritas clauis intelligat⁹ pensandū. q̄ p̄tacto ysaye capto cū vaticinio illuminationē gentiū ad extremū iudeoꝝ in xp̄i aduentu / apertissime pnunciatur. Dic nempe xp̄e aut ibidem. Et nunc hec dicit dñs formans me ex vtero seruū sibi vt reducā iacob ad eū. et israhel no congregabit⁹. Quod em est ipse non congregabit⁹. nisi no conuertet nec intra electoꝝ ecclesiā colliget⁹. Deinde loquit⁹ xp̄s. Et ꝓglorificatus sum in oculis dñi. et dixit. Parū est vt sis mihi ad suscitandas tribus iacob et feces israhel conuertendas: Dedi te in lucē gentibus ut sis salus mea usq; ad extremū terre: Audientes aute gentes suā saluationē / ꝓphetice p̄nunciatā: gaudentes sunt / deo gratias referentes: Et ꝓglorificabant. Idest magnifice laudabant. Venientes aūt audierunt / verbū dñi .v. euangelicā p̄dicationē seu xp̄m / qui est verbū. sermo et verbum dei patris /

Et credidit quotquot erant ordinati ad vitā eternā .i. omnes predestinati. Hos enim quos deus omnipotens et sublimis ad vitā gloriae ab eterno elegit in seculo isto. de tenebris quae miserunt credituri. prudet atq; de cibus medys ad consequendā beatitudinē exquisitis. Inter que primum ac fundamentū est fides catholica. que est oculus mentis. Ultimū finem ordinis atq; ad eius adeptionē oīa dirigens. Disseminabat autē verbū dñi. p vniuersam regionem. i. dest. euangelium predicando. nitebat seminis. p tram gentilium spargebat in cordibus hominū. semen namq; est verbū dei. Iudei autē. potissimi principes synagogae: concitauerūt .i. contra apostolos prouocauerunt: mulieres religiosas et honestas. et primos. puta certos et nobiliores: ciuitatis. et excitauerunt psecutionem in paulū et barnabā. Mulieres iste atq; primarij vrbis. videntur primo fauisse apostolis. sed per ipiam informationē iudeorū auersi: Et eiecerunt eos de finibus suis. At illi excusso pulvere pedū in eos venerūt yconiū. Hoc xpūs in euangelio docuit faciendū. in testimoniū laboris. et nequitiae hominis illorum. qui verbū dei recipere abnegarunt. Yconiū autē sedz hodiernum est ciuitas celeberrima licaonie. est quoq; et alia in cilicia. Discipuli quoq; .i. credentes in xpō. repletebantur gaudio spiritali in terno. ex contemplatione amoenissimi bonitatis diuine. beneficiorūq; eius. pine in omni opere virtuoso. gaudebant. que bona sunt delectabilia patentes. Digne enim virtutis perfecte nequitiae est delectatio operationi coniuncta. Insuper et in aduersis. cordialiter letabantur. videntes se xpō passionibus conformari. In pinquo seculo aduersitatibus exercari. vt moris est filiorū dei: et spiritu sancto repleri. certissimatibus eius in omnibus atq; virtutibus cotidie proficientes. Quanto autem in primitiua ecclia tribulatio amplius abundauit? tanto huius gaudiū magis necessariū fuit. ne imbecillitas mentis humane sub onere crucis deficeret. Vnde et tunc munificentia spiritus sancti. copiosius se diffudit.

Expositio capitis xiiij. Factū est autē yconii. Actuum xiiij.

Prosequitur sanctus lucas processū apostolice predicationis in vrbe yconio: Factū est autē yconii vt simul introirent in synagogā iudeorū et loquerent. Paulus et barnabas existentibus in synagogā: ita ut credidit iudeorū et gretorū. i. dest. gentilium quorundā. forte proselytorū seu iudeorū ex gētia: copiosa multitudo. In quo fructus suus predicationis ostenditur. que varijs miraculis diuinitus confirmabatur: Qui vero incredduli fuerūt iudei. suscitauerunt ad inuidiam duas gentium aduersus fratres .i. xpianos. presertim contra apostolos

asserendo q̄ nouā et falsam sectam
inducerent. et agerent cont̄ z̄os
: Dñs aut̄ dedit tēp̄o pacem / spē
em ad nutū cordā mutat. et quos
q̄ voluerut̄: Multō igit̄ tempore de
morati sut̄. in verbe hāt. fiducialiter
agentes in dño. v̄ ipeverentia
euangelizantes: testiō phibente
verbo gratie sue. v̄ ipso dño attestante
veritati euangelice p̄dicationis. in
qua gratia et misericordia dei magne
commendat̄ docetur et continetur /
Quomodo aut̄ attestatus sit. subdit̄
: dante deo signa et prodigia fieri p
manus eoū. / dest per preces virtu
tes et misteriū pauli at barnabe /
Per tñ miracula. lucas breuitati stu
dens no recitat: Diuisa est autem
multitudo ciuitatis. v̄ discors effecta
: Et quidā quidē erant cū iudeis. viz
infideles: quidā vero cū aplis. saluā
tōuersi ab eis: Cū aut̄ factus esset
impetus / ex vehementia passionū. no
ex ratione et equitate procedentes.
: gentiliū et iudeoū / maredulorū /
: cū p̄mcipibus suis. vt contume
lijs affectarent et lapidarent eos /
prius aplos: / intelligentes / apli
qđ imminebat: confugerunt ad ciuita
tes licaonie listrum et derben
tion mordinate timendo ſi xp̄o obe
diendo hoc fecerūt. Ita dixit saluator
Cum p̄secuti vos fuerint in vna ciui
tate. fugite in aliam: Et quidā vir
in listris infirmus pedibus. sedebat
claudus ex vtero matris sue. qui
nūq̄m ambulauerat / nec potuit
stare sed portabatur. aut sustenta
culis vtebatur: Hic audiuit pau
lum loquentē. v̄ p̄dicatione intente
aduertit: Cui paulus intuito
eū / oculo compassionis interno. et
visu corporeo: Et videns / v̄ spiritu
sancto reuelante ppendens: quia
fidem haberet ut saluus fieret. / dest
q̄ verbis pauli credebat. et in nomē
xp̄i se saluandū sperauit. aut eam
corporaliter reformandū / Talem
et tantā fidem contulit ei spiritus
sanctus qui miraculū facere iam
decreuit /: Dixit voce magna / vt
signū mox futuri. ad xp̄i gloriā
audientiū q̄ salute. cunctis pateret
: Surge sup pedes tuos erectus / sta
tim nulla priorīs defectus signatus in
te signa venarentur / Porro sēm
bedam in greco codice sic habetur
: Tibi dico in nomē dñi nr̄i ihu xp̄i
surge sup pedes tuos erectus: Et
exiluit et ambulabat. / dest. ptim
me omi obstaculo. relevime consur
rexit. et expedite incessit. q̄d fuit
valde grande miraculū. soli dīnitati
possibile: Turbe aut̄ / gentiles
atq̄ ydolatre: cū vidissent q̄d fecerat
paulus. leuauerūt vocem suā. licao
nice dicentes / viz. uxta linguam
materna. q̄ listra fuit ciuitas pui
cie licaonie: Dii similes facti hoib9
/ dest. in humana effigie apparentes.
: descenderūt ad nos / de celo / quod
est locus deoū sēm illoū errores.
putant quippe paulū ppria id ptate
fecisse: Et vocabant barnabā iouē
eo q̄ pulcr̄ et senior videbatur. Iouē
em regem deoū et patrem putabat
: Paulū vero mercurium / qui secundū
gentilium vanitatem iouem tonabat
: q̄m ipse erat dux verbi. v̄ in loquēdo
et ponendo uerbū dei habens primatu
/ Et quia mercurius sēm eox p̄fidia
eruditius et eloquens fuit. in tantū
ut deus eloquencie diceret. paulū
eius nomē exprimebant: Sacerdos
quoq̄ iouis. qui erat ante ciuitate /
audito rumore miraculi: tauros /
ad molandū: et coronas / ad ponēd
eis capitibus aplorū. ad decorē eoū.

vel ad templū ornandū : asserens
ad ianuas / templi : cū ppls volūt
sacrificare ⁊ hostias mactare et
ymolare apls. tunc̄ mortalibz
dijs : Quod ubi audierūt apli
Paulus et barnabas. cōscissis
tunicis suis / more iudeoꝝ. qui
audita diuine maiestatis blasphe
mia. vestes scindere consueuerūt
zelo dei. quasi eius iniuriā ꝑpeti nō
valentes. et cordis sui dolorem mon
strantes : exilierūt in turbas.
: clamantes et dicentes Viri quid
hec facitis. ⁊ Cur nos sacrificare
dispontis / Quo sancti apostoli
humiliores fuerūt. eo penalius fu-
erūt hoc factū diuine maiestatis
inhonoratum : Et nos mortales
sumus similes vobis / mortalia spectantia
: hortes annuntantes uobis ab his
vanis / ydoloꝝ cultuuis. In quibz
nec veritas est nec vtilitas. et que
a vera beatitudine seu vltimo hois
fine colentes impediūt : Convertī
ad deū viuū / qui solus est viuens
et vita pura ac plena. per suam
essentiā : Vij aute quos colitis mor
tui sunt et dānati / vt Jupiter
mercurius &c. qui hoies sceleratissimi
fuerūt : Qui fecit celū et terrā
et oīa que in eis sunt / Celū em et
terrā per seipm imediate creauit.
In quibus sunt multa que nō sunt
imediate a deo sed in se tota creata.
vt bruta / originaliter tamen ꝑn
cipaliter a deo fluxerūt. Et pma
materia vniuersoꝝ. ab illo est
imediate prodicta : Qui in ptē
ritis ꝛgenerationibz dimisit omes
ꝛgentes ingredi vias suas. Deest
vniuersos ꝛgentiles in suis adinuen
tionibus. erroribus et peccatis
deseruere ac perire. Nā usq ad
xpi aduentū et ꝓdicatione eius ac
discipuloꝝ suoꝝ. ꝛgentes oēs post
seruiebant. paucissimis viris
exceptis. soliq filii israhel vias dei
ambulauerūt. vnū verū deū colen
do : Et quidem nō sine testimonio
semetipsū reliquit / deest bonitate
et diuinitate sua manifestare. seq
deū esse testari per diuina beneficia
nō cessant : benefaciens totum
vniuersū Deseruiendo in esse. et ꝛ
bernando : de celo dans plu
uias et ꝛpa fructifera / estate et
ver /. implens q cibo et letitia corda
vra / Omnia em dona nature et
bona ~~gratie~~ fortune. beneficia sunt
sūm dei. cui veritas. maiestas ac
deitas per vniuersi ꝛgubernatione.
temporū distinctionem. celestium
motione. inferioꝝ ordinatione ac
prouisione ipis quoq ꝓfuit inotuit
Naturalis aute delectatio que ex
cōmunctione potentie cū conuenienti
obiecto causatur. a deo ꝓmanauit
ordinatur. qui institutor est ordis
et cohabitudinis rerū : Corda
vero / ⁊ mentes nō implentur cibo
corporeo. nisi quo ad desiderij actua
tionem : Et hec dicentes vix sedā
uerūt turbas ne sibi ymolarent
ꝓpter magnitudinē rei gestē. et
quia ad ydolatriā prone fuerunt
Hoc de sacerdote iouis nō specificat
qui forte deū suū reprobrarī iuste
et indigniter audiūt : Supue
nerunt aute quidā ab anthiochia
ꝓsidie / que fuit quinq vbi vicinior
ꝑm anthiochia syrie : et ꝓcinio
iudei / maledicti / : Et ꝓsuasis turb
cuitatis listris : lapidantes q pau
lū / Vnde et ipe scribit semel lapi
datus sum : traxerūt extra ciui
tatem tunc̄ sepulturam indignū et vt

vile cadauer : existimantes eum mortuū esse / quia signa vite non apparebāt in eo tam grauiter vulnerato. Mortuusq; fuisset nisi diuina fuisset ptate mirabiliter pseruatus / ¶ Discipulis autē eū circūdantibus quasi plangerent mortuū. et ne audeas viuere perpetuū : surgens intrauit ciuitatē / lustris occulte / p̄ diuina virtute fuit sanatus seu cōfortatus. aliter psiliri nō potuisset / : ¶ Postera die profectus est cū barnaba in derben / Ipsaone vebem : ¶ Cuiq; euangelizassent illi ciuitati. et docuissent multos. reuersi sūt lustra et yconiū et anthiochiā psidie / vbes in quibus iam ante pdicauerūt / : confirmantes aīas discipulorum / sermonibus optimis / : exhortantesq; ut pmanerent in fide / tanq̄m in fundamento virtutū. spiritualisq; vite. quo sublato. tota corruit machina spiritualis in anima : ¶ Et q̄m per multas tribulationes / a mundo. a demonibus. a p̄ua carne. et p̄ua voluntate / oportet nos intrare in regnū celoꝝ / De exilio em no venit ad patriam nisi per diuersos labores / Cotidiana quoq; nra peccata. castigationem dei paterna requirunt / ¶ Aduo autē aduersat spiritui / et quo magis p̄fectos cupimus et coronamur. eo mōrsibiles hostes grauius nob̄ insistunt / Nemo q; no est seruus maior dño suo. Si ergo oportuit xp̄m pati : et ita intrare in gloriam suā : quomō nos serui vilissimi. sine tribulationibus optamus saluari : ¶ Quis qui se dicat in xp̄o manere. debet sicut ille ambulauit. et ipse ambulare / Qui em nūc copatit xp̄o. conglorificabitur post cū eo / ¶ Hinc aut p̄ta Misit tribulationes custos. ¶ Et ite Transiuimq; per ignē et aquam /

¶ Hinc arta dicit via que ducit ad vitā. De filio seruili / matoribus huius mūdi. qui cuncta que carni molla sunt quesiuit. qui nulla volunt ferre iniuriam. nil pati p̄pter xp̄m. qui instar bruto passiones contu piscentiasq; sequunt. Deo aut saluator. Qui vult venire post me tollat crucē suā cotidie. et sequatur me. ¶ Et apl's / Non coronatur nisi qui legitime certauerit / Vbi iam illi q̄ tempus iuuentutis at sanctatis. m vicijs expendentes. spem stulta sibi confinxerūt. p̄ m̄ltū seu langore penitencia sūt acturi : ¶ Et cū constituissent illis / discipulis : p vnāq; q̄sq; ecclias p̄bros / r epōs sēdm quosca In primitiua namq; ecclia nō fuit inter istos distinctio. et frequentar eode nōie censebant. quod ad titū primo facile est pensare. ¶ Cum em dixisset ad titū. Constituas p singlas ciuitates p̄bros. et quales debeant esse p̄bri subdens paulo post ait / Oportet em epm sine crimine esse / Similiter prima ad thimotheū 3°. Post epi descriptionem. mox ad dyaconos se conuertit. Similit in exordio ad philippenses. Cū epis inquit et dyaconibus : ¶ Et cū orassent. cū ieiuniacionibus et oracionibus cōmendauerūt eos dño in quem credidērunt / Qui solus est ꝺseruator primcipalis et custos : ¶ Transeuntesq; p̄sidia. venerunt pamphiliam ꝓuinciā asie. et loquentes uerbū dei in perge / ciuitate pamphilie : descenderunt in ytaliam que sēdm hedam est ciuitas pāphilie maritima : ¶ Inde nauigauerunt anthiochiam syrie. Vnde erant traditi gratie dei. r ab alys fuis ibide exhibiti operibus gratie spūs sancti : in opus quod compleuerunt. r ad p̄dicationē et aplatus officiū. vt dictū est

capto .13°: Cū aute venissent anthiochiam .et congregassent ecclesiam nauigauerūt quanta fecisset deus cū illis / & quantū eis dedisset. virtutem et gratiā in conuersione gentilium et iudeorū quorūdā: Quia aperuisset gentibus ostiū fidei. Idest fidem / que est ianua ad cetera dona gentibus nō fuisset: Morati sūt autem tempus nō modicū cū discipulis in anthiochia / Per aute ad dei gloriam .et audiendū spiritalem exhibitionem ecclie vetulerunt / 14°

Exposicio capti quintidecimi Et quidā descendentes Act 15°

Consequenter arduā quēstionē determinat .que in primitiua ecclia multos sollicitauit: Et quidā descendentes de iudea / pserti de ihelim. erantq; ibi iudei de secta phariseorū ad xpm̄ conuersi .vt nō finū habetur: docebant fres .& xpianos in anthiochia consistentes. de gentilitate conuersos: Quia nisi circūcidamini sēm legem moysi. nō poteritis salui fieri .& observatie legis euangelice .sine custodia legis mosayce et circūcisionis. potissime vobis nō suffragat ad salutē / Non em̄ solam circūcisionē sed cetera quoq; legalia voluerūt a conversis gentilibus obseruari / eademq; ratio est de circūcisione et ceteris / propter quod ad galathas .4°. ayt aplus / Testificor omi homi circūcidenti se. quia debitor est vniuerse legis seruande: Facta ergo sedicione nō mīma pcussio et barnabā aduersus illos / Paulus em̄ et barnabas docuerūt oppositū .nec gentes a se conversas ad legalia inducerent .nisi quo ad pcepta moralia .que et a xpo iubent. sunt q; de naturalis dictamine racionis .propter quod ad eorū custodiam omes tenent: Statuerunt / & omnes fideles ibi concorditer cōdescenderunt / : Vt ascenderent paulus et barnabas. et quidam alij ex aliis / & quidā de parte aduersa: ad aplos et pbros / & sacerdotes seu seniores: In ihelm sup hac questione / ad solucionē prius habendam. Et m hoc iuxta legis dogma sapienter fecerūt. Deuteronomij 17°. legit. Si difficile et ambiguū apd te iudicū esse pspexeris. veniesq; ad sacerdotes. et illi indicabūt tibi iudicij veritatem / De hac re scribit ad galath̄as aplus. Deinde post annos quatuordecim ascendi iherosolimā cū barnaba assūpto et tito. et contuli cū illis euangeliū quod predico in gentibus / Circa qđ oritur questio / Nam dictū est supra. Iussi fuisse aplos .ut duodecim annis in iudea predicarent / quomo ergo quartodecimo anno conuersionis pauli. quidā eorū in ihelm sint inuenti: Ad quod videt scolastica hystoria .44. tertiodecimo anno exisse reperit .nō tamē stetit in toto veh quierūt iudeā: Deda quoq; huc apt. Decimus petrum et paulū aplos anno post dm passionem 38°. idest. Vltimo neronis anno passos martyrū / in scolastica hystoria fertur .anno .39°. anno passionis. forte liber expositionis bede quem vidi non fuit correctus. Petrus autem .25. annis in cathedra epali sedit rome / Ex quibus colligit. quia eode anno. quo paulus nunc scribit ascendisse ihelm petrus quoq; ascenderit roma. Quo pgens transiuit per anthiochiam vt confirmaret subditos suos. quibus iam ante pfuit septem annis. quibus in anthiochena sede resedit / Et in hoc transitu per anthiochia restitit ei

paulus quoma discernebat tibos. Unde ad galath' loquit paulus. Cū venisset cephas anthiochiam i facie restiti ei : Illi ergo. videlicz paulus et barnabas : deducti ab ecclesia . anthiochena / aliqui em fidelium loci illius. ad spectu pgebant cū eis . : Venerunt semtem et samaria .v. ad regiones has : navigantes / ad gloriam dei : conuersionem gentiu, et faciebant gaudiu magnu omnibus fratribus / Qui tamen veraciter cui tatui. de, premoꝝ sicut de gtua gloriabantur salute . pserti qꝫ xpi passionem sic fructificare cernebant . : Cū aute venissent iherosolima recepti sunt ab ecclia. et ab aplis et senioribus / qui pfuerut ecclie illi. et maxime iacobus tunc ibi antistes / Denicz sicut ad galath' 2o habetur / Petrus iacobus et iohannes tunc erant ibidem : Admirantes quanta fecisset deus cū illis / sicut in fine precedentis capli dictu est atqꝫ expositu. Unde ni aliquis quenda aut quosda conuertit. non sue id assumebat virtuti sed gre dei . nec in se. sed in dño gloriet : qꝫ veluti gmnde est beneficiu dei . qꝫ unu hoiem fecit sibi cooperatore in conuersione ac salutione alterius / : Surrexerut aute quida de heresi phariseoꝝ qui crediderunt / Isti pharisei credentes dicit de heresi phariseoꝝ. vel quia de eoꝝ secta ante conuersione fuerut sicut et paulus / vel quia legalia cū euangelio primaliter obseruanda dicentes . nō catholici sed heretici extiterunt : Dicētes quia oportet circūcidi eos .v. gentiles diuersos : precipere quoqꝫ apostolos / et pdicatores siue prelatos. inferioribus ustis. et cunctis ad xpm conuersis sibi dimissis : seruare legem moysi / non solu quo ad precepta moralia . sed etia cerimonialia et iudicialia : Conuenerutqꝫ apli et seniores videre / de hoc negotio mentis .v. considerare et diffinire : de verbo hoc . Cū aute magna inquisitio fieret / pro utraqꝫ parte multis argumentis addictis : Surgens petrus dixit ad eos / Propter reuerentiam tam venerandi ac sancti coetꝫ presertim iacobi apli atqꝫ epi ibi tunc psidentis. Et item ut melius inter fut audientiu surrexit arthaplus . In quo et humilitatis reliquit exemplu : Viri fres. vos scitis qm ab antiquis diebus .v. ante multos annos videlicz nō dui post xpi ascensione atqꝫ paracleti missione : In nob elegit deus per os meu gentes audire verbum euangelii et credere / dest. me , primo deus destinauit ad pdicandu euangelium legem gentibus. puta cornelio centurioni et suis. quibus et per me fidem gratiamqꝫ misit : Et qui corda nouit deus .v. deus infallibilis iudex cordiu humanoꝝ inspector : testimoniu phibuit / illos sibi placere. et me sdm eius beneplacitu illis predicare : dans illis spm sanctu / in sigo visibili siue sensibili etia antequm baptizarent. : sicut et nob / dedit in die pentheostes : Et nichil discreuit inter nos / cū cū de ex iudaismo credentes : et illos / ex gentilitate conuersos : fide / formata que p dilectionem operatur ; purificans corda eoꝝ / non obseruantes legis. quia credendo. nō legem seruando . meruerunt accipere spiritu scm. Iustus em ex fide uiuit . et per fidem habitat xpus in nobis . qui in eum aut fiducient . Fides tua te salua fecit / Nam fide . error et ignorantia mentis cordis repellitur, oculus mentis in ultimu finem dirigit . Vis intellectiua in cognitione se reducit . et dec

pfecte se subicit assentiendo seu adherendo hijs que coprehendi nequit
pter auctoritatem et veneratiam
prime et inviolabilis veritatis: Nunc
ergo quid temptatis deum. et aut labo
ritis diuine dispositionem resistere. et
aliter qm̃ ipe uissent pagere. Vtpote;
iponere iugu. et omis observationis
legalis: sup cervices. et vires operatiuas: discipulorum. xpianorum pfiti
gentiliu diversor: quod neq; nos. neq;
patres nri portare potuim⁹/ pter
multitudinem preceptor legis. et eorũde
rigorem. Vt enim asserit valbi moyses
tot erant precepta in lege. quot sunt
ossa in hoīne saluet/
Veni. cu certu sit deu impossibile no
uisse. dicente ihēmimo in expone
fidei catholice. anathema sit q̃ dicit
deum aliq̃d impossibile precepisse/ Onus
preceptorũ legalium iportabile fuisse
iudeis asserit. no qz simplicit observari no poterant. ꝛ qua difficilima
fiunt vniuersa servare. Dicq; patres
legis dicunt ea non potuisse ipleri.
ob difficultatem. no ob absoluta difficultate impossibilitatem. Vnde nonnulli
eorũ ea servasse nostrum. sicut de
iosue scriptum est. iosue. xj. Non
preteriuit iosue de omnibus mandatis
dñi ne vnu quidem verbu quod preceperat
moysi/ : Sed per gratiam dñi nostri
ihesu xpi saluari credimus/ Hoc
verum est. siue gratiam accipiat pro
habitu gratie gratum facientis. siue
pro quocuq; gratioso auxilio xpi/ siue
pro virtute et merito passionis ipius
merito eiꝰ. Virtus et gratia xpisti
passionisq; eius. nobis p sacramenta
ecclie applicat. et quicquid virtutis
salutis aut meriti in nob consistit.
per meritu xpi nob ipenditur. Inter
qd scriptu est iohannis primo/ Lex
per moysen data est. gratia et veritas
per ihm xpm facta est. De quo ysaye
dicitur/ dñs posuit in eo iniquitates
omnium nrm. cuius liuore sanati sumus/
Hinc subdit: quemadmodu et illi.
videlicet patres nri. pres veteris
testamenti. qui omnes per aduentum
ad opem. passionem. et meritu regis
messie. saluari speribant. erantq;
ei per fidem caritatem et spem coniuncti. Vnde et abrahã ante circumcisionem placuit deo per fidem. Nec tñ
quisq̃m illorum sine xpi passione et
et merito. ab originalis peccati vinculo
quiuit saluari aut patria introire
Hinc genesis xlix. iacob previdens fatet
Salutare tuum expectabo dñe: Tacuit
autem omis multitudo/ Etem in
tam ponderosa timoris tu no desinit
quepiam leuiter loqui. aut tanti aplm
interrupere verba. sedm qd in ecclesiastico legitur. In medio seniorum
ne aderas loqui. Item mq; audi taceas
et pro veneratia accredet tibi bona
gratia: Et audiebant barnabam
et paulum narrantes. quanta fecit deus
signa et prodigia in gentibus p eos/
Per que verba argumentatio sancti
petri confirmabatur. Quo enim inter
gentiles deus illa mirabilia fecisset
nisi et aplorum istorum predicatione. et
illorum conversione acceptasset. Consequenter inducit. Dissimilitudinem sententia
iacobi ihersolimitani epi. qui pontificali auctore habuit determinatione
proferre: Et postq̃m tacuerat. respondit iacobus/ Vnde in tractatibus
consiliatiuis nullus debet precipitare
quid loqui aut iudicium usurpare/:
Viri fratres audite me/ Cum hec
fecit populus: contra eos q tediosa
plurietate verba multiplicant: Symon
narrauit. quemadmodu deus primu

visitauit .ꝛ tñ se dignatus est :
sumere ex gentibus populū nōmi
suo .ꝛ ad sempiternā gloriā quosdā ex
gentibus .ad fidem conuertere: ¶ Et
huic concordant verba ꝓphetarum /
quorū multi de gentiū illuiatione
vaticinati sūt̄ .potissime ysaias
ozee quoq; et daniel sicut scriptū
est .amos nono: ¶ Post hec reuertar
et edificabo tabernaculū dauid quod
cecidit. et diruta eius reedificabo. et
erigam illud .vt requirant ceteri
hoīm dñm .et omes gentes sup
quas invocatū est nome meū dicit
dñs faciens hec / ¶ Notū aut̄ scīp
tura allegat lucas secundū tñslati
onem septuagīnta. Nostra vero tñs
latio habet sic / : In die illo suscitabo
tabernaculū dauid quod cecidit. et
reedificabo aperturas murorū eius
et ea que corruerant restaurabo .ꝛ
et reedificabo sicut in diebus antiq̄s /
vt possideant reliquias ydumee
et omes nationes .eo q̄ invocatū
sit nomen meū sup eos dicit dñs
faciens hec / Itaq; sensus est : Post
hec .ꝛ post israhelitarē plebis dis
ꝑsionem ꝑ omes gentes seu legis mo
sayce cursum : reuertar / ꝑ multi
plicis gracie mee effectū .post vo
cationē filiorū meorū missionē in mundum :
: et edificabo / In fide .moribus .sa
cramentis .virtutibus: tabernaculū
dauid /.ꝛ ecclīam xp̄i : q̄d cecidit /
per vitia et errores / ꝑsertim per
ydolatriā .ante legem et sub lege /
Itaq; ꝑ ecclīam xp̄i hoc loco designat
omnes fideles .a principio mundi
usq; ad finem ꝑmanentes / ¶ De qua in eā
ꝑsona dicit. ¶ Simile est regnū celoꝝ
homini patrifamilias .qui exiit
primo mane .conducere operarios i
vineam suā. Ubi ꝑ primo mane
prima mundi etas intelligitur / Porro
q̄ per dauid intelligit xp̄us ad litꝝ .
patet in diuersis locis scripturē .viz
iiij. Regū .xj. ¶ Seruient dño deo suo et
dauid regi suo .¶ Et ezechielis xxxvij.
¶ Ego ero eis in deū .et famulus meus
dauid princeps eorū: ¶ Et diruta eiꝰ
.ꝛ per transgressionē legis naturalis
et scripte destructa atq; diuisa : reedi
ficabo / omes gentes in ecclīastica vñ
tate colligendo : ¶ et erecta illud .ꝛ ad
celestia eleuabo .et multis miraculis
beneficiisq; ꝓclaris honorabo : ¶ vt
requirant ceteri hoīm dñm .ꝛ gen
tiles quoq; iusta cernentes conuertāt
ad xp̄m : et / ꝓ eo dest : omes gentes
sup quas invocatū est nomen / que
post conversionē sua me sup se invo.
carunt. et ꝓ quoꝝ conversione .sci
patres me orauerunt : Notū est a scło
dño opus eius .ꝛ eternaliter ei innotuit
quicquid in tpe fecit .et q̄d de gentiū
conversione operari decreuit. Juxta
illud ecclīastes .xxxij. ¶ Deo .inteꝝ creavit
omnia sunt̄ coniuncta : Propter quod ego
iudico / tanqm̄ ep̄us : Non inquietari
eos qui ex gentibus convertuntur ad dñm /
.ꝛ gentiles conversos no esse turbandos
seu aggravandos ꝑ obiectionem ad
seruanda legalia : Sed scribē eis ut
abstineant se a contaminationibus
simulachroꝝ .ꝛ a cultura deoꝝ /q̄b9
alia no mundat sed maculat / Vel con
taminationes simulachroꝝ vocantur
comestiones ydolotitoꝝ .viz sacrificioꝝ
ydolis oblatoꝝ .q̄d fuit in lege ꝓhibi
tū : ¶ Et fornicatione / qua gentiles
reputabant opus naturale actuatū /
: ¶ Et suffocato esu / cuiuscūq; animalis
ꝑ suffocationē occisi : ¶ Et sanguinem /
.ꝛ sanguinis effusione vel manducatione
cū sanguine / Horū quatuoꝝ tria sunt
ad cerimonialia legis expectantia .s.
primū .tertiū et quartū .que idcirco
apli gentibus ꝓcepere .quatēs cum

udeis conuersis. concorditer coalesce
rent. ac socialiter viuerent. sicut
frequenter in societate plurimorū ex
diuersis nacionibus collectorū. aliqua
ordinare pro pace eoī ad tempus
Postmodū vēo euangelice legis vitate
plenius elucidata. cessauit obseruātia
hoziū. quia ut ayt saluator Non
quod intrat in os coinquinat hoīem.
Omnis quoq; creatura dei bona. nichil
q; reiciendū quod cū gratiarū actione
sumit. sanctificatur enī p verbum
dei et oratione. Moyses enī. a
tribus antiquis. habet in singulis
ciuitatibus. qui ei. x scripturas et
libros eius: pdicent in synagogis ubi
p ome sabbatū legit. Dor melliger
est. de oribus iudee. et aliaq; finiti
mis quibus dispersi fuerūt iudei. ubi
a tpe siue dispersionis libros legis
habuerūt atq; legerūt. qui etiam ad
xpm conuersi. no primus legalia omi
serunt in toto. sed paulati. quousq;
eam' diuulgato. detrimentū ceremo
nialia omittendi. Tunc placuit
apīis et seniorib; cū omi ecclia. ihe
rosolimitane: eligere viros ex eis. q
mittere. eos: anthiochiam cū paulo
et barnaba. Ymen enī concorditer
verbis petri et iacobi consenserūt.
Deinde viri illi electi exprimuntur
: Iudā qui cognominabatur barsabas
et silam. Viros primos in fidibus.
x post apīos inter nobiliores seu
eminentiores. in quibus dona gre
clarius eminebant. Supra quoq;
cpo. capto dictū est. q ioseph cum
matthia ostituerūs. vt vnus eorum
apīus fieret. cognominatus sit bar sa
bas. qd int'pretatur. filius quietis. et
et forte ab excellentia huius pfec
tionis seu gratie contemplationis
sit vocatus est iudas iste: scribētes
x scripta epīam diriguentes: p man'
eoz. Videlicz iude et silee. no pauli
et barnabe. quia in hac causa pauci
fuerūt: Apostoli et seniores fratres.
hoc qui sūt anthiochie. et syrie et
cilicie fidibus ex gentibus. x de genti
litate diuersis: Salutē. x veram beati
tudinem optant. Porro syria. que
hebraice dicitur aram. vergo est inter
fluuiū euffraten et mare magnū usq;
ad egyptū pingens. maximas habet
pūncias. Cylicia vero nomē pūcie
est. nā et paulus de tharso urbe cili
cie fuit: Cum audiuim' q; quidā
ex nobis exeuntes. viz pharisei pfa
ti credentes: turbauerūt vos. euer
tentes aīas vras. a tranquillitate et
sinceritate euangelice conuersationis
: quibus no mandauim' vt ita de
berent legalia obseruanda: placuit
nob collectis in vnū. corpaliter ac
spiritaliter. q de eoī consensu acta
sit hec. vno de xpi inspiratione
qui ayt. Vbi fuerint duo uel tres co
gregati in nōe meo. ibi sū in medio
eoz: Eligere viros. videlicz Iudam
et silam: et mittē ad vos cū carissimis
nris barnaba et paulo hominibus
qui tradiderūt aīas suas. x mortis
periculis exposuerūt. duriis laborib;
manipauerūt. pro nōie dni nri ihu
xpi. x ex eius amore. pro catholica
veritate ad nrum honorem: Missim'
ergo iudam et silā. qui et ipi vobis
eadem verbis referent. que in epla co
tinent' vt sitis certissimi de mea res
ponsione verbis et scriptis instructi
: Visū enī est. x bonū apparuit seu
placuit: spūi sco. qui in illis locutus
est magister. et arbiter siue protestatus
existens vbi vult spīrat et ea que
vult loquit': Et nobis. spūs sancti
illuiatione edoctis. no sensu humano
sequentibus: nichil vltra vob ipone
oneris. x obseruande legalia: qm

hec necessario / obseruandu ꝓpter
causas ꝓtractus : Vt abstineatis ab
immolatis simulachroꝝ · et sanguine ⁊
suffocato / que verba iam exposita
sunt : et fornicatione / qđ no ad ce
rimonialia · sed moralia spectat ꝑ
cepta / Nec dubiū quin paulus
et barnabas · de fornicatione idipm
docuerint : ab apl̄is tamē ipetrat :
vt a gentibus forcius obseruetur /
: A quibus custodientes vos · bene
agetis / ⁊ meritorie · iuste et obedien
uetis simul et alia a xp̄o tradita
adimplentes : Illi ergo dimissi ab ea
thesolomitana : descenderūt anthi
ochiam · et congregata multitudine ·
epistolam · Quā cū legissent gauisi sūt /
gentiles conuersi : sup cōsolatione /
⁊ de cōsolatoria ista epl̄a · per qua
a legalium iugo exonerabant : Iudas
autem et silleas · et ipsi cū essent
ꝓphete / spiritu em fulserūt ꝓphe
tico · et apl̄ice ꝑfectionis viri fuerūt
: Verbo plurimū oblati sūt fratres
et confirmauerūt / in fide atq; vir
tutibus / Saluberrima em documēta
et scripturaꝝ allegationes · cū finali
remuneratione ultorꝝ · ac ipiorū ꝓpo
suerūt / quibus auditis fres cōfir
mi bonis actibus roborabant · in mun
dicitia · et diuitatis amore ar
uerunt : Facto autē ibi aliquāto
tempore · dimissi sunt cū pace / ab an
thiochia · a fratribus / illius vrbis :
: ad eos qui miserūt illos / silas qui
m ihrlm erant / hortāte de silea
accipiendū no est · quia cū paulo
remansit / Nam sequit / Visū est
autē silee ibi remanē. Iudas autē
solus abijt ihrlm paulus autē et
barnabas demorabant anthiochie /
Tunc ipletū fuit · qđ ait paulus /
cum venisset cephas anthiochiam
in faciem restitui ei : docentes et cū
gelizantes / cū alijs pluribus viris
sanctis in anthiochia existentibus ;
: verbū dei / Verū · qđ dictū est /
Visū est autē silee · vsq; ad id. paulus
autē et barnabas · no est de textu · ner
habet in greco · neq; in libris correctis ·
sed olim ex hoc salutem addidit · inserū est
textui : Post aliquot autē dies dixit
ad barnabā paulus · Reuertentes
visitemus fres p vniuersas ciuitates
in quibus pdicauim9 verbū dni · quo
se habeant · ⁊ redeuntes ad eos vi
deamus qualiter stent in fide · ceteris q;
virtutibus / In quo patet · quanta
fuerit in paulo · circa sollicitudo ecclie
: Barnabas autē volebat secū assu
mere iohannem · qui cognominat marcū /
de quo dictū est supe : Paulus autē
rogabat eū / ē · barnabā : vt quia /
iohannes : discessisset ab eis a pam
philia / sicut xp̄o cū scriptū est : Et
no isset cū eis in opus · ⁊ opus dei
viriliter aggressus no fuit · videlicet
pdicationis officiū · seu pfectionis
periculū / Inde timore imminentiū
fraudū abscessisse videtur : no debere
retrahi eū / in comitatu · ne rursus
deficiens · alios suo scandalizaret pa
uore · Predicantes etenim verbū dei · po
tissime inter infideles · stabiles esse
debent / ⁊ perseuerāti · et pro fide seu equi
tate mori parati : Facta est autē
dissensio / inter paulū et barnabam /
Ista dissensio non fuit victiosa · sed
potius a spū scō · vt sancti viri ab
invicem separati · maiore fructu pdicādi
ꝓficerent · dū in pluribus locis at
q; gentibus · verbū dei disseminarent
Vterq; enim ex racionabili motiuo

motiuo. nec quicqm ꝓpriꝰ comodi
quispiam eoꝝ quærebat. sed bonum
comune / Nec em ex ꝓpaciencia aut
simili passione. sed racione distincte
separabant. Vide sdm doctore et
pacti atq; concordie aliquid nō re
pugnat. q aliqui in duobus discor
dant. dūmodo in vno discordent tm
sint concordes. et sic fuit in casu. /
Nam et paulus et barnabas con
cordabant in hoc. vt id faceret quod
fuit magis pro dei honore et euan
gelice ꝑdicationis ꝓfectu: Ita ut
discederent ab inuicem. Et barna
bas quidem assumpto marco nauigat
cet cypri / de qua fuerat natus. /
Dicat aute hoc loco scolastica his
toria / Ex eo q barnabas noluit
marcū dimittere ꝓpendit fuisse eius
cognatus: legunt em fuisse consō
brinū. Iuxta illud ad colosenses. Et
Salutat vos aristarchus et marcꝰ
cosobrinus barnabe; Paulo aute
electo sylea / in adiutore et comitem /
: profectus est / ab anthiochia: tra
ditus / a oblatus seu commissus: gre
dei / tamq̄m fortissimo adiutorio. sine
quo michil valebat / : a fraturbus /
anthiocenis. pro ipso deuotissime in
uocantibus: Perambulabat aute
syriam et cyliciam cōfirmans eccliaz
a fideles quoscūq; inuenit: precipiens
eos custodire precepta apl̄oꝝ et semꝑ
qui in ihrlm erant / et aliqua pro
salute fideliū instituerunt seruanda
sicut et ꝓcedenti capitlo de quatuor
punctis inductū est /

Expositio capli 16i. Venit aute /
Circaliuꝰ sextus decimus /

Hoc loco usq; in finem
voluminis. prosequitur
sanctus lucas ꝓdicationes actus
atq; ministeria pauli apli: Venit
aute paulus / in dertben
et lystrā. ciuitates pricie lycaonie /
: Et ecce discipulus quidā erat ibi /
a nomine lystris: nōie thymotheus / iam
xpianus effectus filius mulieris ju
daee cuiusdā patre eius fuit cuīdā
: fidelis / quia natione fuit iudea
religione vero xpiana. Qui eadem
de ad thimotheū pmo scribit apls
alloquens thymotheū. Recordacī
onem accipiens fidei que est in te
nō ficte / sicut et habitauit primū
in auia tua loide. et matre tua eu
nice: Patre gentili / Pater ei ipi
fuit gentilis. Iudei naq; dispersi
ssim cū alienigenis contraxerāt
: Huic / vtpote. thimotheo: testi
monium bonum phibebant: qui in lystris
erant et yconio fidei. a in vicinis
illis: hunc voluit paulus secū ꝓfi
cisci / Videns em q idoneus esset
et alios ꝑdicare ac ꝓsidere. magnum
q̄ secū fructū afferre / Veritime
in scolastica historia fertur. q primo
fecit eū epm fidelium in lystris ma
nentem. postea duxerit eū secū: Et
assumens circūcidit eu / propter iudeos
qui erant in illis locis. ne scandali
zarent. habendo em nō circūcisū
seu intuendo. q iudeus marcū sus
iret et ꝑdicaret cū paulo. Illa at
circūcisio. q̄ius nō fuit necessaria
tm licita fuit ad removendū scanda
lū pusillorū. legalia em tunc ad
temp̄ poterant a iudeis cōuersis
seruari dūmodo spem in illis non
ponerent / p. iustificati. nō subito erant
tollenda. et quasi cū honore mater
synagoga sepelienda / Faciebant
em omnes q pater eius gentilis
erat ideo nō ꝓmisit suū filiū cir
cūcidi. qd et iudeis illis notum

Actum apl'oz

Ca^m xvi

: ¶ Cū aut̄ ptransissent ciuitates / / paulus . sylcas et thymotheus tradebāt eis x xp̄ianis m vrbib⁹ illis morantibus: cōmisezūt doḡ / mata que erant decreta / seruari / : ab aplis et seniozibus qui erant ihezosolimis / qui tanq̄m p̄cipa / lissimi ceteris certa documenta ser uanda sanxerūt ac insinuauerunt / : ¶ Et ecclie quid̄ / ptic̄ulares per / duisab⁹ p̄uincias : confirmabant / fide q̄ tūc p̄necessaria fuit. ymo et / cunctis vrtutibus p̄apaliter / a / spū sancto. ministeriali⁹ vero ab apos / tolis adiutozibusq; ipoz : ¶ Et abū / dabant mō cotidie . Ita q; omi die plures ꝺuertebant ad fidem : ¶ Trans / euntes aut̄ frigiā / p̄uīcīā asye: et galacie regionem / etiā asye / Dicit⁹ beda . / galliā p̄uīcīa asye. ¶ gallus vocabulū trahens . qui m auxiliū a rege bithinie euocat⁹ / regnū cū eo . facta victoria . diuisset . et ita deinde grecis admixti . primo gallogreci . postea galathe fuit vōti / : vetiti / x phibiti : fuit a spū sc̄o / per reuelatione interna . seu aliomo: / : loqui verbū dei in asya / ¶ Et hoc forte q; spūs sc̄us p̄uidit asianos tunc non credituros . ideo ne grauiꝰ caderent . phibuit eis p̄dicari / Vel qua altera apto . puto ydoneam . hanc ministrandā seruauit p̄uīcīā: ¶ Cū aut̄ venissent missiam / que est p̄uīncia asye . et nit⁹ cohs vertunt / / Est aut̄ altera eiusde nois iuxta damibū fluuiū : teptabant ire bi / thiniā / ¶ Bithinia et nomen p̄uīncie asye minozes . et ibi ciuitatis m et / : ¶ Et nō p̄misit eos spūs ihu / Illuc ire ad p̄dicandū . eisde zacomb⁹ que de p̄cedenti prohibitione sunt assignate / (Nam et lucas post in bithinia p̄dicauit / ¶ Porro spūs ihu est spūs sanctus . de quo ait aplus Si quis spm̄ xp̄i nō habet . hic nō est eius / ¶ Appellatur q; demū spūs sanctus . spiritus ihu seu xp̄i . quia ab ipo sc̄dm suā dīnam naturā procedit atq; in ipo sc̄dm naturā humanam plenissime requieuit . et quesiit . iuxta illd ysaie . Spūs dn̄i sup me . eo q; vnxerit me : ¶ Cū aut̄ ptransisset / missiam . descenderunt troade / ciuitatē asye maritima . que et antigonia est vocata : ¶ Et visio per noctem / paulo ostensa est / Ista fuit ymaginaria visio . et facta videtur in / somno . Deinde visio ipsa describit: / : Vir quidā macedo . x effigies viri / macedonis . Vel sc̄dm bedā et scolas. q; / hystoriā . angelus gentis illius in / similitudine viri huius : ¶ Erat stans / deprecans . s . paulū et dicens / ¶ Transiens in macedonia adiuua nos / Ad consequendā salutē / Certū est q; ymagines verū istarū . et verba interna . angelico ministerio / formabant in vi ymaginatiua sc̄i / pauli . sicut in ꝓphetis visionib⁹ / fieri ꝺsuevit : Vt aut̄ visu vidit / spūtalit̄ intellexit : Statī die facto / : quesiuim⁹ ꝓficisci i macedoniā certi facti . q; vocasset nos dn̄s eua / gelizare eis / ¶ Hoc loco fo. lucas p⁹. / cōmunerat se socius pauli / Mace / donia aut̄ est p̄uīncia grecorum / nobilissima . et virtutibus alexandri magni nobilior facta : Nauigantes / aut̄ a troade recto cursu . venim⁹ / samatracham / que est insula i pa / ctusiaco sinu : ¶ Et sequenti die nea / polim / Ciuitas est certe . que est / p̄uīncia asye : ¶ Et deinde philippos / que est ciuitas m p̄ma parte ma

cedonie. a philippo rege. pre alexandri magni nomen sortita. Cuius fidelibus missa est epla pauli. que ad philippenses intitulat. que est prima pars macedonie. qua pma occurrit intrantibus macedoniā. ab ea parte. qua paulus de mari egrediens cam ingressus est: Ciuitas colonia. Dicitur aute colonia ciuitas que deserta indigenarū. nouis ipleta habitatoribus atq; cultoribus. vnde a cultu agri. colonia dicta est/: Eramus aute in vrbe hac diebus aliquot. conferentes cū ciuibus vrbis. Die autem sabbatorū egressi sumus foras porta iuxta flumen vbi videbatur oratio esse/ Et sedentes locuti sumus mulieribus que conuenerant. Et quedā mulier nomine lidia purpuraria ciuitatis thyatirenorum x sponte de vrbe thyatira que nomine que fuit vrbis asye. de qua aperalipsis 2° habet. Angelo thyatire ecclie scribe. De qua vrbe fuit her lidia oriunda. si in philippis manebat/ Dicit aute purpurarem sedm beda qz vendit purpuram. vel sedm alios. textores illius. Colens deū/ qui venit est iam ens fuit vt legit. de gentilitate ad iudaismū conuersa: audiuit verba mea: cui⁹ dns aperuit cor intendere hijs q dicebant a paulo/ Homo enī foris sensus mouet auditu. sed nisi deus intus mentem tangat atq; illuiet frustra est strepitus. Ideo aut saluator Nemo venit ad me nisi pater meus traxerit eū: Cū aute baptizata esset ipsa et domus x soboles seu familia: eius. deprecata est dicens. Si iudicastis me fidelem esse dño. x veraciter xpiānā: intrate i domum meā et manete ibidem/ ad libitum/: et coegit nos/ Ex quibus constat qz opulenta fuit. grata et multū deuota: factū est aute euntibus nobis ad oratorem x ad locū pro hor aptū: puellā quādā habentē spm phitonem obuiare nobis. que magnū questū prestabat dnis suis diuinando. Apollo. qui et phitonicus fuit cuiusdā diuinationis. qua veritas a mortuis inuestigat. per suscitationē defuncti psagiale. vel a viuis qui ventilante diabolo secreta seu futura denūciant/ Et vni her faciētes seu tales dicentes. vocāt phitones. a phithone apollīne/ mulieres aut phitonisse/ Et iuxta pmū modū dictū mulier phitonissa de qua pmo capitulo scribit. saul petisse suffragiū. Sz iuxta istū modū her puella phitonissa asseritur/: que diuinando x futura a secreta ex demonis reuelatione pandendo/: magnū questū x lucrū contulit dnis/ quare ipa fuit nulla. quia pro pio ad interrogata respondit/ Interea sicut in scolastica historia dicitur dupliciter intelligi potest ista puella fuisse phitonissa/ primo qz p spm phitonis operabat aute magica. sicut mulier illa pmo regū/ que per magicā artē fecit demone apparere in similitudine alicui defuncti. ad cuius de cultus responsū. Secdo qz spū phitonico vexabat. sicq; aliqui asserit eam phitonissā fuisse atq; obsessam. nam demon habitauit in ea dum p ipam

Actum
apl'oz

Ca^m xvi

responsa. ¶ Quezit quomo puella ista habuit spiritū phitonem. ¶ Et vndendū. q̄ p̄ spm̄ phitonē intelligi potest dyabolicus spūs. per autem a phitone apollinē inventā eundē. apparens. siue cooperans atq̄ vndens. dñi p^o regū xxviii^o. scribit saul dixisse. Querite michi mulierē habentē phitonē. ¶ De hac autē diuinatione loquit thomas in ii^a ii^e questione .xcv^o. ¶ Per subsecuta paulū et nos. clamabat dicens. isti homines serui dei excelsi sunt. qui annuciant vob̄ viā salutis. videlicz. euangelicā legem et dinozū preceptozū custodiā seu fidem cristianā. que oia sunt via ducens ad salutem eternā seu xp̄m. qui ait. Ego sū via. et nemo venit ad patrem nisi per me. ¶ Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem paulus. de pertulo et infestatione puelle. conuersus vultu. ad puellam. zetro se vociferantem. dixit spiritui. precipio tibi in nomine ihu xp̄i exire ab ea. Quia indignū fuit. ut verbū euangelij. spūs mundus. deo ip̄i iussit ei exire. ne qui ei audiebant vera loquente crederent postea mendacia proferenti. Veris em falsa admiscere demones assueuerūt. Vnde in hoc facto paulus imitatus est xp̄z. qui ut marci p^o habet. demoniū dicenti. Scio q̄ sanctus dei. dixit obmutesce. et exi de homine.

¶ Quezit quo ipellente locutus est demon aduersarius humane salutis verba memozata de paulo cuiusq̄ sectis. ¶ Et vndendū secm quosdam q̄ bono nature hoc dixit. q̄ nature ei bonū est. verū cognitū confiteri. ¶ Alij dicunt. q̄ cogente spū sancto hoc effecit. ¶ Aut namq̄ certa hoc vidit

Non voluntatis ista confessio est. quia sequitur p̄mū confitendi. ip̄z timore spūs sancti cogente. vera. mendax spūs locutus. non ausus luce pte sua vltra celare virtutes. ¶ Petrum autē dixit. quare tu exarsas iustitias meas. ¶ Verū contra hoc obiciunt quida quod dictū est. Dolens autē paulus. s. de illo clamore. non em doluisset de eo. qd a spū sancto factū fuisset. nec illud ip̄ediuisset. ¶ Sed illa instancia facile soluitur. Nempe qd dicitur. Dolens autē paulus. no oportet ad veritatis illius protestationē referre. sed ad talem tabe puelle. ¶ Rursus. et si de protestatione veritatis p̄ demone facta dolebat. hoc no erat magnū ibi fuit enunciatio veri. sed magnū id mala intentione fiebat. ¶ Et ne veritati spūs nequam tamē falsa miscet. ¶ Videntes autē dñi eius. puta puelle. quia exijt spes questus eozū. et amplius fiducia no haberent. solita lucra obtinendi per diuinationem siue ancille. ¶ Apprehendentes paulū et silam. p̄duxerūt in forū ad p̄ncipes. quoz fuit iudicare ip̄os et punire. ¶ Et offerentes eos magistratib̄ dixerūt. Hi homines conturbant ciuitatē nr̄am. et consuetudines. quas non licet nob̄ suscipere neq̄ facere cū simus romani. et romanis confederati ac subditi. ¶ Iam enim ordinauerūt romani. ne sine approbatione senatus. aliquis de nouo diceretur aut coleretur deus. ¶ Et concurrit plebs aduersus eos. et magistratus. cito credentes omi

spiritu : Et sassis tumas eoꝝ / tanꝙ
hoim pessmoꝝ ac vilu : fusserũ
magnatus urbis eos cedi. Et cum
multas plagas eis iposuissent. misse
runt eos in carcerem / in hac puni
one fecerũt contra romanos sicut
misa dicitur : Precipientes custodi
ri diligenter eos custodiuit / tanꝙ
valde damnabiles / : Qui cu tale
ptiu accepisset. misit eos in interiore
carcerem / qui fuit forte pfundior pe
nalior. et inconstringibilior : Et pedes
eoꝝ strinxit in ligno / ne quoꝙ mo
effugerent : Media aute nocte paulus
et silas adorantes laudabant
deu / in tot aduersitatibus gras cu
gaudio referentes. Iuxta qd legitur
Media nocte surgebã ad confitendum
tibi : Et audiebant eos qui in custo
dia .r. in carcere : erant / qs tam ala
criter deu laudarent / : Subito vo
terremotus factus est magnus.
Ita vbiqꝙ. neꝙ a causa naturali. sed
vbi fuerut detenti. Et a virtute
angelica. ad demonstrandũ sctate
et virtute ordinis ipoꝝ / pter qd
aut beda. Feruoro aplm pectoris
et virtus eoꝝ exprimit. du et
illi / magnos in hmo carcere cru
cient. et eoꝝ laudes terra cõmouit
carcer ita fundit. concussit et ape
ruit ostia, atꝙ ipas postremo vin
culatoꝝ cathenas resoluit / hmt
subditur : Ita ut mouerent funda
menta carceris. et statim aperta sut ia
ostia. et demissoꝝ / nõ pauli et silee
dutxat. sed oim qui erant in carce
qui meritoꝝ principes facti sut aplorꝝ
sanctorꝝ : uincula soluta sut / pstate
angelica ac diuina : Expergefactus
aute custos carceris. et videns ianuas
carceris apertas. euaginato gladio
volebat se interficere / puc tristitia et

dolore : estimans fugisse uinctos. et
ob id morte. substantia de puniendum
se reputans : Clamauit aute paulꝰ
voce magna dicens. Nichil tibi feceris
mali. Omnes enim hic sumus / Spꝰ
reuelante vidit in mente qud carcere
custos mcepit. cuꝰ dapnationi co
patiens affectuose ille exclamauit ;
: Petroꝙ lumie / a mistris suis : mꝰ
ipressus est et tremefactus / de effectu
bus tam miraculosis : Prodit pau
lo et silee ad pedes / sanctitatem et
uirtute eoꝝ admirans honorem
q mitariꝙ cupiens : Et pducens eos
foras / ꝙ. extra carcerem / in quo patꝙ
q amor aplorꝝ abstulit ab eo tyro
cinii sui. contra quoꝝ eductu
eduxit aplos / imo et amor vere
salutis ad hoc ipm induxit. Nam
subdit : Dñe. dñi. quid me oportet
facere vt saluus fiam : Et illi dixe
runt. Crede in dñm ihesu / deu et
hoiem. in quẽ credit sm qd deus est
pter qd dixit aplus. Creditis in deu
et in me credite / Porro in hmõ credere
et ueritate et opere fidem ornare :
Et saluus eris tu et dom tua / i. est
domestici tui. tuus sequendo exemplu
: Et tollens eos .r. ad meliora sue dom
loca introducens eos / : In illa hora
noctis lauit / plagas eoꝝ / corpales
ut lauarent ab eis sue plage spuales /
: Et baptizatus est ipe et oĩs dom
eius continuo / Non dubiu qm ante
baptizationẽ hant aplos pdicantes
illis diffuse de misteriis fidei xpiane :
Cuꝙ pduxisset eos in domu sua appo
suit eis mensam / ad corporale refec
tionem. a quibus mente fuit refectꝰ /
Ver mdetens fuit aplis tam mane
sed ante auroꝝ comedere. qui flagel
lis ac carcere fuerant extenuati /

Necessitas quippe ipossibilitas et infirmitas. legem non habent: Et letatus est tū omni domo sua / de sua cōuersione aplōz sūtate. et q̄ se gladio non iugulasit. similiter omnes domestici sui sunt ꝑfecti: Et cū factus esset dies miserunt magistratus lictores / dicentes dimitte homines illos / Cui hoc nūciauerint in textu nō dicit. Vez in ecclesiastica hystoria dicit. q̄ ideo. ne plures crederent. quia miraculum scriptū iam eis innotuit / Vel ut alij dicunt. passionū ipetu. quo iuste punierūt aplos iam cedato. aduerterunt se iniuste fecisse: Nunciauit autē custos carceris verba her paulo / tāq̄ primipalioi: quia q̄ misserit magistratus ut dimittant / Et inde securus est custos carceris nullū sibi nocere posse qui eduxisset illos de carcere: Nunc ergo exeuntes ite in pace. Paulus autē dixit. Cesos nos publice indemnatos homines / romanos miserūt in carcerem / Quasi dicat. In hoc multipliciter excesserūt. q̄ homines innocentes. q̄ malefactos pubice flagellari fecerūt. et sine iusto iudicio. Metuerunt ergo ex vehemencia passionū suarū cū essent romani / Paulus em fuit ciuis romanus. nō quasi ibi natus. sz quia ciuitas illa patri eius fuit collata pro seruitio. siue filius. vt infra dicetur / Quomodo autē sylas fuit romanus. nō est adeo certū / Sed in scolastica hystoria ita habetur. Romanos. x. subiectione ꝑfessos / romano ipsorum capitis censu. puta denario qui sup caput ponebat. ab hoc qui romani ipsorum profitebantur subiectos atq̄ romana libertate donatos: Et nunc occulte nos eiciunt / In quo romane ciuitati derogauerunt et contra romanorū egerunt decretum quo fuit sanxitū. Nullū damnari nisi loci exaiscionis ut caperet: Non ita sed veniant et ipsi nos eiciant / Non ex ipacientia sed zelo iuste dixit her paulus. et ne in xpo actus scandalizarent. atq̄ a fide suscipendi ipedirent pusilli. Et item ut sicut fuit publica punitio. sic essz manifesta excepcio. ut veritas cuctis pateret: Nunciauerūt autē magistratibus lictores verba her. timuerūntq̄ audito q̄ romani essent / Hortabant eum de hoc apud romanos actu sari atq̄ afflicti: Vementesq̄ de precati sūt eos / Vt sibi ignoscerent qui per ignorantiā hoc fecissent: Et educentes rogabant. ut egrederent / de urbe. ne in ciuitate oriret dissensio ꝑ eorū predicā et doctrinā: Exeuntes autē de carcere. introierūt ad lydiam. primo tū de carcere missi fuerūt domū custodis ipsius. Nam femina her de aplōz iussu ꝑsecucionis fuit plurimū ꝑtristata. q̄ paulus ni sepso ꝑpendens accessit cuius ad eā gratia consolacionis. miracula dei que cōtigerūt eum confirmans ipsamq̄ in fide confortans: Et visis fratribus / videlicz xpianis. q. iam in hac urbe fuerūt: consolati sunt eos. et profecti sunt /

Exposicio capti xvi. Cū autē pambulassent Actuū xvi

Quum autē pambulasset amphipolim / est urbe macedonie sic dictum / est q̄ alia eiusdē nois ciuitas in syria: Et appolloniā / que et ipa est ciuitas macedonie. et est alia in affrica que dicit penthapolis: pruenerūt thessalonicā / macedonie

vrbem. Vbi erat synagoga iudeorū. Iudei enī ibidem manentes. in vrbe illa domū in qua ad colendū deū cō fluebant habebant. Et sicut ecclīa interdū pro congregatione xpianorū interdū p materiali templo accipit. Ita et synagoga. nūc p collectione iudeorū. nunc pro materiali eorum suscepto templo. Vnde luce vij° dicit iudei de centurione ad xpm. Synagogā ipse edificauit nobis: Secundū consuetudinē autē suā paulus intro iuit ad eos. in synagogā. volens cū illis loqui de xpo: Et p sabbata tria disserebat eis de scripturis. Die etenī sabbati magis confluxerūt iudei. et paulati ꝓparauit cordi illorū ad susci piendā fidem catholicā. cōprobans ex scripturis que de xpo nox ꝓponē intendebat. Hinc subditur: Adapertiens et insinuans q̄ xpm oportuit pati. et resurgere tertia die a mortuis. Horū vtrūq; in ꝓphetis de xpo copiose predictū est. vno et tempus siue occasionis dum el. vij°. aptissime ptaxatū inuit: Oportuit at xpm pati. nō necessitate absoluti. vno pe serpm tradidit morti. quēadmodū ysaie. liij°. habet. Oblatus est quia voluit. sed conditionata seu ex ypothesi. q̄ diuinitus fuit ordinatū atq; ꝓphetice pnūciatū. per voluntariā xpi passionē saluādū esse genus humanū et p no alit saluari: Et q̄ hic est ihs xpc̄s quē ego annuncio vobis. Nō quid nāq; de xpo patrimatu fuit. in iheſu nazareno ipletū probat. videlicet q̄. ad locū. tempus. ac genus. Nam natus est xpc̄ a danicle pfixo in ebdomada michea predicta. Item q̄ de tribu iudā put iacob predixit. Insup sicut miracula quēadmodū ysaias predixit. vixit et docuit sicut in ꝓphetis predictū est. Sustinuit tale genus mortis quale a dauid et ab ysaya fuit pnūciatū. Deinde resurrexit. ascendit. spiritū sanctū misit. per discipulos suos innumerabilia maxia sōq; deo possibilia egit miracula: Et quidā ex eis. puta iudeis ultis: credidērit in xpm: Et adiuncti sunt. mente et corpore: paulo et sylce. vt plenius informarent de xpo et de fide catholica: Et de colentibus. v. gentilibus. ad iudaismū conuersis vnū verū colentibus deū. qui appellantur proselyti: gentilibus. qui. s. ritus q̄ tunc in gentili ritu pmanserat: multitudo magna. conuersa est: Et mulieres nobiles nō pauce. q. et si ante iam carnis ꝓpagine nobiles extiterūt. credendo in xpm. atq; celeste regenerationem sumendo. multo nobiliores effecte sunt mente. virtutū pclarissima dignitate: Zelantes autem iudei. v. merendi iudei. honorq; et gloriē ihu xpi discipulorūq; eius invidentes. et legem mosayca mordinate zelantes seu diligentes vel vindicantes: assumentesq; de vulgo viros quosdā malos. vt multitudine ac ipetuosa et inverecunda li strepitu pualerent. qui nulla pro se ratione habebāt: turba facta concitauerūt ciuitatē. v. habitatores tessalonice verbis mendatibus. eos contra aplos puocando: Et assistentes domui iasonis. hospitis pauli et sylce: quesierunt eos pducere in ꝓplm. v. ad publicū trahere tanq̄m malefactores. vt eis visis. ꝓtinus contra eos insurgeret: Et cū nō invenissent eos. qui iam alibi ocrupabant: trahebant iasonem et quosdā fres. xpianos: ad principes ciuitatis

fortē putabant aplōs ab ipis pre
uisatos aut occultatos : clamā
teq; qm hm sūt qui vrbem cōmot
& discordiam inter ciues parāt.
Hmp malicia spēe aliqua veritā
tis se palliat / Vnde et hm cū esset
prauissimi. tñ rei publice amatōs
se confinxerūt. vt eis celeriūs cre
derētur. Et qd ipi fecerūt. aplis et
eorū iponebant discipul : Et hue /
puta ad thessalonica ; Venerūt. quos
suscepit iason hospicio / & paulū
cū suis : Et hm contra decreta cesa
rūs faciunt. regem aliū dicēt eē
ihesum esse / Romanus etenim
ipator tūc fuit monarcha. et
sine sūs hereditā nolūt aliquē regē
vocari. pīcipue qui nō fatereturr
se / romano subiectū ipio / Paulus
aute & sylas pdicauerūt ihesū esse
regem regū. sed per hoc tpali do
minio nō derogabant : Conturbaue
runt aute plebem et principes ciui
tatis audientes hec verba / et nō
intelligentes quo sensu essent dicta /
: Et accepta satisfactione a iasone
et fratrib9 / Illi em verant fuerint
noxii. poterunt se rationabiliter ex
cusare. et verba aplōz ita misterii
p nō derogabant romanis. eo q
xpi regnū spirituale consistat :
: dimisērūt eos : Fratres vero
confestim per noctem dimiserunt
paulū et sylā in beroeam / mare
donie vrbem / Oportuno etem tpe
fugiendū esse a facie pīcipientū de
loco ad locū xpūs verbo docuit.
et exemplo. nā et sic ipe in eum9
tribuitur operatus : Qui cū ve
nissent in beroeā in synagogam
iudeoz intrauerunt / Ineffabili em
et ardentissima caritatis affectione
ferebat paulus iudeorū salutem : et
quo eū diutius pīcipiebant. eo cordi
alius eis cōpatiebat. nec aduersā
in ipo caritatē tepere fecerūt. imo
potius fuctendebāt / Hinc ab alīs
electus ad alios attendere nō cessauit /
cupiens salutē saltem aliquē saluare
ex eis : Hm aute. viz beroeenses :
erant nobiliores. seu de nobiliorib9
illoz nobilitate animi et virtutū.
: eoz qui sunt thessalonice & thessalo
nicensibus nobiliores. seu de nobilio
ribus eoz Et cū hoc subdit / : qui
susceperūt verbū cū omni leticie pdicatio
nis a paulo : cū omni. iuditate. Dest
pfecta mentis appetitione qua veritā
tem appetūt ac salutē : Cotidie scru
tantes & diligenter inuestigantes
et considerantes scripturas veteris
testamenti. in quibus de xpo fit men
cio : Si hec / que paulus de ihu pdi
cauit : ita se haberent / Non em leui
uel circūspectaq; mente fuit lex noua
suscipienda. aut aliquis xpūs eue
deudus. sed scripture erāt reuoluēde
an noua veteribus ꝯsonarent. Nec
fide recepta nō sūt scripture scrutāde
ad videndū. an hec ita se habeant :
sed ad intuendū clarius. ad pdicandū
probandūq; fortius. ip vtiq; ita se ha
bent / Vtiq; nobiliores mentis. est studio
scripturaq; sincero fine insistere. sa
pientie operam dare. virtutibus aūq;
decorare / Et qui in hīs amplius oc
cupatur. illustrior approbatur : Et
multi quidē credidērūt ex eis et gen
tilium mulierū honestarū / que sua
honestate ac probitate naturali. ad
fidei susceptionem et veritatis am
plexū magis erāt disposite : Et viri
nō pauci / sicq; ex vtroq; pplo. et

ſexu vtraq. conuerſi ſut plurimi /
: ¶ Cum aute cognouiſſent / in theſſalo
nica iudei. quia et beroee pdicatu eſt
a paulo verbu dei. venerut illuc cõmo
uentes et turbantes multitudine beroe
enſiu / impiꝰ quippe dãnato non
ſufficit ꝓpria. ſed alioꝝ quoq; ꝓpedire
ſalutem nitũt et pariſicare eos ſibi
m vitiis: ¶ tũc fratres paulu tãq dmiſerũt
ſicet. ut iret uſq; ad mare / et p illud
ad loca alia mutigaret ad pdicandu.
¶ ipſi eũ iudei magis pſequebant q̃
erat dux verbi: ¶ bileas aute et thy
motheus remanſerũt ibi / puta / bero
ea. ad confirmatiõe et conſolatiõe
ibi credentiu: ¶ Qui aute deduce
bant paulu / qui erant credentes /
: pduxerũt eũ uſq; ad athenas / fa
moſiſſimã grecie vrbem. et phie oli
ſtudijs manerpata / ¶ mouerunt hꝰ
paulũ dicentes. q̃ greci ſapientia
quererent. deo eũ tãq; ſapientiſſimꝰ
ad vrbem ſtudendu deduxerũt / ¶ et
acepto mandato mandato ab eo / ꝯ.
paulo. ad ſylam et thymotheũ. qbꝰ
mandauit: ¶ vt q̃ celeriter / valde
feſtinant: vemente ad illũ ꝓfecti ſut /
ad eũ tamꝑ bom diſcipuli: ¶ paulꝰ
autem mitebat in athenis forte
predicante / ¶ dum illoꝝ tam perpuꝝ
vnoꝝ volebat aſſiſtentia habere atq;
ꝓximam quãt et ipſi aliquibus lo
querent: que dei ſunt, ¶ siquidem
frater qui adiuuat a fratre. quaſi
ciuitas munita: ¶ paulus aute cu
athenis eos expectaret. mirabat
ſpiꝰ eius in ipo / et anima eius mira
ſe estuauit dolore. compaſſione. deſide
rioq; conuersiõis eorũ: ¶ videns
ydolatre data ciuitate / tam multa /
vnde zelo diuini honoris feruentiꝰ eſt /
et a ſpũ ſancto iflamatus. ad vere
diuinitatis cultũ demitrandu: ¶ diſ
putabat ergo in ſynagoga cu iudeis
et colentibus. et gentibus ad iudaica
legem conuerſis: et in foro ꝑ omes
dies quibus ibi fuit / exquo loqui
exoſius eſt: ad eos qui audiebant /
qui ſalui ibi pntes fuerũt / ¶ veritas
eñ no querit angulu. et omnis qui
facit veritatem venit ad lucẽ: ¶ Quidã
aute epicurij et ſtoici phi diſſerebant
cu illo / contra eũ argumentando
vt mos eſt ipis phis. cũ aliqua
ſuis documentis contraria audiut /
de ſertis vero et diſtributionibus
philoſophoꝝ. augustin⁹ in libro de
ciuitate dei copioſe ptractat. ¶ Epi
curꝰ aute phꝰ a magro et pceptore ſuo
epicuro nomen ſortiti ſut. diuitudine
homis in corporis voluptatib⁹ conſti
tuentes. qmq; teſte ieronimo ipemet
epicurus hoc docens contmentiſſime
ꝓperit oleribus vtens exiguis /
¶ Stoici vero. in ſola ai virtute fel
citatem hois poſuerũt. ¶ hi inter ſe
diſcordantes cotr⁹ optime concorditer
argumentabãt: ¶ et alij dicebant
¶ Quid vult ſeminator verboꝝ hic dice
re. quid iſte fabulator. et inutilium
prolator ſermonũ pretendit / veritꝫ
ſanctus apte vere ſeminãbi / re ſemi
nator verbi fuit. ſemen em eſt verbu
dei. vt ipe ait. ¶ Vos vobis ſpiritalia
ſeminatiuim. ¶ Seminatorq; erat verboꝝ
et meſſor morũ. & ſpiritu meſſione.
vberes fructus expectans: ¶ Alij vo
dicebant. Nouoꝝ demoniorꝝ videt
annuciator eſſe / ¶ Varios demoniũ
ordines poſuerunt gentiles. ꝓſertim
platonici. ꝯ. eulodemones. euthoe
mones et cacodemones. quoꝝ quoſdã
dixerũt bonos quoſdã peruerſos / ¶ alo
demones aſſerebant multu virtuo
ſos. et ſummo deo iugiter aſſiſtentes. qbꝰ
theologi de angelis ſuperos aſtruunt

ordinū. ¶ Cathodemones m̄ super appellabant substantias intellectuales bonas. hoīm custodie delegatas atq; ad bona cohortantes. quod de angelis m̄ferioz choroz edocent sancti / ¶ Cacodemones vero vocant malozū psuasores at punitores. qđ nos demonibus convenire asserimus / platonici tn̄ nomine demonis no semp intellectū puerstd intelleyerit. sed intellectuale substantiaz. cū demon dicatur a dyamon nomine greco. qđ latine interpretatu est intellectus / ¶ Fatus demū substantias inter deos coputauerūt et coluerunt. potissime que de primo sedoq; ordine sūt deo et quadā infernalib9 dīs sacrificauerūt. quasi amicoz et pinquoz suoz spiritibus in inferno detentis meliozes consisterent / ¶ De hac re in phedrone et thymeo loquit plato / ¶ Eaq; quibusdam atheniensibus videbatur. q̄ paulus ob nimia sue doctrine incōprehensibilitatē. tam dutamq; altitudine p̄dicavet. colenda esse demonia hactenus maudita / sive de bonis sive de malis. sive de optimis stām eoz cultores ad intelligatur: / ¶ Demones equidē dicebāt animalia. mente / rationabilia deo. passiua corpore. aerea. ipe eterna. sicut ex verbis porphyrij et apulei notescat: ¶ Et apprehensū eū. ad areopagū. i. vlaū in quo mavis colebatur: Duxerūt dicentes / ¶ Athenienses intenta singulos vicos a dīs qui in hys colebant nominauerunt. Areus autem greece. latine mavis dicitur. pagos vero vicus seu villa: ¶ Possumq; sive que est hec nova q̄ a te dicit doctrina. Nova em quedā m̄fers auribus nostris / q̄ dicimt cu sint nuda et manifesta que doces libenter audiamus explanationē eoz et rationem / ¶ Huius mi rogationis causam lucas interponit subdendo / ; ¶ Athenienses em ad nichil aliud vacabant. nisi aut dicere / aut discere: aut audire aliquid novi / ¶ Ad partū curiositatis. plūm studiositatis fuisse videtur. ¶ Philosophi nāq; veritatis sūt cupidi. ¶ Civitas aute athenien sis. studio phie vacabat vehementissime. ideo em deū inuenies statuebant et causas et nouis adue nientibus gloriabāt: ¶ Stans at paulus in medio areopagi ayt / ¶ Viri athenienses ꝑ oīa quasi superstitiosos vos video / ¶ Quasi notā similitudine hic designat. q̄ erā veritate. veritatis em fuerant superstitiosi q̄ pdolatre / ¶ Superstitio q̄pe est vitiū religionis seu latrie oppositū sēm excessū / qm exhibet cultū diuinū eu no debet. vel eo modo quo non debet. ¶ Quo aute in cultu dei possit esse superfluū. et quid sit superstitio. de speciebusq; eius thōs in 2a 2e questione. xcta tractat: ¶ Pertrans em et videns simulacra vra / que ideo considerauī. vt eoz cultura diligentius reprobarem: / ¶ Inuenī aram. i. altare: in qua scriptū erat ignoto deo / ¶ Et est sensus. Ara q̄ ¶ Her conservata est deo ignoto / quātū ad ꝑticulares ꝑsonas seu distincta cognitione prius. Athenienses em singulis aris singulos titulos supponebāt. no strates qb9 esset deditute: ¶ Quod ergo ignorates colitis. Hoc ego anū

ao vobis .r. deu au tonsecratu est
her. Vobis ignotu aut tamē sanc
ficatis. exto provecto adorandū atq;
colendū: ¶ Deus qui fecit hunc mundu
et omia que in eo sunt /¶ Mundo
tum a phis qm a theologis. duplic
modis accipit. ¶ Dupliciter p ele
mento terre -qmq; intendit p vesti
one elementari. aliqn vero tota
machina mūdi sensibilis siue cor
porei. quantu ad principales ipi
partes. videlicet pro regione ele
mentarid atq; celestid corporū.
et sic modo accipit: ¶ Hic celi
et terre tu sit dns /¶ppria autē
omnipotentia et perfecta prui
dentia. omnibus psidens. de quo
iob. xxv°. habet. ¶ Quem constitut
alid sup terrā. aut que posuit
sup orbem que fabricatus est /
: ¶ Non in manufactis templis
habitat /per aliqua terrā superfi
cialem vel determinatione. sicut
dicit scs stephanus dixit. et magis
ibidem exposita est /: ¶ Nec manib
humanis colitur indigens aliq:
¶ Et ayt deū manibus humanis no
coli. sic accipi pt / q exterioribus
et corpalib actibus deus primi
palit no honoret. principales
namq; et primarii actus religio
nis seu latrie sunt actus interio
res. ¶ Actus vero exteriores sūt
secundarii et minus principales.
quibus velut quibusdā signis
aiā ad spiritalē interiorēq; actū
latrie excitat. ¶ Hi quidem cum
visibilia dei p visibilia cognos
cant. ad hoc q mens dei homi. sensibilū indiget manuductione
¶ Itera deū colimus et laudam9
non q ipe indigeat. aut aliquid
beitudinis hinc ei accrescat: sz
qm ipe dignus est summo honore
omniq; laude. et qm tot bona nob
largitus est /¶ Iter qd ayt psal.
Dixi dno deus meus es tu. qm
bonoꝝ meoꝝ no eges /¶pe em
inserpo. vere et absolute sibi in
se et per se prorsus sufficiens.
infinitis diuicijs in se eternalit
opulentus deus supergloriosus et
superbenedictus in sempiterna:
¶ Cum ipe det omnibus vitam /
omnibus plene viuentibus vita
dat deus. quecunq; genere vite
viuentes sint: ¶ Et inspiratione /
¶ Qui per inspiratione confortant
in vita: ¶ Et omia /que habent
nam omne esse. ab ipso p̄mo
fonte essendi manauit: ¶ Fecitq;
ex. vno ¶homie. t. qthoplausto
parente adam /: omne genus
hoim .r. homies vniuersoꝝ: ¶
habitare sup vniuersam superfi
cie terre /¶ tu q adam est principiū
totius speciei humane /¶ Nam et
prima mater eua. de eius
formata est costa /¶ Hinc scriptu
est malachie primo. ¶ Nonne pater
vnus omn nostrū: Definiens
statuta tempora .r. tempora ab
ipo instituta determinate et
distinguens. et q̄sq; finem ponens /
de quo tantame in alijs. q tem
perat vicis vices. et iuris diur
ne tempora successibus determinat /

Actus apl'or

Ca'm xxvi'

De quo ecta Iob .28°. conscribit
Ab omipotente non fuit abscondita tempora. Eodemq; libro 28°. capto. Tempus posuit tenebris. et omnem finem ipse considerat. Dameſt quoq; 2°. Ipse mutat tempora et etates. : Defimens. eda et termos habitacionis eoz̄ ꝛ certa terre loca horū pro habitacione tribuens. Nam ptem terre aquis opertam reliquit. paute sicut. et quousq; tota habitabilia tendeuentur. pfixit. ꝓpter qđ deu terono. 32°. assert. Quando diuidebat altissim⁹ gentes. quando separabat filios adam. Constituit termios ꝓpl'or. : Timere deum ꝛ adhor tempora diuinoq; dispost. Vt homines in tpe huiꝰ inuolato dei creatorem mente querunt colat et diligant : Si forte attrectent ꝛ mente attingant : eū et inuenat deo additur : forte. qm perfecte in hac vita attingi nequit aut inuenri. et q2 in hoīm libertate est facere ista. In creaturis quasi tenuis creationis velatet maiestas. Vnde illud sapie .13°. A magnitudine speciei creature. potenter creator horū cognoscibiliter videri : Quia uis nolonge sit ab vno quoq; nrm. Imo in ombus nobis est. vbiq; in tuentibus tentus p essentiam ꝓsentia atq; potentia. Hui ihe. 23° ꝓfessus. Celu et terrā ego ipleo / Sed parui sibi est hoc. cū magnitudine eius nullus sit finis. Cuiꝰ opatione totus mundus est tanq; pulnis exiguus / Ceteru in bonis est deus p dona gratie / in beatis p dona glorie. in pueruersis per rigorem iustitie. in dignatis. p illatione vindicte. Hic ergo quisq; est deus. nō qđ loco distans a nob3 incopabili dignitate emines uniuersis a quo impy dissilituq; distant. Vnde illud puerbioz. 15°. Longe est dñs ab impijs et preces iustoz audiet deus est ergo deus vt clarius agnoscatur. ardentius diligat. fortius timeatur conseruet. ꝓfectius honoret. vt ei p assistacie opinquem⁹ eiꝰ bonitate ymitando. eiusq; dona ptipando. qui est ante oīa nō solus. post oīa non quietus. In omnibus nō meluſus. extra omīa nō exclusus. supra omīa nō elatus. infra oīa nō oppressus. manens⁹ eternaliter in sua supessentiali infinitaq; simplicitate. ac luce incomutabilis habitans ac subsistens : In ipso em ꝛ diuina virtute. eiusq; necessabili manutenencia : viuimus. mouemur. et sum⁹ Ita ꝙ nec in momento subsisterem⁹ nisi ab ipo conseruarem. quia inde semper dependem⁹ ab ipo in esse et ꝓmanē multoplus qm̄ vitrum a fonte. dies a sole. aut splendor a luce / Hinc autē verbis ondit aptius deū in hys que creauit indesinenter operari. sed⁹ q; ait saluator Johānes .5°. Pater meus vsq; modo operat⁹ et ego operor / Sapiencie quoq; vir legit. Attingit sapia a fine usq; ad finem fortiter. et disponit omnia suauit / Deniq; hiis

Vide

concordat. qđ in prima parte qstiõne. 13ª loquit thõt. Rõnes sunt in deo dupliciter. Onomatõ sicut in conseruante seu cõtinẽte. sic ꝯ res in se accepte seu considerate. sunt in deo sicut in virtute eas regente. Et ita dicit aplus In ipo viuim⁹ mouem et sumus. Alio mo sunt in ipo sicut in exemplari principio. et sic oia sunt vita in deo. in quo pcaliter vita liter ꝯ consistũt. iuxta illud iohis p°. Quod factũ est. in ipo vita erat: Sicut et quida poetarum dixerũt. Hoc em dixit aratus poeta cũ suis sequacibus. Et quem enter aũt aplꝰ cont gentiles disputas. no scripturas aut nouũ aut veteris testamenti ꝯ gentilis vir testiõm pfert. qm contra duos fidei aduersarios. diuersis argumentandi est mediis ac vise. vt pote. cont iudeos. p scripturas loqꝰ ac pphetas / contra hereticos. etia p nouũ testamenti scripturas / cont gentiles. per naturam rationis diuersa. Oportet mãꝰ audientiã considerare psonas et eas allegare. cuiusꝰ scripturas seu documenta que recipit: Ipsius em viꝫ dei genus sumus ꝛ genitum seu factura ipius ad eius ymaginẽ et similitudinẽ conditi nõ quasi De eius substãꝫ uel pars siue substãtie existentes / sed ab eo in esse nature producti. p dona gratie reformati. p dona gl̃orie beatificati. Unde beda ſtet. Genus dei sumꝰ nõ ex eius natura editi. ꝫ ipius spũ voluntarie creati / Hinc iacobi primo inducitur / Voluntate genuit nos uerbo veritatis vt simus initium aliquod creature eius: Genus ergo cũ simꝰ dei ab eo in baptismo venati. eiusꝫ filii p gratiã constituti: nõ debemꝰ estimare auro aut argento aut lapidi sculpture artis ꝛ in quo per artem est excauata sculptura: Aut cogitationi hois. diuinũ esse simile / ꝛ diuinũ seu deũ nõ debemus putare silem fore metallis aut saxis seu ydolis manufactis aut humana coprehensibile esse rone / Di em ita sentiũꝰ sumo sit exaltato mentiq̃ scriptibili ac simplicissimo deo. inuia maxiãm irrepsam⁹ et nos ipos viliter degeneramus. Uero timẽꝫ nobiles creature. nobiliter digne et vere de deo nõ creatore debemus sentire / Hinc uerbis aplꝰ ydolatria reprobat: Et. tempora quidẽ huiꝰ ignorãtie despiciens deus / i. tempꝰ quo ydolatria viguit (imo potiꝰ ipsos ydolatras. qui ante euangelica pdicatione fuerũt / deus iusto iudicio deserens et contemnens / tempori quippe assistribit qđ hoibꝰ in tpe existentibus ꝯpetit seu contingit / unde dicit mali dicit et tunstinus dies sibi ipi sollicitus erat. et tempus quoda iuuare asserit / Hinc ahbi dicit aplus. In pteritis ꝯgenerationibus dimisit deus ꝯgentes ingredi vias suas: Nunc annũciat hominibus / p pdicationem fratres aplos. discipulos ihesu xpi: Vt omes ubiꝫ pẽtenciam

et adeptione recepti

Natum apl̄oz

Ca^m xvii

atgant / se conuertendo ad xpm
p̄ penitentiam salutarem : eo
qd̄ deus statuit diem in quo iudi
caturus est orbem : homines
vniuersos : in equitate / vniuscuiq;
viz sm̄ qd̄ meruit sm̄ diuina
prouidendo iustitia in retributione
mercedis : in viro quem statuit /
: per xpm quem sm̄ naturam
assumpta ordinauit atq; constituit
iudicem viuoz̄ p̄ iudicij exercu
tionem atq; sententie prolatione .
que xpo sm̄ qd̄ homo est competit .
quemadmodu ayt / dedit ei potestate
et iudicium facere qz filius hominis est /
Porro in finali iudicio deus trinitas
per auctem principaliu iudicabit .
xp̄us aute ut homo . ministerialiter
iudicium exhibebit : Iusticiam eu
a mortuis tertia die / Hii audissent
dicute resurrectionem mortuoz̄ /
futuram in omnibus ante iudicium . et
iam in xpo completa : quidā quide
incorrigibiles . quoz̄ corda non
tetigit spūs sanc̄ : irridebant eum /
: Paulū / tanq; inuerisimilia et
impossibilia predicante . no em ad dei
omnipotentia sed ad naturale vsue
ptatem et ordine aspiciebant / :
: Quidā vero dicebant . audiemq
te de hoc iterū . vt diligentius co
gnoscamus / et qd̄ verū est appbemq /
: Sic paulus exiuit de medio eoz̄
Quidā vero viri / vigore virtutu
animiq; deuote : adherentes ei cre
diderunt . in quibus et dyonisius
areopagita / qui a beato areopago
m quo ipse primarius fuit phūs
magr̄ et doctor preclarus : Et mulier
nomine damaris / quia dicit fuisse con
iugem eius : et alij quidā cum eis
Postremo dicendū michi esset . quae
m athenis consecrata fuit ara deo
ignoto / qd̄ quia in legendi diuini
et magni dyonisij diffusius cōtinet
hic nō insi breuit est tangendū .
Videntes phi tpe passionis xpusti
mirabilem illam eclipsim . naturā
lem causa inuenire nequibat . imo
per naturale sua sapiaz cognosce
bant illam eclipsim naturale no
esse . et multa supnaturalia in ea
consistere vehementissime mirabant .
cernentes celestiū corpoz̄ solitum
cursū . naturalemq; lege ac ordine
variari / Hinc veluti in excessu quo
dāmodo positi loquebant . Aut deus
nature patitur . aut machina mundi
peribit . aut sydera fallunt . quippeva
deo cui⁹ virtute et causa . mirabilia
illa fiebant . aram constituerunt /
et sm̄ dei illius determinata nō ha
buerūt noticia . pro titulo affixerūt
ignoto deo / que etiā genuflexionib⁹
ac precibus no aliaz oblationibus
censebant colendū . Cū ergo paulus
atheniensiū altaria plustrasset . et
causam . modū ac tempoz̄ dedicationis
altarijs ignoti dei nouisset . dixit
phis . Que ignorantes colitis ego
annuncio vobis . Deinde specialiter
principe illoz̄ phoz̄ dyonisiū est
affatus . qui licet ad predicationem
pauli facilit̄ crederet . no tamen nisi
post asperrima atq; longissima dispu
tatione se credere fatebatur

Dorvo. qm mirabilis fuerit pfata eclipsis. sanctus dyonisius i epla ad apollophanu. et item ad polycarpu describit. Na sicut ad polycarpu disserit. quattuor mirabilia in illa eclipsi ꝯsiderata fuerunt /

Primu qua tunc fuit oppositio et plenilunii. Naturalis vero eclipsis fit tpe coniunctionis. Secundu qua cu luna fuisset soli supposita circa horā sexta in medio celi. tu in vesperis restituta fuit sibi loco in oriente opposita soli. Vii tpm ordo no fuit turbatus

Tertiu qz eclipsis naturalis incipit ab occidente et pcedit ad orientem. qm motus lune in spreo orbe velocior est motu solis in circulo sprio. sicqz ptransit solem ab occidente accedens. sed tunc luna ptransit solem. distans ab eo per circuli medietatem in oppositione existens. Unde oportuit ut ab oriente reverteret ad solem. et primo attingeret eu a parte orientali illamqz primitus eclipsaret /

Quartu. qua naturali eclipsi illa pars solis prima apparet que primo fuerat obscurata / tunc vero parte ultimo corrupta primo reliquit /

Addi potest et quintu mirabile qm naturalis eclipsis tato fit. luna celeriter pcedente. hec vero diu durant luna sub sole quiescente /

Interea. beda et scolastica historia referunt / Hic est dyonisius qui a paulo epo ordinatus. chorinthios gloriose rexit ecclam. multaqz ad utilitate ecclie pmenia. que hactenus manent. mysteria sui reliquit volumina. Scripsitqz in eius legenda habetur. qd ab apto athenensium fuerit ordinatus epus. si forsitan dici potest. qd successive in diversis pfuerit locis. Hic est que gregorius vocat. antiquu et venerabile patre / damascenus. divinissimu. sacratissimu theologissimuqz appellat / Hugutio theologu pantonoma et primape theologoru affirmat / Postremo. sicut in ei legenda asserit. paulu ea que in tertiu celu raptus vidit. et verba archana que ibi audivit huic vivo eximio creditur revelasse /

Expositio capti xviii: post hec egressus. Articuli xvii.

Post hec egressus paulus ab athenis. venit corinthu. Et inveniens quendā iudeu nomine aquilam ponticu genere. v te ponto oriundu / unde et primo raptos scripsit est ponticu et asyam. Pontus aute est vetus multarū gentiu uix mare ponticu. qd asyam europamqz determinat : Qui nuper venerat de italia. et uxorem eius priscillam / horu frequenter in suis aplis epistolis meminit ; eo q preprisset claudius imperator. discedere omnes iudeos a roma / Hoc iosephus narrat. Eodem anno ipsum claudiu contigisse / Cuius rario in scolastica historia refertur qm uxor claudii tanta cu iudeis familiaritatem contraxit. q ad illoru ritum tracta fuit. et iudaisare iam cepit : Accessit ad eos. et qz eiusde erat artis. manebat apud eos et operabatur pprijs manibus victu sibi pcurans ne quēqz graVaret / Unde in epla pfitetur. Ad ea que michi necessaria erant. ministraverunt mani

Actus apl'or

Ca^m xviij

ste : Erant em scenofactorie artis qua videlicz tentoria seu papiliones fecerunt. que indigenis illius terre necessaria erant pro tempestiuamento excessiui caloris. Vt dicit^r aut^r scenofactoria a scenos qd^d interpretatur umbra : Et disputabat in synagoga paulus per omne sabbatu. idest quolibet sabbato : Interponens nome dn^i ihu / vt paulatim disponerentur ad fidem : Suadebat q^z iudeis et gre cis / ex gentilitate ad iudaismu conuersis. vel etiam adhuc in gentilitate manentibus / ipse rationabiliter p^r suasit. Euangelio credere : Cu^m venissent aute de macedonia sylas et thymotheus instabat verbo euangelice predicationis : Paulus testificans / per miracula et scripturas : iudeis. esse ihesu xp^m / v. q^z ihesus nazarenus sit rex messias : Contradicentibus aute eis et blasphemantibus / v. verba blasphemie contra xp^m ihm loquentibus : Excutiens vestimenta sua / Que excussio fiebat eisdem detensis. quibus et excussio pulueris pedu. de qua dictu est ca^o. : Dixit ad eos / zelo usti^e. no commotione i patientie : Sanguis vester. sup caput vrm / v. iniquitas ova redundabit in vos. et inexcusabiles ex tunc / apprehendet^r debita ac districta dampnacio / Aut modo loquendi in ezechiele frequentatur / prouissime / : Mundus ego. ex hoc ad gentes vadam / v. ex tempore isto ibo ad euangelizandu gentilibus. Innocens de vno periculo. q^z quantum in me fuerit satisfeci vos ad salute reducere. sed cu sitis indurati. ego vltra causam non habeo / Vn ezechiel z^o. dns ayt Si dicente me ad impiu morte morieris. no annunciaueris ei ut auertatur a via sua impia et viuat. ipse in iniquitate sua morietur. sanguinem aute eius de manu tua requiram. Si aute annunciaueris ipso. et ille no fuerit conuersus. ipse quide in iniquitate sua morietur. tu aute animam tuam liberasti : Et iniquum inde. intrauit in domu cuiusdam nomie titi iusti colentis deu / Fuit em de gentilitate ad iudaismu conuers^s et in legem proselitus digne conuersatus : : Cuius domus erat contigua synagoge / viz edificio illi materiali q^d tangebatur iudei in corintho manentes : Crispus aute archisynagogus credidit dno cu omi domo sua / Iste fuit inter iudeos corinthios principalis. atq^z ad xp^m cu domesticis suis conuersus : Et multi corinthior audientes v. predicationes pauli: credebant et baptisabant. Dixit aute dns nocte p visione paulo / Ne^r deom sompno p^r misteriu angeli in dei p^sone loquentis ac apparentis. vna trinaria visione locutus est paulo :. : Noli timere / mordmitto pauore eos qui corpis occidunt : sed loquere predicando: et ne taceas / a verbis predicationis : p^pter qd^d ego sum tecum. v. eo q^z me habeas iuuster assistente ac subuemente / Simili modo p^rfatus dns ihezemiam p^rmo ihe^c. c^o. : Et nemo apponetur tibi ut noceat te. v. me te protegente. nullus accedentiu tibi nocebit nomen tu. lesione seu morte : qm^m p^plus est m^i mihus i hac ciuitate / v. multi hic sunt eternaliter predestinati p^r te conuertendi. et gra mea saluandi / qui sunt p^plus meus no^r causa dilatat.

: Dixitq; ad eos. Si spiritu sanctu
recepistis / In signo visibili per
manuū iposicionem : credentes /
plenarie : At illi dixerūt. Sed neq;
si spūs sanct est audituum? / Dixerūt
quidā. q; isti iam audierūt et cre
diderūt deū esse vnū et trinū. et
per consequens spm sanctū / sed uero
verba hec ita exponūt / Sed neq;
si spūs sanctus est. & hoc modo dat
seu datus audituum? Sed hoc tex
tui no satis consonare videt. Et
mirū si audierūt q deus sit vnus
et trinus. q no audierūt spm sanc
datū aplis in signo sensibili in die
pentheroſtes / Verūm q; putatur
q no habuerūt adhuc distincte de
supbenedicta trinitate fidem Nec
in articulis fidei fuerūt competenter
instructi. sed ihesū esse messiam tm
debent : Ille vero apt. In quo ergo /
x in cuius baptismo : baptizati estis.
At illi dixerūt. In iohānis bapti
mate / Dixit aute paulus. Iohes
baptizauit baptismo penitencie ipm
quid ad agenda penitencia ille bap
tismus ordinabat. Ro autē delent
peccata / Imo protestacio fuit agendi
penitencia ac credendi se ad xpm ipsū
baptismū : Dicens. In eū qui venturus
est post ipm vt crederent. hoc est in
ihesū / Dest / Iohānes sub hac forma
verborū baptizauit / Ego te baptizo
in nomine venturi. & xpi / qui iam uen
uenit in carne. sed nondū venit pdi
cando et miracula faciendo in pub
licū. Sic ergo baptizauit iohānes
vt baptizatos inducerēt ad credendū
in ihesū. nam Dixit. Ego vos bap
tizo in aquā. ille vos baptizabit
spiritu sancto / deo cuius baptisma
no fuit plenarie sacramentū. sed
eo suscepto. michilominus suscipiendo
fuit xpi baptisma : Hijs auditis
baptizati sunt in nomine dñi ihesu /
Cur et quomodo sub hac forma
debatur baptismus in primitiua
ecclia. dictū est 2° capitulo : Et cū
iposuisset illis manu paulus /
venit spūs sanctus sup eos. & per
sensibile signū. se gratiam illis in fu
disse monstrauit. et dona sua sen
sibiliter sup eos effudit. Unde subdit
: Et loquebantur linguis. & diuersis
ydiomatibus : Et prophetabant / sicq;
duo hec dona gratie gratis date.
videlicet. genus linguarū. et spiritus
prophetie per suos actus sensibiliter
monstrauit. et hec vtraq; fuit
magna et admirabilis efficacia :
Erant aut omes viri / tantū qui
bus pleni : Fere duodecim / tem
perate loquit ad eos : Ingressus
aute synagogā / ephesi : Cum fiducia
loquebatur per tres menses / opor
tunis sibi locis horis / Videns eni
viros illos tantū gratie munus
collatū. exhilarantus est spū. et
magenti repletus fiducia q; et in
alijs fructificaret : Disputans
et suadens de regno dei / & de statu
et q; ecclie militantis / vel de
felicitate et gloria ecclie triumpha
tis. et quo per fidem et xpi mise
ricordia ad illud regnū peruenitur : Cū
dute quida / audiendū p̄sertim iuuen
: induraueruntur / in sua malicia :
: et no crederent / Sicut enī electi
et boni ex auditu verbi dei. ad pe
nitencia emolliunt : sic peruersi et
reprobi obstinant : Maledicentes
viā dñi & euangelium xpi coram
multitudine / audientiū pdicationē
pauli. vt sic eam a paulo audiret

: Discedens ab eis / tanqm meorii / tibulibus : segregauit discipulos / separando credentes ab incredul- / sicut separant agni ab hedis, / ne inficerent mali ex verbis pes- / simorū blasphemis. quoz. sermo / ut tamen crescit : Cotidie dis- / putans in scola tyranni cuiusdam / probabiliter dicitur. q. p tyranni / hoc loco intelligit vir potens ac / nobilis et forte satis rigorosus et / ferus. a quo paulus domū coduxit / faciens scolam de ea. in qua disci- / pulos cotidie instruebat de fide / atq. scripturis ac moribus / vt / incredibili formidarent eū in domo / hac ipedire timore eius cui dom⁹ / attribebat. Aliqui tñ putant. q. / tyrannus sit hui⁹ proprium nomen / : Hoc autē factū est per biennū. / ita q. omes qui habitabant in asia / audirent verbū dei iudei atq. gen- / tiles / De asya minori est sermo / et distributio ista qua dicitur. / omes qui habitabant in asya / accipiendū est pro genezibus sin- / gulorz. ad innuendū q. ex omni / genere indigenarū terre illius / valde multi confluxerūt ad paulū / et conuertebant non pauci : vir- / tutes q. no modicas quasdā / / opera miraculosa potentia. non / qualiacūq. nō pua nec. coīa qua- / dā per minores sibi fieri solebant / : Faciebat aūt dē per manus pauli / ad confirmationē fidei doctrine et / conuersionē plōrū audientiū : ita / ut etiā super languidos deferrent / a corpore eius sudaria vel semicin- / tia. et vestes medietate corporis / tegentes. et sanis q. erat medii / et egro / : et recedebant ab eis / languores. et spūs nequā egre- / dieb⁹ / ab obsessis, per talium / pannorū contactū. Vnde fiunt grande / miraculū. et quodāmō maius qm / qd de xpō legit. q. omes qui tange- / bant fimbriā vestimenti eius sana- / bantur / Quo em huiōi accidenta- / lia corpori remotius annexa a / corpore. eo pclari⁹ est. si per ea fiunt / miracula. q. per hō. virtus et sanc- / titas aie. latius se extendit et in / distancioza operatur atq. redundat / Vim et paulus in epistolis suis verissim / tangit. quēadmodū pdictarū sua no / fuit in psuasibilibus humane sapiencie / verbis sed in ostensione signoz virtut / et p digoz. et in plenitudine multa / Et hoc scribit ad eos quibus mentiri / no potuit. quippe in quoz conspectu / facta erant huiōi. vt et nos certis- / simi sumus de veritate : Tempta- / uerūt aūt quida et de circūeuntib⁹ / iudeis exorcistis. x. demonia adiura- / toribus : Inuocare sup eos qui ha- / bebant spūs malos / puta obsessos / : nome dm ihu xpi dicentes Adiuro / vos per ihm. quē paulus pdicat / Refert iosephus salomone exor- / gitasse ac docuisse ppm sui modi / exorcismi. x adiurationis / quibus / immundi spūs expulsi ab hoīe vltero / reuerti no sunt ausi / Et vt asserit / beda fit hoc interdū etiā p reprobos / ad condēpnationē eoz qui faciunt / vel ad vtilitatē eoz qui vident / et audiunt. Vt lucent / licet homes / despiciant signa facientes in dei ho-

: Dixitq; ad eos. Si spiritu sanctu accepistis / In signo visibili per manuū ipositionem : credentes / plenarie : At illi dixerūt. Sed neq; si spūs sanc̄ est auditum? / Et sciunt quidā. q; isti iam audierūt et cre dederūt deū esse vnū et trinū. et per consequens spm sanctū / Sacro verba hec ita exponūt / Sed neq; si spūs sanctus est. & hoc modo dat̄ seu datus auditum? Sed hoc tex tui no satis consonare videt. Et mihi. si audierūt q deus sit vnus et trinus. q no audierūt spm sanc̄ datū aplis in signo sensibili in die pentheostes / Deinde q; putatur q no habuerūt adhuc distinctam de supbenedicta trinitate fidem / Nec in articulis fidei fuerūt competenter instructi. sed ihesu esse messiam credebant : Ille vero ait. In quo ergo / vel in cuius baptismo : baptizati estis? At illi dixerūt. In iohānis baptis / mate : Dixit aute paulus. Iohes baptizauit baptismo penitencie populū / quia ad agenda penitencia ille bap / tismus ordinabat. Non aute delent peccata / sed primo protestacio fuit agendi penitencia ac preparandi se ad xpi baptismū : Dicens. in eū qui venturus est post ipm vt crederent. hoc est in ihesū / Dest / Iohānes sub hac forma verborū baptizauit / Ego te baptizo in nomine venturi. & xpi / qui tamen venit in carne. sed nondū venit predi cando et miracula faciendo in pub licū. Sic ergo baptizauit iohānes vt baptizatos induceret ad credendū in ihesū. nam dixit. Ego vos bap / tizo in aqua. ille vos baptizabit spiritu sancto / deo cuius baptismus non fuit plenarie sacramentū. sed eo susceptō. nichilominus susapiendo fuit xpi baptisimus : Hijs auditis baptizati sunt in nōie dm ihesu / Quis et quomodo sub hac forma debatur baptismus in primitiua ecclia. dictū est 2o capīo : Et cū iposuisset illis manū paulus : venit spūs sanctus sup eos. & per sensibile signū. se gratiam illis insu disse monstrauit. et dona sua sen sibiliter sup eos effudit. Hinc subdit : Et loquebantur linguis. & diuersis ydiomatibus : Et prophetabant / sicut duo hec dona gratie gratis date. videlicet. genus linguarū. et spiritus prophetie per suos actus sensibiliter motuerūt. et hec veteria fuit magna et admirabilis gratia : Erant aut omes vivi / tanta gra repleti : Fere duodecim / tem pestate loquit̄ lucas : Ingressus aute synagogā / ephesi : Cum fiducia loquebatur per tres menses / opor tunis scilicet horis / Videns em vires illius tantū gratie munus collatū. exhilarantus est spū. et mirenti repletus fiducia q; et m alijs fructificaret : Disputans et suadens de regno dei / & de statu et gra ecclie militantis / vel de felicitate et gloria ecclie triumpha tis. et quo per fidem et xpi mise / ria ad illud regnū pmeniatur : Cu dam aute quida / audiencia pfecti iudeo / : induraverunt / in sua malicia : : et no crederent / Sicut em electi et bon ex auditu verbi dei. ad pe nitencia emolliunt. sic pversi et reprobi obstinant : Maledicentes via dm & euangelia xpi coram multitudine / audientia pdicatoes pauli. vt sic eam a paulo audiret

Discedens ab eis / tamq̃m minori
bus : segregauit discipulos /
separando credentes ab incredul.
sicut separant agnū ab hedis /
ne inficerent mali ex verbis pes
simorū blasphemis. quoz semo
ut cantet seruit : Cotidie dis
putans in scola tyranni cuiusdam /
probabiliter dicitur. q̃ p tyranni
hoc loco intelligit. vir potens ac
nobilis et forte satis rigorosus et
ferus. a quo paulus domū conduxit
faciens scolam de eā. in qua disci
pulos cotidie instruebat de fide
atq; scripturis ac moribus / vt
incredeli formidarent eū in domo
hac impedire timore eius cū dom⁹
attendebat. Aliqui tñ putant. q̃
tyrannus sit hic ꝓprium nomen :
Hoc autē factū est per biennū.
ita q̃ omes qui habitabant in asia
audirent verbū dei iudei atq; gen
tiles / De asia minori est sermo
et distributio ista qua dicitur.
omes qui habitabant in asia
accipendū est pro generibus sin
gulorū. ad intimandū q̃ ex omni
genere indigenarū terre illius
valde multi confluxerūt ad paulū
et credebant non pauci : vir
tutesq; nō modicas quasdā / x
opera miraculosa potentia. non
qualiacūq; nō pua neq; talia qua
lia per minores sctōs fieri solent /
Faciebat dūs per manus pauli /
ad confirmationē fidei doctrine et
conuersionē ꝑpli audientis : ita
vt etiā super languidos deferrent
a corpore eius sudaria vel semicin
ctia. x vestes medietate corporis
tegentes. A semis q̃ est medii
et cingo / : et recedebant ab eis
languores. et spūs nequā egre
diebant / ab obsessis. per talium
pignorū contactū. Vñ fiunt grande
mirabilia. et quodāmō maiora q̃m
q̃ de xpō legit. q̃ omes qui tange
bant fimbriā vestimenti eius sana
bantur / Duo em huiōi accidenta
lia corpori remotius amouent a
corpore. eo plenius q̃ est. si per ea fiunt
miracula. q̃ per hō. virtus et sanc
titas aīe. latius se extendit et in
distantiora operatur atq; redundat
Vm et paulus in epistolis suis breuissim
tangit. quēadmodū ꝓdictum sua no
fuit in persuasibilibus humane sapientie
verbis. sed in ostensione spūs et
virtutū et p digitorū et in plenitudine multi
Et hoc scribit ad eos quibus mentiri
no potuit. quippe in quorū conspectu
facta erant huiōi. vt et nos certis
simi simus de veritate : Tempta
uerūt autē quidā et de circūeuntib⁹
iudeis exorcistis. x demonia adiura
toribus : Inuocare sup eos qui ha
bebant spūs malos / puta obsessos
: nome dñi ihu xpi dicentes Adiuro
vos per ihm quē paulus ꝓdicat /
Refert iosephus salomone exor
gitasse ac docuisse ꝑplm sui modos
exorcismi x adiurationis / quibus
immundi spūs expulsi ab hoīe vltro
reuerti nō sunt ausi / Et vt asserit
beda fit hoc interdū etiā p verbos
ad condēpnationē eorū qui faciunt /
vel ad vtilitatē eorū qui vident
et audiunt. Vt horum licet homes
despiciant signa facientes / tñ deū ho

nozent. ad cuius inuocatione fiunt tanta mirabila. Verū sicut scolastica narrat hystoria. q̄ius per exorcismos salomonis eiciebant demones. nō tamen absq; multo labore. sed quibusdā gemmis et herbis adhibitis ut tradit iosephus. Vt ergo faciliꝰ expellerent demones. adiurabāt eos hoc modo. Adiuro uos p ihm q̄ paulus p̄dicat. sicq; exibat demones ab obsessis. Erant autē cuiusdā scene. xvii sic dicti. uidelicet principis sacerdotū. qui inter suos in epheso. septem filii qui hoc faciebant. Respondens autē spūs nequā dixit eis. Ihesū noui. cognitione mihi nota. et no dilecto eum. et paulū scio. xx nomina p̄sonas virtutes eorū cognosco. Vos autem qui estis. Cuasi dicat. no tales uos nosco. Vt deceat vos adiurare nos p ihm q̄ ea modo paulus. cui sinus meus diuidi. Et insiliens homo in eos in quo erat demonium pessimum. et crudelissimum et difficulter exibile. Et dominatus amborū. xx duoꝝ filiorū p̄fati principis sacerdotum. inualuit contra eos. ceteris forte inermibus fugientibus uel non pugnantibus. q̄ nō semp omnes simul hoc faciebant. Ita ut nudi et vulnerati effugerent de domo illa. Hoc autē notū factū est omnibus iudeis atq; gentilibus qui habitabant epheso. et cecidit timor sup omnes illos. et magnificatū xpi potentia. unde ampliꝰ talia attemptare nullus eorū p̄sumpsit. Et magnificatū est nomen dñi ihesu. xx Erat ihesus ab omnibus illis magnificabatur cognoscebat. ac p̄dicabatur tunc demonū omnipotens uexinator. Multiq; credentiū veniebant. ad paulum. et confitentes et annunciantes actus suos. culpabiles. qua cōmenti sunt corde et ore confessi. Multi autē ex eis qui fuerant curiosa uiderunt magicas artes. Et libros. Et cremauerunt. contulerunt libros. aurum eorū. et combusserunt coram omnibus. in signū q̄ talia nec cordialiter abhorrerent nec amplius exercere intenderent. Et computatis p̄tiis eorū. b. quantū valuisse putabant. seu quanti constitissent. inuenerunt pecunia denariorū quinquagenta milia. q̄ fuerunt tanti p̄tij erant. ex quo patet q̄ multi valde libri fuerunt ibi combusti. et ex ingenti deuotione. q̄ etiam multi magi fuerunt ibidē conuersi. Sic fortiter crescebat verbū dei. et confirmabatur euangelica p̄dicatio pauli in conuersione audientiū. Et multiplicabatur numerū meritoq; credentiū. Hec ab expletis q̄ posuit paulus in spiritu. xx in mente sua sancti. no q̄ue exultatione. transita macedonia et achaia. xx discipul in illis p̄mittens demorantibus. visitatis et confortatis. Ive ihezosolimam. ob loci reuerentia sanctiq; locorū et primitiue ecclie. p̄sertim sancti iacobi visitatione. dicens. Iam postq̄m venero ibi. oportet et me romā videre. ad p̄dicandū ibidem. et q̄ a deo p̄ordinatū est. h̄o ad sumpti

Actuū xpl'oz

Ca^m xix

honore. mei mezuti incrementu
et aliorū coūersione: Mittens
autē in macedonia duos ex mi
nistrantibus sibi. thymotheū et
erastū / ipe remansit ad tempus
in asya / Adhuc em mansit i epheso
: Demetrius em quidā nomine argen
tarius. fr in argenti materia arti
ficialia operans: faciens edes
argenteas dyane. r ymagines
dyane. que in sedilibus illis preso
ponebant: prestat artifitibus
ydoloū: nō modicū questū. Adest
magnū lucrū: Quos cōuocans
et eos qui eiusmodi erat opifices /
r fabros artifices: dixit. Viri scitis
quia de hoc artificio. acquisita est
nobis / q^s edes ymagines for
mando. multa lucra: Et videtis
et auditis. quia nō solū epheso. sed
et totius pene asye / multos: pau
lus hic suadens r varias psuasio
nes pro sua predicatione adducens
: abstulit multā turbā / ab ydolo
rum cultura: dicens. quoniā nō sunt
dii qui manibus fiunt / Homo
em cū sit fragilis et mortalis.
deū formare nō debet. quēadmodū
in ysaya. ihezemia. et libro sapie
demonstrat: Nō solū autē hec
periclitabit nob pars in vena
tionem venire / r nō tm peri
culose nob opponetur q^p nō sint
dii qui manibus fiunt humanis
et q^p eis ramen frima edes: sed
et magne dyane templū in nichilū
reputabitur. r despiciet ab orbe
ad xp̄m conuerso / Dicit autē magna
dyana. quia inter deas gentilium
fuerat psamosa: Sed et destruū
meipsa maiestas eius / r vilipendet
que hactenus reputata est magna /
: qua tota asya colit et orbis / fuit
em cultus dyane vndiq^s dilatatus /
: Hijs auditis repleti sunt ira. et
exclamauerūt dicentes. Magna
dyana ephesiorū. Et repleta est
ciuitas confusione. r impetū ephesij
mordinatione et turbatione ipleta
fuit: Et impetū fecerūt vno animo
in theatrū / Theatrū sēm bedam
est locus. semicirculi habens figura.
in qua stantes ppli ludos scenicos
intus aspiciebant / Vel ut alij
dicūt / theatrū fuit locus in quo
rei puniebant / Theora qđ est
spectaculū. qm illuc conuenerant
ad speculanda veroū supplicia. Forte
vtriq^s istorū fiebat in loco huic
: Raptis gayo et aristarco macedo
nibus. r de macedonia oriundis /
: comitibus / r socijs: pauli / Hos
em violenter traxerūt ad theatrū
paulū nō inuenientes: Paulo aūt
volente intrare in ppl̄m / vt falsi
tati resisteret / et qua pro veri
te et equitate mori paratissim^s fuit
: non permiserūt discipuli / ppter hoc
bona ecclie volentes eū conseruare
in vita. quēadmodū ipe scribit ad
philippenses primo. Manere in
carne necessariū est ppter vos:
: Quidā autē et de asye principib^s /
tunc in epheso consistentes: q^s erat
animi eius. miserūt ad eū rogantes

vt vba pau
dūt sequētia
facta est ab
illa die tur
bacō nomo
dica de vita
dei. sc. de
fide religiosa
in epheso

ne se caret in theatru / qua ex hoc
auctu fuisset turbatio. Isti fuerũt
ad fidem conuersi : Alii autẽ aliud
clamabant. & vniuersusq; fere turbe
sedm passionis siue ipetu vociferã
batur : Erat em ecclia. & collec
tio hoim illoz : confusa. et pluves
nesciebant qua ex causa conuenissẽt
& cur congregatus fuisset hic cet
: De turba autẽ detraxerũt aliqui
alexandrũ / ut a tumultu abstine
tus redderet rationem. audiendiq;
haberet : Propellentibus eũ iudeis
nõ em facilr egredi potuit in
tinta alterua : Alexander autẽ
manu silencio postulato. volebat
rationẽ reddere populo. Que ut
cognouerũt iudeũ esse / et p conseqs
pdola reprobare : Vox facta est
vna oim. qsi per horas duas cla
mancium / Magna Diana ephesioz
Videntes em aduersarios sue virtus
magis ad ensi sunt siue religionis
at dee amore ac laude : Et cum
sedasset scriba turbas / fuit em
magister et doctor inter gentiles
: Dixit. Quis ephesiorũ ciuitatẽ cultricẽ esse
magne dyane. nouisq; proles / Ita
iupiter fuit pater dyane : Cum
ergo hys contradici nõ possit late
sedm nrum sertam : oportet vos
sedatos esse / et nichil temere age
re Adduxistis em istos / pauli discipu
los : neq; sacrilegos. neq; blasphe
mates deam vram / Quomo vero
est hoc. nõne pdolatria reprobabat.
Et videndũ qz vtiq; sed modus
forte latuit scribam. uel famosa
biliter loquebatur pro illis vio
lenter adductis. vt seditione sopiret
: Dz si demetrius et qui cu eo
sunt artifices. habent aduersus
aliquẽ horũ causa. conuentus fo
venses agũtur / In foro et pub.
: Et proconsules sunt / loco con
siliũ constituti : Accusent iuicem
ibi quod autẽ alterius rei queratur
pter causam demetrij : In legitima
ecclia potent absolui. Desit / In
congregatione ordinate collecta
poterit a iudicibus ordinarijs
terminari / : Nam et periculum
cuius seditionis hodierne desit
periculu nob imminet. qz forsita
a superioribus arguemur et pu
niemur ob seditionem pntem : Cũ
nullus obnoxius sit. de qua possim
vedde rationẽ conuersus istius
& nullus hic ita veresit. vt ob id
causari possit pns conuersus :
: Cum autẽ hec dixasset dimisit
eccliam / & vniquiq; in sua /

Exposicio capli vicesimi quarti quod autẽ cessauit ac Actuũ Vicesimus /

Postqm autẽ cessauit
tumultus / capto pce
denti discipulis : con
fortatis paulus discipulis. et
hortatus eos / vt usq; in finẽ in
fide et sanctate pseueraret : valedix.
et pfectus est / ab epheso : vt iret
macedoniã / causa admonendi ibidẽ
discipulos : Cũ autẽ pambulasset
partes illas. & macedoniã et vene
nas : et exhortatus eos fuisset multo sermone
venit ad greciã. & quada greciẽ
ptem / Et ut in scolastica hystoria
dicit. Venit athenas : Vbi cũ sensit

Actuū apl̄oz

Ca.m xx.m

¶ dest finem tuose expendisset: mes tres / alioꝝ cōuersioni et confortacioni misistens: ¶ Erate sūt illi misidie a iudeis / mendulis: nauiga tuo in syriam / versus ihelm: ¶ habitoꝝ consiliū ut reuerteret per macedoniā / ¶ ad euadendū insidias et ne spoliaretur elemosinis seu collectis quas detulit secū uersus iherusalem. ¶ An vero insidias illas agnouerit ab hoīe aut ex reuelatione supna ambigit ꝫ ¶ Consequenter exprimit in textu qui ambulauerit cū paulo: ¶ Comitatus est aute eū sosipater berroensis .ꝫ de vbe bero ea ꝛc: ¶ Hi cū p̄cessissent / ex pauli cōmissione: sustinuerūt .ꝫ expectauerunt: nos .ß. pauli et existentes cū eo: quoꝝ et vnus ego fui: troade .ꝫ in vbe sic dicta. de qua dictū est sup̄: ¶ Nos vero nauigauimus post dies azimoꝝ .ꝫ post solēpnitatem paschalem. in qua iudei azimis panibus vescebant: ¶ philippis / ciuitate macedonie: venimus ad eos troade in diebus quinq; vbi morati sumus diebus septem ad consolationē et informationem credentiū qui ibi degebant: Una aute sabbati .ꝫ prima die post sabbatū. seu p̄ma die ebdomade. puta die dñica scdm bedā: cū conuenissemus ad frangendū panem .ꝫ ad sacra misteria celebranda scdm eūdem vñ sup̄ dim est qđ p̄sequebāt in continoe fractionis panis. vel ad frangendū panem pro corpis refectione. et ita in scolastica historia explanat cū dicit. Una sabbati cū teneremus: ¶ Paulus disputabat cū eis / de euangelica veritate conferendo ac probando in troade: profecturus in crastinū / ¶ deo ante eius vecessum voluit eos diligenter instruere / : ¶ Protraxitq; sermone usq; i mediā nocte / in quo fervor eius ostendit zelusq; animi: ¶ Erant aute lampades copiose in cenaculo. vbi eramus congregati. ¶ Sedens aute quidā adolescens nomīe eutichus sup̄ fenestrā cū mergeret̄ grauī somno .ꝫ ab exteriorib⁹ reducere. ad intima sicut qui mergitur. et rationis tam visu priuatur. obdormiendo: ¶ Disputante diu paulo. durius somno. cui no visum est. vrius sopore /: cecidit de tercio cenaculo deorsū. et sublatus oblatus .ꝫ pitatus: est omnibus: mortuus. ¶ ad que cū descendisset paulus. incubuit sup̄ eū / sequens in hoc helyam et helizeū. quoꝝ primus ter ferundus sepaꝛes. sup defunctū incubuit. paulus vero semel dūtaxat. moxq; ipetrauit quod petit. In quo eius excellencia declarat: ¶ Et complexus / defunctū ex amore et cōpassione: dixit nolite turbari / ¶ am em vitus fuit aplūs se exaudiendū pro puero suscitando. deo addit. ¶ Anima em ipius est i eo / dest tam prope est ut sustitetur. vt per idem sit quasi nō viuere. sicut de hoīe agonizante mox moriturō. dicim⁹. mortuus homo est /: ¶ Ascendens aute / ad cenaculū tercium / in quo ante disputauit: fregit panē et gustatis satisq; allocutus eos usq; ad lucem. profectus est. ¶ Adduxerunt q; puerū viuente et cōsolati sunt. no mime ¶ Opportune deo disponente. nō verba p̄dicationis ostendunt ostensio cura tionis tam miraculose. vt ostensione prodigij confirmaret̄ p̄dicatio pauli

arauis quoꝫ infigeretur mentibus discipulorū memoria bonī magistri ab eis mox discessuri. Innotescat quoꝫ ex his sollicitudo et feruor apli pro proximorū salute. Nam pfecturus in trasitū. totam noctem duxit in sermonem pductionem intendens usꝫ ad mediā noctem. Et tunc unus ne suscitato. et modico sumpto cibo. sermonem resumpsit. ac continuauit usꝫ auroꝛa. sicꝫ recessit. Nos aute ascendentes nauē. nauigauimꝰ in asson. inde suscepturi paulū. Sic enī disposuerat ipe per terrā iter facturus. Ita quoꝫ comites et discipulos suos pmisit in asson. vt ibi pstolarentur eius aduentū. qui forte volebat in terris intermedijs aliquibꝰ loqui verbū dei. Erat aute asson ciuitas asie maritima. Cū aute inuenissēt nos in asson. assumpto eo uenimꝰ mitilenen. que est insula contra asiam. Et inde nauigantes sequenti die uenimꝰ contra thyum. que est insula contra bythiniam. Et alia die appulimus samum. que est insula in mari egeo. in qua tradunt vasa fictilia primo repta. et vasa samia appellata sunt. Vnde in pstaui habetur. testa de samia. Et sequenti die uenimꝰ miletum. ciuitatem asie maritima. Proposuerat enī paulus transnauigare ephesum. vt nō accederet eam. qa maxime ipe ea nauigaret. ne qua illi mora fieret in asia. festinabat. enī. si fieri sibi posset. vt die pentheosten faceret. et celebraret iherosolimis. Inde aute miletō mittens ephesū. vocauit maiores natu ecclie ephesine. qui cū uenissent ad eū et simul essent in mileto dixit eis. Vos scitis a prima die qua ingressus sum in asiam. qmō per omne tempꝰ vobiscum fuerim seruiens dnō omni humilitate. Iuxta illud. Quanto maior es. humilia te in omnibus. et mansuetudine. que tum decet prelatos. qm̄ indecens eis est ira. et lacrimis multis. quibus vna peccata deplanxi. gratia vobis postulauī. ad patriam aspirauī. et temptationibus et pseuerationibꝰ. que michi accidebant ex insidijs iudeoꝝ. quo minus subtraxerim vobis vtilia. et non omisi vobis cōmunicare ea. que animā prosunt. expediuntq; saluti. nil q̄ de diuinis substantijs seu facultatibꝰ ad bonum vtilis spem promentibꝰ abstuli vobis quantuscuq; industria talia nō colligendo. quominꝰ annunciarem vobis. que salutem animarum concernunt. et docerem vos publice et per domos. et in priuato. testificans iudeis atq; gentibus in deum penitentiam. et agendā esse penitentiā. deuotē ad deum seu pro diuinā clementiam. Et aliqui prelatorū subtrahunt subditis ex auaricia. palpando eorū pectori. ne eis offensis. temporale dampnum incurrant. qui nō sunt vere pastores nec digni appellande prelati. Et fidem in dnō nrm ihm xpm. et fidem catholicā tenere

potuisse quia in eo datus fuit spūs sanctus. Illa quoꝫ solepnitas celebris fuit. pter legis dationem cuꝫ pcepta decalogi in mente in euangelio saluatoris. Et miletō autem mittens ephesū. vocauit maiores natu ecclie ephesine. qui cū venissent ad eū et simul essent in mileto dixit eis. Vos scitis a prima die qua ingressus sum in asiam. qmō per omne tempꝰ vobiscum fuerim seruiens dnō omni humilitate. Iuxta illud. Quanto maior es. humilia te in omnibus. et mansuetudine. que tum decet prelatos. qm̄ indecens eis est ira. et lacrimis multis. quibus vna peccata deplanxi. gratia vobis postulauī. ad patriam aspirauī. et temptationibus et pseuerationibꝰ. que michi accidebant ex insidijs iudeoꝝ. quo minus subtraxerim vobis vtilia. et non omisi vobis cōmunicare ea. que animā prosunt. expediuntq; saluti. nil q̄ de diuinis substantijs seu facultatibꝰ ad bonum vtilis spem promentibꝰ abstuli vobis quantuscuq; industria talia nō colligendo. quominꝰ annunciarem vobis. que salutem animarum concernunt. et docerem vos publice et per domos. et in priuato. testificans iudeis atq; gentibus in deum penitentiam. et agendā esse penitentiā. deuotē ad deum seu pro diuinā clementiam. Et aliqui prelatorū subtrahunt subditis ex auaricia. palpando eorū pectori. ne eis offensis. temporale dampnum incurrant. qui nō sunt vere pastores nec digni appellande prelati. Et fidem in dnō nrm ihm xpm. et fidem catholicā tenere

Actum apl̄oz

Ca^m xx.

m xp̄m · et sc̄m eius doctrinam se habentē : Et ecce nūc alligatus ego spiritu · x spū sco me id astri gente ac ipellente : vado i ihr̄m que mihi m ea ventura sint ignoro nisi q spūs scūs m omnes ciuitates ptestatur mihi · x m confir gationibus xpianis p varias vr bes diffusis sūt aliqui spū pphetie ornati · p quos spūs scūs mihi sīmuat ; dicens · q̄m vincula et tribulationes me manent · x expectant i ihr̄o sōlimis · sicq̄ certus sū reuelatio nē illoz · q̄ ibidem ligabor · captꝰ q̄ tenebor ac tribulabor · / Quibꝰ verbis ostendit apl̄s · no simpl̄ immediate a spū scō · sed alīs fuisse reuelatu · q̄m ihr̄m passuꝝ fuit aduersa · Et sicut admodū eam deus p nathan et ysaiam pphetas mīta reue lauit sco dauid de pprio suo statu · sui immediate mīta alia reuelauit de mīsteriis xp̄i et statu ecc̄lie : ; Sed michil horū vereor · x aduer sa pro xp̄o pati nō timeo · nec eos qui corpus occidūt formido qui iam ad tantū patientie gradū animeq̄ deueni · vt in omni tri bulatione letanter ex animo · et inconcussus mente pmaneo : nec facio animā meā · x vitā corporalē ac sensitiuā : pcioriorem q̄ me totū seu quo ad id quod sū · scdm meritū superiorē q̄ hominem · puta supīa aie parte · videlicet intellectiua · Intellectū etenim dicit homo · dicente pho · q̄ homo maxime est sū intellectū · uic modū loquendi quo totū a pte principaliori denotat · Itaq̄ vita corporalē pro michilo dicit · qui in futuro querit vitā eternā · Ideo subdit · Quomodo cōsummē cursū meū

deest · peregrinacone et conuersa cionem meā ad finem felicē pdu cam : et mīsteriū verbi · x officiū pdicandi : que accepi a dño testi ficari / videlicet cū protestatione & maxīa affirmacione pnūciare : : euangeliū gr̄ace dei / Quia m euangelio xp̄i · gr̄acia dei potissīe ōmendat · docetur et refulget · et xp̄m ex diuina pietate a gra hoībus est collatū · Sed et ler eua gelica gr̄acia confert · scdm q̄ sacra menta sua mōstrat : Et nūnc ecce ego sco / Inspiracione dīna ; quia amplius non videbitis fa ciem meā / in p̄nti vita : Omnes vos / epheſ : per quos transiui · pdicans verbū dei / Scitis nāq̄ apl̄us se ad illas partes amplius nō venturū : Quapp̄ contestor vos hodierna die · q̄ mundus sum a sanguine oīm destru · x si quid periculi anime inciderit ego immunis sū : Nō em subterfugi quominꝰ annūciare vobis omne cōsiliū dei · x eā q̄ dīna sapiencia ad cta humani generis redēptione mīstituit et effecit / pcepta quoq̄ et documenta xp̄i vobis no tificaui · mīsteria demū fidei xp̄iā · qualiter eterno sūme trinitatis consilio seu decreto partū est · vt per vmus diuine mētis create pſone quod per verbi incarnacionem et passionem · saluatū est genus humanū // Sed cū alibi scriptū est · sit / Quis cōsiliarius eius fuit · et sapiencie nouo · Quis hoīm potuit scire consiliū dei : quo potuit paulus · omne consiliū dei annūciare hominibus · Et exponendū · q̄ non simpliciter

de oīm cōsilio dei mtendit. sed de
oīm cōsilio, quātū ad humanam
spectat salutē. qđ eadmodū etiam
ait saluator: Oīa que audiui, a
patre meo nota feci vob. Interea
tū m ratione consilij meludit inquisi
tio. que nescientiā quandā suppo
nit; certū q; consiliū prie sciptu
non cōpetit deo, sic em est ignoratio
nature secdm damascenū. si ido
deo assc̄ribitur qđ nil agit ignide
: Attendite vobis et vniuerso gre
gi. Dīno mquit. attendite vobis.
.r. circūspecte m oībus vos habete.
coram deo solliate. ambulate. omni
diligentia cor vrm m puritate
seruate. Deinde filij prīs subditis
pestote ac prudete. Cauitas enim
mcipit a sēipso. et qui sibi negligē
est. cui bonus est. Qui aute sepm
m oībus rationabiliter dirigit. alios
quoq; gubernare poterit esse idoneus
: In quo vos spūs scūs posuit epos
Hi soli xpiam de verbo epheso ibi
fuerunt, no erāt ibi mlti epi. nisi
epi pro sacerdotibus accipiantur.
Vnde aliqui dicūt conuocasse eph̄m
omēs maiores natu de dyocesi ephe
sina: Regere .r. ad regendā ecclīaz
dei .r. conuersationē fideliū xpi.
Nam hic nomē dei. psona filij de
signatur. qđ subiungit: qua acq̄
siuit .r. de manu inimici eripuit. et
sibi mcorporauit: sanguine suo. Vz.
sue dignissime passionis virtute
ac merito. Quo vnq; testimonio
diuinitas xpi euidenter probatur.
: Ego scio, qm intrabūt post discē
sionem meā. corporalem a vobis.
: Lupi rapaces m vos .r. hereticarche
et falsi apti. dona gre a fideliū men
tibus rapientes. nō prentes gregi
sed spiritaliter eū. letaliq; ledētes.
diuersis erroribus et peruersis: Et
ex vobismet ipis exsurgent viri loque
tes peuersa .r. aliqua vnm seu eoz
qui prodibūt ex vobis. a fide sin
ceritate recedent. et conuertura fidei
atq; iustitie affirmabūt: vt ab
ducant. ab ecclīastica vnitate.
: post se .r. ad inherendū eoz erro
ribus: discipulos. Heretici em
libidme dmandi. docendi et appa
rendi. suos confingerūt errores.
De talibus m p̄ma sua canonica
ait iohānes. In nobis erant. sed
nō erāt ex nob: Propter qđ vigilate
.r. diligentes estote. m custodiendo
psipsos et subditos nr̄os. i. ab
bacuc 2°. Sup custodiā meā sta
bo, : memoria retinentes. qm per
triennii. quo pdicaui m asya. pser
tim m epheso: nocte ac die nō cessa
ui. tempe congruo; lacrimis
monens vnumquemq; vrm. nūc m
generali. nūc m speciali. et vnū
quēq; scdm suā capacitatē vocā
tione et statū informans: Et nūc
cōmendo vos deo. Et rem̄ nisi dns
custodierit ciuitatē. frustra vigilat
qui custodiūt eā. Diuine igit pro
tectionis ac pietatis. omnē que dili
gim9 iugiter cōmendem9: Et iuxta
bo gre eius .r. promissiones q; dum
eloquij. quibus miam suā confugi
entibus ad ipm pmisit. vt ille ef
fectū sortiant m vobis. Del verbo
.r. effectui gre eius. sepe equide m
scripturis verbū pro facto accipit.
: Qui potens est edificare .r. corda
virtutibus confirmare. et vnū per
alium ad meliora prouehere: Et
dare hereditatē .r. dona gratuita
futuro: m scīficatis omnibus. qui
m baptismo et m actibus virtuosis
sanctificati sunt: Augustin⁹ et alius

aut vestem nullius concupiui sicut
ipi scitis. ¶ Hoc contra pastores
et pdicatores auaros qui tpalia
spiritualibus preferūt / qui lana
ouiū operiunt. et latte earū ve
ficiuntur. ipsas vero petere pmit
tunt: ¶ Nouimā ad ea que opus
mihi erant ex hīs qui mecū
sunt. mīstrauerūt manus iste /
¶ ppijs manibus necessaria cor
pori. tam mī qz exīntibus mecū
ptimui. labori manuū mīstrādo
ne quēquā grauauī / Vnde
oīm hīs ostendi. In omnibus sine
onere me vobis seruaui et seruabo
: ¶ Omnia / ad pfectionē ptinēta:
: ostendi vobis. ¶ verbo ¶ ex
emplo: qm sic laborantes opor
tet suscipe mīrmos ¶ corpora
liter languidos. de labore ppriaꝝ
manuū sustentare / Vel. mīrmos
vt potē ipfectos pusillos ad vtu
tes mducere / ¶ Istud est pfectionis
no necessitatis. nisi in casu: ¶ ac
mensse / mente et operis exhi
bitione: ¶ Verbi dñi ihesu / qm
ipse dixit. beatius est magis
dare qm accipere / ¶ Hoc verum
est secm se. ceteris paribus. et
iuxta intentionē apli / ¶ Ceterum
ceteris paribus. ampliorus est me
riti elemosina dare qm sumere.
si sumens sit eusdē facultatis
ad dandū. vt ille a quo accipit /
propter quod beda ait. ¶ Non illis
gri velitis omnibus seruiri sicut
dñm. diuites et elemosinarios p
fert. sed illos qm maxime gloriosi
erit. qui cunctis que possident
semel vndiqz ¶ nichil laborat
operando qđ bonū est. vt habeat
vnde tribuant necessitate patienti /

¶ Hinc tunc heretici reprobant
dicentes. qđ maiorus pfectionis est
diuitias spiritualiū in seculo pauperib⁹
erogare. qm in religione mendicare /
propter quod in libro de ecclīasticis
dogmatibus dicit. ¶ Bonū est rem
dispensatione bona pauperib⁹ erogare.
sed melius est intentione sequendi
xpm totū simul donare / et absolutū
a sollicitudine cū xpo esse /
¶ Intereā ostat ex hīs multa esse dīa
documenta qz xpi. que nullus euan
gelistarū scripsit. quia et verbum
nunc allegatū no habetur i eam. /
: ¶ Et cū herodes exisset. positus / ydest
flexis / genibus orauit cū omni
illis. / vt deus vniuersos misericor
diter ostenderet: ¶ Magnus aute
fletus factus est oīm. et pruden
tes sup collū pauli osculabantur
eū. dolentes maxīe in verbo quod
dixerat. qm faciem eius amplius
no essent visuri / ¶ Et vtiqz intensus
oīno fuit causa plorandi. et triste
diuorciū. a tam dulci magistro. tam
pclaro doctore. tam liberalissimo
et vtilissimo benfactore. tam cari
tatiuo et affectuosissimo patre
sine remissionis spe separari / ¶ Et
deducebant eū ad nauem / iuxta
quā sibi dicere valefecerūt. no
sine gravi dolore. qui ex proxi
dia processit amore /

¶ Expossio ca'li 21 Cū aut actū 21.

¶ Cum aute factū est vt
nauigaremus abstracti
ab eis / ¶ ab epheso
sepati: verso cursu / nauis: veim⁹

chorum insulam contra asyam: et sequenti die rodū / ginde insulam nobilissimā. et ab oriente pinam / : et patheram / que est ciuitas lycie, puincie in asya: deinde nauigauimus / studiū dicat nō est de textu. Unde nec beda nomē huius loci exponit in libello quē de expositione nominū locorū qui in hoc libro exprimuntur composuit: Cū appa ruissemus autē cyprū / relinquentes eam ad sinistram: nauigauimus in syriam. et venimus tyrum / ibi enim nauis exponitura erat onus / eo applicare oportuit: Inuentis autem discipulis. v. xpianis illic manentibus. quos diligenter tangit fratres nostros quesiuimus: / mansimus ibi diebus septem / ad eorū consolationē et nostrā refocillationem: qui paulo dicebant p spiritū ne ascenderet hierosolima / Capto precedenti. dixit se paulus a spiritu sancto agi ad eundū ihc̄m: quo ergo usti pphete p spm pphetie suaserunt oppositū? Nūquid spūs sanctus verbis pprijs contrariat / : ad quod respondendū. q̄ domū et ades secūdū diuinas considerationes suadet et dissuadet. Aliqui quoq; uident. q̄ usti p spm sanctū nouerunt et predixerunt / paulū si ascenderet ihc̄m ibi plura passurū. Nō enī suaserunt ne illuc ascenderet ex suo spū. pia quada compassione, ptulerit / : Et expletis diebus septē ibamus / a tyro: deducentibus nos / omnibus tyriis xpianis: cū uxoribus et liberis / filijs /: usq; extra portas ciuitatis / in quo patet. quantus fuerit sancte dilectionis ardor in primitiua ecclia / : Et positis genibus in litore oraui mus / pro inuicem. pro omnium nostrū coi salute. et ut deus omnia in melius ordinaret. nos quoq; spiritualiter ad nauigandū conseruaret. et ad patria tandem perduceret; / Et cū valeferissemus inuicē. ascendimus nauem / illi aute redierunt in sua. Et ascendimus ptolomaidā / ptolomais. ciuitas est in iudea maritima. Est aute et altera in pentapoli, prouincia affrice: Et salutatis fratribus / xpianis: ibidem mansimus die unū apud illos. Alia die profecti venimus cesaream palestine. de qua dictū est supra / . Et intrantes domū philippi euangeliste / qui erat unus de septem diaconis / ad manendū ap̄d eū no fuit philippus aplus / dicat aute euangelista. no quia euangelii scriptor. ꝑ fortuitos valde. estimans ac fortuitus predicator. ut constat ex his q̄ supra de ipso contenta sunt /: Mansimus ap̄d eū / ad reuerentia tanti patris uiri apostolice prefectionis ac plenitudinis signis: Huius aute erant quatuor filie uirgines, pphetantes. / Que sicut in scholastica fertur historia predixerunt paulo. quod ei in ihc̄m erat ueniendū: Et cū moraremur ibi p dies aliquot supuenit quida a iudea nomine agabus. Ꝑ cū uenisset ad nos: tulit zonam pauli. et alligauit sibi pedes ac manus dixit / Hec dicit spūs sc̄s / : sic / Ad que referatur. an scilicet. ad ipm met agabū. uel ad paulū. incertū uidetur. nisi q̄ gregorius in quadā omelia id referat ad paulū. quod et probabilius uer / : Hec dicit spūs sc̄s / Uirū cui est zona h̄ sic alligabunt in ihc̄m iudei. et tradent

m manus gentiu / : Legabus iste
m modo loquendi et opere ymitatu
est veteris legis pphetis. qu die
consueuerūt Het dixit dns. Inter
dū etiā verbis factis seu signa sen
sibilia seu visibilia adhibebant ad
pnūciandū quod mādabat. q̄e dd
modū ezechiel m caligine visa sua
efferens. parietemq̄ pfodiens oc
los quosq̄ velauit / : Quod cū audi
semꝰ rogabam9 ne ascenderet ihe
solima. Et dixit. Quid facitis flen
tes et afflgentes cor meū / quod
vrō dolori compatit. et nō sine affec
tione audit verba q̄e contrariant
mētui spūs scī m me. q̄ius
vos pra moueam̄ ratione / : Ego
em nonsolū alligari sed et mori m
ihlm paratus su pro nōe dñi ihu
Ecce vere strenuus miles. ardens
amator. fortis pugnator. ipterrit9
puero / : Post dies aute istos ascen
debam9 ihlm. Venerūt aute ꝯda
et ex discipulis a cesarea nobiscū
adducentes secū apud quē hospita
rem. ciprū gene
antiquū discipulū / quia iam diu
fuit fidelis fixus m xpianismo. Ubi
aute hospitauerūt paulū et suos no
dixit : Et cū venissem9 ihēsolimā
libenter exceperūt nos fres. Sequēti
aute die introibat paulus nobiscū
ad iacobū / Ihēsolimitane ecclesie
primū epm de quo dtm est sepe :
: Omnesq̄ collecti sūt seniores /
xpiani audito paulo aduentu et
forte a iacobo conuocabantur : Quos
cū salutasset paulus. narrabat p
singula quanta fecit deus m gentib9
per ministeriū illius / quanta videlic
signa atq̄ mīracula. quanta gen
tiliū conuersione. quanta ecclīaaz
cōfirmata. et imense sue clemēcie

opem : Et illi cū audissent magnifi
cabant deū / gratias referendo pie
tati diuine : Dixerūtq̄ ei / b. paulo /
: Vides frater quot milia sūt in iudeis
qui credidērunt deo / fidem xpi susti
pendo : Et omēs emulatores legis
sunt. r. amatores et ymitatores
legis moysayce. ne illā subito spernē
videantur. tamq̄ nō esset data a
deo / Veruntame isti nō posuerunt
sibi spem salutis m legalia obserua
tione. Audierūt aute de te. q̄ dis
cessionem doceas a moyse eos qui
per gentes sūt iudeos / r. q̄ iudeos
inter gentiles dispsos mādes
omittē obsuetia legis moysaice /
: Dicens. nō debere eos circūcidere
filios suos. neq̄ secūdū cōsuetudiē
legis ingredi / r. conuersari. / Quida
infideles iudei paulū mendaciter
accusauerūt accusauerūt quasi do
cuerit legalia etiā pro tpe illo esse
mortifera. q̄d falsū fuit. q̄ ut
patuit ipe met timotheū circūcidit.
et p̄ri caput tondit in cencris /
gentilibꝰ vero cōmisit talia. p̄hibe
bat sed iudeis ea cōtexit usq̄ ad
plenioꝛem euāngelij diuulgationē.
ob cōtemendā veteris legis ductu
tute. et sacramentoꝝ illoꝝ. pphe
tica sanctitate / Het aute supius
tacta sūt sepe : Quid ergo est agē
dū. Utiq̄ oꝛtet cōuenire multitudine /
iudeoꝝ in ihlm credentiū de te. q̄m
tue informatū. vt veritate agnita
cōtentent : Audient em te fuisse
missē / nō hīc tātū sed in fidēles iudi
: Hoc ergo fac quod tibi dicim9 Sūt
nob. v. mīi nos / : Viri quatuor / iudei
ad xpm conuersi : Votū habētes sup se /
/ qua aliquid deo vouerūt : Hos
assūptis sanctificā te cū illis. r. sed
legem dei te exhibe sicut et ipse :

/et prende in illis oblatione/ seu exhortatione: vt radant capita sua/ secm legis traditione: et sciant omes. quia que de te audierunt/ de legalium abolitione: falsa sunt. sed ambulas et ipe custodiens legem./ etiam quantu ad cerimonialia. diu tps causa et locus id exigunt. ad vitandu scandalum iudeoz. atq; ob alias rationabiles causas frequenter ptractas?

: De hijs aute qui crediderut ex gentilibus nos scripsimus/ iudicantes ut abstineant se ab ydolis/ immolato. & ne edant sanguine et suffocato et fornicatione. Quo facto et intelligendu sit hoc sup capitlo. 1°. diffuse tractatu est: Tunc paulus assumptis viris. postera die purificatus cu illis/ secm ritu legalem: intrauit in templu. annuncians expletionem dieru purificationis observande secm legem curta tales qles isti quibus iunxit se paulus fuerut/ : donec offerret pro vnoquoq; eoz oblatio. Cu aute septem dies consummarent/ vel ab ingressu pauli in thelm. vt aliqui dicunt/ vel potius secm beda et glosa nondu in toto cosummati erant hm septe dies. sed eoru cursus et consummatio agebat/ vnde expressius in greco habetur/ Cu aute inciperet septe dies cosummari. Aliquin no potest stare qd paulus post quinq; dies aduentus sui in cesaream presidi ait qua no fuit michi plus qm duodecim dies. ex quo ascendi adorare in iherlm. Si ergo hijs septe. et illis quinq; diebus. adderis dies consilij. quos paulus pharisecos & saduceos dissociauit/ tremq; dies quo se denouerut iudei paulu occisuros. quatuordecim erut dies/: Hijs qui de asia erant iudei/ in sua infideli tate obstinati: cu vidissent eu in templo concitauerut omes ppl'm/ tum pntem: et iniecerut ei. s. paulo/ : manus dicentes. Viri israhelite adiuuate. hic est homo qui aduersus ppl'm. iudeoz/: et legem/ moysi: et locu hunc/ vt pote templu: sed docet/ quasi ppl'e iudeoz sit tolet/ reprobus. legeq; eoz abolita. et templu violandu/: Insup et gentiles induxit in templu. et violauit sanctu locu isu/ qua a templi ingressu prohibet lex gentiles. Cui aute de gentiliu inductione in templu id dicerit subdit. Vide rant em trophimu ephesiu. discipulu pauli: in ciuitate iherlm cu ipso. que estimauerut. qm in templu introduxisset paulus/ Dicit ex sola suspitione. incerta sententia prouulgauerut. Affectu nanq; corrupto/ ratio prorsus infatuatur. et modum ortu occasione turbat: : Commotaq; est omis ciuitas/ iherlm hoc rumore audito: Et factus est concursus ppli. et apprehendetes paulu trahebant eu extra templu. et statim clause sut ianue/ templi ne ab aliquo gentiliu ampli9 violaret. et ne paulus in illud confugeret: Querentibus autem eu occidere. nunciatu est tribuno cohortis/ videlicet claudio lysie. missa a felice pside: Qua tota confunditur iherlm. & omissus pplus eius turbat. Qui statim assumptis militibus & centurionib9

Actuū, xxiiij°

Ca^m. xxi

quoꝝ quilibet pfiuit centū mlti-
tibus: deuenit ad illos / qui ꝑpria
auctoritate se vindicare usurpa-
uerūt: ¶ Cū vidissent aute tri-
buni. et milites. cessauerūt pri-
mere paulū. ¶ Tunc tribunꝰ appre-
hendit eū / viz paulū /: et iussit
luctari cathenis duabus / putās
eum multū forefecisse. contra quē
tota plebs iudaica ita fremebat /
: ¶ Et interrogabat eū. quis esset
et quid fecisset. vt si ꝑ tormē testi-
mō cōuinceret. nō puniretur per
alios. ad extorquendā noticiam
suoꝝ excessuū. sed ꝑ tribunū iu
dicaretur: ¶ Et cū nō posset cer
tū cognoscē ꝓpter tumultū. iussit
eū duci in castra. ⁊ in turre vbi
qua ponebant captiui: ¶ Et cum
descendisset paulus ad gradus / forte
furoris illius: contigit vt portā
retur a militibus ꝓpter vim populi /
volentis eū discerpere /: Seque
batur eū multitudo clamans. tolle
⁊ aufer /: eū a vita. ¶ Et cū cepisset
duci in castra. paulus dixit tri
buno. Si ⁊ cm /: licet michi loqui
ad te aliquid. qui dixit: Grece
nosti. ⁊ sciēs greci ydioma / loqu
tus eni fuit paulo tribunꝰ) gre
ce iudei intelligerent. vt scolastica
narrat historia /: ¶ Cuiꝝ eadem
lingua respōderet paulus. mira
batur tribunus ꝙ lingua hanc
nosceret. / deinde adiecit: Nōne
tu es egipcius qui ante hos dies
tumultū cōmouisti. et eduxisti in
desertū. quatuor milia virorū
sicariorū / ¶ Hic admodū beda
et scolastica historia. ex verbis
ioseph̄ recitauit. ¶ Egipcius ꝙdā
ꝓpe felicis ꝑsidis. de quo paulo post
sermo est. magica arte ꝓphetam se
fecit putari. ¶ Congregatis siquidē tri
ginta milibus ciuiter iudeoꝝ: duxit
eos per desertū vsq; ad montem
oliueti. volens sup ihrlm repente
irruere vt caperet eam / ¶ Cui oc
curreus felix ꝓcos cū multis
militibus. fugauit eū cū paucis.
et alios interfecit. ¶ Nec obstat
ꝙ tribunus mentionē de quatuor
milibus effecit / quia primo pau
ciores. deinde plures fuerūt /
Dicunt ꝙ sicarij dicti / qm sicas
⁊ gladios breues manu gestabat.
quib̄ ꝑtos clam letaliter vulnera
uerunt. ita vt mox ꝓuenire quela /
et latere ꝓssor: ¶ Et dixit ad
eū paulus. Ego quidem sū homo
iudeus / non a tribu iuda. sed pu-
mes tribus sit iudei dicuntur.
quia tribus iuda ꝓncipalior fuit
: a thamar / urbe: tyrie / vt dictū
est: nō ignote ⁊ famose /: ciuitatis
municeps. ¶ Rogo aute te permitte me
loqui ad ꝑplm. ¶ Et cū ille permisisset
paulus stans in gradibus. inuit
manu ad plebem / vt eū audirent /
: ¶ Et magno silencio facto / non
ob reuerentia pauli. sed auidi
tate audiendi. quid excusationis
ꝓtenderet / alloquutus est hebrea /
ymo
lingua dicens ¶ Cuius hunc
lorū scolastica aut hystoria / dis
tincte quatuor synodos in pri
mitiua ecclia in theoselimis cele
bratas. ꝓma de substitutione
mathie ꝓpe iudā / Secunda de
electione septem diaconoꝝ: Tercia
ꝙ gentilibus quibuslibet nō esset
ꝓponendū omnis legale iudaismus: Quarta

de qua hic agitur. qua statutu
est. no phiberi nudos a legalibo
obseruantijs. tempore primitiue
ecclie. dum modo sibi no constitue
rent sibi in eis. ¶ Postremo qp
in primitijs frequenter iam
habitu est. legem moysi. quantu
ad aliqua. puta precepta morali
in lege euangelica obseruandam /
non autem quo ad precepta cerimo
nialia. Ut ad plenius notescat.
Tertiu. q sicut in prima 2e
thomas edocuit. triplicia erant
legis precepta. videlicz. moralia
cerimonialia et iudicialia /
¶ Moralia sunt decem precepta
decalogi. qua ad bonos primet
mores. et immediate de virtutu
actibus conferuntur / lex em
diuina. ad dei amore. homines
ordinare intendit / quod fieri negt
nisi per actus virtutu / Diuine
quoq legis intentio est. homines
rectissime disponere. tam ad seipos
qm in ordine ad deu: ¶ Et horum
virtutu / cui est de lege nali. seu
naturalis rationis dictamine.
Oportuit ante virtutes determinari
in speciali: videlicet. quantu ad
modu colendi deu. et item quantu
ad modu obseruandi iustitiam
inter homines / ¶ Illa ergo precepta q
determinant precepta moralia q.
ad deu. assignando speciales mo
dos et virtutis cultus diuini. cere
monialia nominant / Qui vero
determinant precepta moralia
quantu ad homines. assignando
speciales modos seruandi iustitia
inter homines. iudicialia appel
lant. ¶ Ad cerimonialia autem
precepta primebant oblationes /
et sacrificia legis / Cui ergo prec
ta moralia. sint immediate de actib
iustitie. ad caritate dei et proxi
ordinatis. manent et obligant
in euangelica lege / ¶ Precepta vo
cerimonialia. qm figuratiua
erant. xpi et misteriorum ipsius ac
ad cultus noui testamenti in nova
lege / no obligant. nec euange
diuulgato fuerat obseruanda /
¶ In veritate veniente et patefacta
cessat figura ¶ Et si adhuc obseruet.
hoc esset ipso facto esse asseverare
xpm nondu venisse // ¶ Precepta
demu iudicialia. no erant sic fixu
ratiua. ¶ Attento in lege noua pos
sent seruari. si ab aliquo ciuitus
est leges condere instituerent
¶ Reputatur /

¶ Exposicio cap. 22. Viri fratres Articulus 22.

Viri fratres et patres
audite. mine qua ad vos
reddo rationem: Cum audissent
autem q hebrea lingua loquerer
magis prestiterunt silentiu. Et dixt
Ego sum vir iudeus natus i tharso
cylicie. nutritus autem in ciuitate
ista secus pedes gamaliehel. eru
ditus iuxta veritatem patrum
legis. z legis moysi. zelator
nem et possessor mei seruauerit /
¶ Verso scom beda. pariter pauli
de oppido quoda galilee fuerit.
quo a romanis capto per dispsio
venerit et habitauerit tharsi
cilicie. filiu aute suu pauli misert
ihesolimam ob studia legis ii ga
maliele viro doctissimo. ibidem
instructus est /: ¶ Emulator legis

sicut vos omes hodie / Sicut notatt hic silitudinē aliquālem no totale. Imo nec magnā. Quāde ante cōuersionē suā paulus dū pſequeret ecclesiā credentes in xpm̄ſto. habuit emulacionē zelūq; legis mōdū retū et exteriū. sicut et isti fideles iudei. sed qm̄ hec dicit. emulator fuit legis scām spiritale eiq; ipsius intelligenciā. nō scām litrā occidentē. iuxta quā isti emulabāt eam : Quia hanc viā .s. euangelicā fidem ac legem : pſecutus sū usq; ad morte / quoniā qui me pcussit occisi fuerūt pro fide hui. quoꝝ ste phanus fuit primus : alligans et tradens in custodiā xp̄i in carcerem / : viros ac mulieres. sicut pncipes sacerdotū testimoniū reddit mihi. Factū est aute cū pgerem iuxta damascū media die subito de celo circūfulsit me lux copiosa. et cadens in terrā audiui vocē dicentem mihi Saule saule. quid me pſequeris ꝛc / Ista triplo nono exposita sunt et descripta : Et q̄ mecū erant. lumē quidē viderūt. vocem aute eius qui mecū loquebat. nō audierūt / Vnde qd̄ nono triplo apt paulus. Vocem quidē audientes. exposituū ibi est de voce pauli. nō xpi. Beda tn̄ hoc loco intulit utriusq; de voce xp̄i intelligendū : utq; sonū confuse audierūt. deo sūp dixit paulus. Vocem quidem audientes. nō aute verbi seu ꝛboꝝ distinctionē / Est q̄ scribit de voce que iohis jx̄. legit facta. Cū em xp̄s dixisset. pater clarifica filiū tuū. venit vox dicens. et clarificaui. et iterū clarificabo. cui sonū quidē confuse audientes. dixerūt tonitruū factū esse. Alii qui distinctius pceperūt. dixerūt quod venisset Angelus ei loqui est / : Et cū nō videret pre claritate luminis illius / sicut qui soli intendit ipeditur in visu alterius rei : Ad manus deductus venit damascū. Ananias aute dixit mihi. Deus patrū noꝝ pordinauit te. ut agnoscas voluntatem eius / qua vult homines fidem xp̄i suscipere : et videres iustū et xpm̄ ex ore eius / quia testis eius illius ad omes homines eorū que vidisti et audisti : Factū est aute reuertenti mihi in ihrlm et oranti in templo. facta me in stupore mentis / et extasi in quāda incidere pre elevatione mentis dei. sicut in pphetias visionib9 fit. alienatio a sensu exteriori / Istud contigit paulo. cū a damasco redisset ihrlm. de quo reditu dictū est supra : Et videre illū .s. xpm / : dicentem mihi / Visio ista fuit i spū et imaginaria. erat aut angelico figmulatu exhibita. sicut et illa. qua sibi in apocalypsi facta describit sanctus iohānes : Festina et exi cito de ihrlm. qm̄ non recipient habitatores ei9 / : testimoniū tuū de me / Et ego dixi. dne ipsi sciunt quia ego eram concludens i carcere et cedens / p manus aliorū : per synagogas. eos qui credebant in te. Et cū funderetur sanguis stephani ego astabam / Quasi dicat. Ista possunt eis sufficere ad credendū. q̄ non nisi a deo conuersus et missus sum : Et dixit / xp̄us : ad me. vade qm̄ ego ad nationes longe mittam te. Audiebant aute / iudei ; eū / .s.

paulū: vsq; ad hoc verbū/ cū gles silentio/ quo audito. ipauerūt fuyati. q; dicerēt se diuinitꝰ missū ad gentiliū cōuersionē reprobatis obstinatis. et derelictis ipsis iudeis· qū gentiles velut canes spernebant: Et leuauerūt vocē dicētes/ feroz et ipetus animi· facit in magnā prumpeve vocem· nā causa curta· auferuv effectus: Tolle/ o tribune: de terra x de hominū cōrone: eusmodi hoīem decreuerūt: no en fas est eū viuere/ Isti nicoui rebelles. verba pauli vel ificauerunt/ quibus iam dixit sibi a xpō pmissū· q; testiom suū nequaq; reprehendent: Discessibꝰ aute eis· et pcientibus vestimenta sua. et puluere iactantibꝰ in aere/ per que ora animoz suoz furibundā et furoue monstrauerūt: Iussit tribunꝰ eū duci in castra/ vbi dicit in turrem de qua prediximus capto dictū est: Et flagellis cedi· et torqueri eū· vt sciret pp quā causā sic acclamarent ei. Suspitabat em tribunus· q; nō nisi ob graue excessū. tam ipetuose contra paulū mouerent: Et cū astrinxissent eū loris/ seu fumbus uel cathenis; dixit astanti sibi centurioni pauli/ An hoīem romanū. vtpote ciuem vrbis illius: idemnatū x de nullo excessu sēm pcessū et ordine iuris cōuictū: licet uobis flagellare/ quasi dicat· nequaq; Magnus ei priuilegiꝰ gaudebant vbiq; ciues romani/ inter que vnū fuit· Ne ante auditaria culpe ostensionem aliqua pena afficerent; Quo audito. centurio accessit ad tribunū dicens. Quid acturus es/ quasi dicat. Magno te expositi periculo. qm romani ipeatoris immades si ipse ciuis extitit pcepit: Hic em homo ciuis romanus est. Ille dens aute tribunus dixit. Dic michi· si ciuis romanus es· At ille dixit. Etiam· Respondit tribunus. Ego multa suma pecunia ciuilitatem hanc assecutus sum/ x tu magna eam em pecunia: Et ait paulus. Ego autem et natus sū/ Non q; paulus natꝰ sit rome. sed quia pater eius legatus romanoz. tam honorifice homo obuiauit· tam veneret se et sua eis exhibuit· q; ciuilitate hanc sibi lucrari sunt· pro ipo et filiꝰ suus. Ante; paulus esset natus· Deꝫ diuina furtū est ordinatoe pro tono pauli· q; hanc ciuilitate allegauit. non q; pro xpō pati et mori pauitꝰ non fuit. Sed quia humana industria poterat vti ad extrudendū se de hostiū manibus· vt amplius fructificaret in mundo: Protinus ergo discessit ab illo· qui eum erant torturi· Tribunus quoq; timuit postm reseruit/ x bene cognouit inquisitione diligenti facta: quia ciuis romanus esset et quia ligasset eū/ timens de hoc apud romanos accusari: Postera aute die volens scire ab hostibus qua ex causa accusaret a iudeis soluit eū· et iussit sacerdotes conuenire et omne consilium iudeoꝝ· et producto paulo statuit inter illos.

Elucidatio capti xxm qnte dens aute ꝛc Articulꝰ .23.

Intendens aute m consilium. paulus x iudeoꝝ principes consulesq; aspiciens: ait: Viri fratres ego omni conscientia bona conuersatus sū ante deū usq; in hodiernū diem. Conscientia scd̄m thomā. no potentia aut habitū nominat. sed actū. dicit m una hoīe est conscientia una in genere sed multe in specie. scd̄m q̄ homo in variis actibus virtuosis. diuersas in eis conscias habet bonas. Itaq; ait sciēs aplus. q̄ a tempore quo ad xp̄m conuersus est nō fuerit sibi conscius de aliquo mortali peccato. imo in omnibus conscientia bonam sortitus est. Non tñ ppt̄ hoc asserit se interim bene aliter nō peccasse. Nec ista psumptuose siue vane locutus est. sed opportune ad gloriā dei. veritatisq; ostensionem. et aliorū edificationem. nā et alibi fassus est. Nichil in conscius sū. Dic nanq; et alii sancti. iustitias suas professi leguntur. Vt patet de samuele. dauid. et ezechia in libris regū. Quia et xp̄us ait. Luceat lux vra coram hominibus ut videant bona facta vra. et glorificent patrem vrm qui in celis est: Princeps aute sacerdotū ananias. p̄cepit astantibus sibi subditis subditus suis: percuti os eius. timq; origenes p quod verba psumptuosa ac blasphema dixisset. Et forsitan mdūcabatur occulte. q̄ paulus nō exhibuisset sibi maiorem reuerentia in loquendo. sed sola dixisset viri fratres. Sed ppter talia em superbi. libenter patres et dñi appellantur. et nota que equitatem p̄tendit abhominantur: Cum paulus dixit. percutiet te deus paries dealbate. Secundum bedā et rabanū. verbū istud ppheticum est. nō maledictionis. Et in hoc augustinū sequi videnf. Item beda ait. Non p̄turbatione animi paulus cōmotus hoc dixit. sed vtiq; ppheticando locutus est. qua figura illud pontificis legalis. qd̄ erat in similitudine parietis dealbati. cōpositi. pulcri videndi esset ac destruendi. tum iam veri sacerdotii. apostolis. euāgelio xp̄i p̄dicantibus aduenisset. Et inde est qd̄ ait. p̄cutiet te deus. Nō aut p̄cutiat. indicatiuo mō. hoc ppter futuri significatū. nō optatiuo maledicens. Vnde in scolastica historia dicit. Forte ppheticauit paulus de abolitione sacerdotii iudeoꝝ dicens p̄cutiet te deus paries dealbate. Quasi dicat. destruet sacerdotiū tuū. Verū hmōi obici posset. q̄ si paulus ppheticando hec p̄tulit. tunc vtiq; sensū verboꝝ suoꝝ intel lexit. Intelligentia em est opus in visione. vt dānichis dicitur. Intelligent. misi forte dicat hec ppheticē protulisse. quo anyphas ppheticauit de xp̄o. quia expedit vnū hominem mori pro ppl̄o. Paulus aute in verbis hmōi. p̄fatus sensū ppheticū nō videtur intellexisse. nō em sciebat. q̄ vir ille pontifex esset. sicut verbi sancti sequentia contestantur. Quomodo ergo loquendo ad eū. percutiet te deus. intellexit aut ad sinuandū pontificatū iudeoꝝ destruendū. hoc tamen sendo. non reprobando sit dictū. Puto ergo b̄tm ap̄lm aplica aure hec protulisse zelo iustitie. futuram punitionem illius reprobi minando tangēdo dicat. percutiet te. r. tua impietatem vindicabit. Denicq; hoc modo thēmas et alii sancti frequenter. contra aduersarios suos locuti nostrum. Videam aut thēmas. plāne

tua ex eis: Vocando autē pontifice parietē. notat eū fuisse ypocritā. qua et foris equitate ptendebat et intus passionibus pessimis erat plenus. Juxta quē etiā modū. xps in euan°. scribis phariseisq; ait. Ve vobis qui sitis estis sepulchris dealbatis. que a foris pulchra appa rent. intus vero plena sut ossibus mortuoz et omi spurticia: Et tu sedens / in cathedra quasi epūs: iudicas me secūdm legem / vt dicis. quamuis ita nō sit. cū lex nō iudicat innocentem cedendū / Hinc subdit: Et contra legem iubes me peccati / sut in lege dicitur. innocentem non condemnabis / Vel sensus est / Secundū legem iudicis me esse blasphemū. et tu nō iubes mihi pena influgi blasphemie. qua sēz legem. blasphemi sut extra castra ducendi ac lapidandi: Hinc qui astabant dixerūt. Summū sacdote dei maledicis / Quasi dicant; in hoc psumptuosissime facis. et contra legem. qua te phibes emulari et contra pria verba. quib9 dixisti. te omm bona consecuta discessatū: Dixit autē paulus. Nesciebā fres quia princeps esset sacerdotū / Si dicerem. Si hoc sciuissem ad vitandū scandalū pusillorū. moderatius essem locutus. ppter eū a quo est ois potestas / Non tn petrauit verba pdicta loquendo. nā equitate instigante het dixit. et insuētū aptus alteroz fuit epatus ac dignitat qm̄ antistes legalis. Apli nāq; fuerūt primi pontifices euangelice legis. Et sicut sacerdociū noui testamēti. pferendū est sacerdocio veteris legis. et pontificatus / studi illi est pontificato anteponendū / : Scriptū est em̄ exodi 22°: Principe

xpli tui ne maledices / Blande se excusauit apte ne alii maledicta laberet Sz pontifex iste principatū non habuit sup paulū. nec sup quemq; credentiū. qui xpi pcate subiecti a legali dnatione fuerūt erepti / Porro hms dictis cernens aptus q omes isti de ofilio concordes essent. ad faciendū ipetū tentiva eis tn plurimū mte se discordavere. Detrexit mala coz concordia dissipave. et vtilem mte eoz diuisione conseruve. Quēadmodū em̄ bonoz pax et vno bona est. et plurimu vtilis. sic iproz concordia pserti diu bono contrariat. coi. aut vno altevi cooperat / Itaq; sequitur / Dixit autē paulus q; pars vna coz esset / de sertu et nō: saducee oz. et altera pharizeoz. exclamauit in consilio: Viri fres ego phariseus sū. filius phariseoz / Nō mendose hoc dixit. nā an conversione secūm pharizeoz. velut sue me querela est consolatus. Conuersus vō ad xpm. adh°. obstinatas sectē vsus tenebat. p loco causa et tpe. quatu euangelica lex permisit sicut ia patuit / : De spe et resurrectione mortuoz ego iudicor / x. a vob condemnor / : Spm resurrectionez ex mortuis p̄dico et futura beatitudine credentibus euangelizo / Et hoc iterū verū est. allegauitq; causa sue diiudicationis in generē. nō in singulari. Nō em̄ dixit. de resurrectione et glorificatione xpi iudicor / sed de spe et resurrectione mortuoz q; et xpc fuerat vnus. cuius resurrectione pdicando. iudeoz furorē

offensam / ¶ ex quibus cheatur · ꝙ vtissim̄ liceat vti honesta mdustria. et veritate ꝓp velare vt mala maiora vitentur / : ¶ tuh̄c. dixisset · facta est dissensio mt̄ꝫ phariseos et saducheos · et soluta / ⁊ diuisa et segregata est / : multitudo consiliy. ¶ saducei em dicūt. nō esse resurrectionem / ꝙ et ānas hoim asserebāt mortales : negz angelū negz spiritū / ⁊ materiales substācias / in quo corꝝ maxia viditas inotescit. cū et m libris moysi tortens fiat de angelis mencio : ¶ pharizei aut vtrūqz cōfitent̄ / viz resurrectiez mortuoꝝ et angelos / ¶ erāt āt mt̄ iudeoꝝ tres sectē. viz · saducei · qui libros moysi tm̄. vnū reperiūt · / et pharisei · qui ēcia libros ꝓphaꝝ susceperūt / ¶ et essei · qui fuerūt ceteris religiosiores ⁊ meliores. ꝝ ner xp̄m m eum̄ ꝓsecuti legūt / : ¶ factus est clamor magn9 / ¶ quib̄ da vocif̄eratibus contra paulū / et alijs mt̄ se torquentib9 : ¶ ⁊ surgentes quida mdeoꝝ pharizeoꝝ pugnabant / ⁊ fladio oēs sui pro paulo contra saduceos dicētes / : nichil mali inuenimꝰ in hoīe isto / ¶ et hoc verū fuit · quatus nō eomodo quo ipi putabāt : ¶ ꝛd si spūs locutus est aut angelus. ¶ ñ dicant · nō absindū est hoc / ꝓpm aut et angelū . vel pro eode accipiūt . vel spm̄ pro aīa defuncti · vel pro spu dei · quatus fide trinitatis no habuerūt. vt appaꝛ / : ¶ et cū magna dissensio facta ⁊ timens tribunꝰ ne paulus dissiperet ab eis. iussit militet descendere et rapere eū de medio eoꝝ ⁊ deducere eū in castra / puta in tuitione custodie captiuoꝝ : ¶ sequenti aut nocte astans ei dñs / xp̄us · qui post fletū consolacione ifūdit / : ayt. ¶ constans esto / ¶ qualis fuerit visio ista nō dicit. sed puto ymaginaria fuit · atqz in somno · angelo in p̄sona xp̄i apparente ac admonente. sicut in apocalipsi ioh̄ānis / : ¶ sicut em̄ testificatus es de me in hyerm̄ · sic te oportet rome testificari / ¶ hoc em̄ a dina prudencia est decretū. / dicto p comparacionez ad eam necesse est adimpleri quatus in se contingens sit · tibi quoqz et alijs plurimis. expediet testificacio seu pdicacio tua in roma / ¶ conse/quenter lucas describit · quēadmodū quadraginta ex eis iudei · voto se astrinxerūt · ꝙ neq bibērēt neqz comedērēt · donec occidērēt paulū / deo consiluerūt pontifici · vt faceret eū adduci ad se · ad inquirendū de veritate · et ipi in via mt̄ficerēt eū / ner est difficultas in textu / : ¶ quod cū audisset filius sororis pauli / puta insidias istas / : venit et nūciauit paulo / qui p centurionem duxit nepotem suū ad tribunū · vt her mīnuavet eidem / . ¶ quo facto tribunus comisit cognato pauli · ne alicui pderet ꝙ hec sibi nūmasset : ¶ et nunc pauci sunt · iudei . qui insidiose paulum · expectantes promissū tuū / quo eis dixisti · ꝙ adhuc mitteres eū ¶ paulū ad examinandū / ¶ quēad modū vō · beda hic ayt / ¶ non est sapiencia · nō est prudencia · nō est consilium contra dñm. ¶ nam et

supra / quamus paulus hostias ob
tulerit . caput rasit . nūdipeda /
lia exercuerit . et uideus factus sit .
vinculā tamen que pdicta fuerat .
non euasit / ¶ Et isti quamus consi /
lia cogitent . vocant . misdias te
dimt . seruatur tn aptius . quatō
rome sicut dictū erat . xpō testimō
reddat // ¶ Secundū quoq; q̄ statu
uarmetū seruādū no est . si desint
comites eius . veritas . iustitia atq;
iudicium . seu discretio . ita de voto ire
tenendū / ¶ Tribunus ergo tūorat
duobus centurionibus . dixit eis .
Parate milites ducentos . vt eant
vsq; ad cesaream / forte pedestres /
: et equites septuagīnta . et lance
arios ducentos . a tertia hora noctis /
incipiendo . tribus . ē . horis noctis
tam exclusis . seu tertia hora p̄
media nortem . vel sumitur horaq;
statu distinctio . sicut in duabus vigi
lias noctis / ¶ Et iumenta p̄parate /
videlicet equos . seu alia bruta ad
ferendos homines apta . vt imponentes
milites / paulū iumento forte et
sospitos ar discipulos eius alios iu
mentis . saluū eū pducat ad felicē
p̄sidem / ¶ Tot quippe homines pur̄na
tores misit tribunus cū paulo . ne
ei quid faceret a iudeis / q̄d etiam
nocte pergit . vt lateret . et
sedicio vitaretur / ¶ Scribens /
tribunus : epistolam p̄sidi . h̄ . verba
cōmente / ¶ Claudius lysias . op
timo p̄sidi felici salutem / videt
tribunus iste fuisse binominis :
Vinculis hūc . ē . paulū : cōprehensū
a iudeis . et mō fere interficiendo /
tum frenuit eum reperit eū affligē
q̄ mors nox futura videbatur /
: eripui . cognito quia romanus est /
¶ Quando tribunus eripuit primo
paulū . nō sciebat q̄ esset romanus .
primo putauit q̄ esset egyptius /
Verūtamen ista scribit q̄ tunc
id nouisset . ad ornandū tenore
epte . et vt videat honorare / cō
nos . apud quos timuit accusari /
q̄ paulū ciuem rōnū indepnatū
iussisset et flagellari iussisset / :
Volens q̄ sine causa qua obiciebat
illi . iudei . deduxi eū in consiliū
eorū . que nobis accusavi de quest
ionibus legis ipsorū / Vt an lega
lia essent seruanda . an messyas
venisset . et an ihesus nazarenus
esset messyas ; Nichil vero digni
morte aut vinculis habentē trimis :
¶ Et cū mihi patuit esset . de mi
dias quas parauerunt ei / misi eū
ad te : denūcians et accusatoribus
eius / iudeis : Vt dicant apud te /
ea que sibi obiciunt / : Vale : Milites
ergo per nortem duxerūt paulū
in antipatridem / Antipatris ciuitas
est palestine . nunc diruta . quam
herodes ascalanita rex iudee . ex
patrie sue nōe appellauit / . ¶ Cū
venissent cesaream et ¶ Dedissent
epistolam p̄sidi . statuerunt ante illū
et paulū . Cui p̄ses dixit . audia
te cū accusatores tui venerint .
Iussitq; in pretorio herodis custodiri
eum / Pretorium est domus maiorū
vbi ad tractandū conuenunt . ¶ Est
enim domus pretorii . x . pceptorum
sidin bedam / ¶ Felix p̄ses . q̄m

vere felix fuisses. si agnouisses quales et quantus fuerat iste tibi diuersus. et manibus tuis ad tempus subiectus. qm̄ humiter eū suscepisses. sm̄ veneretur tractasses. sicut cornelius centurio petrū. Et nūc qua ad tē nouisti. neq; per paulū conuerti meruisti. que tamē pro tua conuersione vicissim orasse nō ambigo. miser potius q̄m felix fuisti.

Expositio capti 24i post q̄tuor dies Actuū. 24.

POst quinq; aute dies descendens princeps sacerdotū ananias. cū senioribus quibusdā. iudeis: Et tertullo quodā oratore. v̄ viro eloquente. sm̄ vethore. qui esset admonitus. et verbis ornavet materiam. vt causā eoz rationabilior videret. Eloquentia em animū mollit. et ad consentiendū animes melinat. nisi sapiā audientibus assit atq; iustica: Qui iudicent p̄sidem felicē in cesarea: aduersus paulū. Et citato paulo cepit accusare tertullus dicēs Cū in multa pace agamus per te. v̄ valde patrie tue vigilāt̄ regimine: et multa corrigant̄ per tuā prouidentiā. Presidentis ei est bona conseruare. vino et in melius vicissim cōmutare mala corrigē. et collapsa in pristinum reformare: semper. v̄ omni tpe quo nob̄ p̄fuisti: et vbiq; in

nri primera: suscepim9 te optime felix. cū omni v̄ plena: q̄niq; actioe. tu primus rethor iste. iudicis benivolencia captat. eiusq; vehemeter cōmendat. vt blandis allicias sermonibus. nec ab eis dissentiat quoꝝ sius beneficijs conspexerit adeo ītos; ne aute diucius protrahā te. idest ne longiori te ꝓhemio ocupem. q̄nus multo amplius sis laudandus. nepe cū iudex sis. multa habes pacienc. nō vacat tibi vacave preludijs. Oro breuiter audias me pro tua clemencia. v̄ p̄ tua pietate. si no ob meritū mea: inuenim9 hominem. pestiferū. v̄ oiaq; mfertore m cathedra pestilencie residentem. et concitante seditione orb̄ iudeis m vniuso orbe. auertendo quosdā eoz a lege patrū suoꝝ ad noua legem. ꝑpter q̄d inter eos et alios in pristina lege manentes seditio orit. Et artorem sedicionis secte nazarenoz. v̄ vnū de principalibus p̄dicatoribus euangelice. nouerq; lectis. quā nō arbitram̄. nisi seditionis orifime sectam seu heresim: nazarenoꝝ v̄ xp̄ianoꝝ. qui tunc a ihu nazareno. nazarenū a iudeis quodā vocabant obprobrio. Ptea vero in iudea heresis consurrexit quorūdā. qui ihm esse xp̄m et dei filiū de virgine natū credentes. cū euang9. simul legalia obseruauerūt. Vn cū iudei voluissent esse et xp̄iani nec iudei fuerūt nec xp̄iani. Et isti heretici vocati sūt nazareni. Qui etiā templū violare conat9 est. inducendo in illud gentiles.

/ Quod sibi mendaciter iposuerut
gñqñ cñuersi gentiles dignoes
fuerint mgredi templū qz infideles
uiderent: Quem apprehensū x tentū et
captū a nobis scdm legem nrām
iudicare uolum⁹/ dāpnando eū
tanqm legis diuine violatorem
utqz blasphemū: Supueniens aūt
lysias tribunus. cū magna ui. eri
puit eū de manibus nostris. a quo /
lysia: poteris tuipse iudicans de
oibus istis cognoscere ueritatem /
Quasi dicat. Ipse attestabit' uer
bis: Respondens aute paulus
annuente sibi preside dixit. Ex
multis annis te esse iudicē genti
huic. sciens. bono aīo pro me satis
facia/ Non pmisit aplō uerbi
/ mulcencia sicut tetrullus. sed ipa
ueritate fiut contentus ꝛ: Neqz i
templo inuenerūt me cū aliquo dis
putātē. aut concursū facientem
ppli. neqz in synagoga neqz i ciuitate/
Et quatus ista fecisset aplō pdicā
do de xpō. nō utiqz offendisset. qz
et alij apli psertī petrus et iohes
ante eū ista fecerūt. quibus et xpō
pcepit. eritis mi testes in iherlm:
Confitebor aute tibi. qz scdm sectam /
. uangelicā legem et fidem ab
alijs diuisam: quā dicūt hereſim.
sic deseruio deo meo patrī / sīi per
omnia sm̄ilarem et deuotissimū
cultū est specialit⁹ deus et pater
meus: Credens oībus que in lege
et in pphetis scripta sūt/ tanqm
uerbis diuinitus reuelatis aut
scriptis: spem habens in deū. qua
et hīpsi expectant/ uz. resurrec /
tionem futuram in die nouissimo iustoꝝ
et iniquoꝝ/ Ex quo illicat' istos de
phariseoꝝ secta fuisse. nō saduceoꝝ
et qz phariseī nīstrauerūt pserutī sut
pauli qm̄ saduceī: Post aūos aū
pluues/ a me ad xpī cōuersione:
elemosinā factuus in gentē meā. x
xpianis in iherlm habitantib⁹ allatu
rus collectas eis a gentibus cōuersis
missus: Venī in iherlm et oblationes
et uota factuus/ ibidem i templo.
secundū qz iacobus et seniores xpiani
ei ipo michi suaserūt: In quibus
inuenerūt me purificatū in templo/
quat in hoc legalia obseruauī. et dies
purificationis pdicauī. ut dictū est
21°. capto: Et apprehenderūt me/ in
templo: clamātes/ coram tribuno:
Colle aduersū me. quida ex asya iudei
quos oportebat apud te presto esse /
Si accusatio ista deberet reputari
ydonea. qm accusator et accusatus
simul coram iudice debent consistere/
: Aut ipi x iudei isti hic astantes/
: dicant. si quid inuenerūt in me
iniquitatis/ Nam que michi obiciūt
ex asianoꝝ habuerūt relatu: cū
starem in cōsilio eoꝝ/ iherlm. mihi
de una hac solumodo uoce. qm de
resurrectione mortuoꝝ ego iudicor
hodie a uob/ : Distulit aute illos
felix/ nostrā expediendo iudex:
certissime screns de uia hac/ qz
iam nome xpianoꝝ sibi inotuit
et multos esse xpianos cognouit.
dicens: Cū lysias tribunus descen
derit. audiā uos o iudei. Iussitqz
centurionē custodiri eū. uz. paulū;

: et habere requiem / vt libere mꝫ
di posset et egredi : nec quemquā
ꝓhibere de suis / Puta discipulis
pauli : misisse ei / Post aliquot
aute dies veniens felix cū drusil
la vxore sua · que erat iudea /
fuit quoꝫ ut in hystoria scolaſca
habet pulcherrima . et relicto
vno priori nupsit huic felici . et
ꝑm fuit iudea . paulū libenter audi
uit : Vocauit paulū . et audiuit
ab eo fidem que est in xpm ihm .
Disputante aute paulo de iustitia
et castitate . et iudicio futuro . tre
mefactus felix respondit / De hys
tribus paulus disserebat . quoniā
contra iustitiā . ex incontinentia
felix coniugem istam adeptus fuit /
qđ et ipe cognoscens . nō immerito
contremuit . audito qđ a deo esset
iudicandus . sed nō tetigit eū spūs
sanctus cōplete . nec retrouertebat
ad fidem . sed dixit : Quod nunc
tu ipse / loqui de hys . Quasi di
cat . non ideo te vocaui vt tracta
remus de istis : Vade . tempe em
opportuno accersiam te . simul et
sperans qđ pecunia daret ei a paulo /
Quem vidit tot spiritale homi
patrem . a quib⁹ putauit eū plu
rima collegisse / Propter quod et
frequenter accersiens eū . loqbat
tur eo / Vir cupidus et voluptatib⁹
deditus . atꝫ ob id ad euāgelice sa
pientie susceptionē indispositus et
indignus / Biennio aut expleto .
accepit successorem felix . portium
festum / Hoc de biēnio tractatio
nis pauli in cesarea nō ꝑsidente
felix . beda exponit . In scolastica
tamen hystoria dicitur . qđ nondum
fluxerant duo anni . ex quo paulus
venit ihrlm . et idcirco ibidē expo
de biennio . ab accusatione qua iudei
accusauerunt felicem apud neronē
imperatorem . et biennio ab accusa
tione ista completo amotus est a
ꝑsidatu . et substitut⁹ est ei festus /
Volens aute gratiam prestare iudeis
felix . reliquit paulū vinctū . vt
per hoc in fine ꝑsidatus sui pla
ceret iudeis /

Exposicio capti xxv'. festus
ergo . Actuum . 24.ti .

Festus ergo cū venisset
in prouinciā / iudee seu
palestine . cui ꝑses fuit
diuersus : Post triduū ascendit
hierosolima / Vbi regia vrbem
atꝫ metropolim iudeorū . et forte
ob alias causas : a cesarea / pales
tine . de qua precedenti capitulo dictū est /
: Adierunt qꝫ eū primi pontifices sacerdotū /
vt paulū ad eos transmitteret .
volentes eū in via extinguere : Festꝰ
aute respondit seruari paulū in
cesarea . se aute maturius ꝑfecturū /
et ipe opportuno ad cesaream descen
surū : Hierosolimā descendit cesarea .
et sedit pro tribunali . et iussit
paulū adduci / quo adducto : circū
steterunt eū iudei / qui cū festo cont
eū a ihrlm descenderāt : multas
et graues causas obicientes . quas
nō potuerunt probare . Paulo aut
rationē reddente . dixit ei festus .

Vis iherosolima ascendo et ibi de hijs iudicari apud me. Dixit aute paulus. Ad tribunal cesaris sto / Qua et tribunal festi fuit iperatori subiectū. et vt aliqū dicūt. Paulus tunc stetit apud quandā sedem qua herodes parauerat cesari. si quando ibi veniret: vt resideret in ea. uel iudices mitteret: tibi / utpote apud cesare oportet me iudicari. Cesarē appello / Quod ideo fecit apls vt pdictor rome insisteret. et qua id xpō sibi pnūciauit: Tunc festus cū consilio locutus dixit respondit. Cesarē appellasti. ad cesarē ibis. Et cū dies aliqui transacti essent. Agrippa rex / filius herodis ab angelo percussi vt dictū est: Et bernice / qua bedi vocat sororem agrippe / qd sūt hebreū ydioma acripiendū esse dicat / scolastica hystoria. q2 fuit coniuncta agrippe. et aliqui dicūt q ipius vxor ppriis. uel ipi vxor / q2 maxie diligebat eā habuitq nomē q ea abutet zetim: Descenderūt cesaream. ad salutandū festū / Qui indicauit regi de paulo dicens: dicēs me principes sacerdotū in iherosolimis postulantes aduersus illū dāpnatione. Ad quos vndi. quia nō est romanis consuetudo. dāpnare aliquē hoīez priusq̄ ip̄s qui accusat. p̄sentes habeat accusatores. locūq̄ defendendi accipiat. ad abluenda crimina que ei obiciūt / Lex ista valde racionabilis fuit et pia / Nō ei leuiter dāpnādus est aliquis. nec omni credendū spiritui. sed audienda est altera pars. et causa vtriusq̄ tuncq̄ diligenter / responsio quoq̄ pro aduertenda: Questiones quas dā de sua superstitione habebant aduersus eū. & paulū / et de quodā ihesu defuncto. quē paulus affirmabat viuere / Festus iste tunc homo gentil. leges sui ritus iudeor superstitionē quandā putauit / Paulo aute appellante vt seruaretur ad augusti cognitionem / Vinus mittere ad iperatorem et audiret ab eo: iussit seruari eū / Rōni aute iperatoris. ab ottauiano potentissimo iperatore. quia rempub maxie auxit. atq̄ ob id augusti vocitatus est. nomen augusti sortiti sunt: Agrippa dixit. Volebam et ego hoīem audire. Altera die cū venissēt agrippa et bernice cum multa ambitione / cū grandi apparatu et fastu / Iubente festo adductus est paulus. De quo / paulo: quid certū scribā ego / festus: domino / ipatori nequeo: nō habeo / Sine ratione eum / racionabile: mihi esse videtur. Mittere vinctum / ad iudicem: et causas eius nō significare verbis aut scriptis /

Explanacio capti xxvj. Agrippa rex. Festus. 26.

Agrippa vero ad paulū ayt. Permittit tibi loqui pro temetipso / Tunc paulus extenta manu / more contionantiū. et ut verba eius diligentius audiret

: cepit ratione reddere dicens. de
omnibus quibus accusor a iudeis
rex agrippa. me estimo beatū. q̄
motente. uel britudine quandam
adeptū: apud te. cū sim defensurꝰ
me hodie / Quia cū sis notitiā
legis habens. rogā te tamē uno
pacto. libenter̄ respondeo: max.
scaente te omia / scitē m̄ genere;
: que apud iudeos sūt consuetu
dines et questiones. ꝑ quod ob
secro patienter me audias. Et
quidē vitā meā ꝛc. q. qualiter a
iuuentute inter iudeos in ihr̄lm
vixi / : Sciunt iudei q̄m sēm rec
tissima secte mē religionis vixi
phariseus / Secta aūt phari
seoꝝ famosa atq; notissima fuit /
Monument quoq; aplūs se iudeis
dicendo. mē religionis videlic
iudaismi seu veteris testamenti.
loquens de se tpe iuuentutis sue:
Et nūc in spe repmissionis / etne
hereditatis. seu xpi et busticurū
ppūs: que ad patres nros facta
est a deo / qui ista patriarchis at
ꝓphetis reuelauit atq; pmisit: In
qua duodeci tribus mē. q. aliqui
de duodeci tribubus isrl: nocte
ac die seruientes deo sperant de
uenire / Vt bona pmissa obtineat /
q̄d de conuersis iudeis certū est /
veritate habere. de mere duhs
quoq; quodāmo verū est q̄ius
ordinate deseruiāt. et m̄ modo
expectandi bona pmissa multipli
citer errant: De qua spe accu
sor a iudeis o rex / Iam michi
ponūt. q̄d mendaciter asserō
spem ista m̄ ihesu nazareno ptim
pletam. plenissq; coplendā. q̄m
electi per xpm corporis et aīme
ꝛglorificatione plenarie conseq̄et /
iustitia nāq; et veritas per ihm
xpm facta est. et credentes in
xpm hereditate celestem susciput
a creatu originalis ptis eruuntur.
ac varia gracie dona nūc capiut /
: Quid incredibile iudicat apud
nos. si deus mortuos suscitat. q.
mē eos qui mosi legem susciput.
no debet incredibilis reputari
suscitatio mortuoꝝ. cū quidā in
lege. ptate diuina id efferāt. vt
helyas et helizeus. Credo q̄d
ego assero. ihesū a deo resuscita
tū. no debet incredibile iudicari /
: Et ego quidē existimaui me ꝛc /
Hic resumit aplūs modum siue
conuersionis. patetq; liū ex ꝑcte /
pmissis : Et p omes synagogas puniens eos / no absolute
per omes. sed per omes extra
uel intra ihr̄usalem : Vidi sup
splendorem solis circūfulsisse
me lumē. et eos qui simul mecū
erant / Sta q̄ claritas illa celestis
videbatur splendore solis splen
didior. eo modo quo stella magis
apparens. ceteris stellis fertur
fuisse micantior. q̄uis sit appare
bat hmōi quoq; visū fuit ꝓpinqua /
Deinde claritas illa desup fusa
fuit splendidior claritate solis
ceptā in terrenis corporibus
eiusq; subuertue inherente / Ex
quo tamen no sequit̄ q̄ fuerit
maior lucē solis. qui soli inheret;

: Omnesq nos cu descendissemus in terrā / Superius dictū est / q̄ paulus in terrā corruerit . hic vero adiecit . q̄ omēs comites eius in terrā collapsi sūt . Vtiq; pre timore et admiratione : Audiū vocem dicentē mihi hebraica lingua / Q̄ vocem audierit sup̄ ea dictū est . nō aute q̄ fuit hebraica : Saule saule quid me p̄sequeris . Surge et sta sup̄ pedes tuos / Hoc quoq; ezechielis 2. dns loquit ezechiel . fili hoīs sta sup̄ pedes tuos et loquar tecu . Per q̄d designatur . q̄ intellectu atq; affectu mentali erigi debet ad deū . qui diuinaru reuelationū secreta p̄cipiet / : Ad hoc em apparui tibi / ego iheſus nazarenus : Vt ostituā te ministru . et euangelizatore : et testem eoru que vidisti . et eorum quibus / et in quibus apparebo tibi / . et p̄dicente te tibi reuelabo : eripiens te de populis et gentib9 . tuis atq; gentilibus : in quos ego nunc mitto te aperire oculos / . et illuminare corda : eoru / Vt conuertantur de tenebris ignorantie et p̄rauitatis . p̄sertimq; idolatrie : ad lucē / que est xp̄us . qui ait . Ego sum lux mundi . Ad lucem quoq; euangelice veritatis : Et de potestate sathane / cui seruii fuerunt ipie conuersando : ad deū / p̄mendo eis . et in xp̄m credendo saluti conuertunt : Vt accipiant remissionem p̄cor̄ . et sortem . et p̄tem / : inter sanctos / videlicet donā gre in p̄nti . et donā gl̄ie in futuro / ; : p̄sidens que est in me / et ducit et ducat ad me et meā dilectē . sub ratione prime veritatis habet pro obiecto : Vnde nō fui incredulus et celesti visioni / putando eā fantasticā / : sed omnibus annūciabā ut penitentiā agerent et conuerterent ad deū / contemptis bonis variabilibus et caducis : digna penitentie opera facientes / Vt . ē . tanto maiora at strenuiora essent penitentie opera atq; ex p̄cordialiori contritione pro deuncta quanto plura et enormiora fuissent p̄cta . Vnde et iohānes bapta hortat . fante inquiens dignos penitentie fructus . Auxilio aute dei adiutus sto / in culmine virtutū inmobilis : vsq; in hodiernū diem testificans minori atq; maiori / Q̄ iheſus sit xp̄s . et sine comissione ad ip̄m nulli sit salus : Nichil extra dicens q̄m ea que p̄phete sūt locuti / . et in nullo ab illis discordans . imo ea duo ip̄leta que ip̄i predixerat ip̄lenda : Vi / pro quia : passibilem xp̄m fuit / ita eū pro mūdi salute passurū dixerūt p̄phete : Vi primus ex resurrectione mortuoq; . et mō mortuos suscitantos primo . nō tpe sed dignitate et causalitate / Et q̄ p̄pria virtute semp̄ suscitauit . q̄uis nō sēm idem conuenerit ei modi et suscitare a mortuis . Verbum istud supra plenius fuit expositū tāplo . : Lumen annūciaty est ip̄lo iudeis et gentibus / hoc em predixerunt p̄phete . hoc p̄dicauerunt apli . q̄ xp̄us sit lumen

vniuersoꝝ hoīm. lumen vtriq; cordi illuminans. euangelicā sapiam doctꝝ. ad felicitatem vera pducens / De quo symeon iustus pfessus est. Vidit oculi mei salutare tuū qđ parasti ante faciē oīm pplorꝝ. lumen ad revelationē gentiū / Et ysaias. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucē magnā / Ste iohānes. Erat lux vera que illūminat oīem hoīem venientē i hūc mūdū: Hec loquente eo. ß. paulo / festus voce magna dixit. Insanis paule multe te litē ad insaniam conuertunt / Quo admodū stultam fecit deus sapiam huius mūdi. ita et filius huius seculi stultitia videt sapia dei. Ranssus irrōnabilis extessus visus est festo virogentili q̄ paulus tot sup̄naturalia pdicauit. q̄ ruptionalitatis et vmbraꝝ suaꝝ q̄ immemor factus. de puritate conscientie sue coram deo. de resurrectione mortuoꝝ. de cor hoīm salute fecit sermonē: Et paulus. Non insanio inclt optime feste. sed veritatis et sobrietatis verba loquor / Mirū videri pt q̄ simplicius veridicius q̄ aptius virum infidelem gentilem optimū noīat / sed optimus x valde bonus erat loquendo de bonitate morali q̄ntū ad virtutes acquisitas ar nales. sicut et multi gentiliū eminenter bonī fuisse leguntur. vt Hector et filius / Vnde de hectore refert phūs. q̄ puerus videbat filius dei q̄m hoīs: Scit em de hijs rege ad quem et constanter loquor / Non pauens ut moris est aliquib9. qui si cū aliqua eminenti psona loqui debeant. contremiscunt / Latere em eū nichil horū arbitror / neq; em in angulo quicq̄m horum gestū est / Non adulatorie sed vere ratter locutus est ista aptius. qua agrippa ibutus fuit legi et ritib9 iudaicis. rumor quoq; miraculoꝝ. documentoꝝ. misterioꝝ. q̄ christi et discipuloꝝ xpi. ad eū copiose pruenit / Et ut refert hic beda / Agrippa rex in contione quadā ad iudeos habita festiue dixisse. Si de religionis auxilio psumitis. cū vrbem iam romana discipuli thesu repleuerint. Haud sine nūtu dei putemus illa transisse religiones / Agrippa autē dixit ad paulū. In modico / x. pro parte: me suades fieri xp̄ianū. Et paulus. Opto apud deū. et in modico et in magno. non tantū te sed et oēs q̄ audiunt tales fieri quales et ego / ß. xp̄ianos oino: exceptis vinculis hijs / x. dempto q̄ no essent vinculati ut ego / Sed cū vinculatu esse ut fuerat paulus. fuerit maxe meritoꝝ? quare ei excepit paulo, nō Et respondendū. q̄ illud excepit nō q̄ in se malū aut qua non merentē. sed sub ratione pene dutaxat. vt scilicet qua penale secundū se. sit em optandū non fuit. sed per relationē ad fructū multiplicem / Agrippa autem festo dixit. Dimitti poterat homo iste si non appellasset cesarem /

Expositio cripti .21. vt aute. Articulus .21.

Vt aute adiudicatu est .x. postq̃ agrippa et festo iudicauerũt: eũ .b. paulũ: nauigare m ytaliã / tradi ad romã et imperatore: tradidit paulũ / festus preses: cũ reliquis custodijs .x. cetcis captiuis: centurioni nomine iulio cohortis augustę / qua hic iulius fuit magr̃ atq̃ centurio sup cohortẽ seu turbam militũ quos iperator rõmis misit. qui etiã augustus vocatus est. hoc phabita: Ascendentes aute naue adrumetina / Adrumetus nome est ciuitatis in affrica. Inde dicit̃ nauis adrumetina quasi de opido illo / Porro sidẽ alios nauis adrumetina vocat̃ adrometa .x. tendens ad eo mã: Incipientes nauigare. cũ assensu lora sustulissem9. sequenti die venim9 sydonem / que est nsignis vrbs fenicis: Humane aute .x. ciuitatẽ et pie / : tractans nullius paulum / cui9 sapiam et virtutes fuerat sepe expertus: permisit ad amicos suos ire. et curã sui agere / ad necessitatẽ non ad voluptatem i hys que corpus requirit: Et inde / vt pote a sydone: cũ sustulissem9. sub nauigauimus cyprũ / cont̃ apositũ: : ppterea q̃ essent venti contrarij / nro optato processu / : Et pelagus cilicie et pamphilie / de quib9 locis pdictu est: nauigates venimus lystrã / ciuitatẽ: que est vrbs .p. licie. et ibi inueniens centurio naue alexandrinã / de alexandria ciuitate egipti: nauigantẽ m ytaliã tranſposuit nos m eã. Et cũ multis diebus tarde nauigarem9. et vix venissem9 contra gnidũ / que est nsula contra asyam: vento nos prohibente. nauigauim9 cretẽ / ciuitatẽ seu nsulã gretie: iuxta salmonã / ciuitatem maritima cretẽ / nsule: Et iuxta nauigantes venim9 in locũ quẽdã qui vocatur bonportus. cui iuxta erat ciuitas talassa. Multo aute tpe ibi pacto. cũ iam nõ esset tuta nauigatio. eo q̃ ieiunium iã pterisset / .x. hymes magna pcessisset et fatigati set nautas m nauí. rodens eos ad labore nsiuos. vt quidã exponit. qd̃ tamen nõ videt̃ cõpetere. quia vt nsin habet̃ m naui erat copia rerũ. Vnde quidã exponit de quodã ieiunio legis ciuis hyeme uel i hyeme / In hyeme aute nõ est tutum nauigare: Consolabat̃ eos paulꝰ dicens. Viri video / .x. ex signis tempestatis considero. seu deo reuelante cognosco: qm̃ cũ iniuria et multo dampno. nõ solũ oneris .x. rerũ q̃ vehunt̃ m naui / : et nauis. sed et animarũ mariũ incipit esse nauigatio / .x. cũ periculo vite mee / anima ei hic pro vita cuiuli sensitiua accipit / : Centurio aute tubinatori et nauclero / .x. nauicularijs seu vectori et dño nauis: magis credebat q̃ paulo / sequens m hoc sensũ humanũ quo vincuntur in sua arte experto amplius credit̃ / qd̃ et ideo fecit. q̃ portus m quo erant. nõ erat ad

Actuum apl̄oꝝ

Cap̄ xxvii.

hyemadū ydoneus. ideo ad naucleri
consiliū contra consiliū pauli. trīs
naufragauerūt. ideo subdit: Et cū
aptus portus nō esset ad hyemādū /
quamus cōparatiue loquendo aptus
fuisset prout paulus consuleuit:
: statuerunt consiliū naufragie inde
si quomodo possent. deuenientes phe
nicem pruincie hyemare apud por
tū crete respicientē ad affricū et
ad chorū. ē. ventos sic dictos.
: Aspirante aute austro x vento
australi: estimantes ꝓpositū se tenē
x portū apertē attingē: cū sustu
lissent de ason / ciuitate maritima
asie: lesebant cretā / vrbē propria
vē ꝓfatam: Non post multū aute /
x post breue tps. misit se contra
ipsum / cretam seu nauē: Ventus
typhonicus / qui dicit: euroaquilo /
Dicitur ventus typhonicus q̄ inflat
ac intumescē facit mare: Cumq̄
arrepta esset nauis / ipulsu venti
ictibus: et nō posset conari i ventū /
x resistere ei: data naue x pristi
na diuertione cessante ab ea x in
certo euentui cōmodata: flatibus
ferebam. ē. in incertū. qz colligē
vela reperit: In insulā aute quā
dam decurrentes. que vocat clauda / quā
vix omnē obtinere x cōprehendere
seu attrahere: scapham / qua de
nau deposuerūt in mare in adiuto
riū nauis. Scapha namq̄ ipetu
fluctuū pene rapta fuit / Et dicit
scapha. leuis nauicula ex vna tm
arbore extenuata: vel nauis modi
ci ex vimine facta. et cruda corio
tecta / Dicta a scaphon grece. qđ
mē ꝓpriat speculū. eo q̄ tali na
uigio naute atq̄ priuate vtantur
vt terrā litoraq̄ ꝓspiciant / Quā
rerūt. quo ipsi huic naufragio deponit
in mare ad sufficiendū naui vt
attingat. et in ꝓximū tepesta
tis auferet. Hinc subdit / Qua
sublata. adiutoriis vtebantur.
attingentes nauem / Ne vi ventoꝝ
ac flatuū ledere. Timentes
aute ne in syrtī incideret. submisso
vase x aliquo ponderoso in aqua
demisso. ad retardandū cursum
uis: sic ferebant / Syrtes
vocant arenosa loca in mari valde
horrenda. eo q̄ ora ad se trahere
soleant: Valde aut tepestate nob
quassatis. sequenti die iactū fecerūt /
vtensilia eiciendo de naui pro
releuamine eius: Et tertia die
ipsius manibus armamenta nauis
proiecerūt. Neq̄ sole aute / in die /
: neq̄ syderibus apparentibus p
plures dies. et tempestate non
exigua imminente. iam sublata erat
spes salutis nostre / corepalis vis
euasionis de mari. Vnde q̄ desperā
tissimus nos posse morte euadere /
Et hoc dicit est quantū ad illos
gentiles et quo ad naturale po
tentiā ac spem / Paulus tñ et
eius discipuli. diuina virtute
credidērunt se euasuros. eo q̄ sepiꝰ
paulo fuisset diuinitus reuelatum /
q̄ rome foret predicaturus: Et
cū multa ieiunatio fuisset. x cum
diu ieiunassemus / vel p euasione

periculi. vel ex victualiū inopia. uel ex desolatione. qua tibus vte
bat. in nauscam: Tunc stans
paulus in medio eorū dixit. opor
tebat quidem. o viri audito me.
nō tollere a creta. ℞ contē consi
liū meū nō debuissetis a loco
illo pfato nauigasse: lucriq; fac
tiuriam hanc et iacturam. ℞ nō
minorē tm dampnū rez̄ vrāz̄
: Et nunc suadeo vob bono ai
esse. Amissio em nullius anime.
℞ persone sed vte: exit ex vob.
sepe em pars pontur pro toto
: pter qm̄ nauis. que destruet
: Astitit em mihi hac nocte an
gelus dei. vel ymaginaria visi
one tpe somp̄ni. vel in vigilia.
manifeste: Cuius. dei veri ac
omnipotentis: sum ego. Non tm
per creationē. sed et per pprīa
dilectionē ac deuotionē. quā erga
specialem eius. gerere me: Et cui
deseruio. in actibus latine:
dicens: Ne timeas paule. Cesari
te oportet assistere. et ecce dona
uit tibi deus omes qui nauigāt
tecū. id est. meritis tue sanctitatis
omes illos ab imminenti pserua
periculo tempestatis: pter qd
bono ai estote viri. Credo em
deo meo. Qui licz sit oim deus
creatione et gubernatione ac re
muneratione. specialis tamen
deus meus est. per singularem
qua ad ipm habeo charitatem et
cultu: Quia sic erit quēadmod
dictū est michi. In insula autem
quadā oportet nos deuenire:
Hoc cū audisset. quarte id ipleri ter
nentes. de veritate verboz nō du
bitent. Demiq; paulus ista dicendo
nō cessabat. sed illos ad fide
prouocabat. Nam et ideo pelagi
tribari permissū est. vt et per id.
q; paulus auditus nō est. et p id
qd auditus est. spes eius gratia
pateretur. Sed postea qz̄ quā
doctrina die nox superuenit. nauigā
tibus nob in adria. Adria nomen
est regionis uel terre. a qua dicit
mare adriaticū. pont quoq; plu
rales pro scopulis: Cum media
noctem suspicabant naute appa
rere sibi aliquā regionē. Et sub
mittentes. ℞ in aquā dimittentes:
: bolide. ℞ pondus plumbi. aut silē
cij. qua maris profunditas inuesti
gatur: Inuenerunt passus vigīti
altitudinis. ℞ profunditatis maris
vbi erant: Et pusillū inde separati
inuenerunt passus quindecim. Et ita
q; profunditas repit minor iueni
: Timentes aute ne in aspera
loca inciderem. vbi nauis p̄ofundi
no valeret: De puppi mittentes
anchoras quatuor in nauē aqua
ad nauem figendā: Optabant
diem fieri. vt tutius sibi prouide
rent: Nautis vero querentibus
fugā de naui. Non em credebant
verbis pauli quib; asserebat sibi di
uinitus affirmatū. q; meritis
sius omes euaderent: Cū misissent
scapham in mari. Quod sit scapha
dictū est: sub obtentu quasi in
cepturi a prora anchoras extende

: dixit paulus/ Intentatione nautaꝝ
deo reuelante cognoscens: Et
tuiam et militibus. Nisi hi m
nauj manserint. vos salui fieri
nō potestis/ Non q̄ deus vnu
illoꝝ sine alio nō posset eripere.
Sꝫ q̄ ab eo decretū fuit. vt omnes
pariter de periculo pelagi salua
rentur/ net hm prouidentia dei
aut premiatio dei. ponit vehe
mentem absolutam necessitatem/: Tunc
absciderūt milites funes scaphe.
et passi sūt ea excidere/ et perire
sen perdi: Et cū lux mīpet fieri
rogabat paulus omēs cibū sumere
dicens. Quartadecīa die hodie
expectantes. ieiuni pmanetis. nichil
accipientes/ Non est verisile. q̄
misa quatuordecī dies nichil time
derint. sed ideo ista dicit. q̄m interi
panū comederūt. et qđ panū est
pro nichilo reputat/ Vel. q̄rti
decima die qua paulus hec dixe
nichil de cibo sūpserūt: ppter qđ
rogo vos cibū accipere pro salute
vra. et corporis sanitate et confor
tatione. seu etiā anime salute. ne
mordmate ieiunando sepsos inde
misse iudicaretis: quia nullius
vrm capillus de capite peribit
hac vice/ pniti ve tempestate: Et
cū hec dixisset. sumens panem
gratias egit deo in conspectu oim.
Et cū fregisset. cepit manducare.
Animequiores aute facti omes. et
ipi sūpserunt cibū. Eramꝰ aute
omnes aie. ccc. lxxvj. in naui ducenti
septuaginta sex. Et saciati cibo
alleuiabant naue. iactantes triti
m mare/ Iam ei et paulus eis p
dixit naue periclitandū/ ponit ad
hoc loco lucas. partē horē. 6. alias
pro toto hore. sicut in geneſi legit
iacob in egyptū descendisse in aīab⁹
sexaginta sex/: Cū aute dies frus
esset. terrā nō cognoscebāt. sinu
vero/ x porticū seu alui loci consi
milem: quendā considerabāt hīre
litus. in que cogitabant si possent
eicere naue. Et cū anchoras sustu
lissent/ quas pauloante in aquam
miserūt: committebant se mari/
sine conatu nauigij videntes q̄
sepos inuare multū nō possent:
: simul laxantes iuncturas gubna
culoꝝ/ nauis: Et leuato anthemo
ne/ x modico velo diuertioi portus
sꝫ celeritati nauis accōmodato/ sed
naue flatū tendebāt ad litus: Et
cū incidissem⁹ in locū bitalassum/
x Imgua seu parte quedā terre in
mare protensā. mari hmemōdi cur
ciudatum Vnde bitalassū. bimarini
mu dicit. q̄m greci mare talassā
vocant. sicq̄ significat litus i mare
ꝓtentū. atiq̄ eodem mari se diuidēte
hmemōdi curuādatū/ Bitalassum
quoq̄ dicit contrarius duoꝝ maru/
: Impegerūt naue/ quein hūc loci
offendit: Et proza quidē fixa ma
nebat imobilis/ vt pote in equor
fundo violenter infixa et solo ītenta:
: Puppis vero solueb⁹ a vi maris/
x maris ictu frangebat./ Puppis
aute est vltra pars nauis: Militū
aute consiliū fuit. vt rusticos. x
vinctos et captos occiderent. ne q̄s
eoꝝ enatasset effugeret. Centurio

Liber

vero. volens seruare paulū ꝓhibuit fieri / quia et paulus vnus fuit victorū: Iussitq; qui posset natare mittē se in mare primos et euadere / vt eorū euasione cōsperta. alteri⁹ augeret fiducia: Et alios in tabulis ferebant. et sic factū est vt omēs aie .cc. lxxvi. euaderent ad terra / vt paulus veridicus monstraretur /

Expōsio capli 28i Et cū euasissem⁹ . Articulus . 289.

Et cū euasissem⁹ paulu tepestate maxime tue cognouim⁹ / ab habitatoribus loci illi⁹: qua mitilene insula vocabatur. Barbari vero ꝓstabant nō modicā humanitatem nobis .v. multū benigne se habuerūt ad nos. cū ti barbari solent esse crudeles et inhumani ꝑq tunc ad misericordiā moti sūt cōsideratione grauissime tribulatōnis q tam diu afflixerat istos / Nōnō preter hebreos. latinos et ꝯ. cetera barbari appellant: Accensa em pira / .v. ligno⁹ congerie / : reficiebant nos oēs ꝓp imbre qui imminebat et frigus / Unde descriptione vestiū et corpis tale fuerit̄ indiguim⁹: Cū congregasset aute paulus sarmentoru aliquantula multitudinē .v. ligno⁹ fasciculū: et ꝓposuisset sup ignē pro cuius fomento et incremento: : Vipera / occulte latens inē sarmenta: a calore cū pressisset / .v. calorem fugiens erupisset: manū eius. Vt ergo viderūt barbari bestiā pendentē in manu eius. adinvicem dicebant. Vtiq; homicida est homo hic / In hoc tō multū errabant q cū homicidā dicebāt licet manu ꝓpria nō intēmerit quem qua. quātus in iudicando de causa erraverint. Nō em in peccati vltione. ꝑq ad sanitatis siue ostentionem. diuinegq ꝓtatis declaratione. ista rez contigit. Unde qđ subdūt verū non est: Quia cū euaserit de mari vltio eī nō sinit viuere. Et ille quidē excussit bestiā venenosam: in igne. nichil mali / penalis /: passus est ab ea. Ut illi estimabant eū in tumore cū incrementū / Instar eoz, qui veneno infecti sunt: et subito cadunt ꝯ mori / Et naturaliter ita fuisset. nisi supernaturalis virtus. actionē naturalē impediuisset cuius nu: / : Diu aute illis expectantibus ꝯ videntibus nichil mali in eo fieri. conuertentes se / .v. mutuo se aspicientes: dicebant eū esse deum / Et hoc aliqualiter verū fuit. quis nō eo modo ut illi putabant / Fuit aute deus quida ꝓphana excellentem nō quo sumptu est / Ego dixi dij estis / Et iterū. Dij fortes terre vehementer elevati sunt / Natura equidē operantis quida modo transformatur in id. cuius operationibus prepue cōformatur iugiter ꝑq insistit / Ideo sicut naturalis homo dicit porcus. sus sui. cutalis ac vultuosus et cete. platicus

dint deus. Iudeces quoꝙ et pla
ti in scripturis dñi vocantur.
sm̄ qđ moyses aut. seruus appli
tabitur ad deꝰ. et zuzius. ad
deos causa pueniet. Item. Dijs
non detrahes. Rursus ꝓpter
eminentia ꝓtatis pauli. ad fir
enda miracula. deus quodāmodo
fuit. Dic em ad moysen dns aut
constitui te deū pharaonis
iuxta hos modos etia sm̄ phos
homo scs dicit deus uel bestia
interea gentiliū ceritus stulta
deū putauit. quicquid vltra coꝫ
cursū aut seruem magnū at qꝫ
mſolitū aliquid ꝓspexerat: In
loco aute illis erant ꝓdia mſule
principis nōie publij. qui nos
suscipiens. triduo benigne exhi
buit. Publius iste postea facto
est vir eximie ꝓfectuum et sanc
titatis: Contigit aute patre
publij febribus et dissenteria
ꝙ ꝓfluuio ventris: vexatu aut
et hoc ordinatione diuina. vt
per eius curatione multi con
uertrent ad xpm: Ad que
paulus mtrauit. et cū orasset
et ꝓposuisset ei manus. sanau
uit eū. Q sumū efferit. et demeꝑ
coluerut: Quo facto et omes
qui in ſula habebant infirmi
tates accedebant. vel per se.
vel adducti per alios: et cura
bant. In quo diuine sapientie
dispensatio est pensanda. qualiter
modis miracula ad aliorū conuer
sionē seu admonitionē fiunt. et
ministrō quandoꝙ prioris
ꝓtus ꝓpendunt. Vnde paulus
timotheū stomacho languidū. pre
no curat. Trophimū quoꝙ discipm
suū miletj infirmū reliquit. qui cū
gentilibus conuertendis. tot signa exhi
buit: Qui etia multis honoribus
nos honorauerut. et nauigantibus
ꝓposuerut que necessaria erant.
Digne et em fuit. vt apl̄o eius
discipulis atꝙ comitibus de corpo
ribus prouident. a quo tot spūa
lia bñficia susceperut. et per que
ad fidem fuerut conuersi. Vnde et
ꝓ xpm trimgm aptm. spūalem qꝫ
patrem venerabant. et ꝓpt eū et
eius discipulos: Post menses au
tres. infra quos paulus pōtanno
ibidem fuit intentus: Nauigauim
in naue alexandrina. que et in
mſula hyemauerat. cui. Insigne:
erat mſigne castoꝝ. qua adhuc
apparebant ut dicitur antiquoꝝ
castoꝝ vestigia. Vel cui naui erat
mſigne castoꝝ. ꝙ in modū castoꝝ
erant mſignia uel intexta. Dorvo
sm̄ bedam verior translatio habz
no castoꝝ. sed castoꝝ. Ita q
vetꝝ scriptoꝝ in secunda silla ad
iuncta est v. lra. quia videlicet
gemini sunt castores. vt pote castor
et pollux. quos gentiles ꝓpinque
in periculo maris inuocant. Hinc
quoꝙ in litore maris hijs templū
costruxerut. Vnde alia translatio
cotinet. Cui erat mſigne filioꝝ
iouis ꝓ fabulam. namꝙ gentiles
ꝑtim poete. castore et pollute

fuisse filios ionis. ex ledi thespi con
iuge. qua construpauerat iupiter /
: Et cu venissemus syracusam /
vrbem metropolitanam sicilie: man
simus ibi triduo. et inde circule
gentes. deuenimq vegiu / citatem
sycilie maritima : Et post vnu
diem flante austro. sequenti die
venimq puteolis. que est ciuitas
tholomaica campanie sicut beda /
Crimen in scolastica hystoria legit
q nome sit insule. Refertur quoq
in glosa q sit locus vbi vngue
inuenit balnea medicinalia: Ibi
inuentis fratribus. s. xpianis
qui erant se mutuo omes fratres
vocabant. dei et petri ciuitate
in omnibus estuante cu omni humi
litate /: Rogati sumus ab eis ma
nere apud eos diebus septe / ad
mam vexillationem. et ipsius
informationem ac consolationem /
Jam em fama pauli apud omnes
xpianos celeberrima fuit : Et
sic venimq roma. et inde / puta
a roma : cu audissent fratres .v.
xpiani rom thm aduentu. siue
ab homine siue ab angelo : occur
rerunt nobis / ex multitudine et vene
ratione sua. ad nos. psertim ad
paulu : vsq ad appii forum et
tres tabernas. Decimo quoq fa
pmu vocabulu est appii forum. Estq
nome fori rome ab appio quonda
consule tractu. a quo et via appia
cognominata est / Cetera in sco
lastica ceritat hystoria. q fori hoc
fuit ab appio in mari litore con
stitutu. vt de nocte applicantes
ibi inuenirent victualia. Eodem q
struxit appius tres tabernas. vtpote
tres domos in quibus cibi ponerent
venales. Unde tribus tabernis est h
pmu nome inditum. significans
loci illu seu tres domos prefatas /
: Quos fratres : cu vidisset pau
lus / Nam ex habitu. ornatu et
apparatu pensauit q esset fideles
timorati et iusti : Gratias agens
deo / q iam rome coniuncti essent
nonulli ad xpm. et q hm sibi tam
ciuitatiue ocurrerent : Cepit
fiducia / maiore q ante. seu fiducie
incrementu. q aduentus suus
ad roma fieret fructuosus : Cu
ante venissemq roma. pmissu est
paulo pmanere sibimet .s. ad
suu libitu libere ambulare in
vrbe : cu custodiente se milite /
Ita q vnq miles fuit a centurione
deputatq ad eius custodia. de cuq
fuga timendi no fuit / Nempe
cu roma venissent. nondu fuit
nero in precio confirmatus. nec
motuit eius crudelitas. Audiens
tq controuersia esse de lege xpianoz
et iudeoz. ppendit negociu
nec pauli vertusit : Post tertiu
aute diem conuocauit primos iude
oru. / qui rome manebant. videlicet
principiores : Quib venissent
dicebat eis. Ego viri fratres
michi aduersus plebem faciens
s contra iudeos. quoq coparia
tione gentiles mireduli. deuante
ciuesu legis reputati sut crudes /
imo no moyses tantu. sed et xpc
ita eos appellat / No est ingruens

bonū. sumere pone filiozū et mitte
cambus : ut morem pateꝝ mi
x legis rutū seu iudaismi : vinctꝰ
ab ihersolimis traditus sū i manꝰ
romanoz. viz tribuni et pfidis
tentiozis ac milituꝫ : Qui cū
interrogatione de me habuissent
causam meā inquirendo et disci
endo : voluerunt me dimittere /
eo q̄ nulla esset causa mortis i
me : Contradicentibus aute iudeis
coactus sum appellare cesarem
no q̄ gentē meam / iudaicā. de
cuꝰ semine ego sum : habēs aliqd
crimē. Pp hanc gr̄am rogā
ti vos videre et alloqui / ne forte
contingat vos simile informari /
: Pp spem em isrl / x pp bonū spe
catū israheli promissū. viz ppt
testimoniū seu pdicationē quā dico hāc
spem esse ipletam. q̄mtū ad p̄mi
xpi aduentū passione & resurrec
tione : Cathena hac ferri dicit sū /
Quo constat q̄ paulꝰ vinctus seu
cathenatus necessit tpe tanto / cuiꝰ
exemplo patiam addiscamꝰ : Ait
illi dixerūt Nos neq̄ litē accē
pimus de te a iudea / x nulla nob
a iudeis terre promissionis scripta
est accusatio contra te : neq̄ adue
niens aliquis fratꝝ / de pplo iudeoz /
: locutus est quid de te malū. Rogā
mus aute audire a te que sentis /
De xpi aduentu utiq̄ misterio :
Na de secta hac / x xpianoz lege /
: notū est nob quia vbiq̄ ei cōtra
dicit̄ / Ait illis tam gentilibꝰ q̄ꝫ
iudeis. qui et pticulares pseu
dones contra xpianos monuerūt /

: Cū ordinasset aute eis diem. ve
nerūt ad eū in hospitiū plures /
quibus exponebat / testimoniū xpi /
: testificans regnū dei / x statu
et regimē ecclie militantis. ber
titudinēq̄ patrie celestis cū testi
ficatione affirmans nūc aduenisse
xpm : suadensq̄ de ihesu / q̄d esset
verus messias rex israhel : Ex
lege moysi et pphetis a mane usq̄
ad vesperam / In quo fervor apli
notescit : Et quidā iudeoz illoz /
credebat hīs que a paulo dicebāt :
et quidā nō credebant. Cuiq̄ invice
nō essent consentientes. discedebāt
dicente paulo vnū verbū / q̄d est.
allegante vnū testimoniū pphetale :
: Quia bñ locutus est spūs scūs /
p ysayam pphetā vob. en. Vade
ad pplm istū. et dic ad eos / o tu
ysaia : Aure / corporali : audietis /
o iudei verba xpi. discipulozūq̄ ei9 :
: et nō intelligetis / ea. virtutem
et veritatem eoꝝ prudenter ac
mtuendo : Et videntes / visu cor
nali : videbitis / opa xpi ac apl̄oz /
: et nō pspicietis / x exhoc non
penetrabitis acie mentis. vim operꝝ
horū. quo salutē nō nisi deo agente
fieri queant. et qualit̄ cum gelice
legis. veritas p ea monstretur /
qualiter aptꝰ saluator / operā
que dedit michi pater. testimoniū
phibent de me : Incrassatū est enī
cor pplī huiuꝰ. x meatus aurium
obtusa et obtenebrata est. nubila
pprie pueersitatis / sicut et moyses /
Incrassatus est inquit dilectꝰ et
recalcitrauit / Crassitudo hec

cordis iudeoꝝ fiut eoꝝ carnalitas
qua terrenis potissie mhesexit /
ppter qđ xpi documenta ad oim
terrenoꝝ contemptu hortancia. as
pernabant dicentes. Insanit qđ
eu auditis. Interea sicut crassi
tudo corporalis efficit corpꝰ imo
agile. minusq; mobile. sic crassi
tudo cordis reddit animam veritatu
celestiu incapacem. attidosa ac te
nebrosam / : Et auribus / mentis
et corporis : grauiter audierunt /
Quia et verba xpi indigniter
atq; inhonite corporaliter audierũt.
ad considerandu quoq; cor efficacia
fuerũt tardissim / quibus dixit
saluator Johis viij°. / Qui ex deo
est verba dei audit. ppterea vos
no auditis. quia ex deo no estis:
: Et oculos suos / mentales / corpo
rexerut. ab intuitu euangelice the
orie. spontanei auerterunt. spu
sancto obicem ponentes : Ne forte
videant oculis / Interioribus que
sint vere salutis : Et auribus
audiant / diligenter. que dei sunt
: et corde intelligant / ea que fidei
sunt p donu intellectus penetrando /
: Et conuertant / per cordialem
caritate veritatis amore ad deum /
: Et sanem eos / ab infidelitate ac
ceteris vitijs aut lanfuoribus :
sicdin qđ the. 3°. dicto / Conuerti
mini ad me. et sanabo auersiones
vestras / Hanc aute scripturam
allegat luctas stem translatione
septuaginta int̃pretu. Theodoꝰ
aute quantu ad tenore seu forma
verboꝝ aliter transtulit, sensus
vero vedit in eden. quemadmodu ysa.
vi°. ostendi / Johannes veo euthy
xi°. euangelij siu capto. allegat hec
verba pro tpe xpi pdicta atq; ipleta / Vbi etia quedam verboꝝ istiu
asserit. m psona filij dei esse ad
ysayã plata videlicz. ne forte con
uertantur et sanem eos / Paulꝰ
vero primu horu verboꝝ dicit
a spu sancto platu sicut nunc
patuit / Ex quo didimus. que beda
hoc loco beatu appellat. in libro de
spu sancto. diuinitate spus sancti
probauit / Qđ em non paulus
aut a spu sancto dictu ad ysayã
a deo dictu phibetur. Et ibi pa
dim intelligit verus deus / Ex
quibus oibus sanctus theodoꝰ diuis
sime inuenit origenem. qui ysayã
vidit dom sedente in solio eleuato
istiq; verba ysaie loquente. intellexit
deu patrem. per seraphim veo filiu.
et spm sanctu / Nunc em ostensu
est p dom ibi signari spm sanctu
vno deu absolute. seu vnaquaq;
diuina psonam / Ex quo liquide
demonstrat. vna esse et voluntate
et naturã dm et spus sti / quod
et didimus subtilissime docet / :
: Notu ergo sit vobis. gnt gentibꝰ
missũ est hoc salutare dei / Est
xpus mudi saluator. ad gentiu
confusione. et gloria a patre. p
nouam nationis misteriu. missus est
et per apostolos deportatus / despec
tibus xpm iudeis. quemadmodu
13°. capto plenius dictu est / : Spi et
audient / auribus mentis et cor
poris. p dilectione euangelij xpi

Explicit comentu fratrum
ordinis carthusiensis super actus
apostolorum.

Deogratias.

Juxta illud. Notum fecit dns salutare
suum. in conspectu gentium revelauit
justitiam suam: Mansit aute biennio
toto in suo conductu. & in
hospicio quod ipe sibi conduxerat
: et in custodia libera. et suscipie
bat & ad audientiam pdicantes
pie et cautitatue admisit: & c
qui introrediebant ad eu / Judeos
ac gentes: pdicans regnu dei
& statu et ignorancia cordis mutate
que frequenter a xpo regnu re
gum et regnu dei vocatur. statu
quoq et gloria cordis triumphante
et eternis que sunt de dno ihu
xpo / Ut pote. precepta consilia
sacramenta. et testimonia salutaris
: cu omi fiducia / assistente dei
virtute. sine prohibitione / Nam ante aduen
tu pauli ad romam. nero annis
regnauit duobus nondum ipm fuit cogni
tus a regno xpi. qd dimisit
apm toto biennio in ipa roma in
suo conductu. libenterq custodia.
Postea vero per decennium & dece
annis. dimisit eu in libertate ma
nere. ut eum extra romam in occi
dentalibus partibus pdicare et
Postea quarto decimo anno ipius
neronis. paulus ab ipo. martirio
coronatur pro fide catholica. q
radius est prime et inviolabilis
veritatis / omi adoratione glorie
actione honore et gloria superet
missime. cui ipsa sit sup omnia
deus sublimis et benedictus
Amen.

Comedite amici et bibite. et inebriamini carissimi / quecumq; quidem Deus omps et eternus qui caret superlestis ihrusalem sumpsius clava per spetie cognitionem. salut et sanat / caret hunc in terra peregrinantis ihz militantis ecclie. no relinquit spastos / primo multiplici cibo et potu nos reficiat et confortat. atq; vtissime spiritualiter inebriat in pmti / vtpote sacramentali corporis et sanguis xpi refectione. cibo bone opationis. pane lacrimarum. pume vite et intellectus. et aqua sapientie salutaris / Denicq; inter cibos spirituales et potus quibus celitus pascimur in hac vita. locu habz sublimem. sacra scriptura. que hoc facit in aia. quod materialis cibus et potus agunt in corpe / Corporalis em cibus et potus. primo conseruat hoiem in esse naturae. ne per consumptionem humidi radicalis. a calore nali optimus moriat. Hic sacra scriptura sua lectione. audicione. meditatione. informatione. confortat hoiem in esse gratie ac virtutu. Ne per consumptione corporis spiritualis supnaturalis. videlicet virtuose ac meritorie operationis. lacrimose deuotionis. contritue et pie affectionis / de quo corde loquit ysayas. Ros tuus deus vos dulcis / a calore concupiscencie sensualis et passionu feruore anima spiritualiter moriat. pauitus sucrubens / Hinc quippe. beati qui audiunt verbu dei. et custodiut illud / quia no superant ipetu passionu. nec viaoru deficiunt ipulsu / Verum in spe. inuocatione. et merito sunt beati. Justicia naq; eleuat gentem. miseros vero ppulos facit peccatu / Deinde. materiales cibi et potus pducunt hoiem ad debitam quantitate. in longitu in latitu et profundu / Hic sacra scriptura facit hoiem spiritualiter in altum crescere p contemplatione diuor et spem celestiu primoru / Et in altu. per caritatis affectu. que undiq; se extendit. et vsq; ad inimicor amplexu diffunditur / Propter quod deo dixit pheta. latu mandatu tuu uime. Et apostolus. Cor inquit nostru dilatatu est / Dilatatur equidem cor humanu dei caritatis feruore ppfunditur omiq; excipit salutem. et tum virtutu misistit operibus mete promptissima. sicut hoc ipsum expertus dixit vir sanctus. Viam mandatoru tuor cururi cu dilatasti cor meu / Facit quoq; scriptura quam crescere in profundu. qz ad spiritalem sollicitate ea pduxit. ita ut constantia fiat stabilis. matura in moribus. omi vanitatu ac simulationu vanitatem ac leuitatem detestetur. quemadmodum

paulus hortat. Stabiles estote & inmobiles. abundantes in opꝰ dñi semper. Hinc impii sunt tanq̃ pulvis ante faciem venti. qm̃ omi tptacioni passioni Vincere agitꝰ hinc inde mouent. nec mente in deo quiescunt. sed inquieti sunt iugiter. Iustus vero qui fundamentu eternu. Dorso du homo hꝰ modo p eruditione scripture in spiritalem altitudine. caritatua latitudinem. Virtuosam profunditatem extendit. perfectus consetur. et spiritaliꝰ plenus ac solidus est. Quod considerauit ambrosius. plenitudine inquiens vita iusti habet. tanes vero sut dies ipiorꝰ. Idcirco nil vane agere. nichil sinistre intencionis. nil detestande hypocrisis. in corde residat xpiana. sed recti et sinceri simꝰ in omibꝰ. Certo materiales cibus ac potꝰ ad naturalem et debitꝫ qualitatem. vt pote corpoream fortitudinem pducut ac promouent hominem. Sic pagina sancta animam in dei confortat. spiritaliꝰ armat. virtutibus roborat. efficat. In tantu. vt vitia deiciat. atrem. et demonu turba pterrefacit. Imo et pro creatore. pro fide. pro iustitia. parata sit mori. Et hec oia fiant scripture. nunc celestia prima pollicendo. vt dñs ait saluator. Gaudete in illa hora. qm̃ viz aduersa multa et magna patimini. Et exultate qm̃ merces vra copiosa est in celo. Nunc iferna lia supplicia comminando. sicut dñs aliusus loquit xpus. Nolite ti-
mere eos qui corpus occidunt. animã aute no possunt occidere. sed eum timete. qui habet potestatem et corpꝰ et aiam pdere in gehenna. Hunc timete in dei amore inflamando. ita ut dicit. Quis nos separabit a caritate xpi: Hunc xpm et electos sanctos in exemplu hominꝰ proponendo sicut dñs ait. Qui se dicit in xpo manere. debet sicut ille ambulauit et ipe ambulare. Item. Christus passus est pro nob. vobis relinquens exemplu vt sequamini vestigia eius. Nunc ad abiectum virtutu exercitia indurando. atq̃ ad spiritalia proficia animando. sicut dñs ait. Non coronabitur nisi qui legitime certauerit. Et demum. Resistite diabolo et fugiet a vobis. Atq̃ ut ait apostol. Omnis scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendu. ad corripiendu. ad arguendu. ad erudiendu in iustitia. vt perfectus sit homo. ad omne opus bonum paratus. Insuper animalibus cibus et potus alios habet diuersos effectus in corpe. Na vinu exhilarat. tristicia pellunt. iocunditate adducunt. floridu facit. dispositione in vultu ac membris. Sic plane scriptura virtutes per negligentia debilitatas. ad pristinu reducit vigorem. melioꝛe mordinatu at tedui fugat. mente exhilarat. et renouatione facit interna. vt renouet quasi aquile iuuentus anime. Postrema aut hieronimꝰ Longuissimꝰ est sermo dñus

prologus dyonisii super epistolas canonicas

omes in se habet delicias. quicqd
voluerus ex diuino sermone nas-
citur. que admodu mana sedim
uinu saporis sapit voluntate.
Gregorius quoq; testat. Scrip
turi sacra aliquando nob cibus
est. aliqn potus. Cibus est in
locis obscuriozibus. in quibus
per expositionem quodamo frm
gitur. ut masticando defluciat
Potus vero est in locis apertio
ribus. quia ibi sorbetur ut iue
niatur. Sed hugo de sancto vic
tore disserit. Nichil in hac vita
dulcius sentitur. nichil audius
simit. nichil mentem a mundi amoe
sic separat. nichil sic aiam contin
temptationes confortat. Nichil
horem ad omne opus boni et vir
tuosi laborem sit excitat et isfla
mat. vt studiu sacre scripture.
Hinc in scripturis libentissime
exercer debem et eius intellectui
est diligentissie insistendu. Etea
uberiosos effectus ptractos scriptuaz
seu liber septem epistaz canonicaz
iam exponendaz: sublimiter pa
rit in aia. Dicit em epistole iste nimi
bile sententiose. copendiose. et
flamatiue. Et quarū condigno p
tomo defecit mens humana. Vnde
in prologo totius scripture. situs
futetur theronim. Iacobus petri.
Johannes et iudas. septe epistolas
ediderūt misticas et sacramentas
breues simul et longas. breues
in verbis. longas sententijs. vt
rarius sit qui in earū no erudiat
lectione. hoc est a claro et pleno
earū intellectu no deficiat et sue
cubat. Hec et sancs dyonisius i lib
de mistica theologia allegat btissim
btholomeu aplm que ibide vocat
dilm. dixisse. q euangelii conceptu
sit et pductu. qd tamen gloriosus
dyonisius ibi valde alte exponit
Interea. sic septem epistole merito ap
pellant canonice tamq; ad scriptum
canonem veraciter ptinentes. et ppt
dignitatem auctoz earū. qui omes
fuerunt felices ac dimini apli. qui
in suis scriptis a spu sancto infal
libiliter dirigebant. Propter qd eoz
scripta ad canonem spectant scriptu
Dicunt quoq; canonice a regulares.
quia in eis veluti in suis saluberrie
atq; certissime regule credendoz
et agendoz. Et quamus pp has
rationes eciam pauli octo epistole possint
dici tamen conueniencius nomen
istud reseruatu est istis epistolis. eo
qd a diuersis auctoribus sint con
scripte et ita ab vno eoz nomen
coe sortiri nequibant. Secundo coe
aliqd nomen fuit eis attribuendu
nomen vtiq; venerabile et condign
Epistole autem pauli ab vno earū
auctore et conscriptore vite duxerat
Harū itaq; septem epistaz exposi
cionem nunc intendu est diligent
quantū spiritus veritatis super
suauissimo adorandus paracletus
prestare dignabitur.

Explicat prologus.

Expositio primi capituli epistole sancti iacobi apostoli. Articulus primus

Iacobus dei et dñi nostri ihesu xristi seruus / Iste iacobus respectu alterius iacobi apli. minor vocatus. Minor inquã vocatione ad aplatum. nõ sanctitate et pfectione virtutũ. De huius em iacobi minoris atq; pcipua sanctitate. in eius legenda minꝰ legunt. et de eo in actibus aplorũ frequentius fit mencio. Erat equidẽ primus iherosolimitanꝰ xristianorũ epiꝰ. eratq; excellentie tante ut paulus dicat apl'us iacobus. cephas. viz petrus et iohannes. qui videbant columpne esse. Dexteras dederũt mihi et barnabe societatis. Ut nos in gentibus. ipi aũte in circũcisione. euangelizaret Itaq; iacobus iste sanctissimus in dei conversionem ac gubernacionem specialit deputatus. hanc videns scripsit epla. Et in hoc sua patet profunda humilitas. q̃ cũ esset famosissime veritatis et consanguineus xristi. Utpote filius sororis virginis marie xristifere. et primus ut dictũ est iherosolimorũ fidelium presul. no tamẽ xpi apl'm se appellauit sed seruum. Seruũ vtiq; no seruitute seruili. sed filiali timore. Cui seruio in cuius dicit. Euge serue bone et fidelis ꝛc. Hic quippe et xpc̃ que repleuit spiritus timoris dñi. seruꝰ dei sidẽ assũptam naturã vocat Iuxta illud ysaye .lxj. In sciencia sua iustificabit ipe seruus meus plurimos. et pcta eorũ portabit / Semiꝰ iacobus opportune vocat se seruũ non apl'm xpi. qm̃ sanxpsit videns qui ad superbia primi erant. et contẽpserũt gentiles atq; ex gentilitate conversis se pferebant. Ut actuũ vi. et in epliꝭ pauli plurib⁹ patet locis / Illos ergo volens suo exemplo ad humilitatem inducere. xpi se vocat noĩat seruũ. potius q̃m apl'm. Hic et excellentissima atq; humilima virgo maria. in suis ad ysaiam sanctũ epliꝭ no genitricem sed matrem / sed ancillã xpi se nuncupat / Quibus exemplis pretumit et damnat superbiã mũdi. quasi si aliqd sublimitatis competit nobis. hoc prom̃ simus manifestius diuertere. a mduertere. explicare seu ꝑplicare. qđ vero nisi verositatis aut veritatis est. sublimemus. Verbo qđ ait / Dei et dñi mri ihesu xpi / dupliciter potest exponi. Vtpote transitiue et intransitiue. Potest em ad eandẽ referri psonam. vt sit sensus Iacobus seruus ihesu xpi. qui est deus et dñs mr̃. de quo prima iohis ultimo legit. Hic est verus deus et vita eterna. Et ysaye nono. Vocabitur nomen eius admirabil. consiliarius. deus. fortis. / Potest quoq; ad distinctas ꝑsonas referri. erit q; sensus. Iacobus seruus xpi dñi mri et dei. v. patris eterni. cuius xpc̃ est filius. cuius et xpc̃ spũs

tuus vocatur sc̄dm qđ homo. inq̄ntu plentudōme gr̄ie vnctus extat ab eo ¶ iuxta illud in p̄s. Vnxit te deus deus tuus oleo letitie. ¶ Unde & actiū dicimo aut sacratissim⁹ prin teps apl̄oz. ¶ Qm̄ vnxit deus spū sc̄m et virtute. ¶ Et luce p̄mo habet̄. Responsū accepit symeon a dño spū. no visurū se mortem nisi p̄ius videret xp̄m dn̄m. ¶ Et iterius luce decimo. quo recitatur xp̄s mīt̄ voyasse apl̄os que ne dnt homies. ¶ Petrus legit̄ respondisse. xp̄m dei. ¶ Interea. non solū a pre vnctus est xp̄us ut homo. sed ut ī spū sc̄m. sc̄dm qđ ipse dr̄ ipe met protestat̄. ¶ Spūs dn̄i sup me. eo q̄ vnxit me. ¶ Imo tu opa supbenedicte trinitatis ad extra sunt indiuisa. xp̄us homo a sepo sc̄dm qđ deus est. vnctus est sc̄dm qđ deus. ipe vocat xp̄us dei. nomē dei intelligi potest. nō solū psona patris. sed et deus trinitas. aut quelibet increata psona. quibus vsitatius et magis p̄prie dicitur xp̄us p̄pr̄. qm̄ alterius persone. ¶ Si exponat primo mō. tunc p verba ista destruit̄ hereses ipiissi mi. negantis xp̄m deitate xp̄i negantis. ¶ Si secūdo modo. per ea destruūtur p̄sidia condēpnati sabelli. qui p̄r̄ et filiū vnam dixit esse personam trinitatis. ¶ Iacobus xp̄i seruus. non seruitute vt tactu est seruilis timoris. de cuiusmodi seruo aut saluator iohannis viij. ¶ Seruus no manet in domo ī eternū. ¶ Hic iacobus scribit ac mandat. mīp̄m tutur et optat. ¶ Duodecim tribubus que sunt in dispsione. salutem. ante babiloniam captiuitatē. inpte erāt decem tribus ī synhedrio ab assiriis. vt quarto regū habet̄. ner interim fuit reducte. post captiuitatē aute babilonicā. tribus iude et beniamin redeūt in p̄priā et cū eis tribus leuitica vt p̄z in hesdra. ¶ Quomō ergo iacobus scribere potuit duodecim tribubus q̄s ī dispersiōe? cū aliquē earū esset reducte. ¶ Certū est̄ q̄ nō scripsit decē tribubus remote a iudea trāslatis. incredulis. et vltra montes tartareos ostitutis. ¶ Et intendit. q̄ ex decē tribubus aliqui remanserūt i iudea et crediderūt in xp̄m. ¶ Similit̄ ex tribu iudi et leui et beniamin multa milia fuerūt ad xp̄m conuersa. vt̄z in actibus. Vbi et lucas euāgelista testat̄. q̄ etiā multa turba sacerdotum obediebant fidei. ¶ Hinc aut̄ 2⁹ asserit̄. Erant in iherlm habitantes iudei viri religiosi. ex omi natione que sub celo est. ex quibus plurimi fuit̄. Diuersi. qui et paulo post. stephano. mīe lapidato. fuit ab obstinatis incredulisq̄ iudeis a iherlm pulsi. et per regiones iudee et samarie et per alia loca diuersa dispersi. ¶ Ex qua dispersiōe nō minorata sed aucta fuit euangelica fides. qua dispersi vndiq̄ p̄dicabāt. ¶ Hinc act. vm. hē. ¶ Factū est aute in illa die p̄secutio magna in ecclia q̄ erat in iherosolis et omes dispersi sunt per regiones iudee et samarie p̄ter apl̄os. ¶ Et qui dispersi erant ptransibant euāgelizantes verbū

Epistola
ām̃ira
beati

dei. ¶ Ex pmissis constat ineptā esse expositionē dicentiū. q̄ Iacobus scripsit dispersis extra terminū uidere. ita q̄ eis nō scripsit qui inter uideam erant dispersi. ergo illos
verbo potuit docere / imo dicendū q̄ nō potuit illos verbo docere. qui per tam diuersas urbes. regiones et distantias. dispersi fuerūt / Vel Iacobus iste legitur passim extra thelm isse ad predicandū. Vel sedē potuit eos verbo informare. ergo nō docuit eos scripto. q̄m et si informatio per verba uocalia efficacior sit q̄m per verba scripta. tamē instructio per scripta p̄seuerantior p̄hibet atq; ad posteros uigilis manet memoria. Vnde paulus apl̄s multos instruxit per epistas. quos et ante et postea docuit verbis / Iohānes q̄q; exilius. ab exilio pathmos reuersus. scripsit euangeliū huic et quos cotidie instruxit sermonib9. Sic et lucas in exordio actuū apl̄oz̄ insinuat. se ei actus apl̄oz̄ euangelium q̄z scripsisse. puta theophilo. que et uerbis edocuit. Insup marcus scripsit euangeliū suū sicut rogatus a fidelibus ibi. qui nosolū a marco. sed eciā a principe apl̄oz̄ petro cotidie edocebantur uocaliter / Pathe? eciā nūbiennos uerbo instruxit ac scripto / Itaq; dispersis tribubus mandauit iacobus iste: salutem / uiz beatitudinē uie ac patrie. hoc est meritū et profectus gratie ac uirtutū. et gl̄orie patrie / Et quia in dispersione et tribulatione fuerunt. informationem eorum et

patientia maiori Dispersi namq; et afflicti tali instructione consolationeq; indigent ¶: Omne gaudiū existimate fratres mei. cū in temptationes uarias incideritis / scientes q̄m cauitatiua et sapientialis consolatio. q̄m dulcis et pia. q̄m copiosa efficaxq; instructio / Spiritales filios suos ac subditos uolunt habuiter fratres suos / Per q̄d quo eciam in oculis suis magnorum animositas reprobat. q̄u subditos suos aut inferiores. aut certe equales nesciut q̄ fres appellare et humili allocutione exprimere illud em̄. 32°. nō aduertentes / Rectorem te posuerūt. noli extolli. esto in illis quasi unus ex eis. cura illorū habe. et sic considens / hinc deuteronō. 18°. deus precipit de rege. Non eleuet cor eius in superbia sup fratres suos / Si uigil̄ regibus et plat9 tam p̄hibitū est atq; damnabile se sup subditos suos extollere q̄m iniquius detestabiliusq; constituit. si quis se eleuet sup eos q̄bus nō preest / aut sup equales. et potissime sup maiores sicut oz̄ suos. quod p̄testis diabolicū est / Itaq; fratres mei / Fratres unigenite conformitate nature specifice. ac redemptitate originalis gratie nis humane / fratres quoq; fide et religione. et quia eiusdē prius celestis filii adoptiui. atq; ad eande hereditate supna uocati / Pater q̄d cotidie dicim9. Pater noster qui es in celis. adueniat regnū tuū. hoc est ad celestis

regm ptupacione nos prouehe/
vt edificemur ex nob in mur celest
ac triumphantis ihrlm z regni aple
atur celeste/ ¶Fraternaliter ergo
nos inuicem diligam9. ner vn9
alii aspernetur. ¶Nonne sirptu
est. malachie 2°. ¶Numquid no
deus vnus creauit nos. ¶Numquid
no pater vnus oim nrm? ¶Quare
ergo despicat vnusquisq3 fratrem
suu. ¶Hic ergo o: fres omne gaudiu
existimate/ x pfecta iocunditate
iudicate consistere in hoc: cu in
diuersas tptationes incideritis/
x in multas et magnas tribulac6es
et aduersitates veneritis. ¶Et
quanus tribulacio in sepa amara
sit et penalis. tame inexplicater
vtilis est et fructuosa pmaxie.
¶Scirto oim gaudio spiritali est
acceptandi et sustinenda. ¶Si em
dei intuitu et amore. equanimit
tolleretur: purgat a vicijs. disponit
ad ihrm. eamq3 auget. et vtutes
augmentat. et xpo pter nos passo
patiente conformat/ ¶Est quasi sig9
probabile pdestinacionis eterne et
filiacionis adoptiue. et dilectionis
dei ad hoiem. deo testante. Ego q3
amo. arguo et castigo. ¶Sed et p ea
q futurus erpim pcnis. et ad bti
tudine plenioe copendiosius pue
nim9. ¶Si ergo tam fructuosissim
ac salubernimu sit. in pnti pa
ternaliter castigari. inuplicit
tribulari. aduersitatib9 exerceri.
corripi et tptari. dumodo pacie
feratur. ¶None inspicie et inmie
ipfectum9 pmo insane extat
indicu. qd nolum9 aduersitates. cor
reptiones. correctiones. temptacoes
libenter sustinere. sed stulti irascim.
indignum. turbam. decim. pmo
vix pro pctis et excessibus nris
corripi ac corrigi volumus. cu tm
princeps apl'or in prima sua dicat
canonica. ¶Hec est gra dei. si pter
conscienciam dei sustinet quis tristicias
patiens iuste. ¶Que em est gratia.
si peccantes et colaphizati sufferet
¶Si aute benefacientes sustinetis. hc
est gra apud deu. ¶In hoc em vocati
estis/ ¶Hec est xpiane sapie altitudo.
hec xpi doctrina: in aduersis. sicut
in omnibus diuicijs gloriu. sicq3 sal
uatoris sectari vestigia qui ayt
matthei quinto. ¶Beati estis cum
maledixerit vobis hoies. et pseruti
vos fuerint et dixerit omne malu
aduersu vos. mentientes pter me.
¶Gaudete in illa hora et exultate
qm merces vra copiosa est in celis/
¶Hic ayt: ¶Omne gaudiu estimate/
x omni gaudio dignu arbitremi
diuersas temptaciones incidere
et eas equanimit sustinere. qua
per hoc spiritale consolacione in
via. et plena felicitate in patria
pmeretur ac obtinet homo. pmo
teste apto. ¶Non sut condigne pas
siones huius tpis ad futura gloria
¶Et em future merendis ac gloie
copanacione. omnis tribulacio in
hac vita. est modicissima reputanda. ¶Vix illud 2 corinth 2°
¶Id quod in pnti est momentaneu
et leue tribulacionis nre. supmodu
in sublimitate. eterni glorie pond9

Epla tñ. ta
beati

operat in nobis. Tu gs mfirmi
pauant se vri. seruri. mfidi. pro
transitoria salutate? quid est qs
aduersa ppeti dedignam pro etna
salute. Recte dixerit salomon.
Qui ipatiens est. operat stultu
tiam. Deniq; in tribulationibus
maxie pronus est deus miserevi
et parcere. quemadmodu ayt. Cu
ipo sum in tribulatione. eripiam
eu et glorificabo eu. Deinde sub
iungitur subiungit tacio. cui
temptationes seu tribulationes.
pro deo. pro fide. pro iustitia. sint
tu gaudio pferende. Scientes
q probatio fidei vre. id est. pa
tiu pseueru. tribulatio siue tep
tatio. pro causis plurib. per
quas fides vra probat. examiat
et exerceat. Vt pateat. an vere t
firmiter mste vobis. et vosipsi
probem. an vere stis in fide con
stantes. et deo fideli adherentes.
qd probat. inquiunt. et declarant
per hoc. q nec ppter aduersa fide
eius relinquitis. neq; ab eo vos
separatis. Hinc scriptu est sapi.
3°. Tanqm aurum in fornace pba
uit electos dns. Datur aute
deus electos. et fidem eoru pbare
et examinare per aduersa. no vt
ei intestent. sed ut electi ipi
nosmet ipsos. eoruq; virtus et
fides. alis ad eoru edificationem
ac dei honorem pateant. ppt
Zacharie. 13°. loquit deus. Duca
eos per ignem. et vram eos sicut
vritur argentu. et probabo eos
sicut probat aurum. Porro per

tribulatione equaliter tolerata
fides et virtus hoiis pbatur.
hoc est a sumo iudice probant.
alijs hoibus demonstrant. vt eis
glorientur. Hic ergo. Probatio
fidei vre patientiam operatur.
id est. ad habitualem et firmam
patientia vos muniat. quia ex
actibus sepe reiteratis habitus
generantur. et ex frequentibus
patientie in aduersis. seu pati
tibus aduersitatu tolerantijbus
frequentatis. generet in hoie
patientie virtus. seu patientia
firma et habitualis. per qua
homo facilius ac hilarius pati.
qd ante cu difficultate et rem
sione patiebat. Quo verba
stendit. q duplex est patientia.
puta. mfusa et acquisita. et
eade distinctio in alijs virtutib
assignatur. Estq; questio non
minima. an virtus virtutes mfusa et
acquisita circa idem obiectu ver
santes. specifice distinguant. Dicu
aute mfusa inest omi hoi. in ultimate
et gm existenti. Sed patientia ista
no stati in principio sui auffert ab
hoie difficultate sustinendi adiu
qua virtutes mfuse no statim tollu
reliquias vitioru pteritoru: nisi fer
san magna abundantia et exce
lentia mfundant. Patientia vo
acquisita tollit difficultate suffe
rendi aduersa. quia virtutes acqui
site vitioru tollit reliquias. Hu
huiusmodi virtutis a tullio diffinitur.
Ut sit habitus vitandi consenta
neus in modu nature operanti.

Phus

ater ut ait aplus. Signu huiusmodi virtutis est delectatio. In operatione delectatio operationi sue annexa / Quantame virtutes infuse. etiam paulatim crescut et proficiut. et tunc excellentius tollut reliquias viciorum videlicet promptitudinem ad malum. inclinationem ad culpam et debilitatem resistendi petrus. quam virtutes acquisite / quia nam fortior est quam natura. tum quoque maiorem delectationem sibi annexam habet virtus infusa quam acquisita / Sed inducto verbo apli iacobi asserentis. q probatio operat patientiam. contrarium videtur quod dicit tribulatio patientiam operat. patientia autem probationem. probatio vero spem / Si ergo patientia operat probationem? quo probatio operatur patientiam? sequeretur eam q esset circulatio in causis et causatis. et idem esset causa prius. quam quod est causa cause est causa causati. Et intendit. q in causis et causatis non est circulatio in eodem genere cause. si vnu potest esse causa alterius et econtra. in diuso genere cause / Quemadmodu ambulatio est causa sanitatis. in genere cause efficientis / sanitas vero est causa ambulationis in genere cause finalis. Sic in proposito. patientia operatur probationem efficiendo / probatio autem formaliter suscepta operatur patientiam in genere cause finalis. quia patientia ordinatur ad fidei probationem / Hinc apostolus / Ideo homo tentatur aduersis ut patientia discat. et per eam ostendere possit atque probare. q summam fidem habet in corde / Patientia autem operatur probationem. quia cuius patientia vinci non potest. ille perfectus esse probatur. Unde hoc loco subiungit: Patientia autem opus perfectum habet / Donec probatio fidei. patientiam operetur. quia hac ratione. fideles per patientiam exerceri. ut per ea fides eorum qualis sit perfecta probetur / Sed cum multe sint virtutes? patientia diffinitores. et perfectores. Viz virtutes theologice / iustitia quam et fortitudo ac latina atque prudentia? Cur patientia dicit opus perfectum hic / Respondet q multiplici ratione patientia dicitur opus habere perfectum. Prima et potissima ratio est. quia per intentam et constantem patientiam in aduersis. perpetue declarant exercitatio primati amoris. et alicui virtuti inexistentis. Nam cum homo ab iniusta patiens recedit et tristatur. hinc actenditur quam amat se ipsum. et nondum spiritualiter mortuus est sibimetipsi / sed ipsum voluntati et naturali inclinationi. sed adhuc amat honores et comoda sua / Similiter. si homo sit veneratus humilis. mitis. timoratus. et iustus. q patientia maxime declaratur et investigatur. Nempe si quis sit iste seu apparent mitis humilis. iustus. et in camino aduersitatis ponatur seu tribulationibus exerceatur. primus interiorem sua defectuositate ostendit. et per impatientie sue ipetum ebulit. suamque elationem iram.

Epla cāo
kreati

nfractione demonstrat. queadmod si mala olla ponatur in igne mox tepit et exhibit. Qui vero invin cibiliter patiens invenit. a ipsa tis vitijs immunis probat. et vere virtuosus esse comprobat. vincens deo nō sibimpsi. Tertia ratio h est. qua vt scribit hoc loco albin magnus. patientia habz opa sex plio modo pferta. Primū est pbā hōis ac virtutū ipius. q vt dictū est patientia aptat plationē. hīt religiosi a superioribus suis. et a se invicem. per queda aduersa exer cerī cōsueuerūt. vt quales sint co probet ac inotescat. 2m est gaudiū spirituale expectatioq letitie. p qd in etnī ō scripturi est. Vsq ad tps sustinebit patiens. et postea erut ei redditio iocunditatis. Aptius quoq ad cōnos v.to Gloriam inf in tribulationibus. Per patientiā naq meret homo etiā in pīti di uinitus consolari. quēadmodū pau lus fatetur. Benedictus deus qui consolatur nos in omi tribulatione nra. Et iterū. Sicut abundant passiones xpi in nob. ita p xpm abundat consolatio nra. Hoc est qd ayt pēta. Dedz intitudinem doloriū meoz in corde meo. consola tiones tue letificauerūt aiaz meā. Sed hanc consolationē. quā per patientiā et murmuratione sua auferūt sibi. Ideo iob xv.o stulte Quid grande est vt consoletur te deus. si verba tua prava hō prohibet. Im opus est ire et rancoris extinc tio, iuxta illd prīb xv.o Vir ira

cundus provocat rixas. qui autem patiens est. mitigat suscitatas. Tertiū est passionū subiectio. et suipsius salubris possessio. per qd ayt saluator. In patia vra possi bitis aias vras. Impatiens quippe sepsū nō possidet. sed a sua ipatia ira tristicia turbulentus possidet. Patiens aute se possidet. qm mse uores vires et passiones subiicit rationi. Quintū est. sui ipsius gubnatio ava sperta. Unde prīb xvi.o scribitur. Qui patiens est multa gubnatur prudentia. q autem ipatiens est exaltat stul ticia suam. Sextū est. Vite eter ne adeptio. prout ad hebreos dicit apls. patientia vobis necessaria est. vt voluntate dei facientes reportetis promissione. Hinc scriptura patientia valde recomendat. et patientia semp ampletti et obseruare debemus sm salomonem dicat. Melior est patiens viro forti. et qui domi natur animo suo. expugnatore vrbium. Tertia ratio huius est. qm patientia vestimenta tristi tiam. qua vestimenta. vesti mantur et ira ac odia. Quia naq ira passione tristitie vesti mentum versatur. In tribulatio nibus et pseuerationibus. passio que primo ostendit sustinenti est tristicia. ex qua ptinus nascit ira. que est appetitus vltionis de psequente et tum ante sui offendente. demū odij. Qui igitur per patientiam

refrenat tristicia. amputat ira
ac odiu. Vnde qui de tribulacoe
sibi mflicta no contristat. cont
tribulante nequaq̃ imitat. nec
odit eundem. Hoc q̃ quantu ad
hoc. patiencia habet opus pfectu
deo subdit: Vt sitis pfecti in
omi virtute. et integri. In recta
intencione et tota mente deo ad
herere ac coplacere intendatis
atq̃ conemi. et ita tu ipha cum
caue possitis. Confitebor tibi dne
in toto corde meo. Vtpote intel
lectu et affectu. ratione et volu
tate. arctu et intencione. Ista est
sp̃ualis. interior q̃ integritas
qua quis tota mente deo intentus
est. no partim deo et partim mundo
vt hy qui deo et mundo cupiunt
deservire ac coplacere. Contra
quos loquit xp̃s. Nemo potest
duob9 dnis servire. et iterum
Non potestis deo servire et mamone
De quibus et ose dicmo legit.
Divisu est cor eoru nunc interibit
Erit ergo simpla tota mea intencio
et omis affectio ad deu et in deo
vtpote reducta. simplificata.
fixa. et adunata in eo. In nullo
deficientes. ab execucione operu
virtuosoru. nec temptacionib9
succumbentes. sed psecuerantes usq̃
in finem. quemadmodu monet
apls ad corith. Nono. In
omnibus semp cem sufficientiam
habentes. abundetis in omne
opus bonu. Sed tu omes ustie
nostre p̃sona testante. sint quasi
pannus menstruate. quo possim

in dicta hac in nullo esse deficientes
Et respondendu. q̃ in hmõi que sut
de necessitate salutis. et sic̃ stando
penitus percepti nacoms. homes
virtuosi dicunt in nullo defic̃
Quemadmodu locutus et apls dicens
Nichil deest timentibus deu.
Et forsitan hmõi quoq̃ scribit paulus
apls. In oibus diuites facti estis
in xp̃o. ita ut nichil desit in ulla gra
Denq̃ sitis perfecti in intencione dis
posicione. in omi cogitatu et affec
tione: integri. et veraces in obis
no deficientes in virtutu operibus.
Rursus sitis pfecti in fide. habendo
de rationibus credendis. et puri fi
cate mentis intelligencia: integri
in spe: no deficientes in caritate.
plenitudo enim legis dilectio. Rursus
studeamus. Vt sitis pfecti et
integri &c. ad tota p̃missa exhor
tacione est referendu. Preterea magis
debem9 omne gaudiu estimare cu
in variis incidim9 temptacones. Vt
simus pfecti et integri. in nullo defici
entes. Et quia ad intelligendu cm
fructuosa sit hom̃ varia tribula
in p̃nti. atq̃ ad discernendu inter
bonu et malu. inter verum et falsu.
indiget homo illuminacione divina.
subiungit: Si. pro qua: quis
vmo quilibet vrm indiget sapiencia
& discrecione et intelligencia pti
nentiu ad salute. ac noticia simp
turaq̃ seu bone sapie. quo p̃ gustu
mentis bene sentit ac iudicat ho
de deo. Hac intuitiua sapia omes
iugiter indigem9. perfecti in dubiis
arduis et obscuris. in quibus quid

Epistola canonica beati

postulem⁹ nescimus sicut oportet
pp qđ scriptū est sapiē nono. Cogi
tationes mortaliū timide et incerte
prudentie mē. Job quarto. xl. ferē
Nos quippe involuim tenebris
postulet a deo. Omis em sapia
a dño deo est. ad que tamq ad be
nignissimū patrem infallibilem
directorem. omipotente adiutorē
in oni necessitate debem⁹ confugē
quia nō deest nec deficit cōfugien
tibus ad se. Juxta qđ cētū xl. asse
ritur. Nullus speravit in dño et
confusus est. aut quis invocavit
illū et despexit eū. Cū em teste
pho. natura nō deficat in necessa
rijs. nisi dominꝰ creator nature
actor in necessarijs deficit. Qui
dat omibus affluenter. et libera
liter. et abunde. Ipse etem abunda
cia sue pietatis merita supplicū
excedit et vota. Et sicut infinita
est bonitas ac opulencia dei. sic
infinita est munificencia eius. Qui
vt dionisius dyonisius docet per
omem nature vultū sua dona dif
fundit. nec aliquid existenciū. sue
bonitatis cognicione expers relinq
et vnicuiq; sedm sua capacitatem
dispositionemq; influit. Omibus ipse
dat dona nature necessaria vite. aut
ad duplū dona gre semp exhibet
se paratū. Dumodo qđ in se est faciat
homo. imo quosdā gravissime punit
et omne gre obicem ac cordis duri
ciam tollit ab eis. gratiamq; largit
eisdem. non solū suis eoꝝ meritis. sed
et contra eoꝝ demerita. Sed obiā
potest. qđ multi sint pauperes in
naturalibus ecia defectuosi. et di
gnitatē. aurē. cū sīnate. quo ergo
dat dñs omibus affluenter. pfecti
ci aliqui moriant ex fame. Et
vndendū. cū. deus nō dat omib⁹
eque affluenter. nec virtuq; dñi
quelibz minerū abundant. sed
vm hoc alteri illud. Et ti⁹ cui
tribuit dona aliqua aliqua af
fluenter in pprio genere. sicq;
tpe. qđadmodū scriptū est. Ope
ribus tu manū tuā. et ipleb⁹ ome
aiāl benedictione. Duo eciam
tempore ex rationabili causa
subtrahit dona sua. sicut aut pō
Omnia a te expectant ut det
illis escam in tpe. dante te illi
colligent. aperiente te manū tuā
omia ipleb⁹ bonitate. Auertente
aūte te faciē turbabunt auferes
spm eoꝝ. et deficient et in pulue
sūm reverten⁹. Et nō improperet
Nōne deus per moysen et pphaſ
filios israhel sepissime ingrauit
bnficia que eis ipendit. Nōne eiā
deus ingratitudinē hom grauit
punit. et eandē per se et suos
ministros reprehendit cui de ingra
titudine sua. Unde per moysen
aut de filiꝰ israhel. Usquequo
multitudo hec pessima. non credet
mihi in omnibus mirabilibus meis
que feci coram eis. Et vsque pmo
filios inquit enutrivi et exaltavi
ipsi aute spreverunt me. Duc et
quarto regū ipōrū regibus israhel
legit ingratasse. q deseruit eoꝝ de
pulvere. et reges instituit sibi sui
ipsi vero nequiter egerūt. Imo

et per nathan ipropetauit vxi dauid beneficia sua cū adulteriū homicidiūq; fecisset. Quomodo ḡ deus vlo ipperit beneficiatus ā se bñficia sua eis collocatā? Et respondendū. q; deus quantū est ex pte sue bonitatis mirabilitatis. ac sapie. non ipropeiat eis. sed pp eoꝝ abusiones atq; dementa faut hoc faut hoc. exigente sua iustitia infinitis ergo ipropeiat. gratis vero mundat iustificat. qui xp̄o dissentit. Habenti dabit. ei aute qui nō habet. et quod videt habe ause retur ab eo. Et dabit ei. sapiā a deo. si fideliter ac pseueranter petierit deo subdit. Postulet aute in fide nichil hesitans. Qđ aut in fide referri potest ad verbū postulet. et ad principiū hesitans. Si refert ad postulationē. sensus est. Vt deū ro get fideliter. sīm vere fidei diuersitates. Cū em fides sit totius fidei spiritual edifici fundamentū. oportet in primis vt firmus fiat in fide. et certi de veritate ipius. Fides quoq; est mentis oculus mentis finem vltimū ad que ordinandi sut retenta et intendens. in primis diligens in precedis. hinc omes actus nri ex fide procedere debent. et ad supnaturale beatitudinē qua fides docet ac monstrat referri. psertim cū dicat apl̄us. Omne quod no est ex fide peccatum est. Si ergo in fide postulet deū: nichil hesitans. de misericordia dei. et gratiosa eius exaudiatione nil ambigens nec diffidens. Porro si referat ad hesitationem. sensus est. Vt postulet deū nichil dubitans de fidei veritate sed firmus et certus in ea. Habet equidē fides certitudinē adherentie quamuis nō euidentie. Habet quoq; certitudinē ex parte obiecti. videlicet eterne et infallibilis veritatis cui nititur. quamuis nō omissive ex parte subiecti. Vt pote intellectus humani. cuius capacitatem excedit fidei veritates in vita pnti. Cotidie ergo primo omi hora deū deuotissime deprecemur. Vt mentē nrām illuminare. dirigere. roborare dignet. cū pphā orantes. Deus meus illumina tenebras meas. Et in psalmis meis dirige sīm eloquiū tuū. et nō dominet mei oīs iustitia. Item. Illustra faciem tuā sup seruū tuū. Beatus etenim homo. que tu erudieris dne. et de lege tua docueris eū. Atq; ut salomon vbertim testatur. Dei est mentem dare. Vnde prouerb. 2°. habet. Deus dat sapiam. et ex ore eius sapia et prudentia. Nullo itaq; de sua psumat pecuria pecunia. si sume sapie imitatur diuersitas. Cū prouerb. 3°. scriptū sit. Habe fiduciam in dño ex toto corde tuo. et ne innitaris prudentie tue. Denig; illuminationem diuinā imbetare oportet cū oīm humilitate. diligentia atq; instantia. sut prouerb. 2°. salomo loquit. Si sapientiā inveneris et quesieris eam quasi pecuniā et si thesauros effoderis eam. tunc intelliges timorem dei inveniens. Verumtamen no sic debemus pro sapia deum orare. vt neglectis aliis proximis et platis ac dortoribus inportune expetere.

Gpla ꝯa
beati

Sed et angelu sui custodem vnus-
quisq; debet cotidie invocare. vt se
illuiare. dirigere. ac tueri dignet.
Interea quem potest. quo debeam
dei orare in fide nichil hesitantes
de exaudicione eius beningna. tu
ignorem. an simus in caritate et
digni amore. Imo psiptuosti
videt. vt quis psipponat se exau
diendi a deo. quem tam grauiter
tociens; offendit / Et vndendu
ep questio ista inquirit. qualiter
spes mra ad dei certitudine sor-
tiatur et qualiu non / Spes ippe
dicitur certa expectacio future
beatitudinis / Ad quod thomas
respondet / ep spes certitudine habz
ex parte misericordie et ompotetie
dei cui innititur. et ex qua no cau
defectus ne salutis / sed ex consi
deracione ptze fragilitatis et
dispositoms. habet timorem et
incertitudine quandu / Vnde spes
et timor dicunt due mole. inter
quas cotidie spiritalit mola tene
mus. Vt ex consideracione dine
pietatis confidamus de meliori / et
ex consideracione ptze defectuositā
tis veream iugiter de periculi. ac
de periculo simus suspecti / vt sit
spes mola superior. et timor mola
inferior / Dic m ppto. quando ora
mus debem sine hesitacione
orare. ex cosideracione veritatis
ac pietatis altissimi. qui frequet
in scripturis promittit se exaudi
turu omnes. dummodo studeat
orent sicut oportet. qui et omn
potens. pissimus liberalissimus
atq; ditissimus est ad dandu / Sed
ex consideracione ptze dispositoms
insufficiencie pverse tristis aut
culpe. bonu est formidare et cu
timore ac tremore orare. Hinc
beatus cuta verba phabita postulet
in fide nichil hesitans / aptt. Hoc
est talem se exhibeat bene viuendo
vt dignus sit exaudiri du postu
lat. Qui em meminit se no obte
perasse dei preceptis merito hesi
tat. ip scriptu est. Qui obturat
aurē suā ne audiat legem. oratio
eius erit execrabilis. Hinc de qui
busda loquit deus. pverbioz. primo
Tunc invocabut me et ego no exaudia
Atq; in libro iob legit. Numquid deus
exaudiet vocē ipocrite cui venerit
sup eu angustia / Qui em hesitat
de fidei veritate aut de misericordia
dei: similis est fluctui maris. qui
fluctuat: a vento mouet. et circu
fertur. A mente dimo instabilis est
no fixus in deo / Errores nāq; et
vicia. et ipetus passionū. instabile
reddunt mentē. et exaudicione in
dignā. ei nec sincere nec fixe cohe
rent deo / Maxie aute ptinet he
sitacio de fidei veritate ac pietate
diuina est euitanda / Hinc ysaie
.11°. scriptu est. Impij quasi mare
feruens quod quiescere no potest /
Iob quoq; vndecio. Si iniquitate
que in manu tua est absteleris.
tunc leuare poteris faciem tua absq;
macula. et eris stabilis et no timebis
Atq; in ppm. Non sic impij non sic.
sed tanq; puluis. que proicit ventꝰ

n fructe terre/ Et demo. In cunctis impy ambulant. si quide vndiq; ventilantur/ Non ergo estimet homo ille/ sic hesitans: q accipiat aliq/ aliquod dñi gratie. gratis facientis/ a dño/ qui naturalia et talia bona. ac dona gratie. gratis date. tribuit bonis ac malis reprobis et electis/ Talis ergo qm diu pmanet talis. nō exaudit. quantū ad dona ptmencia ad salutem. Iuxta illud ysaie. nono. Scimus qm deus peccatores non exaudit. qui saluz in peccando manent proposito/ Vnde et tren. 3°. dicitur deo. Tos inique egimus. et te ad mundiā prouocauimus. id circo tu inexorabilis es/ Veruntame si talis penitear. seq; disponit ad gram. fatens qd in se. deus clementer cum exaudit. propter quod rursus tren. 3°. fertur. Convertimur vias nras malas et querimus et reuertam ad dñm. leuemus corda nra cū manibus ad dñm in celos quia no repellet in sempiternū dñs. quia et si abiecit. miserebit. secdm multitudinē misericordie sue/ Vt ergo mereamur desup exaudiri. studeamus in veritatis cognitione. et bonitatis amore constabilire. in fide. spe. et caritate firmari/ in salutem sapia audituri ne passionib; exagitetur cor nrm. nec seducam erroribus. sed in omi eventu ppe accedamus. fixi in deo. qucadmodū ad ephesios e°. exhortat paulus. Iam no simus pueri fluctuantes. nec circūferamur omi vento doctrine/ in nequicia hoim. in astucia. ad circūuentionem erroris/ Vnde eccl. 4°. propit. Non ventiles te in omne ventu. Esto firmus in via dñi. et in veritate sensus tui/ Vnus xpūs matth. 7°. comparauit obediente dīne preceptis viro sapienti qui edificauit domū suā sup petrā. cui domui nec venti nec flumina potuerunt euertere/ Inobediente aute stulto. qui edificauit domū sup arenam/ Ideo ventis atq; fluminib; in eam irruentibus. cecidit/: Vir duplex animo// qualis est hesitans/ : inconstans est in omnibus viis suis/ Deest in eum tus que agit in ppositis et aduersis in verbis et factis pmo et in mentis intentione et affectione/ Prouo duplex animo appellatur omis ypocrita. et cuius intento non est recta. qui plura dolosinē fecerit/ Quo cōm iubet saluator. Estote prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbe. Est em bona simplicitas. vtpote columba p exclusione doli et simulationis notata. que est prava et recta intentio. de qua matth. 6°. apt saluator. Si fuerit oculus tuus simplex. totū corpus tuū lucidū erit/ Si vero bone simplicitati contrariatur. Duplicitas ista vulpina. que est prava et duplicata intentio. de qua item loquit xpūs. Si oculus tuus nequam fuerit. totū corpus tuū tenebrosū erit. Qui taliter duplex est animo. vtpote simulator et callidus. foris bona ex que operamur. et se iustū ostendere voles

Epla cōm̄
beati

mtus Vero hominus placere desiderans. mōstrans est in omnibus vijs suis / qm̄ et aduersis dirigitur. et prosperis vane erigit. est q̄ mendax et dolosus in verbis. Et talis interdū ad horulā vult placere deo. atq̄ p9 vitū hanc cū xp̄o regnare / et paulo post cupit placere hominus et gaudere cū seculo. Idonius q̄m virtuti et sinceritati iustitiae manet coherens. sed leui occasione per diuersa rapit̄ vitia. Hinc scriptū est ecc̄l. primo Ne accesseris ad deū duplici corde / et ne fueris vocatus in conspectu hom̄. Ecc̄l. quoq̄ 2°. Ve duplici corde et labijs sceleratis. Mento igit̄ ayt scriptura. Simulatores et callidi quo cant nūi dei. Et salomon ayt. Vir versutus odibilis est. Et itez̄ scriptura testatur. De peccatori ingredienti terrā duabus vijs. Duabus equidē vijs peccator terrā ingredit̄. quādo foris operat̄ qd̄ bonū videtur. et mtus ad p̄ria laudem. p̄ caleq̄ cōmodū intuet̄. Cū ergo tam detestandi sit ista duplicitas eam p̄cessus abiciamus. et columbia simplicitatte cora deo resplendere conemur. ei sup oīa et ceteros. nō nisi in xp̄o placere optantes. Nempe vt p̄bioz̄ 3°. scriptū / Abhominatio est dño oīs illusor. et cū simplicibus sermocinatio eius / pueriliter quoq̄ 2°. asserit̄. Qui recte graditur habitabit in terra. et simplices p̄manebūt in ea. Itemq̄ sapia p̄greget gradientē simpliciter. Sic sc̄us iob fuit. Vir simplex et rectus. cuius vestigia imitemur / qua qui ambulat simpliciter. ābulat confidenter. Verumtamē est ali rima simplicitas. p̄ exclusionem sapie ac discretionis sic dicta. qua vitare oportet cū dicat ap̄s. Nolite puerī effici sensibus. Vt certo simplicissimē deo iugiter diligam̄. cola bina simplicitate semp ornemur / : Gloriet̄ autē frater humilis x corde simplex semp̄ sponte humiliat. atq̄ ab oīb̄ spretus oppressus inuriatus : In exaltatione sua. ex consideratione et spe sue future felicitatis. qua tanto sublimior erit in regno celesti. quanto p̄sens / dies semp̄ modo humiliat. et plura aduersa p̄ter xp̄m patient̄ p̄tu lerit. Vita ut aut vnigenti dei. qui se humiliat exaltabit̄. sob quarq̄ 22°. habet̄. Qui humiliatus fuerit erit in gloria / Et p̄bioz̄ 18°. scriptū bit̄. Gloriā precedit humilitas / ro p̄ceps ap̄lorū hortat̄. humilia mini sub potenti manu dei. ut vos exaltet in tpe visitationis / : Diues autē gloriet̄ in humilitate sua / Doc sēm bedā et glosam p̄nomice dicat̄ / vt sit sensus. Diues sciat̄ [illegible] humiliandū et vilipendendū atq̄ dampnandū. Iuxta illud Qui se exaltat humiliabit̄ / quod intelligendū est de diuite terrena inordinate amante. seu cupide de quo m̄ euāg. loquit̄ dñs / possibilius est camelū p̄ foramen acus transire. q̄m diuite intrare in regnū celorū / De quo et iob. 31°. legit̄ Diues cū dormierit nichil secū auferet. apprehendet cū q̄ aqua

inopia. Et in ps. Nichil tenuerunt omes viri diuciarū in manibꝫ suis. Hinc subdit: Non sicut flos feni transibit. x cito de huius vite psperitate ac opulencia auferetur. sicut de ipsis scribitur in ps. Non tamen feni velociter arescent. et que admodū olera herbaū cito decident. Deinde expōit similitudinē istam: Exortus est sol cū ardore. que vaporū suorū repercussione causat in terra. pserim quādo ascendit in altū: Et arescit fenū. viz tyrannia terre: et flos eius. videlicet feni: decidit. ex calorus adustione: Et decor vultus eius. v pulchritudo viri delatus superficiei feni: deperit. Ita et diues in itineribus suis marcescet. sc̄z in actibus suis viciosis peribit. Et diuicie temporali floret prosperitate. carnali voluptate. potencia atꝫ diuicijs. minus spiritaliter magis ac magis putrefacit. corrupit et fedat. Imo ab omi gre ac virtutū floratione tabescit. iuxta illud. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in iniquitatibus. Hanc eandem sentenciā scriptura i alijs contmet locis. Scriptū est em iob. x. Vidi impios dno plante penisse. sob quoꝫ vicesimo laus ipoꝝ breuis est et gaudiū ypocrite instar puncti. Si ascendit usꝫ ad celū superbia eius. et caput eius nubes tetigerit. qi sterquilinij in fine pdetur. velut sopmi auolans no inuenietur. transiet quasi visio nocturna. atꝫ in ps. Deficisti eos deus allevauerūt que facti sut in desolacione. subito defecerūt. perierūt pter iniquitate sua. Hoc est qd loquit̄ ysayas. Et quidē neꝫ satus neꝫ radicatꝫ in terra truncus eoꝝ. repente plantauit in eos et peruenit. Hinc sapie quinto inquit fatent̄. Quid profuit nobis superbia. aut diuiciaꝫ iactancia contulit nob. transierūt ora illa sicut umbra et tanquā nuncius pcurrens. et tanquā nauis pertransiens fluctuantem aquā. Porro. pinducto apli iacobi vbo consonat illud ysaie xl°. Omnis caro fenū. et omis gloria eius quasi flos agri. exsiccatū est fenū et cecidit flos. Verū tamen hijs obuiari potest. quod videmus ad oculū. multos inimicos usꝫ ad decrepita senectute viuere prosperari. et quantū naturalē fieri potest vigere. Vñ et iob 21°. asseritur. Impij viuūt sublevati sunt. confortatiqꝫ diuiciis. semen eoꝝ pmanet coram eis. et non est timor dei sup eos. Sic. ꝛ. qꝫ 21°. dicitur. Quare via ipioꝝ psperatur et bene est omnibus qui prauicant et inique agunt. plantasti eos et proficiunt. atꝫ in ps. Nuoꝝ filij sicut nouelle plantationes in iuuentute sua. Non est ruina macerie neqꝫ transitus neqꝫ clamor in plateis eoꝝ. Verū hec omia facile concordant. qm omis tpalis pspitas quantumcuꝫ longa appareat. in futuro

Epl'a cāo^ta
beati

retributionis respectu. extat brevissima. Multi quoq; ob stelem sui ante tempus sui de medio subtrahit. Quēadmodū Iob. 22°. aut septimū. Demita seculoq; calcauerūt viri iniqui qui ante tempus sui sublati sūt. Veterea spūalitē exortus e sol cū ardore. ⁊ xp̄us sol iustic̄ iudex celestis. rigore sue sentēc̄ avertatq; femi. qm iniquoq; pspe ritatem dissipat et cōdempnat. Unde luce bl^ta effut. Ve vobis diuitibus qui habetis Ysolacioē vrām. Despiciamus ergo tpale psperitatem et dem delectacioēs illicitam.

Prosecucio elucidacionis hui⁹ primi capl̄i. ab eo loco Beatus vir qui sustinet tēptacōne ⁊c Iacobus secundus

Consequent⁹ suis aplūs Iacobus do cet tribulationes vite pntis. eā mittēdas. ppter eaq; ppetua remuneracionem: Beatus vir. dest felix homo est iam in spe et in merito: qui sustinet tēptacionem. ⁊ impugnacōne. tribulacione. afflictionē. sive ab invisibili. sive a visibili hoste influcta. aut ex fomite. seu sēsualitatis infectione exortam. equaniter tollerat. eamq; superat. no vicendo ad impatientia inquū consensū aut alia culpam. Ita

pfecti bus est qui pro fide atq; iustitia pſecucionem patit̄ nec superatur: Quoniā cū probatus fuerit ⁊ per aduersitatū et ipsarū cionū victoriā approbatus ⁊ deo acceptus factus seu sufficiēt⁹ examinatus et expiatus: accipiet coronā vite. ⁊ premiū essentiale. qđ aurea appellatur. pmiū quoq; accidentale ac spāciale. in signū pmiū victorie qđ nūcupat̄ aureola. si p iustitia ptulerit morte. De hac corona scribit̄ in ap̄c̄. Posuisti in capite eius coronā de lapide pciosō. Hoc ergo istud est qđ apostolus 2°. xp̄us spospondit. Esto fidelis usq; ad mortem et dabo tibi coronā vite. Dicit ergo omps deus. quos ad modicū temp⁹ probat afflixit. exercet. in eternū copiose vitā nerat. ppter qđ supra 2°. dicit. In paucis vexati. in multis bene disponent. qm deus tēptauit illos. et invenit illos dignos se. Hinc scūs Iob. probauit me inquit tanq; aurū qđ per ignem transit. Et thobie angelus dixit. Quia acceptus eras deo. necesse fuit vt temptatio probaret te: Accipiet ergo post vitam pbitem cū fuerit plene purgatq; : coronā vite. qua repromisit deus diligentibus se. Quia p angelos sanctos. per aplos et pphas promisit hoc. imo xp̄s dei filius deus verus incarnatus ppria ore ea promisit in euāl̄ia et sepe. Porro per hoc q dicit. quia cēp

misit deus diligentibus se. duo
inuunt. Primu est. q nulla ac
tio. nulla q passio sine caritate
sit meritoria. Temptationes at
et tribulationes. meritorie sut
vite eterne. insti ex caritate
equanimit tolerant. accepta
atq vincit. Ideo ait aplus Si
tradidero corpus meu ita ut
ardeam. caritate aute no ha
buero. nichil michi pdest. Se
cundu est. q deus hos quos am
plius diligit. frequent pluves
et grauiores tribulationes imit
tit. Sd uerto in aduersis et tenta
tionibus nequaq fraugam.
nec pusillanimes efficiam. nec
fatigem animis mis. imo eas
tanq probabile argumentum
diuine dilectionis ad nos sustin
piam ac supemus. correptiones
et correctiones amem. aliud in
dith. viij. pensantes. Memores
esse debem quo pater noster abha
temptatus est. et p multas tribu
lationes probatus. animus dei
effectus est. Sic ysaac. sic iacob.
sic moyses. et omes qui placuerut
deo per multas tribulationes tum
sierut fideles. Qui aute temptati
no sustepezut ni timore dm ipatia
sua exterminati sut. Nemo cu
temptatur dicat quia a deo teptet.
Postq aplus iacobus locutus est
de temptationibus. quas exterius
causa probationis patim. Nunc
agit de temptationib quas intus
suadente diabolo aut infectione
nature nostre mouente. causa decep
cionis tolerandus. Unde beda hic ait
Duplex est genus temptationis. Unu
quod decipit aliud qd probat. lo
quendo de temptatione que decipit.
seu intentione fallendi inducat. deus
nemine temptat. sed loquendo de tem
tatione que probat. temptauit abraha
deus. de qua et ait ypha. proba me
dne et tempta me. Denq secudu
albertu. p verba ptecta aplis iacobi
removet quandu dubitatione.
Dixit em supius in temptationibus
esse gaudendu. ex quo aliquis posset
opinari uniuse temptationes nob
initti a deo. qd no est verum. q std
glosam. exteriorem temptatione imittit
deus ad suor probatione fidelium
interiorem vero qua concupiscat
quod lege diuina phibet. deus no
mittit. Porro. sdm bedam pba
tam tecta. Iacobus illoz destruit
errorem qui sicut bonas temptones.
ita et malas dixerut nob diuinitus
inspirari. Est aute sdm glosa
duplex temptatio. Una exterior. sicut
paupertas infirmitas. mortis. et
alia species exterior tribulatio.
cuius deus no est solu permissor. sed
etia auctor. tales nanq afflictiones
sepe immittit fidelibus pro bono
eoru. Alia est temptatio interior.
vt prauar suggestio. prava cogitatio.
qua fruitur seu aliud peccatu conci
pit. cuius deus permissor no immissor
seu actor. Pro clariori huius
textus intelligencia queri. Cuius
sit temptare. an salus a solo tempt
mur diabolo. an etia tentet nos
deus. Et videt q temptem a deo

Epistola tradonta beati

1°

Iuxta geneſ. 22°. Temptauit deꝰ abraham / Deutᵒnomio vi°. habet. Recordaberis cuncti itineris per quod adduxit te dñs deus tuus ut affligeret atq; temptaret / Et sᵗm 2ᵐ deus tẽptauit nos et mouit illos dicens nos ſe. Atq; iohannis vi°. Hoc dixit ihus temptans eu. puta philippum / In oppoſitu eſt auctoritas iacobi in pnti / Deterea ſup illud pma ad theſſalonicen. 2°. Neſcis te tempter vos ab qui temptat / Dicit gloſa. idest. dyabolus. cuius ſolius eſt officiu. temptare / Ad iſtud thomas ſup ſidm ſententiarum dicit. Ad perfectum rationem temptationis tria concurrunt / Primu eſt. vt per tẽptationem alicuius dubium accipiat cognitio 2ᵐ. vt hoc ſit a temptante metu 3ᵐ. vt ipſemet temptans. cognitionem illius rei accipere velit / Et iſto modo deus nõ temptat. ſed homo temptatur ab hoste et etiam a dyabolo / Dicit autem deus temptare quantu ad duo. pma vt ſcilicet alicuius ignoti cognitio manifeſtet. nõ ſibi ſed alijs. quod et deus intendit vt patuit in temptatione abrahe. quia deus tẽptauit. vt eius fides et obedia alijs ad edificationem cognitionis ſuam ſentiret / Mundus vero et caro dicit temptare ſolu quantu ad primu illoꝝ tria. ad pfectu temptationis rationẽ cõuenit. qz ex ipius natura cuiusq; et mundi manifeſtatur virtus aut defectuoſitas meritis. quibus nec mundus nec caro intendat hoc / Ipſa ergo ipius natura dei. ſeu ſue virtutis tẽptatio dicit. Per aute ipugnatio. vel eſt a principio intrinſeco. putri cuiusq; corruptione. et hec vocatur tẽptatio carnis. vel a principio extrinſeco. hoc eſt duplex. quia illud extrinſecu aut ipugnat p modum obiecti. et ſic eſt tẽptatio mundi. cuius rebus corda hoim dum ad peccandu alliciunt. vel p modu conſentis. qm trahit ad peccandu / pſuadendo terendo aut blandiendo. et ſic eſt tẽptatio a dyabolo et a membris ipius / Dicit aute dyabolus ſolus temptare. no qm ipſe ſit ſemp immediatus tẽptator ꝑ quia primo tẽptauit hoiem / ex qua tẽptatione cõſequute ſunt alie tẽptationes / Tame vt aſſerit Origenes. quamuis no eſſet dyabolꝰ. adhuc homes tẽptarent. concupiſcentia veneream et alimentoꝝ / Vel dicitur. dyabolus ſolus tẽptare. qm ei et membris ſuis. diuersat cõuenit tẽptare. tu intentione tum hendi ad vitia. Vel quia vtitur carne et rebus mundi. tanq; inſtrumentis ad tẽptandu homes / Inſup in prima parte ſumme ſue loquit thomas. Temptare eſt ipsum experimentu de aliquo ſumere. vt ſciatur aliquid eius ipius vel de ipo ſcitur. Ideo primus finis extat cognitio / tẽptantis / Ex cognitione aute poteſt vtcuq; alius finis intendi aut bonus aut malus. dyabolꝰ vero tale cog

tione semp refert ad malum · puta vt fallat et noceat huius primi diabolo est temptare · q et si homo sit temptet · hoc in fauit ut seruus diaboli / Dicit quoq; deus temptare · non vt sciat sed ut aliquid faciat sui / Mundus aute et caro · ho nisi instrumenta liter ac materialiter temptant prebendo occasione temptandi sed homo temptat aliquem · et bene et male · Bene du querit eu cognoscere · vt prosit · male du querit eu cognoscere ut noceat / Veritatem p temptationem mundi · quandoq; intelligit temptatio que infertur a mundanis et prauis hominibus / quandoq; illa q infert ut tactu est a rebus seculi huius / puta a diuitijs delitijs · atq; honoribus eius / Hinc primissis pne textus facilius intelligetur · / Nemo cu temptatur / temptatione interiori · ad fallendu · tendente et molliente ad malum : dicit qm a deo temptata q deus molliet aut cogat eu ad culpam : deus itemptator malorum est / i est · malorum temptamentorum no est suggestor aut auctor · nec est temptator malorum seu virorum / nec temptatiua causa eorum / Ipse em neminem temptat / temptatione ad malum ordinata / Sed obiici potest q temptatio tam actiua q passiua sunt quidam actus et aliquid positiuum · ergo a deo sunt a quo omis entitas diuinat · et in quem omes effectus et actus tanq; in primum effectiuum principium reducuntur / Et rndendu est / Q omis effectus et actus inquantu est ens et aliquid positiuum · a deo sunt tanqm a prima causa · sed in quantu habent deformitate et obliquitate peccati · nichil sunt et sola priuatio · Nec habent causa efficiente · sed deficiente · videlicet voluntatem creata vt defectiua · Quoad modu tm dicitur · inquantu est ambulatio quedam · est a virtute motiua et progressiua · deformitas aute huiusmodi ambulationis · est a tibie indispositione / Unusquisq; vero temptat a concupiscentia sua / ab ordinata cupiditate seu priuato amore · Nam radix oim malorum consistit cupiditas · i est inordinatus amor sui · p quo totu psentialiter horno retinetur / De quo amore asserit augustinus · q sit oim vitiorum origo / quoad modu amor dei est oim bonorum principium · utpote oim meritoriorum actuum · Unde amor sui usq; ad contemptu dei · ciuitate efficiat babilonis · que est ecclia malignantiu et regnu diaboli · quoad modu amor dei · crescens usq; ad contemptu sui · constituit ciuitate ihrlm · que est ecclia dei viuentis · et regnu xpi · / Ab hac ergo concupiscentia temptatur · a radicaliter impugnat · quotuq; temptat · qua ab ea molliat et inuet ad diuersa puta / Non tame p vba hec · excludit apls iacobus temptationes

cionē dyaboli · q̄z sic q̄uet dya
bolus actuat seu excitat con
cupiscentiā istā in hoīe. et per
eā temptat eundem. Tempt
ergo vnusquisq; a concupiscen
tiā: abstractus et illectus
a recto salutis timere. et vero
rationis iudicio: Et illectus
& ad culpā attractus: Deīde
concupiscentia cū conceperit. pz
ad consensū p̄duxerit: parit pec
catū. & reum facit. Tunc en
est mortale peccatū. inter ius.
cum plenus adest consensus de
aliquo concupito contra p̄ceptū
¶ Peccatū vero cū cōsūmatū
fuerit. dest locus ad effectū per
ducti. ita q̄ ex consensu iam
in opus: generat mortem. quia
inducit ad consuetudinē viciosā
et obstinationē. Deīde ad dāp
nationē eternā. que est mors
secunda & grauissima. Vnde q̄d ait
generat mortē. nō est sic intelli
gendū. q̄ in solo exteriori opere
consistat p̄cm mortale. cū in te
riori cogitatione et affectione de li
berate rationis consensu habente
sit culpa mortalis. ymo vtroq;
meriti atq; demeriti. in ope exte
riori dependet ab interiori. pz
ideo dicit sic. quia in ope exte
riori magis appareat deformitas
vicy. et culpa augetur. ac pri
ua consuetudo meritū. ita q;
in verbis p̄habitis insinuat
p̄cessus humane temptationis.
¶ Iam ꝑ ino concupiscentia orit.
p̄ quā incipit homo abstrahi a
vero et bono. Deīde concupiscentie
delectatio q̄dā oritur cōcupit
p̄ quā homo in malū illicit. tunc
tamen stat adhuc in terminis pec
catī venialis: Deīde concupiscentie
et delectationi consensus delibe
ratus additur et tunc est pec
mortale. ex quo ad opus p̄ceditur
et reiteratio frequens seu consuetudo
inde sequit. ¶ Hinc loquit beat
¶ Tribus modis tēptatio agitur
Suggestione delectatione. consensu
Suggestione hostis. delectatione
aut etiam consensu nec fragilitat
consensu cordis / Et si hoste suggge
rente: nec delectam nec consen
timus. temptatio nobis ad victo
riam proficit / Si vero ad hostis
suggestionem paulatī a vera intel
ligentia abstrahi. atq; in vicio ma
nimus illicia delectando offendimus
sed nondū lapsu mortis incurrimus
Et si peccati in corde concepti
delectationem sequit paulatī
prave actionis. aut rei
mortē vel effectū. Hoc quidē
pensandū. quia vt dicit doctor
nō solū plenus consensus in opus
sed et consensus in delectatione phi
bitam. est mortalis: Nolite
itaq; errare fratres mei dilectissi
per vicioz abruptū. p errorū et
falsitatū ac p̄fidiaz obscuram via
em impiorū tenebrosa. nescitis
vbi corruunt. ne sero pententes
dicatis illud sapie quinto. Erra
uimus a via veritatis. et iustitie
lumen non luxit nobis. et sol intel
ligentie non est ortus nob ¶ Cum

habita quer. In tptacio sit ap
petenda. Rndet albertus. Queda
in sua ratione circuvoluta habet
malicia. vt furtu. que nequaq̃
sint appetende. Alia sut que no
mata. statim habent circuvolum
bonitate. vt esse sapiente et vir
tuosu. que simplr et absq̃ addi
cione sunt appetenda. Alia sut
que de se no sunt appetibilia. cu
sint queda mala penidut. tm per
copatione ad finem. sut appe
tenda. vt potio amara / Cu ꝯ.
tptationes per se ordmentur
ad hoste ad homis deceptionem.
per accidens vero ordmentur ad
temptati salutem. ex hoc q̃ dei
gratia auxiliante vincunt. Dcto
tptari no est simplr cupied.
sed tptari et vincere simul sup
sumptu / Vere. qua cosiderata
nra fragilitate. vertonia est mita.
tptacio seruitus fugit. ḡm optat.
Et si obiciat. qua vt iacobus
ait aplus. Ome gaudiu existde
debem. cu in diuersas inciderim
tptationes. ergo sunt appetende
pserti. qua vt dictu est. sunt
valde multiplr fructuose. Rndet.
q̃ iacobus loqr de tptacione tribulationu. ad quaz pa
cientia exhortat / qua non nisi
p patientia eas possum. sine
deo gaudiu et fructuositas no
sut de talibus et tribulationib
et tptationibus sed in se. sz magr
de patientia qua vincit / Ista
huic vesponsioni concordat mis
thome sup secudu sententiaz dicent

Cu bonu sit obiectu voluntatis ac desi
derii. comodu aliquid est volendu quo
bonu. Inter bona aute aliqd inuenit
qd est bonu simplr et per se.
sicut sut bona honesta puta virtu
tes. que tangũt fines aliou. siu
tptia appetunt. quanus i aliud
ducunt / qua in oibus honestus
vtilitas honestati cotradit. nisi in
vltimo. quod est finis finiu. quod
ꝯ se tantu est appetendu / Aliqd
vero est. qd de se bonitate no habz
vnde appetat. si absolute cosidet.
sed sdm ordine ad finem. quanta
bonitatem sortitur. que vtilitas
notat. Et her sunt ꝯ aliud ap
petenda / vt sertio membri ꝑ
sanitatem. Porro ad finem conse
quendu contingit aliquid dupler
ordmari. per se sulz et p accidens /
ꝯ se dico. qd quantu in se est. in
fine debitu est ductiuu / per ac
cidens aute. qd quantu in se est
in aliud duceret. sz ex concursu
alterius cause. ducit in debitu fine /
sicut qui comedit venenu vt mo
riat. et contingit ex hoc sanitas /
Cu gñ causa p accidens no sit. nec
cumata ad effectu. sed solu causa
per se. Sequit ex ordine ad fine
qui est per accidens. no est aliqd
bonu aut appetibile simplr acep
tum. sed solum concurrentibus
omibus que ad hunc fine determi
nant / Dico igitur. q̃ tptacio
per se. ordmata est ad homis
pditionem. ad salute vero no or
dinat. nisi p accidens. scilicet
ex hoc q̃ homo ei vincit auxilio

Epistola canonica beati

gratie dei. ¶ Deo temptari no simpli
citer appetendū. sed temptari et
vincere simul acceptū. ¶ Sed qm
ppter nostra fragilitatē victoria
valde est dubia. seruiūs fugi
enda est tptacio qm optanda. ¶
Insup istis responsionib⁹ aliq̄d
videt addendū. Quia ut tactū
est. duplex est genus tptacionis.
vnū qd̄ probat. aliud qd̄ fallit.
Quoz primū est a deo. et ad hoc
mis ordinatur salutem. Aliud
a dyabolo et membris ipius. or
dinat̄ q̄ ad tptari seductioēz.
Rursus sicut p habitū est du
plex extat tptacio. puta exte
rior. vt est corporalis afflictio.
cuius deus est nō solū pmissor
sz etiā actor. ¶ Est quoq̄ tpta
tio interior ad culpā inducens
seu ordinatiua. cuius deus pmissor
est. no imissor. ¶ Constat etiaz
pductiua rnsiones no esse pla
tas nisi de tptatione hostis
ad fallendū tendente. Remanet
igit̄ questio. an tptacio que
est a deo atq̄ exterior. tendens
ad probationē et salutem. sit
appetenda. Ad qd̄ videndū. q
appetenda est eo modo quo medi
cina amara et afflictiua appetit
ppter sanitatē et delectationē.
Est q̄ appetenda tm duplici cir
cūspectione. vt pote. Considera
ta ppria fragilitate et defectu
sufficiē. ne homo in viribus suis
confidat et psupposito adiutorio
dei in quo spes tota figatur.
et hoc modo etiā tptaciones hosti
les appeti possūt. Veritatem
contiuendū. q aliquid est appe
tibile vni qd̄ no est appetibile
alteri. ppter diuersa cor⁹ dispo
sitionem. ¶ Perfecti ergo etiam q̄
digne proficientes. seruiūs pos
sunt tptationes appetere tm
circūspectionibus memoratis.
qm̄ imprudentes et imperfecti
Et de hoc in vitaspatrū multa
habent exempla. ¶ Amplius
queritur. An tptatio que est
ab hoste sit pctm. An etiam
tptacio que est a mundo. Et
item omnis tptatio a crimine
seu crimis pctatū sit. Ad hoc
thomas sup secundū respondet.
¶ Pctm vnū q̄ nō consistit in actu
alterius. sed in ppio actu. ppter
qd̄ ezechielis. 18. legit. Anima
que pctauerit morietur. ¶ In tpta
tione aute crimis. ipse appeti
tus illicitus. sēm que tptatur
quis dicit̄ est actus eius qui
tptat. Non em sola ratio con
cupiscat sed cōiunctū videlicet
homo. ideo talis tptacio est
pctm in eo qui tptat. sicsdem
motus vis concupiscibilis in illicitū
tendens tptatio crimis est.
Tptatio aute que est a mundo
vel ab hoste. est a principio ex
trinseco. vnde actus no ptinet
ad tptatū. sed passio tm. ¶
Ppter hoc no est pctm in tali tpta
tione nisi p delectationem
sue consensū. quia tūc tptatio
incipit cooperari tptanti. ¶
Preterea iuxta thomā dyabolo

potest ipprimere vim ymagina
tiua duplicat. vt pote aliqua
sensibilia exterius ꝓpresentado
et ipam vim ymaginatiuam tur
bando motus ac alterando. ꝺ̄o
sm modu quo ipprimit in nos.
temptare nos dicat, hec tame
ipressio no habet rac̄one pcti
ti no sit in appetitu sed in appre
hensione dilatauit. est tame ten
dens in culpam quantu est de in
tentione tptis. Hoc quoq;
pensandu. qua vt thom̄ adiuuat
motus concupiscibil̄ potest du
plic̄ in nobis insurgere. Primo
ex qualitate ogan̄. sicut corpore
calefacto insurgit motus libidinis
absq; aliqua ymaginatione. Et
iste motus est pure naturalis.
nec rac̄one pcti habens. Et
hunc motu potest dyabolus ex su
parte in nob causare. nisi diuina
cohibeat virtute. Secundo ex ap
prehensione alicui⁹ delectabilis.
et ex pte illa appetitus habz alia
libertate in homine. sm qd potest
obedire ipio vtrom̄. sicq; in
concupiscibili potest esse pcti
sed hunc motu dyabolus extor
quere non potest. Hec dicta sint
pro pleno huius passus intellectu
quia materia pnticia est et sa
lubris. Et vero sicut nonnulli
errauerunt dicendo intentiones tep
tationes ad vicia inclinates esse
a deo. sic alii. vt pelagiani
hereticj euitabant dicentes opera
meritoria esse a nobisipsis. Ita q;
sine gratia posset homo esse virtuos⁹.
et deo acceptus. ac vitā pmereri
eternā dicebant em. A deo habem⁹
q̄ sumus. A nobisipsis q̄ iusti sum⁹
Contra hos subdit aplus Iacobus
Omne datu optimu et ome donu
pfectu. de sursu est descendens a
patre luminu. Certu est etiam
apud phos. Omne quod citra deu
est. a deo fluxisse mediate vel ime
diate ariste⁹ pteste. Ab hoc
ente omnibus conuenit esse et
viuere. Atq; alibi libri de causis
Omnis causa primaria plus influit
sup quecunq; causa secunda. Verū
tamen aliter dicut sancti theologi
Virtutes et actiones meritorias
esse a deo. q̄z phi. quia phi dixerūt
hominē naturali pte et ꝓpria
rac̄one posse virtutes acquirere
et felicitate mereri. Quod quidē
verū sit aliquomodo de virtutib⁹
naturalibus politicis et beatitu
dine naturali. theologi tamen
affirmant. hoiem quia ad supnatu
ralem beatitudine est creatus. indigere
gratia gratis sup̄nte. Virtutibq;
infusis supnaturalibus ac theo
logicis. et insup actuali motione
spiritus sancti in omi meritoꝝ
actu. vt sic media correspon
deant fini. Quamus itaq; ꝓ
dato optimi. possint naturalia
dona supma in intellectualibus
creaturis. vt sut memoria intel
lectus. voluntas. In quibus supfle
xissime trinitatis ymago reluceret
in homine. per dona deuotionis. fidei
dona supnaturalia gratuita et
infusa. ac meritoria opera. que

oīa imediate descendūt causatiue dependent a deo / Possūt tñ p dictū optimū intelligi bona signacula et infusa gratie gratus date bonis ac malis coīa. vt sunt gratia ppheie. genera linguarū. sermo sapie. sermo scie. et de qbꝫ corinthiis scribit paulus apl̄us / per dona vero pfectū. dona gr̄e gratū faciētis. virtutes infuse dona et fructus spūs ac beitudines vie / Nichilomīꝫ oīa ista intelligi pnt per data optima / Et per dona pfecta intelligenda erunt dona gl̄orie. dotes aīe et corpis gl̄orificati. et quicquid ad celestē beitudinis plenitudine spectat. que vere est status oīm bonorū aggregatiue perfectus. de qbꝫ vsinas et paulus fatent. Oculꝫ non vidit. nec auris audiuit. nec in cor hoīs ascenderunt. que pparauit deus diligentibus se //

Porro per patrem luminū intelligi potest pater eternus. a qō lumen sibi coeternū. vnigenitꝫ filius cuius inuariabilis oritur / A patre quoq; et filio tm̄ ab vno fonte ac eternali pncipio oritur spūs sanctus. patri filioq; equalis. nec tñ filius et spūs sanctus sūt duo lumina vino tota supdigressia supessentialis et incomprehensibilis trinitas vnū est lumen. sicut et vna essentia. deꝫ pater etiā dicit pater luminū. qua et increati luminis. et oīs lucis create extat principiū. Aprius tñ hoc loco per patrem luminū intelligit deus trinitas. vniuersorum creator. cui cotidie dicimus. Pater noster qui es in celis. De quo deu teronomii 32. habet / Ipse ipe est pater tuus qui possedit te / De quo et ysaye dr̄ assertū. Et nunc pater noster es tu. nos vero lutū / Cui et helie iob. 3. loquutus est. Pater mi ne desmaes ab homie iniquitatis qui addit sup peccata sua blasphemia / Deinde huic verbo apli iacobi consonat illud iohānis 3. Non potest homo accipere quicqm̄ nisi fuerit ei datū de celo / Et quod loquit paulus. Quid habes quod no accepisti. Apud quē no est tra nsmutacio / Quia omnimodā incommutabilitas que est plena imortalitas coperit deū. cui sit purus actus. in quo nec est potencia limitatus. nec differencia contrahens neq; materia vsq; toa tamis. vt in methaphysica sua sapientissie docet philosophus. Et prius platonicus i elementacione sua theologica subtilissime probat / Vide malachie 3. contestat. Ego dns et no mutor / Quod balaam quoq; nūo 23. astruit loquens. Non est deus quasi homo ut mentiatur. nec vt filius hoīs vt mutetur / Et sicut conemgencia bona bilia. corrupcha inuariabiliterq; intelligit. sic ut immutabilis primi mētis. omia operetur sint aptus. Qui pria mundi ratione gubernas. Tempus ab eo

ve nubes. stabilioq manes das
cuncta moueri. Quod et primo
thymei dixerunt plato. Pe-
ter qđ iohannes quinto assert veritas
Pater meus usq modo operatur
et ego operor. Per diuinis obtemperatu
dinis obtemperatio. et aliarum sine
cessionis obstinatio. Quia in
supsimplicissimo deo sunt pene
idem. essencia. potestas et actus
seu esse. posse et agere. et ipse unico
simplicissimo et eterno actu intel
ligit et vult ac disponit omnia
et singula in tempo. Unde et eius
mensura etas eternitas. que
est interminabilis vite tota simul
perfecta possessio. Voluntarie
nos genuit verbo veritatis.
Per multipliciter potest expo
primo. q pater per unigenitu
suum nos condidit. Juxta illud. Io
hannis primo. Omnia per ipm facta
sunt. Unde aptus. Ex ipo mgt
et per ipm. et in ipo sunt omnia.
Generatio aute in scripturis in
terdum pro creatione accipit. Ut
geneseos 2o. quo legit. Iste sunt
generationes celi et terre in
die quando create sunt. Secundo.
q deus trinitas. spiritualiter rege
nerauit nos. et ab erroribus
et peccatis. ad esse gratie. ac
virtutum deduxit nos. Verbo ve
ritatis. hoc est per doctrinam
euangelice predicationis. quod
fecit per xpi discipulos. quem ad
modum paulus scribit corinthijs.
In xpo per euangelium ego vos
genui. Et ad galathas. filioli
mei. quos iterum parturio. donec
formetur xpus in vobis. Tertio
q deus per sacramentum baptismi.
sub debita forma verborum. spiri
taliter nos regenerauit. Accedit
equidem verbum ad elementum. et fit
sacramentum. Dixit iohannes 3o.
nisi quis renatus fuerit
ex aqua et spu sancto. non potest
introire in regnum dei. Ad ephes.
quoq quinto asseritur. Christus
dilexit ecclesiam. mundans illam
lauacro aque. in verbo vite. Denique
in sacramento penitentie. sit secunda
post naufragium tabula. regene
ratio ista fit cuncta cotidie in peni
tentie sacramento. Et qm xpus
verbum patris incarnatum. instituit
sacramenta euangelice legis.
intelligi pt. q pater verbo veritatis
et per verbum suum eternum et intui
tum. qđ est veritas ipa. spiritus
nos modis regenerauit. Per
aute fecit deus voluntarie. non
coactus. aut necessitate nature.
sicut per ozee testatur. Diligam
eos spontanee. Et teste apto ad
ephe. primo. Deus operatur omnia
secundum consilium voluntatis sue.
Per quod destruit errores quorum
philo. et hereticorum. qui asserue
runt processionem creaturarum a
creatore esse naturalem emanationem
ac emanationem. non liberam
Contra quos etiam plato ait in
primo thymei. Optimo erat deus.
Porro ab optimo longe relegata
est omnis invidia. Voluit ergo
deus omnia sue bonitatis aut boni

Epla tcie
beati

tudinis esse ptipia / quaquide
dei voluntatem si quis vel ptin
cipiu dixerit. vere ei putare
consentiam. Hic ergo nos genuit
: Ut simus initiu aliqd creature
eius. Inter corporales nullu
creaturaz habeam9 primatu:
quibus nosolu per dona gracie.
imo et per dona nature pferim9
Propter quod greci 2o habet.
Dixit deus. faciam9 hoiem ad yma
ginem et silitudine mea. et
presit pisibus maris et volatilib9
celi. et bestijs terre. Omnemq3
creature / Deuteronomij quoq3
2o scriptu est / Solem et luna
et omia astra creauit deus m
misteriu cunctis gentibus /
Porro per dona gracie. xpiana
ceteris omnibus mundi hominibus
meo pabiliter pferunt. ut sint
adoptiui filij dei. et eius hedes.
et xpi membra. ac cohevedes.
et xpi soli sunt in statu salutis.
ceteri omes in statu dapnationis.
sunt3q membra ac filij mistici dya
boli / Ipterea quod in deuteronoo
loquitur moyses de excellentia
pplo ysrahelitici. ad deu tunc pti
nentis. dicendo / Non est alia na
cio tam grandis. Itemq3 que est
gens vna in terra sic mirabilis
ad / Sunt multo preclarius dicta
potest de pplo vere christiano
de quo premitens aplorum testat.
Vos genus electum. regale sacer
dociu. gens sancta. populus acqui
sitionis / Sed pchdolor. Homo
cui in honore esset non intellexit.
et multi xpianoz3 gentilibus
deterius vivut / Postremo pro
eo qd hic dicit : Ut simus initiu
aliqd creature eius. Alia lin
gua. Ut simus primitie crea
turaz3 eius / Primitias namq3
fructuu et animaliu. iussit lex dno
offerri. optima quoq3 in fru
gibus ac animalibus. Ita et deus
verbo veritatis nos genuit. Ut
mt9 omes homes simus optimo
pphus eius : Scitis fres mei
dilectissimi / Notu vobis est /
Omnem9 que scribo esse veritatem.
qua sanctis aplos primitias acce
pisse spus sancti / Verumtame
no sufficit vobis hoc scire. nisi
subditur / : Sit aute omis homo
velox ad audiendu / verbu
Beati em qui audiunt verbu
dei et custodiunt illud / Et qui ex
deo est. verba dei audit / Idcirco
ecclesi3 2o dicit. Auris bona cu
omi concupiscentia audiet sapiam
: Tardus aute ad loquendu / et
hoc sapientie signu est. eo q3 salo
mone testante. in multiloquio non
desit peccatu / Hinc proverbioz3
2o mducit. Totu spm suu profert
stultus. sapiens differt et vix
tandem posterius. Et denuo. Vidisti
aliquem velocem ad loquendum.
stultitia magis sperenda est. q3
illius correctio / Item ei quos
vicesimo legit. Qui multus in
verbis. ledit animam suam / Verum
in omnibus iustis. necessaria velo
citas discretio. Ut sit homo quantu
in se est. velox ad audiendu. et

tardius ad loquendū; qđ tamen
ad mnores ac subditos & indoctos
potissime ptinet. Nichilomino
causa rationabili existente. sit
homo velox ad loquendū. psertī
qui presest. dū fraterna correc
tio. aut iusta correctio sunt
delinquentibus ipendende / dū
etiā proximus indiget informa
cione aut veritatis a culpa
atq; periculis quibus ppinquat /
Deo salomon dixit. Tempus lo
quendi. et tempus tacendi / atq;
ecc̄i. Virissimo dicit. Est tacens
qui inuenitur sapiens / Est aut
tacens no habens sensū loquele.
Et est tacens sciens tempus
aptū / Homo sapiens tacebit
usq; ad tpe. lasciuus & imprudens
no seruabit tempus. Hinc et
iunores ac subditi & indocti. dū
ex ignorantia periculū sibi videt
instare. mox seniores. sapientiores
et superiores suos debent mō
dare. et eos cū oī veneratione
ac aūditatte audire. iuxta illud
ecc̄i. 6to In medio prudentiū
psbiterorū sta. et sapiē illoz
ex corde coniungere / Hinc alibi
dicit. Non te pteruit narratio
seniorū / Denicq; qm salubre est
verba salutis audire. tam pernī
tiosū est audire verba vana. stul
tilia. detractoria et iniqua. q
mentem maculant audientis.
si ea libenter audierit aut eis
consenserit / Talibus ergo
verbis aperiat auditus si fieri
potest atq; ad mnia ea. zacho de
testetur / Deo ayt scriptura. Depri
mantes tuas spinis. et noli audire
linguā nequā / Propheta quoq;
locutus est deo / Inuenti sunt in
iniqui fabulationes. sicut lex
tua / Circa huiusmodi loquitur
beda. Qui sapiam diligit. prius
postulet eam a deo. deinde ma
gistrū veritatis humiliter audiat.
et inter audiendū ne sua cautissime
coherceat linguā. Tutius enī ve
ritas auditur. qm pdicetur /
Hinc pictagorici naturalis siue
magisterio pditi. auditores suos
per quinquennū iussere silere
et postmodū loqui et docere per
miserūt / Vnde et theōnias
ppha bene instructi adolescentis
vitam destruens. modestiam
taciturnitatis mr̄ prima virtu
studia coputat Bonū est imiens
vino cui portauerit iugū ab ado
lescentia sua. sedebit solitarius
et tacebit. Itaq; per pdicta ve
prehenditur. qui ad fabulandū
ad docendū. ad pdicandū sunt
promptuli. qui nondū sint in
virtutibus exercitati. nondū suffi
cienter edocti. nondū a vanitatu
vicijs expiurgati / Verūtamen
cui ex officio incūbit docendi
aut pdicandi necessitas. studeat
se ad exercendū se hos actus
exhibē ydoneū. in virtutibus
et sapia proficiendo cotidie. et
interim. quod per seipm̄ facē
nequit. per alios ydoneos faciat /
Dic quoq; oīs homo & tardꝰ

Epla cmo
beati

ad nram. Ira est appetitus vindicte
ppter illata iniuria. Et ista est
duplex. Una que ratione fulcit
& excreat. que vocat ira per
virtu. q3 ratione no regitur
nec secm ordine iuris tendit
in vltionem. Ad hanc sic tardi
esse debem9. ut ei frenum admit
tam9. vel si orta fuerit. statim
per rationis censura. mansue
tudinis q3 virtute frenet et
extinguat. Vel saltem sic cohi
beatur. ne per aut signa erum
pat. neq3 per inhonestos appa
ratus pandatur. sicq3 paulatim
sufforetur in semetipsa. Alia
est ira per zelum que rationem
sequens sponte assimit. vt
actus virtutis robustius ex
ercreat. et ista bona est. quia
p eam secm rationis iudicium
fit vindicta. no tm est passim
atq3 facilit admittenda. q3
et ipa ratione aliquali turbat
secm ysidorum. idcirco ad eam
tardi esse debem9. et tunc ea
assimere. qm aliter actus iusti
tiam ordinem exerceri non
valet. vt si quis diutius incor
rigibilis q3 existit. Et hoc im
plet p xpo iuxta illud mathei
3°. Contristatus est ihus sup
duritate cordis eorum aversus
ciens eos ei ira. Unde loquit
beda. Tardos ad ira nos esse pre
cepit. ut no ob quaslibet cau
sas serenitate mentis cordis ac vul
tus in austeritate vertam9. sed
certa existente ratione. Verbi
gra. Si aliter corrigi prio
maxie eos qui nob commissi sut
no posse conspicim9 severitate
verbi. aut districtione iudicii
erga eos exhibeam9. manete
tm gnali humana natura pati
statu nostre mentis. Sic phi
neas. samuel. helyas et petrus
tardi fuerut ad ira. qui tame
petrantes gladio perimerut
aut verbo. Sic et moyses ar
esset vir mitissim9 exiuit a
pharaone iratus minime com
moratus ei pena qua et opere
petrauit. qui etia vituli aura
adoratores districte punivit.
Unde teste gregorio. Ira non
debet rationem qi dna precede
sed tanqm ancilla sequi.
Dorro. ira per vicia duplicat
fit mortalis. primo ppter ei
motionem immoderantia nimis
immoderata. ratione penitus of
fuscantem. 2o. ppter vltionis
excessu. vt si quis pro illata
sibi iniuria exercere cupiat
siue exerceat vltionem trium
phandem vt directe fortunet
iustitiae. Deniq3 ira septa
valde vituperat et condepnat
stultitia vocat. et irascendi sul
to assilat. Vnde nq3 salvator
math'. v'o. Omis qui irascit
fri suo reus erit iudicio. qui
bioni quoq3. 28°. het Spiritu
ad irascendu facilem qui potest
sustinere. Et iterum salomo loqt
Ne sis velox ad irascendu. qm
ira in sinu stulti requiescit

Et iob 4to asserit. Virū stultū interficit iracundia. Hinc apt hieronimꝰ. Quid iracundo filio sinus confert. quē seuissiē exagitat stimuli. sicꝫ ab omni mentis consilio alienat. ut diu iracatur. nsamve tredatur / Idcirco abbas agatho dixit / Iracundus homo etiā si mortuos suscatet. deo nō placet. ymo qꝫ notiua sit ira. pandit ysaias dicens. Per iram iusticia relinquit. ymago vite sociales amittitur. mansuetudo auferetur. lux veritatis repellitur / Hinc iacobus subdit / Ira em viri iusticiā dei nō operat / Sobrie em loquit sanctus iste apls. Ira quidem mimꝰ dicit. et maius significat. vt sit sensus / Ira ei viri. idest ira per viciū cuiuscuꝫ hoīs. iusticiā dei .i. opus vere iusti et deo accepti nō operat. sed opus deo displicens atꝫ diabole habile facit. qua ab racionis tramite abducit. et contra iusticiā agit. Iracundo quippe bonū et iustū videt quicquid ab ira sit perpetrat. Atꝫ ut ait ysidorꝰ mentis furore ebrie quicquid recte dicit peruersū videt. Et iusticiā per iram nequit sapiēs pdicare. / vt quid. quo vel ordine quid agendū sit nesciat. Hinc iob 36. iubetur. Non te ira superet ut aliquē opprimas. Et proverbiorꝰ 27o legit. Ira nō habet misericordiā. nec erupens furor. et impetū contritā spūs ferre quis poterit / Iustam ergo spūs victus. et ea vltiscamur dissidia in nobis / Irascere tibi. qz ad iram irracionabilit motus es. et cessa nisi. Et maxie q̄ vel ex vsu maligno. aut ex naturali dispositione ad ira pro clives sūt. contra ira iugiter debent pugnare et pro eius extirpatione studere ac deū infatigabilit deprecari / Aduertam⁹ ergo quid ait saluator. Beati mites. et discite a me qz mitis sū et humilis corde. Superbi equidē ad ira sūt promores. Humiles vero mites sūt. et patientes consistūt q̄. Demꝫ si ira subito oriat. nequaꝫ pseuet in corde. cū etiā 28o dicat. Homo hoī seruat iram. et a deo querit medelā. quis exorabit pro delictis illius / Insup locus iste etiā de ira per zelū potest exponi / qm et si ira hec cōmendet. tamen p ea iudicans aut vltiscens. a dīne tranquillitate pfectionis. et sūm iudicis serenitate excludit. Scriptū est ei de deo sapie. 12o Tu dnator dne cū tranquillitate iudicas. Vnde et ihēmie vi legitur / Numquid me ad iracundiam prouocauit dicit dns / Nōne semet ipos in confusione vultus sui. Hinc asserit beda. Iudex homo qui amissa mentis

Epistola
canonica beati

mentis tranquillitate iudicat
delinquentē. etiā si iuste iudiat
iustitiā timen diuini examis
in quā ptur bacio cuiqz neqt
pmittavi nō valet /: Propter
quod abiicientes omez inmundi
tiam /. & penitendo seu pcedā
uendo. de vobis expellite cur
nalia et spualia vitia con
suetudinis. quēadmodū secunda ad
corinthios septimo monet apls
Mundem9 nos ab oīi inquina
mento carnis et spūs. pficien
tes sanctificationē in timore dei /
: Et abundantia malicie /. &
grauiora sūcmora. Vt que ex
consuetudine prima. ex delibe
rato pposito. ex ptinaci intenti
one nascūt /: In mansue
tudine suscipite /. & mansuete
audite et patienter audite
firmiterqz tenete /: Insitū ver
bū. & euangelice legis doctri
na vob a predicatoribus īmsi
nuatā. īpressam. infusā; Ma
turitas ēm sapiē seu verbum
salutaris doctrine. non nisi
mansueta et tranquilla mente
pcipit. a cuius salubri susceptā
one impedit ira. Recte ēm
ille dicet. Esto mansuetus ad
audiendū verbū dei. Vt intel
ligas. Nam ut cōir dicitur -
ira impedit animū. ne possit cer
nere verū / Mansuetudo aute
est quedā tranquillitas mentis
eam disponens ad susceptionē
verbi salutis. quēadmodū tanc
tabilitas cere dispositio est ad
impressionē sigilli /: Quod pt
saluare animas vestras / Nam
verbū dei instituit hominem de ne
cessario ad salutem / Et ita
instrumentalit seu dispositue
saluare dicit hoīem si obseruet
et impleatur. Ideo dictū est. Beati
qui audiunt verbū dei. et custo
diunt illud / Et pīa
nquit pedibus meis uerbū tuū
dne. et lumen semitis meis / Su
pientie quoqz xvj°. legitur. Non
natiuitatis fructus pascit homēm.
si semo tuus eos qui in te credūt
obseruat // Cū oīi ergo reuerentia
ac diligentia audiant subditi
verbū dei a superioribus suis ac
sapientioribus / Per aute pur
gatio mentis necessaria ętatē. ip
oportet in primis a malo cessare.
atqz ut sapiē primo hītur. In ma
liuolā aiam nō introibit sapia.
nec habitabit in corpore subdito
peccatis. Itaqz puritas mentis
est maxie appetenda. augmen exqui
rendi. diligentissie obseruanda. ip
ut ait saluator mathi ipimo.
Beati mūdo corde. qm ipi deum
videbūt. Quicquid quoqz xxij°.
inducit. Qui diligit cordis mu
ditiā habebit amicū regem / Ideo
cū pīa mtessanter oremus. Cor
mundū crea in me deus.

Incipit prologus huius primi
capitis. Articulus tertius

Iam sanctus apostolus

iacobus. admonuit nos. Vt omni
immundiaa atq; malicia eruditi;
susapiamus in mansuetudē. mstitu
verbū dei / sed ne putem⁹ nobis
sufficere verbū dei audire. nunc
subdit: / ¶ Estote aut̄ factores verbi
et non auditores tantū / ꝺest. elo
qua preptoꝝ dei et ecclie. nō solu
audite. sed et opere adiplete. Dic
et paulus disserit. Non audito
res legis iusti sūt ante deū. sed fac
tores legis iustificabūt. ¶ Et ꝓpha
Intellectus bonus omnibus facientib⁹
eū / Ꝺocencia em̄ morales ordinat
ad opus. ꝓpter qd̄ dixit ꝓphe.
Quid est virtus. scientia. non
ut sciamus. sed ut bñ efficiamur
Et arist̄ primo ethicoꝝ testat.
q; intenti instructione morali. et
eam non exequentes in opere. silet
sūt egris medicos diligenter audi
entibus. sz eoꝝ doctrinā nō ob
seruantibus: Ꝺic ergo estote
factores verbi. nō auditores tm.
fallentes vosmetipsos / Quia q;
sola audictone ꝺtenti sūt sepōs
decipiūt / uel formaliter & directe.
vt si putent sibi ad salutē suffi
cere solū audire & scē / vel con
comitāter seu equalent̄ ad mate
rialit̄. sēz qd̄ oīs qui peccat se
decipit. iux illud ꝓuerbioꝝ. 12°
Stultic illudit pccm / Et iuxta
ꝓuerbioꝝ. 12. salomō loquit. Via
stulti recta in oculis ei⁹ / hinc
oīs peccans dicat esse ignoras /
quia errone⁹ iudicat. falsa ꝑ ptia
lari. Vnde et abbacuc. 2°. hēt.
¶ Quo vinū ꝓditum decipit. sic
erit vir superbus. et luxurioso
ꝓbro daniel dixit: ¶ Quia si
quis auditor est uerbi et non
factor. hic cōparabit vivo cōside
ranti vultū nativitatis sue. v fa
ciem sūā corporalem cū qua nat⁹
est / : in speculo. Considerauit em̄
se. v dispoēm vultus sui: & abijt
et statī oblitus est qualis fuerit /
v distincta sue dispositiōis notī
cīā mox amisit. nec pfectā sue
physonomie seruauit memoria.
¶ Cui⁹ racio assignat̄. q; ymago
in speculo habet debile esse. et
intencionale potius q̄m reale ut
dicit̄. ideo debile facit impressionē
q̄m modus agendi sequit̄ modū
essendi. ¶ Et q; debile facit impressi
onē in oculo. ex tali impressione
sequit̄ labilis in mente cognitio.
Conformiter. qui verbū dei audit
nec implet. imperfectā et informe
habet eoꝝ memoriā aut penit⁹
nullā: ¶ Qui aūt ꝓspexerit / v
ꝓspicatus⁹ considerauerit: In
lege pfecta / seu ut alij legunt /
: ꝓfecte libertatis / v ea q̄ scribit⁹
docent⁹ & propinat⁹. In ea / puta
in euāg. / Deniq; siue legat. pfectā
siue pfecte. Verus est sensus.
Lex em̄ euangelica respectu legis
moysi. est pfecta et excellencias
multas sortitur. ꝑut i plogo

Epla cōis
beati.

sup lucā diffuse ostensū est.
et ipā ceteras vmūsās in pfec
tione supat legas. Dicitur
quoq; lex euangelica. lex liber
tatis pfecte. Primo. qua per
ea exonerām. ab obligatione
obseruantie veteris legis. ppt qd
actuū. xv°. sacratissimo apli
ordis princeps tylozio sissimo
petrus ait. Quid temptatis
deū ponere iugū sup ceruices
discipulozū. qd neq; pres nri
neq; nos portare potuim⁹. sed
p gram dm nrm ihū xpi credim⁹
saluari. Et ad rōnos. xv°. loqt
paulus apls. Lex spūs vite in
xpo ihu. liberauit me a lege pec
cati et mortis. Et rursū ad
rōnos ij°. clarius loquens. Nunc
sine lege. iustitia dei manifestata
est p fidem ihu xpi. in omes et
sup omes qui credit in eū.
Secundo. qua lex euangelica est
lex caritatis et gratie. Lex vet⁹
fuit lex timoris et pene. Dauid
scdm augustinū. breuis differen
tia euangelij et legis. est amor
et timor. Lex quippe euange
lica dicit⁹ lex amoris et gratie
inquātū timet salutifera sacra
menta spūs contentiua. Et p
m euangelio prelucisse describit⁹
amor et pietas dei ad homēs.
benefica ac promissa ipius. Indu
cit quoq; lex istm ad sui obseruā
tiā. potius per amore et premij
pollicitatione. qm per terroze
et penarū cōminationem. Ideo
lex vetus. dicit⁹ lex timoris. q
nec grauem timebat. et tm̄ sug
gestionibus suis etiā tpale morte mox
infligi precipt. et ita quasi ad
coactionē atq; formidine. ad sui
obseruationē induxit. ppt qd
ad hebreos dicit⁹ fertur. Nec tam
quis faciens legem moysi. absq;
vlla contradictione. duobus mo
ritur. at tribus testibus. Lex
aute euangelica. tm̄ suggestoribus
suis penitentiā. sicut. venia q;
promittit. Hinc dicit apls. Nichil
ad pfectū adduxit lex. qua vide
licet eius sacramenta no erat
spūs contentiua. Item 2a. ad thi
moth. 2°. Non dedit nobis deus
spm timoris sed spm virtutis et
dilectionis et sobrietatis. Hinc
q; per euangelice legis obseruatā
libertatē ab oni iugo diaboli
et seruitute peccati. quēadmod⁹
actuū. xv°. loquit⁹ paulus. Per
ihesū remissio peccatoz vob annū
ciatur ab oibus a quib⁹ no potuist
in lege moysi iustificari. Quarto.
q; per euangelice legis ipleciōe
ad eterne felicitatis. in qua est
celestis ac plena libertas. indulce
producim⁹. qd per mosayce legis ob
seruantiā no fiebat. Hinc virgi
nitas pzis ait. Si quis ortauo fi
lius vos liberauit vere liberi
eritis. Huic aute libertati no re

plugnat seruitus ciuitatis. ci deo
seruire regnare sit. Atq; ut deuo
tissima agatha dixit. Suma mise
ricordia est. m qua xpi spiritus
approbatur. Ideo paulus dissert.
Vbi spūs dn̄i. ibi libertas. stanq;
qui m hac lege perspexerit: et p
manserit m ea. fide et opere
stabilis. gm sola perseuerantia
coronat. xpō dicente. Qui per
uenerit usq; m finē. hic salu9
erit. Non auditor obliuiosus
factus. v. verba salutis obliuiom
non faciens. sed factor operis.
Idest. executor operū que deus precp̄t.
Hic beatus m facto suo erit. v. per
opa sua btitudinē obtinebit sicut
m euāg. dn̄s contestat. Si vis
intrare ad vitā. serua mandata.
Et denuo. Si hec scitis. beati
eritis si feceritis ea. Et em oīs
arbor que no fecerit fructū bon̄
excidetur et m ignē mittet.
Preterea duplicit dicitur
homo diuinor̄ obliuiscī verbor̄.
primo ea a sua memoria penitus
amittendo. 2o. ea nō adimplendo.
Sic inscrutabilis deus dicit obli
uisci eor̄ quos iusto iudicio perire
permittit. eo q; p modū obliuisce
tis erga illos se habeat. Unde
trenor̄ vltio dicit. Quare m
Perpetuū obliuiscēris mei.
Postq; apls iacob9 docuit
nō sufficere ad salutē verba dei
audire. sed oportere ea operibus
exercere. nūc ostendit nec h̄ sufficere
nisi et pcta locutionis vitentur.
Hinc subdit. Si quis autem
putat se religiosū esse. idest
verū xpianū fidei pfessore. ac
latrie seruitorem atq; deuotū.
Non refrenas linguā suā. a
mendacio. detractione. maledicto. ac ceteris
uerbis prohibitis. Sed seducens
cor suū. Idest. a vero sa
lutis itinere illud auertens. et
per inaistodia. negligentiam.
errores et vitia sepiū fallens
atq; obtenebrans. quēadmodū
dn̄s per ozee ait. Effraym
quasi columba seducta non habens
cor. Huius vana est religio. v.
frustra xpianū se esse fatetur.
nec est in eo veraī latria siue
deuotio. sed ficte aut apparent
dutaxat. De talibus fert ozee
vim. Ventū seminabūt et turbinē
metent. Cui ql. illa sit vana
religio. docet que sit vera religio.
Religio munda et imaculata
.v. intus et foris sincera. coram
deo et hominibus approbata in
seipsa et suis operibus pura.
Apud deū et patrem. Idest coram
deo. qui est oīm deus et pater. vel
coram deo filio. et patre eterno.
qui cū spū scō sit vnus oīm deus.
vnus creator et vnus finis. Hec
est. visitare viduas et pupillos
in tribulatione eor̄. Idest opa
misericordie proximis impartire.
pserim miserabilib9 psonis. humano
solacio destitutis. Vt sunt pupilli &

Expl'a cão ta
beati

orpham. vidue peregrini. op
pressi. tẽptati. infirmi. captiui.
mendica. pauperesq; domestica.
subuenire. et eos corpalit' visi
tare ac consolari. Beati ei misc
ricordes. q̃m ipi misericordia con
sequent'. Et xpus in die iudicij
dicet. Quod vni ex minimis meis
fecistis. michi fecistis. Hinc
etiã ip's vi'. dicat. Non desis plo
rantibus in consolacõe. et no
te pigeat visitare infirmu. ex
hijs em in dilectione firmabe
ris. Iob quoq;. Visitans speciẽ
tuã no peccabis. Ꝟ. proximos et
egenos. qui eiusdẽ tecũ sut spei
De quibus loquit' ysaias. Frãge
esurienti panẽ tuũ. et egenos
vagos q; duc in domũ tuã. Cũ
videris nudũ operi eũ. Et
imaculatũ se custodire ab hoc
seculo. Ꝟ vanitates et ipietates
atq; illicitas voluptates mũda
nozũ hoim deuitare. Iux illud
ad romanos. xij'. Nolite con
formari huic sclo. sed renouam
in nouitate sensus vr̃i. Vn alibi
ayt apls. Qui vtuntur h' mũdo
sint tanq; no vtentes. Nam ut
tohes ait apls. Ome q̃d est in
mũdo. concupiscentia carnis est.
et concupiscentia oculoz. et sup
bia vite. Circa hãbita
querenda sut aliqua. Primo q̃d
sit religio. et de artibus eius. qui
eã sintdicti religiosi. Deinde
de refrenatione lingue. presertim
quãtũ ad claustrales. Postmo quid
sit se imaculatũ ab hoc seculo cus
todire. De hoz primo dicat hoc
loco albertus. Religiosus idem
designat q̃d religatus. Sed reli
gatio illa pt attendi tripliciter.
Primo penes obseruatione precep
toz̃ articuloz̃q; fidei. sicq; oes
veraces xpiani sunt religiosi.
Secundo penes obseruatione euan
gelicoz̃ consilioz̃. et sic clausura
les religiosi vocant'. Tercio.
penes custodiã oriũ. et sic q̃ lingua
suã ab illicitis cohibet verbis di
cit' proprie religiosus. Circa de ista
materia multo plen9 scribit thõs
in secunda. 2æ. dicendo. Religio di
cit' a relegendo. q̃m que ad diui
nũ pertinent cultũ. sepe sut retracta
da ac reuoluenda. iuxta illud Ci
ce. 2°. Que pertinent tibi deus ulla co
tuta sit. Vel dicit' religio a re
eligendo. quoniã deũ que peccãdo
amisim9. et cui vana ptulimus
per eam penitentes reeligimus.
Vel a religando. q̃ ab exteriozib9
et carnalibus hoiem sepat. ac
deo coniungit. Ista q; religio est
virtus moralis. que alio nomine
latria appellat'. per quã deo cultu
cerimoniasq; impendim9. nec est theo
logica virtus. si pars subiectiua
iustitie circa actiones immediate
versans. habetq; aliquos actus
interiores. vt sut deuotio mẽtis
oratio. Et quosdã actus exteriores.
ut sut. deo gremia flectẽdo sacri

ficare. decimas imolare. vōlis
quoq; oratio. psalmodia. laudatio
dei. pdicare verbū salutis. sūt
artus religionis directe et eli
catiue. qua ab ea claudicat pre
dut. Artus vero quandam
virtutū. religione inferiorē. ab
religio ipedit. dicitur artus
eius ipedatiue. qua ipedat eos
sicq; pfata misericordie opera.
religioni attribuit. que tame
a pietate seu misericordia elicit.
Preterea refrenatio lingue ad
oēm ptinet xpiam. ut in euāg.
xpus testatur. De omi verbo
otioso quod locuti fuerint homes
reddent de eo rationem in die
iudicij. Itemq;. Ex ore tuo iusti
ficaberis. et ex ore tuo condēnaberis
Et iterū. Que predit de ore tuo
coinquinat homē. Demq; qm
necessaria sit omi homini refre
natio lingue. constat ex eo qđ
pot videre sumus matthei. v^to
Qui dixerit fri suo racha. reus
erit cōsilio. qui aute dixerit fatue.
reus erit gehenne ignis.
Interea qua claustrales. autho
nomatice. religiosi dicunt. utpote
deo in holocaustū oblati. eusq; cul
tui totaliter mancipati. hinc ad
eos refrenatio lingue potissime
ptinet. Propter quod sancti patres
inter virtutes obsuantias. obser
uationem silentij. una de precipuis
post substantialia statuerūt. et
eius fractionem per culpe pub.
ca
proclamationē ac disciplina vendi
cavi seu corrigi prepenit.
Hinc omīs oratio. intelligibile
ex se habens sensū. sine licentia
pvolata. nisi necessitas sit
excusans. est silentij fractio.
vt si dicatur quis est iste.
Attendant hec religiosi ne missi
inimorati. leues mansuetudi.
et gravitati. attendāt qm sit
vana eoz qua pretendūt religio.
Advertant qđ ait pb^tus in
linguosus nō dirriget in terra.
et qđ iustus ait scriptura.
Nunquid in verbositate iustificā
bitur. Imo iuxta scripturam
verba sapientis. statera ponde
rabunt. Non ergo verbis
pfluamus. qua odibilis est.
qui protrax est ad loquendum.
Hinc ecclēs. v^to habet. Ne temē
quid loquaris. neq; cor tuū sit
velox ad pferendū sermone cora
deo. deus em in celo. et tu super
terrā. ideirco sint pauci sermones
tui. In multis nāq; sermonibus
invenit stultitia. Verūtame
circa hoc queritur. Quomodo
in verbis sit paucitas obsuāda.
cū in actibus apli legatur.
Paul^s protraxisse sermonem usq;
ad mediā noctem. et exhortatus
discipulos multo sermone. xpc
quoq; in monte longū fecit ser
monem vtpz matthei. v^to. vi^o et
vii^o. Ecclia eiā facit orationes
plixas. ut in matthei vi^o. dicat

Epistola trōmita beati

saluatore. orantes nolite multu loqui. Et vndendū. q̄ scripture mentio est. ut nō sme vacōbi li causa uerba multiplicent. ppt̄ periculū mrōendi prta q̄d in verbis multis sine gra vix cauet. Christus vēo nō phi buit absolute vti multis uerbis in oratione. aī et ipe passione istūte plixius orasse legit. et luce 6. habet. q̄ erat pnoctans i oōe. sed dixit. orantes nolite multu loqui. sicut ethnici faciūt. putat em q̄ in multiloquio suo exaudi/ ant. Dicit g̃. religiosus i observ uacione silencij rigorosius. Qui ei custodit os suū. custodit ab angustijs aīaz suā. qui vō in cō sideratius est ad loquendi sentiet mala. ℣ Postremo. imaculatū se ab hoc seculo custodire. est. ad nulla rem creata affici rēdi nate. diuitias. delicias & hono res mūdi. mutuū et amore dei pūpendere. aut oīno relinquē. nec aliquid extra deū. nisi in deo amare. Hoc est mḡnū deus ad ptipit. seu vile necessariū ve ex istit. ad cōplacendū. fruendū q̄ deo. atq̄ ad obtinendā bīficam fruitionē xp̄i. Cui ei deus glo riosus et adorandus sit oīm finis. et media iuxta exigentia fīm sint disponenda. certū est. q̄ nul la res creata sit appetenda. ama da. seruanda. tractanda. aut quocūq̄ modo in vsu habenda. nisi sc̄dm q̄d expedit hom ad vniendū se deo atq̄ ad obtinendū ipius visione felicem. seu ad ser/ uiendū ei et ad pficiendū in cultu ac honorificentia eius. Quod totū ad religiosos maxie spectat quos oportet esse huī seculo mortuos et soli deo viuentes. vt cī apl̄o dicere queant. Viuo autē iam no ego. viuit vero in me xp̄us. ℣.

Expositio secundi capituli Articulus quartus

Dicit apl̄s in fine pce dentis capli. operi misericordie. viduis et pupillis esse intendā. ac ipietates et vanitates mundanas xp̄ianis vere religiosis seu deuotis esse vitandas. nunc ostendit pauper nō esse despiciendos sed potius hō nō esse despiciendos. tanq̄m a deo electos et xp̄i membra atq̄ ministros. Fratres mei. nolite in psonaz. atq̄ tione habere fidem dn̄i nr̄i ihu xp̄i gl̄orie. Ordo verboz hui⁹ est. Nolite habere fidem gl̄orie dn̄i nr̄i ihu xp̄i in acceptione psonaz. Ho ihu xp̄i in acceptione psonaz. Ho est. non credatis q̄ accipiendo ps̄o nas. valeatis acquirere primū glorie xp̄i. qua acceptio psonaz. pcio est ab adeptione felicitatis et gloīe xp̄i impedies. Continuat iūctā acceptio ista uitiose. solis at iustis datū est regnū xp̄i. Vel iste est ordo verboz. Nolite habere fidem dn̄i nr̄i ihu xp̄i. qui est rex glorie dn̄us virtutū. mḡnus est deus. iuxta illud. Attollite portas pr̄ncipes vras. et introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie. dn̄us vir tutū ipse est rex glorie. Iacob no

lite habere fidem xpi m psonaru
attepcione / hoc est. fidem xpi
habendo. no sit m nobis vtilium
attepcionis psonaz / q Vel sic
Solite putare vos vere esse fideles
habendo pertractu attepcionis psõz
qua talis attepcio non stat cu
fide. Ex quo patet. q iacobus
loquit de huiõi attepcione. sc̃z
q est mortale petm / Porro ac
cepcio psonaru est. qua aliquid
alicui ipenditur seu confertur. q
ad illud extitit indignus seu ipro
portionatus. et alteri digno sub
trahit aut negat. Vt si prelatus
aliquem promoueat ad cõmendatu
no qua ditatus et virtuosus. sed
qua cognatus suus est / aut pe
cuniosus aut seruus / Litterato
autẽ et bono seu sufficienti deneget
tale donu / Tu ergo sit duplex
iustitia. vt pote. cõmutatiua. que
m emptionibus. venditionibus. ꝛ
seruatur / et distributiua. qua
aliqua diuersis conferuit scdm
mensuꝝ dignitatis eoꝝ. ad illa
Acceptio psonaru iustitie distribu
tiue contrariat. dũ aliquid alicui
exhibet. non ꝓ causa qua ad illd
idoneus est. sed intuitu siue psone
aut cause. ex qua no est ad illud
suscipiendu condignus seu aptus
: Item si intrauerit m cõuentu
vestrũ. coram vob congregatis
seu ad vos adunatos : vir aureu
anulũ habens. et m veste candida
: pulchre ornatus atq vestitus /
: intrauerit autẽ et pauper sordido
habitu. et intenditis in eu qui
indutus est veste preclara. et dix
eritis ei. tu sede hic bene? pau
peri aut dicitis? tu sta ibi. a
sede sub scabello pedũ meoꝝ.
no iudicastis apud vosmetipos?
dest temere. et secundu platũ
ꝓtiũ iudicatus. nec a deo. sed
a ꝓua adinuentione. tale iudi
cium sumitis. iudicando diuite
pauperi pferendu. honore dig
nitate et loco. qua diues est.
pauperi vero esse despiciendu
cũ pauper est / deo subditur
: Et facti estis iudices cogita
tionu iniquaꝝ. / dest. cogita
tionibus erroneis ac iniquis
consensistis. easq approbastis.
Non ẽm diues phonorandus
est pauperi ob suas diuitias.
nec pauꝑ ob sui inopiã est sper
nendus. ideo vitiosu est taliter
iudicare ac sapere. est cõtrariu
iudicio diuino. sicut subiungit.
: Audite fres mei dilectissimi.
Nonne deus elegit pauperes m
hoc mũdo /. Tales ẽm deus
ꝑtinacius solet indiscrete et sal
uare. iuxta illud m ꝑb. Tibi
derelictus est pauꝑ / Et ysaie
xl. Confitebor tibi dne. qua
furiosus es fortitudo pauperis et
egeno in tribulatione sua / Hinc
pina corinth ꝑmo. hortat apls.
Videte vocationem vestrum fratres.
qua no multi sapientes scdm carne.
no multi potentes. no multi no
biles sut inter vos. sed que stulta
sut mudi elegit deus. et infirma
et conteptibilia et que no sunt
destruat ea que sunt). Hos elegit deus
quos despicat mundus. Deus ẽm

formata

Epl'a ꝯm̃
beati

naturaliter bonus et pius. ſpe
cialem habet occaſionē miſe
rendi et ſuccurrendi pauperib⁹
miſerabilibus⁹q; pſonis. ¶ Scdo
deutē.⁹ decimo. ſcriptū eſt
Dñs faciat iudiciū pupillo et
vidue. amatq; peregrinum
atq; m pīs. ¶ Fiat iudiciū uu
riam patientibus. dicit dñs:
aduenas, pupillū et viduam
ſuſcipiet. ¶ Hinc m exordio
ſue pdicationis. pauperes
piſcatores. ad diſcipulatū ſuū
vocauit. qui et luce vi⁹ teſtat
Beati pauperes ſpū. q; vīm
eſt regnū dei. ¶ Pauperibus
nāq; rpō eor pauptas coti
diana purgatoriū invenit
Elegit itaq; deus pauperes
quos ab eterno elegit. et ſuo
tpe p ſua gratiā vocauit, vt
ſubuncturus. ¶ Diuites in
fide. ¶ Non. q; ante electionē
et vocationē fuerint ſpūtaliter
diuites in fide. ſed ex ſua elec
tione et pietate. ſeruī eos ſpi
rituliter opulentos p fidem
et ceteras gratias conſimatas fidei
annexas. Vere quippe diuites ſūt
virtutes aīe meritoria operū.
Vnde p'ma ad thīmoth vltio
ſcribit apls. Diuitibus hui⁹
ſeculi pape diuites fieri in
operibus bonis. Et q; tales
electi ſūt ad futurā btitudiē
pdeſtinati. de eis ſubiungit:
: Et hereditē regni. q̄d⁹ pmiſit
deus diligentibus ſe. ¶ De qbus
ait apls. Scimus q̄m diligen
tibus deū oīa cooperant i bonū
hīs qui ſcdm ꝓpoſitū vocati ſūt
ſancti. ¶ Quidā enī diligūt
deū ad tpa. ſed nō pſequuntur
in caritate finaliter. ſed ſtat
pdeſtinatos nō eſſe. ¶ Hinc math
vto loquit xp̄s. ¶ Beati pauperes
ſpiritu. q̄m rpōz eſt regnū celoz.
¶ Pauperes ergo ꝓpt⁹ conſimata
tyrē eis collata. ſūt honorādi.
et maxīe q; frequent⁹ a deo ſūt
electi. ¶ Diuites vero. ꝓpt⁹ ſuaz
abuſus diuitiarū et ceteraz ſce
leraz ſuaz. ſūt zelo iuſtitie deſpi
ciendi. m̄ſpū ſūt tales. ſicut
de iuſto fertur m pīs. ¶ Ad mich
lū deducētis eſt m conſpectu
eius maligmus. timentes aute
dñm glorificat. ¶ Vnde et ſalomo
loquit. ¶ Melior eſt pauper qui
ambulat in ſimplicitate ſua.
q̄m dives torquens labia ſua
et inuſtus. ¶ Melius eſt modicū
cū timore dñi. q̄m theſauri multi
cū turbatione ſubdit. ¶ Nōne diuites
per potentiā opprimūt vos. et
ipſi trahūt vos ad iudicia. ¶ Et
iudicibus vos pſentant tamq̄
reos. eo q; chriſtū xpianū. ¶ Nōne
ipi blaſphemāt bonū nomen
nominatū. q̄d⁹ invocatū eſt ſuper
vos. ¶ Scdm nomen xpi. ſeu xpianū
que negant eſſe verū meſſiam
in lege promiſſū. ¶ Per m̄ltas
tuā eccliā paſſim ferebāt diuites

infideles. tam iudei ꝙm gentiles. xpistianis qui xpm iugiter illo cabant. et quē pro seinvicē exo rabant: ¶ Si tamen legem ꝓficat regulem / ꝺeſt. dirā a rege altiſ ſimo datam. regia via incedentē. eo. ꝙ neq; ad dexteram. neq; ad ſiniſ tra. ducatur. nec aliquid obliqui tatis contineat / de qua ysme tricesimo legit. ¶ Per via ambu late in ea. et neq; ad dexteram neq; ad ſiniſtrā / atq; in pō. Lex dñi immaculata / de qua et psalmog̃ vbiq; asserit. Lex lux est / : ¶ Si inq; hanc legem ꝓficitis. ꝺeſt ꝓferte ipletis: ſcdm scripturas. ꝺeſt. prout in scripturis sanctis docetur et continet. / Denique exprimit legem istā in speciali. seu ſpecialiū ad mandatū eius populū. pō primū ac summū preceptū legis. Diliges proximū tuū sicut teipz. ꝺeſt spiritualit desiderando ei dona tyre ac virtutū in via. donaq; glo rie in patria. imo et cooperando ei ad ista pro posse. ceteraq; misericordie opera. tam corpalia qm̃ spiritualia ei impendendo pro ut ibus tempe oportuno. exigente racionabili causa: ¶ Benefacitis / quasi dicat apostus / Non ita dico. diuites pauperibus nō esse ꝓferē dos. quasi sint odiendi. aut spliciat contemnendi: cū ex dīno precepto sint diligendi. sed eoz̃ dilectio ordi nate est exhibenda eisdem / saluo ordine equitatis. vt ne derogetur iustitie in pauperū depressione / : ¶ Si aut̃ psonas attendatis / iux sensū phabitū: peccatum operamini / faciendo contra preceptū dei / ꝙd̃ qđ subdit / : vos arguti a lege quasi transgressores / diuini precepti / Et ita hec dictio. quasi. dicat hic veritate. nō similitudine tantū / quēadmodū et iobis primo. Videmus gloria eius. gloria quasi vnigeniti a patre / ¶ Ista quoq; psonaz acceptio. in lege mosayca atq; euangelica prohibet. Quoniam leuitici xix° dns aut. Iuste iudicabis. ne cōsideres psonā pauperis. neq; honores vultū potentis / ¶ Deutro. quoq; primo. moyses aut primcipibus ac iudicibus israhel. Audite illos. et quod iustū est iudicate. siue ciuis sit ille siue peregrinus. nulla erit distinctio. ita paruū audietis ut magnū. nec accipietis cuiusq; personam / xpistus etiā iohannis vi°. iubet. Nolite iudicare scdm faciē. sz iustū iudicium iudicate. ¶ Item iob xxxii°. helyu contestat. Non accipiā psonā viri. debemus ergo nō psonas. sed causas attendere. ¶ Cetera ꝓdicta ut clarius intelligant aliqua sint querenda / Primo an psonaru acceptio sit peccatum mortale / ii° in quibus committat hoc vitiū / iii°. an deo displiceat psonaz acceptio / ¶ Quantū ad primū videt ex inductis iacobi verbis. ceterisq; auctoritatibus

Expl. tio 7a beati

allegatus. q; attepao psonaz fit mortale pctatiz / Quod ecia aliunde probat. quia sicut illud est ex suo genere culpa mortalis. qd est contra caritatem. ita et id qd est contra iustitia. sed psonaz attepio. diuerte contrariat distributiue iustitie / Veruntamen videt oppositu / quia si diuite plus honorare qz pauperem. est mortale pctm. omes periculum. et m statu damnac omis esse videremr. Quis ei non faciat hoc? Quis ponat pauperem ad mensa sua ut diuite; Quis saluet egenu ut locuplete? Rñdet albertus. Q; si diues magis honoret qm paup. per respectu ad promotiones ad ecclasticas dignitates. ad quas extat mdignus. mortale est dicu: vt si diues. sapiencia et virtutibus carens. ad ecclesiasticos promoueat honores. pauper vero abiciatur. qm sapiencia vita et moribus promotione tali est dignus / Hmt beda allegat augustinu dicente / Si hanc distantia sedendi et standi de qua iacobus loquit. ad honores ecclasticos referem;. no est putandu leue esse pctm. m psonaz attepcione habere fidem dm mr ihu xpi / Quis em .ferat eligi diuite ad sedem honoris ecclie. contepto paupe mstructiore et sanctiore /

Quocirca pensandu qz ut m secunda 2e asserit thos. dignitas psone considerari pt dupliciter. Primo simplit et m se. et ita q; sapiencior virtuosior qz consistit. absolute est melior. Secundo per ordinacione ad bonu cōe. et sic pt distingere. vt qu absolute loquendo minq bonus est. vt potest minus virtuosus et doctus. sit bono cōi vtilior ratione potencie siue ministrie aut alicuius huiusmodi / Cui igit dispensaciones spualiu ad cōem utilitate potissie ordinent. idcirco me-du minq bom meliorib; pferenda m talibus. absq; psonaz attepcione / Porro scdm una. ad valorē electionis sufficiat eligē bonu atq; honestum. non oportet eligē melioze scdm forū iudiciale. alias electio posset quasi sp calūpniari. Sed ad diligentiā scientiā oportet eligē meliorem vel simplicit. vel per cōparationem ad bonu cōe / Insup dicit albertus. q; si quis honoret diuite magis qz pauperē ppter lucra et comoda ppria. que per hoc a diuite consequit pstolat. nec potest esse sine pcto. si pauper ppter sua pauptate spernatur. et diues ei phonoretur / qz ex hoc pauper scandalizat. et datur ei occasio pusillanimitatis aut desperacionis ex sua inopia / Dicendu ergo ad obiectiones. q; si diues pauperi ponat et phonoretur. no qua diues. sed ex alia rationabili causa. videlicet. quia

virtuosior. aut q̄ m ꝑtate est constitutꝰ. aut q̄ sapiencior aut senior. vtilior seu beneficencior. vt vt vitet turbacio, no est ꝑ sōz̄u acceptio nec ꝓtm. sz̄ cōmendabile opus. Dr aute ob solas diuitias fiat hoc. et pauꝑ q̄ pauꝑ est. postponat. aut vilipendat. viciosū est. quāuis ꝑt actꝰ modicitatem possit virtuosum a mortali excusari. Interdū quoq; videt sufficere. ut pauꝑ mentaliter honoretur // Ad secūdū dicendū. q̄ ꝑsonaz̄ acceptio. tam in corpalibus q̄m in spualibꝰ cōmittitur bonis. ymo cū bona spualia sint corporalibꝰ potiora. ꝑsonaz̄ acceptio in eis tanto vicio sior cōprobat. quanto huiꝰi bona sūt digniora. Amplius ꝑsonaz̄ acceptio locū habet in exhibicione honoris. Cuiq; deus altissimus sit ꝓmū et sūmū honorabile cui debetur honor vacione siue virtutis et sanctitatis. sapiencie et causalitatis. beneficencie et donationis. ꝓximitatis ac dignitatis. aliq; iudicare potestatis. constat. q̄ rationalis creatura tanto est honorabilior. quanto in hns magis deo assilat seu plus inde ꝑticipat / Dūcto virtuosi et sapientes. sūt honorandi. Similiter iudices et ꝓlati. quāuis iniqui. senes quoq; et ꝓuentes. et hoīes virtuosi imitatiui ad sue dignitatis trinitatis ymaginis similitudinē q̄z creati. xp̄i sanguine liberati. ad supnaturale beatitudinē ordinati. angelica custodia insigniti. et maxime q̄z a verbo eterno. humana natura in vnitate ꝑsone est assūpta / Ducto i omnia aut gloriosꝰ. q̄ retundit superbiam q̄ nescit in hoīb⁹ Ostendit vane dignitatē nature. qua ad dei ymaginē facti sūt // Sed cū deus sit diues sicut et potens dicente apto. diues est in omnes et sup omnes qui inuocant eum. Videtur q̄ diuites sint honorandi sicūm q̄d diuites. et ꝓ suas diuitias deo assistentes / Et vndecimo. q̄z vt ait augustinꝰ. primo de ciuitate dei. Deus diues est. no pecunia. sed ꝓpotencia / Denicq; diues est spūali opulencia. videlicet ꝑfectione sanctitate. et virtutibus penitus infinita. Deo homo ꝑt spūalibus diuitiis. salutiq; quām ac virtutibus honorandus exstitit // Postremo videndū. an deo conueniat ꝑsonaz̄ acceptio. et videt q̄ ymo. q̄z quibuscūq; eodem modo disponitꝰ. vim dat q̄ferām et accipit eū: aliū vero relinquit. ymo frequenter q̄ minores plurimi et conuertit saluatq; peccatores // Ad hoc thos vndecimo. q̄ duplex est dacio. vna est actus iustitie. qua aliq̄d alicui datur scūm dignitatē ac meritū eius. et circa illa attenditur

Epla tm
beati

forsi. qua

actepcio psonarū. Alia est actg liberalitatis. quia alicui aliquid gratis confert. qđ ei nō debetur. et talis est collatio bñficiorū dei. qui nulli est obligatꝰ. et tm hanc nō est psonarū attepcio. qm vnusquisq; pt ppria dare cui vult. et quantū vult nisi i casu tamē deus hoc maxie et ure pvehensibiliē potest. ideo apud eū locū nō habet attepcio psōrū. Iuxta illd 2°. paralipō. 19°. nō est apud deū dñm nrm iniquitas. nec psonarū attepcio. nec attepcio muneꝝ. et in hoc ipm imitari debemꝰ. Nichilomi adhuc ppter duas causas. dicit apud deū nō esse attepcio psonarū. Prima qz nullū bonū velmꝰ ir remuneratū. nec aliquē vē virtuosū vexatat. Et hō inuit pceptō apli ad titū dicēte. In veritate inquisitor operi. qm nō est psonarū attepctor deus. sz in omī gente qui timet deū. et operatur iustitiā. attepctus est illi. Secūda est. qz nulli qđ in se est facienti. deus denegat gratiam. Jacobi iiiō. apt. Quis est iste qui applicet cor suū. ut appropinquet mihi. Et iob. 3xe. asserit. Si direxerit homo ad deū cor suū. spm illius et flatū ad se trahet. Et quia hec duo ab hoībus comiter non seruant. merito ad discernendū inter pfectionē dine iustitie et ipfectionem fragilitatis humane. apt frequenter scriptura. qđ apud deū nō est psonarū attepcio. Insup qm periculosa sit psonarū attepcio primo quodāmodo peccatū mortale. declarat apls iacobus subdens: Quicūq; autē totā legem seruauerit. et vniuersa euangelice legis pcepta ipleuerit. offendat autē in vno. et post tanta iustitia trāsgrediat. vnū pceptū dei. siue ecclesie. seu vnū mortuū mortale peccatū. per omissionē. que est contra pceptū negatiuū. vel omissionem. que est contra pceptū affirmatiuū: factus est omīm reus. Verbū hoc intricatū est valde. Ex eo siquidem sepiꝰ videt. qđ qui diuitem pauperi prefert. aut furtū committit. reus sit hereticē prauitatis. atq; blasphemie. homicidij. adulterij. cetorūq; criminū. et qđ tanta erit dānatio eius. qui vnū solū cōmisit mortale. sicut eius qui mille. Augustinꝰ ergo et beda exponūt dicendo. dū qua plenitudo legis est caritas. ideo omīs qui peccat. agit contra caritatē. nec dicit quis peccare nisi contra caritatē dei aut proximi operando. aut negligendo se habendo. pserim qz in caritate precepta oia includunt. Qui ergo offendit in vno. et contra caritatē agit. siue omittit id ad qđ obligat

factus est oim reus. qm agit cont
tarritate. m qua oia pendent. tota
ducz lex et pphete. Sta tame
soluco non est ofure plena. qua
uis em m uno committit mortale
violat tarritatem. no tamen est
reus oim uiolatoru que sut contra
tarritate. Dorro albertz expo
nit dicendo. q m pcto duo
considerant. unu formale quod
est a sumo bono auersio. Aliud
materiale. qd est cuersio iordiata
ad bonu comutabile et caducum.
Cu ergo oia pcta sint ab uno
sumo auersiua. ex pte huius
auersionis. et ex pte boni sumi.
a quo auertit. habet quadam
connexione et unitate. itaqz qui
offendit m uno. dicit oim reus
fieri. q fit reus ni tali auersione
a deo. per cuius auersione omia
pcta habent formalit ut sint
pcta. et quadam uno pcm
sut. que admodu uox gregorii
omia precepta unu dicit. m radice
tarritatis. Sed hys obstat. qua
scdm doctores concordit. quanis
uirtutes connexe sint. no tamen
pcta. Un ergo sicut magr nyco
laus de lyra specialit exponit
dicentes. q offendens ni uno
fit oim reus. quantu ad pena
dapm que est diuine tarentia vi
sionis qua homo meret. atqz mau
rit p una trasgressione dine legis
sed pena mturit maiore. q plures
trasgressiones dine legis comisit.
Hunc exponi obici pt. q ecia p
unaquaqz legis diuine trasgressione
homo mauerit pena sensus. que
admodu pena dapm. Aliter dici
pt. q m uno offendens fit oim
reus. no formalit. sed quadamo
equalit m genere. In quantu per
unu mortale pdunt tarisnata
gratie m puti. et dona gratie
m futuro. Pena quoqz dapm
et pena sensus. m mferis mfli
gunt. sicut per multa seu oia.
Potest quoqz clarius sic
exponi. Qui offendit i uno
fit oim reus. i oim preteritoru
operu suoru uirtuosoru. merito
mox priuatur. que admodu
ezechiel dicto ortuno dns pte
tatur. Si auerterit se iustus
et fecerit iniquitate. omes iusti
quas fecerit. no recordabit
m prauaricatione sua morietur.
Hmc subdit. Qui em dixit
no mechaberis. dixit et no occides.
Dest. qui formidatione phibuit.
phibuit et homicidiu. q si
no mechaberis. occideris autem.
Dest cont preceptu de mechamde
uitanda no feceris. f preceptu de
homicidio fugiendo mfregeris.
Factus es trasgressor legis
diuine. cuius violando preceptum
deuco spualit mortuus est es.
et opa tua preterita meritoria
sunt mortificata. es q priuatus
omi tarisnate gratie ac uirtutu.
ac si oia violasses precepta. cuius
no sis tam enormis trasgressor.
ner ita mdumatus neqz tam diffi

culter tuabilis. sed nec tante
dapnacioni obnoxius. ut ille
qui plura aut ora violauit pre
cepta / Cu ergo tam ardua sit
via salutis? rite subiungitur;
: Sic loquimi. et sic facite /. x
Tam discreti. tam virtuosi ac
feruidi sitis in verbis et factis /
: sicut per legem libertatis /. x
p legem euangelicā. / que cur lex
libertatis dicat exponitur est /
: Incipientes iudicari / x ac si
stricti esse tis iudicandi a deo per
euangelicā legem. hoc est iuxt
tenorem et obligacionē euange
lice legis / que quanto ceteris
legibus extat pfectior tanto
ad pfectiorem virtuosiorem
vitam suos obligat pfessores. /
cui iuxta doctrinā apti debeat
vnusquisq digne conuersari vo
cacione qua vocatus est / Quēad
modū ergo pfessores legis mosi
tenebant pfectius viuē qz sola
naturale legem habentes. sic cris
tiani ad pfectiorem astricti sut
vitā qz q veteri lege tenebant
iudei. pfecti qua et ampliora
ac eminenciora bnficia desup
exhibita sut pōlo xpiano qz iudeis
in veteri testamēto. ad gentilibus
in lege nature / deo xpiam deo
subiectiores. deuociores. et gracio
siores esse tenent. dicente gregorio
Cui augentur dona. minores cre
scut donorū. Unde. xpianā gen
tilis iudicabit. p legem libertat
qz iudei per legem scriptā. aut
gentes p legem naturale / Nam
teste apto. quicūq in lege peccā
runt. per legem iudicabit / Unde
ad hebreos 2. inducit. Abundā
tius oportet nos obseruare ea
que audiuimus. ne forte pefluamus /
Si enim qui per angelos dictus
est sermo. factus est firmus. et oīs
preuaricatio et inobediencia accepit
iustā mercedis retribucionē. quo
effugiemus. si tanta neglexerimus
salutem / Unde apt et xps. Cui
plus datū est. plus requiret ab
eo // Interea. q iacobus apt
apls. Sicut per legem libertatis
incipientes iudicari / potest exprimi
de iudicio approbacionis siue repro
bacionis ac discretionis. quo deus
indesmenter in seipo approbat eos
qui bene viuut. et detestat inique
agentes. atq mt uestros et iustos
discernit. future quoq retribucionis
quedam pregustū. iam vitalem pstat
suis electis / Unde ihesus 32 het
Quem deus fortissime magnū consilio.
et magnificabilē cogitatu. cuius
oculi aperti sut sup ois filios adam.
vt reddat vnicuiq secūm vias suas
Et ps Oculi mei sut sup iustos
et aures eius in preces eorū. Vultus
aute dñi sup facientes mala / Et iusti
tia quoq 22. legit. Oculi dñi plus
lucidiores sup solem auersantes
omnes vias hoīm / Deo sanctus ioh dicit
Unde deus obsidebat viam meā. et
omnes gressus meos diuinumerat
// Postremo. fideles incipiunt in
hac vita per legem euangelicam

iudicavi. a suis superioribus ac prelatis. et qui eorum correptione ac correctione patienter ac obedienter susceperint. diuinum iudicium euadent rigorem. cui et apls fateat. Si nosipsos diiudicaremus. non utique iudicaremur. Et qua lex euangelica opa misericordie psertim commendat ac propit. xpiana in verbis ac factis debent esse misericordes. propter qd subdit. Iudicium sine misericordia fiet. a deo. illi. hoi. qui non fuit miam. proximis suis in vita psti. omnesq; quotidie tribunali pstetur dño. Quia eadmodu enim bti misericordes. qm miam consequent. sic infelices fuit immisericordes. qui miam non obtinebut sed iuste ac terribiliter damnabunt. Quia eadmodu diues epulo qui misereri noluit lazaro. Hinc luce vi^to loquitur iudex suum. Nolite iudicare et non iudicabimini. nolite condepnare et non condepnabimini. dimittite et dimittemini. qua mensura mensi fueritis. remetietur vobis. Mauri quoq; xp̃i. Si non dimiseritis. nec pater meus celestis dimittet vob peccata vra. Unde et ps̃us q̃ suo conseruo non fuit misericors. dño dixit. Serue nequa omne debitu dimisi tibi. quia rogasti me. nonne ergo oportuit et te misereri conserui tui sicut et ego tui misertus sum. Iratusq; dñs tradidit eum tortoribus quoadusq; redderet debitu vniuersu. Unde. quanto vnicuiq; maior misericordia a deo ipensa est. tanto proximis suis misericordior esse debet. Sed hms obuia potest. Quia ut apt ps̃ha Vniuerse vie dñi mia et veritas. Quocirca dicit doctores. et super quartu sententiaru declarat. q̃ in omi ope dei mia et iustitia comiscentur. Ita q̃ etia reprobi actus condignu in inferis puniuntur. Et intendu. q̃ in misericordibus dicit fieri iudicium sine mia. non q̃ nulla eis misericordia fiat. sed q̃ singularis rigor iudicialis sit eis et ps̃a iustitia in eoru diiudicatione ac punitione eternalis cu specali euidentia predominabit. sed q̃ hoc sua clementia specialit meruit. Ex hms notescit. q̃ primus ac feruidus esse debeat vnusquisq; pro viribus suis. ad corpalia et spiritualia mie opa. quia ut ait scriptura. qui parcit pauperi. ipse benedicet. Et xp̃s in euang^o loq^t. Estote misericordes. sicut et pater vester celestis misericors est. Et denuo pcipit. reprobos in die iudicii deo condepugnodos. q̃ mie opa non fecerint. Superexaltat autem mia iudicium. Vel ut alii legunt. iudicio. Idest plus placet deo caritativa misericordia. q̃m iudicialis districtio. nisi forte in certo casu propter bonu coe. et cohibitionem iustitie oporteat districtionem iudicii exercere. qd tñ cu moderna

Epla ma
beati

pietate atq; ex caritate agendu
est. Hmc et iuxta fut pia et ad
miserecordia magis prona. ma
gis q; stant iuramento actusati
q; actusantis. atq; in dubiis casib9
ad misericordie parte est declina
dum. Potest et uti exposi
: Superexaltat mia iudiciu. dest
transcendit et magis appavet
in operibus dei mia eius q; rigor
iudicij. psertim in via hac. iuxta
r. ps. Suavis dns vniuersis. et
miserationes eius sup oia opera
eius. Unde ezechiel xviij. ait
Numquid voluntatis mee est mors
impij. et no magis ut convertatur
et vivat. Imo ut loquit ysayas.
Vlcisci et punire et peregrinu
et alienu ab eo cui natura est
bonitas. cui q; pprietas pietas
Superexaltat demu mia iudiciu.
quia mia dei relucet in electis
et salvatis in celo. Iudiciu vo in
reprobis ac dapnatis in tartaro.
Consequent docet apls fidem
informe no sufficere ad salute. Et
dicit fides informis. que no est
caritate formata. ac bonis opib9
decorata in adultis et tpe oportuno
: Quid prodesit fres mei si fidem
quis dicat se habere. opa aute no
habeat. dest. per fidem no bn vivat
ipsendo precepta et fide demonendo
per meritoria tpesta: Numquid po
terit fides salvare eu. Instrume
talit ad salute pduce. qi dicat.
neq; q; Imo reddit eu magis

dapnabilem. qm servus sciens vo
luntate dni sui et no faciens plagis
vapulabit multis. Ideo malus arf
ticulus tyrannus Ideprnat qm ifidel
ceteris paribus. Deinde ostendit
per sile. fidem tale neminem posse pdu
cere ad salutem: Si aute frater
aut soror v. pximi. cuiuscuq; sint
sexus. : nudi sint. et indigeant
victu cotidiano. dicat aute aliquis
de vobis illis. Ite in pace. calefactimi
et saturamini. v bene tractemi?.
: no dederitis aute eis q; necessaria
sunt corpori. quid prodest. Nuq;
michil. quia pulchra verba absq;
reali subuentione. no sufficiunt indi
genti. Time si aliquis habeat defi
deriu subueniendi egeno. q; no ha
beat facultate. et tunc tet consola
toriu ac informatoriu verbu. lau
dabile est atq; pficuu. Iuxta qd
ecclia xviij. asserit. Verbo amabee
refrigerabit vos. sic et verbu
melius q; datu. Verbo cre verbu
sup datu bonu. Et utrud scriptu
est. Congregationem pauperu te
affabilem facito. : Sic et fides.
si no habet opa. dest. exercitione
preceptoru. loco et tpe oportuno.
: mortua est in semetipa. Porro
per opera in hoc loco no solu mel
ligenda sunt opa exteriora. sed
indifferenter quicuq; actus virtuosi
ex virtute elicitu aut imperati.
sive sint interiores sive exteriores
Nam et xpus dr. summit opus
pro ope interiori cu dicat. hoc est

opus dei. ut credatis in eu que
misit ille / Iob aute 3°. pro mte
uerii exteroruq; ope sumit. quo ha
betur. Opus hoīs vedet ei deus /
Dicitur em in casu. q; alicui suffi
cerent ad salute interiores fidei
actus. vt credere in deū / tuq; sit.
in exterioribus diat aliqd mot
tiui qd caret sensu et motu. sic
fides sensu carens interno seu ca
ritatis informatione. qua homo
sapit deus et veritas prima cui
mittit. fides dulcescat / et que bone
ac meritorie actionis motu non
habet. vere mortua phibetur.
no viuificans spiritualiter sui sub
iecti. nec exitans illud ad actū /
Et hec vocatur fides informis. vt
fides aute per dilectione operans
viua vocatur / tame quantu
ad substanciā vtiq; fides eade
phibetur Na per mortale peccatu
sua qua habuit a caritate amittit
formatione. decoratione. et viuifica
tionem / sed caritate p penitentia
redeunte. iterius formatur. et viuifi
catur. Unde qd matth vltio legit.
Qui crediderit et baptizatus fuerit
saluus erit / de fide formata intel
pitur / : Sed diceret quis / idest
aliquis fidem. et fidei opera habes
dicere pt ad pximu. Tu fidem
habes / sine operibus / : et ego opa
habeo / simul cū fide / : ostende
michi fidem tua sine operibus /
quasi impossibile dicat. hoc facere
neminē. Ideo fides tua tibi non
suffragat tibi / : Et ego ostendo tibi
fidem meā ex operibus. Sed per
opera fidei que exercet probabilit

tibi ostendā me fidem habere. Deinde
non pt sine reuelatione certitudi
naliter scire. se fidem formatā habe
ex suis operibus quibus sciat possit
se esse in fide. eo q; fidei formate
caritas sit annexa / : Tu credis
quia unus est est deus / Sed unū
esse deū tu credis. qd tamen per
naturale rationē sciri pt ac demo
strari / quamus eo modo quo unū
esse deū fides tenet catholica. no
sit naturali ratione tam certū.
atq; probabile. Utpote unū verū
deū esse oim prouisorē gubernatore.
omnia et singula distinctissime
cognoscente. ac iudicante / : Bene
facis / Ita credendo. quamus illud
credere non sit meritorium. quia ex
caritate no oritur. sed ex fide infor
mi / est tame quedā bonū ex effe
nere. sicut elemosina dare / Dimitt
aute facere hoc loco pro actu inte
riori. quia credere unū esse deum
est actus interior / Coiter tame
accipitur facere pro actione exte
manante. seu in exteriore tendente
materia / agere aute pro actione
manente / : Et demones credut.
et contremiscut / Ideirco no sufficit
nuda fides. et quecūq; fidei opera.
cū demones no solū credant sed et
tremeant. scili timore / Non sola
unū credit esse deū. sed eundē esse ens
credit. trinū consistē in psonis
et quicquid ad catholicam fidem
ptinet / Legit enī luce. 8°. demones
dixisse. Quid nob et tibi ihesu
nazarene. scio te q; sis filius dei
Et denuo legit Luce 4°. Exibat
Demonia multa. clamantia et dicētia /

Epla ꝯa
Iacti

qua tu es filius dei. Ayt hoc
loco venℓ beda. Qui deꝰ non
credit. aut creditꝰ nō verentur.
pfecto demonibꝰ turpiores ac pter
uiores estimandi sunt. Sed nec deꝰ
credere et cōtremiscē magnū est
si nō et in eū credat. hoc est per
fidem caritate formatū in eū ten
datur. et eius in corde amor ser
uetur. Quevit cur demones
habeant fidem. Rndet albertus.
Fides ppie est de nō visis. et de his
ad quoꝝ inuestigationē humana ra
cio nō ptingit. Ad que credenda
potest aliquis moueri duplicit.
Primo ex habitu fidei diuinitus
sibi infuso. et ita nō est i dēonibꝰ
fides. Secundo ex aliquibꝰ euiden
tibus signis. atq; miraculis. que
ei soli deo sūt possibilia. et ad fidei
confirmationē. coprose sint facta.
Demones naturali acumine intel
lectuali vigentes inde cognoscut
fidei veritatem. vino credere cōpel
luntur. ex euidencia taliū argumen
toꝝ. sēm qd intellectus dicitur
cogi. Sicq; dēonū fides nō est
virtus infusa. nec ex voluntatis
libertate ac caritate. sed potius
ex violencia racionis. Hanc ar
gumentationē thomas in 2.a 2.e. qōie
octava plenius tractat. et consonat
eius visio. vnsiom induere.
: Vis autē scire o homo iānis x
vanus. et spiritalibꝰ vacuus. vt
pote fidei opa et caritate nō ha
habens. et p cōsequens ad vltimi
finis adeptionē indispositus et
ineptus. Dicatur autē iāne quod
nō consequit debitū finē. : Nam
fides sine operibus mortua est. Abra
ha pater nr. qui oim fideliū pater
spiritalis vocat. p fidei et virtu
ymitatione. et fideliū iudeoꝝ spiri
talis atq; carnal extitit pater.
Infideliū aūt iudeoꝝ solū carnalis
pater fuit. Vñ ad galath 3.o legit.
Qui ex fide sunt. hi sunt filij abrahe
Et ihūs vnꝰ aut saluator. Di
filij abrahe estis. opa abrahe facite.
: Nōne ex operibus iustificatus est
ideſt iustior factus. atq; a deo sub
limiter cōmendatus ac approbatus.
: offerens. x ad offerendū patri se
exhibens ac disponens. : ysaac fi
lium suū. colligatum erat eum eū et po
suit sup struem lignoꝝ. : Videtis
x ex his intelligē debetis. : qm fides
cooperabat operibus illis. Fides em
est oculus racionis diligens in
spectiū. et opa ad vltimū finē referens. qui sola fide nō clare
p speculū in hac vita conspicitur.
: Et ex operibus fides cōsumata est
ideſt. fides abrahe p obedienciā eius
et ea que circa ysaac deo iubente
exercuit. actuatione et complemētū
accepit. Habitus nāq; et actus
inuicē. se mutuo ornant ac roborat
q; ex habitu actus procedit. et ha
bitu actus eius constabilit et confirmat
ac pficit. : Et suppleta. x verifica
ta et alias manifeste probata. : est
scriptura dicens. genesis 15.o :
Credidit abrahā deo. dictū ad
eū. Suspice celū et numera stellas
eius si potes. sic erit semen tuū.
: Et reputatū est illi ad iustitiā.

Hdest actus ille credendi fuit deo acceptus. et per eū abrahā a deo iudicatus est iustus. pserti fuit iustitia virtus est generalis. sicz credendo meruit iustitie incremetum. cūctz virtutū profectū.

Oportet scire. q verba ex genesios. 14°. nūc intraducta. dicta fuit abrahe. anteqz deus ei precepit vt sibi filiū suū ysaac in holocaustū offerret. imo et anteqz ei preceptum circūcisionis donauit. Sed fidei magnitudo qua tūc abrahā ēdidit deo post modū est suppleta seu approbata a deo ac alijs declarata per hoc q filiū suū paratus fuit offerre. et circa hoc multa exercuit. Unde deus tūc dixit ad eū. Nunc cognoui. i. per hoc opa tua alios certos nascere faciam. q timeas deum; et amicus dei appellatus est Abraham. no in genesi sz in ysaia quo legit° deū dixisse. Semen abraham amici mei. Iudith quoqz 8°. habet. Abrahā per multas tribulationes probatus. amicus dei effectus est. Meruit q. dei amicus esse et appellari. deo in tam arduis consentiendo. atqz prompti ssime obediendo. aduersa quoqz patientissime tollerando. Nempe in ysaac immolatione resplendunt magna pfectio abrahe. in fide et obedientia. In fide. qz vnicū filiū suū. ex sara coniuge sua paratus fuit offerre. cū tū deus ei iam ante promisisset. q ex ysaac nasceret ei semen electū et innumerabile populo. credidit enī abrahā. q deus posset filiū suū immolatū suscitare a mortuis vt apls dicit. In eode quoqz resplenduit obedientia maxima. q carissimū filiū pmptissime fuit offerre. ppria manu occidere. et ocisū incendere. cū tū hoc esset opus multitudinis. diuīū. et nusqm auditū. Sed pdictis obuiare videt multa que ad rōnes scribit apls Arbitram inquiens hoiez sine operibus iustificari. Et rursus. Si abrahā ex operibus legis iustificatus est. habet gloriā sed nō apd deū. Et plixe probat ibi apls. q fides reputata est abrahe ad iustitiā nō opa. Vñ apt ibide apls. Ex opibus legis nō iustificabit omis caro. Idem etiā ad galath. 3°. docet apls nō eē eterni dicens. Qui ex fide sunt benedicent cū fideli abraham. Iustus enī ex fide viuit. Dz et actuū. 14°. legit. Fide purificans deus corda eoz. Ad istā est duplex rnsio. Prima q apls paulus vult probare opa preceptoz cerimonialiū legis. nō esse necessaria ad salutē. qm sine eis abrahā placuit deo etiā nondū circūcisus. Iacobus vō hic loquit de opibus preceptoz moraliū. que in vtrūqz lege iubent. De hmōi item opibus que a deo alicui specialit iniūgit quale fuit q abrahe iussit ysaac immolare. Secunda rnsio est. q apls paulus probare intendit. nulla opa legis alicui ad salutē sufficere sine explicita uel iplicita fide xpi. qui oim electoz caput est et saluator. Idcirco fides de eo adhuc ab exordio necessaria fuit. Hinc iacobus infert: Videtis. oculo interiori exprobatis: qm ex opib9

iustificat homo. et nō ex fide tm
Vtriqz em est necessariū ad sa
lutē. ymo potissiē caritis, sine
qua nec fides nec operatio qcūqz
pt esse meritoria ac deo accepta
Deinqz dupliciter dicit aliqs iusti
ficari. ꝓmo p hoc q a vicijs ex
purgat. et gratia recipit ac
virtutes. qđ nō fit directe et ꝓpie
per opa / tm ante caritatis et gre
infusionē. nulla sit meritoria ac
tio. aut que gratiā mereat de con
digno Ad hanc tm iustificationē
opera bona ex genere suo modo
disponūt et aptant de congruo
dū qđ in se est efficiat homo. Dicit
em et attritio ad contritionem
disponē phibet. 2o dicit homo
iustificari. operi iusta virtuosa
ac meritoria exercendo. atqz m
gratia. domūs virtutibusqz crescē
do. et ita nūc loquit scūs aplus
¶ Postremo ne uidā. aut alq
pusillanimes ac pigri se excu
sarent. dicendo. non posse se tātis
patriarche assequi opa tm pfectu
subiungit aplo exemplū mulieris
peccatricis atqz paganē. que tm
per fidem et opa fuit iustificata
Vtam subdit. Similit et raab me
retrix. nonne ex operibus iustifi
cata est / Ingressu opa illa precesse
runt ex fide: susciens nūcios. x.
duos viros exploratores a iosue
m iherico missos: Et alia via ei
ciens / x. per alia via eos ad io
sue redire ꝓsuadens / Cū em
reperisset eos p ostiū sue domꝰ
et p fenestrā exposuisset tres
muru tui domꝰ eiꝰ herebat dix.
Ad montana contendite / Que
dā iosue 2o. plenius describit
vbi fides eius de deo isrl. hospi
talitas. misericordia. liberatio.
quas viris ꝓfatis ipendit. dissi
mularunt. / Inter que dā. meruit
ꝓpter israhelitico amari. et tribu
inda coniugio sociari. genealogiaqz
misericordis saluatoris ex eius semine
secūm humana ꝓpagine descendentis
¶ Postremo. ex inductis colligit
aptus: Dicit em corpus sine
spū mortuū est. ita fides sine op
mortua est / secūm exponē phabitā
Dicit ēdā dicā pt. q fides sine tā
titate sit mortua. cm caritas est
forma et vita virtutū / tame sine
dicit sine opibus. siue sine caritate.
redit in idem / cm caritas otiosa
esse nō pt. opat em magna si est
tm signū dilectionis sit exhibitio
opis / Verumtame nō oportet ne
in vita ista possibile est. vt caritas
mdesimenē. sit in actu seu exercitio
actuali. sed oportuno tpe precedit
in actū. opaturqz magna. et si
nō opa exteriora. tm interiora des
deria et feruores studiū. pace.
congratulatione. et elemosina
sequente ad deū. ymo nulla for
ma tam prompte agit vt caritas

Explanacio capituli tercii
Articulus. Quintus

Postqz instruxit nos
scūs aplus. cm neces
saria sint opa virtuosa
ad que multi sint pigri. nūc docet
cm necessariū sit. vicia bannitus

ac leuitatis in docendo ac loquendo
vitare ad que inti sut prom. sicut
ad ceteva que sut excellencie et
glorificationis. ¶ tacz apt /: ¶ Nolite
plures magri fieri fratres mei /
.v. ad cathedra magvalem ad alioz
informacione. ad magisteriu non
inferatis vos ipos. ipoctune. vane.
et inordinate. desiderio ppri como
di aut honoris. et anteaz estis pcep
tores. ¶ Ut em ex plagis luce euangie
qd ipemet euangelio suo primittit. ex
ep'lis pauli. atqz ex actibus patet
aplor. predicantibz seu aplis inti
ad pdicandu nondu ydonei conabat
euangeliu scribe. pdicare. et nome
sibi efficere. quoz etia alig semina
uerut errores. et decepezut sepos
ac alios. affirmando legalia tum
euangelio esse seruanda. per quod
sibi damnacione auxezut / deo sub
ditur: ¶ Scientes. qm maius iudi
cium sumtis / .v. grauiore reprova
cionem et condempnacione a xpisto
accipietis / Eoz nazz quos dece
ptus peta. vendicabit in vos.
De talibus. pina ad thimoth p.o
habet. ¶ Quida aberrantes conti
sut ad vaniloquiu. volentes esse
legis doctores. no intelligentes
neqz que loquut. neqz de quibus af
firmant / Qeniqz huic iacobi vbo
consonat qd matth. 23.o aut salua
tor. Nolite vocari rabbi. vnus est
em magr vr xps. Nec vocemini
magri. vnus est em magr vester
xps / ¶ Per que ora no phibetur
absolute desiderii magistratus aut
doctoratus aut appellacio inde
supta. sed ne ex vanitate ipter
nomen sublime aut dignitate talia
appetant / ¶ Hi vero referant ad debitu
finem. vt saltz actus pdicandi ac do
cendi. caritatiue. defendendiqz fidem
efficacius expleant. et ipa pdica
cio ac doctrina. salubrius a populo
diligencius audiant. sut lucra. ait
et paulus dicit / ¶ Qz deus dedit
quosda aplos. quosda pphas. quosda
doctores. semp quoqz doctore habuit
gentiu / ¶ et actuu. 13.o legit / Erant
in ecclia antiochie pphete et doctores.
¶ Interea vt sup. 2.di sententiaz thos
ordit. Mortaliu pccatu. qui pdi
cationis actu indigne exercent. no
agendo que docent ff: ¶ In multis em
offendimus omes / .v. no solu vos fres
nondu pfecti in multis estis culpabiles.
sed et nos qui primicias spus sancti
accepimus. frequent venialr peccatu
manuvimus. in cogitatu. verbo. aut
opere. seu omissione / ¶ Ipter qd apt
scriptura. ¶ Iustus septies cadit / ¶ Et
ite salomon contestat. ¶ Non est
homo sup terra qui faciat bonu. et
no peccet / ¶ Sancta quoqz iob loqt
Non iustificat homo coparatus deo /
si voluerit cu deo contendere. no po
terit vnu vide pro mille / ¶ Et
ipha orauit. Delicta quis intelligit
ab occultis meis munda me dne.
¶ Item. Non intres in iudicium cu seruo
tuo dne / ꝛc / Veruntame p istis
venialibus ex humana fragilitate
manantibus. viri heroici et pfecti
cotidie satisfaciut plene / et vita
hor. in caritatis feruore. ceteriqz
virtutibus. domis et fructibus pfi
ciunt valde. corda sua ad deu sepi
sime eleuando. orando. meditando.

Epla tīa
beati

penitendo. confitendo. corpus suū
mltiplicat castigando. dnica pas-
sionem frequent ac cordialiter
reuoluendo. deū laudando. sepos
ꝓfundisse. diuersis ꝙ modis humi-
liando. attrisando. despiciendo. cor-
reptiones ꝙt conuertiones m vita
hac libent suscipiendo. In quibus
oībus nosipos cotidie exerceam9 /
: Di quis m verbo nō offendit / ↄ
nō peccauit. mordmate loquendo.
siue tacendo. ita. q9 nec protulit
nō loquendū. nec siluit ꝓferenda.
vt nec de mō stricto silentio mō-
ueat penitere. illud vsqꝫ vq̄ di-
cendo. Ve m quia tacui. Et illud
m ꝑb. Cum tacui inueterauerunt
ossa mea / Nec ꝙ de illicita locutōe
habeat dolere. Et illud iob. 39°.
ꝓferre. Semel locutus sū / vnū
locturus sū ꝙd vltra nō dixissem.
et alterū. quibus vltra nō addam /
: Dic ꝓfectus est vir / Non q9 m
enūciatione prolationis verbi illicati.
seu tacituritate verbi ꝓferendi.
essentialiter consistat ꝓfectio hois.
alioqm totaliter mūti essent ꝓfecti /
Sed qua nō excessisse m verbo. sig9
est magne custodie cordis. magne
sapie mentis. magne ꝓfectionis
interioris / Siquidem ea que fiunt
m vore. sunt earꝫ que fiūt m ala
conceptionū. affectionūꝫ note /
Idcirco lingua ꝓfecte reprimē
signū ac opus est sancte affectionis
ac tyrannidis illusionis mentalis.
et supra vires humanas. Ꝓter ꝙd
Proverbiorꝫ. 16°. scribitur. Hominis
est aīam ꝓparare. et dni gubnare
lingua. Ecclesiastici quoꝫ. 5°. dicit

Beatus vir qui nō est lapsus m verbo
ex ore suo. Et denuo aut scriptum
Quis est homo qui nō est lapsus
ex lingua sua / : Potest etiā freno
circūducere tota corpus. ↄ vir
ꝓfectus. qui nō offendit m verbo.
potest totū corpus domare et cetera
membra sua. que facilius reprimit
qm lingua coprimere. Quia qui
potest qd maius est. potest et id
quod minus est / Hoc fiat q9 ipse
illud apte ad tonos vq̄. Nō regnet
peccatū m vro mortali corpore.
Neꝫ exhibeatis membra vra arma
iniquitatis peccato / sed arma iustic̄
deo. Et qui exteriores sensus suos
custodit ne peccet per eos / quēad
modū ecclia. 22°. orat vir sapiens
Dne pater. et dnator vite mee.
extollentia oculoꝝ meoꝝ ne derelin-
quas michi. et omē desiderū prauū
auerte a me / auser a me ventre
concupiscentias. ꝓt custodire et
sua miteriora / Hinc orauit ꝑ̄ta
Confige timore tuo carnes meas.
Item / Auerte oculos meos ne videāt
vanitate / Unde freno. quo totū
circumducit corpus. atꝫ ad dei ser-
uitutem mouetur m ꝓfectus. est
amor diuinus. seu timor filialis
In sapientibus. timor seruilis. et
aliqualit initialis / In ꝓficientibus.
timor initialis. ad filialem timore
appropinquans. / Docuit ty studiosus
est asserbendū virtutibus. vtpote
castitati. equitati ac latrie. et
Consequent aptis verbis modis
refrenatione lingue ꝓsuadet ac
docet / : Di autem equoꝝ frena
m ora mittim9 ad consentiendū

nobis. ℣. qua equis ponim9 frena
in ore. vt dirigam9 eos quo volum9.
: ℟ Et ome corpus illoz circuferim9
¶ dest totu corpus equoz: freno hmt
mdi ad libitu mouem9; subiugali
multo plus debemus. ppria ore clau
stra firenare. lingua cohercere. labia
moderari. ad consentiendu deo ac
ration; qua vt salomo ait. ℣ Qui
moderat labia sua prudentissim9
est. ℟ et ipha testat. ℣ Dixi custodia
vias meas. vt no delinqua in lin
gua mea. ℟ Posui ori meo custodia.
: ℟ Et ecce. naues cu magne sint.
et a ventis validis rimentur. ¶ dest
m anteriora ipellant. : nichilo
minus regunt tamen a modico gubna
culo. vt ipetus dirigentis volun
tat. ℣. a gubnatore nauigij diri
gunt. p gubnaculu sua quo vult
: ℟ Ita et lingua. modicu quide membz
est. ℣. m substancia parvu.
¶ ptera tm pte est nobis si ea non
coartem9 ac magnas cupiscen
m9 per vanam mdustria naues
¶ est quoq periculosu. idcirco sub
ungit. : ℟ Et magna exaltat. ℣.
verba iactancie profert. lites
concitat. et multa pdunt pernicia
nisi cohibeat. ℟ Ignis ecce. 2o. dicit
¶ diabolus est. qui protinus est ad
loquendu. ℟ Et venenu aspidu. 28o.
habet. ¶ Susurro et bilingue
maledictus. multos em turbauit
pacem habentes. ¶ Salomon quoq
os inquit fatuoz ebullit stulticia
: ℟ Ecce quantus. ℣ qm parvus;

: ignis qm magna silua incendit.
¶ qq valde magna. ¶ Nam ignis nunq
dicit sufficiat. et mo elementa sume
artium9 est. et formalis. forma sua
m alia clarior mtroducens: ℟ Et
lingua ignis est. ℣ silua iniq. ¶ Qm
sicut ignis combuit ligna siluarum.
sic lingua inordinate superflua vacose
loquendo. actus virtutu mortificat.
et animam diversis exponit flagicijs
¶ pter qd pverbioz. 21o. inducitur
¶ Dicit orbis patens. et absq muroz
ambitu. ita vir qui no pt in loquendo cohibere
spm suu. ¶ Hmt aut apls. Convitia pur
mores bonos. colloquia mala. ¶ In
ecclo quoq legit. ¶ Spectio oris
illius. qui scalpz multis dicit verbi.
¶ flagellatio est. ; ¶ Mustrat iniqui
tatis lingua. ℣ p lingua et eius
loquacitate ac custodia. : constituit
m membris nris. ¶ Nam omnia pcta
ex irrefrenatione lingue nascunt.
tu et ex verbis inordinate pvolatis
hereses mouent. detractiones.
ecia. maledicta. contenciones. cauilla
tiones. et quicquid iniquitatis est.
ex lingue custodia nascuntur.
¶ Idcirco pverbioz. 13o. legitur. Qui
custodit os suu. custodit aiam sua.
Qui aute inconsideratus est ad
loquendu. mala sentiet. ¶ Porro
iniquitas dicit. m membris ostitui
mentu exercet. per ea. ¶ Idco sequit.
: ¶ Que maculat totu corpus.
Quia m illud vitia cordis redun
dant. carnalia quoq pcta. que
ex vitijs lingue. ex verbis pravitijs

: ℟ gubnaculu vacionis est divigendi
nec detinet in verba illicita hmoi
subditum. ¶ Ita et lingua

Epla tão. ta
beati

ex mulier. alloquio oriunt. diverte
mquinant corpus et eubmgname
ta vocant. qm teste apło. qui for
nicat in ppriu corpus peccat / :
: Et inflāmat rotam nativitatis
nre / x totu vite nre curriculu. in
cessabile qz decursu. ab infanta usq
ad decrepita senectute, qz p dcs
etates. imo per singulos dies.
ad inordinate loquendu inficiat
inflamam. et viros lingue spūs
talis deworum. Juxe illud iob.
Etaa si loquutus fuerit homo deo
rabitur / Hinc aut scriptura. os
qd mentitur occidit aiaz / Hego
instrumentalit faciat lingua male
nota ab aia et ab hoie ipo /
Lingua mgna / ; inflamata a
iehenna / x dyabolo habitatore
et ciue inferni / Siaut em p tra
designant habitantes in ea. et
p ciuitate ciues. atqz p telu angeli.
sic per iehenna dyaboli / Dyabol
qz. dicit lingua inflamare rqrit
ad verba vitiosa mutat hoiem /
Hor loco scribit vcn. bus beda /
Dyaboli vbiaqz volitent in aere
aut in terris uel sub terris pa
tent. aut detineant. sicut sp
solu fernnt tormenta flāmaz. istar
febricitantis. qui et si in lectis
ponat ebureis ardore, et frigus
inviti sibi languentis. vitare no
potest / Sic demones. suauis
in templis colant. auratis. aut
p aeria discurrat. igne sp ardent
iehenali. atqz ex penis suis tamo
niti. fumite vicinoz / horibus suggerit
Contra sta dei ciuitatis nocia ihēm
puta ethnia milituns / de celo des
cendere dicit. qm quicquid meriti
ali et celeste in terra gerim9. hoc
munere celesti accepim9 / Domi
ostendit. qz difficile sit linguam
domare / Omis em nata bestiaz
et volucru. et serpentu. etia ceteroz
brutoz domant. et domita sunt
a natura humana / x p humanas
vacuoms industria aliquo modo
possut domari / Estiz distribu.
ista atromoda. et pro generibz
singulorz. no pro singulis generu /
suo mo intelligenda / Ner dubiu
quin virtute dina. p gram xpi
fideiqz virtute. ista copiosius ac
frequentius sint facta. quēadmod
Lucc decimo apt discipulis suis sal
uator / Ecce dedi vobis potestatem
calcandi sup serpentes et scorpio
nes / Un in ps Sup aspidē
et basiliscu ambulabis ꝛc /
Demqz maxia bestia elephantis
humana ceruix domat et insor
matur industria. ut et regum
adoret / Ait demu hic beda /
Legim9 in plinio. unanimissimam
aspidem in egipto. a quodā pave
familias domita. que de taberna
sua cotidie exiens. a mensa illius
sua accepit annona / Legimus
ite serpente comite martellino
mansuefacta typsydem. ab india
anastasio principi missam / Ite
et leo. benefica exhibitione domat

Vult g̃ apl's p hoc uerba mſinuat
q̃ prauor hom lingua. beſtijs
extat ferocior. auibus leuior. ſer
pentibus venenoſior. Feris nacq̃
aſſimilant. de quibus fert m pb̃
Examuerit uel gladu linguas
ſuas. Volutribus. de quib̃ pb̃
Poſuerut m telu os ſuu. Serpe
tibus. de quibq̃ idem. Venenu
aſpidu ſub labijs eoru /: Lingua
aute nullo nullus hoim domare
poteſt / Ad duplicat pt intelli
gi / Primo q̃ nullus hoim ꝑpria
pt coꝑſcere lingua. quin uenialit
venialit peccet per ea / Sz cotidie
obuti poteſt. q̃ cu petim ſit volu
tariu / ſi possibile eſt lingua do
mare? Indomanitas lingue no evic
tat culpabilis / Ad hoc duplex pt
dari reſponſio / Primo. q̃ nullus
hoim dicit lingua poſſe domare.
no ꝑpt oimodam ipossibilitatem
ſi difficultate pregrandem. Iux
q̃ modu. dns m euang. ait. qui
buſda / Vpocrite. quo poteſtis
Loqui bona cu ſitis mali?
Et the. 13. dicit / Si ethiops
pt mutare pellem ſua. et pardus
varietates ſuas. et vos poteritis
benefacere qui diciceritis malu.
& aſſuefacti ſitis m malis / 2a
uiſio eſt. quia et ſi ſingule oriis
culpe queant vitari. no tame
forſitan omes / Secundu ex
poſitio huius eſt. q̃ nullus. ex
ſapientia. pt lingua prauor
domare / q̃ et ſi ad hora coꝑſ
cant a verbis illicitis. tamen
occaſione. oportunitateq̃ data.
exterent loquendo. Sed et homi
contra ꝓpoſitu vigiliam. ex fragi
litate peccant m verbis. ꝓpter qd
ecclī 19. ſcriptu eſt / Beatus q̃ labit
lingua ſua. ſed no ex alio / Hinc
quida gentiliu ſapientiu dixit /
Quotiens inter homines fui. minor
homo redij. Ex quibus conſtat
quanta vitanda ſint. mordinata
mbritia. et no neceſſaria colloqa.
ei. qui cupit vere proficere. et
deo m ſanctitate ac iuſticia de
ſeruire /: Inquietu malu /. x
Lingua. eſt membru / no mortq̃ ſub
ſtantialit. ſed ex abuſione ꝑpria.
malu atq̃ culpabile. inquietans
mente prauc loquentis ac alios /
mitte eis ꝑturbationes et inquie
tudines. ex vicijs lingue naſcit.
nec quete mentis habet m deo
qui lingua ſua no reprimit / hinc
lingua in lubrico poſita dicit /
Et eccl'i. 28. aſſerit. / Lingua
tercia multos comouit. et diſpſit
illos degente m gente. Aptius
quoq̃ ad thimoth / Lingua inuti
lem loquor vt caueat ſcriptu /
; ꝓplena veneno mortifero. x
vebus infectiuis mortalibusq̃
ꝑpetratis. vt pote. detractorijs.
diſcordie ſeminatiuis. cotumelioſis.
et pungitiuis. niſi efficaciter
expurgat / cuius mortale
ꝑpetratu formalit ſit m anima
m qua eſt auerſio mentis a deo. /

Epla tñ tra beati

In lingua vero sut ista quasi instrumento et causa / Verba at vocalia. subiecte esse in aeve cognoscunt. Juxta hui sensu. thē. nono habet. Cogitta vicine vanū lingua eorū. Qui ēm detractoria. lasciua. prohibita q verba effat / nō solū sepim. sed audientes quoq si consentiant. spiritalit trucidare censetur / Hinc mlti sepos. male loquendo occidut / put ecclī. 28°. ostenditu est / Multi mteriert in ore gla dij. sed nō sic. sicut qui mteriert per lingua sua / Consequet ostendit. qualit lingua sit plena veneno mortifero / : In pa / .x per lingue locutione / : bndiam9 / idest laudam9 : deū patre / pter bonitate et bnficia ei9 / : et in pa maledicim9 / homes qui ad ymagine et silitudine dei facti sut / Per quod venenata habe lingua pbamur / q per tale maledictione. m pnīs. pximas occidim9 animas et eaq aias alioq - spitu in nob est / Quicunde hmō quibus male dicim9. vanitatis. iur. detractionis. contra nos occasione pstamus. Proximis quoq maledicendo. deū offendim9. Primo qm contra eius pceptū hoc agim9 / 2° q iniuria tio ymaginis redundat in eū. cuius existit ymago / : Ex ipo ore pce dit benedictio / dei / : et maledictio proximi ; Non oportet fices mei hec ita fieri / Minus dul et maius significat / Ut sit sensus Ista lingue peccata prorsus illicita sut. utpote. mala homi ita misce deo subdit / Numquid fons de eode foramine. emanat dulce et amara aqua. Non utiq. nisi fons corru patur / : Numquid pt fices mei / Esse qm dulcis. qm amorose. q huiuster loquit in tota epla sua sctus iste aptus. qm vbertim subditos suos nouit fices / : Numquid / itaq pt / o fices mei : Fratres tuas facere . x arbor ficoz seu ficuis. pducē vuas / : aut vites pducere ficus / Nequaq : Sic neq salsa / aqua : dulcem pt facē aquam / Conformiter contra iactione est et contra legem diuina. ut eade lingua. verba bona et mala. vba maledictionis. et verba benedictionis pmittet. cū lingua sit diuinitus mstituta et data ad vsū laudabile. ad verba virtutū / Verutame vtiasim ex zelo iustitie. et debita atq legitima auctē. vni sancti et prelati legunt tñ grauissimis maledixisse. no appetitu ulcionis. aut liuore vindictus / quēadmodu p2mtens aplos dixit ad symoniacū. Pecunia tua sit tecū in pditione / Denīq. verbis hui sacerdotis consonat qd matth vi° loquit xps. Numquid colligut de spinis vuas. aut de tribulis ficus / Preterea quēadmodu si aqua dulcis et aqua amara. in eode vasculo miscent. dulcis in amaritudinem

ritudine vertit. non amara dulcē efficit. sic benedictio eius qui deū benedicat. a maledictione converti tur. qua proximo maledicat. sic et virtus peccato auferet / deo apte apte. Modicū fermentū tota massam corrumpit / Et versus ei⁹ scripture. Non est speciosa laus in ore peccatoris // Jam audiui mus. qm vehementissime. sūmā iste apte irrefrenatione lingue virtu pevet. qsiata mala dicat de lingua et quāta vitia oriant ex ea. deo custoditi sim⁹ in verbis. premedita tis quid et qualit sit loquedū. vt sīmo noster iuxta doctrinā pauli. semp in gra sale discretionis sit conditus. et dei pro virtute et gra moderandi loquelam in oībus fer uide deprecem. cū ypha dicentes Pone dne custodiā ori meo et ostiu circūstantie labiis meis / Simi lit apt huius de sco virtore. Lingua vanit. qm lingit adulando / mordet detrahendo. offendit mentiendo. ligat et ligari no pt. labilis est et teneri no pt valet. ꝙ labit et fallit / labit vt anguilla. penetrat vt sagitta / tollit amicos multiplicat inimicos. mouet rixas. seminat discordias. Vno ictu pcutit. offendit⁹ plurimos / blanda est et subdola. lata et pata. ad exhauriendā bona. ac mala. misi cendā. // Mors et vita in pte lingue est / Vt quoꝫ sens⁹ ber nardus. Leuis sermo leuit volat sed no leuiter vulnerat / Leuiter transit. ꝙ grauit vrit. leuiter penetrat aiam. ꝙ no leuit cpit deū / Leuiter pficitur. ꝙ no leuit viuitur / facile volat. ideo violat caritate facile / Cui gs. tot vitia parat lingua no refrenata. merito sapiēs ecclī. 22°. exclamat. Quis dabit ori meo custodiā. et sup labia mea signaculū certū. vt no cadā ab ipis et lingua mea me pdat / Hinc sancti patres consultissime statuerūt sacra silencia a religiosis seruari / Et certe religiosi. qui lingua sua refrenāt. silenciūꝫ stricte obſuat / varias euadit tptationes. inquie tudines et ruinas. atꝫ facilius possit valde proficere. Qui aute mentimentes sūt lingue. frequent turbant. et turbant. pertimt. et alios ad pertrandū inducūt. porꝫ deficiūt. qm proficiat vt tenent. // Preterea. qua apte iacobus iam mstruxit nos. quante misipientie sit. lingua no coartare. consequet docet. quid ad veru ptineat sapiete : Quis sapiens / in cognitione dei et contemplationibus diuinor⁹ / : et disciplinatus. v moralibus virtutib⁹ institutus. moribusꝫ compositus. seu debitis obseruanciis exercitat⁹ vel in scripturis bene instructus / : ostendat ex bona conuersatione operā suam / dest virtuose conuer sando. non iamiter se iactando de monstret se opa sancta iuxta quan tcūcte legis doctrina habere. et h⁹ ostendat. virtuoseꝫ viuat / : In mansuetudine sapientie / . v cum mansuetudine ex sapia pcedente opa faciendo. iuxta illud ecclī. 3°. Fili in mansuetudine opa tua pfice. et sup hoīm gloria diligeris / Mansuetudo autē fuit hoīes deo ac pxis

specialiter esse amabilem. Unde in
epta ad demophilu monachum
diuina dominus pteſtatur. Dz
ioseph. moyses et dauid maxime
apud deu gratiam inuenerunt. qm
mansueti fuerunt / Ideo xpistus /
discite inquit a me quia mitis su
et humilis corde / Unde pſa. ait
de deo. Exaltabit mansuetos in
salutem / Et iudith nono habet.
Humiliu et mansuetor tu tibi
placuit depprecatio dne / Denig
sicut ira in sinu stulti. sic mansue
tudo in sinu sapientis requiescit /
et sapia mansuetudine in suis
actibus diuulgat / Itaq nemo se
putet bene sapiente et disciplina
tu. nisi mdiat se reformatu fructu
tu et mitem. diuina pcepta ipplente.
uirtuosu et exemplare / quia dr
ait scriptura. In malivola aiam
non introibit sapia. Atq ut iob
28°. asserit. Ho inuenitur sapia
in terra suauit uiuentiu / i. in
cordibus carnaliu hoim. oblecta
menta carnis querentiu / Propter
qd loquit ysaias. Quis docebit
dnm scientia. et quis intelligere fa
ciet auditu. Ablactatos a lacte
quasi os ab ubere / Et sapies ait
Qui amat uinu et pinguia no
est sapiens / Hec autem de sapia
que est donu. pserti intelligunt /
Hmr et leo papa fatetur / Chris
tiane sapientie altitudo. no in
abundantia uerbi. no in astutia
disputandi. sed in uera humilitate
consistit / Dz si zelum amaru /
Dest indiscretu seu liuorem. et
irrationabile mentis amaritudo
contra uos inuicem / habetis et co
tentiones sunt in cordibus uris. no
lite gloriari / ſz potius flere pp tantos
excessus. quid em gloriaris in malicia
: et mendacez esse aduersus ueritate /
estimando aut asserendo. q tanta pla
cent deo / ut p ea salute consequi
ualeatis / Qui em amaru zelo affe
ctant contra alios et contendunt contem
nunt. solent iustificare semetipos. et
sua ptem insipiente defendere. ipsius
uicios excecati / : Non est iste sapi
entia desursu descendens / i. talis
optimo ac falsa sapia. no datur a
deo. sed error est ab hoste i uentu / ad
actu a demone psuasus / Deo sept.
; sed terrena. i. talia et transito
ria querens / : animalis / i. sensua
les delicias sapiens / ; et diabolica
quia a diabolo inspirata. et q
honoribus et placentis est anxia /
Uel dicit terrena. scdm q ouit
ex concupiscentia oculoz. auditu.
inanitu precedit ex concupiscentia
carnis. diabolica put nascitur
ex superbia uite / De hac sapientia
falsa. per quam homo statuit sibi
finem in diuiciis. delitiis. et hono
ribus mundi. et media sua actute
disponit. ad obtinendu talia septu
est ad tonos ortauo. Prudentia
carnis mors est / Et iuuisus / pu
dentia carnis inimica est deo / legi
em dei no est subiecta / De hys
simul filius loquit themias / dicens
pientes sunt ut faciant mala /
bene aute facere nescierunt / Et ppb
m euang. / Filii huius seculi pru
dentiores filiis lucis in generatione
sua sunt / Unde et baruch 3°

fertur. Sihn agar qui exquirut
prudentia que de terra est. Via
sequentie nescierit /: Ubi em
zelus /. r mdignatio. amaritudo.
seu vanitas /: et contentio. ibi
mconstantia /. r fluctua sordis.
et ogetatio passionu /ptur batio.
auersio. multiplex q confusio. ac
dustractio mentis. Animg em ior
ornatus. sibiipi est grauis /atq
ut asserit ysayas. Impy sut quasi
mare feruens quod quiescere non
pt / Optim g est uir aplm /qui
stabilivi cor. et bntuntb illud
firmare in deo. ne p errores et
vicia dustrahat. Speciale vero
vicia ista. videlicz zelus et contentio
sint mquietudinis causa et aie afflic
tiua. quia putredo ossiu mdicia.
et contentiosius turbat sepm. Ner
solu est ubi mconstantia /: sed et
ome opus prauu /Nō q oia opa
mala sint actualit at mseparabilit
zelo et cotentioi annexa. sed q ex
eis procedē possint ac solent /ymo
cōe diuisa vicia sint eis coniuncta
Porro cotentio ptue dicta. quam
aplus mortalia pcta annumerat.
et de qua nūc loquit iacobus. est
ipugnatio veritatis. cū cōfidentia
clamoris scdm ambrosiu /Contē
dere que est ipugnatio falsitatis
cū moderata acrimonia vocis. ego
tut laudabilis. q si modo excre
dat. erit culpabilis / Contentio
dere. q no est cū intentione ipug
nandi veritate. s dū quisq defen
dit qd sibi verū aut bonū appāet
no ē ptentio cotentio nec mortale
peccatū / Cotentio vero de qua
nūc sermo est in scripturis valde vi
tuperat. Ait em ad thimoth apl̄us
Noli verbis contendere. ad nichil en
vale est. nisi ad subuersionē audiētiu /
Et vursus ad corinth. scribit. Cū
sit inter vos zelus et contentio.
nōne carnales estis. Item quoq
28°. iubet. Abstine tē a lite / Et
iob. 6°. Respondete absq contēn
tione / Est quoq inhonesta et alioq
scandalizatiua. contende /ppter qd
ayt scriptura. Honor est homini.
cū separat sē a contentione /
Postremo contentio ex superbia. aut
vana gloria generatur /ppt qd
salomon ptestatur. Inter superbos
semp sunt iurgia / Utemg g
hec vicia. et dulci tranquitatis affectu
mbicem afficiam. sed et discretu
habeamg zelum iustice absq animi
turbatione /attendam quoq zelo
diuini honoris. et zelu amaru a
corde mo penito repellamg cū ecclī.
21°. dicat. Non est sensus ubi abun
dat amaritudo // Deuteronomio quoq
29. Non sit inter vos radix germi
nans fel et amaritudinē /Hinc
ad hebreos 12°. dicit / Pacem sequi
mini cū omibus. conteplantes
ne qua radix amaritudinis sursū
germinans impediat. et p illa inqui
nent multi / Et rursū ayt aplus
Si invicem mordetis et comeditis.
videte ne ab invicem cōsumamini /
Consequent describit aplus
veba sapiam. illa pcipue que est
prima et primū inter septē dona
spūs sancti / Illa ergo describit
p pprietates et operationes spūs
subdendo /: Que aute desursū est /

Epla cao 5a de beati

sapia / Vt pote sapia spualis supnaturalis. infusa. per qua homo deiformat. deu. p gustu eterni. et bene sentit aut iudicat de eo. p connaturalitate et conformitate affectus ad eu. Videlicz. q ei soli sit finalit adherendu. tanq̃ supmo et incopabili bono. finiq; vltimo / : Primu quide pudici est / idest peccati feditate. turpitudinisq; detestans ac erubescens / Et ita sapia ista facit a malo vetere seu pcto vitare / Nempe per hoc q̃ summe veritatis. ac pme lucis puritate ac pulchritudine conteplat. pauit m mente. casta pudorem. quo homo erubescit se in diuine maiestatis pnaa et aspectu. vilit turpiterq; habere. cogitatione. affectione vbo. actu. aut omissione. petrando / Iste est sapiencialis ac optim pudor. de quo stupta est eni. etc / Est confusio adducens gram et gloriam / Itaq; sapia ista hoiem habere de pcto culpis suis salubrem pudorem. qui ad delectionem pcti. etia quo ad pena no mediocriter offert / Rursus sapia ista dicitur esse pudica. quia ad conteplacoes dei reuerent attendit. no psumptuose. ipudent. aut temerarie ingerens se ad diuinor; et cophensibiliu pscrutatioes / Et demu vituperabilis pudor. quo homo sua pcta fatari. et pro eis corripi ac corrigi erubescit / De quo eni etc / Inducit Est confusio adducens pcm / Et rursus No cofunda ris confitari pcta tua / : Deinde pacifica / .i. tranquillitate seu pace interna ingenue in sapiente. q. p hanc sapiaz quiescat. tranquillat et fruit mens in deo. iuxta illud sapie vbi. Intrans in domu mea coquiescam illa. Non ei habet amaritudine conuersacio illius nec tediu coniunctus ei. sed gaudiu et letcia. Pax quide idem est q̃ gaudiu ipturbatu / Deo ait septuagin Dulcis sapiens suauis est aure siue et ad vnos ortatio habet. Deinde spus vita et pax / Fruat quoq; sapia ista pacifica. q. per eam fideles concordant in bonis. nec per elationem se abinuicem diuidut / quod modu p humana et nalem sapiam sepe contingit. q. in ea inuenitur opinionu diuersitas. nec est tanta in ea certitudo sicut in ista / et parit elationem. hec vero humiliatione spontanea. salomone testante. vbi sapia. ibi humilitas. Est quoq; sapiencia ista : modesta / .i. moderamen seruans in omnibus / cum sapientis sit ordinare sedz pdm. facitq; hoiem circumspectu. no ipetuosu / deo monet apls. In sapia ambulate ad eos qui foris sunt / Vnde et sapie vbi. legit / Est em in illa spus intelligencie. sanctus vnicus et modestus / : Suadibilis / idest docilis ac diuinibilis. qua eadem docilis ac diuinibilis. quia eadem et iuxta phos. Prima pro prudentia extat docilitas / Qui g̃ in suo sensu sui ptinaces. sapiencie sui expres / : Bonis consentiens / .i. rationabilibus verbis prebens assensu / Non em qui verecundat sapiet est pprii iudicii alioz; iudicio imasiue ppenit / Hinc pudens

apl̄oz. mterpacaom. iformacoiz
pauli fuit hustter atqueuit
dpc qd puerbioz. nono assent.
Migue sapiam et diliget te. dote
uistū et festinabit accipe / ppea
ueū salomon loquit. nosis sapi
ens apud temetipm / et ad ho
hos. 12. fertur. Nolite esse prude
tes apud vosmetipos / : Plena
miseicordia et fructibus bonis /
Det em sapia fuit hoiz copas
siuū atq; beneficū alns, qm in tu
etur. q deo sit ppiū misereri ac
subuenire / q etiā oīs homo ex
semso sit fragilis atq; in magno
periculo constituto. Recto condo
let alns ac subuenit eis p posse
ne tanta bitudine ad qua con
diti sut puenient. / : Judicium
sine simulacone / Dest sincere
se habens in iudicando. net vica
sub colore virtutū exercens. quēad
mod̄ qui ex odio. ira aut ipacētia
corripiut pxīos. ex caritate et
zelo iustice se id facē confingetes /
Decreto sapie primo hēt. Spūs
sanctus disciplme effugiet fictū /
Hinc xp̄s edocuit. vt sim̄ simplices
sicut colube. q; ypocrism i euāg.
speraliste reprobat et codepnat /
: Fructus aute iustice in pace
seminat. / Fructus interdū bo
opacōe virtuosa. ex iustica manās.
Et hui⁹ fructus merces ac finis
est vera felicitas. iux illd apli /
Habetis fructū vm in scīficōe
finem vero vitā eternā / Onde
ihūs xp̄s aut saluator discipulis
Posui vos vt eatis et fructū affeat

Johēs quoq; bapta. Omnis ingt arbor
que no facit fructū bonū excidet /
Hic itaq; fructus semat in pace
r excetur ai pace pectoris. sine
qua deo placē nō pt. q; oportet
metem cōcordare cū deo in obss
uātia preceptoz et caritatis. tenoe
cui⁹ effectus est pax. quēadmod̄
scriptū est. Pax multa diligentib⁹
lege tua / Hinc iob. 22. dicitur /
Acquiesce deo et habeto pace. et p
hec habebis fructus optimos / Deiat
itaq; fructq; iustice in pace / : Faci
entibus pace / r ad meritū primaz
cox. vel. faciētibus r a facietib⁹
pace. puta a paciēte. de qbus
dicat. / Beati pacifici qm filii dei
vocabunt. / Demq; unusquisq;
fidē debet pacem. in primis sibi
ipi cū deo, cui sibi p penitenciam
reconciliando. atq; p cōtēplacōez
et dilectionez ac suū in xp̄o figendo
ac tranquillando, Propter qd̄ aut apl̄s
ad romanos ingt. Justificati ex fide
pacem habeamq; ad deū / Et alibi /
Obsecramq; pro xp̄o reconciliamini deo / Sedo debet quilibet
sibi pacem facere et suauē pro
posse cū pximo suo. sicut in euāg.
precipit dns. Vade reconciliare fr̄i
tuo. Et paul⁹. Si fieri pt. qd̄ in
vobis est. cū oībus hoīb⁹ pacem
habete / Demde debem⁹ ex caritate
fidei, pximū mīs pace cauentibus
pace cū deo r hoīb⁹ pcauere. oīaq;
hortando. cōfortando. ac alns viis
Insup fructq; iustice vicissi noīat
eterna felicitas. Iux id sapie 3.
Bonoū labox gloriosus e fructq;

Epla cão. tm beati

¶ Verro operacio vite ptis est semi
nacio respectu future remunera
aoīs dicente apto. Que semi
nauerit homo. hec et metet / Un
ozee decimo legit / Semate vob
in iustícia et metite in ore īmē /
Fruct⁹ semacois fructus. est bti
tudo celestis. Juxta illud apti. Qui
semāt in spū. de spū metet vitam
eternā / Dic igit fructus. qua est
btifica dei fruitio. semāt in pace
dest. qui p opa virtuosa in pace
spūali parta, pmeret ac obti
netur / Vel. Semātur in pace
.r in pacificacione mentis cū deo
in hac vita virtualit contimetur /
atq; ex ea tanqm ex causa merito
ria diuinatur ac condignat in pa
tria / Vla sicut fructy potencialit
ac radicaliter gtinet in semie.
ita pax eternitatis. in pace per
totus. Pax patrie in pace vie.
plena tranquillacio btor in deo.
in tranquillacione inchoata. viator
in eo / Hinc pacī mterne semper
studere debemus. quia in pace
est locus ōipotentis / Non em est
deus dissencionis. sed pacis /

Exposicio capli quarti. Unde bella et lites / Articulo vj^to

h Hoc capto hortatur
aptus. ne inordinati
sint nostri affectus.
et ne ex eis. ad ea que alys nociua
sunt. procedam⁹ / : Unde bella
et lites in vobis / .r ex qua va
dicē oriunt. pugne reales atq;
verbales. quibus vos inuicem
impugnatis / : Nonne ex cupisten
cijs vris / dest. inordinatis. terre
nis. mundanis. et sensualibus affe
ctionibus / : que militat in membris
vris / dest. ministerio membroꝝ
ducūt ad opus iniquū / Dic mi
litant seu dimicant in membris. q.
iuxta concupiscentiaꝝ inclinacēs
ac impetū. membra mouent in actu
quales concupiscencie sint subor
tue in appetitiuis potencijs / Du
mitur ergo nome cupiscencie
hoc loco coīter. pro quouis inordi
nato affectu diuitiaꝝ. delicarū
sue honoꝝ / Hinc ad ēnot vj
hortatur aptus / Quasi exhibuisti
membra vra seruire immundiciae et
iniquitati ad iniquitatē. Ita nūc
exhibete mēbra vra seruire iustitiae
in sanctificacione / Certū est
autem. q; mali effectꝰ. ex pauis
precedant affectibus / et quecūq
culpe in verbis aut factis gsistut.
ex interiori inordinacōe depedet
ac pfluit / Hinc ꝙd pūceps apto
hortat / Obsecro vos abstinere
a carnalibus desideriis q; militant
aduersus aiam / : Concupiscūtia
carnalia et mundana / : et no ha
bitui effectū opis / Precipitat vos
i vana impie voluntatis / qua
voluntas inordinata deliberata re
putat pro ope / Dic mihi cū in
egestate viuant. voluntarie pau
pertatē priuant merede / et ri
dicitis delicatis superbis atq; nau
dampnant. qua terrena abunda
cia. delectacione sensuali. ac
mundana poterint honorem /
Isti sūt miseri in pena seculo et

futuro. quia nec hic nec ibi. ob
tinent que affectant / deo sptu
est / Est dives cu mihil habeat
et est pauper cu in diuitijs multus
sit // : Occiditis / vel corpaliter
alios. vel spualit vos ipos / q
ex inuidia desideriis. quibus homo
in primis spualit necat sepius
interdu corpale homicidiu ozit /
: Et zelatis / & alijs invidetis /
Qd enim quis sibi met cupit. hoc
invidere alijs solet / : Et qd no
potestis adipisci / qd vitiose
appetitis. q mihi consequi neq
unt nec valent adipisci qd
pusillanimis quesit et cupiunt
Denico iob. vto. assert. Deus
consiliu prauoz dissipat / Qui
dissipat cogitationes malignum
malignozu. ne possint iplere
manus eoz qd operant / Un et
ysaye xlmo legit / Dat sentatio
nes secretoz qui no sunt. et consi
liatos in stultu finem adducit /
Istud tm frequenter misericorditer
accidit / quia no expedit prauis
hominibus ultimo qd optant illiate
Denico ozee 2o. dns loquit / Ecce
ego sepiam viam tuam spinis / : Lati
gatis / verbis : bellig eratis / in
opere. contra primos p terrenis /
: et no habetis eam / viz necessaria
vite / : Ppt qd no postulastis / &
Deu pro eis habendis ordinate
atq humilit no rogastis. primo et
principalit exorando p spualib
bus. dei honore ac animar salute
concernentibus / deinde pro corpali
bus sedm q ad spualia necessaria
extant sive accomoda / sedm q x.
m euang. docet / primu inquiens
querite regnu dei. et iustitia eius
et hec omnia adiicient vob / : Petit
et no accipitis / & male dedicate deu
rogatis. idcirco no audit vos / : eo
q male petatis / no obediendo m
pris dei preceptis / Qui em declinat
aure sua ne audiat legem. oro
eius evit execrabit / Spalia q
magis q spualia postulatis /
Un iohis. 16o. aut xps discipulis
adhuc carnalib / Usque modo no
petistis quicq m nomine meo / &
ptinencia ad salute / : Ut m con
cupiscencijs vris consumatis / &
p spalia que petitis no ordinate
ad debitu finem / Videlicet ad mo
deratam et necessariam corpis susten
tacione. q ad superfluitate ac vo
luptate. Ut ea insumatis & minus
vos accipiatis et consumatis in
concupiscencijs vris, viz iuxta
impetu concupiscentie. non sedm
rationis iudicium / Quo contra
paul9 hortat / Quare carnis ne
feceritis in desideriis / Sicq ha
bentes virtu et quibus tegimur
hijs contenti simus / Q iustus ex
fide 2i. / : Attendite ne forte vobis
ne grauent corda vra crapula
et ebrietate. et curis huius vite /
: Adulteri / & mente a deo auerse /
que auersio. spualis fornicatio
est / fugit illud in pre / Qui eligit

Epla cão m
beati

se a te peribut. pdidisti omes q̃
formtant abs te / Et ozee. etc
formtati sut a deo suo / Dñe etq
alia. aut est dei sponsa. aut dya li
adultera / Dei equde sponsa est
que ei fide et caritate cõiungit
Vn ozee 2o effatur Sponsabo te
mi m fide / Talis aia deu spurita
li amore aplectit. atq; ab ipo re
lesti semie. qđ est verbũ dei. ac
lumine ipe fecundat / Dozvo dya
phibetur adultera. q ei puse vo
luntatis nisẽt consensu. Ipius
talis quoq; scipia psecti eterna et
meata sponsa est hois virtuosi /
Iuxp illa sapie .8o / Hanc amaui t
exquisiui. et quesiui eã sponsam
mi assumere. et amator factus su
forme illius / Qui q̃ hãt sponsa
zelmatur. et ei terrena ipomit atq;
carnalia amplexat. verte adulter
vocat / Iudei etiã ad cultu palia
idulteria erant pclinies. sicut
p themia loquit deus. Vnusq;q;
ad vxorem pxim sui hyniebat
/ : Nesciũs. q aliena huj mudi
x amor carnalis et mudialis ior
ornata et sensualis affectio. ad
cõplacendu hoibus. no m deo atq;
ad obtmendu mudi honores. vo
luptates et opes /: Inimica est
deo / x diuine legi contraria ac
: displicens deo. et caritati vepi
nans / ; Quicuq; q̃ voluerit ee
amicꝰ huj seculi / x hoim muda
noz sẽm q̃ tales sut /: Inimicꝰ
dei constituit / x deo comparat q̃
et ab eo auersus. De quo ayt
pphã / Odisti omes qui operant
iniquitate. Vn sapie .xe lectu /
Odio sut deo impius et impietates ei /
Itaq; quicuq; se mudanie coformat
hoibus. et eis cosentit et placẽ
cupit in vebus illicitis. eo ipso
quo talis est. et ita se habet. dei
inimicus efficit / Hoc est qđ pma
ioh̃is 2a docetur / Nolite dilige
mudu neq; ea que in mudo sunt /
quia si quis diligit mudu no est
caritas patris in eo / Vnde loquit
paulus. Nolite conformari huic
seculo. Itemq;. An quero hoibus
placere. Si hoibus placerem
xpi seruus no essem / Hoc est quod
terribiliter ayt pphta. Cum deus
dissipauit ossa eoz qui hoibus
placent. confusi sut qm deus
spreuit eos / Veritame debem
mudanos hoies. spiritali amore
diligere. sicut et inimicos. et orare
pro eis / eisq; in bonis velle
placere eomodo quo ayt aplus
Vnusquisq; proximo suo placeat
in bonu ad edificatiõem. cui math
vo iubeat dns. Sic luceat lux
vra coram hoibus. vt videant
bona facta vra. et glorificent
patrem vrm qui in celis est /:
: An putas quia ianiter scriptura
dicit / x nequaq̃ hoc estimare
debetis. cui verba scripture. verba
sint spõs sancti /: An inanidum
concupiscit spus. qui habitat in
vobis / / Hoc tripliciter potest

mtelligi. Primo de spū sancto sicq; legendū est mterrogatiue et negatiue vt sit sensus. Spūs sanctus cordi vrā tyrannice habitans. neq; concupiscit. v contupiscere vos no fecit ad mvidiam. hoc est. no mouet vos ad mvidendū alicui. cū sacra scriptura vbiq; doceat. spiritū sanctū esse spm pure dilectionis. de quo sapie pmo habetur. benignus est spūs sapie. Et m ps°. Spūs tuus bonus deducet me m terram rectā. Secundo exponitur assertiue de spū hois .v. alia rationali habitante m corpore suo. q ad mvidia prona est et alios mvidet. qd assertat. Sicq; scriptura ista accepit. ex eo q; genes° vim° habet. Desilus et co gitatio cordis huani prona sunt m malū ab adolescentia sua. Tertio exponit. de spū sancto assertiue. et est sensus: Spūs sanctus in vobis p fidem habitans: concupiscit. mouet et concupiscit facit vos: ad mvidiam extirpanda. q; ad h° instigat spūs scs scdm scripturas. vt i vidia eradicem9. Quē hūt modū loquedi fert° m ps°. Ex ore infantiū et lactentiū perfecisti laudē p inimicos tuos. s. destruendos at vexandos. Dī aut queratur. quō in hoc habitauit spūs scs. quos paulo ante vocauit adulteros luxuriosos. cupidos. et male petentes.

Rndendū. q; m uidus quib9 scripsit erāt carnales et spirituales hom ar mali. quēadmodū mē corinth°. q;bus scripsit mē cetera paul9. Nichil vobis deest m vlla gra. Et p9 pauca. No potui vob loqui qi spiritalibus. sz qi carnalibus. Sicq; diuersa ad diuersos sit veserenda. Preterea viri sancti. pua pcepta qi magna m suis subditis vepvehendunt. vt eos magis humiliet exerceat et attendit. Pmadenū exposito hoc verboru ordine videt. q; subiungit; Maiorē at dat gratiā. s. spūs scs q habitat i vob. vtpote spūs scs. qui dat gratiā maiorem qm mundus ut amicicia eius. dat em dona spūalia atq; gratuita; p qd dicit scriptura pūbiorē. s. sedz tuscianem. lxx. m^pretu; Deus superbis resistit. humilibus aute dat gratiam. Sic at lxx tūstulerūt. Ubi ihē9 tūstulit illusores deus deludet mansuetis aute dabit gratiam. Vel sumit ista scriptura ex eo. q; pūbior ig°. habetur. Superbū sequit hm militus. q; videlicet humiliat atq; deiicit a uidre deo. et humilem spū suscipiet gloria. Preterea valde pensandū. q; m verbis istis bte iacobus apls insinuat spm scm esse deū. Cū em de eo dixisset. Maiorē at dat gratiam. mox ad pbandū hoc spm allegat scriptura canonica asserēte. Deus superbis resistit. humilibus at dat gratiā.

p.1

Epla tāo tm beati

Quae probatio no valeret. nisi illa aucte allegata intelliget spūs scūs. seu trinitas deus. et per consequens. quelibz diuina eterna meranda. adorandi psona

Sed cu deus oem uiaosi detestetur. dapnet ac puniat. cur specialiu supbis resistē phibet. Et ridendū. qz qz supbi speret se extollūt. segz deo opponūt. et qd deo debetur. videlz gloria et honore. sibi usurpent. Et qua supbia oim uiaoz regina et mater est. adeo deus eis specialiu fertur resistere. eos deicere. humiliare. coprimere. Et hō sibi ppriū esse testat. iob. xl°. loquēs ad iob. Si habes brachiū sicut deus. et sibi vocē tonas. disperge supbos in furore tuo. et respices oem arrogantē humilia. Respice cunctos supbos et confunde eos. Et contere ipos in loco suo. Abscon de eos in pulvere simul. et faces eoz demerge in fouea. et ego cōfitebor q̄ saluare te possit dextra tua. Absit g° a nob oīs elatio que tum odibilis est deo. et cui resistit ompē. Ne cōueniat alicui mīm illud iob. xv°. Quid tumet contra deū spūs tuus. Nec illud. Tetenerunt ipios aduersi deū erecto collo. Vnde. Humilibus deus dat gratiam. qua et pcatoribus seipos ex corde actu sentibus ac deo subiacentibus veniamqz petentibz de pcta dimittit. et gratiā carismata largitur. ut patet in publicano. Superbis vero. in cunctis in existentib). dat gratiā augmenti. et quanto se deo profundius subdut. humiliusq; substernut. ac supplicent. tanto gratie opulentioribus carismatibus pfundit.

Semp igit simus viles ac defertuosi in ppriis oculis. et cora altissimo in oī timore ac humilitate iugiter ambulemus.

Subdita igit estote deo. per veram et pfundā humilitatem. ac dīnoz pceptoz exercitioz. Quēadmodū em. quicquid habem et sum). a deo accepim). sic totū ei subtrahere. et eius obsequio mancipare debemus. Hic et pēta hortat. Subditus esto dño et ora eū. Si quidē. quis vestitur ei. et habuit pacem. Resistite ar dyabolo. Idest. eius suggestionib) non consentiendo. q̄ eas despiciendo. Deniqz dyabolo debem) resistere. Primo spem mam in dei adiutoriū collocando. nichil de ppriis viribz psumendo. Et nosipos in oībus humiliando. et ppria infirmitate. defertuositatem. vacuitate. humilitate. vilitate. cognoscendo. Diuine pietatis subsidiū. iugit invocando. Et dīnam passionē corde alter ac frequent ēmittendo. Et q̄uor nouissima diligenti atq; assidue aspiciendo. Sexto. tanto fervencius ei ministrando extricis virtuosis.

quarto atrius dyabolicis ipug-
nam temptacionibus / Sūt et
alij modi resistendi qz plures /
Debem9 quide vite ppendere. quatis
periculis sim9 expositi. quantis
laqueis circūdati. quata atrocita-
te. mbidencia. mfatigabilitate
a demonibus ipugnem. / Ducta
felicitate nos pruriare. ad quata
miseria nos ptrahere conentur /
Ex quoz em viuaci cōsidera. de
debem9 esse semp sollicti. custoditi.
timorati. ac fortiter tanq; dei
milites. contra actem victorem
ac demonū plurimes. ad teste
apło. Non coronet. nisi qui legitime
certauerit /: Et fugiet a vob. /
Videns vos sibi tam viriliter ac
pseuerante resistere / Quū em
modis ptactis resistit dyabolo.
sius resistentes tam virtuosis ac
fortibus. ineffabiliter illū tam cōtu
mace ac pueru afflixit. mcedit.
exagitat, ideo fugit / ¶ Quoda
quevi pt. an postmodū ad tēp
tandū eidem hoīem vedeat, Et
videt9 q nō. qz cōr dicat9 q dya
bolus ab aliquo victus. nuq̄m
redeat ad tentandū eūdē. saltē de
eodem pcto, Ad hanc qstionem
thōs respondet m pma pte sume
sue dicendo. Aliqui dicit. q demo
semel victus ab aliquo. nuq̄ de
cetero tēptet. ner illū ner alium.
ner de eodem pcto neq; de alio.
Sz huic nō consonat qd matth
12o. de dyabolo scriptū est, Rever-
tar m domū meā vnde exiui. Alij
dicit. q dyabolus supatus possit
tēptare aliū sed nō eundē. qđ pba
bilius dicit9. si tm intelligat9 qñtū
ad certū temp9. qz de hac xpo
luce &c. habet9. Consūmata oī
tēptacōne dyabolus cessit ab eo
ad temp9; Qz autē ad tps a
tēptacione desistit. congruit dine
clemencie. que m hoc mstrumtū
descendit huāne. ne nimiū infestet /
Congruit quoq; demonis astucie.
quia sūm ambrosiū sup lucrum
demon formidat mstare. qz for
midat succūbere, Hec est sēn thoe
vnsio / Dozo q dyabolus ab
aliquo victus vedeat ad tēptād
eūdē de eodē pcto. videt9 mlti
plicat9 posse probari. Primo quia
iob primo habet9. q dyabolus a scō iob.
m prima ipugnacōe deictus est,
ita q dyabolus nequit eū ad ipa
cencia. aut maledictionē dei. seu
verboz excessū. mducere, Deinde
iob 2o habet9. q sathan semel
sic victus 2o tēptauit sed sanctū
iob acrius / Rursusq; victus. tēp
tauit eū p sua vxorem. Deinde
p amicos. et alios. et oēs iste tēp
tationes. ad idem pcm tendebat /
Ad idem possit adduci qđ simēt9
athanasius scribit. de bto antho-
nio. qualit9 sepe a demonib9 vexatus
est. et sp prualuit. et sanctus inuit9
in illa legenda. q btus ab eisde /
Silr refert bts ihoīm de scō
hylarione. Multa quoq; filia de

Epl'a cmo
mica beati

alys ſcis legit. Preterea ſanctus
gregorius dicit in omelia. q̃ duo
cont̃ duos bellū mouet. Vnus
mitans vt iniurias infecat. alius
vt iniuriatus cōtumelias reddat.
que diu in p̃mo conflictu ſuparare
nequit. interim ab aperto etiamnc
ceſſans. poſt modicū redit. et illum
eundē acrius q̃m ante impugnat
etiā de eode pcto. puta de ipatia
et vindicta / Caſſiodorus ſ̃z
apt / Bellū graue eſt cont̃ duos. quia
occultū. q̃ cū fortiore. quia
hoſtis inſidie no videnť. aduer
ſarius nec labore deficit. nec vir
tus alicui diſcredit videlicz diuino.
ſ̃z tm altior credit. quito p̃ gratiā
dei rebellatus fuit fortius.

Poſtremo credit. q̃ ſicut vnq̃
quiſq̃ habz angelū bonū q̃ ſui
cuſtodia in tota hac vita. ita
et angelū malū pro ſua exerci
tatione et proba. qui durante hac
vita. quatitercūq̃ vincat nō rece
dit in toto / Istud q̃. Verus veor
deuco poſt vna victoria no ſim ſ̃
ſecurꝰ. ſed ad acriorē conflictum
accingi / Illicita em. et vt
alia habet translatio. tēptatio.
eſt vita hoīs ſup terrā / Propter
q̃d loquit augustinꝰ. Perſeuera
vſq̃ in fine. q̃ tēptatio p̃ſeuerat
vſq̃ in fine / : Appropinquate
deo. et approximquabit vobis.
Hunc ſile eſt. q̃d zacharie p̃mo
loquit deus. Conuertimini ad me
et conuertar ad vos / Ex quibꝰ
ſequi videť. q̃ gra dei infit hoibꝰ
ex eorū p̃cuio merito / p̃mo tpuſſ
merendi ſit a libero arbitrio.
et nō a deo. cui ſ̃m rationis vꝰ dicat
ſaluator. Nemo pt venire ad me
niſi pater meus traxerit eū / et
alibi. Sine me nichil potestis
facere. Actꝰ apſtus. Quid habes
q̃d no accepiſti / Ad iſtud thōs.
petrus de thavento. richardus
de media villa et alii dicūt / q̃
ſicut deus cōi influxu. omnia
conuertit ad ſe tanq̃m ad finem
vltimatū. ſic̃m eſſe eorū naturale /
ſic rationale tractatum conuertit
ad ſe ſpeciali influxu. tanq̃ ad
finē ſupnaturalē. nec iſte influxꝰ
eſt aliqua gra habitualis ſ̃z diuina
motio et inſtinctus qui ad dona
gre mouet hoīem. atq̃ ad meri
torium hoīs / Et cibus offert
atq̃ vicissim influitur / Iſte iſtis
cui quidā conſentiūt. et p̃ hoc
ad gram habitualem de con
gruo diſponūť. quibꝰ gra mox
conferitur / Et de iſta diſ
poſitione pt intelligi verbum
iſtud apli, vt ſit ſenſus / Appro
pinquate deo / ad eius gram
vos aptando. et eius inſtinctui
atq̃eſcendo / Aliqui vō huic
inſtinctui reſiſtūt / Nichilo ſ̃
diſpoſitionē iſtā de congruo
predit diuus inſtinctus vt patuit
deoq̃ p̃mittitur merito ſimplr
eſt a deo p̃ſcitum. ſed aduertendum
q̃ verba hec diuſtr pſint exponi /

Primo quatu ad eos qui nondum in caritate et gra sut. qui adeo auersi sut et elongant ab eo dissimilitudine culpe. ideo dicit eis, Appropinquate deo. penitendo. confitendo. satisfaciendo. sicut ꝙd in vob est faciendo. et appropinquabit vobis. Ex gr̃a se applicabit se vob. dona gr̃ie infundendo. Secundo pt exponi de exulibus in caritate et gra. qui licet a deo no distant dissimilitudine culpe saltē mortal. distant tñ ab eo minoratione pfectionis ad qua in hac vita ptingi valet. Ideo dicit eis vt deo appinquent. et sibi fiant. eū ardentius diligendo. cotidie pficiendo. et ei se omi hora intimius siue deuocius iungendo. Veritatē. ppinquatio siue conuersio vtrusq; fit ex preuio quoda dei mistrio ac munere. Ad qd insinuandū tremorū vltū scriptū est. Convertere nos deus a te. et cōuertem. Et iuxta ihemiam xi. libri sui ca. loquit. Convertere me deus et convertar. qz tu es deus meus. Postqm enim convertisti me. egi penitentia. et postqm ostendisti mihi femur meum. Justus sic deo appropinquantibus. deus appropinquat. per gr̃e incrementa. et eis se clarius ondendo atq; intimius iungendo p sapie donū. et caritatis augmentū. diuinoq; gustu et itemore replendo

Interea deus. qui ihe xxiii. gr̃atat. Numquid nō celū et terrā ego repleo. distat a creatura rationali nō loco sed pfectione et culpa. distat ab eo illa. Propterea prīb xv. fert. Longe est deus ab impijs et ihemias ait. Longe dns apparuit mihi. Dicit autē de similitudine seu defectu pfectionis sit sermo. certū. qz dis creatura distat in infinitū a creatore. qui ysaye xl. sanctitat. Cui me silez fecistis et adequastis dicit sanctus. A cuius cotemplacione in tantū deficimus vt iob 36. dicat. Unusquisq; intuetur eū procul. Emundate o peccatores manus. Per manus que est organū organoz. potest et operatio designat. Manus q. d. opera nra mundare debemus. vt ex sincera intentione procedat nec vicijs misceant. nec illis psalm. primo nob conueniat. Manus vre sanguine plene sut. Sed qd fecit in pb. innocens manibus et mundo corde. hic accipiet benedictionē a dño. Unde et iob. 22. habet. Saluabit innocentē. saluabitur autē munditia manuū suarū. Et puritate corda vra. per penitentia. ab omi simulatione duplicitate. puersitate. reteritq; peccatis. Qui duplices aīo sunt. aut estis. De hac duplicitate dictū est copiose iam ante. sup illud Vir duplex aīo. inconstans est in oibus vijs suis. et cetera

Expl cõm beati

Hec depuracio cordis est maxie appetenda. siquidem. Beati mūdo corde qm deū videbunt. Atq; ut ꝓuerbioꝝ 22°. monuit. Qui dilexit munditiā cordis. habet amicū regem. Illu vtiq; regem. qui malachie primo testatur. Rex magnus ego sū. Hanc itaq; hui⁹ hmōi mundicie cordis appetibilē loquit̄ ysayas. Hic est cōs ficus vt auferatur iniquitas. Nā maxie verū est. qui mistarū ablatio. cernitur. et ꝑ ihesum mundat sme qua sieri nequit. Miseri estote. Duplex est miseria. vna culpe. de qua ꝓphe 1°. legit. Iustitia eleuat gentē. miseros facit ꝑpl̄os peccatū. Alia est miseria pene. de qua ayt ꝓpha. Comisus sū i erūpna mea dū configit̄ spina. Et aptius. Infelix ego homo qus me liberabit de corpore mortis huius. Vnde sanct⁹ bernardus aut de xpo. Misericordie dñs multe. sed et miserie dñs multe. De vtriusq; vero miserijs. verificetur illud iob. 14°. Homo natus de muliere brevi viuēs tempe repletur multis miserijs.

Hortatur ꝙ° apte vt miseri simus. miseria pene. corpales afflictiones. tribulationes ropriaq;. famem. sitim. et opa satisfactoria. laboriosa. sponte ac pacien ꝓ cunctis sustinendo excessibus. et ꝓ gra ampliori adipiscenda. qua demeps vitemus ꝓpria atq; vt xp̄o ꝓpter nos passo aliqualit̄ conformem. et futuris euadamus supplicia. Et lugete. ꝓ vobis. ac ꝓximoꝝ peccatis. ꝓ desiderio regni celestis. et ꝑ alijs ꝓpijs causis. Risus vester in luctū. dolor. ꝓ dinatus ex mentis dissolutione et irrationabilibus causis. pueriens. in luctū. salubrem. Conuertere quēadmodū ioēl 2°. dñs monet Conuertimini ad me in toto corde vro. in ieunio et fletu et planctu. Et scindite corda vra. cū naturale. sicut ordinatū. vestib⁹. in merore penitentialem. vt contrarijs tuerent̄. contraria. et per que quis peccauit. per hec puniat et castiget serpm. Est itaq; visus illicitus. de quo luce vi° aut saluator. Ve vobis qui ridetis nunc. quia plorabitis et flebitis. De quo ecclē. 21°. legit. Risus autē stulti. sicut sonitus spinaꝝ. ardentiū sub olla. sic risus stulti. Deinde vero est. cū illi. ꝓbuit. per mentis visū poteris cognoscere stultū. Hinc ecclē. 19°. scriptū est. Amicitia corporis. et visus denotat. et tactus hoīs amicitiam de eo. Quia vix ꝓ hec tria exteriora. conicitur qualis sit homo interius. vtpote est ꝙ° visus inmoderatus. cū ecclē. 21°. dicat. Fatuus in risu exaltat vocem suā. Vir autē sapiēs vix tacite ridebit. Primo secūm sanct⁹ basilius. Risu et oī irrefrenata

letica. nos cohibere debemus.
cu cotidie tot pcta fiant i mudo.
et deus tam graut9 nhonoret
at offendat9. et tot aue et tnalut9
depnent9. et qualiz nm toties
tam enorm9 pcret9. atqz i hac
valle lacrmaz i graui exilio.
varijs qz periculis positi simus. et
ignorem9. an amore digni simus
an odio. et vtrii etnaliter simus
dapnandi / Verutame. est alijs
moderatus et luctus visus. de q9
scriz iob ait. Si quado videba
ad eob. nõ credebant michi, cui
risus ex laudabili ortt causa.
ex gaudio spiritali. ex zelo iust9.
aut causa penitus naturali. vt
ex admiratione. ob qua hominj
naturale at qrui est esse visibile/
Pemqz est gaudiu spirituale et
virtuosu. in actu virtutis con
sistens. de creatore aut creaturis
in deo conceptu. de quo ait apls
Gaudete in dno semp. Et ipha.
Letami in dno. et exultate iusti /
Jacobus vero nr loquit9. de
illicito gaudio. actioni vicioso
annexo. de quo ait scriptura.
Letant9 cu maleferint. et ex
ultant in rebus pessimis /
Cristus quoqz iohis. 16°. mudo
gaudebit / Interea hijs iacobi
verbis consonat. qd eccliasticus
.9°. fert9. Melius est ire ad do
mu luctus. qz ad domu convivij
In illa em finis cunctoz admo
netur hoim. et viuens cogitat
quid futurz sit / Et rursus /
Cor sapientiu vbi tristicia. et cor
stultoz vbi leticia / Hinc salomo
demu ait. Risi reputatu errori.
et gaudio dixi. quid frustra decipe
ris / Humiliami in conspectu dni
.r. coram deo vnusquisqz se deprimat.
defectus suos cognoscat. de
fectus nature et culpe quos habz
in se. intuat9. qm ipsi resistere huiat
deo ppendat / Ex hijs et alijs mlte
rite consideratis. vnusquisqz vili
pendat se valde. et omi tosissioe
correptione. et castigatioe dign9
se arbitret9. easqz equanimit9 pacat9.
/ Et exaltabit vos / In vera pnti
p sublimia gratie dona / et i futuro
p perpuaz glorie munera / deo em
loquent9 xpo / Beati paupes spu /
.r. humles. iuxta vna exponi / qm
ipoz est regnu celoz / Et denuo
Qui se humiliat exaltabit9. / Hinc
etiam .x°. scribit9 / Noli te extollere
in faciendo ope tuo / Et iterum
Sapia humiliati exaltabit caput
ppius. / Nolite detrahere alteruz
fratres / Qui detrahit alteri aut
loquit9. ad hoc sit contra caritate
atqz iustica / et ex suo genere pcm
valde mortale. inteqz omnibus
fuerit sedm doctores / Detracta
naqz m proximu tanto sut gra
uiora. quanto magis notorietu
inferunt ei / Cu qd p detractioez
vnus auferat alteri bonu nome
et ledat eu in fama. faciatqz eu
alijs contemptibilem aut despectu

Epla ctão ta
beati

ideo magis pctrat q3 fur q exte
riorem tollit substãciã. qua bona
fama extat prestantior. unde 1d
ecclis 6to. A. Melius est nome bonu
qm unguenta pciosa. Hinc scrip
tura detractionẽ vehemetissime ar
cepissie phibet reprobat et con
dempnat. Scriptu est ei pbrioz
x°. Labia detrahencia prael sint
a tre. Et eccliastes x°. Si mor
deat serpens in occulto. michi mi
nus eo habet qui detrahit. Sed
et sapie p'mo. Custodite vos a
murmuracõe et a detractione
pcite lingue. qm furto obstaurus
no ibit in vacuu. Demiq3 scrus
clemens ppa martir et doctor
refert. q3 ultissim9 princeps apl'oz
dixit esse tria homicidia genera.
Unu corporale. aliud dixit cẽ odiu.
tertiu detractionẽ. per quã ip
sius detrahit occidit in corde au
dientis detractionẽ. qntu ad esse
bone reputacionis qd in eo hebat.
Hec tenenda de ista matia dicit
thos in scda 2e. Sicut unus duplici
nocet alteri furto. puta aperte.
vt in rapina. et occulte vel furto
et pcussione dolosa. Ita duplicit
nocet unus alteri verbis. p'mo
aptẽ. vt in contumelia. et secrẽ
vt in detractione. que est denigrã
alicui fame per verba occulta.
Dicit aute homo detrahe. no q3
semp de veritate divinat. 3 q3
quantu in se est alterius famam
ex intencione corrumpit et bonu
nomen eius diminuit. Qd fit plu
ribus modis. 1o primo falsu alteri
ponendo. 2o pctm alterius exag
gerando. 3o occultu eius pctm
mozdinate pandendo. 4to du bonu
dicit quis mala intencione esse p
actu. 5to du bona alterius negat
maliciose vel retinet. qn vacuabit
causa exigit ea manifestari.
Insup suspiciones in hoc cadit
cu detractiõe. q occulte malum
dicat de pximo qd vltu frequẽt
pro alio sumitur. ppter q3 differt
qm suspicator intendit proximoz
mutua dilectionẽ corrupe. semi
nando discordias. Idcirco suspicio
est gravius crimẽ qm detractio
q3 amicicia majus est bonu qm
fama. iuxta 1d ecclis 6°. Amico
fideli nulla est cõparacio. Et
sicut rapina est gravior furto.
sic contumelia detractione. Unde
ait ysidorus. Sicut contumelia orit
ex ira. sic detractio ex odio.
Detractio quoq3 inter detrahentes
exterat. ita ut detrahens ppria
vicissitate obtenebrat. metuat
verũ putare qd dicit de alio cum
sit falsu. Demiq3 detractor gra
uissie pectat. q3 no solu occidit pxi
mam. sed et animam audientis qntu
in se est. prebendo ei venenu morti
ferum et consentiendi occasionem.
Si em audiens detractionẽ consen
tiat pectat mortaliter. ut dicit
apls. Nosolu morte digni sunt qui
faciunt mala. 3 etiã q3 consentiunt

facientibus ea / Imo detractor
quatu in se est. illa quoq; cui de
trahit spualiu perimit / qua
si ille ptpiat qualit; detractu sit
oritur ei occasio odiendi detrac
torem et obloquendi eidem. Au
diens ergo detractionem incurrit
detrahente. et vultu auertat si
cogrue pt / q; si couement nō pt
increpet eu aliquo signo videlz
tristem facie ostendendo / Quadr
cem tes N°. legit. P tristicia vultu
corrigit animū delinquentis.
Proverbior quoq; 25°. asserit /
Ventus aquilo dissipat pluuias
et facies tristis lingua detrahentē /
Abhorreamus g°. iugiterq; vitemus
hec vicia maledicta. videlz. bella
contumeliosa. detractoria. susur
ratoria. et pcepta ex eis nascen.
Et ut docet ysidorus. pcurrenti
no obloquam. sed cōpatiam / for
midantes. ne et nos in cadē a filia
uel maiora labamur / Qui em
proximis pcurrentibus mox indig
nant. irascit et detrahit. meret
a deo relinqui. et eadem ac maiora
irridere / : Qui em detrahit fri
aut qui iudicat fratre suū / dest
proxim. Iudicio inordinato. temera
rio. suspicioso. aut usurpato : detra
hit legi / dine. q prohibet detrac
tionem et inordinata iudicia / : Et
iudicat legem / r reprobat eam /
Ille q diverte detrahat legi. aut
reprobet eam. sed qui contra legē
faciendo ita se habet. ac si sentiat
ea esse iniqua. et qi despiciat eam /
Aut em lex dei veteris leuitici. 19°. Non
eris criminator nec susurro in pplo
tuo. Nolite facere iniquū aliq;
in iudicio. in regula. in pondere. in men
sura / : Si aute iudicas legē. non
es factor legis / r ea nō ipleas. eius
preceptis obediendo / : sed iudex / dest /
Ecce iā superiorem te facis legē diuina
ea transgrediendo. et iuxta modū
pcepti iudicando. qd prorsus iniquū
est / pter qd subdit. Unus est ei
legislator et iudex. videlz deus /
qui est supimus dator legis dine
Moyses vero fuit legislator ministe
rialis. Deus aute legem quam
contulit habet iudicare. mitigari
et dispensare in ea. timēs superio
ra / Eiusdem quoq; est legem cōde
re atq; exponere / Unde ysaie 33°.
dicit. Dns iudex noster. dns legif
nost. dns rex noster / Iob quoq; 36°.
Ecce deus excelsus in fortitudine
et nullus ei similis in legislatoribus /
: Qui potest perdere / r iuste
despnare / : et liberare / dest.
misericorditer a pcto purgare
et ad salutē producere. Qui deutō
32°. testat / Ego occidam et ego
viuere faciam / Exodi quoq; 33°.
Miserebor cui voluero. et clemens
ero in quē mihi placuerit / De quo
apl; apls. Cuius vult miseretur
et quē vult indurat / : Tu aūt
quis es. dest. cuius auctoritatis /
: qui iudicas proximū tuū. inordinato
iudicio. Dic et ad rōnos. 12°

loquit paulus. Tu quis es qui
iudicas alienū seruū. suo dño
stat aut cadit / Item. Tu quid
iudicas fratrem tuū. omes em
stabimꝰ ante tribunal xpi / Itaqꝫ
unusquisqꝫ pro se racōne reddet
deo / Non ergo amplius inuicem
iudicemus / Verūtamen ista
nō sūt intelligenda. q̄si nō liceat
prelatis. principibus et iudicib⁹
iudicare subditos suos. nec sic
quasi de hijs que manifeste sunt
mala. nec bono aliquo facere valet.
nō liceat uni cuiqꝫ bene dispositō
iudicare. sed ne de incertis et
dubijs quis ꝓsumat temerarie
iudicare. affirmando seu diffini
endo. aut puniendo. Aliud ēꝫ
est iudicare ꝓsonā. aliud actū /
Dicit ḡo unusquisqꝫ diligens sui
ipius examinator / diiudicator et
castigator / atqꝫ in ꝑmis emendet
sepm. sicqꝫ caritatē. distincte
et timorate. loco et tpe opportuno.
exigentēqꝫ causa. iudicet et corri
piat alium. sdm q̄ h⁹ sibi incubit
aut licet / Qui em in eisdem
aut maioribus culpis est. indignꝰ
est aliū iudicare atqꝫ corripere
de huiusmodi culpis. in quibus ipemet
iacet / Quidā vero pessima
consuetudine sūt infecti. qui alios
iudicare sūt ꝓni. et negligut
semetipos / Consequenter sapien
tissimꝰ iacob⁹ iste. reprehendit
in anteā locutionē nimiā /: Ecce
nunc / x erroremq̄ vrm modo ad
uertite vos. /: qui dicatis hodie aut
crastino ibimꝰ in illā ciuitatē et
faciemꝰ quidem ibi annū / .v. uno
anno stabimꝰ ibi /: aut mercabimur
et lucrū faciemus. .v. vendendo et
emendo lucrabimur /: qui ignorat
quid sit vobis in crastinū / idest
quid vob⁹ crastinū eueniet. et an viuat
p diem / qua nescit diem necis
horam / dicit ꝓphet⁹ Ad⁹ Stphi
est. Ne gloriemini in crastinū. ignoro
tas quid superuentura pariat dies /
: Que em est vita vra. .v. vita
hec turpalis ac fatalis / Et videt
: Vapor est ad modicū parens /
idest fumo seu vapori
brevi horula apparenti. ac ꝓtinꝰ
deficienti / Deo subdit. /: demerſꝰ
externū abitur /. .v. deficiet talis
vapor. seu vita hec prius. que a
natiuitatis exordio est. si cotinuus
atqꝫ celerimꝰ cursus ad mortē
ꝓp qđ stans iob dixit / Parcem⁹ mihi
michi em sūt dies mei / Et rursus /
Dies mei velociꝰ transierūt ꝗz a
texente tela succidit / Dauid quoqꝫ
ꝓmo psalmo⁹ 29. Dies mei q⁹...
umbra sup terrā et nulla est mora /
Et in ꝑs. Homo vanitati similis
factus est. Dies eius sicut umbra
ꝓtereunt / Consequenter docet
apls. sapienter trinovatio ac sobrium
modū loquendi /: Pro eo ut dicat
idest. tam insipiente modū loquēdi
habetis. pro eo. q̄ merito dicere
vel uta supplendū est / Nec ꝓpreo
vos /: pro eo ut dicatis de cetero

Si dns voluerit. et si vixerimꝰ faciemꝰ hoc aut illud. Sic em loquendo memores esse debemus fragilitatis atq; incertitudinis vite presentis / et insinuatis ac suggestis totu vite vsq; cursu. eventu et actu. ab omnipotentia et voluntate dei i dependere / Observemꝰ qꝫ et nos huic salubrem modu loquendi que proh dolor multi non considerat neq; observant. sed ita de futuris sibi et faciendis a se loquunt. quasi certi essent se tam diu virtuosi. vel a peccatis vitam haberent. nec confusione indigerent diuina / nec prouidentie creatura cuncta subessent. Idcirco merentur ipsi de medio et valde sic accidit eis / : Nunc aute exultatis i superbijs vestris / deest in superbis loquacitatibus et verbis presumptuosis / Quia ut prouerbium dicitur / Letatur homo in sententia oris sui / : dies exultatio talis malitia est / deest vitiosa. et male libidinis igne accensa / : Scienti igit bonu facere et non facienti / .i. ei qui scit ad que obligetur quid facere. quid vitare tam debeat / nec tamen iuxta sua peccata laudabiliter conuersanti / : peccatu est illi / deest sua scia est sibi maioris culpe ac pene ostasio et culpabilior. damnabiliorq; constituit / quemodu ait saluator / Seruus qui scit voluntatem dni sui et no facit plagis vapulabit multis / et cui plus donatu est plus requiret ab eo / Hinc viri spiritualiter edocti esse coram altissimo virtuosi. et coram proximis exemplares / ipm gloriosissimo apostolo protestat melius est non cognoscere viam iustitie. qꝫ post agnitione retrorsu reuerti / Circa que verba nisi cu exponenda erit si deus concesserit de horu intellectu verboꝝ tractatus /

Incipit tractatus quinti. Agite nunc nunc diuites Capitulus septimus

Sanctus apostolus iacobus supra hortatus est eos quibus scripsit. ad patientia in aduersis. ad paupertatis amorem ad humilitatem in oribus. et mordinatu ad terrena reprehendit affectu. Nunc idem facit. ondeo talamitatem. ac periculosissimu statu diuitu huius seculi. quoꝝ fallaci prosperitate auctor augetur. quatin fideles pauperes. in sua inopia patientiores existant / Quibusdam equide nondu perfectis. sua aduersitas et paupertas moleste sit. diu iniqꝫ psperitatem videnti. nec vilipendut sed aliquid reputunt / In qꝫ perfectoꝝ persona ait ps tus / Mei aute pene moti sut pedes. pene effusi sut gressus mei. qua zelauit super iniquos pacem peccatoꝝ videns / Unde rursus hortatur Noli emulari in malignantibus ad / Sit ergo apostolus iacobus / : Agite nunc diuites. deest / Vitam corrigite. penitentia agente tu dicat saluator. Nisi penitentiam egeritis. oes simul peribitis / Et paulus / Du tps mꝫ habemus operem bonu ad omes / Quam exponit sic / : Agite nunc diuites / .i. voluptates vitas iniquas iplete vt sic locuta monita q a gtuito intelligenda est sensu / Iuxta qd' apocalipsis voluit scribit. Qui in

Epistola
cnō tn bn

sordibus est. sordescat adhuc. et qui
nocet. noceat adhuc. ¶ Sed ꝓma
exposicio melior reputat. ¶ Cui ei
m gnali dixisset apte. Agite nūc
diuites. mox adiecit quid agē debe
ant. ¶ ploxate ululantes. ⁊ vehe
menter dolete. et ex interiorib⁹ con
tritiōis vehemencia m intimis eiu
latū erūpite. nix illud michee 2°
Sacra planetu qi draconū et luctu
qi struthionū. ¶ In miserijs q adue
nient vobis. ⁊ ex cōsideracione atq;
formidie metuendi iudicij dei. etna
liū q penarū imminencia vob. misi
nterim dignū penitencie fructum
feceritis. ¶ Deinde subdit horū causa
¶ Diuicie vre. naturales viz blada
vina et cōsilia. ¶ putrefacte sūt.
ex diuturna et anaua retencione.
qm tpe apto nō cōtrastis eas egenis
ꝓut in euāº ꝓcepit xp̄s. ¶ Qd supest
date elemosina. ¶ Ex eade quoq; cā
¶ Vestimenta vra a tineis comesta
sūt. ¶ Aurū et argentū vrū erugi
nauit. ⁊ ex vetustate et cupida res
uatione contraxit erugine. ¶ Vesti
menta aute auri et argenti. ad
artificiales spectant diuicias. ¶ Et
erugo eor similiter et nalu diuicij
putrefactio. ¶ erit in testiom vobis.
¶ Dest. materialit testiom ꝓhibebit
aduersus vos. quia a iudice sūmo
assumet in argumetu et signu vre
cupiditatis ac iuste dāpnacionis.
Qui ei diuicias suas talit retinet.
furtu et rapina. ymo hucusq; et
homicidiū ꝓpetrant. ¶ Qui si ꝓbs
ambrius basiliusq; testantur. Nō
minoris criminis est habenti tollē.
qm cui possis et habeas indigentib⁹
denegare. ¶ Esurienti panis est
qui tu detines. mercē mdumetu
quod iniquis. miseriq; redempcio
pecuia qua abscondis. tuatoriū te
sauas bona invadere. quantū possis
net vis prestare. ¶ Vno ut aut ihēs
eorū qui ex fame aut frigore obiect
moris reus teneris. ¶ Sacre iacob
nō diuicias sed eaq; abusiū et terrena
tate ꝺdēpnat. ¶ Nunc sup i. ꝓ.
Diuicie si affluāt. nolite eis appo
nere. ¶ Non ei dāpnat diuitias p
quas mereri possumus regnū celoꝝ
sz cor appetitū. loquit augustinꝰ
Qui non habet diuicias nō abiat
eas. qui at habet. nō de eis superbiat
Vel dicat ꝓpha. nolite eas habere.
sz nolite eis apponere. Non ei dāpnat
diuicias per quas mereri possumus
regnū celoꝝ. sed cor appositū. qd eas
misericorditer nō expendit. sz auare
recondit. ¶ Vnde quoq; ꝓuerbioꝝ
xj°. dicit. Qui abscondit frumetu
in tpe maledicent. ymdictus aute
sup caput vendentiū. ¶ Et mandu
cabit carnes vras sicut ignis.
¶ Dest. causa erit infernalis macerij
qd corpa vra in inferno post diem
iudicij patientur. ¶ Non q erugo
erit causa diuersa ac meritoria
cōdēnacionis. cū nō sit peccm sz malū
effectus. sz cui pe qua imeritis
aliaūter retinendo diuitias. ex iuste
recondicione eruginācione passe
sūt. meritoria erit causa vre afflic
cionis. ¶ De talib⁹ iudith. 16. septu
est. ¶ Dns omnipotens vindicabit in eos.
in die iudicij visitabit illos. dabit
ignē et vermes in carnes eoꝝ.
vt urantur et sentiant ⁊ sempiternū
¶ Hmc ecclē. Aº sert. ¶ Gaudia vane
sipm tuū. qm vindicta carnis ipm.
ignis et vermis. ⁊ Thesauri
sastis vobis ira in nouissimis diebus.

dest. per tanta auaricia vram
attrimulastis vobis causa co-
piosissima reprobationis et con-
dempnationis. quas in die iudicij
et ultionis sustinebitis eternu
iuxta quę sensu dicit ad romanos 2°
Secm duritia tua et ipenitens
cor tuu. thesaurisas tibi ira in die
ire et revelationis iusti iudicij dei.
Hemple ut ceti. x°. legit. Auaro
nichil est celestius. nichil est in-
quius. qm amare pecuniam. quare
en quis sua habet venale. Decimo
mathi. vj°. aut saluator Nolite
thesaurizare vobis thesauros in
terra vbi erugo et tinea demolit.
Dmr thimotheo scribit apls. Diui
tibus huius scli pape no sublime
sapere. nec sperare in incerto di
uitiarum. sz diuites fieri in opibus
bonis facile. tribue. contente
Consequent. describit aplus
quodda crime enorme qd ex auari
cia oritur. qd est subtractio iuste
mercedis operariorum. : Ecce mer-
ces operariorum vivorum. qui messuerunt
regiones vras. x terrenas certa
agrorum quos in vris regionibus
possidetis deposuerunt. : Que
fraudata est a vobis. x quamer
cedem. illis iuste atq fallaciter
subtraxistis. : clamat. x mercs
hiter. vos accusat et vltione cont
vos expetit. : Et clamor eorum.
videlicet primorum que operarij vris
tenemi. seu clamor operariorum
dolentium et conquerentium de tanta
iniustitia eis facta. : In aures dni
sabaoth introivit. Deest ab ore
tente deo iudicatus est. Talium
em operariorum querela deus ipu
tat esse iustissima. atq iniuria eis
illata iudicat ee grauissima. Dicat
aute dns dns sabaoth. x extitum sue
ompis. quod verbu magnificu appo
suit iacobus. ad prterriendu iniquos
qui ita se habent circa egenos. qi
nus habeant prtorem ac iudice.
cu tm deus omps angelorum exti
tuit dns sit illorum specialis pater.
exauditor. tutor. et ultor scdm illu
m pbs. Tibi derelictus est pau
orphano tu eris adiutor. Denq ut
ex scripturis clarat. quatuor sunt
peta. que ppter eorum enormitatem
diuntur clamare ad deu. Primu est
homicidium. iuxta illud gen. 4°. Vox sanguinis
fris tui clamat ad me de terra.
Secm est oppressio miserabilium psonarum. quemadmodu exodi 3°. loquitur
deus. Clamor filiorum israel venit ad
me. vidiq afflictione eorum. Tertiu
est victu contra naturam. Vnde genesis
xviij°. loquit dns. Clamor sodomorum
et gomorreorum multiplicatus est.
Quartu est defraudatio mercedis
operariorum. vt patet hoc loco. Est
q ptm istud tam grande grauc. vt
ceti. 3°. dicit. Qui effundit sanguinem. et qui fraudem fuat mercenario.
fratres sunt. Dmr scriptura ptm
hoc multiplicat. prohibet. 3°. in exodo
ayt deus p moysen. Non morabit
merces operarii apud te vsq mane.
Et thobie. 4°. habet. Quicq tibi
aliquid operatus fuerit. statim ei mercedem
restitue. et merces operarij tui apud
te omino no remaneant. Dmr scribit
iob ayt. Si aduersus me terra mea
clamat. si fructus eius comedi absq
pecunia. et animam agricole eius
afflixi. pro frumento oriat michi
tribulus. et pro ordeo spina.
Insup ex typalibus afflictionibus solent

Epla cano
nitri beati

orū carnalia vicia. Huia ait aut
valerius. Duces eruit ad libitū
corruit ad illicitū. et dū abun
dat diuicijs. abūdat et carnalibꝫ
vicijs. Idcirco subiūgit: Epulati
estis sup terrā: x deliciate et gulose
vos refecistis: Et in luxurijs
enutristis corda vra: x desiderijs
carnalibus vri cordis. sensitiuo
appetitui cōsentientes. satisfecistis.
incontinenter viuendo. absq; freno
Tales sūt. qui nō solū ex passione
seu infirmitate. sz ex ꝓposito habitu
vicioso viuūt. turpissime. qui et
teste phō. sūt bruto icōparabiles. vli
ores atq; peores. In taliū ꝑsona
ait salomon in ecclesiaste. Non ꝓhi
bui cor meū quin frueret omni vo
luptate. Istis euenit qđ de diuite
epulone in euāg° legit. cui i infer
nali incendio constituto. negata est
vna aque gutta. Et qđ apocalipsis
18° aut iudex celestis. Quantū
glorificauit se. et in deliciis fuit
tantū date illi tormentū et luctū.
Horū carnaliū iam innumerabiles
extant imitatores. quibus luce
vi°. apt saluator. Ve vob diui
tibus. qui habetis consolationem
vrām. Ve vobis qui saturati estis.
Quibus et amos. vi°. loquitur
dnō. Ve qui dormitis in lectis
ebureis. et lasciuitis in stratis
vris. Vnde et jude 2°. asseritur.
Hi sūt in epulis suis cōuiuantes
sine timore semetipsos pascentes.
Quotidiana loquit paul9. Non
in comessationibꝫ et ebrietatibꝫ.
nō in cubilibus et impudicijs
Deinq; contrario ordine premisit
apls. epulati estis. protinusq;
subiunxit. Et in luxurijs enū

tristis cordi vri. qm gula sequi
solet luxuria. placetq; ei īcentiua
dicente theōnimo. Venter estuat
vino. cito spumat in libidinem
Deo teste scriptura. qui amat
vinū et pinguia. nō erit sapiens
sed lasciuus. Et qz iudei ex
suis carnalitatibus et ambitionibꝫ
moti fuerūt ad xpi mvidiam.
deinde ad eius ocisionē. Iux. illd
scripsit 2°. Dixerūt ipi. cur hic
mang iustus. qm contrarijs est
operibus nris. promittit se scīz
dei hz̄. et filiū dei se nominat.
morte turpissima cōdēpnemus
eu. Hinc subdit: In die ocī
sionis. x in die paraschenes
: adduxistis. ad tribunal pylati
: et occidistis. x occidi pmisistis
: iustū. vz xpm. qui est sanctor
sanctorū. qui anthonomastice
iustus vocatur. quia sōm quod
deus est. essentialit sanct et
iustus. alijs vt homo. omnibus
iustior fuit. p concreta sibi
iustitia. qua tota sue humanitatis
capacitas fuit repleta. De quo
actuū vi°. stephanus ait. Iustū
vri occiderūt eos. qui de aduētu
iusti anūciauerūt. nunc vos nūc
proditores et homicidas iustus
Et nō resistit vob. sed ut ysa:
Gz est p̄ dictū. Sicut ouis ad
ocisionē ductus est. et tanq;
agnus coram tondente obmutuit.
Ide iustus xps ante sua passionē
locutus est iohis vi°. Cū exalta
uerit filiū hoīs. tūc sciētis
qz ego sū. Vino sicut ep apls
apl°z ꝓhat. multa turba sa
cerdotū et phariseoz introduxerunt

m xpm. qui tm eius occisionem
spectatus peruasse legunt/
Quidā exponut hunc locū
de iustis cōm. intelligendo p iustū
iustos pluraliter. vt ponatur
singulare pro plurali/ quia in
primitiue ecclie exordio. iusti ab
ipsis passim ad iudicia trahebāt
et absq; sua ueniōne occidebāt.
Iuxta que modū ysaie. lvij°. legit/
Iustus perit et nō est qui recogitet.
et viri misericordie tollūt. et
nō est qui intelligat. ¶ Consequē
apls hortat symone. ad bonorū
cōsolationē/: ¶Patientes ergo
estote fres/ Potest tamē istud ad
ppatos diuites iam conuersos referri
vt sit sensus/ Quā ante conuersiōē
vram ad xpm tot scelera cōmisistis.
ideo quicquid aduersitatis vob nūc
accidit. patientissime ferre debetis.
quia culpe debetur pena. et deus
in vita hac p reprobos purgat
electos/ quēadmodū ysaye dicto
contestatur/ De assur. virga
furoris mei. et baculus ipe est
Iraq; patientes estote/: vsq; ad
aduentū dñi. ⁊ vsq; ad horam
iudicij vri pticulariis. stati post
morte/ vel vniuersalis iudicij. qn
ultra retribuio fiet/ Nam ⁊ sanctis
qui sub ara dei clamabant/ vsq;
quo no vindicas sanguine nrm
de hijs qui habitat sup terram.
Ratum est. vt requiescant ad
tempꝰ adhuc modicū. donec iplete
antur nūs cōseruoꝝ eoꝝ ⁊ fratrū
qui nūdū futi sunt sicut et ipi. vt
apostal' vꝰ habetur/ Insup triuno
exemplo munit eos ad patiam
istā/: Ecce agricola expectat
pciosū fructū terre. patienter
ferens dilatiōē/ donec accipiat tempora
neū/ ⁊ pimi tpis fructū/: et
serotinū. ⁊ vltimi tpis terre
nascentia/ ¶ Terra quippe
promissionis ut fertur. de qua
nūc loquit. bis in āno fructifi
cat. videlicet in capulis atq; septē
bris/ Hic sancti accipiūt fructū
temporaneū. qm statim post corpis
resolutionē. eoꝝ aie coronant
in celis. et fructū serotinū for
tem in die iudicij. in corporū
suoꝝ glorificatione/ Tu ergo
fructy etne salut. esto sicut fructu
terreno recipabilis dicitur. ppta
tior. iocundior. plenior. diutur
nior. patientissime ferre debemꝰ
omēz pnitis vite afflictiōnē
ppter eternā remuneratiōnē.
Nec em condigne sūt passiōes
hui⁹ tpis ad gloriā ulā. Hinc
subdit/: ¶Patientes estote et
vos. et confirmate corda vra/ dest
Virtuosis operibus roborate. et
per future bitudis fiducia. p
diuine iustitie contemplationem.
p considerationē eterni supplicy
reprobor. p cotidianū profectū
virtutū. per fortitudinē mentis
constabilitate. atq; in deo desi
gite ac firmate dias vestras/

Epistola tangit beati

Sic illud ad epheſ vltio: Confortamini in dño et in potentia virtutis eius. Induite armaturā dei. ut possitis stare adūsus insidias diaboli. Vn̄ Iosue primo loquit̄ deus. Confortare et esto robustus valde ut custodias omē legem: Cui: Quia aduentus dñi appinquabit. imo misericordia appinquat. Qđ quod apostolus ultio futur. Ecce veniō cito. et merces mea mecū est. dare vnicuiq; sicut opa sua sunt. Habacuc quoq; 2°. inducit̄ dicentem. Veniens veniet et no tardabit. Porro deus veritatē dicit̄ in morte singulorū. p iudicij exhibitionē. et retributionē meritorū. Vn̄ marci. 13°. legit. Vigilate. nescitis enim qn̄ dns veniat. sero an media nocte. an gallicinio. an mane. ne cū venerit repente inueniat vos dormientes. Nolite igitur simul fieri in alterutrum. Videst vnus ex zelo amaro aut dissidentia passionata cōtra alium nullatenus ingemiscat. sz alter alterius onera portate. et inuicem caritatiue ac dulciter sustentate. Vel nolite in alterum ingemiscere. vt mutuo gemere et dolere. qn̄ aduersa que sustinetis. quasi iniustus sit deus qui fidelibus tot aduersa largit̄. Ipsos vero in hoc seculo prosperari permittit. imo vnum alium ad patientiā prouocet et consolet̄ in dño. quemadmodū ad hebreos 3°. scribit. Exhortamini vosmetipos per singulos dies. vt no obduretur quis ex vob fallacia peccati. Et alibi. Consideremus inuicem in prouocatione caritatis et bonorū opum. Ideo fecerunt septē fratres machabei cū matre. q̄ se mutuo ad martirium hortabant. sicut 2°. machabeorū. 7°. plenius ostenditur. Confortemur et nos debemus nos inuicem amare attendere roborare. inuicē cuiusdē regis cōmilitones. eiusdē vie ambulatores. eiusdē hostibus circūuallati. et ad eandē patriā tendentes. Que admodū ad hebreos 12. monet apostol. Deponentes omne pondus et peccatum circumstans ad propositum nobis certamen aspicientes in ihm. q̄ pro gaudio sibi posito sustinuit crucē. Recogitate eū q̄ talem sustinuit aduersus semetipm a peccatoribus contradictionē. vt no fatigemini animis vris. Nempe ut apt̄ ostendit. Nichil est qđ no equanimit̄ tolleret. si xp̄i passio ad memoriā reuocet. Nolite igit̄ tam infideles et iniquos in alterutrum ingemiscere. Vt no iudicemini. Iudicio reprobationis. Vt ne condempnemini. De q̄ iudicio ait saluator iohis. 5°. Qui verbum meū audit et credit ei q̄ misit me habet vitā etnā. et in iudicium no venit. Apostol quoq; Si nosipos diiudicaremus. no vtiq; iudicaremur. Ecce iudex ante ianuā assistit. Videst proximus ostat. et adiuuare

udicare ac remunerare paratus
est. Vnde aportat. 3°. loquitur
Ego sto ad ostiū et pulso. Imple
quia sū p̄es nō solū verbo. sed
et exemplo nos docuerūt. Iacobꝰ
exemplo ulor hortat nos ad pa
cientia nō desinente. : Exemplū
accipite fres. exitus mali. Desti
meatis. que est malū penale. : et
longanimitatis. ℣ longe dilacois
seu expectacois celestis retributois
: laboris. q̄ in exercicijs virtuosis
solet consistere. Ppē q̄d aut dr
Sanctus. pp verba labioz tuoz
ego custodiui vias duras. Ait ap̄s
ap̄lus. Laboriosi nguit sicut bonus
miles xp̄i ihu. : Et pacientie
℣ equanimis tolerancie in adūsis
: Pphetas qui locuti sūt in nomie
dñi. ℣ in diuino mistinctu. deve
pphetauerūt hoibus. Quo vtiq;
pphete. quibus essent vni tam sti
et pelecti: mithilomꝰ exitu malū.
℣ violentum. p martiriū morte.
Multipheme q̄ sustinuerūt labore
et erant valde pacientes. atq; lon
ganimes. vt patet de abzaham.
hoc. Dauid. ysaya. ieremia ac alijs.
Vnde ad hebreos vndecimo aut ap̄s.
Iuxta fidem defuncti sūt omes
isti. nō acceptis repromissionibus.
sed a longe eas aspicientes et sa
lutantes. et confitentes. q̄z hospi
tes et peregrini sūt sup terrā.
Iudith quoq; viri: asseritur. Dic
Ysaac. sic iacob. sic moyses. et oēs
qui deo placuerūt pp mitias tui
bulationes tuscipiūt fideles. :
: Dere beatificam eos. q̄ sustinuer
aduersa patiunt. Iuxta matth
vo. asserit xp̄s. Beati q̄ psecutionē
patiuntur ppt iusticiā. qm ipoz
est regnū celoz. De quibꝰ scriptū
est sapie 3°. Dapiam eoz laudē
dant ppli. et laudē eoz narrat
ecclia. corpa eoz in pace sepulta
sūt. et noīa eoz viuent in gene
racione et generacione. In pauer
tate uti. in mitis bñ disponetur.
Et iob v°. Beatus homo q̄ corripit
deū. : Differencia iob audistis
℣ admirabile pacientiā eius. qui
quidē. cum sit exemplar virtutū.
psertim in pacientie forma est.
Vnde thobie 2°. legitur. Hanc
tēptacionē permisit dñs euenire
ei. puta thobie. vt posteris daret
exemplū patie eius sicut et sti
iob. : Et finem dñi. ℣ ex quo se
deus finaliter egit cū iob. nō solū
post vltimū patrem. sī eaē in sēcto
isto. eū remunerando. : Vidistis
p fidem. ℣ ex sacra libri eius
historia euidentius. De qua vi
sione apl̄us. Videm' inquit nūc
p speculū in enigmate. Verūtamē
quod dictū est. finē dñi vidistis.
cōiter de xp̄o exponit. vt sit
sensus: Finem dñi ℣ morte xp̄i
in cruce. vidistis. q̄uia astantes
siue cruci fixistis tūc adhuc teue
duli. : Quia misericors est dñs.
in sua natura. ℣ naturaliter bonꝰ
et pius. nō ex cōpassionis affectu

Epl'a cãa
beati

m deitatis sue naturaliabens.
Vino quo ad hoc miserator ap
pellat. quantu ad filitudinem
effectus. no quo ad veritate af
fectus/: Et miserator/ i effectu/
Hoc iacobus dicat. primo quia
electus suus deus in tribulatoib9
misericordissie affuit. cor quoq
coronauit. Secundo. qz suma misericordia
dei fuit. q pprium filiu suu pro
nra voluit pati salute/: Ante
oia aute fres mei. nolite
iurare. neq3 per celu. neq3 p
terra. neq3 aliud quodcuq3 iura
mentu. Sit autem vester est est
no non/ vt no sub iudicio dei
ruatis/ Hoc consonat qd math
9 to loquit xpc/ Ego dico vob
non iurare oino. neq3 p celu
neq3 per terra. sit autem nr
or est est. non no/ Sed quomo
intelligenda sut ista. cu deutoñ
vo to dicat. dnm deu timebis.
et p nomen eius iurabis. Et
in ps. Laudabut omes q iurat
in eo. Et q iurauit et statuit us
todire in dicta iustitie tue/ Et
quoq3 paralipo. 1l. In omi corde
suo iuraueruit dno et inuenerit
eu. Helyas quoq3 et helizeus
in libris regu iurasse legim9
dicendo. Viuit dns in cuius
cospectu sto hodie/ Et paulus
in suis epl'is. Testis inquiens
est mi deus/ Sed oim hoz3 solu.
citq3 concordia. patent ex eo qd
scriptu est exodi vicesio. Non
assumes nome dni dei tui i vanu
Non em habebit insonte dns eu.
qui assumpserit nome dni dei sui
frustra/ Iustus igit. et eius
apl's iacobus. no absolute ppi
hibuerut iuramentu. sed iuramentu
indiscretu. iniustum et falsum.
et ne assuescam9 iurare. Et
rursus. qz frequentatio iurandi
periculosa est. cu periurio
approximet/ Pretea sup i.d
the. c. iuratus. dicit dns i veritate
et iudicio. et iustitia. scribit theo.
q tres fuit comites iuramenti.
videlicet. Veritas. iudicium. seu dis
cretio et iustitia. Desit. iusta et
rationabilis causa/ qua hmoi
requiritur ad hoc. vt iuramentu
sit licitu. et qd3cuq3 eoz defuerit
erit illicitu iuramentu/ Si ei
veritas desit. est falsu iuramentu.
Si discretio est temeraria et
incauta. si desit iustitia. est iniqua
indebitus. leuis et vana. qz non
subest ad iurandu rationabilis
causa/ Per creaturas vero
siqz se considerat9 no licz iurare.
qz mgnitudo diuina veritas aut pitas
reluceret in eis/ Si itaq3 ppa iura
debitis cautelis circumstantiis
vestiatur. vt siliciz fiat loco et
tpe oportunis. causa rationabili
exigente debito fine. tuc est actus
virtutis que latria appellat. per
quam cultus deo impendit. qui em
sic iurat deu honorat. qm psignat

ei esse infallibile veritate ac omn̄ rez habere certissima cognitionez prudentiaq; infallibilem / ¶ Qui vero aliq̃ iurat. no excusat a culpa. quando q̃d iurat sit verū / credit nisi ad irreuerentiā cōpō tentus. et supplicissimū dei / cui sine rationabili causa et diffidentie testem veritatis verboz ꝓpriozꝫ assumere / ¶ Cū ergo ita iurare sit contra dīnū ꝑceptū. et p ꝯseqūs ex suo genere ꝑtm mortale. constat q̃ enormit̄ peccant. qui consuetudinem habent iurandi. et qui iurant mendose. aut no ipleta q̃d iurauerūt. dūmodo iuramenta ipleant. Verūtamen si ꝓpromisse peccant. et q̃ blasphemi sicut ꝑiurandi. qui per membra xp̄i. et mte stima ipi⁹ sceleratissime iurant. / Unde et ī 23°. scribit. ¶ Iuramenti no assuescat os tuū. multi enim casus in ea. Omnīmodū iurans replebit iniquitate. et no deficiet de domo illius plaga / Unde cū iacobus ꝓhibuisset iurare. adiecit / : Vt no sub iudicio decidatis / . ī. ne condemnationis iudicium incurratis / ¶ Unde dicit albertꝰ / Cum iurare non sit aliud q̃z deū testem inuocare. / Ideo ꝓmo ex parte rei q̃ iuramento firmat̄ requiritur veritas / ¶ 2° ex parte cause ꝓ qua iuratur debet esse necessitas. q̃z iuramentū no debet fieri nisi p iusta et legitima causa / ¶ 3° ex parte iurātis debz ee discretionis maturitas. q̃z ne homo incurrat periurii debz magna cautela et maturitate in iurando. seruare. ne ex ingrue lubricitate. contingat ei aliquādo inordinate aut falsē iurare / ¶ Dicit ergo omnis homo debitor ad iurandū tardissimus atq; tunc debitor semp in verbis suis. vt sic simplicibus ꝓbis q̃ iuramento credatur. q̃d sibi expedit salubre et alijs exemplare / : ¶ Castigatur aliquis ꝯm. ouet equo aio et psallat / De duplici tristicia loquit̄ sacra scriptura. viz de inordinata et seculari ac mundana tristicia. q̃ est inmoderata mestitia. de ꝓpria damno. aut corporali incomodo. seu exteriori adversitate. ¶ De qua etiā dr̄. tristitiā longe expelle a te. multos enim occidit tristicia et no est utilitas in ea / ¶ Querulozꝫ quoq; 21°. Fiant lamenta sepulchri. ita tristicia nocet cordi. / : Alia est tristicia spiritalis bona et ordinata. qua homo de ꝓpriis aut ꝓximoz dolet peccatis. ꝑsertim de inhonoratione et offensa summi ac sti dei. vel de ꝓpria ipfectione. aut dilatione felicitatis ꝑpetue / de qua salomo ait. Cor sapientis ubi tristicia / et ꝑ. ¶ Tota die contristatus ingrediebar. / Itaq; apl̄s ad ꝛonos nono. ¶ Tristicia mea magna est. et dolor continuus cordi meo, viz ꝓpter expectationē iudeoz / et unusquisq; apl̄s unaq; tristicia iusti tangit dicendo. ¶ Que secūm deū est tristicia penitencia i salute stabilem operat̄. seculi aute

Gl'a cão^m beati

tristicia morte opatur / Qui ergo
tristatur tristicia mordi[ca]t nata
ozet deū ut auferat ab eo et psal
lat. qmo psallendo incipiat spi
ritalit delectari. et a prauis ve
leuari mestícia. q nō sōlū aīe sed
et corpori pariat nocet. naturā
ledit. et vitā abbreuiat. Vñ i
puerbiorū. Spūs tristis exsiccat
ossa. animus aute gaudens. etate
florida facit / Porro qui tristat
bona et virtuosa tristicia ozet
deū ut consuet in ea. et psal
lat. ac spiritalit / rogādetur ex
cōsideratione dei celestiū pmiō
et bñficiorū ac operū xpi / qua
et illa tristicia. quatus sit bona
est tñ vicissim metuēda p
gaudiū spirituale. ne homo se mi
mis deiciat aut affligat. Quidā
hoc loco tristitiā intelligūt acrdiā
que est torpor et mestor de exer
cio virtuoso. seu dei obsequio /
Decimo deū orare debet q actidie
vitio tangit. vt ab ea ptīm liber
retur. et feruēs alacer q reddat /
Itaq oro et psalmodia vñ media
sūt cōtra tristicia atq acrdia. Est
em admonebit virtus psalmoz et
orationū. et ex sua natura habet
mente orantis et psallentis. dulce
dine quada pfundere. qr i psalmis
z ordinibus. homo attendit dei
opotentiā. pietate. liberalitate.
et pfectionem / ppria quoq i per
fectione et xpi misteria. quoz
cōsideratio est iocunda. mētiū
veritab naturaliū est delectans.
Per gmina vero her dulcius sapiut /
Augstin etiā sti orantibus psallen
tibusq assistut. et eos exhylarat
Hmoi aut pba. Exultabit labia
mea cū cantauero tibi / et aīa mea
Dū vox psalmodie p intencione
cordis agitur. tūc aut ypotheti
misteria revelant. aut cōpunctio
nis gra mspirat / Teneāt qui tristat.
no se ad carnales et viles consola
ciones effundat. no mūmuret. n
loquacitatibus vacet. ner pusillaū
efficiat. neq a bonis cessēt opib.
sz faciat qd est in se. et ozet ac
psallat. quatus in hoc spiritalem
no experiatur sapore. imo deū
pro spirali cōsolacione stabilit
deprecetur. et ea longanimiter
pstoletur. sicq ei[us] cicī obtinebit.
sīm q thobie 3o dicit deo. Non
delectavis in ꝑditionibus meis p
post tempestatem tranquillū facis.
et post fletu exultacionē infundis /
Consequent apls iacobus cō
silit q[uo]d faciāt egrotanti / : confirmat
quib in verbis. Si aliquis vrm
q[uo]d infirmat. itm vt phabi
liter estimetur cito morituros /
: Inducat pbros ecclie Sacerdotes
faciat sibi adduci. si plures sint
ibi pbiteri et conuenire possint
haberi. Vt multoz oratione confirmet
copiosius adiuuet. sufficiat tamē
vn sacerdos ad vngendū. imo
quatus plures adducantur et
assint. tñ ab vno fit vnctio /
Studeat sacramēto exime vnctionis

est exeuntiu /: ¶ Et orent sup eu /
z oēs invocent inia dei sup infir
mu /: ¶ Ungentes eu oleo / consēcto
ex debita materia cōfecto / sta tn
q̄ vnus faciat vnctionē vel alter
et alij suo modo coopent̄ /: ¶ In nōie
dn̄i / ¶ Hoc referetur ad ungentes.
qm vnctio fieri debet sub certa ac
congrua forma verboz. et nūc
dr. fit. cū invocatione noīs dei /
seu pretactis dīne. per modu oronis
tu dicit̄. ¶ Per ista vnctionē & sua
pissima ia. indulgeat tibi deus
quicquid peccasti p visum &c /
: ¶ Et oratio fidei / ¶ est oratio un
gentis facta in fide cath̄e. atq; ex
fide pcedens: saluabit infirmu.
z ad salutem coopabit̄ ei. pfti
virtute sacramenti. qm sacmēta
euāgelice legis sūt medicinalia
vasa. gratie contentiua et effectiua
salutis. q̄z efficiut qd̄ designant /
: ¶ Et alleuiabit eū dn̄s / a corporib
infirmitate. illa tollendo aut minu
endo /: ¶ Et si in peccatis sit. dimit
tentur ei / ¶ Quia virtute huius
sacramenti. venialia dimittutur.
contra que. cred̄it̄ institutu. et
etiā cetera de quibus no recordat̄ /
tenet̄ ad sacramentū extreme vnc
tionis. quinq; de necessitate con
sequit̄ / ¶ Primu q̄ vnctionem
faciens. sit sacerdos. ¶ 2m̄ est in
tentio eius / ¶ 3m̄ materia. vtpote
oleu infirmoz / ¶ 4t̄ est forma
verboz. ¶ Quintū locus congrue /
¶ Potest et sextū addi. qm a solis
epis pt hoc oleu consecrari seu
confici / ¶ Iter datur sacramentu
hoc nisi adultis. qui venialia hre
vident̄ / ¶ Dorzo effectus huj
sacramenti est multiplex. vtpote
duplex. sanitas tritiz spualis.
que est liberatio a spuali infirmi
tate. contracta ex mortalibz. venia
libus q̄z peccatis / ¶ Istiz infir
mitas illa queda debilitas ad actu
vitiorum. ¶ Hinc dicit̄ sacmentu
institutu contra reliquias peccati /
sanat quoz a venialibus que remit
m eo qui ungit̄. / ¶ Secunda est
sanitas corpalis. qua causat m
pte aut toto. si expediat ad salute
nec obex ponatur. ¶ Causat etia
sacmentu hoc. quedā spiale letitia.
et valet ad cōtinuandu deuotione.
atq; ad relevorem ingressu i patria /
¶ Et qua ad remissionem peccatoz
actualiu mortaliu. requiritur
sacramentalis confessio. m facto vel
ppōsito. sine qua no est quis apte
sacramentu exēme vnctionis suscipe.
subditur /: ¶ Confitemi ergo alter
utru prīa vīa. z vnus alteri
ppria prīa confitear̄t̄ /. ¶ Verūtn
sacramentalis confessio. sōli facienda
est sacerdoti. tn̄ in casu necessitatis
pt no sacerdoti confessio fieri de
quibuscūq; peccatis. que tn̄ confessio no
est pferte sacramentalis / ¶ Istiz
iterāda seu sacerdoti postmodu
facienda si ad hoc detur facultas /
¶ Venialia vero confessio pt alteri
no sacerdotibus fieri. cū no sit

de nrīs salutis / Que via superetis sanctorum doctores declarant / Hinc beatus Jacobus scribit. Cotidiana leuia quoque peccata alterutrum coequalibus confiteamini. grauiorem vero lepram / & mortalia. sacerdoti pandamus / Nec hoc sic intelligendum est. quasi nos debeamus venalia sacerdotibus confitemur. si quando non ita necessarium est. ea sacerdotibus confiteri sicut mortalia / : Et orate pro inuicem ut saluemini / Hoc namque exigunt tantus. quam proximos tenemur desiderare ac procurare salutem. quemadmodum ipsam / Oratio quippe desiderium est mentis pure. Hinc xpūs orationem quam docuit in plurali formauit. Insinuans ut pro proximis sicut pro nobismetipsis oremus. Ita ut nemo eadem oratione pro se alterius fundatur. Intendat vero orator quibus. nunc pro se. et specialibus indigentiis suis. nunc pro aliis. et precipue pro totius ecclesie. pro reformatione eius in omnibus. pro parentibus. principibus constitutis. et benefactoribus. pro fidelibus defunctis. pro viuis et mortuis. pro omnium salute & infidelium conuersione // Qui enim pro omnibus orat. preceptis est omnium bonorum que fiunt. et bonum quantum communiter. tanto diuinius plebet. / Hinc debet unusquisque orationes aliorum humiliter ac feruenter appetere. et eos ut pro se orent rogare. Quo enim alios humiliter. ac feruenter ut pro nobis orent / rogamus. eo caperatores efficimur fructus orationis illorum / Potissime tu homo deuotus. et nobilitet. virtutem orationis est appetenda oratio. propter quod subditur : Multum eni valet deprecatio iusti assidua / Iustus namque est dei amicus. ex filius adoptiuus. et ei filius atque amabit / siquidem iustus deus et iustificans dilexit / Amicorum autem est. eadem velle & nolle / Deo scripsit est. Oratio iusti penetrat celos. Item quantum volatum timendum se faciet ire / Et bene aptis. quasi assidua iusti oratio valet multum. seu magnum bonorum ac meriti. seu perpetue exaudibilitatis sit apud deum. quia bona conditio ad orationis exaudibilitatem requisita est. vt sit perseverans / Hoc quod ait saluator. Oportet semper orare et non deficere // Horum oratio mistura ecclie. quamuis iustorum. tm in persona ecclie fuisse. quandoque efficacia sortiatur pro plebe / Et quanta autem multum valeat iustorum oratio probat exemplo / : Helyas homo erat similis nobis passibilis / & mortalis. qui et timore mortis fugit a facie Jesabel / : Et oratione orauit / Sicut est proprietas ydiomatis hebraici. per tritem ingeminationem effudit. sicut in ysaia dissipatione dissipabitur terra. agitatione agitabitur terra. confractione confringetur terra / Ideo ait. Oratione orauit. quia una oratione impetrauit / quod subditur. vt beda hic loquitur / Itaque oratione

orauit /: vt no pluuiet sup tra /
dentem tribuū isrl. ppt eoz fra
uor. viz ydolatrias regis eoz
et ppz /: Nor em orauit helyas
zelo iustitie. vt per aduſa vltra
haberet a bonis vexatione edocti /
/: Et no pluit anos tres et meſes
sex / Ista hystoria z° regū diffuſe
describitur /: Et rursus orauit
et celū dedit pluuiā / Cū ei vidiſſ
eos humiliatos et nimis afflictos.
condoluit eis ovans deū. vt pluuia
condonaret. Dedit q celū pluuias
.v. fua virtute influentiali couertit
ad hor /: Fratres mei si quis
ex vob errauerit a veritate /. v.
aliquis vrm a fidei rectitudine.
aut a veritate vite. doctrine ſue
iuſtitie. detinuerit /: Et conuer
terit quis eū. / p verā iſtructionē
caritatiuā exhortationē. uſtam
increpationem. fraternā correp
tionem /: ſicut debet. qm qui con
uerti fecerit peccatorem ab errore
vie ſue. v. a via pdicationis ad via
ſalutis ſeu obſequia preceptorū /
reduxerit /: ſaluabit animā eius a
morte. v. a damnatione helle
que eſt mors etne miſerie. animā
peccatoris conuerſi pſaluabit ac eruet.
redimendo eum eū a culpa. eruit
eū a pena ppetua /: Et operit
multitudinē peccatoꝝ /dcit pcta
peccatorū conuerſi. fuerit ſic tegi vt
a iudice ſumo. no videant ad damp
nandū / Nempe per hoc q peccā
ad conuersionē et emendationē iuuat
cooperat ad remiſſionē culparū illi
que remiſſio eſt peccatorū. operis.
tectio. ſiue delectio. /nix i. dē q̄z
remiſſe ſunt iniquitates et quoz tecta
ſūt peccata. Aliqui textus habet.
ſaluabit aiaz ſuā a morte. qua
qui alium ex caritate admonet. corri
pit et conuertit. ſibi ipſi maximū
premiū promeretur. et caritatis ſue
feruore cotidiana et ppria ſua iacent.
peccata. dimittit q̄z ei. Imo et preteri
ſuoz excessuū obtinet remiſſionē.
quantū ad pena dīno aut parti.
cōdm q caritatis feruor fuerit in
eo maior aut minor /dcto pūbioz
decio ſcribit. Omnia delicta operit
caritas / Et principaliter apli. Caritas
mgt operit multitudiez peccoz /dcto
de mariā magdalena locuto eſt dns
Dimiſſa ſunt ei peccata multa q dilexit
multū. Veruntamen ſi quis ipse bonus
nō agens qd docet predicare ipſi ipſe
cit. et predicando quoſdā qui cōtēs.
ſua peccata ſibi indulgeri non meret
imo ſuis peccat et ſuas tranſ
greſſiones multiplicat predicationis
officiū indigne exercens / Ex pmi
ductis demū ſti apli iacobi viris
doctrinā. qm ſalubre et magnū ſit
apud deū. peccantes fraterne cor
ripere. pie inſtruere. caritatiue con
uertere. qm vt dīnus dyoniſius
faſſus eſt. olim diuinorū dimiſſio
eſt deo cooperari in conuerſione
iniquorū ad eū / Ait ut aſſerit
augo. ille in caritate dei extat
pfectior. qui ad eius amore pluzes

conuertit. gratissimudq; deo sacrificiū zelus est aūaro. Et sicut xpūs grauiorē pati no pt̄ pcautionē. qm̄ vt quib verbo aut exemplo. alias suo sanguine liberatas ab ipō auertat, sit amplioꝛem honoracionē ei ipendere no valem⁹. qm̄ aūgs deuiantes conuertendo ad ipm̄ / fraterna ergo correpcione ad qua omes tenent̄ magnū est cavitatis effectus. efficaciter atq; discrete. cū omi feruoꝛe et humilitate. exteam⁹. errantes et lapsos erigam⁹ pro posse. et iformem⁹. taliter q̄ vinca⁹. et tam timoꝛate et fructuose ingred conuersemur. vt alios corripere. informare. conuerte. sim⁹ ydonei / Ner verbis dutaxat. sed oratione quoq; et exemplo pro aliox conuersione conem̄. imo pro illis ore⁹ instanci⁹ quos incorribiliores cōspicim⁹. qua deficiente humana virtute. ad dīpotentis auxiliū seruosius est confugiendū. ¶ Postremo vt in ecclīastico scriptū est. Vnicuiq; deus mandauit de pximo suo. ut eripiat eū ab omni iniquo. Errori quoq; cui no resistitur consentit / zelo igit̄ dini honoris. ac fraterne salutis sim⁹ sp̄ accensi. Cuiq; aūa sit ideo pabilis̄ pestamior corpe. et etna felicitas di tpali sanitate mestabiliter desiderabilior. infernalisq; mors di corpali pesentis vite langore formidabilior. pptea corpa biliter solliciores. operosiores q̄ simꝰ pro conuersione et salute aūaꝝ errantiū pximoꝝ. q̄ pro tuitione corporū aut relevamine corpaliū comodoꝝ illoꝝ. vt sit in oībus mra cavitas ordinata / Ner dubium quin oīa ista ad platos ac psides potissime spectent / Omni igitur modo nobis possibili. pro spūa ac proximoꝝ laboꝛem⁹ salute Ad laudem et gloria omnipotentis. qui est sup oīa deus sublimis et benedictus, Amen /

Explicat

Expasicō primi capli. prime canonice bīssimi petri principis apl̄oꝝ. Articulus primus

nō. q; hra. 62. in signatura ostiū. ſt / et pquit. post hanc p. hāc. ſt / q̄ſq; hanc scripsit

Petrus aplus ihesu xpi ~ Quanus princeps pastorum vnigentus dei ihesus xpristus mi creatu et eterna sapienta dei patris. glorusissimu petru. toti et vniversala pretulerit militanti ecclie. plenit et sumu ac generalem sinu victoriu constituens eu mterra. dicendo. Pasce oues meas Methlonm diat saluatissimus Petrus specialit iudeoz fuisse aplus. iuxta illud ad galathas 2o. Qui operatus est petro in apostolatu circumcisionis. operatus est et michi inter gentes. Que admodu eu iacobus constituto est iherosolimitane xpiano. primus epus. sic petrus oim in iudea. samaria. galilea. ac alibi iudeoru instructom. conversiom. gubnacom fuit specialiter desuper deputatus atq; intentus. Hinc ut aplatus sui officiu digne prosequeret. duas toversis iudeis scripsit eptas. quaq; m prime sue epte aut exordio: Petrus aplus ihu xpi Dorso m exordio fide sue epte cit. Symon petrus. Cur ergo non exprimit nome suu vtiq; m principio huius epte. quead modu m illius. et cur m vtriusq; mitto vocat se petru. magis qm symonem. An forsan qua hoc nomen petrus dulcius saput sibi. et magis gloziabitur de illo m dno. eo qd dns xpristq illud ꝑprio sibi iposuerit ozetu es magnens petrus. Cum vt mavii 3o legit. Hoc nome iposuit ei xpus in monte. qn ordinauit duodecim aplos. quiq; ta petrus princeps esset aplozu hoc humilitatis fuit. qd se simpliciter nominauit aplm. Ita petrus xpi aplus. scribit. electis adventis. Sdm bedam. aduene latine. greece dicunt. proseliti quo nomine appellabant iudei eos. qui ex gentilitate ad iudaismi ritum conversi. sicut iam multipant neophiti. qui ifidelitate velut in. ad xpianissimi gutur. De illoz aut aduenaz seu proseliturn nuo fuerat nonulli. qui in die sanctissio pentheroste. petro predicante credidert m xpm. Iuxta illud actuu. 2o. Iudei quoq; et proseliti. Dixit ergo scripsit petrus. sdm bedam ambas suas eptas. quod ecia glosa ac alii protestantur. Veritame verius vero. qd no eis detraxerit. sed omnibus iudeis ad xpm conversis scripsit. que admodu iacobus. sive ante susceptione iudaismi fuerint gentiles sive non. Oim namq; gens aliter habuit cura. caritate et prelatione. Indigneruntq;

Epistola
canonica

omes exhortatione. mstruitioe. & consolatione suam apli. ¶ Venit adhuc aduene. nō solū dicitur proseliti. ut p̄mo Palipo. 29°. sicut dauid loquit ad dñm. Peregrinus sum ego corā te et aduena sicut omes p̄res mei. ¶ Et ps°. Ne sileas inquit. qm aduena ego sum apud te. ¶ Dēs etenim xp̄ianos viatores et aduenas vocantur. qua ad veram et celestem atq; ꝑpetuā patriā tendunt. et mūdo seculo tenuiq; in exilio in terra aliena inhabitant. lacrimarū valle degunt. ꝑut ad hebreos vndecimo loquit paula de veteribus suis. Iuxta fidem defuncti sunt omes isti nō acceptis i ꝓmissionibus. sed alongē eas aspicientes et salutantes et confitentes. qz peregrini et hospites sūt sup terram. ¶ Qui em hec dicūt. significat se patriā inquirē. ¶ Qui uix hanc aduene significationē. stissimi p̄cepti apli ordiē. vnos ex iudaismo ad xp̄m conuersos vocat aduenas. & in seculo isto peregrinos. viatores et exules. iuxta illd ad hebreos 13°. Non habem⁹ hic manētem ciuitatem. sed futurā inquirimus. ¶ Et recte sic nouit eos. vt ipsius conmoneat eos. nō iuxta cōsuetudinē legis mosayce. terrena bona. sed celestia p̄mia expectare. appetere atq; attendere. ¶ Vocat qz eos electos aduenas. qua pre ceteris ad euangelice legis fidem ac gratiā erant diuinitus p̄destinati vocati p̄ducti. ¶ Erant equidē de electis illis reliquijs de quibus ysaias p̄dixit. Si fuerit numerus filiorū isrl̄ sicut arena maris. reliquie ex eis salue fient. de quibus ad rōnos xp̄i. mē certā dicitur. Reliquie sēdm electionē gr̄ie dei salue facte sūt. ¶ Atq; electis aduenis: Dispersionis ponti galacie. capadocie. asye & bithinie. ¶ dest. dispersionis facte p̄ regiones hic nominatas. que ptinebat ad gretiā sēdz bedā et ysidorū. ¶ Iudei q̄pe exē fines ꝑprie terre. erant p totū mundū dispersi. quoz multi in ꝑfatis ꝓuincijs. ē. ponto. galacia &c habitabant. et quidā eoz ad tps in illis mozabant. ¶ Cuiq; ei displicebat. timēs a iudeis inuadulis sūt expulsi. stephano lapidato vt legit act°. vi. ¶ Porro qđ sequit: Secundū p̄scientiā dei patris. referitur ad illud. electis aduenis. qz electi fuerūt secundū p̄scientiā. v. p̄destinationem dei patris. vtpote oipotentis ac sapientissimi creatoris. qui est deus vnus ac trinus. ¶ De quo deutes°. vi. audi israhel. ¶ Cuiquid nō ipse est p̄r tuus qui possedit te. et fecit et creauit te. ¶ Atq; electis aduenis sēdz p̄scientiam dei. hoc est sēdm qđ a deo p̄destinati fuerūt seu p̄ordinati ad vitam gr̄ie in p̄senti. et ad vitā gl̄ie in futuro. qui etiā bonis ad meliorē beatitudinē p̄ordinauit qm

alm / Sumit q̃ hoc loco electio pro pdestinatione / quẽadmodu ad rõnes octauo ꝯ fertur. Et pscīuit et pdestinauit coformes fieri ymagini filij dei / In quali aute modo loquendi. pscientia refertur ad reprobos / qui idcirco vocant̃ pscīti. hoc est. ad damnationem. seu damnan̄ pegrini. Decymato em electoꝝ ad gloriã ꝑue predestinato appellatur, eptẽa nõie pscientie reprobis deputat̃: In sanctificatione spũs / vel ut aliqu textus habent: In sanctificatione spũs. i obedientiã et aspersione sanguinis ihu xpi / Et condependent hec oia sibi inuicem et ad supiora, vt sit sensus, Electis aduenis stḋz pscam dei pnũ. tendentem in sanctificatione spũs. v ad hoc ut electi p gratiã spũs sanctificent ab omi pcto. atq; virtutibus decorentur. qd primo fit in baptismo / Ista at sanctificatio. est predestinationis effectus. et appropriat spiritui sco. eo q̃ opus sit caritatis. pietatis et liberalitatis. que spui sco appropriant / Cui qd dicit spũs. possit referri ad spm creatu. utpote alia rationalem q̃m in baptismo sanctificatur. et prie est gratie ac virtutum subiectu / Qd vero legit in sanctificatione spũs, sensus est. q̃ pscia dei electos i pfecta baptismali sanctificatione. tamq; p suum effectu est declarata / Vel sensus est iste. cui pfati aduene fuerunt electi stḋz pscam dei. in sanctificatione spũs. v per hoc. q̃ a spũ sancto sanctificati sunt in baptismo. manifestata est eoꝝ a deo electio. Et q̃ sanctificatio baptismalis ordinat̃ ad hoc. ut baptizati recte viuãt. iuxta eumq; xpm obediendo eius preceptis. hinc addit̃: In obedientia ihu xpi / Apponit̃ hoc verbũ, Et aspersionis sanguinis / quia baptismo. sicut et ceteris sacramentis. a xpi passione. sua sortiuntur virtute. Et ita fideles suscipiendo baptismũ aut ceteris sacramentis. sanguine xpi spiritualit̃ aspergunt̃ ac pfunduntur. q̃ hoc q̃ meriti passionis xpi fiunt pticipes. tanq; meriti effectus est sanctificatiam pfecta / Unde per sacramenta ecclie. meritũ passionis xpi dicit hoibus applicari. hoc est dimitti contrahi seu infundi / Ppt̃ qd a peccatis primo assequuntur / Et iustus dilexit nos et lauit nos a pctis nris in sanguine suo. Dicit̃q; qd dixit. In aspersionem. dicit iuxta consuetudinem veteris testamenti. In quo que sanctificanda erant. hostiaꝝ sanguine aspergebant / Deniq; q̃ dixit In aspersione sanguinis xpi. sic pt intelligi / Quia xpus precepit. vt fideles sui in sacramento accipiant sanguinem / dixit enim iohis vi. Nisi manducaueritis carnẽ filij hois. et biberitis eius sanguinem. non habebitis vitã in

vobis: Gratia vob et pax mul
tiplicet. Duplex ponit gra. s.
gra gratum faciens. et gra gratis
data. Gratia gratum faciens. est ha
bitus supnaturalis infusus ecie
rationalis aie imediate pficiens.
et ea m esse supnali deo acepto
atq; ad promerendu vita etna ydoneo
ponens. Quecadmodu enim ad ope
rationes naturales extendas fit
homo ydoneus per formam substa
cialem ac nalem seu aq; zona
lem. ita ad actiones meritorias
deo acceptas. fit ho potens dign
et aptus p formam hanc supna
turalem. videlicet gratiam gratum fa
cientem. Et sicut necesse est vt
integr homo operet nales opa
tiones. constituat m esse nalis spe
cifice. sic antegr sicut actiones
meritorias. oportet vt m quodā
supnali esse ponat. qd directe ac
primo p gram gratum facientem
efficitur. Est aut dine essentie
quedā supnalis filiatio. et hui
gratie michaelis. ac oim meritoria
rum actionū fontana origo. va
nificans m hitus virtutū atq;
donorū. Quida vero putant
hanc gratiam realiter idem esse qd
virtute infusa. potuisse caritate.
si practica posicio verior. subti
lior q; tenetur. Imo et diuini
eloquiis documentis confirmor
put thos inducit. Indigemus
ei. m primis hac gra. qm actiones
nre deo acepte et meritorie nequ
esse. nisi primo nosmet ipi deo acepti
essemus. p quā et deo supnaliter
assilamur. atq; amabiles reddim
Dicto scriptu est genesi. Respexit dns ad abel et ad munera
eius. in quib verbis pensandu
est. q primo dicat deus respexisse
ad abel. deinde ad munera eius.
Porro gra gratis data pro
dicit supnaturale dni pro
alioq; vtilitate alicui dispensati
Dicente apto paulo. Vnicuiq; dat
manifestatio spus ad vtilitatem.
Veruntamen gra gratum faciens
et gra gratis data plus frequenter ex
tensius q; hic dictu est accipiut.
Vtra vt ois hitus virtuosus. ois
virtus infusa. omis dona spus sā
loquendo de septe domis. omesq;
actus meritorius. gra gratum
faciens appellat. Et quicqd ad
gratiam sic acceptam atq; ad salute
disponit et confert. gra gratis
data vocet. Orat q pntepto
apli. vt gra nobis multiplicet.
.v. multiplicem infusam augeat.
et confortet. quate mdtingq; gra
conversamur et pficiam a dno.
cuius directione. ope et excitatiōe.
assistentia. et observatione necessa
bilium indigem. Non ei suffi
cientes sumus cogitare aliquid
ex nobis quasi ex nob. sed deus
est qui operet in nobis. et velle.

et pficere. ¶ Cui laput ysaias
Omnia opa nra operatus es i nob
Siquidem in omni actione mea
toria exequedi seu producendi ege
mus actuali motione spiritus
sancti. que etiã mõtio. excitã
sine vibratio. note que h° loco
pt intelligi ¶ Deteta orat
archiapls. vt pax nob multi
plicetur .v. abũdãt ac multiph
liter dimittãs detur et cõseruet.
viz pax pcordis. que est tran
quillitas mentis in deo, pax tpis
que est quies ab exteriorib⁹
ipugnationib⁹, et pax eternitatis.
que est tranquillissima quies beor
in patria. ipartuabilitasq; gau
dia eor in deo. ¶ Quatucunq;
aute formidem⁹ ipugnem. aut
corpaliter molestem. sp tñ pro
posse conemur pacem pcordis
seruare. ut tranquillet in deo
cor nrm. et spualit gaudeat
in aduersis, de qua pace aut pa
Pax multa diligentibus legem tuã.
Qui ea dine legis pcepta amo
rose custodiut. metus impetu
dmõ vitant. in omni euentu. in
prosperis. & et aduersis. in deo
se figut. ac bene agendo gloriãt
in dño, cuius in eis corpus sub
diti cue. sensualitas rationi.
ratio deo, ex qua optima ordinatõe
consurgit et manet in eis pax
pcordis. que ab augustino vocat
tranquillitas ordinis. de qua ysa.
32. pfertur. ¶ Erit opus iustitie
pax. ¶ ad quã hortat nos paulo
ad romos v°. dicendo. Iustificati
ex fide. pacem habeam⁹ ad deum
¶ Consequet° btissim⁹ petrus
mtipit epla sue narratiõe sue
tractatu. ¶ Benedictus deus et
pater dñi nri ihu xpi. deus altis
simus et eternus dicit benedictus
qm in seipso. vere sue glose atq;
pfectus est. omni laude et honorifi
centia supdignissim⁹. totusq; bndic
tionis. hoc est oĩs que. oĩsq; bon
collator et cõsummator. ¶ tacq; bndicta
deus .x. in seipso eternaliter sanctus est
et bndicat. laudetur ac honoret.
ab vniuersis. De quo dauid. z°. le
gitur. ¶ Benedictus es dne deus pr
nr .x. et laudabilis et superexaltat⁹
in secula. ¶ Eccliastici quoq; .xl°.
Benedicentes dñm exaltate eu quãtu
potestis. ¶ Maior est enim oi laude
exaltantes eu. replem⁹ virtute.
ne laboretis. no enim prauenietis
Intea q; ait. ¶ Benedictus deus et pr
dñs nr ihu xpi. Ad eande referri
pt psona. vt pater eternus dicat.
deus xpi. scdm suã humanitatem.
et pater ipius. scdm ipius deitatem.
deitatem. et generatione eterna.
Inde et xps post sua resurrectionẽ
locutus est. ¶ Ascendo ad patrem meu
et patrem vrm. deum meu et deum
vestru. ¶ Rursus q; ait. ¶ Benedict⁹
deus. ad totam supbenedictã pt
trinitatis referri. que est vnus
oĩm deus. creator ac dñs.
: ¶ Qui scdm magnã miserico
diam suam. que vere immensa
est, z naturalis pprietas eius.
cui pprium est misereri sp et parce
: ¶ Regenerauit nos i spem viuã

¶ dest. spem eterne salutis formata
seu caritate ozdinata. nobis infudit.
quando nos spiritualiter regenera
uit in fonte baptismatis. seu in
conversione mẽ mentis ad deum.
et infusione gre spiritalis. de
qua regeneratione apt iohis 1°
xps. Nisi quis renatus fuerit ex
aqua et spu scõ. nõ pt introire i
regnũ dei / Vel sic / : Regeneravit
nos in spem viuam ¶ dest p infu
sionem gratie nos spiritualit regene
rando. infudit et contulit nobis
efficacem felicitatis eterne fiducia
¶ fides em spes et caritas. infusio
gre. seu spiritali regeneratiõi
inseparabiliter sut cõnexe / : Per
resurrectionem ihu xpi ex mor
tuis / ¶ dest per fidem et manifes
tationem resurrectionis xpi sci
qua resurrexit de loco et nuo
mõumẽto mortuoz / ¶ Tempe. qz hõ.
qz deus pater suscitauit xpm a morte
et sue resurrectionis fidem nr decla
ratione nob donauit. largitus
est cunctis fidelibus. spem plene
glorificationis in aia et corpore /.
qm caput membra sequit. et
dñm servi / Per resurrectionem
etiam xpi. vetupata fuit fides i
cuius discipulis. qua in sua pdic
tam passione / ¶ Hinc aut alb9
Cristus est caput mẽbrõ. de ioc
autẽ capitis est influere sensu
at motu in membra / Cũ ergo
xpus resurrexerit. oportet nos
sue resurrectionis esse pticipes.

Cũ em cuius de natura sint caput
et membra. oportet. qz adam peccãte
omes eciãm mg. am xpe fuit pnc
pium totius nre corpalis orignis.
sic xpo resurgente omes resurga
mus. cũ xpe sit caput atq3 principiũ
totius nre spualis regenerationis.
¶ Hinc ad corinth. scribit apls. Sm
quidem per hominem mortis. et per
hominem resurrectio mortuoz. et
sicut in adam omes moriuntur.
ita et in xpo omes viuificabunt /
De hac eciã loquit thõs in 3 pte
sume sue. In omni generõe sancti
principium lucidum. est causa lucis in alijs /
Cui gñ sit xps principale documentum
resurgendi. et primus principium viue
resurgendi ex mortuis. constat q3
eius resurrectio causa sit nostre
resurrectionis. causa nõ secundi
ria instrumentalis et exemplaris.
¶ passio qdẽ xpi est causa meritoria
nre resurrectionis / sz omnipotentia
siue diuinitatis. est causa prima prin
cipalis et efficientialis resurrec
tionis nre tam spiritual qz corpal
¶ Hinc dicit ad cõnos. ¶ Mortuus est
pp delicta nra. et resurrexit pp iusti
ficationem nram, vt scilicz quemadmõ
et crederemus in eu. quod nisi ipse
resurrexisset nõ fecissemus / Regene
rauit itaqz nos in spem viuam per
xpi resurrectionem / : in hereditatem
incorruptibilem / .z adhc. ut per
fidem et per spem viuam. optime
am9 post vitam pntẽ. hereditatẽ
celestem. que est beatitudo eterna /

: ¶ primo est causa efficiens 2° ex parte eiusdem generis / sicut primus

In qua tendit spes. tanq̃m i obrectu
Hereditatem inq̃n icorruptibile.
qua ꝑpetua est. vtputa beatifica
visio dei. ac plena eius fruitio. que
mẽsurate ꝑmanet vna ⁊ eade
numero, tam quantu ad illa. non
erit in beatis. cogitatiõu. seu cog-
nitiõu. aut appetitiõu. fastidio.
nec volubiles erũt apprehensiões
mẽ. quantu ad id qd est de essencia
felicitatis. de qua aut ꝑ. Cum
dederit dilectis suis somnu. ecce
hereditas dñi, De qua ysaias et
paulus fatent. Oz oculus non
vidit. nec auris audiuit. nec in
cor hois ascenderunt. que ꝑparauit
deus diligentibus se. Cu em per
xpi incarnationem. et ceteri eius
misteria. simus effecti adoptiui
filii dei. cepim nobis ex gra dei
ius aliquod in ptinacie hereditat
sup̃ne. Iuxta illud ad rõnos viij.
Si aute filii et heredes. heredes qꝺ
dei. coheredes aute xpi. Vnde ad
corinth̃ scribit apls. Oportet
corruptibile hoc. induere incorrup
tionem. et mortale hoc. induere
immortalitatem; Et mutamur
qm nulla ipurtas culpe. ꝑfecte
felicitati miscetur. Nec ꝑ aliquis
celeste regnu. nisi plenarie
expurgatus siue in seculo isto. siue
in purgatorio, ꝑ qꝺ apocalyps
21. asserit. Non intrabit in illa
videlicet ciuitatem celestem aliqd
coinquinatu, In participatione
autem terrene hereditatis iustus
sepe contingit. sic vero in ptici
patione celestis hereditatis non
dat
erit. qz no nisi purgatus ac dignus
: Et inmarcessibilem. Nunq̃m em
fuit corruptus. aut sui decoris minoratus
ullabit. ymo iugiter eque pulchra
ac splendidissima ꝑseuerat. De qua
illud sapie vj. verificatur. Clara
est que nunq̃m marcescit sapiencia
; Conseruata in celis. i. in celesti
paradiso paratum: in vobis.
i. ad viam remuneratiõe. Vt
vobis pro premio meritoru vestroz
coretur. De qua iohis. ix. aut
saluator, Pater quos dedisti mi
volo. vt vbi sum ego. et illi sint mecu.
vt videant claritate mea quam
dedisti michi. Apocalyps quoq
3. Qui vicerit dabo ei sedere mecu
in throno meo. sicut et ego vici
et sedi cu patre meo in throno eius
Hinc loquit paulus. Reposita est
michi corona iusticie. Deinde quoq
ie. dñs aptat ad abraham. Ego
protector tuus. et merces tua magna
nimis. De qua viuisus in eum dñs con
testatur. Vende omia que habes et
da pauperibus. et veniens sequere
me. et habebis thesauru in celo.
: Qui in virtute dei. i. ab omi
potentia creatoris: custodim. i. ab
aduersarius vre salutis ꝓtegimi.
atq̃ in bono confirmari. vt ꝑseueret
usq̃ in finem. Custodimini aute
: per fidem. que est fundamentu
virtutu. et totius spiritual edifici
ac promerendi principiu. Idcirco
per eam tanq̃m per sue potestatis
effectu ac domu et instrumentu
custodit nos deus. Ita qꝺ deus est
nre ꝓtectionis atq̃ ꝓtertionis

causa efficiens principalis, fides aute causa formalis et instrumentalis. Nam iustus ex fide viuit. Sine ea impossibile est placere deo. Fides quoq; ut iohannes ayt aplus est victoria mra que vincit mundu custodiamini ergo per fide: in salute ad ipsecuda. & ad hoc ut salute sequamur sempitna. sicut ayt aplus paulus. Qui cepit bonu in vobis. perficet illud. usq; in diem xpi. Et ipha. Custodit inquit omia ossa eoz dns: : parcita velabi. Adest vobis ipsius manifestari ac alias gratia de qua ad romanos octauo scribit. Non sut condigne passiones ad futura gloria que revelabitur in nobis. : In tpe nouissimo. Idest. in die finalis iudicij. quado electi glorificabunt plenarie. et coram oculis gloriosi apparebunt in aia et corpore. eoruq; gloria reprobis innotescet. Vt videntes quid perdiderint. amius affligant. Tunc em euidentissime apparebit. quid interfit inter iustos et impios. et qualiter deus discernat inter electos ac impios. Dicit malachie 3°. dns aptissime loquit. Conuertimini et videbitis quid sit inter iustu et impiu. et inter seruiente deo & no seruiente ei. Ecce em dies veniet succensa quasi caminus. et erunt oes superbi. et oes facientes impietate stipula. et inflamabit eos dies veniens et orietur vobis timentib; nomen meu sol iustitie. et sanitas in pennis eius. et saltabitis sicut vituli de armento. et calcabitis impios. Intereà. p hoc q; breuissime precepit. Qui in virtute dei custodimini. inuit. q; nemo propriis ac naturalibus viribus possit saluari. custodiri. qualeve. placere. aut mereri. Per quod ayt psalmi graph? Nisi dns edificauerit domu. in vanu laborauerut qui edificant ea. Nisi dns custodierit ciuitatem &c. Itemq;. Custodiet parvulos dns. De quo scriptu est sapie 3°. Dm dextera tua protexit eos. et brachio suo defendet eos. Vnde ysaie 28°. fatet. Ego dns deus tuus docens te vtilia. qui gnans te in via qua ambulas. Dicit omi hora tu in pha tecto corde oremq; & resistentibus dextere tue custodi me ut pupillam oculi. Sub umbra alaz tuaz protege me. a facie impioz qui me afflixerut. Nempe dicit loquit ihemias. no est in homine via eius. nec viri est ut ambulet et dirigat gressus suos. Vnde est qd asserit paulus. Non volentis neq; cuncti sed miserentis est dei: : In quo die nouissimo: exultabitis. & tam cordialiter gaudebitis. q; interna letitia redundabit copiose in corpora

Ua. Un per ysaiam loquit deus
Ecce ego declino in eos ut flume
pacis. et vt torrens inundans gle
riam gentiu. et videbitis et gaudebit
et letabit cor vrm: Modicu
nunc si oportet contristari. In
quibus intelligim in hac vita oper
tet paucis affligi et causis tristi
tiaz pati: In quibus temptacionib
.s. in psecutionibus infestacionib
pugnacionibus. quas ab invisibi
libus ac visibilibus hostibus pa
timur. Letti. Per multas em
tribulaciones oportet nos intrare
regnu celoz. Utiq; ut iterum pau
lus apls. Qui sustinem. et
conregnabimus. Unde Johes xb°
aut saluator. apls. Et vos nunc
quide tristiciaz habetis. iterum vi
debo vos. et gaudebit cor vrm.
et gaudiu vrm nemo tollet a vob
Sed cum in tribulacionibus sit gau
dendu. iuxta qd iacobus dixit
apls. Omne gaudiu existimate
cum in temptacionib varias incideritis
salomon quoq; dicat. Non contristabit
iustu quicqd ei acciderit. quo
niam aut sctissima aptio animo
significat. modicu nunc si oportz
contristari. Et intelligendu. q
contristari accepit pro affligi.
no pro inordinato moerore. aut
interiori dolore. siq; pocius pro
corporali molestacione. aut ex
interno cordis temptamento afflictu
Item. Rursus cum multe sint tribula-
ciones iustoz. atq; vt tactum est. p multas
tribulaciones. regnu nos oportet
introire celeste. cur ait modicu
contristari. psertim cum in prima
ecclia gravissime fuerint ppiatoz
psecutiones. Respondetur. q triplici
ratione hoc dixit. Primo quia
respectu futuri supplicii verboz
modica est omnis afflictio vite
prime. que etia cu pacione pena
purgatoriu pauca est. Secundo
cum eterne felicitati respectu.
p modica est tribulacio prio. sup
illud .2. ad corinth .4°. Id quod
in presti est. momentaneu et leue
tribulacois me. sup modu in
sublimitate eternu gloie pondus
operatur in nob. Et qd sepius
.3°. dicit. Iusti in paucis vexati
in multis bene disponent. Et
cum quicquid in vita hac patim.
modicu reputare debem. respectu
multitudis. magnitudinis q culpaz
maiz. si pro eis secm diuine
iustitiam ultionem puniam. Propter
quod iob xx°. de hoc castigato
et desup illustrato inducitur.
Quicet peccaui. quid inde nocui
et ut eram dignus no recepi
Et iterum in libro eod dicit
Multomagis exigeris. cum
meretur iniquitas tua. Hinc
in omni aduersitate patientissi
esse debem. et deo pro paterna
castigacione vegetatiui. Iuxta
illud iudith octauo. Non placeam

nos pro hijs que patimur. ſi reputantes pctie nrē hec nra ſupplicia eſſe mnova flagella dm quaſi ſerui qui corripim ad emendacione et hō pdicōne nrā euenisse credamus. Deinde qz fructuoſa ſit iſta aduſitatū equanimis longanimisqz ꝓpſio. ſubdit: Vt probatio fidei vre. ſcilt fides vra aduersitatibus exercitata et per eas probata. firma et ſtabilis inuenta. Vel. probatio fidei vre. v patientia qua habet in tribulacionibus. per quas fides vra probatur seu examinatur an maneat stabilit. Multo pciosior auro. qd pigne probatur. an verū sit aurū. inueniat. Auditu ſiue. In laudem z gloriā z honorē. tūc cedat vobis ad laudē gloria et honorem. In reuelacione ihu xpi. ſcilt. in die iudicij. quo xps omnibus apparebit. et qualis vnuſquiſqz fuerit declarabit. quēadmodū lux. vm. testat. Non est occultū qd no manifestetur. nec absconditū qd non cognoscat. Ideo apt apte. Nolite ante tempus iudicare. quousqz veniat dns. qui reuelabit abscondita tenebrarū. et manifestabit consilia cordiū. Tūc qm omne bonū qd agimus. ad dei laudē z gloriā ordinare debemus. dicente apto Omne quodcūqz facitis in verbo aut ope. in dei gloriā facite. Hic quippe debemus ꝓpriū intendere aut querere pmiū. vt nosipsos et quicquid boni spectat ad nos ad trahamus nos. ad dei gloriā et honorem finaliter et principaliter referamus. Sic xps creator omnis sit vnus ꝓ vltimus finis. ac bonū pulcherrimū datorq. Oſeruator et finis. Iſ decurto passus iſte ſic ꝓpoſt exponi: Probatio fidei vre multo pciosior auro inueniat. in laudē et gloriam et honorem dei. qui de omni bono qd procedit ab eo. et agit in hoc mundo. pulcherrime est laudandus. glorificandus. et honorandus. laudandus verbis. glorificandus admirandis operibus et magnificandus cordis. honorandus operibus et diuinorū preceptorū executionibus virtuosis. Deus quoqz omnis laudem gloria et honorem fidelibus suis pro eorū patientia fide. meritisqz rependit. cū in examine xps testetur. Qui me confessus fuerit coram hominibus. confitebor et ego eum coram patre meo. Temerarius qz. qui me negauerit coram hominibus. negabit eum pater meus qui in celis est. Apocal. Esto fidelis vsqz ad mortem et dabo tibi coronā vite. In die iudicij dicet. Venite benedicti patris mei. possidete paratum vob regnum. Fructuosusqz seruo dicturus se ꝓbet. Fuge serue bone et fidelis. quia sup pauca fuisti fidelis supra multa te constituam. intra gaudium dni tui. Omnibus itaqz in omni tentatione et tribulatione constantes. et mistor auri ex ad uersitate inueniam in omni sapientia et virtute splendidiores. quia vt sapiē dicitur. Tanquam aurū in fornace probauit electos dns. et quasi holocaustū hostiam accepit

illos deo fatem in pba. Transi
uimo per ignē et aquā et
duxisti nos in refrigeriū
Dcetera sedm glosa ex vbis
bede acceptam. patientia electoz
et probatio fidei eoz. verte auro
pparatur. Primo ob eaus pro
fitate. nā sicut in metallis auro
nil extat prestancius. sic pacā
electoz deo existit gratissima.
et oni laude apud deū digmssia.
siquidem patiencia opus pfectū
habz. Secundo. pp auri clari
tatem. Sicut em aurū rubigie
offuscabile nō habet. in igne ar
guitū. et inde cōiactū fulget. t
pciosū tensetur. ita bonoz cō
stancia. inter pressuras iniquoz
detractibilis reputatur. sed adue
niente hora iudicij. pclarissima
ostenderet. iudice ipo testante
Beati qui pseuerauerit
ppt iustitiā. qm ipoz est regnū
celoz. Tertio pp auri exper
tacionē ac probationē. hz quod
fiat lima gladio. baculus bladō.
igne auro. hoc affert tribula
tio iusto. Duro proverbio. ls.
scriptū est. Sicut igne probat
argentū. et aurū camino. ita
cordi probat dns. Item quos
in tribulacionis igne fidelēs pba
uerit. hos in bte remuneracionis
iocunditate tanqm placentissimaz
sibi oblacionem. assumit
Prosecutus exposicionis hui pi
capli. ab eo loco. Que ai nō

videritis diligitis. Articulq sedus

Quonā quent psequitur
gloriosissimus xpiane
religionis vexillifer sanctissimus
petrus apte cunctis mata gracie
fidelibus in pncipi collata. de
magna gloria eis i futuro pfec
tanda: Quem. s. ihm xpm
: cui nō videritis oculo corpali
in hoc seculo conuersante vel
si alqui horū quib hoc sorte
xpm corpaliter aspexerūt. non
tamen ipius deitatem clare vi
derūt: diligitis amore ipsius
qui caritas appellat. Diligibilis
est em incorpalit. Imo et infinite
sedm qd deus. deinde potissime.
inquantū saluator. et maxime
benefactor. Christus nāq sedm
q deus. sicut infinite est bonitatis.
ita et infinite amabilitatis, et
sicut sedm suā assūptā humanitatē
est p vniuersā creaturā pclarissime
sanctitatis et pfectionis. sic mgrā
huor est post suā deitatē. pre
ombus eximie diligibilitatis
Deinde sume amandus est nob
ppt sua beneficia ac promissa
Verūtamen. nichil potest amari
nisi aliquomodo sit cognitū. cū
intellectuale appetitus obiectū
sit bonū intellectū. Per vim
intellectualē apphensiū et aliquo
modo notū. Vnde et isti p fide

et scripturis nouerant xpm. et
bñficia et pmissa eius: In quem
nunc quoq; nõ videntes / eius hu
manitatem oculo corporali. nec
eius deitate clave p spem. oculo mẽ
tis: credituri / fide formata que
p dilectionem operatur: Credentes
autem / vel ut alij. et ut videtur
melius habent: Videntes exulta
bitis / Credentes quippe exultabit /
quia manendo in fide formata ad
bñficã iocunditate merebit pfingi /
qua iocunditate adueniente ac
data. extinguet fides. ut desinet. cui
ei succedet visio clara / Videntes
vero xpm sua deitate. clare per
spem ꝺspiendo. exultabunt electi /
: Letitia ienarrabili / Est tam
intensi. ut in vita hac ꝺprehendi
nequeat aut effari /: et gloriosi
cata / & ꝺsummata. que desideriũ
electoriũ plenarie ꝺtentabit /
Iuxta illud: Adimplebis me letitia
cũ vultu tuo. et satiabor cũ appa
ruerit gloria tua /: Reportantes /
& adipiscentes. et pro laboru
mor̃ mercede bñficã ferentes /
: Finem fidei vite / vtpote salute
animarũ vnitõ & felicitate eterna.
que est catholice fidei finis. quia
ideireo incomprehensibilia de deo am
credimus. ut ea in patria clare intue
amur. sicut ait apõs paulus. Videmus
nunc p speculũ in enigmate: tunc
autem facie ad faciem. que visio to
ta mercedis vocat̃ et bñtudo comple
ta. put iohis. 1ª. dicit saluator.
Hec est vita eterna. ut cognoscat
te verũ deũ // Deinde deus essencia

liter et mutua scriptibiliter bonã
clare ac fruitiue videre. refulsit
est iocundũ / Primo. pter ipius pul
chritudinẽ penitus infinita. qua
quo aliquis pulchrius extat. eo
ipm videre naturalit magis iocundũ
est / 2º. pt̃ ipius conuenientiã rõni
pabilem. Creator quippe oĩm mẽti
tenute bene dispositi. rõnabiliter
amenus iucundoq; existit / 3º
pp imensam ipius amabilitatem
virtuositatem honestate. suauitatem
et pfectionem, honestũ nãq; et
sanctũ ppriũ boni allicit appetitũ.
letificatq; cernentẽ: imo et sola
simma vehementer diligimus et opta
mus videre eos. quos sublimiter
virtuosos. probos et sanctos esse
perpimus. Incomparabiliter ergo delec
tabilius et delectabilius est. eternã
rem substancialiũ sanctã. virtuosã /
probã honestã. pfectã. clare intuere
/ Quarto pp ipius dilectionẽ qua
a bñs amatur / Quo em aliquis
amatur. videntius eo videt̃ iocun
dius. si prospere ei succedat / Quia
modo q̃ bti. mestabile cunctis
ardore diligit deũ in semetipso infici
felicem. ita cũ indubiũ gaudiũ
mentibus eorũ. et earũ bñtudini
vehementissime confortatiuum / Et
sicut eis incomparabiliter amplius dilu
citur ipm semetipsos. ita de eius inuenta
felicitate plus q̃ de collata eis bñ
titudine gloriant̃ / imo mallent
semetipsos et totũ vniuersũ nõ esse. quã
ipm michilad redigi. q̃ deo p vnius
momentũ bñtudine sua carere
siue destitui / Quinto pt̃ ipius

sapiam mfinitā Naturalit eqde
aiunt angeli eos videre q̄ mirabili
sapia preminet / quanto magis
desiderabilius est illa despicere i sepo-
tu sapie non est finis. Nix hunc
modū possent et alie plurime ra-
ciones induci. cur tenarbitr deli-
cosa sit. deū clare p speculū intueri.
Ut pote ppt̄ diuinoda t immensa eg
excellentia in operibus. in opule
cia. omnigā admirabilitate. diui-
nitate. nobilitate fama et gloria /
Mundi 3° quas mas. et ad tanta
beatitudinem eas infatigabiliter
quarem9. Beati em mūde corde. qm
ipi deū videbūt / : De qua / quaz
dicit / : salute. exquisierūt atq̄
scrutati sūt pphete / Scrutati em
pphe ex diuina reuelatione nouerūt
genus humanū p xpi incarnatione
ac passione esse saluandū. Idcirco
diligentissime exquisierūt t inuestiga
uerūt de ista salute t redemptione
tunc fienda. nūc facta per xpm.
quo loco et tpe. quomodo t ordine
xpc liberaret genus humanū et
qualibus fidelibus offerret salutem /
Exquisierūt aute t inuestigauerūt
de hmō multiplici. 1° mo. deū co-
gitando. ut eis reuelaret aliquid
de xpi misteriis / 2°. quesierūt
illuminatione de hmō ab angelis
sctis, 3°. posteriores pphe vel
nimo illuminati quesierūt de hmō
in libris precedentiū pphaz. vel
ab ore patrū. magis illuminatoz /

Hinc daniel nono libri sui ayt capto.
In ano primo dary. ego daniel intellexi
in libris anoz numerū de quo factus
est sermo dei ad hieremiā pphām &c. On
et luce 2°. symeon iustus. qui t pphe
cie spū splenduit. visū a spū sancto
legit accepisse. qua videlicz cotidie
exoptauit de xpi aduentu. et tpe eius
certificari. Idcirco risus est ei. q̄
ipo adhuc viuente. xpc nasceret
atq̄ ab ipo corporaliter videret. Scie-
bat sūt pphete de xpi misteriis et
salute facta per ipm. exquisierūt
ac pphetauerūt. sicut diuersi diuersa
a deo per angelos reuelata sunt /
fuerūt / Ysaias namq̄ de xpi incar-
natione deitate. et sue matris virgi-
nitate. de xpi quoq̄ miraculis t pas-
sione ipius, de iudeoz excecatione.
gentiū illuminatione. euangelice legis
p totū mūdi diffusione. aptissime
ac copiosissime pphetauit / Dauid
quoq̄ de hmōi omibus in pluribus
psalmis. mirabiliter vaticinatus patet /
De quibus t themas mitta poterit /
Daniel vo. tempus aduentus xpi
pre omnibus clarius determinauit
et computauit nono libri sui capto /
Micheas vo. v^to libri sui ca^o. de
loco natiuitatis xpi. plenius est
locutus / : Qui de futuris in
vobis gra pphetauerūt / Scilicet de
magnitudine gre q̄ p xpm coferre
fidelibus. Unde iohīs primo habet
Gracia et veritas per ihesu xpm
facta est / Propter qd tps xpi ac-

euangelice legis. tempus gratie
appellatur / Hinc actus 3°. ayt idem
ille archaplus. Omnes pphe a sa-
muel et deinceps. annunciauerut
dies istos. Et sicut actus 2°. suus
petrus allegat. Johel pphā de emi-
nencia gre spūs sci p xpm donata
spectaluer. Lo. sui libri capld pphe
tauit /: Scriptores / nō tacite
humana. ꝫ illuminatione diuina /: In qđ
uel quale tempꝰ significauerit eius
spūs xpi / Dest quo aut quali tpe
spūs sctus reuelauerit eis aduentū
xpi esse oplendū / an sctus tps
illud adhuc longe distaret. et an
deberet illud tps esse tps patris an
prelioz̄. Datur at spūs sctus. spūs
xpi. nostra qua quiescat in eo. sed
qm̃ vere eternalit ꝫ procedit ab
ipo / Quida tm̃ p spm̃ xpi. intel-
ligut hic spm̃ angelicū seu angelū
boni. ꝫ p angelos reuelationes
pphetie facte sut. Vt diuinus
dionisius docet / Melius tm̃ per
spm̃ xpi. spūs sctus accipit. qua
est principalis et primus reuela-
tionis pphetialis ministrator doctor
et auctor / Dicto de isto tpe xpi
mitti in pphetis lectum. Vnde ad
aggei 3°. loquit dns / Adhuc
vnū modicū. et ego mouebo celū
et terram. et veniet desideratus
cunctis gentibus / Malachie ultō
3°. Ecce ego mitto angelū meū.
et preparabit via ante faciē meam /
et statim veniet ad templū suū do-
minator quē vultis / Baruch
quoꝫ 2°. Apparebit in fine et non
mentiet. si mora fecerit expecta eū /
Daniel ait nono elapsis septua-
ginta ebdomadis adimplete
sut sup pplm tuū 2°. Qui vō tpe
maxie pene nascetur. vsque 2°. et
michee 4°. eisdem pene verbis ait
pphetauit / Conflabit inquit gla-
dios suos in vomeres. nō leuabit
gens contra gentē gladiū. Vnde et
ihe 22°. habetur / In diebus illis
saluabit iuda. et israhel habitabit
confidenter / Quo vero deficiente
iudeis rege ac principe pprio pleb.
xpō venturo. Iacob patriarcha
genes. 49. predixit. Non auferet
sceptrū de iuda. et dux
de femore eius. donec veniat qui
mittendus est. et ipe erit expec-
tatio gentiū / ; Premittamus eis
que in xpo sut passiones / Dest
spūs sctus. fuit pphetis predictū.
que et quanta pro hominibus pertulit
xpus. cuius passiones seu pene
quas tolerauit vsque 13°. atqꝫ i
pō. 21. luce clarius sut descripte /
Premisit etiā spūs sctus passio-
nes que sut in xpo. ꝑsecutiones
et penas. quas xpō in suis sustinet
membris. hoc est. quas pro ipo
sustinet fideles /: Et posteriores
glorias / Dest spūs sctus. etiā sut
predicens glorificationes xpi et
membroꝝ suoꝝ. que gloriose. pas-
sione xpi sut secute. qm̃ xpus

bti petri apli
prima

sue passionis virtute promeruit sibi
ipsi primo magnum et triplex ami
dentale. suis quoq; fidelibus meruit
glorificationem aiarum et corporum,
propter quod apte apls. Humiliauit se.
furtius obediens usq; ad mortem.
propter quod et deus exaltauit illum et dedit
ei nomen quod est supra omne nomen /
Deinde posteriores gloriose xpi surre-
ctionis a morte resurrectio. in celi
ascensio. sue manifestatis p totum
mundu predicatio. que die pentho-
stes fieri cepit. misso desup spu
sto / cuius quoq; in die finalis
iudicii eodem omnibus gloriosissi
mam festuris / De quibus omnibus
ppheteuerunt cum plurima sancti
pphete. ut facile esset monstrare.
Sed brevitati studendu est / presertim
de hijs alibi copiosa testimonia
sint inserta / : Quibus / puta
ppheticis / : reuelatum est / ab ospi
tante / : qz non sibimetipis. vobis autem
.i. sed vobis / : ministrabant / minis-
tralitter atq; ppheticce predicta /
: ea que nunc annunciata sunt vobis /
viz misteria xpi. / Hoc est tpus
loci et modi sue incarnationis
nativitatis. passionis et / Per ea
nos eorum sunt qz vtilibus tpibus impleta /
ner pro sua sed pro vra ad xpm
conversione. per eos dimittuntur sunt
offensa / Gratia quoq; ppheti
ca sit donu sive gratis date. ad
alios ordinatur virtute. sicut
et cetera huiusmodi dona / Per hoc
enim q ea que predicauerunt de xpo
apli. annunciauerunt ppheti. patet
veritas fidei xpiane. tenenda ad
xpm conversi sunt / Hinc act. 2°.
dixit bts petrus iudeis quibus
penitentia predicata predicauit. / Penitentiam
agite et baptizet unusquisq; vrm.
et accipietis donu spus sancti.
Vobis enim repromissio est hes et
filijs vris. et omnibus quotcunq;
aduocauerit dns deus noster.
Et rursus actuu 3°. Vos mgt
estis filij ppharu. et testamenti
qd disposuit ad patres nros deus /
Tanq; iste annunciata sunt vobis.
annunciatione certissima / : per eos
qui euangelizauerunt vobis / viz
p me ceteros q apl̃os ac primos
xpi discipulos / : spu sancto
misso de celo / : eis in die pen
thecostes infuso. in visibili signo /
tanq; no sensu humano. q spus sti
nstinctu infallibiliter predicauerit /
: In quem / .s. spm stm / : desiderant
angeli prospicere / Per quod spus
sci doctris vera insinuat / quia
in eu tanq; in felicitate sue obtentu
cupiunt angeli intuevi / Sed tu
desiderium sit appetitus boni fu
turi nondu adepti. quo angeli
qui deo inseparabiliter sunt iuncti /
et eo perfruuntur ac uni
unt. dicunt spus sti aspectum
desiderare / Et videndu. qz
in desiderio solent duo intelligi.
primu est appetitus boni futuri.
2m est fastidium huiusmodi boni iam
diu possessi. unde usq; ad satietate

obtenti. Dicit ergo bñ. dei pmia et aspectū mẽssabile desiderare. nõ mgñtũ desiderũ futuri boni appetitu mtludit, sed prout fastidiũ omẽ excludit amor. adepti iam boni / Vt em. apt ꝯ ꝯtoꝝ. corporales delicie cũ nõ habentur. ꝯtinue in se desiderũ attendunt. cũ aute habent. ꝯtinuo p̃ ꝯsaturi̇tẽ satietate in fastidiũ vertut / Spiritales ẽ vero delicie. cũ non habent. in fastidio sut. cũ vero habent. in desiderio / Hutꝫ in eis appetituũ saturitate. at ꝑ saturitas appetitu parit / Elugent naꝫ spiritales delicie desideriũ in mente. du sanant / Dovvo q dicit / : In quem desiderũt angeli pvospicere / Beda et glosa exponut de xpo sed̃ sua humanitatem / Cui⁹ humanitatis tanta est ꝯ gloria. vt angeli sancte. nostra immortalem deitatis essentia. ꝑ et assũpti verbi eterni humanitate. gaudeat intuevi / Melius tñ istud de spu sancto exponit. ita ut suma aplꝰ scꝝ dicẽs: In quem desiderant angeli pspicere / denotet imensitatem diuinitat̃ dine sup nos / Eo q deus pr. spm stm. cui⁹ tanta extat maiestas. vt eu sti angeli cupiant intuevi. misit in terrã inter gẽeres humanã salutẽ / Cura phabitu scribit alterꝰ. Omnes pphe de xpo sut̃ vaticinati. Custus at̃ desiderant dupli cuter. Primo stdm se. vt est caput ecclie totus / Ꝯ quantũ ad eius ecclam. que dicit̃ mysticũ corpus xpi / Vaticinia ꝯ maioꝝ pphaꝝ totũ fuit de xpo vt caput est mẽm / qua vaticinia ꝑ sepe fuit de eius incarnatione / Vaticinia ihẽmie de eius passione. Vaticinia ezechiel de eius resurrectione. Vaticinia danielis de eius ascensione / Pphete ꝯ minores vaticinati sũt de corpe eius mystico. qđ est ecclia / Ideo dicti sunt pphete minores. qꝝ de mystico corpe ppi et nõ de ppo capite pphetauerũt / Sed mirũ q tantus doctor. tam ꝯ subtilis exponit dicit hec que stare nõ valent. nisi forte valde pie exponi̇t / In primis ꝯ q ait. ꝯ totum vaticinia maioꝝ pphaꝝ fuit de xpo. vt est caput mm. Duplex habet mstamia / Prima. qꝝ de iudeis caldeis philistheis. moabitis. ammonitis. egyptiis. aliisq gentib duobus ꝯ excessibus. punitis ꝯ repatriatis. ꝯ multa ꝑdixerũt pphe / Dicam q de mystico xpi corpe. puta ecclesia. copiose pphetauerũt / Unde sed̃ ihẽm. Omnia xpi atq ecclesie mysteria. tam diffuse vatem descripsit. vt nõ tam pphetã q̃m euangelista dicendus esse / Apto quoq; peulus in epla ad ꝯinthios mysteria allegat ex vetꝰ de ecclia ex gentilitate collecta / Insup ad tessalonicenses. ꝯto allegat ex vetꝰ de ipsa ecclia / Letare sterilis que nõ paris. erupe et clama que nõ parturis / que verba ysaie

2e. sed3 mirqa translacionem
habentur / ¶ Pretexa vltimam
visionem ezechielis de templo.
difficilima atq3 longissima. Theo9
Theodoretus. alq3 doctores inter
exponut de xpi ecclia ¶ Sed
aute 2o aut albertus. Vatinius
visie esse de xpi incarnacõe /
Hie. de eius passione. ezechelis
de eius resurrectione. damelis
de eius ascensione, nec precise
nec appropriate videtur posse sal
uari / ¶ Ysayas mlto distu
sius Vatinius est de xpi passi
one q̃m ihemias. Vt patz ꝑuse. 2z.
Et q̃ albtus ex ezechiele allegat
de xpi resurrectione. videret
de ascensione ossiu ad ossa / de
xpi resurrectione nequaq3 ad
lram dictu est. nec verificat de
eo. q̃m corpus xpi no fuit dis
solutu. nec caro eius vidit cor
ruptionem. Vt actuu 2o. docet /
ac probat pudentis aplos / mitra
huc possent contra hec verba
alberti mduci ¶ Sed demu 3o
aut. Minores ꝓphas no ꝓphetasse
de corpe xpi vero. seu capite
xpo, sed sola de corpe mistico.
prorsus nil valet / nec eamdem
concordat scripturis, tu matheus
euangta 2o. euangelii sui capto
allegat ad lram illud michee. 5to
Et tu bethleem terra iuda &c
Eadem quoq3 capto allegat sanc
matheus illud ose xi. Ex egipto
vocaui filiu meu / Implet zacharie
nome de xpo ad lram aptissime est
pdictu, Exulta satis filia syon. ecce
rex tuus veniet tibi &c / sic matthi
21o. et johis 12o. allegat de xpo /
Item de ppi resurrectioe pdictu est
sophonie 3o. et ozee 6to. Paulus
quoq3 ad Romos de ecclia mtduxit
illud ozee primo / Et erit in loco
vbi dictu eis non ppls meus vos.
dictu eis filius dei viuentis / Et
econtra illud ozee 2o. Vocabo non
plebem meam plebem meam / Adhuc
aute de xpi aduentu. et ipresenta
cione eius in templo. aggei sco.
malachieq3 3o. euidenter legitur
ꝓphetasse ¶ Postremo. cur duodeci
ꝓphete. dicunt minores ꝓphe. dictu
est alibi. nec illa est ratio quam
assignat albertus. Primo si iuxta pri
setur Zacharias de ꝓphetis mino
ribus vnus. diffusius. ac euidencius
ad lram vaticinat de xpo q̃q eze
chiel ysaias vnus maior / ¶ Consequenter premeritis aplis
hortat fideles. ne sacram sibi diui
nitus oblatã pupendant aut
negligant. sed ea se dignos exhi
beant / : Inter q̃ / .v. quia ꝓphe
non sibi sed vobis ministrabant
de xpo: sicut mihi libros mentis
vre / Libri enim. in quibus vigret
luxuria. pauci sut corpis / libri
mentis. sut intellectus qui generat
verbu, et voluptas que parit
amorem / Libros ꝑ mentis
attingit. est intellectus a vanis
cogitacionis fluxu. a distractio

nibus. et uoluptatibus carnis reprimere & eam in captiuitate redigere in xpi obsequium ut subiectus sit fidei / Voluptatem quoq; ab inordinatis desideriis reuocare / Lumbos aute cingere est carnalia desideria. et eorum carnales fluxus domare / Hinc ait xps. Sint lumbi vri precincti / Et paulo ad ephes vbi supra magis suscincti lumbos metis veritate / Ita succincti lumbos mentis vestre. i. zonem et voluntate reformatas habentes. quatenus uxta pauli doctrina. nos simus parvuli fluctuantes. nec circumueniamur omni vento doctrine / : Bobus / i. male rapina in cibo et potu sumentes. quemadmodu luce. 21°. iubet saluator / Attendite vobis. ne grauent corda vra crapula vel ebrietate / : Et proferti / Vio solu amicos in deo sed et inimicos ppt deu. sincerius diligendo / eisq; bona pro malis reddendo / put matth v^to loquitur xps. Istote proferti sicut et pater vr celestis profertus est / Vel proferti / nostris preceptis & euangelicis q̃q; obsequiu adimplendo. iuxta qd vltio ait Si vis profertus esse. vade et vende oia que habes et da pauperibus. et sequere me / Multa aute sut gradus profectionis / : Sperate in eam que offertur vob gram i dona give que xps in vita hac offert vobis. omnes ad penitentia et profectu hortando dona quoq; gloriose q est eternia ysumata. Iuxta illud pauli. Vra

dei vita eterna ystimu confidite adipisci. eaq; obtinere satagite / Unde i paulo dicebat. Portum vob ne in inanu gratum dei recipiat / et iterum. Quomodo effugiemus / si tanta neglexerimus salutem / Porro spes. cu sit theologica vnitg. directe & imediate habet deu pro obiecto. secundario vero respicit ea p que ad sumu bonu pducim et iuuam. Sperate & in gram q̃ offert / in reuelacone et ea adipisci ysidite / : In reuelacone ihu xpi / i. in manifesta ipius declaracione cu se vob ostendent sicuti est intuendu. In qua ostensione tria ysimata seu salus vra ysistit / Unde iohis. 1°. xps hinc sui manifestacone permittit pro premio dicens / Qui diligit me. diliget a patre meo. et ego diligam eu. et manifestabo ei meipm / Denq; plenaria salus in corpe & aia. in die iudicii tribuet. Potest qd dem est. In reuelacone ihu xpi referri. ad manifesta apparitione xpi in die iudicii. quado & illud ysime ipletur. Reuelabit gloria dm. et videbit oia caro salutare dei mu / : Quasi filii obedientie / desit deo & vris prelatis. fideliter subditi / Obedientia ppe omes xpi fideles maxie decet. cu ipemet xps testetur. Descendi de celo. no vt faciam voluntate meam. sed voluntate eius qui misit me / Item & Sicut mandatu dedit michi pater sic facio / imo factus est obediens patri vsq; ad mortem /

obediencie filij. no xpi
ℜ diaboli sut imitri. ¶ Porro
her dicto. quasi. notat hic veri
tatem no silitudinem timid/: Non
configurati pristinis ignorancie
vite desideriis/ ⁊ no cursus cofir
mantes vosipos. vetustis atq; car
nalibus affectibus. in quibus tpe
vite infidelitatis fuistis/ Omnes
iste modi mali et pruni affectus
dici possut desideria ignorantie.
qua ex ignorancia quasi nascut.
eo modo quo iuxta phm. omis
peccans est ignorans qm male
iudicat/ saltē in pticulari. cuius
in generali veritate agnoscat/
Cū em dīno dicit pstitute.
nullius respiciens. ad malū opet
qua videlicet malū sub ratione
mali. no appetit. cū bonū sit appe
tibile obiectū. constat. q oīs qui
peccat. malū sub ratione boni
apparentis apprehendit siue admit
tat/ sicq; ignorans. et ceteris est
atq; ex ratiois ignorancia. iudex
tencia. defectu. aut cupore. dicit.
q peccat. q affectione sua non
rectificat. q mōdinationem et
cauelatiue no reprimit/ Sapiens
pūbiū 12° dicitur/ Via stulti
recta in oculis eius/ Et demo
salomon loquit. Stulticia illudit
peccatori. Et itez dictū est/ Qui
peccat insipiens est ⁊ iniquus/
: Sed sīm eū qui vocauit vos
sc̄m. et ipi sīt. in oi cōuersatione

sibi/ Idest. quemadmodū deus qui p
spīm suū. ad euangelicā legis ver
tatem pduxit vos. in seipso purus
et virtuosus existit. atq; in omni
opatione sua. recte ⁊ sapienter se
habet. ita et vos pro modulo vro
mūdi et virtuosi sitis in tota vita
vra/: Scriptū est ei/ Leuitici 12°/
: Sancti eritis qm ego sanctus sū/
Hoc nāq; leuitici 12°. loquit deus
Moysi ut mandet eis ad vras. ego
em sū dns deus vr̄. Vri estote qm
ego sanctus sū/ Nemq; aliquā scripturis
tradit. no p modū precepti. et ita
preceptū sūt. Vt cū deus ait per
moysen Non adorabis deos alienos
nec seruies eis Et tale est illud qd
dicit hic. sancti eritis. loquēdo
de statute sīm aliquē gradū
Sanctū quippe ut vna significatio
est idem qd firmū. et vnusquisq;
fidelis tenet in fide spe ⁊ caritate
esse tam firmus. vt promat pro
nulla re mūdi se a deo p mortale
pctm auertere. aut cont fidē spem
caritatē re agere/ Scriptū est
q̄ p̄cipit Esto firmus in via dñi
et in veritate sensus tui. Paulus
quoq; exhortat̄ stabiles
mūt estote ⁊ inmobiles. abundātes
in ope dñi sp/ Rursus. sanctus
est idem qd purus. et vnusquisq;
tenet ab oīi mortali pcto esse
mundus. Hinc ait ppha Custo
di animā meā qm sanctus sū/ Apostol
autē ⁊ in cōi modo loquendi. sanctos

vocatur. qui in caritate et i omni
virtute pfectus est / ut puta vir
heroicus et dimiſ. ad plenã passio
nis reformationẽ proveritus, et in
no tenetur quilibz esse sim tus /
Patrit g̃ pfectus deus. ut sint
ipe est sue. sic servi sui sint fi /
lia fi. sapientes dñi. servos voluit
habe honestos. probos. prudentes.
put eoz excellentia dcet / Deinz
ad hoc filius dei venit in mudo
vt sine timore de manu inimicoz
nroz liberati. huiang illi. in sctate
et iustitia coram ipo oibus diebus
nris. vt luce primo essent / Itez
q̃ ad ymaginẽ et similitudinẽ suam
nos condidit deus. requirit ut ei
virtutibus assistamur. pfecti cũ ipe
velit a nobis pater vocari. pater
aute vult ut filii sui sequant
virtutes, Et hec est ingens et
pclarissima dignitas racionat̃ cãture.
suo creatori sic ꝺformari. Inter
q̃d. Ve eis. qui p vitã sua carnale
bestijs ꝺformant / Et gravius
ve eis, qui per malicia. crudelita
nequitia. ac ipiam ꝺfuetudine.
assilant demonibus / Deo igit
in caritate. pietate. iustitia. sctate.
pro viribus assilazi conem. sicut
et paulus hortat. Imitatores dei
estote sicut filii caris̃imi, Unde et
xp̃s. Estote misericordes. sicut et
pater vester celestis misericors est.
Item Estote pfecti sicut pater
celestis. Hinc et deutõ. 18. Dicitur

est moyses. Perfectus eris et absq
macula cũ dño deo tuo / Intelligenda
quem potest. quomodo intelligenda
sint aut fieri possint isti. cũ vsque
hodie dicatur, Sancti sumus ut immũdi
omnes nos. quasi pannus menstruate
vniuse iustitie nre. Primo quoq
ille apostolus credit. q̃ dixit. Mihi
qui minimo omnium sanctorum
gratia hec data est. ut euangelizem
inuestigabiles divitias xp̃i. et illumi
nem omnes quis sit dispensatio
sacramenti absconditi a seculis in deo
qui omnia creauit. ut nunc notum
fiat principatibus et potestatibus in
celestibus per ecclesiam multiformis
sapientia dei. secundum prothesim
seculorum quam fecit in xp̃o ihesu
dño nro. in quo habemus fiducia
et accessum in confidentia per fidem
eius. Et videndum q̃ propter
racionem divine iustitie. dicit nostre
iustitie similes panno menstruate.
q̃ in multis offendimus omnes. et
multe defectuositates et culpe. nunq
hominis actibus admiscentur / primo
respectu puritatis et perfectionis.
et sapientie creatoris eterni; cui
puritas. perfectio. sapia nra. nullius
momenti est. et tanq̃m immundicia
ipfectio. et insipientia reputat.
quemadmodũ theimie decimo legit.
Stultus factus est omis homo a
sciencia sua / Unde iob. 14. scit.
Quid est homo. ut immaculatus
sit. et iustus appareat. natus de
muliere. Ecce inter sanctos eius
nemo immutabilis. et celi non sunt
mundi in ꝺspectu eius / Et
iterũ sicus iob ptestat. Non
iustificabit homo. cõponit deo /
Deo dicit pheta. Non intres
in iudicio cũ seruo tuo dñe. q̃
non iustificabit in ꝺspectu tuo
omnis viuens / Postremo sctas
nra. differt et defiat a sctate
dei in multis et infinite / tum
deus sit essencialit̃. indepẽdent

inuocabiliter. inuentus scriptibiliter sanctus / Vt aute iuxta intentionem scripture sancti sumꝰ. in oni coūersatione. no solū requiuntᵉ. vt mortalia delicta nemo puta. ꝫ ut venialia eaꝝ diligentia vitare oportet. et semp cōa deo timorato ac custoditu consistere. ad ecclī ꝫ Aº. scriptū sit. Di no in timoꝛ dñi teneueris te instanter. cito subuertetur domus tua, plubi ozabꝫ. ℔. Omni custodia custodi cor tuū /

Lucadicio residue partis huꝰ primi capli. Articulus tercius

Quoniā salomone testante. timor dei est. fons vite. cōsequenᵗ hortat gloriosissimꝰ apli ac chori theavartha sstissimꝰ petrus. vt deū filialiᵗ timeamꝰ / Et si / pro qua / : patrem inuocatis. / dest. orando patre nominatis / : eū qui sine psonaꝝ acceptione iudicat scdm vnuſq; cuiusq; opus. / dest quelibet iudicat scdm opera sua, / intelligendo eaꝝ per opa. actus interiores. et locutiones. debitoꝝq; actuū omissiones. Vn Iob. 3ℓ. mduitur. / Absit a deo impietas. et ab omnipotente iniquitas. opus eī hominis reddet ei. et iuxta vias singlorꝝ restituet. / Item quaꝰ. 32. Domine deus fortissime. cuꝰ oculi apti sunt sup omēs filios adam. vt reddas vnicuiq; scdm vias suas, Qualiᵗ autē psonarū acceptio nō operat deꝰ. et quid psonarū acceptio. et de peccato prius. dictū est sup in exponē scdi capli epte Iacobi / : In timore inolatꝰ vie. tpe cōuersationis / dest. tempe quo in hoc seculo subsistitis. viuite in dei timore filiali. ne tanto pri sitis indigni. et ne in sui iudicij meticulis ingrate / ppt vltam ignauiā ac pernitiosā securitatē. ne iudicem discretū aliqn sencietis. que nūc piū patrem detrectitis. et timere ac honorare dissimulatis, Quem sine timore est. iustificari nō potest. et xps in euanº iubet deū timete. qui habet potestatē et corpꝰ et aiam pdere in gehenna / Sed instare quis pt. quia nō videtur adoptio ista petri apli. conuenire adoptioni qua malachie primo loquit deus. Filius honorat patre. et si ego pater ego sū. vbi est honor meus. si dñs ego sū. vbi est timor meus, Ex quibus verbis elicit. q deo debet timor maior est dñs. et honor maior est pater. Quomodo gº. nūc ait apliº. Si patrem inuocatis deū in timore conuersami. videt eum

debuisse dixisse. ℣ dñm invocatis
℟ Et rndendū. q dr debetur
timor castus. seruꝰ et filialis. ipse
est pater. q hic timor oritur ex
magnitudine caritatis. ℣ timor
dei huius aut illius ipendit
deo ait dns / ℣ Est aute timor filial.
quo vitat malū culpe. ne deus ꝑ
offendat. aut inhonoretur. ℣ Iste
timor filialis zelus est fugā seu
abhominatio culpe. de quo in ecclo
infra scribit. Videlicet. ℣ timor
dñi supra ois se supponit / ℣ Beatꝰ
cui datū est habere timorem dei /
℣ timor dñi sicut paradisus benedictionis
/ ℣ Est aute timor dei omi xpiano
prepue necessarius. qua ꝑseverat
a viciis. custodit in bonis. et sollicitū
facit timentē ne cadat in la
queos inimici / ℣ Item semp ad deo
solliciti esse debemus. ac paueri. q
nescimus an digni simus amore
vel odio, ℣ hoc est an simus in
caritate et gratia. an non / ℣ et
rursus cū ignoramus quid finalis
erit nobis. an salus eterna aut
nacio. aut salus ꝑpetua. et quia
ad omne malū sumus tam ꝓni.
atq; in laqueoꝝ medio ambulamus /
℣ Preterea ad diuersandū tam timo
rate ac virtuose. nobis debet duce.
q vnigenitꝰ dei verus deus. tanta
ꝓ nra salute assumpsit. sicut ac
ceptulit, ℣ deo subditur /: ℣ Seruiens
per fidem no ꝑ naturale zelum.
de qua seruitia dixit iob. ℣ Scio
q redemptor meus vivit. et in
nouissimo die de terra surrecturus
sum / Martha quoq; iohis xi
℣ Scio. q resurget in resurrectione
in nouissimo die /: ℣ Et no corrup
tibilibus auro vel argento redempti
estis. de vana vra conuersatione.
paterne traditionis / ℣ dest / origi
nalis infectionis. seu vitiose infor
mationis / qua parentes istam
quibus hec stirpata sut. filios suos
pessime doctrinant. vt stultus vola
tolerent. quantū ad eos qui ex gen
tilibus nati erant / ℣ Interdictō
quoq; et stulte iudeoꝝ traduxit
filios suos ac subditos quedā dine
legi contraria / Quibus in euāg.
locutus xps / Irritū fecistis man
datū ꝑ traditione vram /: ℣ Sed
datū ꝑ traditione vram. quasi agnū incon
taminati et imaculati ihu xpi
℣ dest passione et morte filii dei.
qui est quasi agnus / qui inocen
tissimo agno ꝓparat. de quo
ait iohannes baptista / Ecce
agnus dei. qui tollit pcta mundi
Qui et ihe. vndecio contestat
Ego quasi agnus mansuetus
qui portatur ad victima / ℣ Iste
qui agnus mactatus et immola
tus. ꝑ imitatione sua ab oi
pcto. tam originali q ꝑsonali.
tam mortali. q venali / xpe
quippe. quibus pro originalis
pcti delectione. specialit passus
dicitur. sua ty sanctissima passio

Timor

ad 2 ad 1

ad 2 ad 3

ad 4 ad 2

pro tunctis totius humani generis
pertatis. quantū in xpo est. satis
fecit. Iuxta illud ysaie 53°. do
minus posuit in eo iniquitatem
omnium nostrū. Propter qđ angelus
dixit ad ioseph mathei primo.
Vocabis nomen eius ihm. Ipse
enim salvum faciet ppm suū a pec
catis eorū. Christi igitur: pre
cognīti quidem ante constitutionē
mundi. i. dest ab eterno ad hoc
predestinati ac previsi a deo pre
sciti natura assumptam. vt per
eū redimeret genus humanū.
Deus nanq ab eterno decrevit p
xpi passione redimi mundū. /:
: manifestari autē in novissimis
temporibus propter vos. i. propter
vram salutem xpus in ultima
mundi etate. per incarnationis
misterium apparuit in hoc mundo.
Iuxta illud baruch 3°. Post
hec in terris visus est. et cū
hominibus conversatus est. Hoc
est quod fertur iohannis primo.
Verbum caro factum est. et habi
tavit in nob. Hinc ad ephes
primo loquit paulus dicendo.
Deus elegit nos in xpo ante mundi
constitutionē. in quo habemus re
demptionem p sanguinē eius. De
hinc demū diebus novissimis
loquit paulus. Nos sumus in
quos fines seculi devenerunt.
: Qui per ipm fideles estis
in deo. / dest virtute et merito
passionis xpi tam diversis
ac fidei conseruti estis a deo.
et hucusq fideles manetis in
eo. Meritū enim xpi in sacramento
baptismi ac penitencie. applicatur hominibus. et quicquid
virtutis et gracie eis confert
a deo p xpm et eius passione
ac meritū ipis donat. inquantū
per xpi misteria deus proposuit
sibi reconciliare atq salvare
genus humanū. Propter qđ ad ephes
primo habet. Deus predestinavit
nos in adoptione filiorū per ihm
xpm. in laudem gloriē gracie sue.
in qua gratificavit nos in dilecto
filio suo. Vel. Per ipm fideles
estis in deo. quem xpus suos misit
discipulos ad aliorū conversionē
vocatos. et per apostolos dedit hoibus
legem salutis. quemadmodū ysaie
quinquagesimo ayt. Lex a me
exiet. et iudicium meum in lucem
populorum requiescet. Idcirco ayt
apostolus paulus. In xpo qui eratis
longe facti estis prope. /: Qui
suscitavit eum a mortuis. tertia
die. Que suscitatio. toti benedicte
trinitati. cuius opera ad extra
sunt indivisa. ascribitur. Patri
tri patri appropriatur. quia divina
virtute effecta est. Virtus at
seu potencia. patris appellatur.
Imo xpus std quod deus. suscitavit.
secundum vt homo est. Propter qđ
dixit. Soluite templum hoc

et m tribus diebus excitabo illd
: Et dedit ei gloriã sepulturã
.r ꝑpetuã corpis glorificationem .
actidentalesq; premiũ .et audi
tarriã ꝑtatem m resurrectione
ascensionecq; ꝛc Nã m beatifi
ca dei visione .aia xpi fuit ab
exordio sue creationis & unione
uomiñ cũ verbo ꝑsona / hinc
xpc passione sua instante orauit
illud ioñis xvij°. Pater venit
hora clarifica filiũ / Et ad hebr
2°. habet . Videmꝰ ihm ꝓpt pas
sionem mortis .gloria & honor
coronatũ / Ysaye quoq; .lij°. le
git / Pro eo q laborauit aia
eius videbit et saturabitur /
: Ut fides vra et spes esset
m dño / .r firmiter credereris
m deũ .et sperareris m eo / Ex
hoc em q deus xpm̃ ita glori
ficauit .p resurrectionem .ascen
sionem .et spũ sti missionẽ .mduc
ti sut homies .ad xpiane fidei &
spei susceptionẽ .credentes et
sperantes se tendẽ merito xpi
resurrecturos .et plene glorifi
candos / : Animas vras casti
gantes / .r celesti sponso castas
et puras exhibentes / : In obe
diencia caritatis / Idest obedi
endo dñis ꝑceptis ex caritate .
sine qua nulla actio est meri
toria dei q grata / Omis enim
actꝰ meritorius est a caritate
elicitiue .Vt actus q̃ imediate
et directe ꝑcedit ex caritate .
aut ipsa imperatiue .ut actus alia
rum virtutũ quibꝰ ꝑcepit caritas /
: In fraternitatis amore / Idest
ecia in ꝓximoꝝ spiritali dilec
tione .sine qua nemo ꝑt salvari .
ideo subdit / : Simplici ex cor
omi duplicitate et fictione ex
clusa / : Intuemini diligite attenti
tius .r valde attente / ait dñs
saluator . In hoc cognoscent
omes quia discipuli mei estis .
si dilectionẽ habuerit̃ ad inuicẽ /
Atq; ut asserit paulus . Qui
diligit ꝓximũ legem implet /
Porro .de cordis simplicitate
& duplicitate .dicta sut multa
sup canonicã iacobi / Omnis
aute aia racionalis .aut est
sponsa dei per fidem & caritatẽ .
aut certe adultera diaboli .p
infidelitatẽ .seu quacuq; culpa
mortalẽ . Ideo aiabꝰ nrãs casti
ficare debemꝰ modo ꝑtracto, et
omi virtute ornare sanctis
actibus .decorare .mcessabiliq;
fructuose .timorate ac fervide
conversari .pserti cm tanti esti
mauit nos dñs deus int .q ꝓpt
mam recuperandã salutẽ / nos
trum in vnitate ꝑsone .assumpsit
naturã .et in ea tot et tanta
p nobis / ferit .ac passus est
Rõne ex dignitate legati mag
nitudo causse pensat . Hũ ꝑ
dnigenitũ sui misertꝰ deus ꝑ-

legatu ad pacificandu nos sibi / quis magnitudine causse qua tu deo habem. excellenciaq; virtutibus ad qua sumq; vocati. concipe valeat aut effari / ¶ Hinc et aliam causam. ob qua timorate viuere debeam. dignissim. aplici chori vertex. subiungit / : ¶ Renati non ex semine corruptibili / dest. dei timere mihi ce attenci. agnare debetis. qua renati estis. seu spiritualiter regenerati. p emundacione a culpa. et susceptione gracie ac virtutu. no ex materiali spurcaq; semine. sed incorruptibili / a virtute celesti in sacramento baptismatis opante / seu gra spiritali et gratu faciente / confert hoc esse spiritalem. supernaturale. dei forme. vdoneu ad permanendu / : ¶ Per verbu dei viui et permanentis meternu / a p xpm. de quo scribitur iohis primo / Omia per ipm facta sut. / ¶ Nam xps est qui principaliter. meruitq; baptismatis. purgat. regenerat / xpe ejq; baptismi instituit. et omnibus dari precepit / et ipe est verbu mercatu eternu. et vnigenitu. dei viui. et permanentis meternu. videlicet. patris eterni. quemadmodu petrus disseruit. Tu es xps filius dei viui / Vel per verbu dei viui. intelligit forma verboz sacramentalium. operandi in baptismo / per que disponitur et suo modo. causatur fit regeneracio spiritualis. quoniam accedente verbo ad elementu. fit sacramentu. ¶ Unde paulus testatur. q xps dilexit ecclesiam. mundans eam lauacro aque in verbo vite / Ex hac regeneracione dicta sut pluria sup illud iacobi primo. Voluntarie genuit nos verbo veritatis / unde iohis primo indicit. Dedit eis potestate filios dei fieri. hijs qui credunt in nomine eius. Qui no ex sanguinibus. neq; ex voluntate carnis. neq; ex voluntate viri. sed ex deo nati sut / : Quia omis caro fenu / Tanq̃m dicit. Regeneratio spiritalis. ex carnali et corruptibili semine. esse nequit. qm caro. carnale ve semen feno assilat. ¶ Quare ad spiritale et supnaturale esse. no potest pduci. nec talis regeneracionis semen existit. Unde iohis 3°. aur saluator. Quod natu est ex carne caro est. et quod natu est ex spu. spiritus est / : Et omis gloria eius / a. vivor. vigor voluptabiq; carnis / : quasi flos feni / dest. cito pertransit et deficit sicut flos graminis / : Exaruit fenu / a. gramen postq; vixerit et extenuerit. mox arescit / : Et flos eius decidit / Hic caro i puericia habet vivere. in adolescencia decere. in iuuentute robur et florem. in senectute defectione. in morte corruptione / : Verbu aute dni manet meternu / Id primo verum est. de verbo increato prius eterni de quo scriptu est. In principio erat

verbū. de quo et damascen' intellxt. illud m pō. In eternū qđ verbū tuū pmanet in celo ¶ Dicō verbū accipitur de verbo creato. x dne vbum precepto. effectu. seu lege. qua cuncta subsistūt / De quo verbo cantat ps̄mis. tymō. cxlvi. qui facies spūs prelatū. que fecerūt verbū eius / Et iterū. precepit posuit et non preteribit ¶ Tertio de verbo sacre scripture. qđ dicit. nō tyssive. sed m eternū manere / quia inviolabilis atq; pretua est veritas scripturarū. quamuis verba vocalia sonando transeant ac desinant esse. vtpote de mūnero successiuoꝝ quibus idem est esse et fieri / Ideo legit̄ matheī. xxiiº. Celū et terra transibūt verba aut̄ mea nō transient / Quarto. de verbo sacramentali quod manet in suo effectu Nam caracter qui in baptismo imprimit indelebilis phibetur / et gracie q ubi infunditur. ex se nō habz ut corrumpatur. quinimo p accidens desinat esse in tranſpressore / Nec ecia gracia. caritas vite eterne vocatur / Denicq; passus ille. ex ysaye. lº. ca. lº. scriptus est. q̄ habet Omis caro fenū. et omis gloria eius quasi flos agri ꝛc / : ¶ Hoc est verbū quod euangelizatū est in vobis / ¶ dest. Inter vos pdicatū est p xpm apl̄os. cęteros discipulos. q̄ paulo testante nō pdicauerūt seipsos. sz ihm xpm qui est verbū eterni. et cuius doctrina. precepta ac sacramenta

Explanacio capti secundi. Deponentes igit̄. Articulus quartus

Iam cuncta fine predentis capti. docuit p̄mittens apl̄us qm preciose sint fidelis. p xpm redempti. cpm q; sublimiter regenerati. idcirco nūc plenius instruit eos. qm virtuose debeant conuersari. ne tantis beneficiis sint ingrati. quia cui plus datū est. plus requiretur ab eo / Itaq; ait / : ¶ Deponentes igit̄ / ¶ dest. cū sitis taliter liberati atq; renati. idcirco p conuersionē. seu antiquā conuersationem deponentes a cordibus vrīs / : omem malicia / . x exercitatā ac deliberatā pauitatē. seu omem habitū vitiosū ¶ fictudinēq; peruersā / : et omne dolū / In verbis et factis. siquidē vnū sanctum et dolosū abhominabitur dns. Dolus itaq; cauillum et iustitie ait̄q; prudentie vere contrariat. Ideo salomon protestat. Vir bilinguis odiosus est / : Et simulationes / Pilatoꝝ cū et cetera. quorum ivam dei / : et invidias / . x vincentes seu tristitias de prosperitatibus proximoꝝ / : et omes detractiones / que sunt pcta mortifera / Quid aut̄ sit detractio. et quot modis ꝺtingat. q̄m ecia enorme pctm sit / et quomō a detrahente sit fugiendū. dictū est sup̄ cuꝛa

illud iacobi. c°. Volite detrahe alteruter fres mei / : Sicut modo geniti infantes / desi. mistor parvulor infantiu. statu natoru. quantu ad morte animam / deo subdit / : Rationabiles / . x discreti. et audiu verte vacuis sequentes / Debem in infantib assidui. spiu ad bonas eor ipretatis. que sut. nulli nocere. no corrupiste no nasci. cito placari. no superbire. Propter qd matth. 18°. ait salvator, Nisi conversi fueritis & efficamini sicut parvuli. no introibitis i regn celor / Non aut debem infantil formari. disuetione cavendo. insta biliter nos habendo. poma et pva rebus prosilimine pferendo / propter qd loquit paulus. Non simus parvuli fluctuates / et demo. No lute pueri effici sensibus sed malua parvuli estote / Proverbior dr primo habet. / Vsq quo parvi diligitis infantia / est gr bona & vtuosa infantia. que vocat infantia xpiae splitatis. que est morentia atq simplicitas mentis. Ad qua vtissi petrus hor loco redire nos admonet. ne aliu simus nociui. imo cunctis pro posse pficiui / est quasi vituperanda infantia. que est animal simplicitas. et iperitia periculosa / Vn ysaie. 65°. dicit. Puer centu annor morietur / Quid em est puer centu annor : nisi senex puerilis. ipiens & ignens tales morietur morte eterna miserie. sicut iam mortuus est morte culpe. Magi rationabiles / : sine dolo / male dictus em dolosus. vt malachie p°. scriptu est / : Lac concupiscite / x. facinora fidei detrimenta. cu auidi tate. a doctoribus et prelatis bni susscipite. ut paulati pficiatis / Ita neophytis et noviter baptizatis nuperentibus et ipfectis. sut primo facinora fidei. pabula exhibenda. q. diffinitor misteror. nondu capaces sut / Et alibus quippe loquit paulus ad hebreos. v°. / Indigetis ut doceami que sut elementa exordii simonis dei. et facti estis quibus lacte opus est. no solido cibo / Et alibi / Tanq parvulis in xpo. lac vobis potum dedi non escam. no em potestis adhuc / : Ut in eo crescatis in salutem / . x per lactis hui spiritale edictu pfugiamus ad cavismata meliora. ad vicinior saluti. ad con templationem celestiu. atq purissimu deitatis amorem. vt de eor situ cathalogo de quibus loquit paulus. Sapiam loquimi inter pfectos / Et item. Pfectoru est solidus cibus. eor. qui pro consuetudine exercitatos habent sensus. / Deo vis electionis hortat. Emulamini cavismata meliora / Qui em in via dei no profice. sit defice. debemus cotidie in opa dei virtutib q pficere. bonis bona adicere. et ome tempus vite pretiosis. fructuose expede / Quemadmodu ad epheses primo dicit.

Caritas dei semp magis ac magis
abundet in scientia. ut probetis po
tiora / et sitis sinceri et sine offen
sione / : Gustate tamen et videte quo
dulcis est dns / Dest. tue pfata
documenta poteritis adiplere. si
diuine bonitatis suauitate interio
gustatis palato. Nec aliquo modo
enim homo diu esse no pt sin dilec
tione. ita nec sine delectatione
ac delectatione naturalis appetit.
Deo sicut qui spiritual amoris
expres sunt. carnalibus affectib9
detinent. Ita qui in deo no delectat
eius dulcedine degustando. carna
les. viles. et exteriores delectatio
nes. delicias. consolationes requi
runt. Nec pt carnalia vitia su
perare. spiritalibus inherere. qui
nichil diuine consolationis ac interior
dulcedinis experit. / Vnde. quo
dulcis est deus. aliqualis in hac
vita gustantes ipm. per donu sapie
et fidem formata cognoscendo seu
contemplando. eiusq sincerius dili
gendo. in eo namq qd magis dili
gimus. magis delectari solemus.
Deo aut pse. Delectare in dno.
Itemq. Gustate et videte quoniam
suauis est dns // Sed posset
quis petere. qualiter possu
mus ad diuine suauitatis
gustu interim pingere / Et
videndu / q9 oporteat successiue ppe
tere. coram deo solliciti ambulare.
carnalia oblectamenta despicere.
operibus insistere virtuosis. et de
ex caritate pmpto corde seruire.
atq in omnibus dei honorem optare
et zelu habere iustitie. caritatis
quoq ac pietatis. reddunde viscere
ribus. sicq ad copiosissimu ac frequen
tissimu diuine suauitatis pregustum
saporem. et dei amici. ac ei simi
liores efficiem. ita q9 ad ipsa ex pri
mitiua leticia proficiem9. Cum magna
mansuetudo dilectionis tue dne / iuxta
qm vnusquisq in caritate existens
habet donu sapie secdm aliquem gradu
pt quilibet talis aliqualis degustatio
qm dulcis est deus in suis ordinibus
meditationibus. affectionibusq ad
eu in bonis quoq operibus delectando.
iuxta illud Perunte dno in leticia /
Deus etia ex sua pietate immensa.
frequenter gratiosis pueris horum
etia ipfectus et incipientes. infun
dendo eis sue bonitatis dulce sapore.
consolatione interna iocunde alacri
tatis pfusionem / Sicq allicit
eos sibi. et a terrenis carnalibq
auertit / qua gustata spiritu
despiat omis cura / Tenemur qd
ad ptactu dine dulcedinis sapore
pingere. Vt carnalia cotidiane
atq fastidiosa contemnamus. et spi
ritualibus ac diuinis stabiliter
inhereamus. Imo pro qua ista obti
nenda deu pretemur. propter qd
subdit / : Ad quem accedentes
lapidem vivu / & ad dnm dnm
xpm qui est vivus lapis spiritalis.

Memor fui dei et delectatus sum et

bti pet' apli
prima

Capt' [illegible] 27

accedentes. credendo et desiderando
gratiosam assistentiam eius. et eius
illuminationem supplices postulando
iuxta illud in ps̄o. Accedite ad eum
et illuminamini / Ad hebreos. c°. Adeamus
cum fiducia ad thronum gratie
eius. Ut misericordiam consequamur
Ad deum ergo vnaq; potemus. non passibus
pedum. sed desideriis cordium. actibusq;
virtutum accedimus / Dicit autem
xp̄s lapis ratione firmitatis et
fundationis / Est etiā lapis viuus.
quia sm̄ diuinitatem suam est essen
cialiter viuens et vita. quemadmodū
ait. Ego sum via veritas et vita /
Pater sicut pater habet vitā in semet
ipso. sic dedit et filio vitā habere
in semetipso / Nouo sm̄ naturam
assumptam. viuens est vita nature
humane in optimo gradu. vita
gratie. in summo statu. vita glorie.
in excellencie termino possibili
mentis tenere. Dns quoq; vita
processit ab ipso / Accedentes
ergo ad lapidem istum / Ab hominibus
quidem reprobatus / Imo videlicet
a iudeis incredulis. qui multas
blasphemias euomuerunt in xp̄m
dicendo. Demonium habet et insanit /
Homo vorax. potator vini. In
belzebub principe demoniorum
eiicit demonia. Atq; in passione
quando dixerunt. Huc inducamus
subuertentem gentem nostram &c /
Deinde reprobatus est a phīs et
tyrannis ac alienis p̄fidis / A deo
autē electus / sm̄ diuinam assumptam /
vt per eum saluaret genus humanum
de quo ysaie xl°. loquit̄ deus /
Ecce seruus meus suscipiam eum. electus
meus complacuit sibi in illo anima mea /
Imo xp̄s authonomastice dicit dei
electus. utpote omnium electorum sal
uator et caput. qui spm̄ non ad men
suram accepit. cuius meritum alios electos
tionis consequit effectum / Et ho
norificatus / Christus enim deum pater
multipliciter honorificauit. et honore
dignum fecit ac demonstrauit dicendo ad eum
Tu es filius meus dilectus. cuius oibus
preferendo. eius quoq; excellentia
p̄ prophetas et apostolos atq; per miracula
insinuando. In die etiā ascensionis
eius super oēs celos ad sua dexteram
collocando / : Et ipsi / . i. vos ipsi fi
deles / : tanquam lapides viui / . i. per
fidem et caritatem spiritualiter viuentes
ac firmi. qui tpe infidelitatis ac impie
tatis fuistis tanquam lapides duri ac
mortui / Propter qd̄ deus dixit ad eze
chielem. Auferam a vobis cor lapi
deum. et dabo vobis cor carneum /.
: Superedificamini domos spirituales /
. i. super xp̄m. qui est verum ecclie fundā
mentum edificami in domos spirales /
ita ut sitis domus seu habitacula
xp̄i. qui per dona gratie sue demo
retur in vobis. Et iustus namq; per
fidem ut loquit̄ paulus habitat
in vob / hoc est. ita habere vos. ut
deus per gratiam suam caritatem
faciat vos domos seu habitacula sua /

et vosipsi bene viuendo. fiunte vos habitacula ſalvatoris. ymo ꝓficiendo in oim bono magis ac magis ſitis habitacula dei / Xpistus em est fundamentu ecclie ſup quod vnuſquiſq; edificare. fundare. et ſtabilire ſe debet ꝑ fidem. ſpem. caritatem. alias q; virtutes et actus ac ꝓfectu eaꝝ / ꝓpter qd̄ prima ad corinth 3°. ſcripsit est. Vnuſquiſq; videat quomodo ſuperedificet. fundamentu em aliud nemo pt̄ potest ponere. ꝓter id quod positu est. quod est xp̄s ihesus / Quemadmodu aute ſint inter ꝑticulares ecclie. que oēs ſunt vna vniuſalis ecclia militans in seculo peregrinoꝝ ex omnibus ꝓtis ydolatrie. ita ſint inter ꝑticulares oēs ſpuales q; domus. que omes ſunt vna ꝓgenitalis domus ac ciuitas dei / vide ad hebreos 3°. legitur / Moyses fidelis erat in tota domo dei tanq̄m famulus. xp̄us vero tanq̄ filius in domo ſua. que domus ſumus nos / Atq; ad corinth loquit̄ paulus ꝑtias quo oporteat te in domo dei conuſari. que est ecclia dei viui / Superedificam quoq; modo ꝓtacto / / Sacerdotiu ſanctu / .v. in ſacerdotes ſanctos dei. ita vt ſitis ſpiritales dei ſacerdotes / : offerre / .v. ad offerendu / : ſpiritales hostias / dest / orationes et ſanctas affectiones elemosinas. bonaq; opera no ſanctificata legis ritualia / : acceptabiles deo. dest. ei placentes et meritoria vite eterne. ꝙ ex caritate ꝓcedunt / Acceptabiles inq̄ / : ꝑ ihesu xp̄m / Cui vitare ſpia et merito ſuperedificam modo ꝓhabito. et opa deo placita operam / Apt̄ qd̄ ioh. 1°. asserit xp̄us / Sicut palmes no pt̄ ferre fructu a semetipo. nisi manserit in vite. sic nec vos nisi in me manseritis / Et versus ibidem. Sine me nichil poteſtis facere / Quare in fine oblationu et oronu ecclie cant̄ dicit̄ ꝑ dñm nr̄m ihm̄ xp̄m ꝛc / qua ꝑ ipm nre oblationes et orationes sint deo grate siue acceptę / et per ipius ꝓfectione ac meritu ſupplet ipfectu nr̄m / Quamobrem illud huiusmodi recognoſcam⁹. et actus meos. merito actuu. passionis q; xp̄i. capitis mei. per fidem et caritate ſapientialem vnam⁹. vt̄ando dei. vt virtute ac merito conuersationis. passionis q; xp̄i. in ſcto usu ꝓficiscant actus meos. et ipſecto meo mulcebunt / Denicq; sicut xp̄us. ſedm q; homo. est templu dei et pontifex ſeu ſacerdos ac hostia / templu q; in eo habitat omne plenitudo dinitatis dicit̄ ſedm paulu / ſacerdos aute q; vt dicit̄ ad hebreos nouo ipse ꝑ ſuum ſanctu obtulit semetipm immaculatu deo / ita fideles ſue domus templu et habitacula dei. inq̄tu ꝑticipant habitat in eisdem / Apt̄ qd̄ prima ad corinth 3°. dicit̄. Nescitis ꝙ templu dei estis. et ſpus dei habitat in vobis / Huiusmodi ecclia ſacerdotes

et hostia deo. inquantu sepos offerut deo. Unde ad romanos 12°. scptu est. exhibeatis corpa vra hostia sancta viuente deo placente. Secuto qd dm est. sacerdotiu scm. ad vniuss referr fideles in caritate existentes. nō ad eos dutaxat. qui sacramento ordis salti sut insigniti vt quida exponut / Propter qd aut vēn⁹ beda. Omem ecclesiam. sacerdotiu scm appellat. quod nome et officiū. sola dom⁹ aaron. in lege moysi habuit. qm omes. sumi capitis membra sum⁹. et oleo sancto in baptismo vncti consecrm⁹ /: Propter quod continet scriptura. Ob hoc q⁹ xp̄s est lapis vnus. et qua ad ipm debetis accedere. dns ysaie 28°. testatur /: Ecce ponā in syon /. In ecclia speculante celestia. syon em speculacio interpr̄at / Unde ad heb. 12°. scribit. Accessistis ad montem syon et ciuitatem dei viuentis /: Lapidem sumu / Nam inter eos. qui ratione soliditatis sue constantie lapides appellant est xp̄s altissim⁹. qui est oim vere sanctor / de quo daniel 2°. habet. q⁹ lapis qui abscissus est de monte sine manibus. fuctus est mons magnus. et replenit vniuersā superficiem terre /: Angularem / Christus vocat lapis angularis. qr sicut in lapide angulari duo cōtrarie. et contrarie partes, sic i xp̄o duo pp̄li cōuenerut. Unitas fuit. et vnus pp̄lus p fide et caritate effectus / Propter qd loquat paul⁹ Ipse est pax nra qui fecit vtraq; vnu. vt duos condat in semetipso / Hinc zacharie 6°. de xp̄o p̄dictu est / Ecce vir oriens nomen eius. et edificabit templu dño. et ipse edificabit templu dño. et ipse assumet gl̄am / et sedebit et dominabit sup solio suo / et erit sacerdos sup solio suo. et consilium pacis erit inter illos duos /: Electu / secudu naturā assūpta in oim v̄ dilecto dem. de quo cantic⁹ 5°. l⁹ fatetur sponsa Dilectus meus candidus et rubicundus. electus ex milibus /: Honorificatum / primo dignissimu / qm xp̄s sm̄ qd deus est. dignitatis prorsus incōparabilis et immense / secudu vero assūpta humanitatem. vt verbo eterno vnita. et omi gr̄ā plenitudine ornatum. dignior est toto vniuerso /: Et qui credidert in eu / fide formata. et p̄severauerit vsq; in finem /: non confundetur / cū fuerit dño tribunali oblatus / Nec nō reprobabitur a cuncte simo. quēuis in seculo isto a prauis hoīb⁹ confundat. vituper. diffamet / quēadmodū iusti fuerūt in p̄sentia nra in similitudinem tribulationū. commotione capitis i ppls / Tota die verecundia mea contra me est. et confusio faciei mee cooperuit me / Hinc scribit in p̄s. / Accedite ad eu et illuminami. et facies vestre non confundent. / Hoc est qd ioh. vt⁹ de sepo ait saluator / Omnis qui videt filiu et credit in eu. no moriet eternu / Unde iohes apl̄s hortat in sua canonica / Manete in eo. vt cū apparuerit habeam⁹ fiduciā. et no confundam⁹ ab eo in aduentu eius /: Vobis igit honor credentibus / Quia in xp̄o credendo. mereami ad celestem gl̄iā p̄mouer. atq;

a deo m celestibus honorari debuit angelis sanctis. ꝓpterea iohis 12. asserit xps. Si quis mihi ministrauerit honorificabit eū pater meus. Sic honor debet virtuti. Hinc ꝓfidi reprobi et impij dicent in die iudicij. Hos insensati. Vitā illorū estimabamus insaniā. quo ergo computati sit inter filios dei. et inter sctos sors illorū est. vt sapiē. vi. indicat. Non credentib⁹ ꝙ aute. x ceteris in incredulitate sua durantibus eisq; nolentib⁹ seu inuitis. Lapis quē reprobauerūt edificantes. x xpus quē doctores et sacerdotes iudeorū. plebem eorū instituentes et eam per hoc spualiter edificantes. verbis et factis ꝓsequebant. iuxta illud ihe. vi. Negauerūt dīm et dixerūt. Non est ipse. Hic factus est in caput anguli. x ꝓmi capui angulare. in quo duo ꝓpli conueniūt. sicut expositū est. et lapis offensionis et petra scandali. Factus est xpus. nō directe neq; ex sua culpa. sed occasionaliter. Ipse qui offendit verbo. x obstinatio iudeos et cūctos incredulos blasphemantes xpm. Nec credit in quo positi sunt. x scripturas legis et ꝓphaꝝ sicq; veras earū intellectū nō credentes tamen facti essent et positi ad credendū. Quia scripture legis et ꝓphaꝝ fuit dispositiua ad xpm. et data. vt per eam iudei ꝓparentur ad xpi fidē. ut legem. ꝓt ꝙ dicit ad galath. 3°. Lex pedagogus noster fuit in xpo. Ipse execrantis iudeos xpm in eum ayt. Si crederetis moysi. crederetis forsitan et michi. de me enī ille scripsit. Et iterum. Veritatem scripsi quā ille fuit que testimoniū ꝓhibent de me. de quibus et danihel nouit ꝓdictū est. Non erit ei⁹. xpi. ꝓpius qui eū negaturus est. ysaie quoq; 42°. Quis cecus nisi seruus meus. et quis surdus nisi ad quem nuncios meos misi. Ipse itaq; fuit xpus occasionaliter lapis offensionis petraq; scandali. ex sua ꝓuersitate offendit et impegit in xpm. atq; in eius beneficia. ꝛ. informationibus. detestandis et sacrilegis operationibus. detestandos et damnabiliores efferti fuit. Hinc in eum legit scandalizati i xpo. Et iohis. 3°. loquit xpus. Si non venissem et locutus eis fuissem peccatū nō haberent. nūc autē excusationē nō habent de peccato suo. Itemq; scandalū actiue dicitur et ꝓprie dicitū est semper peccatum. cum sit dictū vel factū nimis vertū. alteri ꝓbens occasionē ruine. Sic xpus nō fuit lapis offensionis. petra scandali. Scandalū vere occasionaliter et indirecte. et quasi passiue dictū. non est peccatū. Dicit enī scandalū est aliqd verbū uel opus bonū. ex quo ex ꝓpria abusione et deordinatione aliqui sumūt occasionē

Ca? 2?

Vtr petri apli
prima

vrime et petrame / Dicit xps
fiut lapis offensionis et petra scan
dali. ppt qd loquit paulus.
Nos aute petramus xpm. iudeis
quide scandalu gentibus aute stul
tiaz. Vnde et sapie 2o dicunt
mihi. Grauis est nob etiaz ad
videndu. qz dissilis est alijs vita
illius / Dostremo q dictu est.
Lapis offensionis et petra scandali
fiptu est ex ordinatione ps qui cui
quo habetur. Omn sanctificate
et erit in vobis in sanctificationez, in
lapidem aute offensionis et petra
scandali duabus domibus israhel /
Reprobatis utraz iudeis mandat
potat principes apto2 fidelibz ude
oza. omnibz in xpo credentib. sublimi
me promia / : Vos aute / ad xpz
venisti estis / : genus electu / / est ad
spectalem gram pre ceteris a deo
ordinatu / vtpote ad fide catholi
cam ceterasq; virtutes. et ecclesiastica sacramenta vocatu atq;
productu / Non em oim est fides /
Et dixi pt de vobis illud ex p6.
Non fecit taliter omi nationi / :
Regale sacerdociu / et sacerdotes
regni seu regales. vnctis xpisto
primo regi ac sacerdoti assimilati et
incorporati ac primentes ad eu /
qua vt dictu est. sicut admodu
xpus homo est. templu dei. sacer
dos ac hostia / sic xpiani fideles
est templu. sacerdos ac hostia
dei. Et qm summi regis sacerdos
est. et sacerdociu eius ad regnu
ordinat celeste. merito regales sa
cerdotes vocat / Deinq; omes fideles.
reges dicit. sepos p vnctione regen.
passiones ac vita superare / sacer
dotes quoq; dicuntur. hostia laudis.
sacrificiu ovis. munera demonstrant
et ceteria spiritalia exercitia. virtu
osaq; opa deo offerendo / preterea
apocalips primo scribit / Christus
fecit nos regnu et sacerdotes deo
et patri suo / : Gens sancta / et
diuino cultui deputata. in baptis
mo mudata. virtutibus decorata /
Quemadmodu aute lex xpi est lex
totius perfectionis. sic veri xpiani
xpi legem splendide observantes.
vere pie que curtis plus sancta gens
appellatur / Et tales proprie erant
xpiani in primitiua ecclia. quos paulus
in suis epistolis tam frequenter nominat
sanctos / : Populus acquisitionis /
et xpi sanguine de manu inimici hu
mane salutis eruptus. liberatus
adeptus. Venit em filius hois
querere et saluare qd pericrat. vt
ipsemet in quadam testatur / Qua
propter ait / Congratulamini mihi
quia inveni ouem qua perdideram
Unde actuu breuiloquit paulus
Attendite vob vt vniuerso gregi.
in quo vos posuit spus sctus epos.
regere ecclam dei qua acquisiuit
sanguine suo. Et ad hebdos deus
fertur / Non sumus subtractionis
filii in perditionem. sed fidei in acqui
sitionem ane / Inducta aute pro
missa ait moyses ad populum iudeoz

Epla
cerno.m

dentes. ¶ Ad multo excellentius
Petrit plebi xpianoꝝ cui maiora
ꝙ carnalia sunt collata. ¶ Quod
exponit hec spualit de sacerdotib;
euangelice legis. qui dicit ꝙ genus
electu. r ad Oseruacione corporis
& sanguis xpi. pre ceteris Oseruati
et assumpti. quibus valde singulare
dignitas. supnaturalis potestas.
admirabilis ordo. collatus sit. ad
quos ecclias ministeriꝝ sacramentoꝝ
confectio et ministratio pmittit.
¶ Cui cui nuerd. 16. mensis dicat
leuitis. Nunc parui vob est qd se
parauit vos dns a pplo. et iunxit
sibi vt seruietis ei in cultu taber
naculi. multomagis istud sacerdotib;
xpi potest dici. ¶ Sacerdotibus
quoq; et leuitis veteris testamenti
ezechias rex ayt 2o paralipo. 29o.
Nolite negligere. vos elegit dns. vt
stetis coram eo & ministretis ei. colatq;
eum et incensu. ¶ Multo
ꝙ sublimius Oseruari in sacris or
dinibus euangelice legis dici pnt
ꝙ genus electu. Cui ecia sit regale
sacerdociu. r sacerdotes xpi regis
altissimi. et ꝙ gens sta. ꝙ ad eos
ꝓprie pmit vita ꝓfecta diuina
exemplaris. ¶ Ad aute sequitur
ad utrumq; expositione Ostende ap
plicat. : Vt virtutes annuncietis
eius. r dei omipotentis auctoritate
pietate. sapiam. iustiam. ptatem.
laudetis ac ꝓdicetis. seu nunc
enarretis. : Qui de tenebris
vos vocauit in admirabile lumen
suu. r de caligine ignorantie et
pcti atq; ꝓfidie. ad splendorem
fidei lucemq; gratie ac virtutu
vos titulit. imo ad lumen gloie
et ad meredi lumis sui qd ipe est.
qui luce habitat inaccessibilem.
beatifica visione inuitat. ¶ Hanc
eam xps suis ꝓmittit fidelibus. qui
iohis. 14o ait. ¶ Pater quos dedisti
mi. volo ut vbi sum ego et illi sint
mecu. vt videant claritate mea.
et alibi. Manifestabo ei meipm.
: Qui aliqn no ꝓfuit. nunc aute
ꝓfuit dei. r ante Oersione vra
ad fidei veritate. fuistis no ꝓfuit
dei scdm priem iustia. ꝙ no ꝓfi
muistis ad deu per caritate et gratiaꝝ
ac debita subiectione sed auersi
fuistis ab eo. et vocatione pcti attrac
tus dyabolo. cui membra ac
ministri fuistis. ¶ Veritatiue per
ꝓdestinatione eterna. oms electi.
quantucuq; ad tpa iniqui sint.
semp fuit ꝓfuit dei. ¶ Sed & reprobi
oesq; coter homines. sut ꝓfuit dei
per creatione ac prouidentia.
¶ Ita de talibus loquit deus ysaie
primo. ꝓfuit meus no intellexit.
¶ Item quoq; 1o. paulus de bonis
et malis con. ptestat. Genus
dei sumus. ¶ Fideles aute & iusti sut
spualit ꝓfuit dei. nuncia illud ꝓphe
tue eius. ꝙ p caritate et gratiaꝝ
deo coiuncti & subditi sut.
: Qui no iniam Oseruit. ¶ Post
ante Oersione vestra nondu fuistis

adepti miserecordia / hanc magna
qua facti estis membra et mites
xpi. Nullus in mundo isto expes
est penitus in misericordie dei. quia
& infideles ac impij misericorditer
tollerunt & expectant a deo. vt
conuertant. atq; per angelos eius
custodes vetrahunt a diuersis pe
riculis et pctis. cotidianisq; be
neficijs dei vtunt. propter qd aut
saluator luce vj. Altissimus benig
nus est sup ingratos et malos. /
& alibi. Solem suu oriri fecit
sup bonos et malos. et pluit
sup iustos et iniustos / Impiati
etiam in inferno aliquid miseri
cordie sortiuntur. quia citius con
dignu torquent. Imo in omni
tpe dei misericordia et iustitia
eius velucent. Iuxta qd scriptu
est. Vniuerse vie dni misericordia
et veritas / Electi in specialit
dicuntur misericordia consecuti.
unde et vasa misericordie appel
lantur. non aute iniqui et impro
bi qui vasa ire vocantur. / Deo
subditur / Nunc aute misericor
diam consecuti / vt gratiose a deo
vocati et conuersi. donu em dei
est no ex opibus / istud ex osee
pheta testatur sicut dicit. Vocabo no plebem meam plebem
meam. et no misericordia consecuta.
miam consecuta / Quod et paulus
ad romanos nono de gentiliu coni
sione allegat. quia de ea ad iniq
loquitur ozee pheta. Inter eos
vero. qui bus beatissimus petrus apls
hanc struxit epistam. aliqui erant
ex gentilitate Iudei. ad quos istud
specialiter applicat. Et ideo ceteru qm
tanto spiritualior debet esse xpi fidelis
vita. quanto prioris iuris emun
mata eis fuit condonata. Ideo recte
subiungit et hortat nos famulos
apli. Carissimi obsecro vos.
Hor sue fuit profundissime humilitat
q eos tam affectuose vocauit. qd
tam auctoritatiue preuere potuit.
Sic et paulus philemoni scribens.
Fiducia habens iperandi tibi
qd ad rem pertinet. propter caritatem
magis obsecro / Multi magis facile
vincunt. flectuntur allicuntur. humilitate
et pietate. cum uigore et seueritate.
Obsecratio quoq; est potissima species
orationis / Est em obsecratio per
sancta vocatio. Fitq; interdu p suaui
mansuetu. vt tu ait pheta. Secdm
miam tuam memento mei tu. propter
bonitate tua dne / Et paulus ad
romanos 12°. Obsecro vos fres p miam
dei. Interdu p seuera uocatu / vt
tu dicim. Per passione et crucem
tuam. libera nos dne. Et fieri pt
pauter per utrusq;. vt si dicam
propter infinitam pietate tua. miser
mei deus p ome meritu xpi. Fit
aute per suaue mansuetu. tanqm per
principale et stupendissima inductiua /
Per severu aute sanctu. tanqm per
mediu tertiu et medicu secundariu instru
mentale. ac meritoriu. Et quidem fit per
severu utrusq; simul. tunc est efficax

cissima prorsus oratio / tnqz obsecro vos / : tanqm aduenas & peregrinos / ffidetes dicunt aduene. idest. quantu no defunt in terra sua / but em in mundo isto quasi in exilio. et peregrini ipius ad celestem patria gradiunt. prout in exordio expositionis huius eple dictu est / : Abstinete vos a carnalibus desideriis. que militant aduersus aiam / idest a concupiscentijs prauis aiam impugnatibus. qz inclinant ad illicita. que sunt aiaz saluti contraria. iuxta illud ad ffalath v.to Caro concupiscit aduersus spm. et spus aduersus carnem. hec em sibimutuam aduersant. Unde quo lex xpi diuinior. spiritalior qz consistit. eo per carnalia desideria. eorum opa amplius inderent xpiano nos. quia brutus assimilant hominem. vitioie prorsus obtenebrant. et turpitudo maxia est in eis / pariunt quoq fastidiu diuinoz. et spiritalia bona faciut hominis esse infipida / debuto etiam 19.o legitur. Uiru et mulieres apostatare fecit ea sapientes / Et ozee. v.to habet. Fornicatio et ebrietas. et vinum auferet cor / Sed posset quis dicere. Si a carnalibus desideriis abstinere oportet. ergo a desiderio cibi qz potus erit cauendu. nec licebit coniugatis simbiosem cognoscere. cui hoc sine carnalibus fieri desideriis nequeat / Et respondendu. qz carnalia desideria ppie nominantur concupiscentie inordinate seu irrefrenate. appetitiones sensualitatis / desideria bene iustus et fortis. sub ratione ordine posita. licita sut et quodammodo spiritualia. Ut pote moderata. atq ad debitu spiritalemqz finem relata. Deo paulus hortat. Iuuenes carnis ne feceritis in desideriis / Et denuo ad romanos ortatur / cibi forcet inquit sumus. no carni. Ut secundum carne viuamus. si em secundum carnem vixeritis morietis. si autem spu facta carnis mortificaueritis viuetis. Carnales ergo affectus. et eorum effectus. osculat et amplexus. ludos. iocos. cultus. vestes. voluptates vanitates. vlesq solationes despiciamus. neqz i vetus seculi hui? mente figamus. sz ad patria felicitatis eterne. totis ipetemus precordijs / quid modu peregrini no querut in via morari aut deliciari. sed ad patria ipetrint & aspirent / Studeamus ocm ptmet xpiano cu luce vi.to dicat saluator. Ue vobis diuitibus. qui habetis solationem vram. Ue vobis q saturati estis qz esurietis. Ue vobis qui ridetis nunc. qz plorabitis / Vm ad galath v.to idicit Qui aute sui xpi. carne suam crucifixerut cu vitijs et concupiscentijs / tnqz in cibo potu. supfluo vestitu et reteziz ad turpes spectaculis. no supfluitate de voluptatem. sz necessitate quam.

quēadmodū vāt dēcrōms hor
tatur. habentēs alimenta t quib⁹
tegam̃. contenti sum⁹ / ꝓpter
qđ ꝓuerb. 30 sapiens dēpat.
¶ Tribue tm virtuti meo necessa
ria / ¶ ta vſit vegali ac sacer
dotali simus nōie insigniti. ꝺ
tuzū iugo sibi dedignemur.
ne a condignata tue nobilitate
ꝑmissegz gloze sublimitate dege
nerem⁹. ¶ Nempe ut asserit ban
Dor in vita hac. inter electos
et reprobos solet distare. q
electi tanto tm⁹ gaudiꝰ dilec
tenū caduc⁹. quāto plus ꝑpetua
gaudia prestolant. ¶ Reprobi
vero hic prauia habent. quia
terrenis et carnalibus magis
q̃m spiritalibus inhiant. ideo
post hanc vitā in ꝑpetuū vehi
mēt exilia / : ¶ Confessionē
vestrā mt⁹ tenentes / finiū /: ha
bentes bona / ꝛ virtuosam t
exemplare / : vt in eo qđ de
trahunt de vob tanq̃m de
malefactoribus / ¶ carnales
eni et impij vituperant iustos
et detrahut eis. quoz virtutes
assequi nolut. ¶ Quēadmodū
ꝓuerb. le⁹. legit. Ambulans
vitio timere. et timens deū
despicitur ab eo qui infamia tua
dolet via. / Et rursus ꝓhibet
30 salomon detestatur. Qui
simplicia credit simplici / sol
quoz. 12⁰ fertur. ¶ Deridetur
iusta simplicitas. Et ecc^s 13⁰.
sepiꝰ est. ¶ Abhominatio simbo hu
militas. / : ex bonis operibus vos
ꝓsiderantes / ꝛ opa vestra. cuidet
excellentiā virtuosa pensantes.
et ex eis ipsa veritate coarcti.
bonos vos esse recognoscentes /
/ : Glorificent deū in die visitatois /
i. deū in suis sanctis collaudent
atq; ex pietate et eminentia
vite seruoz sanctitatem dñi pensent
ac fateant in die visitationis
cū coram eo ꝛ iudicio inuenerint ac vi
derint q̃m sancte sit. dñi scientiā
ex poenis ꝓsecutionē coꝑti
fuerint et ꝓuersi / Vel in die
iudicij. cū viderint remunerationē
iusto. et velint nolint fateant
sanctitatem ac iustitiā dei / ¶ Hoc est
qđ xp̃s docet ac iubet matthei
v^to. Sic luceat lux vra coram ho
minibus. vt videant bona facta
vra. et glorificent patrem vrm q̃
in celis est / ¶ Exēplū em dederūt
boni exempla. et deo constitu
midam. qz teneam ꝓximos spi
ritaliter semp dilexerūt. ideo
teneam eoz scandalizatione ſp
vitare. et xp̃o edificare / Deum
quoq; teneam pro viribꝰ honorare
in nobismetipsis ac alijs / ¶ Ideo debem⁹
alios pro posse ad dei venerationē
verbis et factis inducere. qđ
agendo xp̃m sequamur magnificēq;
diligim⁹ / Qui vero alios scan
dalizant. et ipse ꝓuersantur.
deū. quoniā in xp̃o est vilipendē
t maculare feruntur / ꝓpter qđ

deus p ezechielem ait iudeis / Sanctificabitis nomen sanctum meum / et iterum. Polluistis nomen meum in / gentibus / Demum omnia ista. Viz. / a turpitudinibus desiderijs abstinere. / exemplariter Ouersavi. deum / se ac alios honorare. ad platos / et sacerdotes. ad religiosos et pdi / catores. potissime pertinent /

Explanacio residui huius sedi cā. Subiecti estote. Articuly quatuos

Diuersis introduxit sanctissimus petrus documenta ad omnes fideles / spectancia. nunc ceteris psonis ac / diuersis suppositis. speciales edit / doctrinas ac lessiones. quatenus / unusquisq sedm sue exigencium / condicionis ambiget digne deo / Ouersi nasq ad quam sint obligati / sedm varias Ordines et pprietates / eis conuenit / Tripliciter ait / Subiecti estote omi humane / creature pter deum / hoc duplicat explanatur. Primo p oem humana / creaturam intelligendo oem homi / nia dis homo quantu ad dei ymaginem fortius est ad eterna felicitate / creatus. et xpi passione redepto. / aliquo modo est honorandus. pserti / q humana natura in dei verbi facto / ad esse psonale verbi eterni as / sumpti est in unitate psone / quilibet etia sedm aliquam sui Ordinationem illum pter se alio quolibet / sedz aliqua illius Ordinatione / reputare inferiore. sicq alteri / cuilibz se pt ex humilitate aliquo / modo subiicere. et hoc pter deum / pter proximi honore. et qua hoc / placet ei. Et qm exemplaris ve / splendet in hoie. Hinc loquitur / paulus. Honore invicem preuen / tes / Et iterum. Per caritate / seruite in invicem / Ad philippenses q2 2°. Nichil ml agite / per contentione neq per inanem / gloria. sed per humilitate superiores sibi invicem arbitrantes / Hinc et xps iohis. 13°. ait. Si / ego laui pedes vros dns et magr. / et vos debetis alter alteri lauare / pedes. Et alibi. Qui maior / est vrm sit vr minister. Hinc et / quanto quoq est 3°. septi est. Quanto / magnus es. humilia te in omnibus. / et coram deo invenies gratia /

Secundo exponit. intelligendo / p oem humana creaturam omne / psidentem. Sicq beda exponit / dicendo. Omnem humane creature / dicit. omi hoim dignitati. omni / principatui. Qua exposicone / sequit glosa. Illis q debet se / ois inferior subdere pter deu. / mentu cuius repsentat psona. / seu cuius vicarius sut in terra. et / qm deus id exigit. atq homu / etiu Ossequium finaliter ei beati / tudine obtentuli. hoc est pter / deu fruitiue ac eternaliter possi / dendu. et item pter eu nec homo

randu. vt saluz eu ni sius vene
remur ministrib. quib⁹ locutus
est. Qui vos audit me audit.
et qui vos spernit me spernit /
deo ad ẽnos 13°. dicit. Omnis
aia potestatibus sublimioribus
subdita sit. Non est enī ptās nisi
a deo. Itaq; qui resistit ptati dei
ordinationi resistit. qui aute ista
tunc. vpn sibi dapnatione acquirit
: Siue regi quasi pcellenti / dest
regi timaq; eminenti principi de
bent se subditi ei⁹ subiacere. cuiq; obe
dire in his que cathedrā suam
dereliquit. seu suu respicuit prin
cipatu. que vtiq; no sut digna
honore. nec contra bonu iustiae
: Siue ducibus tanq̃ ab eo missis
et inferioribus principib⁹ ostia
tibiq; regu debet se homo subdere.
et eis parere ni his que eis vite
dimissa sit. nec eoq; ptate seu
iurisdictione excedit / debito
subiugit. Ad vindictā malefac
torū. laude vero bonoq; / et adh⁹
a rege directis. ut pruq; vica
bleq; cant. iustiaq; laudem ac dig
na mercede rependant / Ad h⁹
enī mittendi sut. quia sic fieri
ad alia dirigant agenda. qua
mitorem regis ptate abutunt
tollatu. que ti eis tollata est
vt malos per penas cohercent.
pba extirpent. subditos ad vir
tutes inducant. et bonū affluent
comune / Apt qd ad ẽnos 13°
fertur / Principes no sut timori
bon operis sz mali. Vis aute no time
ptatem. fac bonu et habebis laude
ex illa. dei minister est tibi in bonu.
Si aute male feceris time. Non enī
sine causa gladiu portat. dei enim
minister est vindex in ira ei q̃ male
agit / Quia sic est voluntas / dest
doctrina ac iussio / dei. vt bnfactes
r pfato modo obedientes / obmutescā
faciat ignorantia hoīm imprudentiū
r pueros ac pfidos seu inprob⁹ psidentes.
p vitam obiectu virtuosam q̃ vitam
reprimatis a detractione ac reliqs
vitiis que inciderent. si vos inobedientes
terrene ptati despicerent / vide bn
agendo. subtrahitis eis obloquendi
materiā. et vim bonitate ac sapia.
eoq; improbitate insipientiaq; eoīm
cuius spiritu in vob est. ita q̃ sapiona
bilit⁹ intuideri nequeunt / Admobre
adhibui 2° loquit paul⁹ / in oib⁹
temptīm prebe exemplu bonoꝝ operum.
Verbu sanu sit et irreprehensibile.
vt ab eo qui ex aduerso est vereatur.
nichil habens dicere de nobis / Ad
eph quoq; 2° Ibis inquit sine querela
simplices filii dei in medio nationis
prave atq; peruerse. in q̃bus luceris
sicut luminaria mudi. Verbu vite ti
nentes / Et alibi. Nemīm dantes ulla
offensione. ut no vituperet ministeriu
nostru / Quasi liberi / dest ea q̃
dicta sut adimplete qui vere liberi / liber
tate spuali. que est immunitas a iugo
diaboli. et fructute petri. a quibus
p xpi gratiam estis exempti / Propter qd
timet xpō de scripto ioh. octauo patet

Si filius dos libevnuerit vere libe
eritis / : Et non quasi velamen ha
bentes malicie libertatem Ded
verbor et sensus fuit Non quasi
habentes libertate velamen malicie.
Hoc est libertate pfitentu no berta
tis net assumatis in velamen seu
excusacione aut palliacione cuvetis
aut prauitatis . putando ydeo no
debeatis esse subiecti temeris aut
infidelibus dnis. q2 a xpo Obtuti
estis in libertate. Her em libertas
pdicte subiectionis no devogat. sed
stututi pcti atq3 diaboli Quida
dos dixevit se no obligatos dare
tributu. aut pfidis temeris de pu
cabinos subiacere. qm filn dei et
liberi facti fuerut per xpi baptis
mu quod fuit cuvnen. cu math'.
22°. dicat salvator. Reddite que sūt
cesaris cesari. et que sunt dei deo
De hac libertate dicta fuit multa sup
illud tarobi primo. Qui at pfecerat
pferte libentius &c / : Ded sicut serui
dei . & sicut deo veracuter subdeti .
Deus maxime requirit. vt ptati ab
ipo collate verte obediat / / Quidam
libertatem sua in velamen assumut
malicie. qui tanto inverecundiores
sunt. quanto hucusq3 ptati subdūt.
Vt puta prelati . principes &q3 iniqua
faciut. in quibus no est timor dei
nec pensant illud sapie by. Altissi
mus cito et horrende apparebit vob.
quia iudicii durissimu in hys qui
presunt fiet / Qui cute de sapientes
& timorati fuit. tanto virtuosius
Duersant quominus se vident ho
minibus subditos ac magte diuino
iudicio reseruatos. quo etiā plu
ribus psident. atq3 pro plurib⁹
datum fuit vacicine . Hic loqui
paulus . Vos in libertate venti
estis fratres . tantū ne libertate
in occasione carnis detis / : Omnes
honorate / timete ad dei ymagine
facti vocati. et ppt alias vocationes
iam tactas. Impij hy sidm qm in
iam tactus. fuit Otrepnendi . sicut de iusto
cyt pheta. Ad nichilu deducti
est in Ospectu eius malignus
et pdnor 29. habet . Abhomi
nant iusti virū impiū . Veruntā
iudicando de alio an sint tales.
necesse est grandi vti discretione
atq3 custodia / : Fraternitatem
diligite / & fides seu proximos pfes
xpfideles ac virtuosos dō. cu iohes
xv°. asserat xpc . Hoc est preceptu
meu ut diligatis mvicē sicut
dilexi vos / : Deū timete / filioli
timore ne eu offendatis . in homo
cetus. et ne ab eo separemi . cum
xpemet sit summu bonū et mā
datū bonū / ppter qd au sāl
tator. Qui timet qui ptatem
habet corpus et animā pdere
in gehenna . Et vsare bñ indu
mento . Omnes exercitus sanctificate
ipe pauor vester. ipe terror vr
Hoc scius iob eminentē ipleuit
qui fortius est. Deus solus est
et consolatione eius nemo auferre
potest. idirco Obsidens eu tūr

sollicitor / Et rursus. Semper inquit. Si timentes sup me fluctus. timui deū / Et certe si considerem q̄m terribilis sit deus in consiliis sup filios hoim. q̄m irreprehensibiles sut iudicia eius. et q̄m horrendus sit medicere i manus. timebim⁹ eū timore ifenti tpabili. intessanti /: Regem. honorificate / ei obediendo in hijs que sūt extenti offici⁹ / Quēadmodū aut deus honorandus est cultu latrie: sic homes honorificentia dulie / Per aute iam dicta. ab exordio huius articuli sēdm beā intelligūt de xpianis liberis seruos sub se habentibus: tm principi terreno et ducibus eius subiectis / Que aute sequūt. exponenda sūt de seruis diuitibus /: Serui / o vos ministri conductici sive empti⁹ /: subditi estote in oi timore / .v. pfecto et filiali formidine /: dnis / tpalibus /: no tm bonis / .v. benignis interius /: et modestis / .v. ordinatis et exemplaribus fotis. / /: sed etā discolis / .v. indisciplinatis et iniquis / q̄m diu no subent voluntati q̄m se extendit eor⁹ iurisdictio sive dominiu / Vtcunq; itaq; obediendū est in hijs que presidentie sive respicit cathedrā / Sed hijs obuia potest illud pubiori 29°. Qui timent horem cito corruent / Et q̄d rursus salomo pbus / Ait futur / Fili honora deū et regē. ptēr eū vero ne timueris alienū / A quibus videt q̄ no sit horibus cū timore obediendū aut seruiendū / Et videnū q̄ timere horem no sēdm se. no p respectū ad deū. et secundū ordinē equitatis. Vituperabile extat. et diuersimode offensio vitare / homines vero timere in deo sēdm deū. et ptēr deū. mānitū sit eius vicarios. aut alios dīne puidentie principantes. est laudandū. Dicit⁹ intendit principes apl⁹ vt dnis temporalibus obediatur cum timore dei filiali et casto. no cū timore carnali humano. illud enī metuendū est / no istud / Omnia quippe cū humano timore dei agenda sūt. ne scilicet eū in aliquo offendamus / Vnde hanc ipam sententiā paulus ad ephes vi^to. clarius exprimit dicens. Seruite obedite dnis corporalibus cū timore et tremore. in simplicitate cordis vr sicut xpo. no ad oculū seruientes. quasi hominibus placentes. sed vt serui xpi facientes voluntatem dei ex aīo / cū bona voluntate sed seruientes sicut dno. no quasi hominibus / seruentes. quoniam vnusquisq; qd fecerit bonū. hoc recipiet a dno. sive seruus sive liber / Ex quibus ostenditur. q̄ tpalibus dnis obediendū ac seruiendū est primopaliter atq; finaliter ptēr celestem felicitatem et dei honorem. / ex caritate cū diuino timore / Demde subdit. vasa. cur etiā sit discolis dnis ptēr deū formidolose obediendū /: Hoc est enī grauia

Hec est. vis deo gnata accepta et gloria
/: Si propter cōscientiam dei /. x ppt bona
cōza deo cōscientiam habendā / Sustinet
quis tristitias /. x pssiones
penas iniurias. que solent inferre
tristicias patienti /: Patiens iuste
. x eas equanimit tolerans absq; suis
demeritis /: Hec est gloria /. x qd
meritu vobis debetur. vel qd deo
accepta p agitis /: Si peccantes
et colaphisati sufferetis /. x si cor
rectione pro vris peccis patrimini
a dño vrō. quasi dicat michil
qua de iuste pena debetur culpe /
/: Sed si benefacientes patienter
sustinetis / tribulationes vobis
iuste inflictas /: Hec est gloria /
. x vis basē accepta /: apud deū /
Talis nāq; sustinentia. satisfactoria
est pro peccatis in deū gnisq;. et
meritoria gratie ampliorē in via
at gloriē plenioris in patria /
Per eam quoq; conformant holes
xpo iustissime passo / deo subdit.
/: In hoc em vocati estis / hec est. ad
fidem et legem euangelicā gratiose
adducti. vt sitis in aduersitatib⁹
iuste inflictis patientes / ppter
qd xps iohis .1ª. ayt discipulis
Si me pssecuti sūt. et vos pssequet
quia nō est seruus maior dño suo /
Et denuo ptestatur / Dicit dilexit
me pater. et ego dilexi vos / timiq;
dicat / Hec a patre didici. et michi lo
quimini aduersis in seculo / sed affluo.
ut vos diligo. et in tribulationibus
vos exhorto / Unde paulus fatet
Omnes qui volut pie viuere in pō
pssecutionē patientur / Sed pre
inductis obuiet potest / quia pro
pctis ppriis in hac vita primi
mentorū esse videt. cū no pu
nat deus bis in idipsū. vt scri
antiqua tribulatione habet. nau⁹
vbi mā habet translato. Non
consurget duplex tribulatio. Aliqn
penitentia seu emendatio in confessio
iniuncta no est satisfactoria ac
meritoria. cū tñ omne qd ex caritate
quis agit aut sustinet. meritoriū
assentur / Rndetur. q; stricte loquē
iusticie. pati debita pena p ppria
culpa. meritoriū no existit. habēs
respectu ad cohabitudinē pene et
culpe inter se / Veruntamen in quib⁹
quis pena illa pro suis culpis
ponte ex caritate cū contritione
acceptat ac sufferat ad dei honorē.
in illate ei iniurie ponderatione
quid phibetur / Cū itaq; tm
acceptu sit deo. iniurias absq; ppria
culpa equanimit ferre. meritō
obediendū est etiā discolis dñis
cū timore. quanq; benignissimo
lesti et mitiori suis seruis
Denicq; triplex et pcipue
graduus / Primus pro ppriis culpis
conuenientes et conuertentes pa
tienter sufferre / Secundus
absq; ppria culpa pati libenter
aduersa. no tñ pro iusticia. sicut
religiosi interdū a suis patribus
corripiūtur vt probentur. et per
cant pfectiores fiant / Tertius

absq; ꝓpria culpa. pro iustitia ea
equanimit^ tolerare / Primo q̄d bo
est bonū / q̄d melior. t. optimū
et ꝓfectus // Consequens docet
btissim^ petrus. exemplo xp̄i. pa
tientia plena. et hortatu xp̄i co
mmonet / : Quia et xp̄s passus
est pro nob / x. pro nra salute. p
nris ꝑtis offendis. pro qb multi
plicit nob ꝓmerenda. pro gloria
nob ꝓparanda. ꝓpter q̄d ait Iohes
decimo. / Anima mea pono p ouib
meis / et vsaye. lx^o. loquit deus
ꝓpter fidelis ꝓpli mei passi
est / : Nobis relinquens exemplū
vt sequamī vestigia eius / i. est. eiq
intuitu et amore sustinentis libent
aduersa. qui seruū et membra suo
capiti ac dño debent se conformare /
ꝓpter q̄d ipemet ait. Qui vult
meus post me abneget semetipm
et tollat crucē suā cotidie et sequat
me / Et rursus. Qui no baiulat
crucē suā et sequit me. no est me
dignus / Hinc ait Iohes aplus.
Qui se dicit in xp̄o manere. debet
sicut ille ambulauit et ipe ambu
lare / Cui dixisset sūs petrus: xp̄s
passus est pro nob. cur admirat vob.
et no potius nobis / insi forsita
vt exhortatio sua eor^ quib^ scripsit
cordibus fortius insultaret / :
: Qui ꝑccm no fecit nec inuenta
est dolus in ore eius / Hoc idem
ysaye. lx^o. scriptū est / Fuit ei deꝰ
et homo. omiū saluator. Peruo
nequaq̄m dicunt culpā esse i eo.

Tuteq; eius huanitas ab incarnatione
exordio. ꝓfectissime confirmata i bono
: Qui cū maledicerentur / a iudeis.
dicentibus. blasphemauit deus est mor
et crucifigat / : Non maledicebat eis.
cū paterentur no comminabat / Imo
pro crucifixoribus suis orauit. et
tamq̄m agnus coram tondente obmutuit
: Tradebat aute iudicanti se. iuste
d̄est / pylato. qui eū iuste adiudi
cauit morti diuissime. permisit se tradi
a iudeis. imo et sponte ac libentissime
iuit ad ipm ex ardentissima caritate
et obedientia suma. qua pro nobis
pati optauit. prout deus per dispositū
deo loquit^ ysaias. Tradidit i morte
aiam suā / Et ipemet xp̄s dicto
loquit^. Nemo tollit aiam meā a me.
sed ego pono eam / : Qui peccata
nra ipe pertulit in corpe suo sup lignū
d̄est. penam amarissima pro nris
peccis in cruce sustinuit / pro corpe
immaculatissimo. teneerime ac nobilissime
complexionato. deoq; maxie preciuo
dolorū et sume passiuo / Hoc est
q̄d loquit^ ysaias / Vere languores
nros ipe tulit. et dolores nros ipse
portauit. et dns posuit in eo iniquitate
omiū nrm / : Vt peccatis mortui /
d̄est a vitijs expurgati / : Iustitie
viuamus / d̄est virtuosis actibus
simus intenti ac subditi. et xp̄usto
qui est iustitia vera. in omibus obse
quamur / Ipse em factus est nob
a deo iustitia et sanctificatio et
redemptio. vt asserit paulus / De
quo et p ysayam loquit^. dicta

Prope est iustificat mea vt reuelet̃ /
: Ecce ego liuore sanati sum9 / et vēnē
que fuit aīaꝝ mſirmitates / : Erate
em aliquando sicut oues errantes /
& ante cōuersione vram ad xpm /
Ora verba ista quasi ex ysaye. 53°
capto sūpta sūt. Vbi et legit /
Omes nos q̄si oues errauim9 vnus
quisq; in viam suā declinauit / pē
quoq; ecclesiā inquit sicut oues q̄
perijt / : Sed Quia conuersi estis nunc
ad pastorem et epm aīaꝝ vrāꝝ /
Hest ad xpm. qui mltiplici almento
aīas vras alit ac roborat / videlicet
pro vr̄o corpore et sanguine. pane bone
operationis. pane lacrymaꝝ et
Opunctionis. refectione Displacen
tis. dulcedine mitene Osolacionis /
Qui eas epē aīaꝝ vocat / ad eaꝝ
salutē intentus. seu. sūpmtentor
salutis earū / Epē quippe sūpmte
dens mſhibetur / ab epo. q̄ est
sūpra et p̄opos intento / Alia
vra habet. ad pastorē et visitatorē
animaꝝ vrāꝝ / Nam xp̄s visitauit
nos. oriens ex alto. Qui et coti
die visitat aīas electoꝝ luce gre
ce et miserationis suaꝝ / Ipē quoq;
saluator est rex et pontifex noster
aduocatus interpellans p̄ nobis
de quo ad hebr̄os .7°. scribitur / Xp̄s
eo q̄ maneat meterne. sempiternū
habet sacerdociū / vnde et psaluare
potest imperpetuū accedens p̄ semet
ipm ad deū semp viuens. ad mſtel
landū pro nobis /

Exposicio capti tercij Similit

et mulieres Actaculus sextus

Post mſtructionē dn̄i
et seruoꝝ. iam dixit
ducatū / : Similiter
mulieres subdite sint viris suis /
Vir em ut asserit paulus caput
est mulieris. idcirco spectat ad
virū regere mulierē in rebus ac
mestis et regimē dom9 ac dispe
satione possessionū vr̄. est p̄ncī
palis. Nam & naturaliter atq; coter
vni sūt mulieres pedisseque /
Ostantiores et fortiores in mente /
Mulieres at̄ cor̄ molles sūt et
mente mstabiles ac defectuose in
Osilendo. Vnde genes 3°. dictū est
mulieri. Sub vri potate eris. et
ipe dnabitur tui / Verumtamen
subiectio vxoris sub marito. no
est penitus talis. sicut serui sub
dn̄o suo / sed inter talem subiectionē
et equalitatē medio modo se habet
vt eam deceat p̄hs / In quibusdam
nāis equales sūt. puta circa quo ad
debitū petitionē et redditionem /
Inter. q̄ deus in exordio fecit mu
lierē nō de capite aut pede vri
sed de latere eius. vt ea haberet
pro socia et vxore se collocaret
in lecto et mensa / Omne fine
sine vnoꝝ Osensu nō possūt
magnas elemosinas facere. aut
nūm abstinē. vouere. vel pegri
nari / Debent g̃ vxores suos ce
subiecte in licitis et honestis

prout iuſ matrimoniū exigit. ſimu
ad ea quibus ſuperaddit vir ſup
ſuā coniugem ſe extendit. puta in
ptinentibus ad regimē domus
¶ Deniq; ſubdit mādo huiuſ ſubiec
tionē. vtpote fidelitatis inde pue
niens. ¶ Vt ſi qui nō credit verbo.
deſt. ſi aliquis vir verbo euāg
dicationis nō credit. nec p pdica
tionē conuerti poſſit. ſine mulie
rum conuerſatione ſine verbo lucrifiant
deſt. per virtuoſam vitā ſuā
vitrum. ſine predicatione conuertāt
ad xpm. ¶ conſiderantes in timore
castam conuerſationē vestrā. deſt. vxi
pensantes ſanctā vitā veſtrā.
quā in dei timore filiali habetis
o mulieres. ſicq; ex ſideratae
virtuoſe conuerſationis. ꝓpendant
veritatem fidei xpiane ac puri
tate euangelice legis. ¶ Cum ſint
operis augent formā. ſic quātus
fidem ac legem ¶ Poſſent hic
aliqua introduci. de cohabitatione
infidelis cōparis ſeu coniugis. ſine
blaſphemia xpi voluit cōmanere
ei fidelis cōiux nō ſint precepto
aſtrictus ad cōmanendū. ſed ſint
ofilia. ꝑſertim. quādiu ſint ſpes de
cōparis conuerſione. ¶ Si vero infidel
aſſeruit ſe velle conuerti. nō habet fidel
coniugi. cohabitare infidelem relinqre.
niſi tempꝰ determinatū. ¶ Nunt aute
obduratis iudeis atq; gentilibus ſacri
canones ꝓhibent cohabitacionē con
iugū diſpares cultus. ¶ preſecti du
non eſt certitudo nec ſpes mitū pba
bilis de infidelis cōuertendis cohabitatio
¶ Si aute eſſet certitudo vel ſpes mlto
probabilis. poſſent ſuſtineri ſimul
ad aliquātulū tempus. ¶ De hac re
ſcribit ad prima ad corinth. 7° paul
Multa inter cetera dicens ¶ Si quis
frater. v xpian⁹. vxorē habz infidē.
et conſentit habitare cū illo. non
dimittat illa. ¶ Et ſi qua mulier.
ſimple fidelis. virū habet infidelem
et hic conſentit habitare cū illa.
nō dimittat virū. ¶ Sanctificatus eſt
enī v ad fidem coniugis vir infidel
ꝑ mulierē fidelem. et ſanctificata eſt
mulier infidelis. v coniuncta ꝑ virū
fidelem. ¶ Quandō non ſit extim
ſeruus capellatum. deſt. cum
poſſit ſeu cōueniens. aut turpiū
quam foris apparens ad oculū. ad
hoc ſit pompe et nugoſitatis ydeau
ac libidinis ꝓuocatiua. ¶ aut
turpiculus auri. deſt ornatus ex
auro. argento. aut margaritis
que humilitati et ſimplicitati xpiane

religiosus. nō cōsonat. Quando
sanctus aut basilius. quicquid
in talibus ad necessitatē vel utilitatē
nō attinet. vanū superfluūq; censet,
deo subdit. : Aut indumenti vesti
mentorū cultus, dēsit mulieres nō
habeant cultū. hoc est moderatus
ornatus indumenti. & tegumenti vesti
mentorū que induunt. Quia hoc
venerabil' beda allegat verba sū
cyprianū dicentis. Vestio te et
purpura induite. xpm induere non
nō possūt. : Auro et margaritis &
monilibus decorate. ornamenta capitis
ac pectoris p̄dicabat. Si hēc
petrus mulieres admonet coherendas. atq; ad ecclesiastica disciplina
religiosa observatione mandatas.
que extrinsecus cultus suos solent p
suos maritos. quanto plus id obseruare
virginē fas est. cui nulla ornatus
sui cōpetit vena. nec tenuem in
alterū possit mendacii culpe. sed
sola ipa remaneat in crimine. : Deo
qui absconditus est cordis homo. &
homo interior. viz anīa rationalis
Unde et paulus fatetur. Licet ic & si
foris est noster homo corrumpatur
tn ic qui intus est renouatur de
die in diem. Hic mgm homo interior
ornetur. : In incorruptibili te. quieti
et modesti spūs. dēst. in pte sua
superiori. viz intellectuali. que incor
ruptibilis est atq; eterna. Ut mens
spiritalis pura et integra sit. atq;
per fidem spem et caritatē. virgo &
sponsa sit xpi. Virginitas equidē
mentis potest cotidie recuperari. vt
que adultera fuit diaboli p pecca.
sponsa fiat dei per virtutes et
dona. que facit animā spiritaliter
incorrupta. virginale et integrum
de qua incorruptione scriptū est
sapie vi°. Incorruptio facit esse
proximū deo. : Qui spūs comit
: in conspectu dei est locuples. &
vere et spiritalis ditat. in primo
modo virtutib' earūq; actibus per
manet. Vere haec diuine hominē
sunt. quia sapia. virtutes. dona et
actus copiosi. precedentes ex illis
que diuine heri mbito audiri ne
queunt. Ut ezechiel loquit parabo
in omnibus diuitias fortis est in ppo
in omi verbo et in omi scientia.
Huic tales diuiti. vtpote hoc bo
tuoso. dicit apocalips 2°. Scio
tribulationē et paupertatē tuam:
sed dives es. Similiter 2a azmath
viij°. habetur. Altissima paupertas
eorū abundauit in diuitias simpli
citatis eorū. Econtrario hominē
defectuoso dicit apocalips 3°.
Quia q2 dicis qu sū et nullius egeo.
et nescis. q2 tu es miser et miser
bilis. pauper cecus et nudus.
Novit. spūs bonū rationalis ani
mam est quietū. quando tumultū
tuet passionū ac strepitu vitioz.
vt virtutibus moralibus decorata
et reformata. Erat quoq; quieta
mente est diuoz contemplatiuoz.
atq; in deo fixus ac stabilis. Iam
vitā speculatiuā dicit vitā quietā

et secreta / Ducatur ite modestus. quado m actibus suis discretoz observat. et modeste se habet quēadmodū admonet paulus. Ita nequeus decenter et sīm ordine fiant m vobis. Qui itez exhoz tatur. Modestia vīa nota sit oīb9 hominibus. Hemz hanc primā pri cipiū aplōz doctrina ponit et tas electionis. ꝑma ad thymoth 2. quo ayt Volo esse mulieres in habitu ornato. x huili et decenti cū verecundia et sobrietate. ornā tes se. nō m tortis crinibus. aut auro aut margaritis. vel veste pciosa. sed qd decet mulieres. ꝑmit tentes pietatem per opera bona / Hmr et pictagoras phūs dixit Venīm matronaz ornameta pu dicitia esse. no vestes / Intēa ipm detestanda sint ꝓducta femmaz ac virginū decoramenta. Ostat ex eo quod vsane z' legit. Inde illa auferet dns ornameta talaria mentoz. et lunulas. et torques. et monilia. et armillas. et mitras et discriminalia. et periscelidas. et murenulas. et olfactoriola. et inaures. et anulos et gemas / fronte pendentes. et mutatoria et palliola. et sperula. et tezistra et erit pro suauī odore fetor. et p zona funiculus. et p mis pante crine caluicium. pro fusta pectorali. cilicium / Circa ꝓdicta quezit. an mulieres mozta liter peccent i ornamentis ꝓfate et pciosis curiosis q vestibus / Ad hec videt albertus. Queda mū lieres se ornant exterius et interi9. Et iste excusant quatuor modis / Primo si ornent se. quatēs viros suos ab adulterio retinuerint / 2o si ornet se quatēs viris suis ꝓfate ꝓplacēt / 3o si ornent se ꝓpter decentia status maioꝝ suoꝝ. ne vxi sui reputent vilioꝝes. Quarto si ornet se ꝓpter cor bonū / Sic ornauit se iudith. quatēs ꝓphn ysrahelitici de manibus eruceret holofernis / Queda vero mulieres se ornant solū meri9 quaz magna est virtus et laus. Queda aute se ornant solū exteri9 que in ꝓfatis ornamentis et vestimentis no excusant a culpa. qm negligunt ad que tenent. nec ad debitū finem referūt suos ornatus. atq; carnalit9 ꝓplacere et alios ꝓvocare intendūt / Insup sīm albertū m ꝓductis contingit pecc quinq; modis / Primo m nimia pro pitate ducente gregorio. Nemo putet m studio ꝓfectus vestitū deesse petm / 2o m mollicie et suauitate. eo q; vita hois debeat esse m penitentia et planctu / Hmr mathei vndeno veritas protestat / Ecce qui molliq; vestiuntur. in domibus regū sunt / 3o m nimia spēciositate / Quarto m nimia curiositate. ꝓpter qd crebro nouo vtuntur. Auerte faciē tuā a mulieze coptu / Quinta a sup fluitate / ꝓpter qd luce 7o ayt bnūs iohānes baptista. Qui habet duas

tūicas. det no habenti. Potest
autē addi et sextus modus. puta
m exquisita nouitate. cū sophonie
primo dñe dicat. Visitabo super
omes qui induti sūt veste peregrina
Imo sūt et alij modi diuersi qbꝫ
pertrahitur in vestibus; puta i nimia
longitudine / similiter in nimia bre
uitate / Item aptitudine moderata
atq; in structione valde arta. sed
in coloribus exquisitis aut mixtis
seu varijs. et in fractillacionibus
alijsq; fissuris seu fissuris / Ser
putādū q̄ solus fēr̄ istꝫ phibeant.
Imo phibent et vnis ac inuerecūdi
cūa magis q̄m fēr̄ / q̄m in eis magis
pertrahit q̄z mlieres aut virgines
quēadmodū in cēteris. cū sint fortio
res in vrtione q̄m femine. et plum
a deo sortiti sūt donū istꝫ femine /
teneantur q̄z fēr̄ esse in omibus
exemplares tūq̄z caput cāzu /
Dauid ayt gregozius / Pensate
que culpa sit hoc vnis appetere.
a q̄o pastor ecclie cunctis fēr̄
phibere / Imo vnis saluter omnib
xpianis vtriusq; sexus. vtinā
sūt omes imoderate curiositates.
pomp̄positates. prosituteꝫ. sūptu
tates in ornamentis ac vestibus. ut
dicat theo. Si vir sūt mulier
se ornauerit. vt et vultus hoim
in se pnotauerit. quātus mallu
malū inde sequatur. in eternū sūp
plicū patietur. q̄a venenū ppina
uit. si fuisset qui bibere ex quo
monuisset q̄ sit mortale pertra

Nam et talis discrimini se committit
nec veretur q̄d ayt saluator. Ve
hoim per que scandalū venit / Vo
ꝫ quezat xpianus vestibus coplacē
ñ moribus. Cū ecc̄a vndiq; sūptu
sit. in vestitu ne gloriet vnis / Nu
aute se ornat aut limit. interior
ar desiderio coplacendi hoibus.
aut q̄uplā puocandi. aut suas
ymbolo offerit. Spūialiter
ꝫ ornent se femine deuote vtutu /
Ita subditur / Sit em alīquādo /
vt pote tpe legis nature /: Et sic
mlieres sperantes in dño. no in
ornatu vestitū / vanissimo a diuq
nitento /: ornabant se / virtuosis /
operibus /: Subiecte ꝑpriis viris /
iuxta sensū expone mdurte /: Sara
sara obediebat abrahe. dñm eū vo
cans / genes. 18. vbi ayt / Postq̄m
senui. et dñs meus vetulus est.
voluptati operam dabo /: Cuius
estis filie / per imitationē vtutū
ideo sequt /: Benefacientes. et
no timentes vllam pturbationem /
Per bene ozitur in omibus vnis.
ea q̄ pacifice. virtuose et discrete.
nistar saue habeatis vos cū mort
vnis ac cēteris / Vel no moderati
formidantes pturbationes. que
ab alīs potuerūt concitari. nec
tribulationes. que vobis possunt
inferri. cū mlte sint tribulatiōes
nostrū. et omes in ppo pie viuēt
patiuntur interdū ꝑsecutiones /:
contra quas debemus xpo pa
tientie semp esse armati / Ps. ꝯ

Prima beati petri apli

Ca.m 3.m

m lege nature tam virtuose habebat se femine. mitomagis in lege gre ita hñt se debent / Legit quoq; 2o regu 13o. q filie dauid regis vte bantur vestib9 talaribus / Insegnt docet princeps apl'oz mariti9 qualiter ad suas se habeant Iugales / : Oni siliter / x virtuose / : cohabitantes sc'dm sciam / x cu vxoribus demorantes discrete & cu discrete. ne eas scandalizet9. quia ad malu p'ruci sut / : quasi infirmiori vasculo muliebri / Est mulieribus vis tamq; vasculus naturaliter fragilioribus et ipfectionibus in dom9 nature q; sunt viri / nã et corpe extant cor viris debiliores / ffter mollicie coplexionis / : Impti entes honorem / Non solu quia eiusdem sut / seu sut species. vtpote ad dei ymagine similitudine q; pducte / sed eia / : tanq; coheredibus gre vite / x parcipibus gracie vob collate. et ad eande beatitudine ordinatis / Ad eande nãq; felicitatem vocati sut viri et femine. eademq; gracia cu similia beatusq; sut pstita / Sed et honorande sut fede mutua et amore virgis gloriose. ex qua deus pcreabus meruerunt dignatus est / Sut itaq; coheredes gre vite. x gracie p qua vere spualiter viuit atq; ad vita gloriose pcurrit / Quato utriq; sexus femineus fragilior verecundior q; existit. tanto a viris magis sit fede honorande / saluo tm ordine disciplineq; et cuitudine conuersione seruata. qua a viris sut instituende. et diligenter exhibite / a femineis quoq; lenitatib9 et loquacitatibus Ipescende / Studeat sacratissimo petrus mediator docet et pcipit / qm viri feminas suas tpe predente facilter solent Ostemere. Dure affari. et si mallas tractare. qd pessimu est / Debent ecia viri vxoribus suis honorem pbendere. eas moderate vtendo. et eas verecunder solo maritali affectu ex causa rationabili attendendo. nec ipudice eas tangendo. aut cu eis turpiter lasciendo. que ona obscuando. merentur frequenter copiosa bonaq; sobolem ex coniuge pcreare / Veruntamen no debet maritus Iugi sue minus Otribue libertate. cu m ecc.o stiptu sit / Mulier que primatu habeat. cotraria est vite sue / Vnde q.o o coiugati vos simul habere debetis tam tenere cari tatiue atq; concorditer / : Vt no ipe diantur oationes vre / x ne a deo iuste despiciant. et suo priuentur effectu / Qui em impie Uersanti exaudivi indignu sut. iuxta illud ioh.is nono. Peccatores deus no exaudit / sed si quis cultor est dei. et voluntat eius fuerit hñt exaudit / Salomo q; pilnoz 28o. fatet / Qui declinat aures suas. ne audiat legem. oro eius erit execrabilis / Vel. no pediatur oones / x ne ab actu oandi

ipediamini / qua vt ayt luce 18°. saluator. Oportet sp orare et no deficere / ab oꝛõe aute frequenti ꝛ ta tmna et deuota. ipedit hoiez ciuna liu vacuo voluptatu. nosdu tpe Omixtionis. sed et postmodu usq ad tps. eo qꝫ obtusu et grauu efficiat sensu / ppt qd scribit cozinthi paulꝰ. Nolite fraudare inuicem. nisi forte ex Oseñsu ad tps. Vt vacetis ouiõ / Cum post specialia documenta ad specialeꝫ psonas spectantia introduxit sctissimꝰ petrus generales doctrinas ad vniuscuiusq fideles pti nentes / : In fide aut omes vnanimes / dest. in hijs que sut fidei xpiane estote concordes. atq; ecclesiastes sacre scripture. sdm expõne ecclie fides magꝫ est totius spiritalis structure ac vite fundamentu / debuit necesse est. Vt fideles sint i fide valde vnanimes & Ostantes. ne modicus error in principio paulatī dilabescat. et grandis fiat in fine / Ideo ad cõnos. 12°. loquitur paulus. Deus det vobis idipsu sapere in alterutrū sdm xpm. Vt vnanimes. vno ore honorificetis deū / Et pina ad cozinthi primo / idipsu dicatis oēs. et no sint in vobis scismata / Cetꝝ vo m alijs libris hic addut : In oratõe estote. no est de textu / : Compatientes / Cmutuo dolentes. qui compatiꝰ exhibit / Unde scus ioh ꝑ testatur Flebam sup eo qui afflictus erat / et coperabat aia mea pauperi / paulo quoq; alter mist alterius onera por tate / Et iuxta / Quis infirmatur et ego no infirmor? Quis scandalizat et ego no vror / Fraternis ergo & lapsis cordialiter Opacamur. omnes pro eis / Caliter in quacuq; tribulacõne et angustia Osistentes. teptur afflictus. oppressis. intime condoleamꝰ Et sicut ioh paulinꝰ maius malū est culpa qm pena. si intoplus Opacia mur proxis pertnto delictis. qm tpali pena afflictus / Denigr. sicut corporale graue pondus fortis releuatur si alter seu omnis supportat. sic afflictus et miser releuame sortit. si alterius sibi Osortat condolere / Cui uxta pauli doctrina. fideles sūt vnū mistiū corpus. cuius caput est xpus. ita qꝫ sumus inuicem membra debemꝰ inuicem Opati. sicut in corpore naturali. vno membro patiente. alia Opacūt. / Fraterni tatis amatores / dest. proximoꝝ seu boni oris. sociales qꝫ vite dilectores sincere / : Misericordes / a tñ corpa lia qm spiritalia misericordie opa pro omnibus exequentes / Qua ut salomon ayt. Qui proximū est ad misericordia benedicit. / Et xps Beati misericordes inquit. qm ipsi miam Osequentur / Et demū Estote misericordes. sicut et pater vester celestis misericors est / Non ignit in alterius lapsu. quis iudex nec de alterius dissentione quis iu

prima beati petri apli

Cam 3.m

tuletur. qua vt ayt scriptum. Qui
n vrna letatur alterius no erit
ipunitus / : Modsti .x facti exepla
zeb. disseri. post admonet paulus.
Honeste et n sapia ambulate ad
eos qui foris sunt / : Nudes .x sims
parui et vules in oculis vrīe / Non
em superbor sed mansuetor atq; hu
miliu vita meis. gratio placat deo /
et xpus in euāz iubet / Discite
a me. qua mitis sū et humil corde /
: Non reddentes malu pro malo /
dest. iniurioſa opus pro ope iniuriosa /
ner maledictu pro maledicto / dest
verbu maledictoz ad pro verbo ma
ledictiuo. hoc est. non vindicetis
vosp̄os mordmate. q̄nus interdu
sibi processū et ordinem iuris sit
inferenda vindicta ex clementie et
zelo iustitie p̄t bonu coē. atq;
vt impij reprimantur. et ne simpre
dilatetur iustitia: sed hoc no est
reddē malū pro malo. sī potius
bona pro malo / Quandoq; ty
laudabilius est. pena et culpa
ppter deū dimittere. q̄n videret
hoc no redire in derogationem
iustitie. nec contrariatur pari cō
et foreffactor no fit ex hoc. ad
petrandū promptior / : Sed
econtrario / scis / : benedicentes /
maledicentibus vobis / x bonū
eis cupientes et optantes. sicut
matth. v.to dns loquit / diligite
inimicos vros. benefacite his
qui oderūt vos. et orate p̄ psequē
tibus vos / Et luce v.to. Vindicate
maledicentibus. Hinc p̄phet. 20.
scriptū est / Ne dicas reddā malū
pro malo. expecta dnm et liberab.
te / Et denuo p̄phet. 29. salomon
loquit / Ne dicas quo fecit michi
sic faciā ei. Sz et leuitici. 19. scriptū
Non quemus vltionē. nec memor
eris iniurie ciuiu tuoz: vnde dauid
dixit / Si reddidi retribuentibus
m̄ mala. decidā merito ab inimicis
meis inanis / Cū no inferre iniuriam
alteri bonū est: illata equanimit̄
pati melius. pro iniuria reddē gratiaz.
optimū. Hoc quod paulus nos hor
tatus. Noli inquit vinci a malo. sed
vince in bono malū / Quod ad hec
dicent. q̄n nec vnu verbū duru volue
ppter deū sustinere. nec pro excessib9
corripi. nec contenti sint malū pro
malo rependere. sī pro modica forsā
iniuria magnū retribuunt aut retribuē
tiqnt vltionem. Adnectant miseri
sti. q̄n longe aliter sentit ā doctrina xpi sti.
sēq; emendent / : Quia in hoc vocati
estis / x denuo ad legem et fidem xpi
estis p̄ducti quatis istu adipleatis.
que nisi ipleuerimus. infidelibus dīp
nabiliores erimus / Deo aute ad hec
ipleda estis vocati / : Vt benedictioē
hereditate possideatis / x a deo bene
dicamini meterni. p̄spiendo ab eo
dona gratie in p̄nti. et numen gloē
in futuro / Benedictio etem dei. est vi
tatio muneris eiq; et multiplicatio cōtra
Unde ad epheſ primo paulus fuit

Epl'n
tuō m

Deus benedixit nos omi benedictioe
spirituali in celestibus in xpo ihu /
Deinde confirmat istā assumptū
testimoniū ppheticū / dicit quippe psal-
quantū ad sensū / : Qui em vult
vitā diligere / dest qui voluntate
operatiua et efficaci diligit vitā
eternā in hoc mūdo cupiens vitā
beatā optinere in celo / : Et vidē
dies bonos / dest experiri eternitatis gaudia
quam experiri / Dies namq; dicit
bonos & malos sicut et tempus / ppter
ea que sunt aut fuit in eis / Ideo
dies vite huius dicitur malos & tps
malus vocatur ppter mala culpe
et pene quibus repletur hec vita /
Interdū tñ tps bonū assecutur sup
illud . Ante nullū tempus accepimus
ppter dona gratie dei in eo / Dies
vero eternitatis in patria . splendi
bonos et optimos sunt . q2 in eis nulla
omnino mouent admixtio pene aut
culpe / : Coherceat lingua sua a
malo / dest ab omi verbo illicito /
puersi a verbis dolosis . que non
solū loquenti . sed alijs quoq; nociua
sunt / : Et labia eius ne loquant
dolū / dest labia sua a dolosis
reprimat verbis / Quia vt ysa.
32°. habetur . Fraudulenti vasa
pessima sunt / Et ppter
vitiū ingratū simulatū et dolosum
abhominabitur deus / Vtinam sint
extra ora verba mendosa . detractoria .
maledica . pungitiua . derisoria . vana
scurrilia . nociua . fraudulenta
iuramenta . prauia . falsa testimonia
frīno et verba ociosa . de quibus
reddendi est ratio in die nouissimo .
quanto magis de verbis prefatis
iniquis mortiferis . Vnde loquit
augustin⁹ Quomodo miserere alteri
quādo de te male loquitur . sta tranquil
tibi . quādo de altero male loquēris
tem . Non aliud cor tegat . et aliud
lingua proferat / Necessaria gra
ad salutē est refrenanda lingue . silo
mone dicente . Qui custodit os suū
et linguā . custodit ab angustijs
animā suā / Qui aute non custodit
est ad loquendū . semper mala / :
: Declinet aute a malo / dest
permuta in opere bono / : Et faciat
bonū / implendo precepta / Et iste
sūt due quasi integrales partes
iustitie . Nam primo oportet a
malo recedere . deinde ad bonū
accedere / : Inquiunt pacem / dest
pacem pertotū . inter tu deo . et
pacem tpis . cū pximo habē eo
netur / : Et psequatur eam /
dest ea pforte sequat . et assequet /
quātū per pacem pertotū . ac
tpis . ptingat ad pacem eternam /
Hinc loquitur paulus / Obsecro
mus pro xpo reconciliamini deo /
Et iterius / Si fieri potest qđ
ex vobis est . cū omnibus hoībus
pacem habentes / Deinde tu pax
pertotū sit tranquillitas ordinis /
et quies mentis in deo . no tñ
quibus hanc pacem habere . nisi

Vigilia
Bti petri apli

Capl'm 3.m

m primis dr̃imet a vitijs. qua dr̃
legit̃ ysaias. non est pax impijs
Secundo oportet bona pacis ex di
lectione tui promptitudine et de
lectatione / propter qđ ayt ps̃ta
Pax multa diligentibus legem
tuam / Nec etenim pax. vere et
est gaudiu mpturbatu. opacio
uirtuose annexu / Tertiu uere
est dr̃ in homine sit debita subiec
tio carnis. sub aia sensualitatis
sub ratione et uoluntate / rationis
quoq; sub deo et uoluntatis sub deo
p obediam et obseruantia legis dine
Dimr mali pace ista no habent
qm saluti pprie aduersant. et dissi
dent. dissentiuntq; a scripis atq; ior
dinatu cor habent / Quia ergo
pax ista difficulter acquiritur.
facilitergq; amittitur. necesse est
ea inquirere. et adepta diligentissime
custodire /: Quia oculi dñi sup
iustos / deo aduersa equanimiter
sustinere. et bona strenue debent
ipleri. quia a summo iudice mdesi
nenter aspiciut. qua iustu eas
rapiet iudicaud / Et uerte oculi dñi
sup iustos esse dicitur. Quia
ubi amor. ibi oculus. idcirco ad
eam diligenter dirigit̃ uisus / iustos
aute spernit deus diligit tñ si situ
do sit uera amicia / ppt qđ ayt
scriptura. Iustus dñs et iusticias
dilexit. equitate uidit vultus ei⁹ /
Dine fauc ioh testat. Nemo deg
sidrit uiam meã. et oĩs gressꝰ
meos dinumerat / Et iusto. deus
ayt in ps̃. In via hac qua gradiebꝰ
firmabo sup te oculos meos. /
Porro. oculi dñi sut intellectus et
sapia eius /: Et aures eius i preces
eoꝝ / dest. ad exaudiendu preces
iustoꝝ parate sut. Quomodo orent
salubriter et instanter / docuit
ecclesiastes scriptu est. Oratio iusti
penetrat celos / Querelaꝝ quoq;
ab. fertur / Longe est dñs ab
impijs. et orationes iustoꝝ exau
diet / Iusti etenim sut amici dei.
Amicicia aute est eade velle et nolle /
: Vultus aute dñi / dest respectꝰ
dine iusticie est /: sup facientes mala /
et similiter sup omittentes bona facie
iussa / qua eoꝝ petra vltrici pu
catus est. nisi penitent / Unde
fertur in ps̃. Pones eos ut
clibanu ignis in tpe vultus tui /
Et in ps̃. Ubi pallegata verba
scripta sut. Sequi versiculo hut
adiciture. Ut pdat de terra memoria
eoꝝ / Memoria em iusti cu lau
dibus. nomen impioꝝ putrescit /
¶ Postremo pinducrie sonat
illud deutrõ). A. Dñs deus tuus
est deus fortis et fidelis custodiens
pactu et misericordia diligentibꝰ
se. et hijs qui custodiut precepta
eius. et redens odientibus se statim
ut dispereat eos et vltra no
differt. protinꝰ eis restituens
qđ merent ℨ

Prosecuta huiꝰ capti tertij. ab q̄
loco ẽt quis est q̄ vob nocerat si?
.i.ꝰ

Abundant in p̄nti tpe
ecclia xp̄ianoꝝ p̄sertim
copiosa. fervor assidua
dnica conuersi ad fidem indige
bant exhortatione et informatione
ad patriam, et hoc nunc agit a pos
tolorū dignissimꝰ vertex /: Et
quis est q̄ vobis noceat. si bon
emulatores fuerit̄ / Quasi di
cat / Nullus vobis p̄t nocere.
si emulatores. hoc est amatores
seu ymitatores estis boni. hoc est
dei seu xp̄i essentialiꝫ boni. vel boni
p virtutē / Qui em huiꝰ boni
est emulator. non deijcitur p aduersa
a deo firmiter est inhesiens. Nec
tribulatio coopatur ei in meritoꝝ
augmentū / Et si ledatur i corpore
si spolietur substancia. si diffametur
non ei hoc nocent. sed mirabiliter
p̄fuit. si ea animꝰ sentit /
quemadmodū enim no nocet aqua
potio secta siue adusta / Ideo dic
tum est. Nulla nocebit adustas
si nulla dominetur iniquitas /
Deus vero qui inferet ista nullae.
maxime noceat horū illatio ei pcest
mortaliter / Ministratiꝫ equidem
malū in p̄senti videndit intuentem /
Et cui hoc nocent ex p̄pria ipa
cientia. nisi seu alia culpa nocet /
Ideo certissime dicimus / Qui
fodit foueam incidit in ea. et
qui dissipat sepem. mordebit eū
coluber / Sed ipse obiā potest
ipi vt videtur. ipissimi hereseuarche
valde nocuerūt multis bonis catho
licis. quoꝝ fidem pestiferis p̄suasionib⁹
euerterūt / None sanctissimus et digna
tissimꝰ arrius. totū pene orbem infan
tissimꝰ arrius. totū pene orbem infan
Unde et beda hic ayt. Constat plu
rimos bonos emulatores lesos esse ab
alijs. dū in bonitatis qua diligūt con
tagione male instructi sūt / Quamvis
enim in deū catholice credere. et recte i
ecclia viuere cupientes. arrij blasphe
quantos sabellij. aliorū hereticoꝝ
nequitia nescientes. seduxit / Lege
iohannis crisostomi libros quos scripsit
de eo. videlicet neminē posse leedi ab
alio nisi a semetipso. hoc bene / Deca
de isto longa posset disputatio mo
duri. si brevitati studendū est et bre
uiū respondendū / Sicut dubitā
tibus inclinat. nō expellit homō
cadentē ad petra. Ipsi vero libere ascendūt
tantis. sepes prepositus. sic hos
suaviter posuerit mederi. nō esse
ad errores. Nec p̄secutores absq̄
luce loquendo copulauerit fideles ad
sacrificandū. sed qui sacrificauerūt
ex penis inducti. ex p̄pria infirmitate
et ipsertione cessarunt et pecierunt
Hinc subdit / : Sed et si quid pati
mini p̄pter iustitiā. beati estis /
Nunc in merito et spe. beati futuri
in p̄mio et re. Sicut matth̄ v. ayt
saluator. Beati qui p̄secutionem
patiuntur p̄pter iustitiam q̄m ipso

prima beati petri apli

Capl'm 3.m

est regnum celorum. Et rursus loqs diffusius. et iustos plenissime recreans ac consolans. ayt ibide / Beati estis cu maledixerit vobis homines. et psecuti vos fuerit. et dixerint omne malu aduersu vos mentientes ppt me. gaudete in illa hora et exultate. ecce merces vra copiosa est in celis / Patiendo nanq equa inter aspera ppter iustitia. purgamur a culpis. ipsemur penis ppe tenue. xpo assimilam. a futuris eripim pena. pmquam ad regnu et gloria primeru augmentu / Denig qui corripere pro suis peccatis gratanter suscipit vt in vita pti purgent ac deo placeat quatus pro suis peccatis demeretis. tame aliquo mo. pura finalit ppter iustitia pati dicuntur. et reputent eis hor ipm ad merita futre beatis / misti vero sut. et misere vehemente. qui corrupti et corrupti dedignant /: Timore autem / dest causa mortis. videlicet crudelitate et psecutionem / eoru / qui aduersa mihi fuerut /: ne timeatis / moderato timore. a virtutu constantia retrahente. deo subdue. /: Vt non conturbemini / dest. ne mortificatione iniquoru tranquillitate mentis pdatis. et ira aliox prauitate vincamini / Hinc iubet saluator. Nolite timere eos qui corpus occidut / et pulcra 28. habet. Iustus quasi leo confidens absq terrore erit / ysaye

quaq. li. 9. inducit. Quis tu vt timeas ab hoie mortali. et a filio hois qui quasi fenu arescat. Veru tame timor aduersitatu et mortis malus diuraxat excusat a culpa. et cu xpc timuerit morte ex precio maioris mdiae. Aliqui vo timet se formidatiues tribulatione sustinere. qua ad euadere cupiut unite xpo assumut / quibus dicit. ne dnm deseruerit. quato eos ab omi ordinato expugnet patiere cu pta oratio. Libera nos domine ecce inimici circudat me. ne ut non occidat me inimicus. sed ut ne timeam occidente timere / Consideremt etia qm salubre sit pati aduersa. quamq pficuu. et qm breues sit oes tribulatio vite psns. et quanta sustinuerit xpc et sancti. Ex quoq oim intuitione constantes ac fortes ymo et leti simt in tribulationibus et tormentis /: Dnm aut xpm sanctificate / et magnifice horate firmiterq tenete. et sanctu esse sentite /: in cordibus vris / videlicet in mtelligtu et voluntate cu sinceritate deuotione. feruide diligendo. et toto viribus honorando. Huiusmodi sensu oram9 assidue. Pater ne qui es in celis sanctificet nome tuu / Et ppha hortat. Magnificate dnm mecu / Et ezechiele quaq dns futuru. Cu sanctificatus fuero in vobis / Et ysaye. viij. aut scriptura. Dnm exercituu sanctificate /: Parati sp / ad satisfactione oim poscenti vos

Epla ão.m

racione de ea que in vobis est fide et spe / sed est tam instructi et sapientes in euangelica lege situs. ut iugiter prompti existatis. ad omnem racionabilem responsionem et causam volentibus a vobis querentibus racionem fidei vre ac spei / nam scilicet tam incomprehensibilia credatis. tamq; supernaturalem bitudinem et secreta ac invisibilia bona adipisci speretis //

¶ Potest autem quis racionem fidei et spei. intervisare a xpiano duplicem Primo fideliter. Et infideliter / Qui fideliter querit. curatiue infirmadus est. et potest facilius tentari, Qui vero infideliter scrutatur. non ita facilius tentatur. si opponit et arguit quo usq; vincatur / Utrisq; tamen eidem racionem fidei et spei. sue assignande q; scilicet ita credimus et speramus qm deus altissimus. qui verax. qui nec fallere potest nec falli. hec nre fidei et spei. testimonium phibuit /

¶ Primo p xpm. Deinde p suos apostolos ceterosq; xpi discipulos et viros sanctos. Imo p vtriusq; sexus psonas innumerabiles visq; in psentem p innumera et pclara miracula. sibi potentie sue possibilia / que partim in scripturis canonicis sue descripta. partim in cronicis. aliisq; hystoriis et legendis auctenticis // Secundo. qm quicqd de xpo credimus et speramus / eciam felice legis scripturis. in veteris testamenti scripturis per moysen et beatos pphetas. exposite legimus

pphetatum / Tertio. qua lex xpi est lex tocius sanctitatis et honestatis ac pfectionis // Quarto per finalem istam iudeorum reiectionem. plenius xpm venisse / Quinto ostenditur brius fidei per hoc. q quato aduersarii et tyranni atrocius micebant fidei xpiane prorsus extinguere. tanto plus crevit et invaluit / Ex quibus omnibus multisq; aliis racionibus sufficiat et certe probat q fidei nre ac spei deus sit auctor ac testis. Quas per ea fidei veritates scripturales ita probari non queunt. vt oportet dant per racionem. certitudinem tam euidentiam habeant. Veritatem fidei Dni aduersarii oppugnantes defendere et ea diuersis argumentis contra rationabiliter pugnare ac declarare. non est dim. sed speculative eruditorum / Nec est propositum vt vniuersis fidelibus pateant sit ad satisfaciendum querenti racionem fidei ac spei. cui mihi sufficere et penitus simplicem. sed istud est magis dignum / Prelati tui et sapientes atq; doctores sui pdicti quos tenent aliquomodo esse periti ad satisfactionem huius. cui malachie 2o dicit. Labia sacerdotis custodiunt scientiam. et legem requirent de ore eius. sc. angelos dm existimo est / In primitiua quidem ecclia propter et eruditionem ista ad satisfactionem tale magis necessaria fuit. qm nunc / q tu

Prima
Ioī petri apli

Capl'm 3.m

fidēles mō ꝓfidē rndiꝫ moꝛalem
et sepe inde interrogabant. etiam a
tyrānis. fuitq; necesse eis. fidē cōm
aduersarios eius defendere /: Sed
cū modestia et timore / scz. posm
lantibus a vobis rationē fidei vre
ac spei. respondete modeste & timo
rate huiliter et terent. ne mo
ꝺo patrozes standalizent in vobis / et
se despici arbitrantes. contra fidē
et eius ꝓfessores. grauiꝫ acrentat /
Hinc ad ōnos. le loquitur paulꝰ
Infirmū in fide assumite. no i decep
tationibus cogitationū / Chimotheo
q; scribens. Noli inquit verbis con
tendere. ad nichil em vtile est. nisi
ad subuersionē audientiū / Stremq;
Verū dm no oportet litigare. sed
pacientē esse. et cū modestia corri
pientē eos qui resistut / Deinq; cū
en que fidei sint tam sublimia in
cōprehensibilia. ac ꝓfunda. no nisi
cū casto dei timore de eis loquī et
disputare debem⁹ ne forsitā dum
offendatur irreuerenter et psumptu
ose loquendo de ipo et misteriis
eius. Quia ut quidā. 2m. aspi
rātur. Sicut qui mel comedit nichil
nō est ei bonū. sic qui ꝓfunditer
est. manifestius. opprimet a gloria
Pr̄ q̄d ut dīcit dionisius et de
magistris affirmat. Non est au
dendū aliq̄d dicere de supessen
tia deitatis. ꝑter ea que nobis
in sacris sūt eloquijs tradita /:
Conscientiā habentes bonam /

ita ut vbi no situs ansam de aliqua
similitudē nequitie aut culpe oc
culta. quēadmodū. 1m. ad corinth̄ ꝓ.
asserit paulus. Gloria mea hec est
testimoniū conscientie mee. q in simplicitate
et sinceritate dei. no in sapia carnali
conuersati sumꝰ in hoc mundo /: Vt i eo
q̄d detrahūt de vobis ꝟfundantur.
qui calumpniant vram bonā ꝟsa
tionē / scz. detractores vri. vbi
manifeste obloquūtes. ex vra recta
nabili responsione. qua eis assig
nare de fide et spe vra. atq; ex
sancta vita vra ꝟfundam. ipsa
euidencia veritatis ac virtutis
cōfūti. aut etiā tandē conuersi /
Vel ꝟfundant in die iudicij qm ista
stabūt in magna ꝟstancia aduersus
psecutores. inuisores. detractoresq;
suos. Unde ihs. 18. aut vindictam /
Confundant qui psequūt me. et
nō ꝟfundar ego. paueant illi et
nō paueā ego. mdūc sup eos diem
afflictionis / Hinc ad tytū. 2m. hēt
Verbū sānū sit et irreprehensi
ue ut is qui ex aduerso est vereat.
nichil mali habens dicere de nobis /
Per igit agite in bona conuersa
tione ex timore psecutionis omittite
ea /: Melius est enim /. s. magis
laudabile. magisq; meritorium /
/: bene facientes si velit voluntas
dei pati / aduersa /: qm̄ male fa
cientes / Hoc est virtuosius exis
tit absq; demeritis vre. vtpote
bene viuentes. sustinere aduersa

qui vt ea pro vrie demeritis sustineatis. vt pote male viuentes. Que/ admodū iob et thomas ampliꝰ cōmendant. pro eo q̄ tanta ꝓssi sūt pro suis extollibus. hꝫ pro sua exercitatione et rōnabili q̄ loriosiōr atq; ut alijs in exemplu patientie ponerent. q̄n elymas magus. et ioram. qui pro suis crimibus sunt plagati / Hac quoq; aurte sūm bedam reprehenditur eoꝝ stultitia qui equanimit ferut correptione et correctione quasi culpabiles sē/ si vero absq; culpa sua patiantur aduersa. aut arguuntur / eque non putant. et qui hactenus videbantur inocēs. per ꝓpria ira. ipatientiam murmuratione. se noxios reddūt/ Dorro q̄ virtuosius sit absq; meo demerito pati probat exemplo xpi/ ſ: Quia et xpc semel pro peccatis nris mortuus est / sicut aut in pc Que no rapui tuur exsoluebam/ Et thomas trecoꝝ epc testatur/ Opus oro mi xpe dne captus est in peccatis nris / Mortuus ergo est pro peccatis nris tollendis. sicut pdixit baptista. Ecce agnus dei. ecce qui tollit peccata mundi / Crucifixus est em. vt merito sue acerbissime passionis. inquinamenta alia ex feruentissima caritate atq; plenissima obedientia acceptauit ac pbuit. pro nris satisfaceret culpis et copiosissima nob gram plenaq; bitudine promeretur. nec illud ad hebreos nono. Sanguis xpi q̄ semetipsū p spm sanctū obtulit imaculatū deo. emundabit cām nram ab opibus mortuis ad seruiendū deo viuenti./ Et nusq; Semel oblatus est ad multoꝝ exhauriendā petā / Secundo. addit semel. / qua ut paulus fuerit xpc resurgens ex mortuis. mors illi vltra nō dnabit. q̄n em mortuus est pctis. mortuus est semel / iustis mortuus est pro nobis / Videtis. hē similitudo et inocēs. pro nob transfixis manibus/ ſ: Vt nos offerret deo / Dest etenim liaret. et ad celeste introduceret patriā. quēadmodū iohis. ie. dixit pfessione instante. Vado parare vobis locū. ut vbi sū ego et vos sitis / xpc quippe est qui forte armatu. putā diabolū ligauit. et spolia eius distribuit. auferens ei quos ille decepit. et ad deū eos reducens. atq; alios ascendens captiua duxit captiuitate/ dixit gd ysaye. Ex. deus pater ait de hoc xpo. In scientia sua iustificabit ipe seruus meus multos. et iniquitates eoꝝ ipe portabit. ideo dispertiā ei plurimos. et fortiū dividet spolia / Item spolia fortiū erūt peccatores a demonibus victi et captiuati/ quoꝝ multos. omes sanctos electos xpc sua passione. nō solū sufficiat sed et efficienter saluauit / Hinc scriptū est ad epheſ. Et. xpc dilexit ecclām. et tradidit semetipsū pro ea / Vt exhiberet sibi glo

Prima
Ibi petri apli

Ca^m 3.^m

rosum certum no habente macula
nec rugam / Offeret ipm noe deo
/: mortificatos quide carne / est a car-
nalibus desideriis et iniquamentis
abstractos et spiritualit mortuos /
Viuificatos aute spu /: mente vi
uentes in caritate et gratia / Vel viui
ficatos spu .i. a spu scō p dona gre
eius spiritualit viuos effectos / hāt
em mortificatione viuifica. merito
passionis xpi a deo consequim. nec
sine ea finale fructu inte passiōis
fidelis eterna salute adipiscim /
Qui en fuit xpi. carne sua tu uiuis
et tpi ppescentis crucifixit. vt lo
quit paulus ad galath. 4to / Qui
demo ait ad corinth. 4to Pro oib
mortuus est xps. vt qui viuut
iam no sibi viuant. sed ei qui pro
eis mortuus est et resurrexit /
Tales qui tribulatiōes et pseuciones
absq; sui demeritis sibi illatas. equa
nimiter ferut. xpo assistāte. Qui
vero eas pro suis pctis tolerant pa
cienter. conformant latroni ad
dextera xpi suspenso. qui dixit.
Digna factis recipimus. qui et cu x^o
pendisset de cruce increpuit / Qui
vio nec pro suis excessibus compi
cuerūt ieiunat. Latroni ad sinis
tram saluatoris suspenso equant /
Consequent commemorat pmi
tens apl^os antiqui opus misericor
die xpi. quod tpe noe fecit. per qd
prefiguratum est effectu pietatis. que
post sua mutuatione in mundo
hor viuens. per scipm ac suos dis
cipulos pfecit hominibus / Est aute
passus hic mutuatus ac satis obscurus
ac barbaris modis translatus / Nam
beda ponit hunc textum /: In quo et
eis qui in carcere conclusi erant. spu
veniens predicauit / Quē textum
secut et expunit albertus / Itala
vero translatio teste beda sic habet /
/: In quo spiritu. et eis qui in carne
erant predicauit &c / Inter vero
ista habemus /: In quo et hijs qui
in carcere erant spiritu aduenies.
vel spiritualit aduentū p̄dicauit /
/ Exponendo ergo hanc lram primo.
Iste est sensus /: In quo /. .i. ad hoc
vt homes a se conuersos deo efficeret /
vel. In quo .i. in spu sancto / de quo
secm vna expōnem. mediate
premisit. Viuificatos spiritu / scilz.
In quo /: Et hijs qui in carcere
erant. spu veniens / Est. xpus
verus deus. p spus sancti missionē
seu inspiratione aduentū. eis. qui
erant in carcere / Est in pfundo
vicior et ignorantiar: et caligine
tudine viciosa erant ligati. pressis
iniquitatibus quasi custodia car
cerali detenti. put querit. 4to
habetur / Iniquitates sue capiet
ipium. et funibus peccatoz suoz
constringitur / Vnde et pmbus
loquens de xpo. Respiciens in
quit a laqueis diaboli a quo
captiui tenentur / Hijs ergo
xps per sue misericordie effectu

spiritualiū veniens. et spū sco opante
adueniens /: predicauit per noe, vt
infra dicit /: sue noe /xpi p mspi
zationē spūs sci mstigauit. ad pcrad
vezbis et factis futurū esse diluuiū
ppt scelera hoim. qua tūc oīs caro
corruperat viā sua. vt dicit genesh
vjto /: Cui mredulj fuerāt aliqn /
. 6. tpe noe. cui pdicationi no crede
derūt. nec a suis cessauerūt cui
mibus /: Quando expectabat
dei patiam /. v deus diu et paciet
expectauit penitentia. emendationē
hoim /qua p centū annos. et amplio
deus pnūciauit diluuiū esse futurū.
Nam et noe centū annis operabat
fuit cū suis. in archa fabricatione.
sicut et genesh vjto tripli tenditur /
Hinc subditur /: In diebus noe cū
fabricaret archa /. deo dicente ad
noe. fac tibi archa de lignis leuigatis /
Quidā textus habent / qui expecta
bant dei paciam / qua iniqui illi dis
tulerūt et neglexerūt se emendare.
videntes cōmunione dei & adiectu
diluuij tam diu differri. sicq expec
tabant paciam dei. nō desiderando
quā emendationis. sed diu manendo
in suis pctis. putantes q pius et pa
ciens deus. nō esset eis diluuiū mdu
cturus, sicq vanitate cordis dei potuit
potuerūt illud ad rōnes 2ō /existimas
q tu effugies iudicium dei. an diuicias
bonitatis dei et patientie et longani
mitatis ei? ignoras q benignitas dei ad penitentiā te adducit.
Secundū duricia aute tuā. et ipenitens
cor tuū. thesaurizas tibi ira m die ire
uindicij dei /: Porro. p tertiū qua
ritur bedā sic intelligit /: Eis qui
m carne erant conclusi /. dest. cu
nalibus concupiscentiis deuincti ac
uicti. Qui em carnalibus magis
q̄m deo et spiritualibus rebus inhaerent.
verte m carne dicit esse conclusos.
quia nō leuat se supra se / de quibus
ad rōnos asserit. Qui in carne sūt.
deo placere nō possūt / Virtuosis
aute hoibus. ubi mox additur // vos
m carne non estis. sed m spiritu /
Ceterū exponitur vt habitū est /
Vult itaq; premeps apostolus
asserere. q̄ xpus qui mris tpibus
carne indutus venire pdicitur
hoibus iter salutis / ipe eos et
ante diluuiū. eis qui tūc incredu
erant. spū veniens pdicauit / hoc
quos tunc pdicauit iniquos illa
tpis. vt conuerterentur / Dicit
beatissimus petrus m verbis istis.
apertissime docuit xpi deitatem.
et utriusq; nature vnā esse psonā
m ipso / Quando enim nouū
fieret incarnatus. cui ipe tunc
primo et eternaliter sunt et est / qui
supposita est eterni. et xpi tus
supponit psona eterna et increata
ut per q̄d ait iohis bmo /: Antequā
abraham fieret ego sū / ad q̄d
insinuandū. iudeis ait m sua di

Prima
beati petri apli

Ca.ª 3.ª

nomia ihesus populu suu saluu fe
de teuu egypti. secundo eos qui
nō credidert pdidit / ad hebreos
quos ꝫ ferit. ihesus xpus heri
et hodie ipse et in secula / insuper.
iudā per tartarē intellexit lymbū
inferni. vt sit sensus / in quo. vt. s.
plures deo offerret ipe xpūs venies
spūs. r sedīs animā suā / in carcere /
r in lymbū vbi sūt pres detinebāt /
in que xpus ut spūs tradidit sedīs
animā mox descendit / poterunt
hoc qui detinebant ibīe / dest /
misterium siue incarnationis et passi
onis xpi erat esse annunciatū / qui
incredulī erant aliqn ad / Nunq
vt pie sperent. quidā qui ante
diluuiū incredulī erant verbis
noe. venturi ipo diluuio. sic pfi
die cognouerut errore. et penitue
runt. ac saluabant / tm ꝫ in pau
corū ꝑsonis. octo. scilicet. venerut
in lymbū patrū. sicꝫ eis in carcere
ibi manentibus. xpūs vt dictū est
poterunt / Quidā vero incredule hmo
et insipiēt dixerūt. ꝫ xpūs i
nferni descendens: poterunt ibi
detentis penitentia et via salutis
sicꝫ mundi saluatore confiterē.
et ꝫ tunc credentes in eū salui
fiunt / Inter quos quidā dixerūt
platone fuisse primū credentem /
sed mō apocryphoꝝ reputatur
est sopha / et sanctus cyrillus atꝫ
nr̄os hmoi contradictum
assertionē / Tempus quippe et

status merendi ac demerendi. finē
accipiūt. in cuiuslibet hoīs morte /
vnde ad assertū damascenū. Quod
angelis est vnica hor hōibus mors /
et ecclesiastes vndecimo legit / Si
ceciderit lignū ad austrū. aut ad aquilonē.
in quocūq loco ceciderit. ibi erit /
Verum de lege rōis post hāc penitem
non est reditus ad penitentia salu
tarem / Deo deus oīm lege sublimior
est. ⁊ et quibusda vt dixit priuilegiū
fecit / : In qua / archa / : pauci. s.
octo anime / sumendo partem pro
toto / dest octo hoīes. Vt pote noe
et vxor eius / tres quoꝝ filij noe /
et tres eoꝝ vxores / : salue facte
sunt / dest a periculo diluuij. s.
submersione et morte / : per aquā /
dest. ꝑ hoc q̄ aqua diluuij eleuauit
archam in altū ne mergerentur /
Sumitur autē ni scripturarū mul
toties pro toto. sicut in ꝑs
Ad te oīs caro veniet / et act
21. Verum omnes die in nullo dubitem
scripturarū sacrā / : Nō et vos nunc saluos
facit baptisma ¶ Ordo verboꝝ in structura hic est /
Quod. supple dico. q̄ baptisma saluos
facit. s. sacramentū baptismatis
xpi. existens saluos facit. s. corporaliter
modo ei aquis diluuij / Nā sicut
ꝑ aquā diluuij saluī facti sunt
vnde pauci. coparatione eoꝝ q̄
perierūt diluuio. tm electi qui
ꝑ baptismū saluantur. pauci sc̄
ꝓportione fidelium vxoꝝ. et aliorū

meredulez. ꝓpt' q' art' saluator
Arcta est via que ducit ad vitā t pau
ci inuenit ea. Et rursus luce. 12°
Nolite inquit timere pusillus grex
q2 complacuit patri dare vob regnū/
Rursus sicut aqua diluuiū elemēta
archam saluauit exeuntes in ea. sic
aqua baptismi saluat leuando ad celū
Itaq; baptisma similis forme saluos
nos facit. v purgat a vicijs atq; ad
alia sacramenta deducit. est enī
plūd inter sacramenta et arcuā ad
dua/: Non carnis depositio sed du
est corpalis sordidatū/ seu immundicie
depositio. nō vos saluat sed spūalis
interior q; absolucio. Ideo subditur/:
/: Sed conscientie bone interrogatio i
deū/ id est interrogatio que fit a bap
tizando adulto. Interrogatio inq; bone
conscientie in deū. v inquisitio an ha
beat constantiā bonā in deo. ita ut nō
fictus accedat. si catholice credens
et boni propositi/ Hec interrogatio saluat.
id est per ea sit baptizandi saluatio
Aliter enī nō consequit quis baptismi
effectū si adultus existat. tūc enī ab
ipō fit interrogatio psonaliter q; vidit
Si autē sit infans. paterna vidit
pro eo/: Per resurrectionē ihu xpi/
id est an habeat constantiā bonā in deo p
resurrectionē ihu xpi. v per viuam
et formatā fidem resurrectionis xpi
certe credendo in eū Dei nō credu
xpm resurrexisse a mortuis alia enim
misteria fidelis credere nō potest.
sicq; resurrectio xpi vilda speciale
habet difficultatē credendi/ Ideo scp
tū est actuū 2°. Virtute magna
reddebant apli testimoniū resurrectionis
ihu xpi dni nri/: Qui est ad dexteram dei
patris/ id est illud manet ultra/ quod
ihs postq; locutus est cū assumptus
est in celū. et sedet a dextris dei
Quia ait xps ad dei patrē dextrā
esse duplex. primo inquātū est deus
sedet et regnat deo pri equalis.
Secundo inquātū homo dicit ad patrem
dexterā residere. v in potestatibus eius
bonis consistere. quia per humanitatē
electis fruitur deitate sublimitē et
omi felicitate ipletur. est quātū
capere potest natura creata/:
/: Defunctus morte/ q2 in primis
sua bndicta passione sibi ipi placuit
corporis immortalitatē promeruit/
Deinde fideles humani a morte culpe
redemit. imo et a morte eterne
mortis saluauit/ Plena quidē alie
et corpis libertatē. que omēs mor
tales habitudines. que omes mor
talitatem excludit. promeruit nob.
qua virtute et merito xpi tandem
fruent electi. putā in de iudicij.
quādo mortale hoc induent imor
talitate. et iuxta q2 loquit paulus
ipletur. Imo qui fruptus est
Absorta est mors in victoria/ hinc
subdit/: Vt vite eterne heredes efficiamur/ v eternā scilicet habeamus
ciem/ v eternā scilicet habeamus
sequam/ Vnde ozee. 13. ait saluator
tor. De manu mortis liberabo eos.
de morte redimā eos. ero mors
tua o mors. ero morsus tuus infernē/

Prima bti pet apli

Caplm Cristi

Profertus in celu / In die ascensionis. per q̃ nob dedit fiducia. subiungit exemplu brisice ascensionis in celu cu corpore glorificato et aia obtinende in die iudicij. sm dicit. Venite benedicti pris mei percipite regnu / Subiectis sibi angelis potestatibus et virtutibus / Quia sicut eos angelicu angelicor ordinu dignitate. hierarchia et excellencia elevatus est xps in ascensione sdm naturam assumptam / Quantum sciendu. q̃ ex ipso quo xpi humanitas. in icarnatione verbi eterni unita est verbo hypostatica unione. videlicz ad psonale et mereatu esse verbi assumpta. unitate psone. patu est omi cate. et toto unuso dicitur. sublimitatis / tamen imunitu mortalitati et passibilitati fuit subiecta. Erat quodammodo angelus sue inferior. q̃ ad immortale vita surrexit. et sup oes celos usq ad dextera pris ascendit. ideirco in ascensione dicit angeli et ceteri chori celestes. ei subiecti. Et exprimit hic tres chori angelici. seu tres ordines angelor. per quos reteri dicit mitelligi / Quantu pensandu. q̃ gloriosissimo apostoli agnus vertex. pgressus ascendendo. primo exprimit angelos. deinde principes et tno loco virtutes / Ex quo sumit argumentu. q̃ virtutes principat ad filiz hierarchia angelica. et sup principes existant / Post dimus de positione a paulo apto informatus edocuit / q̃ gregorius et bernardus ponat virtutes in infima hierarchia. chori supiores.

Exposicio quarti capli. Christo igit passo in carne. Articulus vm?

Quum in ymitatione conuersationis passionibz xpi totu nra consistat pfectio. oportuit principe apto. ad dire passionis ymitatione nos admonere. per aduersitatu et tribulationu tolerantia virtuosa / docuit nunc loqui / Christo igit passo in carne / Videlicet qua xps in carne pro nobis passus est, no in deitate sua q̃ fuit impassibilis prorsus / Non solu in carne sua patiebat saluator. sed in anima quoq. habuitq tristitias et fletus tales. exteriores et interiores dolores / ita q̃ in oibus exterioribus et interioribus sibi sensibus affligebat / atq in appetitu sensitiuo. tam concupiscibili q̃m irascibili. nã et timore et tristitia habuit / cepit quippe contristari et pauere et tedere. dixitq. Tristis est aia mea usq ad mortem. / Non solu in pte inferiori organicis viribz. sed in potentijs quoq superioribus intellectiuis pariter patiebatur. videlicz intellectu et voluntate / Quamuis em aia eius. q̃ntu ad superiores has vires. fuerit tpe passionis in gaudio beatifice fruitionis. tu q̃ no patiebatur in potentijs illis ad mereatu

obiectu relatus / tu inquantu potentiae
ille erant fundate in essentia anime.
et respectu habebat ad obiectu tue
atu afflictiuu. sic erat in grauidi
afflictione. prout thos in prima pte
sume sue. hec plenius docet / imo ut
bonaventura et alii bene deducut. In
xpo tpe passionis. dolor compassionis
excessit passionis dolore / sicut tota
xpi humanitas. vehementissime patiebat.
et tota natura humana in tpo fue
rit in dolore sumo et maxio. qz teneritu
erat complexionis. et sume pfecta
dolorus. et erat maxie veretis. viuax.
nobilis. ac robusta / nec fuit tunc
in ea a superioribus viribus / in feri
ores redundantia tediatoria. do
lorus relaxatiua / Restat igit adhuc
opari xpo tantu et tanta propter
nos passo. et eius passioni nos cum
formare / propter qd subdit / Et
vos eade cogitatione armamini / dest
meditatione dicte passionis armate
vos. scit / pugnatione desiderii
seu concupiscentia z et victorii / et
clipeo patientie vos munite / pas
sionem xpi sequi pponite. cum iem
dicit tu magis et concupiscentia
crucifigendo /: Qui enim passus est
in carne. desinit a pcto / Di desine
accipiat p cessatione ab actu
pterito seu mapto. certu qd istud
de xpo no posse expoi. eo qd nusq
peccauerit. Di vero desinere
accipiat pro abstinere. pt de xpo
intelligi / ita ipse xpo in carne pro

nos passus. abstinuit se a culpis /
Aliter vero exponit istud de gnibz
tribus dicte passionis, vt sit sensus /
Qui a qui passus est in carne / dest
tribulationes corporales. patienter
sustinuit / et carne sua affligendo
per abstinentias. ieiunia. disciplinas
vigilias. eam in aliq fructuc redegit
iuxta illud. castigo corpus meu et
in seruitute redigo /: desist a peccatis
z a pteritis vitijs penituit et se
emendauit / nec cum alijs inquinare
se fedat / Unde sponsa in canticis /
Laui inquit pedes meos. quo inqui
nabo illos /: Et iam no homo desi
derijs /. z deinceps no carnalibus et
humanis ordinatis affectibus /: sed
voluntati dei /. z obseruationi diuine
precepti ad gloria creatoris /: Quod
reliquu est in carne viuat tpis /. z
residuu tpis vite pducat in hac carne
mortali viuat et obediat / hoc est
vobis. de ceteris p omne tpis vite bre
uis humanis obediatis deo / Tempus
quippe dicit agere nobis pcti. qd exis
tentes in tpe aptu erat pereuntes /
sicut in euangelio ait saluator.
Transimus dies sibi pis erit sollicitu
et p'mo machabeoz habet / Videns
ionathas quia tpis eu iuuat /: Insti
tuit eis pteritu tempus ad voluntate gerend
Osumendu / dest satis et plus qz satis
est. qz elapsis tribus vitijs vixisse carna
liter. et irrationabiliu hoim voluptu
tibus acquieuisse / Ceterum de reliq
nobis a conflictu petis cessetis. sed

ptēritoꝝ quoꝝ tēporū negligentias
reprehendit. et vicia deplorate. spūs
fructuose uuatis /: Qui ambula
uerūt / ad īferiū /: In luxuriis.
in desideriis / inrefrenatis /: vino
lentis /. r assiduis et supfluis bibi
tionibus. que nosbis aīme
ꝫ corpori. maxīe nocent / Quib⁹
dicitur pfāve .v⁹. Ve qui cōsurgitis
mane ad ebrietate sectandū. et po
timū usq; ad vesperā /: Cōuiuiis
tionibus potationibus / quibus ad
alioꝝ pdolorū cultū īuētionē īmodera
tam /: Et illicitis ydoloꝝ cultib⁹
.r ydolatrijs. maxīe uicinis / Her
nagis et Osilia sicleva mīstrantibus
regnauerūt. ꝙm sapie .lē. diffusa
Ostupfū est. quo mō cetera fert.
Prima cōmixta sūt. sanctus. homici
dū. furtū. et fictio. corruptio fidei
tutis. turbatio. piuriū. tumultus.
bonoꝝ dīm īmemoratio. aīaꝝ
inquinatio. īordinatio merbie. et
ipudicie /: In quibus nūc admi
rantur. nō conuenientibus vobis
in eandem luxurie cōfusionē / dest /
dū vicia ista exercent. nimiruꝫ.
Vos qui olim fuistis sors ꝛ
in talibus. nunc abstinētes vos
ab eis /: Blasphemantes / xpm et
fidem. quā accepistis / Non enī
cognouerūt viā iustitie. ideo iustos
reputant fatuos, de talibus spūs
est sapie 2° Deceat ipm cōfitē
tes no verte. Venite priuam homi
nē fuit. et ptam creaturā tuā
in iuuentute exleuter / Vnō pnoso

et vnctuemus ipl̄emus nos. nullū
pratū sit qđ non trāseat luxuria
nra / Omīq; mīti sūt xpiani ita
carnales et exercenti. vt miretur
si quis ad vitā claustrale et penitēcia
lem confugiat. et ꝛpoꝝ vitet cōsortia.
Admiratio quippe cōsurgit ex hoc.
ꝙ insolitus effectus cōspicit. cuius
causa ignoratur / Hī aūt obtene
brati et pruni. nō sciunt nec pensat
quid moueat ipsos. et qualiter mīsi
ventur a deo / ꝛpt⁹ qđ pīma creatuꝝ
2° habet. Animalis homo. nō pcipit
ea q sūt spūs dei. stultitia em est illi
et nō pt̄ intelligē /: Qui rēdent /
.r reddere exīstentur /: ratione ei qui
paratus est iudicare vīuos t mortuos /
vt pote xp̄s / de quo scptū est artuū
pino. Ipse est Ostitutꝰ est a deo iudex
viuoꝝ et mortuoꝝ: Hīquidē pater
omē iudiciū dedit filio / Salomō ꝙ
ecclīastes vltō pteslat / Cuncta que
fiūt adducet deus in iudiciū ꝓ omī
errato. sīue bonū sīue malū /: Prter
hoc em et mortuis euāgelizatū est /
dest. existentibus in pcīis et ꝓfidis
pdicata est lex xpi ab eius discipulis /
De talib⁹ mortuus ayt in euāg̃ xp̄s.
Dimittite mortuos sepelire mortuos
suos / Et paulus. Vidua iuste que
in deliciis viuit. viuens mortua est /
Et vicissim / Surge qui dormis et
exurge a mortuis /: Vt iudicentur
quidē scdm hoīes in carne / dest. pī
mortui seu impij tam ad xp̄m conuersi.
et ipioꝝ Ostricta deuitates. diiudi
centē et reprobentē ab xpiē carnalib⁹

et exercitus hominibus. sm̃ hominum
huius seculi sensus iudiciis. quoꝝ
iudicia sunt puersa. sm̃ ꝙ dicit⁹.
Puersꝰ ab ipsis est per intentionē pdicationis. et ex eoꝝ pdicatione
oratiōnalis sequit. sicꝫ qđ ait. vt
teneatur concomitanter. nō cursualiter
sicut in ꝓ̃ illi soli petrum ꝛc. Vt
iustificeris in sermonib⁹ tuis ꝛc. viuāt
aute sm̃ dei. id est. in obseruatia
pcepti eius. In spiritu. ex recta mētis
intentione et ex caritatis affectione.
ad qđ pdicatio diuerte ordinabatur.
Vnde ad galath. v⁰. scribitur. Spu ambulate et desideria carnis ne perficietis. Et merito sic viuendū est.
Cum eni finis oppugnabit. i. dies
iudicii inestimabiliter oppugnat. dei
enim homis finis. ex morte indesinenter
oppugnat. cui tota hora vite si qs currit
ad mortē. Estote itaqꝫ prudentes.
id est discreti circumspecti et prudi-
qua hominē est meminisse i manu
dei viuentis. eiusꝫ in medio laqueoꝝ
et mortiferoꝝ hostiū. omi feruentia
calliditate nequitia repletoꝝ ambu
lantis. qui tum fortitudie sm̃ expe
rientia et astutia. nos valde excedit.
nec aliud machinatur. nisi ut etna
felicitate qua pdiderūt nos spoliet.
infernalibusꝫ nos secū involuat
supplicijs. Debuit oportet nos iugiter
esse maxie circumspectos. timentes.
custodites. sollicitos. qm̃ dens o. ꝙ.
scriꝫ moyses exhortat. Custodi te
metipm et animā tuā sollicite. ne
obliuiscaris verboꝝ dñi. et ne ex
cidant de corde tuo cunctis diebus
vite tue. Ex qua nō sufficit diligen-
tia. sine cōtinua diuine subuentionis
assistentia. recte subiungit. Et
vigilate in oratiōnibus. Quod
duplicit⁹ potest intelligi. et debet
ꝓpleri. Primo vt orando vigilemꝰ.
ex tu cordis vigili attentione oremꝰ.
nō ex corde huc inde vagante nec
tandiu est deus. sed nō recollecto
aduertente et custodito. tū omni
reuentia. humilitate et sō timore
Inter qđ in colloquio stupeti est
ante oratione ꝓpara animā tuam
et noli esse qs homo tēptans deū.
Secundo. vt protinus ad vigilias
in orando. hostiū in die si mortis
quoꝝ tribus orationibus insistendo.
iuxta illud in ꝓ̃. Media nocte
surgebā ad confitendū tibi. Et
iterū. In die tribulationis mee
dei exquisiui. manibus meis nocte
contra eū. Huius equide rei. xp̃i.
tui⁹ omis actio est nra instructio.
nob⁹ dedit exemplū. de quo scriptū
est luce vi⁰. Erat in monte solus
orans. et erat pernoctans in ora-
tione dei. Nam doctrina erat xp̃i
expressit mauri. Ex loquens. Vigi-
late. nescitis enī quando dñs ve-
niat. sero. an media nocte. an
gallicinium. an mane. ne cum
veneit repente. inueniat vos
dormientes. Videte vigilate. et
orate. Ex qm̃ absq; tantore nichil
est meritorium subditur. Ante
oia aute. v. potissime et ī primis

ante oracula tuncta / : mutuam
in vobismetipis caritate totmua
habentes / ꝺest caritate fraterna
mdsmente. et quantu possibile est
etia actualem, vt tam in interiores
ꝙ exteriores caritatis actus assi
due procedamus. cu signu caritat
sit exercitio actus / Unde et dns
ait / Hoc est precptu meu ut dili
gatis inuicem sicut dilexi vos /
¶ Sed cu primu maximuꝙ preceptu sit
vt deus toto cor de ametur. quid
est qd ꝓcipit apls / hortatur. vt
ante oia mutuu diligamus / Et
videndu. ꝙ caus est caritas habi
tualis. qua deu pximuꝙ diligimus.
eo ꝙ deus sit ultio pximoꝝ dili
gendi / Dicit dilectio dei & pximi
se mutuꝰ cōplectuntur / Quare in
eo ꝙ ad mutuā caritate ante omia
monem. datur intelligi. vt sup oia
et ante oia deu amem9. sicꝫ ad fra
ternā caritate ante oia nos hortat
scriptura. nichilu dilectio ista fra
terna caritate dei includit et ꝓsup
ponit / Quia caritas operit
multitudine peccatoꝝ / ꝺest omnia
peccata ignis scē dilectionis ꝺsumit
et delet. nō solu quātu ad culpā. sed
etia quantu ad pena in toto aut
in parte. sicut qd feruor amoꝝ
intentior fuerit siue remissior
Propter qd xps dixit de mulier peccatrix
magdalena. Remissa sunt ei peccata
multa. qz dilexit multu / Cu prudens
quoꝫ salomon ait. Universa delicta
operit caritas / De hui⁹modi vbi
expositione dicta sunt supra illd
iacobi vltio. Qui converti fecerit
peccatorē ab errore vie sue salvabit
animā eius a morte. et operit multitudinē
peccatoꝝ / Hospitales invicē sitote /
: sine murmuratione / ꝺest pacem
et studiose. gratis et caritative
unus hospitet alium. et bene tractet
eundem / Preseruit autē religiosi pe
regrini. et pauperes sunt hospitandi
et taliter repascendi / Studiū aūt est
viri de operibus misericordie. que ad
xpianos potissime pertinet. et ad que
caritas mutua specialiter obligat.
vt scilicet unusquisq; faciat alteri. quod
vult sibi fieri / Unde istud nō obser
uantibus xpūs in die iudicii est dic
turus. Hospes fui et nō collegistis
me. post matth 25 Dicit / Mur
ad hebreos 13° dicit. Caritas fra
ternitatis maneat vobiscū. et hos
pitalitatis nolite obliuisci / Et ysayas.
Egenos inquit vagos induc in domu
tuā / Quod suus ꝯ ipse se putauit
Hospes inquiens nō mansit peregrino
ostium meum viatori patuit / Uer solū
hospitalitate debet quilibet exercere.
sed cetera quoq; beneficia sibi a deo col
lata. proximis conferre pro posse / ꝺe
sequit / : Unusquisq; sicut accepit gra
alterutrū illa ministrantes / ꝺest
quilibz vir⁹ dona sibi desup ꝓlata proxi
mis suis pie et caritative diffundit. prodest
confert. vt per ea fructificet deo ipsemet
ꝙ dns ait. Negotiamini dū venio /
Et sic talenta sibi tradita multiplicat
virtuose. et ita se habeat cura pxi?

queadmodū deus se habuit cum ipsis / Hoc totū est. vt opa misericordie tam spualia qm corpalia proximis impendat vnusquisq; pro posse / Cui gr̄a a deo collata est maior sapia aut maior gr̄a exhortandi. aut maior virtutū p̄fectus. libenter informet aī moneat alios. et eos ad meliorē conversōē p̄ter qđ ayt scriptum. Sapiencia abscondita et thezaurus occultus. que vtilitas in vtroq; / Unde colocenses 3° dicitur / Docentes et commonentes vosmetipsos in ymnis et psalmis / Specialiter q; vtilis scriptura est / Omnis audit dicat verū. Hec itaq; dicite / Sicut boni dispensatores multiformis gr̄ie dei / .i. est. amorosi erogatores et sedulos multiplicati caritatis aut donoz spūs sc̄i. A quo vni datur sermo sapiencie. alteri spūs sciencie. alii gr̄a sanitatū. alii operatio spirituū. ad gr̄at. ad communē vtilitatē legitur / Propter qđ dicit loquit paul9 Unusquisq; p̄priū donū habet a deo / Ad hanc cōmendacōnē hortat nos salomo dicens. Diffundantur fontes tui foras / Et xp̄us. Luceat inquit lux vra coram hominibus / Est itaq; dei gr̄a multiformis. .i. varia ac diuersa multiplicē q; distincta / Et potest p; gr̄az dei hoc loco intelligi omne donū gratis a deo ipensū. per quod vnus p; alteri aliquomodo qđesse / Specialit̄ tm p; hoc passus exponi. de donis siue gratiis date. que ad alioz dam vtilitatē / Specialiq; quoq; ministratio seu reuelatio ostenditur. ad prelatos predicatores. doctores q; p̄tinet. vt cū p; tm̄ dicere valeant deo

Justicia tua non abscondi in corde meo. veritatē tuā et salutare tuū dixi / Et illud sapie. A. / Non abscondi a vob sacramenta dei. neq; cū indulgia tabescente iterū habebo. sed anīa dei cōcio vobis / Si quis loquat quasi sermones dei / .i. no nisi de deo loquat / ita vt ad nīm verba sua ad dei vēre zat gloriā et honorē sentiāt vtilia. iuxta illud ad ephes 4° Omnis sermo malus ex ore vro non procedat. sed qui vtilis est ad edificationē. vt det gratiam audientibus / Vel / .i. quasi sermones dei / .i. no aliud quis loquat aut doceat. cm̄ consonū est scripturis vel continetur in eis / Propt qđ dicendū scripsit apls paulus / Phanas vanas nouitates deuita / Vel .i. quasi sermones dei / .i. deo assentiat. quicqđ bonū aut salubriter dixerit / Non cū sufficientes simus cogitare aliq̄d ex nobis. quasi ex nob. sed sufficientia nra ex deo est / Omnis scriptura est sapiens

A°. In manu dei sum? et nos? sermones mei / Si quis ministrat / .i. bonum quodcūq; alteri exhibet seu impendit / .i. tanq̄m ex virtute qua administrat deus / .i. non ppria virtute. sī virtute sibi a deo collata. ad se finē attribuit et omne bonū quod habet. aut aliis impartitur. deo tanq̄m supdispensatio fonti. liberalissimoq; datori gratiarū ac humili mente attribuat. cui honor 1°. dicat saluator. Dimitte michi 12°. dicat saluator. Dimitte me michi protestus facere / Et paulus. Quid habes quod non accepisti / .i. Ut in omnibus honorificet / .i. debito modo a bob

at alīs honorẽtur /: deus / trinus /: per ihesum xpm. dei et hominū mediatorem hoiem veū /: dñm nostꝝ / cuius virtute et merito. spūalia / tribuimur. nob̄ desup infundatur / ¶ Hoc est qđ ait saluator. Videant opa vīa bona. et glorificet patrē vm qui in celis est / Vnūsquisq; electionis cozinthus / scribens. Omnia inquit in gloziā dei facite / et ad colozenſ 3ō. Omne quodcūq; facitis in verbo aut in ope. oīa in nomine dñi ihū. spūalias agentes deo /: cui est gloza et iperiū in sēcula seculoꝝ āmen / De quo ait apl̄s paulus. Regi seculoꝝ immortali invisibili. soli deo honor et gloza / Ipse em est rex omniū. in cui dicione cuncta sūt posita / Est aut deo gloza. v infinita letitia. clara q; cū laude noticia et imensa maiestas / ¶ Oretēr denuo vedit ap̄s ad exhortandū fideles. vt habeant inestimabilem pacem in aduersis /: Carissimi. nolite peregrinari / v a fide facti alieni. aut a deo alienatos et extraneos vos putate /: in feruore /. v psecutionū ignis vehementi seu furioso /: qui ad tēptationē vob̄ fit /. v vobis ab invisibilib̄ ac nocuis deo permittente inflīgitur ad vram probationē et coronationē / quamuis impiꝝ alia intencione vos psequant. sed deo disponente. oīa cooperant electis in bonū / Dehō acta sūt multa sup illud iacobi primo Beatus vir qui sustinet tēptationem / qm cū probatus fuerit 2ā / Itaq; ex hac re nolite peregrinari / vel vt alia lōa qua vtit beda habet. Nolite mirari /: quasi nouū aliquid vobis contingat / Istud em nouum nō est. ꝑ videat ūdum vīm. Omēs qui deo placere p multas tribulationes transierūt fideles / Et sapiē 3ō. Tanqm aurū i fornace probauit electos dñs / pōta quoq;. Multe inquit tribulationes iustoꝝ / Hoc est qđ psalmista. 1ō. scribitur. Sicut igne phat aurū et argentū. sic corda probat dñs / Hinc ait vōīs beda / in cuius a ꝓthomartire abel. vsq; ad vltimū qui in fine mūdi nascetur electum. nullū ꝓsentis deest / quin vt electis vas prestat. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū dei / ¶ Sed ei ad sēnda ad corinth. vto dicatur. dū sumus in corpe peregrinamur a dño. quid est qđ princeps nūc ait apl̄oꝝ. nolite peregrinari in feruore fē / cui feruor iste nō nisi in corpe isto mortali cernitur / Ad hoc respondet ex verbis alberti. Dicit aliquis dicit peregrinari quatuor modis. primo qđ distantia loci / et sic in hoc sēlo dicimur peregrinari. qm multum distamus a celo empyreo. qđ est locus et patria electoꝝ / Hinc ait ꝓpha Heu mihi. quia incolatus meus prolixatus est / 2° qđ corpus nūm corruptibile ac fragile mortale et corpulentū / sicūt loquit paulus. dū sumus in corpe peregrinamur a dño / Rectius tamē intelligit

Epla
cão m

peregrinacio ista ꝓt spiritale dicitur cognicionis huius ipfecte. a ꝓfecta notitia dei quã habent beati. Propterꝙd psallentis verbis ꝓmittit addit aplꝰ p fidem em ambulamꝰ nõ per speciẽ. Item. ꝓt tpus elongamur. propterꝙd ysaias. xlꝰ. aut iacob patriarcha. dies peregrinacionis mee sup timmillesimũ triginta anni sunt. Quarto propter caritatem qua ac prudentiam dei. et sic nullus fidelis debet se reputare peregrinari a deo ꝓt tribulaciões quas patitur. qñ ob hoc sit a deo velocius. et qñ deus prudenciam actuũ humanorũ nõ habent. quoniã eosdem ab ipsis tribulari permittit. Primo hoc ipm est principium signum siue prudencie ac predestinacionis eterne electionis. Zacharie. xiiiꝰ. ꝓbabitur. Dicam eos populo meo. et dicent dominus deus meus. Secundo ad hunc locum sic exponunt. Nolite pertimescere. et ad alia loca vos hortatur. Non formidetis ne. et ex timore pseruationis. Nam quamuis interdum liceat fugere. xpõ dicente. Cum persecuti vos fuerint in una ciuitate. fugite in aliã. tñ ꝓfectus est manere. nisi sit pseruatio certe pfecte. cuius fuga vilior est certe. qñ ex festinatione martirii. et ꝓt male homicidie nõ ex mortis timore incaute fugam. sicut paulus ex damasco clam fugit. Sequitur. Dz concatenatis xpi passionibus gaudete. Post primationem. mirantur et admirare xpm sic pter vos passi. pensando aduersa etau

dete in deo. ꝓt multiplicẽ fructus vbertate gaudente. imo potissime. qñ hoc complacet deo in nobis. et quia hoc dignum et iustum est. vt sui capiti membra assistant. Propterꝙd apostolus. Beati vos. Gaudete in illa hora exultate. qm merces vra copiosa est in celo. Et iacobus. Omne mistgaudium existimate cũ in diuersas tẽptationes incideritis. Vt in reuelatione gloriae eius. vt in aperta visione excellentie xpi. gaudeatis exultantes. vt tam vehementer gaudentes interius. vt vehemẽter gaudium illud interius in corpus post resurrectionem futurum. Propter qd apostolus. Cum apparuerit gloria tua. Interea xpi passionibus quas pro nobis sustinuit. debemus vario modis coniungere. Primo eas in nro corpore per ymitationem assidue deferendo. corpus meum in operibus penitencie affligendo. Secundo tribulacionibus ꝓpter deum. virtute exponendo. Unde 2ª ad corinthios. Superabundo gaudio in omnibus tribulationibus nostris. Item. In omnibus tribulationibus patimur. si no confusionem. sed mortificacionem ihu in corpore nro circumferentes. Vt et vita ihesu manifestetur in carne nra mortali. Et ad ephes primo. In omni ayt fiducia magnificabitur xpus in corpore meo. siue per vitam siue ꝑ mortem. Secundo. de eis gaudendo ꝓpter quos et multiplices fructus eccl. quia per eas placatus est deus. et liberatus est genus humanum a morte

eternā. purgatu quoq; a merte
peccati. et particeps factus est
homo gratie in preti. et glorie in
futuro. spūtusq; malignū sunt
uicti / ¶ Ouero ad galath' sexto
loquit paulus / Mihi absit
gloriari. nisi in cruce dñi mei ihu
xpi ¶ Tertio. de ymitatione
crucifixi cuius letandū. sicut
apli ibant gaudentes a cospectu
cilij. qui digni habiti sunt pro nomine
ihu cōtumeliā pati. vt subditur
arti'. b'o ¶ Quarto de merito
passionis xpi et ymitande casti-
tatis expectando. quemadmodū
2a. corinth' primo inducit ¶ Deitate
qui sicut suam passionem cibus sa-
cerdotis et consolationis / Vnde quoq;
ad thimotheū 2us / Si mortui
sumus et conuiuemus, si sustinemus
et conregnabimus ¶ Quinto
dñicā passionē cotidie cū pia et
intima cōpassione ministrando. sūt
illud ad hebreos i. Recogitate eum
qui talem sustinuit a peccatoribus
aduersus semetipsum contradictionē /
Tertio quoq; 3'. Memoria mea
ero. et tabescet in me anima mea /
¶ Sexto. pro xpo martyrium sustinendo.
qui tm modus ophendi pt sub primo /
Cū g'o nō sit seruus maior dño suo.
nō debemus exemplo xpi. et eius
institutu ac amore tribulationibus
extrema. aduersa pati. castigari. et
corripi. vnde gaudeamus in tribu-
lationibus sicut in omnibus diuinis. vt cū paulo
dicere valeamus / Ego stigmata

dñi ihu in corpe meo porto / Tertio
Christo crucifixus sū cruci / Sed
et si exprobrauerit / .i. per verba co-
tumeliosa et iniuriosa vituperauerit
a pfidis et iniquis hoībus / .i. noīe
xpi / .i. ideuero qz in xpm credidi.
aut sōm eius doctrina precepta q;
diuitis / Beati eritis / nūc i spe
et merito. deinde in re et premio.
dūmodo equaliter ex caritate susti-
neatis. et vsq; in finē in bonis per-
seueretis. hoc est qd' hic vbi xps affir-
mat / Beati eritis cū vos odierint
homēs. et cū separauerint vos. et exp-
brauerint. et eiecerint nomē vm
tanq; malū. propter filiū hominis.
gaudete in illa hora. ecce enim merces
vra multa est in celo / Hinc loquit
augustinus / Bona etiam cōtumelie cruc
et spes gloriē / Quero nūc subditur /
Cui qd' est honorus gloriē et
virtutis dei / Scd est honor quē deus
retribuit iustis pro vrīs actibus
virtuosis / Nam honor debet vtuti
et gloria seu beatitudo. que eam
meritis correspondet. ingressu
ep caritate precedit. et virtus
seu substantia aut fortitudo. qua
deus suos in aduersis sustentat /
Et qui est spūs eius / Scd est spūs
sanctus. qui est spūs xpi. sicut
et patris / qui ex patre et filio
tanq; ex vno fonte. atq; eodem
principio est procedens / quemadmodū
filius comis 10'. aut de spū sto /
Ille me clarificabit. quia de meo
accipiet / Paulus quoq; fatetur

Epla
cxo ta

Si quis spiritu xpi non habet. hic
no est eius /: Sup vos requiescat /
.v. In cordibus vrīs est vnusq̄sq; istor
Ila honor et gloria que est in patria
pstitubit electis fidelibus / sunt modo
in eis p inchoationē et spem ac merē
tū et radicaliter atq; causaliter / est
item in eis formaliter virtus infusa
et dei ꝺformatio gratiosa . Licet spūs
sctus in omi virtuosa huiusmodi et quieta
quiete plurimū gaudeat pluribus vltro
loquat deus. Sup que requiescet
spūs meus. nisi sup quietū et humilē /
potest et ita intelligi / Qd est ho
norū gloriosi et virtuosi .v. qđ deus
reputat honorabile gloriosū et vir
tuosū seu triumphale. Videlicet victa
pacata in aduersis requiescit in vobis /
Requiescit etiā spūs sctus sup electos et
iustos. tanqm̄ prius sessor et ductor
eorū dirigens eos quo vult. Hoc illud
iustū deduxit dñs p vias rectas /
Propter qđ loquit paulus. Quicūq;
spū dei agūtur. hi filij sūt dei. /
/: Nemo autē vīm patiat ut homicida
aut fur aut maledicus / vitiosa vba
in alium proferens seu maledicens /: aut
alienorū appetitor /.v. res aliorū auferē
re desiderans / Hoc est. Videtcher ꝺ
ꝺsilia vitia pretrire. nec pro ea tpali
afflictione et morte meruit / psertim
qua in primitiua ecclia hoc fuisset
valde detestatiuū iustorū fideliū. et
causa derisionis fidei xpiane a pfidis
blasphematoris xpi / Si tñ qđ absit
quis vitia ista ꝺmiserit. debet abiecta
pumitione pro eis pacienter sufferre.
vt in futuro misericordia consequatur
/: Si autē vt xpiānus /.v. si patitur
qz in xpm credit et et ei obedit /: non
erubescat / eū no sit inhonestū seu eru
bescibile. sz iusti et honore dignissimū
talia pati / deo subdit /: Glorificet
autē deū in isto nōe /.v. deū collaudet
et veneretur q ei concessit hanc
gratiam. vt istiusmō pro iustitia patiantur
et xpō sic ꝺformet / Ita in xpm credē
et bona agere. ac pro iustitia pati
dona sūt dei / prout ad philippenses primo
assent / Vobis dōtū est pro xpo
no solū ut credatis in eū. sed etiā ut p
illo patiamini /: Cum tpus est ut in
piat iudicium a domo dei / Est in isto
isto electi et iusti. que sūt vera et
viua membra dom̄i dei. pugna ecclie
militantis. varijs modis exercitur
aduersis. sēm ordinatione occulti
iudicij dei / qui nō dū p angelos suos
castigat electos . ut dū permittit eos
a paucis hominibus atq; demonibus fla
gellari siue occidi / In primitiua qđē
ecclia tpe fuit persecutionis grauissime
xpianorū qui ab ipsis mortis aditus
trahebant cotidie . et trucidabantur /
Propter qđ iohīs 16. ait saluator. Venit
hora. vt omnis qui interficiat vos.
arbitretur obsequium se prestare deo.
Et alibi Ego inquit quos amo arguo
et castigo / Ezechielis etiā nono lo
quit dñs. A sanctuario meo incipite
trucidare /: Si autē primum a vob /
.v. si iusti fideles electi in primis etiā /
cotidie patiuntur aduersa et diiudicant
ab ipsis /: quis finis eorū qui non

prima
Ca⁹. quarto
vbi petri apli

credit euangelio / & quales et quãta
erit miseriarum et reprobor⁹ damp
natio. sup quos nõ est virgula dei in
ponti. sed ecce vbi est ipunita negãcia
et letant cũ male fecerint / qui dicat.
Vel de diua erit illor⁹ punitio in
futuro / et quãto nunc diutius tole
rant. tanto tunc grauius damnabũt /
Ion iohis 3⁹ legitur. Qui nõ credi
derit iam iudicatus est. quia nõ cre
dit in nõe vnigeniti filij dei / Hinc
2ª ad thessalonicen primo habet / Glo
riam pro pena vna in cunctis psecu
toribus quas sustinetis in exẽplu
iusti iudicij dei. si tñ iustũ est apud
deũ retribuere tribulationẽ hijs qui
vos tribulant in revelatione dñi ihu
xpi de cele cũ angelis in flamma ignis
dantis vindictã hijs qui nõ obediũt
euangelio. qui penas dabũt interitu
eternas a facie dñi et a gloria virtu
eius. cũ venerit glorificari in sanc
tis suis / Denicq. ex hijs sumitur cui
deus augmentũ veritatis fidei chri
stiane / Videm⁹ enim homines pessimos.
sanitate et prosperitate usq; ad senec
tute potiri / homines vero timoratos
iustos et deuotissimos omni tpe tribu
lationibus et aduersitatibus exerci.
si ergo nõ est vita post vitã ponte
alia. in qua fiat retributio iusti a.
vbi est iustitia dei aut prudentia ei⁹?
Hanc materiã tangit salomo eccl⁹
8⁹ quo ayt. Pessimator ex eo q⁹ cen
ctes pessimat. et per patientiã sustẽn
tatur. ego cognoui q⁹ erit bonum
timentibus deũ qui queunt facie ei⁹

De qua re subtilissime futur⁹ disputat⁹
pẽ⁹ ducendo / Dixerit quomodo sit
deus. et si est scientia in excelso / Cete
ri pessimatores et habitantes i stlo. /
Deinde subdit in psona dni iusti fi
fidelis / Et dixi ergo sine causa iusti
ficaui cor meu. et laui inter innocẽtes
manus meas / Tantũ dicat / Et
iniqui sic prosperabunt. nec iudicia
bunt a deo. ergo similiter iuste. imo
certeq; vixi / Quod cũ absurdu
sit dicere inquit subdens / Et dicẽ
bam navicula sic. certe natione filior⁹
tuor⁹ reprobraui &c / Et alia multa
profunda addidit ibidem de isto /: Et
si iustus vix saluabitur / & difficulter
ad salutẽ pringet fmaliter. cui autẽ
sit vna salutis. atq; per multas tribu
lationes oportet nos saluari / difficile
quoq; sit pseuerare vsq; in finẽ. hostiũq;
euadere laqueos. et vincere tptationes
que et in extremis auctius seuiunt /
:Impius / & infidelis /: et pessimator /
& malus xpianus /: Vbi parebunt /
& quo a vultu dei et a vigore sui iudicij
se abscondere poterunt / Parebit
vtiq; in iudicio a sinistris. sed i malu
ipor⁹. et mallent nõ apparere. et
stati in lacu patientur tartareu. vbi
manebunt retrorsum abscondit /
Verso ut asserit beda / Hanc sententiã
principes apl⁹ ex quorundã scriptis
sibi in antiqua translatione arripuit.
vbi quo situs chaldeus transtulit / Et
iustus in terra vexatur. ipse tenebrosus
ipius et pessimator / Hoc est si iustus
in pnti vita affligit quatenus

Epla
cāonica

iniqui qui hic nō castigant nec emen
dantur. post vitā hanc dānabuntur /
Deuteronomii certū est iustos usq; in finē
pseuerantes saluari / Iterato q̄ ait
Si iustus vix saluabit. accipi potest
p modū ypbolice locutionis qua aliq̄
dicit̄ per excessū. ad designādā magnā
itudinē vel nsolitū. Intēdit p verba
ista insinuāre. q̄n difficile sit hominē
mortalem saluari. nō ex parte oportet
dei in cuius manu sunt oīa ciuita. et quo
cunq; voluerit vertit ea absq; oi difficul
tate ex parte sua. cū infinite virtutis
dia sint eque facilia. sed ex humana fra
gilitate et infirmitudine ac magnitudine
impugnationū atq; tēptationū oritur
difficultas / Et quamuis deus in hominis
saluatione presupponat liberū arbitriū.
q̄d non cogitur. nō tñ ex parte dei est
difficultas. ut aliqui sentiunt / cū
deus omnē suppositale q̄n vult ifundit
gratiam quandā. que omnes tenebras diuersa
obstacula repellit ac tollit. vt scribit
augustinus / et thomas in summa contra
gentiles allegat / Cū igit̄ iustus vix
saluetur. ob vigorem diuini iudicij. in
quo que homines iusta vident. sepe iniusta
reperiunt. congruē subdit̄ /: Impius et
hō qui peccauit. secūm voluntatē dei / .r.
pro iustitia punitur aduersa pie equa
nimit̄ & constanter. secūm q̄d placet deo /
Vel etiā correptiones & correctiones
pro suis meritis modo libent̄ suscipiut /
/: fidēli creatori animas suas
.r. semper deo humiliter fiducialit̄q; co
mittut. nō presumendo de meritis virtutū
aut meritis. sed deo omne bonū attri
buentes. cuius dona sunt merita nra.
Idcirco subiungit̄ /: beneficientes /
.r. in virtutibus suis operibus que cepiunt
pie attemptari a deo. in quo tota sua
figunt fiducia. eius subuentioni. con
seruationi. protectioni. iugit̄ inhendes /
de quo ad cumulū legit̄ Fidelis deus
qui nō patietur vos tēptari sup̄ q̄d
potestis. & faciet cū tēptatione proue
nire aut̄ deus fidelis. a fidelitate
que est proprie nūcupat̄. q̄ fidelibus suis
seruat fidelitate. prout in scripturis
testat̄ / propter q̄d ait ypha. Fidelis
deus in omnibus verbis suis / de quo
dauid̄. Ps. scribit / Deus fidelis &
fortis custodiens pactū et misericor
dia diligentibus se / Non ait bonus
fidelis a fide que est theo. virtus
que ei nō conuenit /

Explanacio capti quinti. Seniores ergo. Xxxiiiius nonus

Introductis documentis ac
iussionibus ad quos dam
specialit̄ pertinentibus subdit
ad coniugatos ac seruos. quos spe
cialit̄ instruit prelatos ac subdi
tos /: Seniores ergo qui in vobis
sunt obsecro / .r. nūquid. videlicet
prelatos et alios instructores
siue pbros. qui in primitia ecclesie
coetes eiusdē etatis fuerunt
seniores /: Consenior / q̄ officio et
senio consors /: et testis xp̄i passio
nis / .r. testificator suppliciorū que p
nobis sustinuit xp̄s. que primitus

Prima
bti petri apli

Capl'm Ant̃i

ocadus vidi . idcirco de eis possu testi
monio iohes xxi°. apt xpc apstis. vos
testimoniu phibentis q ab initio mecu
estis /: De eius que in futuru revela
da est gloria creator /. r amicator
seu pdicator felicitatis ac gloriæ
sempiterne in futuru seculo electis pa
lande ac deside. qua et instruendo
luter vobis cotu. ad eius adiuvandu
vobis cooperando meis pdicacionib9.
orationibus. meritis et exemplis. Vel
dicit sacratissimus petrus. coheredes
gloriæ xpi. q in monte thabor me
fuit trasfiguracionis xpi. in qua
vultus xpi instar solis resplenduit
et qualis nunc est in celo empireo.
qualis erit apparebit in iudicio de
monstrauit / Videte quoq xpm post
resurrectione. et ascendente in celu
transeunte /: Pascite qui in vob est
gregem dei /. r vniuscuiusq vestru
plebem sibi cõmissam diligenter spiri
talibus alimoniis nutriat. videlicet
sapia que est cognitio dei nostri. et
scientia que est vera noticia eius
vel morali peritia / Pascenda est
quoq plebs virtutu exemplis. fama
laudabili. oratione assidua. pdica
cione vtima errantes correctis /
De talibus pastoribus loquitur
dns Io°. dns / Pabo vob pastores
iuxta cor meu. et pascent vos scia
et doctrina / Paulus quoq actuu
20°. epis loquit / Attendite vobis
et vniuso gregi. in quo vos spus
sanctus posuit epos regere ecclam / Hec
dulce fuit in ore sanctissimi petri vbu

hoc . pascite / qm xpus dixerat ei .
pasce agnos meos / Et sicut xpus
pfecit petri vniuersali ecclie et pto
vniuso. sic petrus fuit sollicitus pro tot9
ecclie salute, inferiores hortando pla
cabos. vt vnusquisq digne exequat sua
officia / Providentes / r salubria pru
dentes subditis vris. et prouide vos
habentes ad illos. futura pericula pru
denter pvidere posse /: no coacte sed spon
tanee / r cauitatiue et libere. no ex
necessitate aut sola indigentia vel tri
ne / Coacte em hec agit. qui aliunde
no habens quo sustentet. ppter tpale
comodu. distrahat. pro pdicat. ac spi
ritualia alimenta impendit / Vnde
loquit paulus Si volens hoc ago
mercedem habeo / si autem inuitus. dis
pensatio mihi credita est / Prouide
est certo spontanee /: secudu deu / dest
recta intentione ad dei honore ppter
veram ac subditor salute /: Neq turpis
lucri gratia / non intuitu ppria questus
/: sed voluntarie / ppter comodu spiri
tale /: Neq ut dñantes in clero / r
no ex fastu superbie . sed ex humilitate /
Nempe prelati . qui ex assidentione
sue dignitatis seu presidencie extol
luntur. et pompature iubent atq
facilie indigneme. ac subditos
spernut. hm tales sint vt dñantes
in clero . qui magis ppria. qm dei
honore vespiciut . nec curant de dei
inhonoratione . quomodo ipsi a
subditis honorent . no em habent
sincerum zelu iustitie . q ad semp oc
cupor respexi sunt / Et istud phi

Expla
cio 7a

buit xpus in cena nouissima. quea
vt luce 22° habet. Cū facta fuissent
int discipulos contentio. quis eorū
videretur esse maior. Ait saluā
tor. Reges gentiū dominantur eorū.
vos aute nō sic. sed qui maior est
in vobis. fiat sicut iunior. et qui
presidet est sicut ministrator. Omīs
dupliex est dominiū. vnū ordinatū.
vndlz dignitas. principatus. siue
prelatio ad inferiorū profectū vtilem.
Et istud dominiū optent psidentib⁹.
sicz dñs posuit bonum. Vnde Ihesus
dixit. Ne mi molesti. phibe eos.
Et actum ad messem. Sic mdignet
inquit dns meus. Cui et tribus
ruben et gad loquebant. Seruiā
tu iuenq. Sic suus clemens vouit
benignissimū petrū dim suū. vt vltime
vnuo clementius habetur. Et filij
isrl dixerūt ad gedeonem. Dnare
tu in nos. In actibus quoq apl̄oz
tustus cauerens dixit paulo atq
silee. Domine. quid me oportet facē
vt saluus fiam. Sic et anselmus in
epla de incarnatione verbi scribit
dono pontifici. Quo et patri mi
uerse ecclie peregrinatus in tra
Aliud est dominiū mordinatū.
Vtpote psidencia ad pprū comodū
ex fastu relata. que prelatis et pri
cipibus phibetur. Cui dicto. Ai
dns dicat de vob. Non eleuetur
cor eius in superbia sicq fures suos. neq
declinet in parte dexterā uel sinistra
Ecclesiastici quoq 32° habet. Rectore
te posuerūt. noli extolli. esto in illis

q̄ vnus ex eis. cuius illoz habe et tra
cosidera. de hac re inta scribit beatus
in libro de cosideratōe. Per hanc q̄q
distinctioēz mitta verba sctī adiuuāt
dicendā. que inter se repugnācia
quanda hic vident. Dicta. Ordinatu dominiū et recta prelatio
nē ad pprū comodū sed honore. sed
ad subditoz vtilitate referūtur. idcō
prelationes et dignitates ecclastice
seruitutes dicunt. et ipi q̄ psunt
seruos se deuocius reputāt eoz qui
eoz gubnatōi cōmissi sunt. Vnde et
summus pontifex appellat se seruū seruoz
dei. Ppterea prelati et principes de
bent tanto humiliores. timoratiores
et custodiciores cōsiste. quāto plu
bus presidēt. vt pote distinctius in
dicandi. atq pro pluribus rationē
reddituri. Sed forma furti q̄rit
dest. q̄req vobis credito exeplares
esse. Nempe cui vnusquisq debeat
exemplū fundula deputare. cōsq edi
ficādi. dicente apl̄o. Nec edificatōis
sit mi iniuria custodiam. Et itom
Nec iudicate ne pmatis fratri offen
diculū uel scandalū. multumq̄ cōfert
ad platos. siquos cōtigit ptinere. qui
ex officio specialiq obligant subditos
a vicijs expurgāde. et ad virtutes in
ducere. Ppter q̄d timotheo autēs
scripsit paulus. Esto exemplū fidelū.
in verbo in cōuersatione. in caritate.
Et iterū. Sollicite cura teipsū ptha
bilem exhibere deo. operariū inuiu
sibilem. recte tractantē verbū veritatis
Cyto quoq archiepo scribens. In

Prima
Vñ petri apli

Capl'm q̃nū

ōnibus mḡt tepm̄ prebe exemplu
bonoꝝ operū. in doctrina. i integri
tate in grauitate / Teste quippe ecclo.
cū pastor per abrupta grad̄itur.
grex eius in precipiū labitur. Et cuiꝰ
vita desperat̄. vestat ut eius pdicatio
contēnat̄. / Ex uirtuosa equidē et
exemplari conuersatione. ac informa
tione suoꝝ intrinsecꝰ dependent pro
fectus et salus inferioꝝ. ut ihc̄. xp̄o
ōne p̄testat̄ / Quia stulte egerunt
pastores. et dñm nō exquisierunt.
ppterea oīs grex eoꝝ dissipatus est
Petri. etā. x°. fertur sinptura. Sedz
iudicem ppli. sic et ministri eius. et
qualis est rector ciuitatis. tales
et inhabitantes in ea / Ve ergo et
ve eterni atq; grauissimi psidentiꝫ.
uitem carnalem. negligente. scandalo
sam. durentibus. spūs uindicta subditoꝝ
pcta in eos redundant /: Et qz ad
x. integrū corde. prompto affectu.
uera intentione. firmo ppōsito. pasto
rale officiū adimplete. cū omi dili
gentia et feruore / cū hm vobis
dimissi sint. pro quibus sanguinem
sui dei filius fudit / qui hmōi. quoꝝ
negligentia et uitiis. tam pessime
a se redemptos amisit. ꝛpulcrabilꝰ
et supgrauissime uexsecetur. Iuxta
illud sapiē. xxto. Cito et horrende
apparebit vobis altissimꝰ. q̄ mitto
habit opera uia. et cogitationes
uiri scrutabit /: Vt cū apparuerit
princeps pastorū / videlz cristus.
qui est princeps pastoꝝ supremus
et principalis. Romanꝰ uero pontifex
est princeps pastoꝝ. et totus ordo
militantis ecclie prelatus. ac presul. vi
carialis /: Capiatis inmarcessibilem
glorie coronam / Scdō. eterna. et mag
ne felicitatis remuneratione. Ubi
dimē breuiū. salutis triumphū / Ap̄i
uehit autē xp̄s. nr̄m finalē iudi.
cium ꝑticulari quoq; iudicio sm̄ hꝫ.
quos suo sisti precepit tribunali. ꝑ
qd̄ ait. Vigilate. qz nescitis diem neq;
horam / Quandoquidē autē ꝑfectissima
extat negligentia. carnalibꝫ pastoꝝ
deputata. sic fidelibꝫ diligentiū exem
plaribꝫq; psidentiū. copiosissima erit
felicitas. et pmiū magnificabiliter
gloriosū / qua nos olim pro suis actibꝰ
uirtuosis. pōd pro subditoꝝ eterna mercē
coronabunt / Ait p̄. ad thessalonicē
2°. loquēs̄ paulus / Quis est enim
spes nr̄a. aut gaudiū aut corona
gloriē. nonne vos ꝛc̄ /: Petitur ado
lescentes subditi estote seniorib9 /. Ut
supioribus viris obedite. quo eis precipi
vobis posse. videlz nō coacte. sz spon
tanee sēm deū sincera intentione
et ex animo / quēadmodū ad hēlōs
ultro debet / Obedite ꝓsentis vitē et
subiacete illis / ipsi enim pruigilant. pro
uniuersis pro animabus viris reddituri /
Ut cū gaudio hoc faciant et nō gemetes
Subditi itaq; erga suos supiores hmōi
se debent reuerent̄. obedient̄. pacifi
fice. et amoroſe / Hinc p̄ma ad thes
salonicē. 5°. loquit̄ paulus / Rogā
mꝰ vos fres vt noueritis eos qui labo
rant inter vos et presunt vob9 in
dño. et monent vos vt habeatis illos

Epla
cōis 21

abundancius in caritate / ꝑpt̄ opus
illoꝝ pacē habete cū eis / Et cm̄ ꝯ
salubre sit superioribus obedire. ꝯ cap
nabile sit eis nō obedire. xp̄s beat
pandit dicendo suis vicariis. vtpote
ims qui presit / Qui vos audit me
audit. et qui vos spernit. me spernit /
Nonsolū senioribus p̄sidentibus. sī et
oīb⁹ seniorib⁹ alicuius honor de
betur / ꝑpter qđ leuitici 19° scriptū
est. Coram cano capite consurge et ho
nora p̄sona senis / Et cētr. 6to. hēt
In multitudie p̄sbiter prudencia stra
et sapie illoꝝ ex corde cōiungeve / In
antiquis nāq est sapia. et in multitpe
prudentia. vt in lib⁹ iob scr̄t /: Dēs
aute in omnem humilitate mīstrate /
Dest. vnusquisq curta alter se gerat
humilit. nec subditi tm̄ humiliter pa
reant. sī prelati quoq humilit p̄sint
non solū verbis. ꝯ et exemplis i hu
militate instruat sibi cōmissos. cu
cētr. 3°. scriptū sit / Quanto mai
nus es. humilia te in oibus. et cora
deo inuenies gram. cm̄ ab humilibus
honorat / Et xp̄s testat / Nisi con
uersi fueritis et efficiamini sicut pueri
. x. humiles. nō intrabitis in regnū celoꝝ /
Subditi q⁹ cū⁹ suos superiores. tanq̄
circa dei vicarios suos p̄res. iudices
ac dnos humilitate demōstrent / Su
periores vō cum sint fratres. tanq̄m
cara xp̄i membra. adoptiuos q dei
filios xp̄i sanguine liberatos. sūme
timentes ymaginē insignitos. se hu
milit⁹ habeant / Deniq quanto
p̄relatus sit maior ecclia dignit⁹
pie ꝯ putare habet. ꝙ subditi sui
vel saltē quidā eoꝝ maiores sint eo
cautate et gra ac p̄fectione vtutū.
qđ multo salubrius est. ideo cura eos
se humiliꝰ gerat. et se eis vilioꝝ arbi
tretur. salubꝰ disciplie victoree ar
cenens pastoralis officii excessum /
Hinc loquit̄ paulus. Honore inuicē
p̄uenientes. Et denuo. Ip̄o humilitate
sibiuicē superiores arbitrantes /: Ō
/: Quia deus superbis resistit. humilib⁹
aut dat gram / Nō sine ꝯ iacobi. ꝯto
expositū est / Et est valde hor oīb⁹
nobis ꝙ valde pensandū. cu tanti
sit ponderis. ut tam patrepē aplor
cm̄ frater dm̄ iacobus illud n sub
allegent ecclie / Nō cū ita sit. merito
subdit /: Humiliamini igr̄ sub potēti
manu dei x. sub corpotente deo. cui
nullus valet resistere. humilē incedite.
defectuositates vras p̄pendite. in eo
confidite. eius misericordia iugit̄ ploranto /
et in oīm humilitate fruite. omēs nro
famine tumore iugit̄ abhorrentes /
/: Vt vos exaltet /. x. in vtpno etne
beatitudis collocet /: In tpe visitacois /
. x. in hora iudicij vīi p̄ticularis /
spūs ad auras. In hora quoq bndict
iudicij. quo ad corpus et aias / Fiet
exaltacio ista. loco et dignitate. statu
et gradu. cū fiat de terra sup celos.
de ip̄fectione ad p̄fectione. de mora
litate ad immortalitate. de peregrina
cione et exilio ad felicitate ac pa
tria / Hinc ayt saluator / Qui se
humiliat exaltabitur. et qui se exal
tat humiliabitur / Nō p̄uerbiorū 29.

expressit Salomo loquens Superbu
sequit humilem. et humilem spiritu
susapiet gloria. Vn et pubrozu
14°. Stultus / Gloria precedit humilitas
Job quoq; 22° assentur Qui humi
liatus fuerit erit in gloria: Omez
sollicitudiez vram proicentes in eu
.v. deo cmittentes i: qm ipi cura .v.
prudentia i: est de vobis / Vnde sup tu
videt ex illo pe. versiculo. Jacta
sup dm curam tuam et ipe te enutriet
Hoc est qd matth vi°. ait salvator /
Nolite solliciti esse dicentes. quid ma
ducabimq; aut quid bibem? aut quo
operiem. sat em pi. vr celestis. qz
hec omia indigetis / Querite ergo
primu regnu dei et iustitia eius. et hec
omia adicient vob Unde z paulq
ad philippen 3°. ait / Nichil. ait solli
citi sitis / Veruntame ista no sic
intelligenda. qm homo debeat negli
gere siue omittere qd in se est. cu
essent deu scripture. sz ideo dicta sunt
hec. vt in deo. ipsi in ipsissimo ac
sapientissimo pre ac deo confidamus.
atq; per eius opem ac prudentia
necessaria vite consequi nitat speventq.
no imoderata. sz moderata cura. cona
tum ac diligentia apponentes / que
cura dicitur moderata. qm no est
mentis perturbatiua. anguistiatiua
ac impeditiua deuotionis. imoderata
vero ex opposito phibet. Jimoderata
autem sollicitudo. diffidentie. filia est
qm venit ex hoc qd homo no satis co
fidit in deo. nec prudencie ejus inuitt
Denuq; duplex est sollicitudo, videlz

spiritalis. que est pro vtoys expellendis
virtutibusq; adipiscendis. que comen
datur. iuxta illud deutoo. 4to. Custodi
te metipm et quam tua sollicite / Et
michee vi°. Indicabo tibi quid sit bo.
vtiq; sollicitu ambulare cu deo tuo /
Alia est sollicitudo tpalis. que est
circa terrena acquirenda aut con
seruanda seu dispensanda. Et ista est
duplex vt tactu est. Vt pote. moderata
de qua loquit paulus. Sollicity fui
horipin fuerint. puta. elemosinas
erogare pro suis pauperibus qui
in ihrlm erant / Et imoderata.
de qua pubroz xi°. legitur. Expec
tatio sollicitor peribit vt / Est
demu spiritalis deo cura seu prudia
de hominibus. pfecti fidelibus et
maxie de electis. quoz quilibet
dicere potest deo. Tenuisti manu
dexteram meam et in voluntate tua
deduxisti me /: Sobry estote. in
tubo. potu somno. et reliquis corpis
necessariis moderamen habentes / sic.
dot salvator / Ne grauent corda
vra crapula uel ebrietate z curis
huius seculi / Quia itez ait. Ve vob
qui saturati estis /: Et Vigilate .v.
virtuos operibus diligenter intenti
sitis. Non cu dormientibus. et otio
desidiaq; torpentibus gaudet regnu
celoz. sed sollicite ambulantibus
cum deo. imo maledictus qui facit
opus dei negligenter / Vigilandu
est quoq;. vt quanta rationabilit
fieri pt. abstrahamus nos. de somno.
et paucas horas dormitoi modul

ꝙtam⁹. quātē plus dē tpe in vnūquōꝙ
operibus expendam⁹. cū in pūbꝰ
salomon dicat. Pigredo imittit sopore
et vnusq⁹. Sicut ostiū vertitur in
cardine suo. sic piger in lecto. Ps̄ꝫ
Ps̄ꝫ piger. dormies. Cum⁹. ꝫ. ꝫi. hēt.
Vigilia honestus tribefarnet crines.
et cogitantus illius auferet sopnū.
Et certe vehementissia ac copiosissia
nob⁹ cura est taliter vigilandi. nam
subdit. Quia aduſarius vr diabol⁹.
qui est atrocissim⁹. ipiacabilis et ifa
tigabilis hostis noster. tanq̄m leo
rugiens. circuit. querit. quē
quē aut ubi pino. Circuit terrā ꝙ
pambulans ea. querens quē deuoret
et spiritalib⁹ necet. et sibi mancipet.
atiꝫ infernali angustiolo ingerat ab
sorbendū. Qui em ad mortale vitā
ꝙtrahit hominē. spiritalē perimit
eū. finaliꝫ cū membris ac ꝙpriis suis.
Cui resistite fortes in fide. Fides
nāꝫ est oppugnatrix xpianoꝝ. cōtra
omnis aduersarios denomē. quot. qđ
ad ephes. vltio fertur. In oib⁹ sume
tes scutū fidei. in quo possitis oīa
tela nequissimi ignea extinguere.
Et in ꝙma sti iohis tuba. legitur.
Hec est victoria que vincit mundū
fides nra. Fides nāꝫ est fundamētū
virtutū. principiuꝫ ingressus ac magni
meriti apud deū. ꝙpter qđ in eam
loquit xp̄us. Fiat in fide verum fiat
vob. Et oīa possibilia sunt credenti.
Et. Fides tua te saluū fecit. que de
fide formata sunt attendenda. Insup
diabolo debem⁹ resistere ſp. nos ipos
in omnibus humiliando. In deo plenius
confidendo. eius gratiosa assistentia
indefesse rogando. diuina passione
intime atiꝫ assidue reuoluendo. con
siderando quoꝫ quatuor nouissima.
et inuocando virginē gloriosam.
angelos sctos. et sctos ad quos ma
iorem habem⁹ deuotionē. quilibet
eoꝝ angelū suū custodē. Aduersus
eandem passionē que in mundo est
vite fraternitati fieri. Idest hor
tor⁹ cognoscentes. q̄ passio tribulatio
sue temptatio que vob⁹ infligitur. ab
inuisibilibus seu visibilibus hostibus.
eoꝝ vnicuiꝫ terraꝝ infligitur xpianis
seu toti ecclie. cui omnes qui volut
pie viuere in xp̄o ꝑsecutionē patiunt.
ideo nō poteritis vob⁹ aliqđ insolitū
euenire. nimo erubescite si pre
teritis. tēptationibus. tribulationib⁹ ꝙ
uirili fueritis. Cetera verba in
quarta. scribit doctor precipul⁹. et
martir gloriosus scdm cyprianū.
qui in decreto primū inter catho
licos doctores primo exp̄imitur.
Circuit diabolus nos singulos
et tanq̄m hostis clausos obsidens
muros. explorat. et temptat.
an sit pars aliqua membroꝝ infir
mior stabilis et minus fida. cui⁹ aditu
ad interiora penetrat. Offert
oculis formas illicitas. et fragiles
voluptates. vt visu destruat castitatē.
Aures quer. remouet musicis tēptat.
vt in sonis dulcissimis audītu soluat
et emolliat xp̄iana vigore. lingua
loquacio gustū. manibus auariꝫ

Prima bti petri apli

Cap'm Quintū

Lacessentibus. ad petulantia cedis
instigat vt fraudulatore fatiat /
Lucrū opponit. vt aliam pernā capiat /
ingerit pretiosa copendia honores
terrenos promittit vt celestes adimat /
Ostentat falsa vt vera subripiat.
Et cū latenter no pt fallē. aperte mi-
natur. terrore turbide pturbationis
intentans. Ad debellandos dei suos
sp inquietus et sp infestus. in pace
subditis. in psecutione violentus /
Quamobrem cum hōc dyaboli vel
fallaces insidias vel apertas minas
sciat sp debet instructus animus et
armatus. tam parcitas sp ad pugnam
qm parcitus est sp imminus ad ipsum
nandū // Confirmet princeps
apl'or animat. firmat et dilatat
eos quibus scripsit. ex spe eterne
mutuitu pietatis diuine /: Deus
autē omnis gratie /. a quo gratia
nos precor /: qui / p inspirationem
interna. et p dilectionem eternam
atq miracula /: vocauit vos in
eternā gloriā suā / dest ad pterita
felicitate vos inhitauit. Virtutesq
opa qui illam promeruistis vobis la-
turus est. Juxta illud ysme. 26. Dia
opa nra operatus est in nobis /: In
xpo ihu modicū passos /. vt pt xps
et sedm eius doctrina pauca pfes
sos / quasi ne sint condigne passiones
huius tpis ad futuram gloriā / Un et
paulus. Jo. inqt qd in pnti est. mo
mentaneū et leue tribulationis nre
Siquidē quoniam et quotcunq
quis placuerit in isto pro xpo

nullius quasi momenti est. respectu
eoz qui pro nob passus est filius dei
Pro quo si cotidie milies morem
adhuc pmodicū esset. pt incōparabile
dignitatem pris. passionēsq eius /
Una vt euangelista loquit. aliud
est sanguis dei. aliud sanguis suoz /
Per modicū quoq est. Oppositione
eterne felicitatis. que talis et tanta
est. q pro ea vno die obtinenda
mille annoz labores nō essent. Adfin /
/. Ipse pficiet / In vobis qd inchoauit /
/: confirmabit / In via p gratiam /
/: solidabitq / In patria p gloria /
Vel / Ipse pficiet. intellectū vestrū
rationibus credendoz et purificate
mentis intelligentia /: Confirmabit /
voluntatē. per cautelas seruorem /
vt neq moueri. neq vitia ponere
vos sepeat a deo /: Solidabitq / nec
vllam vt fixa et stabilis sit in deo /
ner vndiq euagetur /: Ipsi gla
et imperiū. in secula seculoz / sicut
predicti apli testat expositum /
// Demiq auctoritate certificat eos.
quibus scripsit hanc epistolam breue ab
xpo editam et transmissa / In primitia
nascentis ecclie. pseudo apli vocabulum
sub psona et nōe veroz aplorū
aliqua confinxerunt ac diuexerunt /
Propter qd ad thessalonicenses loquitur
paulus / Nemo vos seduxerit. neq
p epistolam tanq̄m p nos missam / In
fine quoq 2e. ad thessalonicenses epla
dicit / Salutatio mea manu pauli
qd signum in omni epla ita scribo /
Subditur ergo /: Per siluanum

fidelem fratrē vobis. ut arbitror
& que per vrā salute sollicitū indico
seu ostendo: breuit⁹ scripsi vobis. &
ostendiosam istam vobis direxi epla
que breuis est verbis. sententia vo
diffusa inenarrabiliq; pleni. // Quis
fuerit iste siluanus. nec beda nec
albinus. nec alius quispiā exposito
quos legi exprimit in hoc loco.
Dom. paulus apls. in ambabus
ad thessalonicen epis. exprimit
et innuerit sibi in salutatione
siluani. et ibi dicit expositores.
q; ille siluanus fuit syleas. de cuius
excellentia atq; virtutibus. multa
in actibus apl̄or legunt. quo int̄
cetera dicit. q; ipse et iudas. qui cū
paulo & barnaba. ab apl̄is ad ihc̄z
anthiochia missi sunt. fuerunt viri
primi in fratribus et pphe. Deinde
q; paulus sibi assumpsit sylam. qui
cū paulo. Varias p̄secutiones
passus est. et fortiter pertulit.
pp̄ter q̄d̄ meruit apl̄us appellari.
Itaq; an iste siluanus fuerit idem ille
siluanus. certū non habeo. p̄sertim
cum asserit beda. et paulo post
transfertur. Ista epla scripta & missa
est tpe claudii imperatoris. quo tpe sylas
rome fuisse non dicit. Imo tunc
potius fuisse videtur cū paulo miss
dicat⁹ ad tp̄s roma p̄fectus. Certū
est. q; hunc siluanū sanctū virū
fuisse. Itaq; p hunc scripsit: obse
crans & ad obsecrandū que scripsi
p̄ fratrem vos vigilare. magis q; iubens
Unde sequitur. obsecro inquit vos itaq;
peregrinos et aduenas. Et testans
hanc esse veram gratiā dei in qua statuē
& mente ad deū erectis. ita ip̄e testū
vere in caritate et gratia gratum fa
ciente. atq; in fide catholica. quod de
reuelante principe apl̄or cognouit
certitudinaliter aut aliunde p̄ euidē
tia signa scripsit hortatiue p̄babilit.
Vel cognouit istud de eis i generali
quibus no ita in p̄ticulari. Hinc &
paulus eos quibus scripsit. sepe
appellat sctos. Valeant vos certa
& plebs xp̄iana salute vos optat.
orat ac dicit. que est in babilone
& in roma. sēm expositores concordit
// Roma quippe norat babilonem.
Imo ap̄t̄ nois nūpretatione. qm
babilon mystice confusio. et in
roma fuit vicioz cumq; ydolatrie
ingens confusio. Quin eni deoru
colebant vim portenta. atq; vt
asserit leo p̄pa. magna sibi roma
videbat assumpsisse religione. qua
nulla reperiebat falsitate. Credo
ap̄t̄ similitate eius cū babilone
Quemadmodū enī babilon illa cal
dea fuit suo tpe vrbs possidens
monarchiā et magna valde ac
ydolis plena. in qua pauca conspe
cta fuit israhelitice plebis illu
strata. sic roma tpe cōstantini
huius epli. fuit metropolis mundi
ciuitas & monarchia ydolatrie
plena. in qua adhuc modica fuit
certitudo. de qua subiungit: dilecta
vel ut aliqui textus habet: electa
Fuit enī mystice aliarū certarū ptīcu

Incipit Epla tercia Sti petri apli scda Cal primu

larin simul cu eis a deo electa. que et per fidem et caritate sunt collecta vnusq; in deo efferta / Et marcus filius meus / iste est marcus cuius baptizatus a beatissimo petro. et instructus ab eo / Ex hoc loco elicit beda. q; antequam hanc scripsit epistam. antequam mitteret marcu ad alexandria. vtpote claudio imperante. sub cuius imperio. sanctissimus petrus et marcus roma venerunt / Salutate invicem in osculo sto / Hoc in suis epistis sepius scripsit et paulus / Sunt equide in primitiua ecclesia caritate adhuc abundante ac sup feruente affectu. q; fideles sancti cu osculo receperunt ac salutarent / qua et xpus suos discipulos sic osculari solitus fuit / Unde et proditor. Quicquid ingt osculatus fuero ipe est / Itaq; salutate in osculo sto spirituali. caritatiuo. pacifico. non carnali. blando. fallaci. iniquo / quemadmodu ioab osculatus est amasam. proditor saluatorem. salomon abimenas multeres / Quidam vero sub spe osculi seruent. palliant caritatem. et osculo vtiunt carnali. qd prorsus euitandu est / Gratia vob & pax sit / qui estis in xpo ihu / Et p fidem et caritate. eius vitti et meritis. quemadmodu ipe ihus Sunt / Omes vnu sint. sicut tu pater in me et ego in te. Ut et ipi in nob vnu sint / Ded cui ista essent in gra. sicut cum paulo ante dixit

testimonium hanc esse veram gratiam in qua stetis. cui eis nunc gratias ipercat Et videndu. q; gratia concomitante et confirmante. eis exoptat. atq; assidua. diuinor. eruisinatu meve mente / Ad laudem et gloria omipotentis. qui est sup oma deus benedictus Amen /

Explicit

Explanacio pme eple sancti petri archiapli explicit feliciter

Expositio primi capli scde eple preclarissimi principis apostolici chori. Petrulus primus /

Primitiua ecclia impugnabat tyrannu gladio materiali. psecutoib; diuersis / hereticis autem doctrinis pestiferis / Quemadmodu ergo in prima epla excellentissimus apostolici chori vertex. hortatus est fideles ad patriam / ad uersus. ne psecutionibus cederent. sta in ista eos hortatur epla. ne hereticor. decipiant fictionibus / atq; ait Symon petrus seruus / seruitute filial. non seruilis

timoris. ¶ Quemadmodū duplex est timor. ita et duplex est fructus. puta filialis et filialis. De seruo fructu filialis timoris scribit iohes viij°. ¶ Seruus no manet in domo in eternū. ¶ Et alibi. Iam no dicā vos seruos. De seruo aute fructu filialis timoris dicit math. xxv°. ¶ Euge serue bone et fidelis intra in gaudiū dñi tui. ¶ Et apls ihu xpi. qui xpus ascendens in altū reliquit sue amoris et sue auctis virtutū. dans ei plenitudinē eccl'ie gratie super vniūsalem eccl'iam. ¶ His qui equale nobiscū sortiti sunt fidem. et eande a deo per iustitiā accepert fidē qua et nos a deo suscepimus. sicut dicit ad ephes. &c. ¶ Vnus dns vna fides. vnū baptisma. ¶ Dicit aute fides vna vnitate specifica a suo obiecto. sz ex pte subiectorū multiplicat. ¶ Deinde ꝓcipit apls tolozū de se et alijs ad fide ihesu in generali tam loquit. ¶ Ita ipi gloriosi apli. habuerūt fidē ꝓfectiorē seu magis illuminatā. et feruentiore dilectione formata ac fidem ezem. cū ceteri xpiani. qz primitias spūs acceperūt. atq; in oi virtute mirabiliē ꝓfulgebant. ¶ Nichilo minus ceteris quibus ther sit ꝓsit. habuerūt fidem valde illuminatā. et eq̄lem in ꝓfectione fidei plurimorū. qui ei bissimo erant petro. ¶ in iustitia dei. et saluatoris nri ihu xpi. ¶ ac iustitia nob ꝓ caritatione a deo et saluatore infusa. quia no fidem dilexat. sz alias quoscūq; virtutes deus infudit fidelibus. et possūt retineri virtutes ille infuse sub iustitie appellatione intelligi. put iustitia est virtus cōis et oīs virtus. quedā iustitia est. qz per eam se habet homo recte atq; ut debet. ¶ Dicit qd ayt. dei et saluatoris nri. quomodo referri possit ad eande increatā ꝓsonā. et quo ad distinctas ꝓsonas. dicti est ne exponē precedentes epte. ¶ Vel qd ayt. in iustitia dei. expediū est de increata iustitia dei. Vt sit sensus. ¶ Dicit. qui equale nobiscū sortiti sunt fidem in iustitia dei. vtq; qui iusto dei iudicio fides illoꝝ reputata est equalis fidei nre. ¶ Dicit qd ayt. fidei nre in iustitia. determinat qd dixerat equalem. ¶ Vt eam determinare vtq; ipsi sortiti sint. vtq; sensus est. qui iusto dei iudicio data est eis fides talis et tanta. ¶ Quis eam ex mia dei promptitudine sit eis data fides tanta. tm̄ magnitudo se ꝓparauerūt ad ea facienda qd in ipis fiunt. iusta quodammodo fiunt seu decens et congrua. Vt de qui dat vnicuiq; sedm ꝓpriā vtutē dispositione seu capacitate. fidē et eis fidem tam magnā. ¶ Gratia vobis et pax adipleatur. ¶ Desit ꝓfecta gratia plenaq; pace. deus vobis largiri dignetur. ¶ Vt quantū possibile est. habeatis i vita ista pace ꝓfecta. loquendo de

Scda beati petri apli

Capl'm p'm

patre mentis. Sicut em quis diat in vita hac esse aliquo modo pfectus i dilectione. sapia. caritate. ita et in patre interna. no tm pt pax vite prius esse mdsmenter actualiter q̄ otinua. Ideo optat sanctissimus petrus. Vt gra et pax nob adipleat. quatn per gratia et pace vie. ad gloria patrie. q̄ est gra consumata. ut ipsa pace xpi. que exuperat oem sensu. que est pax otinua nullam finienda post hanc vita. pducam. Adipleat nam. In cognitione dn nri ihu. x in dilectione ipius. Pax em que est gaudiu ipturbatu. in cognitione fundat. et ex ea causat sicut et gaudiu. mediante tm dilectione. cui gaudiu et pax. imediati effectus et finectus dicuntur. Unde deu dilegendo no in eo fruimur. nec in ipo mente gestimus nisi ei smerit dilectam. Vel. Gratia et pax adipleat in cognitione. x p cognitione xpi. ut per ea. tanq̄ per media diuertiu. ad patre patrie ptingatis. iux illud luce primo. Illuiare his qui x eos illumia. qui in tenebris et in umbra morte sedent. ad dirigendos pedes nros in via pacis. Deposit autem beatissimus petrus. ista epla eis quibus et precedente. Nam mfra. 3°. huius eple capto ait. Hanc vob carissimi scribo epla. finisq̄ que sequit. ad verba iam habita dependent. Vt sit sensus. Dax vobis m xpi cognitione adipleat itm vt xpo vos illustrante. ea q̄ nos. quecumq̄ ea nob diuine virtutis sue. supple. dona. sue gratie carismata. que ad vitam. gratie iam habenda. et vita gloriose obtinenda. et pietate x dei cultu. seu beneficia uel munera. de qua loquit paulus. Pietas ad oia utilis est. supple. necessaria sit. donata sunt. Hoc est. cognoscatis. qualia. cum gratose. cum liberaliter. deus vobis donauit oia dona gre et virtutis. que sunt dona sue dne virtutis. x. omipotentie sue. qua ea p creatione mfundit ac tribuit. que requirit. et nob sufficiunt ad bene viuendu in isto. atq̄ ad vitam beata adipiscenda in celo. et ad pietate in omnibus extenda. iuxta illud. Exercitium ad pietate. Donata sunt aute. per cognitione xpi. Idest. per fide ipius. et per fidem ipius notitia. qua per fidem creuerat ad tanta p̄fectione. et xpm cognoscendu. ac mirandu. adepti sunt carismata meliora. Vel. q̄d apt per cognitionē eius. referat ad id q̄d dixerat. que ad vita et pietatem. supple sufficiunt. aut necessaria sut. qua no nisi per fidele cognitione dona illa sufficiant ad salutem. Oportet nāq̄ in primis. fidei veritate. et xpm per fidem cognosce. sicq̄ ex vera notitia ad actus virtuosos procedere. Qui vocauit nos. x ad statu salutis. apicemq̄ virtutu perduxit. gloria gloria et virtute. Idest.

Epla
cão.ta

sui ipsius excellentissia maiestate et
omipotetia. seu magna psona glo
riosa ac dipotente / qua no legatu.
no angelu. ad redimendu nos misit /
sz ipemet venit. et salvos nos fecit.
et hoc p assumpta humanitate. que salvadi
efficaciā habuit a virtute increata
dina. cui totu est primcipalit assri
bendu. unxit illud ysaie 33°/ Quo
iudex mr. dns legifer mr ipse venet
et salvabit nos. de quo loquit
euangelista zacharias. Benedict dns
deus isrl. quia visitauit et fecit re
demptione plebis sue /: Per que /. b.
xpm / vel ut alii habent / per qua /
viz. xpi fidele cognitione /: maxia
et preciosa nob promissa donauit / z
excellentissia dona spus sci. et
munera preclarissia. tam gratie
dante. tam gratie gratu facientis /
psertim in die pentecostes. quado
in signo visibili. corporalissie datus
est spus sanctus. per missione munez
eius que xpus tam in veteri testa
mento p prophas. qm per septem in
simone que fecit post cena. dancia
promisit atq; sponsondit / Vnde
quippe iohel 2°. Effundā de spu meo
sup omez carne. et prophetabut
filii vri et filie vre ꝛc / Et in pce°
dicit dns verbu euangelizantibus
virtute multa / Accepistis dona in
hominibus / Deus isrl' que dat virtute
et fortitudine plebi sue / Cristus q; &
iohis. 14°. ait. Paracletus spiritus
sanctus. quē mittet pater in nomine
meo. ille docebit vos. et suggesset
vobis omia quecuq; dixero vobis /
Ascensurus aute in celu dixit luce 24°.
Sedete in ciuitate. quousq; induamini
virtute ex alto. et ego mitta
promissu patris mei in vos /: Ut per
hec efficaciā dine Sortes nature /
z per hec supnaturalia dona siue
dee. supnaturalis Sortemi. et
tandem ad plena cū deo assimilatiōz
trinitatis in patria / Cui cū sit ho
ad simie trinitatis ymaginē filiu
dmeq; pductus. et per consequens per
dona nature aliqualis consortis dine
nate. seu principis perfectionis et bonitat
tpis creatoris / certū est. q; p dona
siue alcuius perfectionisq; mō deo assimilet.
q; dona nature p ficiūt a donis
siue. et quo dona siue fuerit emine
ciora eo sublimiꝰ dicūt hoiem deo
conformare. eiq; deificare seu dinu
ar deiformem efficere. nō q; esse ar
atu amittat. et esse induat meatu.
Sz qua per dona virtutes ac habitus
supnaturales eminentes perfectos.
corūq; actus assiduos et preclaros
valde. supnaturaliꝰ. mirabiliter
et gratiosissie creatori reddatur
conformis / Et istud fit maxie per
caritate ardente / et sapie donu. et
actus ex eis procedentes / Deinde p
alia dona ac virtutes. corūq; actus
sidm. qd insunt viris heroicis et
perfectis / Vnusq; equide dicat ei
potissie conformari. atq; cū illo
quasi societate et corone habere.
cuius opa multis exequit. et cui in
actibus suis amplius assistatur /

Sēda
bti petri apli

Capl'z p'm

Propter qđ homes carnales dicūt brū
tales. et luxuriosi dicūt porcini
Merito igit' qui actibus virtuosis
insistūt. qui actionibus intellectua
lib⁹ viuūt. in quibus ipsius trinitat⁹
ymago resplendet. intenti sūt. qui
contemplando. feruenter amando.
pietate et iusticia exercendo. se deo
conformant. et spiritualē. eternā.
celestemq; vitā ducūt in terra. di
cuntur diuine nature consortes siue
participes effici. dei quoq; amici ac
filij fieri. Filios namq; est suo pri
uilegio adoptari. et amicitia in quadā
communione fundūt. et isti coniōne
consortiū seu societatē quandā habet
cū deo cui familiares effecti sūt.
Habent inq; societate cū deo. qz hō.
agit quod ipse. veritate imitando
ac contemplando. aliosq; actus dinos
ac deo placitos exercendo. et ei iter
fiunt. eiusdemq; perfectionē et beati
dinem aliquomodo participant. per
que omia deo assistant. Per vero
cōiūctio. assistacia. atq; coniunctio. con
sortiū. seu societatem efficiūt. ppt
qđ erūt. iz. dicūt. Primus homo
sibi sibi associabit. Et prima vobis
primo habet. Societas vra sit cū
pre et filio eius ihū xo. Et qua
cōiūctio. assistacia et vnio iam plate
cū deo mito perfectius habentur
in patria qz in via. ideirco electi
et sancti dicūt deo in celo perfecte
assistari et consociari. ppt qđ in
prima sua canonica scribit iohānes.
Dimiles ei erimus. quia videbimus
eum sicuti est. Et iohēs primo asseruit.
Quotquot receperūt eū. dedit eis po
testate filios dei fieri. qđ exponitur
de filiatione perfecta. que habetur per
similitudinē glorie. per quā electi fiunt
propue consortes diuine nature. et so
cietate sortiunt cū deo. eius beatitudi
vsiq; sanctitate participantes. et ipsimet
deo feruentes paratis. Qua et nos
per dona gratie aliqualit' similamur
ei inter se inherendo. atq; ad dei alti
cuncta finalit' referendo. Vt sic
efficiamur diuine consortes nature.
Deinq; p̄inducta hanc beatissimi petri
sententiam. de malis et penosis omnib⁹
desup nobis tollatis. et cognitione.
ponit et paulus ad ephes primo
dicens. Pater glorie. det vobis
spm sapie. vt sciatis que sit spes
vocationis eius. et que diuine glo
rie hereditatis ei⁹ in sanctis. et que sit sup
eminens magnitudo virtutis eius
in nos qui credimus. Fugientes
eius que in mundo est. concupiscētie
corruptione. Que est vitiositatem
et infectionem. immundam ac carnalis
concupiscentie. cupiditatis. libidinis
et omis mordinate affectionis. q
spiritualit' corrupit ac destruit
hominem. sicut et ceteris petri mone
bat. ab omi spiritali esse. temperā
ac virtuose. spoliant ei. Huius
concupiscentie corruptione fugimus.
concupiscentie no consentiendo sed
ea frenando ac repellendo. Hoc
illud erūt. 21. Quasi a facie
colubri fugite peccatum. Ita sanct

fugim⁹ serpentes nfittere nos voletes.
sic fugere nos oportet ⁊ cupiscentias
corrupentes. ymo tanto plus. quo
deterior est spūalis qm corpal
miserius / Ner corruptio oport
salutati interiori. seu nteriuri
ontutu. qua homo tota mente
deo adheret absq; diuisione. ita
non parti mudo // sutra verte
apt. cuius quem mudo est cupis
centie corruptione / est em et
alia concupiscentia spūalis et
muda. videlic. desiderū dei et
sapie ac virtutū. que nō est m
mudo. ⁊ mudanis hoib⁹. sed i vr
tuosis. de quibus ait saluator / de
mudo ne sit / de qua corupiscēa
ait⁹ 2⁹ stimptu est / Cauis bona
tri omi concupiscentia audiet sa
pientia / et ps⁹. Concupiscit
et defecit aia mea in atria dni /
Non sapie vis⁹. Concupiscentia ist
sapie. deduet ad regnū ppetuū /
Ner concupiscentia parit itor
ruptione. de qua scribitur ibidem /
Incorrupto facit esse proximū deo /
Sed qz m vita puti oportet sp
ficere. cnositate vitare. tpus
ome fructuose expendere. verte
subiungit ⁊: Vos aute cuncti oem
sollicitudine submferentes / ⁊ oem spūalem
sollicitudine seu diligentia appo
nentes / et ab mimo corde mtuo
diligentes ac assumentes. ad vtuose
viuendū ⁊: ministrate / ⁊ mste
rialiter exercete / Deus em est
actor principalis. omis operis
bom / Homo aute tanqm dei mster
et mstrumetū agit sine exequitur id
ad quod a deo mouetur / apt⁹ qđ
loquit paulus. Deus operatur i
nob velle et profice / Premiū / dei
cooperatores sumus / Quam ti libere
faciamus istud. reputat nob in meritū.
quamus sit dei dono / Fruct⁹ mstrate
et facite ⁊: In fide vra virtutem / ⁊
opem vra tuosa. qm fides sine opib⁹
mortua est in semetipa / Et istud
cū omi exigendū est cura. qm salomon
pribiorū 18. testatur / Qui mollis et
dissolutus est in ope suo. frater est
sua opem dissipantis / Ihc de quoq; ed⁹
mducit. Maledictus qui facit opus
dei negligenter / Deo amonet paulus /
Seruandū deo cū metu et verecūdia /
Et rursus. Cū timore nigt et tremore
vram salute opamini ⁊: In virtute at
tinencia. ⁊ discretione / que est duc
trix et auriga virtutū. docens ob
seruare moderame. cuiq; quid loci.
tpiq; aptū. vt oia ordinate agant /
et vestra via tendendo. ut sit ratio
nabile obsequiū vrm / Ideo dicit ysue
pr⁹. Dirigite bene agere ⁊: In scia aute
habete. mstrate. seu exercete ⁊: absti
nentia / a carnalibus voluptatib⁹
que militant aduersus aiam. ps⁹ a delectabi
libus gustus et tactus. vt vita
spūale atq; luxurie fugiamus. Iuxta
illud pīma ad thessalonicen. 4⁹. Hec
est voluntas dei sanctificatio vra. vt
abstineatis vos a fornicatione. vt
sciat vnusquisq; vsum sui vasis. ⁊
spūm corpus possideat i sanctificatione

Scdm
Ioh̄ petri apli

Capl̄m p̄.m

et honore. no in passione desiderij
sicut et gentes que ignorant deū
: In abstinencia aut patiam / q castus
et sobrius. suus corpus castigantibus
valde est necessaria. necs ex corpo
rali afflictione. ad ipacienciā siue
tristiciā mouentur. Ppt qđ inquit
Gr̄. ayt saluator. Cū ieiunatis
nolite fieri sicut ypocrite tristes.
Tu aut cū ieiunas. unge caput
tuū et faciē tuā lauā / Hinc ad
hebr̄os dicit scribitur / Patiā vobis
nēria est / ut voluntate dei facientes
reportetis promissionē / : In patiencia
autē pietatē / ne forte cum alios
immisericordi. fr̄ condescendentes /
Volent eis nonnulli qui sibimetipsis
rigorosi sunt. etiā alios duros esse.
no satis compassiui et misericordes /
Rursus. no sufficit aduersa illa
ta ab alijs patienter sufferre. nisi
et illius caritatis ac pietatis ipen
dium affectu. & orem pro ipis
ad dicat saluator. Benefacite
his qui oderunt vos / & p̄ psequen
tibus et calumpniantibus vos / : In
pietate aut amore fraternitatis / id est
fraternam dilectionē habete. quatenus
ipa pietatis ex bonis et fraternali
exhibeatis dilectione / : In amore
autē fraternitatis. caritatem / Ut dei
dilectionē habeatis sincerā. qm
caritas dei ceterarū virtutū vita
& forma. uertex et fons. regina
et matrix est / et amor fraternus. dei
amore est condiendus. formandus
ac p̄ficiendus. atq ad dei actualē
dilectionē finaliter referendus / Ppt qđ
ad calcem ait. Temp̄ ois caritate
habete. qđ est breuiatio p̄fectionis / Hinc
octo virtutibus. tanq per octo gradus
ad felicitatē et celestem ihlm ascendit
& pueniri / Ad qđ pfigurandū in
visione ezechiel de templo. asserit
ip̄m per octo gradus ascendebatur
ad ea / Et p̄ta loquit deus de hoc
virtuoso. Beatus vir cui ip̄e est auxiliū
abste. ascensiones in corde suo dispo
suit / Et subdit ibi. Ibunt de virtute
in virtute. videbit deus deorū in syon
: Per ei / & pfate hec octo virtutes.
: si vobiscū assint / & credibus vris
semp inhereant / : et superent / &
vitia sibi opposita vincant aut superet /
& inualescant atq abundent / : Non
vacuos nec sine fructu vos constituet
in dñm nr̄m ihm xp̄i cognitione /
Minus dicit et magis significat.
Vt sit sensus. Addite virtutes. ple
nos meritorijs actibus vos effitiet
et in regno celesti vos exaltabit /
in aperta ac beatifica diuinitatis
xp̄i visione / De qua iohēs. 1a. aū /
Hec est vita eterna. Ut cognoscāt
te verū deū. et quē misisti. ihesum
xp̄m. Et alibi / Manifestabo ei
meipm / : Cui cū no previsto sue hō /
& cui pfate virtutes p̄mies ho sunt /
: certus est / & mente obtenebrato.
Ut pote infidelis et indiscreto / : Et
manū temptans / & quo eat ignorans /
nec qualiter ad beatitudinē p̄gredi de
beat. sciens / Ideo silius est dicto. q
manū extenta tetigit et sine comit.

Epla
cõra

quo tendere habeat. Idcirco mox cadit
i peccatū et peccatū in peccatū / Hieron
teste ambrosio. Ignorancia est maxi
ma virtutū. no vnius magnitudis enormi
tatis. sed periculositatis. cui i primis
scire oporteat quabꝫ sit viuendū. /
Apt̄ qđ apt et paulus. Qui ignorat ignorabitur / Et baruch 3ᵒ
scriptū est / Vbi est vbi sit sapiencia.
vbi sit virtus. Vbi sit intellectus,
vt sciās. vbi sit longitudo vite.
vbi sit lumen oculorū et pax /: Obli
uione accipiens purgationis veteris
sue. delictorū / idest. pristina sua pris
tina et antiqua purgare et emen
dare obliuiscat. neglegit seu omittit /
Et si baptizatus est per negligencia
sua ostendit. se esse oblitū purga
cionis. quā in baptismo accepit /
qm tm dei beneficiū no attendit. nec
gratus est deo /: Quapter o
fratres magis satagite / et diligenciꝰ
insistite et studete /: vt per opera
bona certa vram vocacionē & elec
cionē faciatis / et vosipsos i primis.
et quēadmodū alios certificetis. vos
ee a deo ad statū gracie ac salutis
vocatos. dedictos. atq; ab ipo elec
tos. seu eternaliter p̄destinatos /
Videor em suo mō cognoscat. si quis
creatori huiat diligenter. peccata
abhorreat. deo sp placere iteret
desideret et conetur ac p̄seueret
in bonis / Posset hic quari /
An quis in vita hac. certitudinaliter
sive valeat. se esse in caritate et
gra. seu esse electū / Et possent
pro vtraq; parte multe auctes ex
scripturis et ex verbis sctoꝝ alle
gari / sed plexitate vitande. q; hec
questio alibi copiose inuenit dis
cussa. in hoc stat vis responsionis
sūm doctores peritos / Quanta
est coformitas amoris naturalis
acquisiti. et amoris infusi. creaturā
virtutū infusarū et acquisitarū.
mutuo se. et in actibus suis. q; nemo
altiꝫ diuina reuelacione. certitudina
liter sive p̄. ex quibuscūq; actibꝰ
suis. se esse in caritate et gracia /
quidam conetur valeat posse hoc scire.
et probabiliter valde / Aliqui peri
culose asserunt sacerdotes deuoti
assidue celebrando / Et quanto qs
in virtutibus amplius proficit /
tanto probabilius p̄ cognoscere se ee
in caritate / Sed et spūs sanctꝰ
testimoniū phibet spiritui nro. q; filii
dei sumus / quod in testimoniū duplex
p̄ intelligi et intrahere phibeor /
Aliter verū est qđ quida scribit hoc
loco dicens / Composito q; aliquis
est magna. oportet q; sit bonitus.
et electus / si de electo sit p̄ba
simo sūm qđ apt saluator. multi
vocati. pauci electi / Multi enim
reprobi et pessimi. sunt ad tempus
in ecia / Unde qđ princeps apto
hic apt. per opa bona. certam
faciatis vocacionē vram & elec
cionem. valde pensandū est / q;
videtur innuere. q; per opa bona
possit quis certificare se. q; sit
electus / Quorum sciendū

Sedā. bti petri apli

Capl'm p'm

p eo modo. quo per cotidiana opa bona certi effic̄. q̄ simus de facto seu ip̄ciar̄ m̄ gr̄ia. ita p̄sc̄uendo m eis certificam̄ de nr̄a electione/ Dz vtiq; certificatio intelligenda est. nō de certitudie absoluta. q̄lis habet̄ in mathematicis/ sz de certitudie verisili. coiecturali. probabili. que habet̄ in moralibus: Unde aristo. dr̄ hortat̄ assumant. ut sensati ac disciplinati viri est. in oī materia certitudinē q̄rere. p̄ut matia sustinet. et natura rei admittit/ Idcirco et sapientissim⁹ architect⁹ loquitur modo de certitudie humā. que i tāt̄ seu p̄posito isto alt̄ materia hac. potest haberi/: Hec enim facientes/ x. per opa virtuosa. certi veram vocatione electionē q̄ facientes/: nō peccabitis aliquādo/ Hoc triplicat̄ p̄t intelligi. primo q̄ sic viuendo ad eternā beatitudiē p̄tingetis in qua nūq̄ peccabit̄ Secō q̄ manendo in gr̄a nō peccabitis. cū p̄cm contingat gr̄aciā amittendo cū ab eius p̄fectione deficiendo. Tertiō p̄ma iōnis z°. ff° Qui manet in ea nec peccat/ certo. q̄ h⁹ faciendo homo meditat sua nouissima. q̄ez meditā fr̄equēs expellit peccā. s̄m illud eccl̄ci. In cūctis operibus tuis. memorare nouissima tua. et eternū nō peccabis. Itaq; nō peccabitis loquēdo de p̄ccis mortalibus. Nā venialia p̄cc̄a vitare nō p̄t homo/ in vita hac fragili. quia et si singula. nō ita grauiā queūt vitari. eo q̄ cū homo intentus est vitare vnū. subito ex fragilitate & instabilitate p̄cedentis incidit aliud/ p̄ter q̄d z°. regū habet. Non est homo sup̄ terrā qui faciat bonū & nō peccet. q̄m ip̄e bonis operibus venialia se cōmiscent/ Deinde subiungit̄ alia ratio cur sic agē debeamus/: Sic enim abūdanter ministrabit̄ vobis introitus/ x. prompte et copiose p̄stabit̄ vobis a iudice iusto facultas intrandi/: in eternū regnū dei et saluatoris nr̄i ihu xp̄i/ Cuius regni nō erit finis/ De quo daniel⁹ p̄. scribit. potestas eius. p̄pl̄is eterna que nō auferet. et regnū eius q̄d nō corrumpet̄/ Alt̄ in p̄s. Regnū tuū regnū oīm seculoz/ Vel. ministrabit̄ vobis abūdanter introitus in regnū xp̄i. q̄ sic faciendo p̄ficietis cotidie in oī gr̄acia ac virtute. et abūdabit̄ meritis. per que habebitis causam intrandi regnū celeste/ Quemadmodū enī vnū p̄ctm trahit ad aliud. sic vna actio virtuosa. disponit et trahit ad alia. Et quanto quis diligentius ac frequentius bonis insistit operib⁹ tanto fit ei facilius ac delectabilius talibus in oīm/: Noter. q̄d inepta vos sp̄ cōmonere de hijs/ x. quia tam fructuosū est et salubre tale⁹ exercitiū. Idcirco indesinenter exhortabor vos. vt ita agatis/ Quamuis enī beatissim⁹ petrus. corripiat̄ p̄ius nō faciant eis. quibus hec scripsit/ tñ per hec sua scripta. et p̄ discipulos

suos assidue eis de hijs adiplendis admonuit. Recteq; ayt Incipia semp. qz cotidie desidauit eos istis ꝑpendere et ist de nouo eis retenti feruore iplere ipse quoq; affectuosissim⁹ ac feruentissim⁹ petrus. tam feruent⁹ her egit. quasi ingrauter in facti huius principio esset siquidem primopriu feruet. Vnde in cen⁹ 18⁰. cu⁹ lo legit. Cu consumauerit homo. tunc incipiet. ꝑt ds scs franciscus dicere solebat. finem mei principij deo fiuere. Et quide scietes et confirmatos in ꝑsenti veritate. desti incipia vos hortari. qui estis sactes ea que sunt legis dine, et estis iam radicati per exercitia diuturna. in hac ipsa fidei veritate qua dicto et tenetis. Sic et paulus. Scientibus inquit legem loquor. Et iohannes in prima sua canonica. Non scripsi vob quasi ignorantibus veritate. sed ꝙm scientibus eam. Sed si istis noceret et habituati erant in bonis. cur indesinenter⁹ voluit eos hortari de istis. nisi vt ea que nouerat factis exequerent. et fructus attenderent. copiosius q̃ illuminarent. actualiꝫ desiderando. q̃ habitualiꝫ cognoscebat. et ne a bonis torperent aut laberent. Hinc ein ꝓuerbioꝝ primo inducit. Audiens sapiens sapiencior erit. Et iterum. ꝓuerbioꝝ nono salomon ait. Da sapienti occasionem. et addetur ei sapientia. Di igit̃ presentis molestia nocet salubria sepe repetendo. no ꝓficeat subditos ea frequent⁹ audire. siquide. Beati qui audiut verbu dei et custodiut illud. Iuste aute arbitror quamdiu sum in hac tabernaculo. i. in hoc mortali corpore detto. suscitare vos in comonitione. et per exhortationem vos ꝓuocare ad opa salutifera. Ad hoc quippe certissim⁹ petrus. tanquam pastoralis tenebat officij. et qz xp̃o ꝓcepserat ei. iohis vltimo. Pasce oues meas. Et luce. 22⁰. Tu aliquando conuersus confirma fres tuos. Ad ea q̃ ferueutissima dilectione sibi mandasse adiplebat. Nam ut suus clemens testat. immensa caritate erat repletus. Vnusquisq; quoq; proximu suu. loco et tpe optuno debz hortari. corripe. et informare pro posse. Iuxta illud eccl⁹ 17⁰. Vnicuiq; mandauit deus de ꝓximo suo. Ut ꝓuide faciat ei sicut vult fieri sibi. Certus q̃ velox est depositio tabernaculi mei. et q̃ cito vocabula a corpe isto mihi significauit dn̄s ih̄s xp̃s significauit michi per reuelationem. siue per angelu siue imediate per seipm. Curet huic loco habere beata. In tabernaculo solent homines manere aut in ꝓtecto vel durato fideles ꝑ hoc dicu sunt in corpe et peregrinari a dn̄o. ac contra veritatis adiuuantes certant. in tabernaculi se esse vite testant. Quelibet aute quoq; sibi petrus. obitu suu. no mortem. sed depositionem tabernaculi sui dicit. qm̃ se est ꝓfectus dei famulus. mortalem carnem mundare exuere sicut creatoribus. copletis itaq; ꝓpria domus

Scā
bti petri apli

Capl'm p'm

pro tabnaculi habitatione adive
Et sicut bellatoribus hoste pstanto.
ad petra regredi. ps hō nisi m cel
reputem sibi esse domū filiac pa
triam /: Dabo aūt opera / dest
diligenciā efficaciā ipenda /: et
frequent vos habere post obitu
meū. v. vt vtī vos habeatis post
recessu meū a corpe /: vt horū
memoriā faciatis / dest. ea que
scribo docto ac iubeo menoriter
teneatis. et opere cōpleatis / Dicē
felicissim⁹ petrus. tam virtuosisse
m sua se habuit vita. tam cōstantisse
m passione. tam frequent m pdica
do. tam sapient m scribendo. tam
potent m miracul. que in vita. m
morte. et post martiū palmam
pegit. q̄ omi meoria et ymitacōe
fuit dignissim⁹ // Ideirca. sicut m
m fine expōis precedētis cpīe tactū
est. gloriosissim⁹ petrus scripsit
p̄ma epīam claudio ipatore. anīs
sim martir euangelista misit alex
andriā. hanc vero ut pdiximus
scripsisse videtur passionem ap̄li⁹.
sicq̄ longū fuit tpis intervallū int
hāc cōscriptionē epīarū // Consse
quent tangit xp̄iane fidei fidamēta
seu argumēta. et q̄m digna sit eius
doctrina oīm memoria /: Non en
indoctas /: falsas et iperitus fa
bulas secuti /: nota vobis facimꝰ
dñi nri ihu xp̄i virtutē /. v. cipo
tentiā et cōtatem /: et p̄sentiā
. v. eternā eius fidē. qua mirabili
ter ac eternaliter. vnita mirat.
preterita. p̄nta et futura. vno et isto
que nec fuerunt nec sunt nec erunt
Christus quoq; sīdz assūpta humanitē.
dia ab incarnatiōe exordio nouit.
que sit sīdz q̄ deus scientia visionis
corpore vniuersa que fuerunt sunt et erunt /
Per aūt sūm⁹ apl⁹ notificat fidelibus
pdicādo. miracula faciendo. scripturas
allegando. et ea que vidit atq; audiit
narrando / Dagam aūt inducas
poetaq; fabulas sequentes. vana deoꝝ
portenta finxerunt / Videlicet mauritē
et alia quāe hereticā diuersas inanissimas
et mendacissimas fabulas sue secuti /
: Sed speculatores facti illius magnī
tudinis / dest nob effectu contēpla
tores maiestatis et excellencie xp̄i.
notificamus vobis virtutē et p̄sentiā
eius. vnde iohēs p̄mo habet. Vidimꝰ
gloriā eius. gloriā quasi vnigeniti
a patre / Viderunt namq; sci apli oculo
corporali xp̄i humanitatē atq; miracula.
mente aūt oculo p fidē illuminata
et sapientie donū videbant / Sic exper
sine dubio excellentiā maiestatis. Videlicet
post resurrectionē viderunt eminentiā
xp̄i in mīs. quo tanius clausis ad
eos ingressus est. et spiritū sūm per
insufflationē contulit eis. ipsiq;
videntibus ascendit in celū. deinde
in signo visibili. et abundātissīa gra
cōpia misit eis spm sūm / Hinc acti
ēs pstantissim⁹ loquit petrus. Non
possumꝰ ea que audiuimꝰ et vidimꝰ
non loqui /: Accepit en a patre ho
norem et gloriā. v. honorificā et
gloriosā attestationē. seu testimoniū

honorabilitatis et glozie /: vote delapsa /. v desup veniente /: ad eu a mgnifica gloza /. v a magnificentia et excellencia dei ptis /. Et que fuerit illa vox. v coplexio voci subiungit /: Hic est filius meus dilectus /. v naturalis et vnicus. consubstancialis. coequalis. coetnus. no adoptiuus / que sibi qd deus est diligo. no mino ipm meipm. vt pote dilectionis intensiue imensa. cui infinite sit bonitatis. et michi vee equalis /. Nouu. mistru est homo pre cuius huanitas vnita est ypostatice vnione verbo etno. dilecto cui magis ipm toti vnisti /. Dic em pater voluit xpi huanitati in eode esse psonali sibsistere. in quo consistit verbi eterni. qd subsistere reliqui ome bonu ctu excedit /: In quo michi coplacui /. v bene placitu fuit michi /. Dic em be neplacitu est dno in pplo suo. et letat dns in omibus opibus suis. ipm magis in vnigenito filio suo. in quo vtiq pr habet coplacentia penitq infinita /. In sepo quoq pr coplacentia habet prorsus imensa. et coplacet sibi in filio suo. v de hoc pater sibipsi co placet infinite. ip talem et tantu genuit filiu. et ip in sepo tante bonitatis et fecunditatis consistit. vt consubstancialem sibi pepert natu. sibi dno similimu. in nullo a se dissordem. cui eiusdem secu sit voluntas quecadmodu et dni essentie /. Secutaute hec vox misterio prolata emgelio. in dei patris psona /: Ipm audite /. auribus cordis et corporis / et credite. obedite ei /. Vn iohis 13° ptestat. Omis qui est ex veritate audit vocem meam /: Et hanc vocem nos audiuimus de celo allatam. v celesti virtute formata. atq in celo nouo facta /: cu essemus cu ipo in monte sancto /. Per em vox facta est in xpi trasfiguratione i monte thabor. qui pter trasfiguratione xpi in eo partum. vouit mons scs. cui transfiguratioi mistice assumsit pe trum apli. Petrus. iacobus et iohes filii zebedei. vt matth 17° dicitur. De qua trasfiguratione et apparitione. siqs matheu et lucu diffusius scripsi derit vu nunc transeo. Vt consequenter xpi doctrine probat testimoniu ppheticu nrefragabile /: Et habemus firmiorem /. v valde firmum /: sermone ppheticu /. v testimoniu dauid cestis de xpi dignitate in ps°. quo loquit filio. Dns dixit ad me filius meus es tu. ego hodie genui te /. sepius in plurib⁹ psalmis loquit dauid me vt alibi /. Ex utero ante luciferu genui te /. Et quarto cor meu verbu bonu /. Quidam aute testimoniu principis apli de xpo non sic absolute loquendo firmum aut magis auctentica testimoniu dauid ppete. aut cuiuslibet in veteri testamento. qz magis eternum /. ipm gloriosi apli magis illuminati fuerut de xpo ipm pphete veteris testamenti. et ma iori gra erant repleti. xpi quoq misteria clarius conspexerunt. multiplicius qz nouerunt. qz veteres

Beda
bti petri apli

Caplm p.m

monsface legis / ꝓpter qđ pferēt
ꝓphetis m sacra. virtute. fructu
sante. sanctr. mirabil. gratia et
gloria. / Euthymi. qntū ad alios firmius fuit testimoniū dauid de xpo. qm testimoniū bti petri. videlicet quod ad iudeos et circumcisos. qui dicere potuerūt. qd petrus magnum sibi zelo moderato pferre conatus est. et ea q̄ narrat. vel ficta sunt. vel in secreto audita. ideo minꝰ credibilia. q̄ dauid ꝓphete oracula. cui tm sanctissimo petro pre pluere et eminentiora miracula ostenderant se esse locutū ex spū sco q̄ dauid /: / Cui bene facitis attendentes. q̄si lucerne lucenti in caliginoso loco / Sedo verbor est / Tm sermonem ꝓphetico tanq̄ lucerne lucenti in tenebroso loco attendentes et fidem adhibentes. /: benefacitis / quia boni ac meritorii est / Locus aute tenebrosus. est mundus iste seu genus humanū. ignorantie caligine et vitioꝝ tenebris offuscatus / Est aute attendendū sermonem ꝓphetico /: donec dies illucescat /. r dies etiam vobis resplendeat. atq̄ ad claritatē et beatificā dei visione puenietis. De quo die scriptū est zacharie vltō. / In die illa erit dns vnus. et nomen eius vnū /: / Et lucifer /. r xpus /: oriat in cordibus vris /. r per speciem se vobis facie ad finem manifestet / Vel. lucifer .r lumen gloriae vobis infundatur. et cognoscatis dēi. sicuti et cogniti sum ab eo / Oritur aute xps lucifer. cui ipse sit oriens lucis eterne. claritas et splendor gloriae. sapientia prius. cui lux. signū. aut ydea. species. pulchritudo. ꝓponuntur /
/: / Hoc primū intelligentes /. r in primis agnoscentes /: q̄ oīs ꝓphā scriptura /. r oīs scriptura ꝓphetica / Vel ut alii textus habent /
/: Omnis ꝓphetie scripture /. r omnis ꝓphetia in sacra scriptura contenta /
/: ꝓpria interpretatione non fit / Desuper humana adinventione nō patuit / ner sensu ꝓprio ꝓphetica inventa est /: / Non em voluntate humana allata est aliqn ꝓphetia /. r ꝓphete ex ꝓpria sua libertate et potestate non habuerūt noticia et gratia ꝓphetandi / Vel. q̄ spūs sanctus cogitationes cordiū. cuiusq̄ futuras prius cognouerat. certus prudentio. cogitationes que soli deo patescunt et ex eius libertate dependent. noticia pri omnipotenti suppositi entissimo creatori est ꝓpria. nec alicui. nisi eo revelante patescat / ꝓpter qđ ꝓsiue. &c. scriptū est / Que venturum sunt annuntate nobis. et sciemus. quia dii estis vos /: Et spū sco inspirante /. r instructi et illuminati /: Locuti sunt sci dei homines. r sancti ꝓphete vaticinati ꝓpter qđ loquitur paulus / Alibi p totum datur gratia ꝓphetie / Iob q̄ 32° habetur / Inspirauit omipotes

dat intelligenda. Dicit item doctores. q̄ sunt in ꝓphetie. dicit actum habitu. Docuerō in phetie ꝓphetiā nō est intermari ad libitū. aut de quibuscūq; ſ̄ tunc quādo a spū ſco tangūtur. et de quibus ab ipo illuminantur.

Explanacas ſecūdi capti ſuer vero & pſeudo ꝓphe. Articuly. 29

Postm̄ p̄cedenti cl^o ꝓtiosissimo capitulo ordinē vertex. mora lia documenta induxit. et dei ſ̄ bñficia cōmemorauit. nunc contra hereticoꝝ errores pestiferos. armat et p̄munit fideles. Nā aut ſuerunt vere et pſeudo ꝓphete in ſpō veteris testamenti. de quibus in ieremia. ezechiele. michea. alijsq; locis ſcripturaꝝ veteris testamenti frequent fit mencio. et patet ante xp̄i p̄dicationem fuerūt theodas et iudas galileus de quibus actuū. &c. subditur. Sicut et in vobis erunt magistri mendaces. puta hereſiarche. qui introducent sectas p̄dictas. & ſpeciales et falsas doctrinas. hereticas p̄auitates. erroneas collectiones ad eterna dānacōē tendentes. Et eū. qui emit eos dñm. & xp̄m. qui nō corruptibilibus auro vel argento ſ̄ pcioso sanguine p̄cioso eos redemit. de quo bas ait ciprianus. Empti estis pcio magno. negabant. & p̄auē de ipso sentient. et nō recte net predicabūt eū. sicut in veritate ſsistit. ſed talem qualem eū esse ſo fingent. ſ̄ inducentes sibi celerē ꝑditionem. Idest festinata damnacōne seu dānationis causam. sibimet acumulantes. De talibus ait et xp̄us matth. 7. Attendite a falsis ꝓphetis q̄ venunt ad vos in vestimentis ouiū. intus aut sunt lupi rapaces. Et paulus actuū vicesimo. dixit. q̄ post discessionē mea intrabūt in vos lupi rapaces. nō parcentes gregi. et ex vobismet ipsis surgent viri loquentes p̄uersa. vt abducant discipulos post ſe. Et multi ſequentur eoꝝ luxurias. & tam corporales q̄m spirituales eoꝝ fornicationes. Nam multi illoꝝ hereſiarcharū. quātū plus sibi allicerent. concupiscencijs frenū laxabant. qui eos spiritualiter fornicando cor ſuū auertent a deo. et animas suas demonū fecerūt adulteras. verbis dei adulterare nō cessauerunt. falsē exponendo ſcripturas. in quibus omnibus inuisibiles sibi attraxerunt p̄dictos discipulos. Per quos via veritatis. & xp̄s. qui ait. Ego ſm via veritas et vita. vel via veritatis. est fides catholica. sana doctrina. per quā sacra veritates xp̄iana. de qua loquit dñs. Arcta est via que ducit ad vitam. Unde et vsque 30.

Sedā
bñ petri apli

Capl'm 2'm

Hec ambulate in ea. et neq̄ ad dextera neq̄ ad sinistram /: Blasphemabitur / quia et ipi eam blasphemauerūt. hereses & scismata inducendo. et suos infelices discipulos ad idem allicendo. Infidelibus quoq̄ dando occasionē blasphemādi xpm et ei⁹ legem et fidem. Videntes itaq̄ infideles. truncū viri. et varias diuisiones hereticor̄. putauerūt xpm talia docuisse. et oēs xpianos huiusmodi esse. ideo xpm et eius cultores. fidem catholicā. legemq̄ eius felicē blasphemauerūt /: Et ¶ Quia vana ficta verbis de vobis confingent. & ex cupiditate p̄ callidā. et adulatoria verba vos fallēt. et quasi contractū quēdā de vobis efficient. tpalia bona vā vobis fallanter auferendo. nō violenter & fraudulenter. sicut ait paulus. Per benedictiones et dulces sermones decipiunt mentes eor̄ simplicū. Et iterū. Hi sūt q̄ domos evertunt. Iste filius exparis nō seruiuit xpō. sed suo ventri /: Quibus iudicium iam olim nō cessat. Dest. Ecclesiastes. Iudicū dei de eis primitus in scīs scripturis nō est vetustate. neq̄ finitū. qm̄ pena eor̄ nisi tarda. nec debita est eterna. et in perpetuū reprobis manebit /: Et pdicto eor̄ nō dormitat. et eor̄ damnatio nō quiescit. et mox in vim hui⁹ predicti sūt. per

dampnatum. De hoc pueris hereticis & magistris. scribit in epā pauli legimus. Et cui aut ad galath Nunc̄q̄ voluit placere in crīne. hm cepit vos circūcidi. De quibus et in. ad thimoth. 3°. scribit apostolus /: Demaq̄ tpe aplor̄ ceperūt exurgere ut paulus testatur. inter quos fuerūt ebyon et cherinthus qui xpi deitatē negabāt. et marcion. qui eū finitas tātū corpus asserunt asserūt alliq̄ fisse. cui⁹ p̄fidiā postmodū auxit sacrilegus manicheus /: Arrius ipse et sotinus atq̄ nestorius. negabant xpm esse verū deū. Sabellius vō mentitus est eundē p̄sonā esse patrē et filiū. et spūm sanctū /: Apollinarius quidissim⁹ negauit xpm aīam habuisse rationalem. Itaq̄ isti et eius discipuli. xpm et eius fidē atq̄ doctrinā blasphemauerūt /: Insuper exempla ostendit. hos esse. iuxta primordia /: Et / pro quib⁹ / deus antiquis patrantibus nō pepercit / de quib⁹ iob q̄ habetur. In angelis suis reperit prauitatē /: sed iudicibus nisi dānatos. in tartarū tra. didit in iudicū cruciandos reseruari / Littera hui⁹ intuenti sic ordinanda est et exponenda /: Deus ipos angelos qui peccauerūt. detractos iudicib⁹ infern. & infernalibus fluminib⁹ seu tenebris. que sūt eor̄ pena. iuxta q̄d̄ quidā. & assert. Iniquitates sue capient ipius. et funibus peccatoz suoz. Astringetur / Hinc inq̄ fluminib⁹ angelos detractos /. & deorsū ductos.

et tractos a rigore diuine iustitie. in
tartarū. vt pote in aerem caliginosū.
qui quibusda illic/ pro cruciatu inferna
li est deputatus ad exercitiū hoīm /
Vel. in tartarū. i. infernū inferioze.
sub terra situ. in quē nūdū proiecti sūt /
Ibi ergo detractos tradidit. i. prepa
siue deposuit uel dedit. eos reseruari
cruciandos. q. ignem sibi seu ferat
ultrix in iudiciū i. usq; in die iudicij
qua tūm diu reseruant hīmcinde in
aere siue inferius. et in die iudicij
ferūt affligent ad iudicias deducti
pnia. qui tunc eos inferno inferiozi
sine fine adiciet. Cuncta nascebit
pena eoz accidentalis ex infelicita
tate et condepnatione quos dere
perit / quēadmodū accidentale pmiū
angelozū sozū tūc creuit ex exu
storio quos custodierūt / Quēadmod
ergo. angelis pernitentibus diu non
peperat. ita nec hominibus pareret.
quamus omes tota conditionis tue
untur / Quamus em angeli boni
et mali sint in tēpo. nec mereant
situ ad essentiale felicitate siue ca
lamitate. tame situ ad accidentale
premiū seu tormentū. possint inter
mereri aut demereri / Unde adu.
secūdū exemplū. in quo euidenter
terribiliterq; apparuit vigor diue
iustitie /: Et originali mudo / dest /
genere humano qđ fuit in pma mudi
etate. puta hominibus qui ante dilu
uiū extiterunt /: Non peperat. sed
ortatui noe pronem iustitie custo
diuit / In cuius situ inde apli

2° capto sumptu est / Septuagesimo
septimo ab adam enoch qđ /
Dosset utiq; aliquis forsitā opinari.
q. sicut enoch fuit in ordie genealogie
septimo ab adam. sic noe vocatur
ortauus. quasi ab adam octauus
in ordine habeat. qđ dici no pt.
qua decimus fuit ab adam. Iuxta
geneſ quinto fertur. Qui enoch
genuit mathusalem. de quo natus
est lamech pater istius noe / fuit
ergo noe octauus. qua nec eoz
qui erant in archa fuit octauus
incipiendo numerationem ab inferiori
ordine ad supremū. vz ipm noe /
fuerunt hactenus in archa tres filij eius
cū tribus vxoribus. vxor quoq;
noe. et ipse / Vocatur quoq;
pro iustitie. qua iustitia dei et
penitentia. veritatisq; diu horibus
illius tpis demiranuit / sicut in
exposicione precedentis epte patuit /
Custodiuit vero deus noe. qua
a submersione diluuij eū eripuit /:
diluuiū mudo ipiozū mouentes /
dest. horibus ipōs tunc in mudo
morantibus. qui diu sua corrupe
runt. quoz tūcta fuit malicia
vt geneſ vi°. dicit. Videns deus
qua multa malicia hoīm esset
in terra. et cuncta cogitatio
cordis humani. intenta esset ad
malū oīm hre. penituit eū qđ
fecisset hominē in terra / et pon
derans in futuro. intrinsecus dolore
cordis intrinsecus. delebo inquit
hominem quē creaui a facie terre /

Sedā
bti petri
apli

Capm 2m

Quēadmodū ergo illos deus non
pepercit. ita nec hereticis parcet/
Deinceps exemplū tertiū subditur/
Et ciuitates sodomorū et gomor
reorū in cinerem redigens/ dest/
sodomā et gomorrā redegit in
puluerem. qm igne et sulphur
abundantissime pluit sup eas et
habitatores. imo sup tota pen
tapolim. cuius ciuitates deutrono
29o expriminutur. videlicet sodoma.
gomorra. adama. et seboym.
quinta urbs fuit segor/ quib9
in puluere ex sulphureo igne re
dactis. cū adiacentibus terris.
operuit terra illa mari mortuo.
in quo nichil uiue potest/ Cuius
ibi arbores. poma apparentia pul
cherrima deferentes. que poma
si manu tractent in cinerem
resoluuntur. et fumū emittunt
quasi adhuc essent ardentia/
Vnde sapie libro legit/ Per ustu
a peruersis ipios libenter
fugiente. descendente igne in pen
tapolim. cuius in testimoniū nequicie
fumigabunda constat deserta terra
et in certo tpe fructus habentes
arbores/ Euersione damnauit/
Dest pfatus urbes ita euertens
sui destruens habitatores eius
sic puniuit et damnauit/ Exem
plū eoz qui impie actui sunt
ponens/ et per illam obstinē
et euersione exemplariter pan
dens. qualiter igne infernali sint
puniendi impij. pserim hetici/

/ Et iustū loth/ Cuius iustitia innuit
paulus ad hebreos 13o Hospitalitatē
nolite obliuisci. per hanc
enim placuerunt quidam uidelicet abraha
et loth. angelis hospitio susceptis/
Vbi patet in ipm/ Et nephandorū
furorū/ et violentia/ et luxuriosa
uersatione eripuit/ et a turpissimis
sodomitarū inquinamentis pseruauit
atq; p angelos ex sodoma duxit/
Et recte/ sodomite. qui uitijs cōtra
naturā erant sordebant. Vocantur
nephandi. tanqm penitus detestabiles/
et inhumani. qui uerbis et factis
iniuriam intulerunt hō loth. iuxta
illud ysaie 19o Ingressus es inimici
et aduena mihi ut iudices/ Erga
eum magis qm hos afflixerunt. dum
faciebant loth uehementissime/
Aspectu enim et auditu iustus erat/
Qd duplr pt intelligi/ Primo. q
loth tam custodite se habuit. q nec
ex uisu nec ex auditu sodomitarū
flagitijs a sua puritate et castitate
collapsus est. cū in dicat scriptura
eū puerso peuertens/ Et q tam
uirtuose uixit. q impij illi nichil
iniqui uiderunt in eo nec proprerunt
de ipo. sicut de iudith uidua fertur/
iudith octauo. Detrectabat dum valde.
ne essent qui loquerent de ea uerbū
malū/ De beatissimi quoq; iohis
baptiste parentibus uenerandis et
sanctis scriptū est. Iuste pīo. iuste
debant in omnibus iustificationibus
dñi sine querela/ Sic et sctus iob
de seipo fatetur/ Auris audiens

beatificabat me. et oculus videns
testiom phibuit michi / Demq.
istud arduu fuit et magne pfectionis indiciu in loth. qm teste ge
gorio. inter ipfectos. pfecte dicitur
et me iniquos iuste se habere. est
valde laudabile / Et qm iustus est
grave iniusticia cernere. subditur /
: habitans apud eos /. r loth habitas
me zodomitas /: qui de die in die
animam iusta iniquis operibus cruciabat /. r cotidie ipm loth suis pra
uissis afflixerut sceleribus. Justa
namq. tam ex dei timore. qz ex pxi
mor dilectione. atq ex zelo siue
iustitie. de impior vitis contristatur.
pfecti tu ea emendare no potest. q
dicere pt dno cu ppheta. Talestie
me fecit zelus meus. quia obliti sut
verba tua inimici mei / Ex quibus
concludit archiapls /: Novit dns
pios de tptacone eripere /. r de
oni tribulacone eruere. cui dicat
in ps. Cu ipo sum in tribulacione
eripiam eu. et glorificabo eu / Eripit
aute eos. loco. modo. et tpe sibi pla
cente. et qui saluti expedit electoru. Sancto in tribulacionibus
et tptacionibus constituti. pacienter
et longanimiter ferre debent. et
dim exorare. ut eos mdesmenter
roboret et confiruet. atq tu ei pla
cuerit ipsiq expedit. finem tribu
lacioni dignetur iponere / Unde
cu ozias pncipis iudeor dixisset.
q nisi infra quinq dies. venisset
eis auxiliu a dno urbem traderet /
in manus assyrioru. Virtuosi et
sapiens iudith. dixit / Qui estis
vos qui tentatis deu. posuistis vos
tps misericordie dni. et in arbitrio
vro diem constituistis ei /: Iniquos
vero in diem iudicij cruciandos ve
servare / Non est hoc ita intelligendu. quasi iniqui ante diem
generalis iudicij. non sint dispnadi
et cruciandi. sed qz tuc in corpore
et aia dapnabuntur. qui interim
in die pticularis iudicij siu con
demnantur in aia / Grauissime
vero punientur hereticorum sicut
subditur /: Maxie aute eos / qui
sequuntur in cupiscencia immundicie ambulant / r carnales
et fedas concupiscencias assequuntur /
: dominationem spnt despuunt / r tam
xpo omni dnatori qm eius vicarios
suos aplos. imo et summo antistiti
reuerenter obedire /: audaces / r teme
rarii et psumptuosi confidendo
doctrinam norunt /: sibi placentes /.
r magnifici et sapientes in oculis suis /
Quo contra ad romanos. 15°. dicit.
Debemus nos firmiores infirmitates infirmoru sustinere et no nobis
placere. Unusquisq xpm imo suo pla
cere debeat in bonum ad edificacionem. etenim
xpc sibi no placuit / Et ysaie. 49°. ro
git scriptura. Ve qui sapientes estis
in oculis vris. et coram vobismetipsis
prudentes / Salvo pverbioru Salomon loquit. Ne sis sapiens
apud temetipm. et ne inimicis

Sdi
bti petri apli

Capl'z 2m!

prudencie tue /: sectus no metuit
introducere /x hereticas prauitates
et scismatis inuenire ac aspergere.
q2 scripturas stdm spiritu intelligi
plurimum exponere. et de sua subti
litate atq; peritia stulte atq; ipius
immeq; confidit. cu scripture eo
spu fuit intelligende. quo et ptes
fuit reuelate /: blasphemantes /
vt est dictu. xpm et eius doctrina /
: vbi /x in eo. q; duratione obtinuit /
et audaces sibimet placent /: ubi
geli /& mali /: fortitudine /natie /
/: et virtute /potentie /: cu sint
maiores /habus /x natura inter
alteres, sicut em spes eminentiois
sm homo. et p consequ naturaliu
fortiores natiue. vt pote incorrupti
biliores. et in naturalibus viribus
vigoriosiores. puta in intellectu &
voluntate. postim cu dicta teste dpo
nisio. naturalia in demonibus
non sint integra /: Non portat /
x sufferre vix valent /: aduersus
se execrabile iudicium / dest distric
tu dei iudicii contra eos ira dicit /
quod quamus in seipso sit iustu et
sanctu. tm patientibus diuinu est /
et exercendu videt. similter supplici
tu eis inflictu execrabile eis est /
Si ergo angelis tam potentibus
ac patentioribus ipis hominibus
tam intollerabilia sint inflicta
tormenta. sequit q; intollerabi
liora erunt ipis hereticis q; ho
minibus. maxie hereticis. de
quibus ad litz agit. / quaz ex
pdictis sequi apparet. q; maior culpa
ac sit hereticoz hodie q; eoz qui peccat
diluuio et zodomitaz. imo et demoni
salte quoz dam / Nam et xps in eiaz
ptestatur. q; in die iudicii remissius
erit terre zodomoz q; ciuitatibus
que predicatione eius no receperunt. /
nec per eius miracula sint conuersi /
Per ezechielem quoq; deus testatur.
q; zodoma no perficit dimidiu
peccatoz que pecauerunt iudei /
Demones etia no sint omes eque
nigri. cu de singulis ordinibus aliqui
credam tuisse / Et sicut homines
electi ad singulos angelos ordines
assumuntur. et eis participantur in
gloria. sic probabile credit. q; di
uersi reprobi. stdm suoz diuersitate
ac gradu demeritoz singulos chos
roz demoniu sequabunt in penis /
Preterea loquendo in gne. pcta
spiritalia. grauiora sint pctis car
nalibus. et peccata in deu. pctis
in pximu / Peccata aute hereticalia
tanta. inter spiritalia grauia. et ma
ioria in deu grauissima. psertim
qua et tot hories inuolauit erroribus.
quoz dm pcta et tormenta vedu
cant in hereticis. pcta aute
zodomitaz et diluuio euersoz fuerit
carnalia atq; in pximu / Item
demones vna transgressione positi
fuerit in triuio nec inde remouere.
sicut nec angeli sti post primam ad deu
conuersione qua positi fuerut in trimo
promeruerut. loquendo de merito ac
demerito. sitte ad prima essentiale

seu calamitate principale. Hexarsi
uerbe vēo plurimus et qi nuēs tūs
gressiōib⁹ demeruerūt. et ad sm ēius
timna puenerūt /: Hyēō / hēsiarche
qui sectis inductis /: velut mu̇ta
nabilia pecora naturalit̄ in capa
onē et perimtē / x sicut bruta nāl
oni vacātes carentia: fanalit̄ seducūt̄,
ita q̄ cadūt in locu quo capiūt̄ et
occidūt̄. sic hēētici /: In hīs q̄ igno
rant blasphemates / x in hīs q̄ fidei
sūt que nō intelligūt cōmittūt blas
phemias. xpi dīnitate. seu alīs fidei
veritatēs negando /: In sua corrup
tione perībūt / pter suos errores &
excessus. per quos cord intellectus ac
voluntas spīritalit̄ aufugūt̄. inficiūt̄.
necant̄ ꝺcepalūt̄ /: Capientes
mercedem iustitie / x debita pūni
tionem sine puersitatis /: Voluptūē
existimates diei delicias cōiquī
nationis et macule / x hereticā ista in
tantū obtenebrant̄ q̄ delicias cōi
quinationis et macule x delectatio
nes carnales. fedas venereas. pbri
ad tactū et gustū ptinētes. reputā
runt esse voluptate dei x tā licitas
& honestas. q̄ alia et melior vo
luptas haberi nō possit in ꝺo / sicq̄
p voluptatē dei designat̄ voluptas
licita et sincera ¶ Quēadmodū em
duplex est ꝺcepisentia. vt pote car
nalis seu mordinata. et spīritalis et
ordinata. ut dictū est. sic duplex
est voluptas uel delectatio sequēs
eam / Voluptas bona et licita est
delectatio artiū virtuosū annexa /
quelibet etēm virtus ppria habet
delectatiōēs operationis sue cōuenti.
quēadmodū in ecclīastico scriptū est /
Gaudiū est iusto facere iusticiā / Et
ar[illegible] aut singulis virtutibus est de
lectatio contingens in opere / De
hac voluptate ayt pphēta. Delec
tasti me ꝺne in factura tua / Et
torrente voluptatis tue potabis eos /
Voluptas prima et viciosa. est nō
delectatio actiū illicito inutil. de
qua in ecclīastico dicit̄ / Dolcēs
& voluptas vana fiet ecc̄ī. 18.
Post ꝺcupiscentias tuas nō eas
et a voluptate tua auerte. Ex q̄
passiones & vicia pcedūt pfidie &
delectationes veneree. mētes ob
tenebrent. quēadmodū hys viris sic exte
cant̄. ut de sua turpitudine nō re
cordent̄ nec pocius glorient. et q̄
licitas et honestas reputat delec
tationes ipuras ut sordidas. de
quibus scriptū est. Pūbiores &
exultāt in rebus pessimis. Ipsaq̄
quoq⁹ 3°. Peccatū suū q̄ 3odoma
pdicauerūt / sicq̄ p voluptatem
dei. intelligit̄ Luxus voluptas.
Lux em significat̄ appellatiōē dei.
vt di dicit paulus. Nos q̄ dei
sumꝰ sobry simꝰ / Lumen vt ihēs 3°
ayt salvator / Qui facit veritatem
venit ad lucē /: Delicias / carnalibꝰ
& viciosis /: effluentes / Tales nāq⁹
nō solū in venereis. sed in suis q̄q⁹ pfi
dis documentis. adinventionibusq⁹
vanissimis delectant̄ /: In cōiuiis
suis luxuriantes vobiscū / iuxta hoc

Sedi
bti petri apli

Capl'm 2m

corpa luti gmorando. ac pnunciando
dant vos ad eade attrahendo p posse
: Oculos habentes plenos adulteri
et incessabilis delicti / ⁊ filios et
maledictionis. adulterinos / qua
m oculis lasciuia mentis pfitem
apparet. et per corpale mutuum
pmouet libido. que nec sabbt dicat.
q̃ quo amplius pugnat seu exerc
eo plus meretur. et infirmis ac vaga
efficit. Hinc iprudens oculus. ipu
dice mentis est nutrius / Et cm
nemo habet. Virgine ne cospicias
ne scandalizeris in decore eius. noli
turbus spiritu in vicis ciuitatis. Aute
facie tua a muliere compta. ppter
mulierem multi perierunt / Verumtamen
moratur et facis cor ꝛ libri siu mo.
Pepigi pactū fedus cū oculis meis. ne
cogitarem quidē de virgine / : Pelli
centes animas instabiles / Secundū
beatum petrum dicit matrices. simpto
vocabulo a pollutione vel a pellis
siue formositate. qua mentes alli
ciunt / Pellicent ergo animas instabi
les. qui hodie in fidei veritate. et
virtutū firmitate nō bene fundatos
pestifere instruunt ac seducunt /
Quos cont laqueū pudus / No
circumferamur omni vento doctrine /
Et cm ci ⁊ to pcipit / Gesto firmos
in via dni. et in veritate sensus
tui / Filiꝰ primo. Fili mi si te
lactauerint pfores. ne acquiescas
illis / : Cor exercitatū auaritia ha
bentes / ꝑ assidue cogitant q̃ut
talia sibi congregent / Quoꝝ

habitatu

ni ecclastico dicit. Nichil iniquius
q̃m amare pecunia. et auaro nichil
est sceleratius. Hic em animā suā hab
venalem / : Maledictionis filii / dest
maledictione digni. quēadmodū pmo
regū dauid ait ad abner. Filii mortis
estis vos. qui nō custodistis dnm vm
regem / ⁊ morte indigni / : Derelinquentes
rectā viam / ⁊ diuina pcepta. sptus
sci documenta. fidem et legem xpi.
exercita virtuosa. p que via itur ad deū.
et recto tramite pgitur ad salutē
/ : Euacuerunt / p vicios abrupta. nec
illud q̃libet ꝛ. Relinquit itur
recti et ambulant p maste nebrosis /
de quibus vas electionis fatet. Impii
q̃ficient in peius errantes ⁊ in errore
mittentes / : Secuti viā / ⁊ iniquitate
/ : balaam ex bosor / ⁊ ex vbre sic dicta
veniente. vt tangit beda / : qui mercede
iniquitatis amauit / cui q̃ munera
dedit regi balach consiliū dirripiendi
filios isrl. cui illa nuoꝝ ꝛ. Ego
ad pplm meū dabo consiliū. q̃d pplm
tuum faciat pro hinc / : Correptionē
vero habuit sue vesanie / dest p sui
insipientissa iprietate debite est pu
nitus. fuit em ocrisus a filio israhel.
vt nuoꝝ dicit habet / Correptus q̃z
fuit ab angelo atq̃ ab azina vt
subdit / : Subiugale mutu animal
⁊ azina cui sedebat. loquēdi facul
tatem ex natura sua nō habens.
vocē hois loquens / : Prohibuit pphe
insipientia / Asina quippe virtute
diuina. insipientia vero balaam.
qui fuit pphēta. aliqua ex diuina

revelacone pmittendo vendicauit.
et eu a cepto itinere. cessitu mse erat
coppescuit dicens. Quiu pcutis me
ecia terra9 / Que cuncta in nuzu
libro plenius sut descripta / Quibus
aute ap angelus dei per oia nzrie
verba illa formauit. nec nzra
verba illa intellexit. cu et uacue
opus sit vacuis. et in verb illus
macio fuit. cu dixit. terra / Un
vt asserit auctoria. Balla num
pullos suos no nouit. ß mutitu
dine pcipit / Dicit hanc nzam rep
hendisse balaam. qm vba reprhensoza
ptulit /: Hi sut fontes sine aqua /
& doctores ficti erudientes veru doc
trina / qz doctores se esse psumut
& iactant cu deceptores existant /
sicq assilant fonti siccato /: & nebule
turbinibus agitate / & siles nebul
a ventis hinc inde cotortis. qm demo
nu suggestionibus et vicioz impulsib9
circufertur /: quibus caligo tenebz
reseruat. / qz ut ayt saluator. pri
cient in tenebras exteriores. vt de
tenebris vicioz pcipiant in tenebs
tormentoz / Et recte obscuritas
infernalis caligo tenebraz. quasi
caligo caliginu appellat cu sit vehe
mentissia. que admodu rosa flos flor
vocatur /: Superba enim vanitatis lo
quentes / & verba fallacitatis proposa /
Vel ut alii legut /: sirtes vanitatis / &
ex arrogantia pprie vanitatis loqs /
/: pelliciunt in desideriis carnis luxuie /
& p confessione et approbacone eoru
psencia9 errantiu fallut /: cui q
paululu effugiut / & ipsos qui
aliqualit se ab erroribus ac pctis
cepert abstinhe /: qui / deceptores /
/: in errore conversati / & assuefacti /
/: libertate illis promittut / & decepti
a se affirmat / q libere sine pcto
possint carnalia desideria adipiscere /
per qd illos ad talia pronos facilit
fallut /: Cu ipi heretici et iniqui
sui sint corruptores / & fallacitati ac
ipietati subiecti /: A quo enim quis sup
tus est. huic est suus /: Ipsi aute a
vicijs et a diabolo victi sut. idcto
victoz. ac demoniu sui constituu /
pp qd loquit paulus. Resipuerut
a laqueis diaboli a quo captiui te
nent / Et iohes viij° assert xpus
Omis qui facit pctm. seruus est
pcti /: Si enim refugientes coin
quinacones mudi / & maculas et
carnalia vicia cognoscentes /: In cogni
cone / & per veri fide et fidelem
noticia /: dni nri thu xpi. hoc nuq
replicati superant / & retrodiuerso pri
mis votis inuoluut /: Melius erat
eis no cognoscere deteriora p uobis /
dest. pcta que retrodiuerso et post
retrodiu cognouerut aut meminerut.
enormiora sut pcepta ante retrodiu
dimissa aut p omissione contractis /
Nam vulnera repetita sut magis
periculosa. et retrodiuersio ista peior
ingratitudine sibi annexa. qua quis
de priore remissione. illudendo et
ipsa deo mfuratus est / Et pp pha
bita veritatis notitia valde auget
et grauat pcta sequencia pp qd

subdit ℣ Melius em ℣ minꝰ malu
sine culpabile ℣ erat eis no cognos
cere viam iustitie ℣ diuina precepta
et ea que necessaria sut saluti ℣ qm
post agnitione retrorsus diuerti ab
eo. qđ illis traditu est sco mdato
℣ ab obseruancia legis ac fide xpiana.
Diuertere ℣ Nempe. quisquis plura
a deo beneficia est fortiꝰ.
eo plus obligatus est deo gratus
esse ac deseruire ℣ dauid dicebat gra
tius peccat qm indoctus. ceteris
paribus. peccat qui viam agnoscat
iustitie nec tm observat. plus videt
deu despicere. qm iustitie via ignoꝛ
rans ℣ pter qđ luce. 12°. xpus ita
dixerit ℣ Seruus qui cognouit
voluntate dñi sui et no fecit digna
plagis vapulabit paucis ℣ hinc
dicit est iacobi. 4°. ℣ Scienti bonu
facere et no facienti. peccm est illi
Dmo qꝫ enormiꝰ sit istud. constat
ex eo qđ ad hebreos dicit legitur
Voluntarie peccantibus post accep
tam noticia veritatis. iam non
relinquit pro peccatis hostia ℣ Et
iterꝰ ad hebreos vi°. terribile
loquit paulus ℣ Impossibile est
eos qui semel sut illuminati et gustauerit
aut etiã donu celeste. et participes
facti sut spus sti. et lapsi sut.
iterꝰ renouari ad penitentia.
iterꝰ crucifigentes sibimetipis
filiu dei. et ostentui habentes
℣ hinc etiã iohis dicitur veritas co
testat. ℣ si scire esset no habetis
peccm. nunc autẽ dicitis qꝫ videmꝰ
peccatu vrm manet ℣ Sed si ista ita
se habent videtur ignorancia hoc
excusare ymo apparet qꝫ ei homo
sit fingit. tutius sit no discere. neqꝫ
cognoscere viam iustitie. qm ea cognita
ne forte post eius cognitione retrorsus
peccare et grauiore reatu incurrat
℣ Videtur. qꝫ ignorancia iuris qđ ce
sciri tenetur. non excusat a culpa.
nec ignorancia crassa seu affectata.
sꝫ ignorancia facti adhibita diligencia
bona. ignorancia quoqꝫ inuincibilis.
prorsus excusat ℣ Et qm gradꝰ
sit post beatitudinis noticia cadere. pa
tet noticia in se bona est. et optanda.
et frequenter a malis pcurat.
et confert ad hoc. vt homo vesanet
celestibus ℣ Nouit qui viã nescit iusti
sime retinaculo. exinde nec sufficit
Cur autẽ enormiꝰ sit post iustitie
agnitione peccare subiungit ℣
Contingit eis illud. 2°. petri dicentis
illud veri proverbij ℣ Canis reuersus ad vomitu suu
Sicut equidẽ salomon loquit. Sicut
canis qui reuertit ad vomitu suu.
ita stultus qui iterat stultitia sua
Nã sicut illud qđ per vomitu est
exclusu. resumere est valde abhomi
nabile fetens et turpe. sic peccata
penitendo deleta reiterare ℣ Qđ vo
adiungit ℣ Et sus lota in volutabro luti
primitiue apte de suo
apposuit. valdeqꝫ apte ℣ Nam sicut
ex tali lotione efficitur porca sordidior.

℣ plagis vapulabit mtris. ꝯtra aut
no cognouit. 2 fecit

qñ fuerat ante. ita ex zeridiuo gen
tilis homo coinquinat. Itaq; fiat
homens. supflua qua pnebatur
materia cărit. sic pertrahit confitendo
effundit mentis venenu qđ aiam
pressit / Hu vđ post penitentiam
zeridiuat. mstar timis redit ad ba
ptismu. r qđ salubrit cognouit. deop
nabilit repetit / Postremo i scripture
p stultu designat. quicuq; in mortali
est vitio / et p stultitia. oib mortal
intelligit culpa. Itaq; ecclesiastes p.
asserit. Stultor infinit est nus /

Exposicio capli tertij Actualis

tertius

Hoc vltimo capto glo
riosissimi apli thomi
thesaurita plenis destru.
hereticis prauitates. et fideles in
fide confortat /: Hmc ere vobis
carissimi secuda scribo epla. in
quibus / pma & 2a epla /: vestra
exacta in cognitione / r per hanc
caritatiua exhortatione /: sinceram
mente / a vicio expurgata /: vt
memores sitis / memoria virtuosis
actibus iuncta /: eor qui predixi
verbor ppheta et apl sanctor /
r verbor a sanctis ppetis apl
lator. videlicet documentor et
mandator que tradiderut / Aliqui
textus habent. Verbor a ppetis
et vndr in vtem. Nam sensus est
verbor dictor a ppetis /: Memores
quoq; estote preceptor dni et saluatoris
nostri / r preceptor que xpi dns et
saluator in euangelio dedit. qui dum
preceptis aliqua addidit / hr. necessa
ad executione operis est ordinadi
iuxta illud pr. Memores sint
mandator ipius. ad faciendu ea /
/: Hoc primiu scientes / Inter ea
que tam scienda cognoscere /: hr
venient in nouissis diebus / psti
tura antixpi aduentu /: in deceptione /
r ad seducendu decreptione /: illu
sores / scripturar. ac fidei xpiane
atq; fidelium /: iuxta proprias desp
centias ambulantes /. r vniuerse
carnaliter q; viuentes /: & dicentes /
vbi est promissio et aduentus eius /
r vbi manent. aut ipm apparebit
et ipleb[illegible]. que ihs nazarenus
promisit suis cultoribus. et qui ad
iudicii veniet ipe. aput pdixit.
Tanqm dicat / Omnia vana sut
et confictu. nec erit iudicii nec
resurrectio mortuor /: Exquo
enim pres mi dormierut. oia sic
perseuerat ab initio creature / hr
ab exordio scli et generationis
humane et a tribus antiquissis
mi quibus obierut progenitores mi
primi. mundus iuxta solitu cursu
nature processit. diuinit. nec nota
bilit est mutatus. ergo nec i futo
mutabit. nec generationu cessabit.
sicresso / Quandmodu ergo paulo
2a ad thessalonicen / 2o. vrdiderut
eos. qui tuc asserebant secundu
xpi aduentu de proximo imminere.
Non tm animis inquietis. qui inseret

Scđ
bti petri apli

Capl'm 3m

dies dm / sic princeps apłoz nue
eos condempnat. qui de mia dilugde
scđi aduentus dm manifestabitur /
Deinductus demu sussim petri
verbis consonat. que 2a ad thimoth
3o scripta sut quo vas electionis
fatet / In nouissis diebus instabt
tpa pericłosa. et erut homes ama
tes semos &c / Consequet. q̄ falsi
simus apłs. falsu esse qđ illi dicet.
vid a principio creature sic pseue
rare /: latet em eos hoc volentes /
.r. qui illud dictum sut nesciut /: q̄
celi erat prius. et terra de aqua
et p aquā consistens dei verbo.
per que ille tue mundus inundans
periit / Oportet aduertere q̄ bti
petrus no loquit hic de supioribus
celis sup̄ spem actuoz et passuoz
subsistentibus. qu ex sua natura sūt
corruptibiles. sitū ad suū esse sub
stantiale. sz loquit de celis aereis
.r. partibus aeris supiori et infe
riori / Unde p ythimā loquit dns
Miluus in celo cōfirmauit tps suu
Et x̄to cessu assentur / Extendit
hel vas p turbine in celū. Hinc
et aues celi volant p in aere
volant / Porro. q de hijs celis
solumodo tam loquat sanctissim
petrus hinc ostit. quia intendit
ostare. q̄ mundus semel p dilu
uiu periit. et iterū in fine. q̄
ne peribit. Scriptura no loquitur
nisi de celis quos attingit aqua. et
ignis attingere / Certuq̄ est. q̄
aqua spem lune no attingit nec
ignis eclipsim cuadit. alcius asce
surus q̄ illa ascenderat aqua. Et
istud thomas sup̄ 2m assumat sua
Beda quoq̄. albertus et alii exponūt
concordit mistice / Est ignis sensus
/: celi erat prius .r. ab exordio ante
diluuiu fuerut celi aerei situ ad
suā substanciā. vt pote inferior pars
aeris. et pars eius supior que est sup
tractum montiū. qua supiorē aeris
partē aqua diluuij parti detruncauit.
sm quindecim cubitos altior fuit alti
simis montibus terre. vt scribit genesis
vi° /: Et terra / erat prius .e. ante
diluuiū fuit /: de aqua .r. p separacōez
aquaz. a superficie terre apparuit
terra. iuxta illud genesis primo / Con
tinuentur aque in locū vnū et ap
pareat arida. et factū est ita /: Et
hec erat terra est /: per aquā con
sistens dei verbo / Dest. ex inpoten
dei decreto siue precepto. terra subsist.
et pmanet in esse. per hoc q̄ partib⁹
eius vndiq̄ sup̄ superficiē eius et inf
riorem eius. aqua misceatur. vt ptes
terre sibi cohereant. alioq̄ redigerēt
in pulueres / Ipse q̄d dicit aurum
Ex terra pura non fit lapis. qua
requirit aqua per quā fit cōtinuatio
partiū terre / Unde loquit beda /
Diuina dispositione. venis aquaz
terra tota intrinsecus plena est. q̄
admodū corpus animū sanguis venis /
recipiatur. ne ariditate terra deficiat
si aquarū deesset vigatio / Videmus
nāq̄ crates calore terrenis cōsumptis
eaq̄ humore flaccentes. atq̄ i pulueres

que prius ventus esse redactus /: Et
que / hoc est q celos psistus aereos
et per terra /: ille tunc mundus in
undatus / et inferos regio mundialis
aquis psusa operta et obtupata /:
/: pervit / quitu ad vita contrita terra
et aere. pter ea que erat in aurha-
na omna mortua tut fuerut / Pervit
etia ille mundus. Viz terra aqua et
aer. s. regio illa elementaris quitu
ad ista. na pristinu fructificandi
vigorem pdidit terra. atq in variis
locis ac pubus alia dispositionem
accepit. Sed et magna ps aeris
convertebat et vertebat in aquas /
Tunc quoq rupti sut fontes dei
abissi magne. putei obtenui /: Celi
aute qui nunc sut / et pticti tuc aeris
/: et terra que nunc / et tam in vesa na
tura subsistut /: eodem verbo ipositi
sut / Idest. ex dino pcepto ad cue
niente naturalemq forma et statu.
quos nunc habent. reducta sut. Et
hoc q aque diluuij cessauerut. et
terra ac ignis ad pristinu statu
ac modu. quitu ad mundi. tut redeut.
/: Ignis reseruati in diem iudicij et
pditionis impiorum hoim / et Igne co
flagrationis sut exurendi atq pur
gandi in die iudicij. qui est dies pdi
tionis seu cudepnationis hoim impiorum
de quo die scriptu est iob 21°. In
die pditionis seruatur malus. et
ad diem furoris ducetur. et de fu
rore omnipotentis bibet / Pulnaq
quoq. ib°. Quia ppe scripm opatus est
dns. impiu quoq ad diem malu.

Consequent princeps apton breuiter
gobat. q ppter dilatione futuri iudicij
estimare nequaq debem. futurum no ee
iudicium illud. cui ois dilatio iste tp
modica in dei ospectu et q patior
ppetue duration ei sequentis / Nam
subdit /: Unu vero hoc no lateat vos
carissimi / et quid sit hor unus sub
iungit /: Quia una dies apud dnm
sicut mille ani. et mille ann sicut
dies unus / Idest. spaciu q deus
cotpatione sue eternitatis atq
future vetributionis. reputat quasi
unu diem / et sicut mille ann / idest
spaciu valde longissimu stq nostra
coputatione ac apparentia / et mille
ann apud nos et spacia temporu
quantuli libet diuturna. sunt coram
deo q dies unus. quia sue et intrite
respectu. q momentu est. ppter qd
ayt psalmista / Quia mille anni an
oculos tuos. tanq dies hesterna
que pretriit / Vel sensus istius
verboz est / q supsapientissimus
deus omia in sue eternitatis. nut.
seu moneto conspiciens. ita contemplat
unu diem ut mille annos. et mille
annos ut diem unu / q nec cuncta pteri
ta et futura. simul inmutabilit
intuetur / Porro ut beda refert /
quida ptracta verba sic intelligenda
putauerut. quasi dies iudicij p mille
annos sit duraturus. no attendentes
q no simplicit ayt. erit unus dies
sicut mille anni. sz unus dies apud
dnm ut mille anni / Si aute deus
vellet. q dies iudicij mille annoz

Beda
bti petri apli

Capl'm 3.m

spacio tenderet. no opus fuisset ap
pone apud dnm. qm dies illa etia
apud hoies tante longitudie esset/
Vult ergo btissim9 petrus ifinuare
qp oim annoz et dier finem. tusse
nostat deus. certissime quogz pmo
uerit qm aduentu suu sit splendo
et quando promissa premia sint shis
reddenda. sedauro subiungit: Non
tardat dns promissu/. x promissa sua
plere non differt vltra tpis psixu
qr debitu/ Hic et alibi 2° het
Apparebit dns in fine et no men
tietur. si mora fecerit expectra
eu. qz veniens veniet et no tar
dabit/. Sed patienter agit/
Longanimiter prestolat et differt
iudiciu/: qre vos x qre mihi vrm/
: nolens aliquē perire. sz oes ad pe
nitenaz reuerti/ Hic et xps math°
18 testat. Non est voluntas ei pre
vt pereat vn9 ex hmi pusillis/ Et
pma ad thimoth 2° asserit/ deus oes
hoies vult saluos fieri. et ad agnicoz
veritatis venire/ Ezechiel 18°
habetur/ Nuquid voluntatis mee est
mors impij dicit dns. et nō vt con
uertatur et viuat/// Sz quomo
possūt hec stare. cu ysaye 46° deus
testat. consiliu meu stabit. et oēs
voluntas mea fiet/ Cui em dei volu
tas ompē sit. vtiqz adimpletur/
Ipse qz hester 13° legit. Dne rex
ompotēs in dicione tua cuncta sūt posita
et no est qui tue resistere possit volu
tati/ Deinqz si tanta est felicitas
eius supnoz vt quicquid velint
presto sit eis. qm tanta qz simplicitatis im
dei infixa exigit bitudo. vt nil dine
Voluntati contrariu possit accidere/// Ad
hec est duplex responsio. Prima qz deus
quantu in se est no vult quēquā perire.
sed omes saluari. na omes ad penitenā
et salute hortat. et penitentibus sp
paratus est indulgere. nec alicui qdm
se est facienti denegat ifirmū. imo per
angelos suos custodit ac diuigit hoies.
nec ex parte dei est defectus salutis
cuiusqz percipiende. cu deus voluerit
medijs hoies ad meliora inuitet/// Beda
responsio est. qz deus no vult quēquā
perire. sz omes saluari. loquendo de vo
luntate antecedente. hoc est ostendendo
hoies sedm qd hoies sūt. vt pote vniuo
nalis creature felicitatis capaces/ no
aute loquendo de voluntate consequente
vt pote considerando eos ut tales aut
tales/ Quēadmodu rex terren9 vult
omes subditos suos pspectui ac viuere
mgnitu sūt subditi sui. no aute mgnitu
quida eoz malefici sūt et rebelles.
fures et homicide et latrones/ ///
Interea vt veritat beda. Dixerit diem
iudicij per mille anos duraturu. deo
hoc dixerit. qz putabat necesse. vt
electi qui in fine mudi in pctis aliqbz
morient. infra spaciu tantu pueniret.
no attendentes. quante sit impudencie
dicere. qz ceteri omnes electi et iusti.
sius corporibus in oculi ictu. resūptis/
per tot anos in terra aut aere pse
labutur finem iudicij/ atqz a ppetua
qr debita eis bitudine differentur/
Quod cu ita sit. qm sacrilegu t men

dosu est. qđ sceleratissimꝰ assert macho
metꝰ in scriptis suis. diem iudicij per
quinquagintꝫ milia annoꝝ spacia dum
turu ꝑ stultꝫ deus differt iudicij diem.
vt interim cõpleat nũs electoꝝ. & hoiem
per penitentia se expurgent. quicad
nudu ad hebes videns stabit. Sexta
fidem defuncti sut omes isti nõ accepte
ꝛ reprimissiõib⁹. deo inchus aliquid ꝓui
dente de nobis. vt nõ sine nob cõsumat
zentur / Vide vt apostol⁹ ꝑs vt̃ induat.
Habuit mũm diem vlciscis optantiby
videt dimittus. vt requiescat tepus adh
modicu doner cõpleat nus consuez eoz
Adueniet aũt dies dñi /. x dies iudicij /
qui specialit dicat dies dñi seu xpi
iudicis sumi. qui est dñs patientie & cas
vniuersi / Dies magn iudicij specialiter
dicat dies dñi. qua in eo ipe perpue sua
omipotentia. sapiam. iustiam declarabit
sua operatione efficiet. sua voluntate
cõpledit /. Tanqm fur / x repente et
ꝓuise. paulo testimte. Cu dixerit
pax et securitas. tuc repentin⁹ eis
supueniet interitus / Et iusti. Dies dñi
tanqm fur in nocte ita veniet / Ideo mach⁹
2º. ait saluator. De die illa et hora
nemo sit / Et actuu 1º. Non est vr̃m
nosce tpa et momenta que pater posuit
in sua ptate /. In quo celi magno ictu
transient / x celi aquil de quibus ante
locutus est. grandi impulsu. per ignem
conflagrationis alterabit. atq; a statu
que nũc habent. deficient / aliquo erũ
ꝑtes aeris illo igne tũc corripient
Deinꝫ aer. terre ꝓxim⁹ in scripturis
intendu vocat celu / ut iob 2º dicat

Anima iob spargerat pluuiꝫ sup capita
sua in celu /. Elementa vo. calore ig
nis / quo cõsumptibile et pereuntibile
mundus inferior /. soluentur / eo modo
quo celi tũc transient / Elementa mũdi
transient et soluent. 1º quo ad
cessatione motus et operationis eoꝝ.
qꝛ nõ mouebit ut modo. nec erit
in eis qualitas siue corruptiua. 2º.
quantu ad mutua trãsmutationem /
qua per qualitates suas contrarias
nõ alterabit sẽ in vicẽ. nec in se mutuo
afficit vt nũc / qꝛ cessante primi mobil
motu. cessabit ista in inferioribus.
3º. Terra. quantu ad innouationẽ / qꝛ tũc
transferent ad dispositione nobiliore
et claritate mirabilem sortietur / qua
vt creditur. terra splendebit ut aurum.
aqua sicut cristallus. aer vt celum.
ignis ut astra /. Terra aũt et que
in ipa sunt opera. exurent / quia no
sola terra igne purgabit. ꝓtinꝫ
caloris vehementia consumetur.
ꝫ et plante ac bruta ac cetera mixta
sm se tota corruptibilia penitus
corrupent / Elementa vo. qz stꝫ
se tota corruptibilia no sut stꝫ sub
stantia. ꝫ no ꝓpter manebut. ꝓpter
ea sint de integritate consistentie
ac ordinis vniuersi. quauis beda videat
aliter hic sentire. Nam ayt / Tota
tuor sut elementa quibus mundus
iste consistit. Ignis. aer aqua et
terra. que cuncta ignis maxim⁹
ille absumet. nec cuncta in tantu
cõsumet. vt funditus nõ sint. sed
duo in totu cõsumet. duo vero in

Secda
bti petri apli

Capl'm 3.m

melioze restituet faciem / Duo at
que dicit penitq cōsumenda sint ignis
et aqua / Augustinq q̄z m libro de
ciuitate dei. velmquit pib dubio de
aqua. cu m apocalipsi legat. Mare
iam no est / Sed doctoꝛes scolastici
asserut elementa omia sm substā
tia pmansura. posstim cu ignis et
aqua nobiliora sint terra / Quoꝛo
q̄ dicit. mare iam no est. mtelligit
sicut et illud. celu et terra trāsi
bunt /: Cu ergo hec omia / ita pdicā
/: soluenda sint / x exurpenda. seu
alterāda uel imutāda uix sensu
phabitu /: quales / x sūm diligentes
assiduos et constantes /: oꝛtet
nos esse in scis cōuersationib9 / et
virtuosis operibus. pstim in opibus
miseicordie tam coꝛpalib9 q̄z spiā
libus. de quibus specialiter fiet
iudiciū. vt math⁹ v.to habet. Ideo
addit /: et pietatibus / q̄d etiā
pt exponi de duplici pietate. vtpote
ea que est virtus moralis. et sub
uenit proximo. mānsu est indigens.
et ea que est donū de septē donis
spūs sci. et subuenit proximo. spāli
ad dei ymaginē et silitudinē est
creatus vt quidā distinguit /:
/: expectantes / districtu dei iudicii /
/: et properantes in aduentu dei / x
celeriter. ac feruenter nos pparan
tes ad sciendū aduentū qui erit in
fine / Aduentu dicim /: dn̄i nr̄i ihu
xp̄i. per que / x cuius ppetio ac vir
tute /: celi ardentes / x celi aerei
igne qualificati /: soluentur / sēdz
sensu induetur /: Et elementa. videlicz
aqua et terra /: ignis ardore tabescent /
x a statu suo et modo deficient. partiq
desinent. sicut expositu est / qi dicat.
valde virtuosos. trinoratos. expliciēs
oportet nos esse. considerantes ingruis
diuini iudicii / Si em tam horribilia
signa illud pcedent. et si tanta horri
bilitatem ac distructionē omps iustus.
metuendus creatur. m rebus iāmmat
monstrabit. certū est q̄ illud iudiciū
m sepe dcpabiliter ineffabiliterq̄ diuer
simū erit / et m apud hominibus ipēs
estimabilem deus ondet seueritāte.
tanto certe maiore. quāto nūc clemen9.
diuturnius q̄z expectat / Propter qd
scūs iob loquit / Quis m tribuat
vt in inferno protegas me. et abscōdas
me donec pterāseat furor tuus. et
constituas m tempus in quo me recordēris
mei / Et ps̄a. Nubes et caligo in
circuitu eius. iustica et iudiciū coꝛrec
tio sedis eius. ignis ante ipm pcedet.
et inflamabit in circuitu inimicos eius /
/ Ysaie quoq̄ 30. scribitur / Ecce nomē
dn̄i venit de longinquo ardens furoꝛ
eius / et grauis ad portandū / labia
eius repleta sunt indignatione. spūs eius
velut torrens inundans ad pdendū
gentes /: Nouos vero celos et nouā
terrā. sēdz promissa ipius expectamus /
Non ait. alios celos et alia terra.
sed nouos / x quantū ad modū et ppri
etates mutatos ac meliozatos / et
similiter terra nouā et meliozatā. cedēa
quoq̄ dei promissa. que nec oculus vidit
nec auris audiuit. nec in cor hois

ascenderunt / deterq; corpoꝝ gloriosa
torū et nuꝫ felicū pstolamur / qz
et xpi aventura lubenbit a seruitute
corruptionis in libtate gloie filioꝝ
dei, vt dicit ad rōnos octauo /
¶ Hinc ysaie. 64°. dns testat. ¶ Ecce
ego creo celos nouos et terra nouā.
¶ Apocalipsi quoq; 21°. aut ioh's apls /
Vidi celu nouū et terrā nouā. et dixit
qui sedebat in throno. ¶ Ecce nouā
facio omia /: ¶ in quibus iustitia habi
tat /. ꝛ habitabit. vt sit sensus pphe
tice de futuro p modū pteriti, qm
apheta certitudine loquens / tunc
eni in corporeis illis celis ac terra
diuina pclarissime velucebit iustitia.
¶ Musis tunc tribuens qđ promeruerit /
et electoꝝ gloria rutilans in celoꝝ
ac elementoꝝ innouatione. in quoꝝ
assertione staccebit / ¶ Habitabit
etia in illis iustitia / qz ut apocalipsi
21°. habetur. Non intrabit in ciuitate
celestem ac patria beatoꝝ aliq̄d inqui
natu. ſ. soli iusti. in quibus nullum
iustitia locū potuit obtinē / qua
confirmati erunt in bono. et erunt tuc
omia ad iustitie equalitate plene
redacta / ¶ Ex quibus infert salubre
monitu cū subdit / : ¶ Propter qđ dilec
tissimi expectantes hanc iustitie immaculati
et inviolati /. ꝛ mente & corpore
purificati. fide et ope intenti. a
mortalibꝫ ac venialibꝫ vitijs emu
dati /: ei inveniri / ¶ dest ad dei ho
norem ac gloria vestra appareze /
¶ tanta eni sollicitudo omi diligentia
et labore exstat digna. nec deus

¶ i pace

remittat nisi a puerbis sue membꝝ
¶ Propter qđ loquit's iudex. ¶ Beati mūdo
corde. qm ipi deū videbunt / ¶ Et ad hebreos
12. dicit / ¶ Pacem sequimini et sanc
tima. sine qua nemo deū videbit / hanc
sententia mt's dixit vas electionis
2ª ad corinthios vi°. ¶ Has iniquens
habentes promissiones. mundemus
nos ab omi inquinamento carnis et
spūs. pficientes sanctificatione in timore
dei / ¶ Itaq; beati immaculati in via.
qui ambulant in lege dei / ¶ Beatus vir
cui non imputauit dns peccm / ¶ Hinc
ait saluator / ¶ Beati serui illi. quos
cū venerit dns invenerit vigilantes /:
/: ¶ Et dns noster ihs xps longanimitate /
ꝛ diuturna seu pia prestolatione.
ac dilatione sue venuenerationis /:
/: salute arbitrami /. ꝛ salutifere vobis
esse sentite / qua refert vobis adfec
tue mouementu. vt et intrevi condue
pficiatis. et plures saluent. /:
/: ¶ Sicut et carissimꝰ frr noster paulus
sedm datā sibi sapiam / ꝛ sibi infusa
in virtute sua locꝰ ad terrā celum.
quado videt deū p spem sedm auctꝰ /
et audiuit verba arcana que non
licent homi loqui /: scripsit vobis /
¶ Sic eni scripsit vbi et in
scripsit / ¶ Quecūmodo xps i eis
ait. ¶ Quod vob dico omnibus dico /
¶ Et qz beatissimꝰ petrus omnibus suas
scripsit epistas electis aduenis dis
persionis ponti galacie asie &c. videt
q; eisdem scripsit et paulus qui
galathis aslamsq; scripsit. vt certū
est. qđ et verba sequentia videnꝫ

Ordi.
bti petri apli

Capli'm 3m

ptendere Nam subdit /: Sicut et
in omnibus epls / x ceteris vnusis /
/: Loquens in eis de hys / de quib' ego
vem scripsi vobis. vt pote primo et
2o. xpi aduentu monitionez iudi-
monialibus documentis salutibz
preceptis. et de vtrunde hereticis.
de patria quoz et constancia ad
martyriu /: In quibus / pauli epls /
/: sut queda difficilia intellectu / x
ad intelligendu / qz insingut eis
epls sut tabu mita. ea que phi
lemoni scripta est demptis / Posti
mi epla ad Tmoe sut difficilimi
passus /: que nidoti et instabiles /
pserti hereticis / deprimat / dest
falsse exponut. male intelligut. pu
tat. corrupt. addendo subtrahendo
seu aliis modis /: Sicut et ceteras
scripturas. ad sua ipoz pditione /
dest ad ppria adepnacione tui sui.
quia no paulo. s. simplis enormi
nocuerut sic facietis / Nam vere
docti dicunt. qm vetus atz ca
tholicus cauerut doctrinis / et
erant instabiles. qm suis errorib9
vanis & passionibus vndiz fluctis
fabent. nec in deo. nec intione. nr.
in virtutib9 fixi / De quib9 aut ppha
In cyrcuitu impij ambulat / Et ipij
tanz pulius ante faciem venti inde
pdicoz. io. fertur. Quasi tepestas
transiens impius nec erit. Justus at
si fundamentu eternu / Deniz ber
tissimus et sapientissimus princeps
apstoz. epls prudi sperabat emen
dat et approbat. tu. qz tu iudi obsti
nati qm heretici. speciem detraxerunt
paulo et eius epls / Ait qz paul9 diffusus
ac difficilius scripsit. idcirco de sua depra
uatione epla. maius fiut periculu /
Tutia in hys resplendet profundissima gloria
fissimi archiapli petri laudatis. q paulu
tam excellenter collaudut. cui paulus in
sua ad galath epla reprehendendo petru
qd ei non latuit / Sancti etenim viri no
gras quevut a deligut laudes. si veri
tatis perdita. virtutu sublimia. iustitie
zelu. dei honore. animar salute ppria qz
reprehensione beficia arbitrant. prepau
Non eni ad seipos reflectut. mordate
z in deu furiunt sut. Quezsi Deinde
finalis exhortatio subinsert /: Vos
ergo fres psentes xpm iudice esse
venturu / Hereticoz sua dissa fal
sitatis portenta esse doctrinis /: custo
dite / x ea que scripsi memoriter vitinete
et ope adipiscere / Quib illud illud pbs.
In corde meo abscondi eloquia tua
vt no peccem tibi / Et aute aliqui
libri habent. Desinentipos. no est de
essentia veri textus sed additu /: Vie
mspientiu errore traducti / x hoc
eoz. aut aliquoz. primus doctrinis
infecti. atz extra veritatis limites
ad falsa trslati /: exindatis a ppria
firmitate / x a fidei ac virtutu con
stancia deficiatis / Hinc ad thessalo
nicen loquit paulus / Ne quis vos
seducat vllo modo / Itemz Stabiles
nisi et inmobiles estote habundantes
in ope dni sp / Vnd math 24o. xpus
hortat / Videte ne quis vos seducat.
Surgent eni pseudo xpi et pseudo

et dabit signa multa et prodigia
ita ut in errorem ducant si fieri
potest. etiã electi /: ¶ Vestite vero
gratia /. r bene agendo. viriliter labo
rando. mente assidue custodiendo. spi
cite in omni virtute ac dono spiritus
sancti. pseudo. cui no vestreve sit de
trestreve /: et cognicione dñi nri et
saluatoris ihu xpi / r in formata ipius
noticia. et in contemplacione sue dei
tatis. sinceri intelligencia ministri
pius. et in omnibus que sacra scripta
docet de eo / in quoru cognicione psiat
homo. legendo. ab alijs audiendo.
per se diligenter ꝺsiderando. pseue
rãter illuminacione sp̃i sc̃i sustinendo. In dono
sapie. donoq; intellectus psiciendo.
gratuita instructione sumendo /
¶ Hinc ad colocenses primo loquitur
paulus. ¶ Postulamus ut impleam
cognicione voluntatis dei. in omni
sapia et intellectu spirituali. per o
nia crescentes in scia dei / ¶ Ad
philippen̄ ca. 3o / ¶ Existimo omia
detrimentu esse propter eminentem
sciam dñi mei ihu xpi / Ozee ca. 6to
habebitur ¶ Sciencia dei volo plus
q̃m holocaustu. ¶ Hic quide hec est
vita eterna. ut cognoscant te verum
deum et quem misisti ihm xpm /
/: Ipsi gloria r maiestas. potestas
eternia. et dominatio in secula seculo
rum. amen /: ¶ Et nunc et in die eternitatis / In
militante et triumphante ecclia in
presti et in futuro. in via ac patria.
¶ Deo ac patre et spiritu sancto
unus est deus super omnia sublimis
et benedictus in secula

¶ Explicit

¶ Expositio primi capti prime
epistole. sancti et diuini euan
geliste atq; apostoli iohannis
consanguinei xpisti Tractatus
primus, sequit feliciter

¶ Sublimis euangelista iohes

Epla canonica
Prima bti Johis apli

Capl'm p'm

Sublimis euangelista iohannes. multis ac magnis a xpo priuilegijs decoratus. atq; per aquilam volantem designatus. prece tetigit de xpi diuinitate stripsit profundius. Et sicut in exordio euangelij sui. destruit ebionis ac cherinti. xpm puru hominem esse dicentiu hereslm. marcionis quoq; xpm uerū corpus assumpsisse negantis. pfidia. sic et in huius sue epte prime initio. eorundē pditissimoz hereseauthaz. pstrauit uesanias dicens. Quod fuit ab initio. v verbū etnū increatū ac gnitū. de quo iohes p'mo habetur. In pncipio erat verbū. Pater em eternus. cuj sapie nō est finis. scrpm intuendo ac intelligendo. gd de se. et in se videt atq; intelligit. hoc intm se intellectualiter profert. et gignit. utpote sui prius conceptu ac obu. gd est. unigenitus filius eius. In quo quicquid patris est splendet plenissime. Est q; verbū h'o patri equale. cui sit naturalis et pfecta eius ymago. Ex quo consequens est. q; tota deitatis plenitudo in xpo consistit. idcirco substantiale est pri. hoc verbū est eterna ac gnita sapia prib. que pfluoz. ortum. de sua intellectuali et eternali generatione apertissime protestat. Quod possedit me initio uiaz suaz. antequā quicq; faceret a principio. ab eterno ordinata sum &c. Quod audiuimus. Implicat audierat homes verbū hoc dei eternū. primo primendo aurib; sermocinatione loquente de verbo xpo. et ita qui no uiderūt xpm in carne audierūt eū. De quibus loquit paul; Quicquid no audierūt. et iterū. Fides ex auditu est. Secdo audiendo verba immediate ex ore xpi. Itaq; ioh hannes iste. ceteri quoq; apli cū xpo in terris conuersati. audierūt h'o verbū no in deitatis sue natura. sz in humanitate assumpta. ex cuj ore uerba celestia audiendo. uerbū eternū audierūt. Propter unitate psone in xpo. qui in duabus subsistit naturis. diuina sz. et humana. Quod uidimus oculis nris. corporalibus. p assumptam naturā. Siquidem uerbū hoc eternū furtiu. inter aplos uisibiliter habitauit et conuersatū est. iuxta illud baruch. 3to. In terris uisus est. et cū hoibus conuersatus est. Unde ysaye. 12o testatur. Propter hoc sanctificabit meus nomen meū in die illa. quia ego ipse qui loquebar ecce assum. Zacharie quoq; 2o. Lauda et letare filia syon. qz ecce ego uenio et habitabo in medio tui. Quod perspeximus. v claue mspexim9. qz uidimus gloriā eius. gloriā quasi unigeniti a patre. Et manus nre contrectauerūt. de uerbo uite. Scdm

ipm verbu eternu. qđ est verbu vite. a quo omis vita natuve gre ac gloie ꝓfluit / Est ena verbu vite. v patus vnentis. Vel verbu vite. v. verbu quod est vita. Nam ayt. Ego sum via veritas et vita / Vor verbu mtuatu. ipsi tractauert. qua sensibilu ipm tetigerut. palpauert et ostilari sut / Quibus et post passione sua ac resurrectione locutus est. palpate et videte. qua spūs carnem et ossa no habet sicut me videtis habere. Vt scriptu est. Iste 2o Johannes quoꝝ m aetna venibuit in simu chu et sup petrus ipius / Ex quibus verbis. Vera deitate xpi et vera mtuana eius. euidentissime coprobant. utrq; hevetice pruitates. ebionis. cherinthi. sotini nestorii. nutrionis. manichei. valentini. apellis. ac filiu heretuꝝ. penty confutant / Et vita manifestata est / v verbu istud eternu. qđ est vera vita. que sđm sua deitate incomprehensibilis fuit et latuit homies. et no nisi per pauca per explicita fidem motuit / Vor vita per naturā qua assumpsit humanam. manifestauit sepam. docendo. miracula faciendo / suos discipulos p totu mundu ad prdicandu mittendo / De qua Johis primo habet. Vita erat lux hoim. et lux in tenebꝝ lucet / De qua Johes 2o asserebat / Vor ferit mitu sup eos. ihesus et manifestauit gloria sua / De q ysaie 12o. prdictu est. Simul laudabunt. qp oculo ad oculu videbunt / Parauit dns beatu spm suu i oim gentiu. et videbut omes fines terre salutare dei nri / Et rursu loquit ysaias. Revelabit gloria dni. et ꝓ. Totu ferat dns salutare suu. Et denuo. hi sole inquit posuit tabernaculu suu. et ipe tanq; sponsus procedens de thalamo suo / Et vidimꝰ / verbu hor. interiori. exteriorꝰ oculo / et testam. / de eo que vidimꝰ et cognouimꝰ / Vnde passione instante dixerat nob. Vos testimoniu phibebitis qz ab initio mecu estis / Et annuciamꝰ vobis vita eterna / v xpm vobis prdicamꝰ. qui 1o Johis 2o. Ego su ayt resurrectio et vita / Est em essentialit viuens et vita. utpote sapia ipa mirabilis inuisa / ꝓt qđ ayt Johes vo. Sicut habet pater vita in semetipo. sic dedit et filio vita hre in semetipo / Que erat apud patre / v sđm deitate sua fuit eternaliter in pre et cu ipo. qz psonaliter a patre distinguit. inseparabiliter ab ipo egreditur. substantialit idem cu ipso censetur / De quo Johes primo habet. Verbu erat apud deu / Unigenitus filius qui est in simu patris. ipe enarrauit / Et in ps / Apud te est fons vite / Et apparuit nobis / visibiliter per corpis assumptu / Post resurrectione quoꝝ apiis frequent apparuit / Qđ vidimꝰ et audiuimꝰ annuciamꝰ vobis / sicut expositu est / Frequent aute et euidenter repetit. vt nullu heretice loue latendi aut effugiendi relinquat / Vt et vos sdcitate habeatis nobisa

r coronem in fide. spe caritate. et sacramentis ecclie. Et societas vra sit cu patre et filio eius ihu xpo. vera cu patre et filio vnione et assistione supnaturale habeatis p rectitate et quam ceteraq; caritate spus sti. qui nobiscu patre et filio dat intelligi. cu sit amor et nexus amboru inseparabilis ab eisdem. et vere patri ac filio consubstantialis. equalis et consempiternus. Pro qua societate xpc post cena orauit. unde illud Johis. 17°. Pater sce serua eos in nomine tuo quos dedisti michi. Vt sint vnu sicut et nos. Et rursus. Non pro hijs puta apostolis rogo tm. sed pro eis qui credituri sut p verbu eoru in me. Vt omes vnu sint. sicut tu pater in me et ego in te. Vt et ipi in nobis vnu sint. // Ex pmissis patet certitudo veritatis fidei xpiane. de qua hoc loco subdit albertus. Una cognitio redditur certior alia ex quatuor. Primo ex parte sensus per quem accipit. Cu em cognitio intellectiua ex notitia sensitiua dependeat. illa cognitio fit certior. que euidencior ex sensu aut ex pluribus sensibus habetur. Ea aute que apli predicauerut de xpo. per visu. tactum et auditu. nouerut. // Secdo ex parte obiecti. Cu em teste pho 2°. pme phie. Omne ens se habeat ad veritatem. sicut et entitatem. constat. Sicut deus est purissima essentia et perfectissimu esse. sic et purissima veritas. et ex natura rei de ipo. veritas habet certissima. // Certio ex parte lumis tui imitur. Cuius veritas fidei. meto infallibili. et supnaturali lumine innitit. certior est omi sciencia alia. que creato nititur lumine. // Quarto ex parte doctr. Cu ergo apli cu xpo fuerit conversati. tanta veritate et sapia pornati. tm supnaturalit a spu sancto edocti. tm prclara miracula. soli omipotenti deo possibilia in attestacione fidei operati. patam. q; ea; doctrine credendu sit. Propter qd in fine euangelij sui scribs ayt iohes de semetipo. Hic est discipulus qui testimoniu phibet de hijs. et scripsit hec. et scimus q; verum est testimoniu eius. Paulus quoq; ad galath primo fatetur. Licet angelus de celo euangelizet vobis preterqm euangelium. anathema sit. Porro qd de fidei certitudine dixi. intelligendu est. de certitudie adhesionis. nunqd sm de certitudine euidencie. Et quia societas vie. meritorie ac premio est ad societatem felicitatis et gloie. vite subiungit. Et hec scribimus vobis vt gaudeatis. In dno gaudeo spuali. de quo loquit paulus. Gaudete in dno sp. Et. qui gloriat in dno glorietur. Unde et ihemie nono dns ayt. De hoc glorietur qui gloriatur. scire et nosse me. Est aute gaudiu inordinatu carnale et seculare. quo quis gloriat in arte illicita. et de re prohibita aut non licita. eo mo quo de ea gaudetur. de quo ecclastes 1°. Cor stultoru ubi letitia

fiet

portio homo naturaliter appetat gaudium. sz ne gaudeat inordinate dilige. magna est adhibenda. Omis autē delectatio actui annexa illustrato est ordinata. Dilit. si quis de actu in se bono vanā concipiat gloriā. in scipo. non in dño gloriandū. aut de tali actu gaudendo. magnus est. aut esse potest causa siue occasio gpue laudis. gpuj comodi seu honoris. Demz omne gaudiū ordinatū. utpote actui virtuoso annexū. dici pt spirituale. et haberi in dño. quia aut est in deo et de deo. tm̄ in de mediato obiecto. aut est de obiecto creato ad deū finaliter relato. Dicitz duplr gaudem in deo. Primo tm̄ in obiecto mediato vt qn in eius dilectione seu dilectione gaudemus. Secdo tamē i fine omis boni actus. et mediato obiecto. hoc est qn gaudem in actu virtutis circa creatū obiectū versante scdm beplacitū dei. et per relationē ad ipm. sicut qui gloriat elemosinā dando. a caste et sobrie se habendo. magnus deo hor placet seu ab ipo precepta est. Vt sic gaudeamus in vita pnti. het scpt sit iohes. hoc est vt virtuose viuamus. et virtuose viuendo spiritualit iocundemur. Hz qm vite pntis gaudiū nec plenū esse potest. nec cotinuū. imo in tribulationibus. miseriis. interpellationibus. nisi et offuscat. idcirco subiungit. Et gaudiū vrm sit plenum. r. ad celeste iocunditate eternaq gloriā plenarie cotentiuite et quietante omis create mentis desiderii ptingatis. Iuxta illud pte.

Adimplebis me letitia cū vultu tuo et satiabor cū apparuerit gloria tua. Dic et xpus iohannis 16. petite et accipietis. Vt gaudiū vrm sit plenum. Sed cū omia ad beatitudine sint ordinanda. et beatitudo essencialiter sita sit in gaudio. in actu p̄fecto. cui adiungitur gaudiū. puta in contemplatione. sicut apt saluator. Hec est vita eterna. vt cognoscant te verū deū. aut pepe et eius apls. hortant nos ad opa bona. ut plenarie gaudeamus. et no possim⁹ ut beatifice cōtemplem seu plene fruamur. Et videndū q̄ loquit de gaudio pleno. scdm q optima operatione cui bonitur. meludit. sicz loquit. quatenus ab inordinatis delectationibus. nos auertant. ad bene agendū arceant. et sicz in vite pntis cursu confortemur. audiendo q̄ ad plenū gaudiū poduc̄emur. Interea. cū gaudiū sit diffusio animi. in conceptu boni. et oriat ex vnione potencie. cui obiecto cōuenienti. tūc gaudiū intellectualis creature est plenū. dū summo bono clare et imediate fruitur. et eo ad libitū fruitur. Ipm̄q seruire et indefectibiliter possidet. et ita gaudiū eius supiens est plenū. q̄m deū in seipso clare p speciem deplent. eo ad libitū p̄fruit. ac tute possident ipm. sicz eius capacitas est repleta. audituris

sanata. effectio contentatiu. et
potencialitas ad actu reducta
Quod totu in suis duabus. post
resurrectionem glorificatis. de
sumptis corporibus. pfecte erit
ipletu. quado nosdu in essentiali.
& in accidentali quaz primo erit
pfecte secundo erit in eis tm vis
potencialitas ad actu pfecte re
ducta / Et hec est amicicia /
v. pdicatio / : quia audiuim ab eo
puta a xpo / : qui deus / trinitas
et vna quaz diuina ac increata ps
na / : Lux est / Lux vtiaz spiritual
et pulchritudo immensa / Deus
naz est ipa sapia. ipa veritas.
ipa puritas simplicissia. sanctitas
infinita / sapia aute et veritas lux
est mentis. Et sicut solus deus est
essentialit sapiens. et ipa sapietia
sua. sic solus ipe substancialiter
lucens est. et lux sua / Deinde
in corpalibus lux vocatur. quod
alia immediate manifestat atq cla
rificat. quitomaff deus lux est q
occulta illuminat et abscondita mani
festat / Hinc iohes primo fertur de
xpo / Erat lux vera que illuiat
omnem hoiem venientem in hunc
mundu / Hanc aute pdicatione
apli audierut a xpo frequenter
quia ayt iohis nono / Quandiu in
mundo sum. lux sum mundi / Deus ergo
est lux supessencialis. pura et
infinita. viua. sapiencialis. inun
fluentissima et suppulcherrima
deo subdit / : Et tenebre in eo
no sut ulle / Et per tenebras errores
et ignorancie aut vicia intelliguntur.
quib nesciat nullas in deo tenebras
esse. de quo ayt ps'ta / Inquitas
dns deus noster. et no est iniquitas
in eo / De quo et iob 34° Helym dicitur.
Absit a deo impietas. et ab omipotente
iniquitas / primo hoc modo in beatis
tenebre no sut ulle. nisi quis quandi
nescientia in eis esse affirmet / quia
no omia sciunt que deus. cuius sapie
no est nus. loquendo de scia intelli
gentie simplicis. qua deus scit premis
infinita que nullus fecerit nec sunt
nec erut / Verumtamen pt istud
subtilius explanari. vt p tenebras
intelligat quecuq defectuositas seu
defectibilitas aut imperfectio. a qua nulla
creatura inuenitur immunis / Inter qd
ecclesiastes primo asserit. Vanitas va
nitatu et oia vanitas / In omi etem
creatura est dependencia qua indesi
nenter dependet a creatore eiusq
conservatione tam necessabiliter egret
q nec ad momentu sine illius manu
tenencia queat subsistere ad durare /
& protinus redigeret in nichilu. si
relinqueret a deo altissio p momentu /
Hec itaq dependencia est defectuositas
quedam / Est item in oi creatura
imperfectio aliqua. quia cu sit finita.
vt pote in nus ponderi et mensuri
constituta. ibi incipit eius imperfectio. vbi
finit eius perfectio / Hinc quoq in
ea est vanitas. i. quedam mutabilitas
et defectibilitas atq distancia. a vero
pleno et incommutabili esse. qd deo est

Nota
Nota ego sum lux mundi. Et iterum
iohis nono

ppzu / Juxta hanc expoſitionē deo ꝓ-
hibetur tenebras in ſe nullas habere
/: Si dixerimꝰ qꝝ ſocietatē habemus
cū illo / puta cū deo /: et in tenebris
ambulamꝰ / .v. in pcto quousq; mōr-
ti et ignorantia uitiꝝ qđ ſtricte tenem̄
conuerſam̄ atq; ad inferos ꝙcurrim̄ /
/: mentimur / Qui em̄ ſocietatē habz
cū deo. cauitatē habz et ꝙram. quibus
cazet qui in pfatis ambulat tene-
bris /: et no facimꝰ veritatē vite /
Idest. dīna pcepta nō adimplemus /
De qua veritate loquit deus ysaie
61°. Dabo opus eoꝝ in veritate /
Et apls. p̄ma ad thymoth vltimo /
Diuitibus huiꝰ ſcli pcipe. non
ſublime ſapere. diuites fieri i opib⁹
bonis. ut apprehendāt verā vitā
/: Si aute in luce ambulamꝰ / Idest
virtuoſe. ſapienter qꝝ viuimꝰ pſeue-
rando in fide & gracia virtuoſaq;
vita /: ſicut et ipſe eſt in luce / .v.
in ſui ipſius ſupſplendidiſſima veritate
atq; iuſticia. inamiabiliter manet /
Et etiā cōpetit in luce i cōmuta-
biliter eſſe ac p̄manē. qui i ſempo
imobiliter eſt conſiſtens. et in
ſempo prorſus pfectus exiſtens
no pt ſymo ~~non deficere~~ potius no
eſſet pficere / De quo aut ꝓphā /
Tu aute idem ipſe es / Et apls p̄ma
ad thymoth vltimo conteſtatur /
Qui ſolus habet imortalitatē. et
luce habitat inacceſſibilem / Homi
vero fideles in luce ambulant. q̄bus
meribit de virtute in virtutē pred̄.
mḡnāq; domus proficere. indiora
et vicinora ſaluti exquire / Duobus
aut et paulus. Ut filij lucis ambulate
/: Societatem habem⁹ adinvicem /.v.
cauitate conectim. atq; per fidē et
cauitatē concorditer confiteamur
in ſacramentis ecclie et virtutū ope-
ribus cotidiā / ſicq; per hec ſcaliter
viuim⁹ inuicem / et deo vnifōrmiter
aſſimilam̄. ſiumꝰ q; ciues ciuitatis dei.
vtpote militantis ecclie / Quamuis at
hec de qualibet dīna intelligi poſſint
ꝑſona. tñ hoc loco de ꝑſona petri
eccliā introduxit / Iam ſubdit /
Et ſanguis ihu xpi filij eius
emūdat nos ab oī pcto / Idest. do-
mīce paſſionis fructū ꝙſequimur /
in q; virtute et meritu paſſionis xpi
operatur in nobis / Et quide virtute
et merito paſſionis xpi dant hoibus
cōſimata. ſive per ſacramenta ecclie
realiter aut affectualiter. ſeu in voto
acceptā. per que meritū paſſionis
xpi applicatur hominibus tamē per
meditatā baſā / Vn apocalyp̄s primo
habetur / Qui dilexit nos & lauit
nos a pctis nr̄is in ſanguine ſuo / Et
actuū 13°. iudeis loquit paulus. Per
hūc remiſſio pcōꝝ vobis nūciat
ab omnibus a quibus no potuiſtis
in lege moyſi iuſtificari / Ad he
breos q; nono aſſerit. Si ſanguis
hircoꝝ et vitulorū inquinatos ſanc
tificat ad emūdationē carnis. ſānto
magis ſanguis xpi. qui per ſpm ſcm
obtulit ſemetipm imaculatū deo.
emūdabit cōſciam nr̄am ab op̄ib⁹
mortuis ad ſeruiendū deo viuenti /

Ut vero qualit' fidelibus vnuosis
coniungat societate hec cū deo atq;
cōsortes esse dine nature. diligere
et diffuse exposiū est in elucidacione
p̄mi capli sc̄de canonice epistole p̄
tri. sup illud Maxima & preciosa nob
p̄missa donauit. vt per h' efficiamī
dine consortes nature. ꝛc. Vbi plenius
de hac re pa materia qua subtilis est &
ac deuota nūc aliqua addam. Et
q̄ ex creaturis et creatoris cognī
cione ascendim' saltem in mitis. pen
semus quid ad societate p̄tineat in
rationalib' creaturis. Vt sic clarius
notestat qualiter cū deo habeat
societate xp̄ianus deuotus. Duo
appellant' qui libenter sut simul.
et familiariter colloquunt'. separatis
quoq; ip̄ertentes existut atq; ad spe
cialem vnione aspirant. qui et secta
sua sibi vicem pandut. fidelitatem
simul confirmant. de mutuo iocūdat'
p̄mia. et in actibus suis conferant.
q̄m eidem libent efficiut. vno sibi
invicem coopant'. et mutuo opem
impendut. et vnus prosperitatem
cupit alterius / ita venerit. Verus
et deuotus xp̄ianus libentissime
est cū deo. cui p̄sto. protestans. Mihi
adhere deo bonū est / Et item. Ad
hesit anā mea post te / Et inter
deū et talem xp̄i fidelem est fami
liare assiduoq; colloquiū / Ipse
eq̄nde vberi affatur deū. orando
at meditando salubria. sicut xp̄s
dixisse. oportet semp orare et non
deficere. Atq; ap̄lus paulus dine
intermissione orate / Deus quoq; alloquit
cū p̄ dnos instinctus. per illuminationes
et vnctiones internas. per sacras scripturas.
p̄ inspiraciones angelicas / Talis dema
xp̄i fidelis. separationis a deo extat ipa
tiens. mallet nāq; totū mundū amittere.
et ordi. q̄m per p̄tm a dno separari.
q̄ merepabilit' sup oīa toto corde diligit
deū / Imo dū spiritualiū dei p̄tia. dū
alloquione interna. et dine familiaritat
signa nō experit. intristat et animo
consternat. ne forte deū offenderit. et
ab ipo zelatus sit / Itaq; ad vnione
cū deo aspirat. et ei sp̄ vicinius vnivi
molatur / Deus quoq; intus modis cū
allicit sibi / Inter benignissimus deus
& deuotus xp̄i fidelis. secreta sua sibi
invicem manifestat / Extasim nāq;
ruxta illud. ozanlu. effundit sicut aqua
cor suū ante conspectū dñi dei sui / et
deus per vnctione sua. de ombus edo
cet eū. ac vicissim intecta et occulta
sapie sue ei revelat / cui et xp̄s discipulus
dixerit. Omnia quecūq; audiui a pre
meo. nota feci vobis / Talis quoq; xp̄i
fidelis. deo fidelitate conseruat. cui aplo
paulo exclamanti. Deus me separet
a caritate dei / Vitat eū carnales &
mundanas affectiones. et animā suam
custodit. ne per mortale peccatum
prostituat diabolo. et cuius fiat adul
tera. sed ut celestis sponsi p̄munerat
sponsa ac soria / Deus vero eū nequaq;
zelmquit nisi p̄ius zelmquiat' ab eo /
Deus item et talis xp̄i fidelis. de
mutua gloriantur p̄tia. siquidem
delicie dei sut esse cū talibus hoīb; filio

qui et ipe delectat in dno. et iremuit
consolari aia eius nisi in illo. Insup
ardendo concant. v libent eade agunt.
Quemadmodu em deus sepm mesabi
liter meretur ac dicitur. iustitia amat.
pietate exercet. bonitate sua contat
alios. vnisos ad salute hortatur.
diuicijs bnficijs inita largit. sic talis
xpifidelis. summe et mereate veritatis
dilectionem. et infinite bonitatis dilec
tionem. libenter intentus est. iustitiaq
zelatur. pius ac liberalis constitut
dona gratie sibi collata alijs inuidi
center inserit. eius cupit salutem.
aduersarios diligit. et bona pro
malis. Amplius deus et talis
xpifidelis sibiuicte cooperant. Nam
deus operatur p eu. opem ei impendit
et eu tuetur. Ipe quoq est deo coope
rans dupliciter. primo in scipo. quia
diuine inspirationi acquiescens. iuxta
eius uiuit directione. Secundo in alijs.
eos ad consentiendu obediendumq deo
exhortans. Ipe qd asserit paulus.
Dei cooperatores sumus. Postremo.
deus huiusmodi xpifidelis cupit veram
prosperitate. beatitudinemq eternam. Ipe
ecia deu ab omibus honorari ac glori
fieri totis optat precordijs. Ecce qm
tu est dignitas creaturis influse. q
admirabiles excellentissimosq effectus
causat in alia. Ner mirum. cu ipa sit
supnaturalis filiatio mereati amo
rius videlicet spus sci. O quanta est
racionalis creature ista nobilitas
hre cu diuina natiua consortiu. atq
cu ipso creatore societate fortiri
ac possidere. Q heu homo cui hec
esset non intellexit. corpatusq iu
mentis insipientibus. et p spurcitia
atq carnalia vicia plurimi se de
monibus bestijsq associant et con
formant. quoz vanitate vilitatem
et peruersitate vitantes. studeamus
modis ptractis societate hre cu deo
deo. qui sicut in genesi legit dixit
ad iacob. Ego sociu itineris tui
Intende. ne quis mentiat se
societate hre cu deo. subiungitur
Si dixerim. qm petrus no habem
ipi nos seducimus. et veritas in nob
nu est. Hoc inter de venialibus
culpis exponit. sine quibus pne
uita no agitur. cu plibus. 2f. di
citur. Justus septies cadit. et
iterq salomon contestat. Non est
homo sup terra qui faciat bonu et
no peccet. Unde et iacobus ait. plis
in multis offendimus omes. Augustin
quoq de venialibus exponit hunc
locu. Aliqui vo exponut de mortali
peccato. qua et si quis iustus existat.
tm sine reuelatione diuina no valet
certitudinaliter scire se esse absq
mortali. Secreto si asserat se illo
carere. peccatu mentitur. superbie atq
iactantie. imo et falsitatis si se
assereret mortale vicio no habere.
Hic huic expositioni conuenit qd
qd loquit augustinus. Excepta
virtute gloriosa. si omes sci et sce
essent collecti. et quereret an peccm
haberent. quid responderet. nisi quod
ait cohes. Si dixerimus q peccm no

Prima
bti johis apli

Capl'm p'm

habem⁹ ¶ Hoc aute de mortali
no videt posse intelligi. cu milli
scaz ex reuelatõe agnouerit se
mõtu no subiacere / Insup sue lo
hanes apls per hec verba intendit
nsimuare q omes habem⁹ pctm /
Inter. qd post verba hec ptim subdit
Si confitemur peta nra ⁊c / Non
aute omes habent mortale pctm. cu
m ecclia dei sp sint aliqui vtuosi /
Item sctus iohes tam qualit loquit
secm suos doctores. ut sepm quoz
sibi ista deprehendit sentencia. et
tm nrē se nouerat esse m caritate /
¶ Postremo. si iō qui m caritate est
dicat simplicit absq temeraria as
sertione cu phabili confidencia.
se esse sine mortali. no mentitur /
Itaq qui dicit se esse sine pcto om
node fallit se. nec vitas est m eo /
qntu ad hoc qd id dicit. qnus quo
ad alia mlta m eo sit veritas. qua
adhuc pt esse m vera fide nfirmi
et mlta veracit nosce / Deinde
nduciť contra cotidiana. pmo ⁊
coñ vmissa peta remedia. Si
confiteam peta nostra / In nouo
en testamento. necesse est. si assit
facultas confiteri pcta confessione
sacramentali sacerdoti iuxta ductuz
habenti / nec sufficiat contricio aut
confessio deo facta. misi cu desiderio
ritaq; proposito sacramentalis cofitendi.
si possibilitas suppetat / Porro i
lege nature et lege scripta sufficiebat contricio et confessio deo fac
ta. Si ergo peta mea vite confessi
ones sacerdoti /
/: Fidelis et iustus est deus ut dimittat
nobis peta nra /: m hoc se ostendet
fidele ⁊ iustu. q pctis nris ignoscet /
Hoc em pmisit. qd confi
tentibus indulgebit. Deinde facet
iuxta illud pb̃i. Fidelis dns in oibq
verbis suis / Et iustus est ut sic agat.
cu promissu aliquo modo tndat i debitu /
/: Et emundet nos ab omi iniquitate /
/ per sacramentu penitencie. qd est scda
post naufragiu tabula / Oia em m
confessione lauant. nec vnu mortale
dimittit sine alijs si assint / Ne em
dimittitur mortale. nec ab illo quis
emudat. misi per caritatis et gracie
infusione. sine qua nullus sit deo accep
tus. caritas aute cu mortali peccato
stare no pt / Deo dicit. Lauga dei
q pietas. venia no diminuet. Aut
mihi aut totu. te lacrimante dabit /
Per itaq xps demonstrat dicendo illud
mathei. ℣. Penitencia agite. appropin
quabit em regnu celoz ℟ Penitencia
aute sacramentalis tres partes habz /
que sut contricio cordis. confessio oris.
satisfactio operis / Unus quisq; ergo
cora deo cotidie humiliter se accuset.
castiget. despiciat. oportunoq; hec
confiteatur / Et hu⁹ quis a pximo
suo fraterne corripitur. aut a superiori
suo caritative increpatur. nequaq;
egre. sed gratanter accipiat. ⁊ cora
deo se culpabilem fateat. vt miseri
cordia consequat. Iuxta illud in
pb̃. Dixi confitebor adversu me
iustitia mea dño. et tu remisisti

Expl'a
cānonica

iniquitate pctti mei / Apter
qđ pverbioꝝ 28°. asserit /
Qui abscondit sceleva sua
no dirigetur. qui aute confessꝰ
fuerit et reliquerit ea. miserebit
corđia corđia consequet / Ad
me sancte iob
13°. libri sui ayt ca° 10° Vias meas in
ospectu eius arguā. et ipe erit salua
tor meus / Demꝝ. qm̄ pernitiosū
superbū et stultū sit se indebite excu
sare. constat ex eo qđ subdit / : Si
dixerim⁹ qm̄ no peccauim⁹. medare
furim⁹ eū / . v contendere cū deo. qui
in scripturis testat oppositū. et sic
quilibet in nob est furim⁹ deū in vbis
suis mendosis / Vnde cū ipse dixisꝰ
dixi confitebor aduersū me iniusticia
mea dño ꝛc / addidit / pro hac orab
ad te omē sanctū in tpe opportuno / Et
iob nono habet / Si voluerit homo
tri deo contendē. no poterit respondē
vnū pro mille / ysaye quarto 6°.
nduerut / Factꝰ sum⁹ ut immundi oēs
nos. et pannus menstruate vniuer
iustitie nostre / Et rursꝰ ysaye 13°.
Omnes nos sicut oues errauim⁹. vnus
quisqꝫ in viam suā declinauit / Itemꝫ.
Deus posuit in eo iniquitatem om
nium / Ergo omes pfitemur⁹ nosmet
quod erra essem⁹ in sua oratione et
confessione testat / Quida vo alle
gant ad istud iob. 15°. Quid est
homo vt immaculatꝰ sit. et iustus appa
reat. natus de muliere. Vbi amīc
tum placito habz. Ecce inuidus et
fatuus. nequꝫ insanus. cuꝰ est vnus dies
vita sup terram / Ethanc obiectio

nem refellat quida / Ideo qđ verbū
illud no est verbū dei. nec verbū dei
iob. sed eliphas themanites / qui fal
sam confessionē intendit. idcirco vbi
eius no videt deo attribuendū /
Cui obiectioni multa obici possūt.
Primo qm̄ sū doctores augustinus
hieronimus et alii. verba illa tanq
auctentica et diuina allegant / 2°
qm̄ teste ambrosio. Omne verū
a quocunq; asseratur. a deo est. et
deo attribuendū est / 3°. qm̄ helyū
buzites. etiā falsa contra iob con
clusionē intendebat. nichilomin⁹
deus verba ipius helyū sententiosa
esse testabatur dicendo / Quis est
iste qui involuit sententias sermo
nibus ignaris / Simile ratione
in quibus deus. seu scripta aliorū
tū ꝛ iob disputantiū. verbū
non reprobat. ea intellectū appro
basse / Quarto qm̄ de ypocrisi apte
apls paulus / Deus illis revelauit /
Non mirū ergo. et eliphas suo
modo est reuelatū a deo. quicqd
veraciter protulit / Itaqꝫ dicere
mur⁹ qua no peccauim⁹. mendaciū
furim⁹ deū. et verbū eius no est
in nobis. v sacrū scripturā no vere
intelligim⁹. nec verbū dei. efficaciā
salubrem sortitur in nobis / nec
invocatū dei verbū p fragilitatem
et grauem terrenā inhabitat /
Necesse est ergo vt semp nos
humiliemus. accusemus. disquiram⁹
et emendemus / Si tamen aliqua
culpa notabilis obiciatur. de qua

Prima pars Capl'm 2'm

silbi consciis no est. potest se hmõi excusare. presertim ne alia stulticia in eo sit. Sed quidquid obici potest illud dñi iob. Verebar ut reprehendat me cor meum in omni vita mea / Et qđ in fine psalmi ponitur In oratione manasses habetur. Tu dne no posuisti penitentiam iustis abraham ysaac et iacob. hmõi qui tibi no peccauerunt / Deinde aliquis ita proficere sit ut euolent / a corpe sine pena post hanc vitã sequente beatitudinem intrent / Et respondendu. q̃ sanctis iob no intendit se a venialibus penitus excusare. Ut ipemet deo loquit Purgasti si in sanctulo delicta mea / Et iterũ. Peccaui. Itemq̃. Tu qđe transgressus meos diminuisti. ꝑ panne pctis meis / Idem dicendu est ad verba illa. manasses. q̃ sanctis patriarchis no intendit a venialibus omnimodis asserere / Ad vltiõ respondet / q̃ licet viri sancti cotidie venialit̃ peccent. tñ pro eisdem cotidie satisfaciunt. et cũ hmõi virtutibus valde creuerint. in omni puritate et pfectione mirabiliter proficiunt. ita q̃ nullã no desinunt esse scã. ꝑ et sanctitatem recedunt. atq̃ ad iherusalem possint omnimodã culpã euitare /

Expõsitio secundi capli filioli mei. Articulus secundus

Prima pars scdi capli ioh̃is apli

Quamus in vita hac singuli sine criminibus et venialibus culpis esse nõ valeamus saltem per tempus notabile. nichilominus diligentia omnem adhibẽ debemus. Vt auxiliante dño certa mortalia et venialia. quibus singuli frequentius mire exhibẽ possumus euitemus / Nam et si venialia omnia vitare nequimus. tamen singula possumus / Scribo vobis filioli mei / hec scribo vobis vt no peccetis / .i. peccatum cũ diligentia omni vitetis / Nam vt asserit ysaias ꝓpha. Hoc est omnis fructus. vt auferat pctm / Porro qđ ait. filioli. nõ ex superbie magnificatione et discipulorũ pensione / sed caritatis magnitudine atq̃ dilectissima affectione. possit. ob qua causa etiã nos interdũ. diminutiuis nominibus vtimur / Hoc quoq̃ sciendu. q̃ non peccare. nõnulli dicũt cessatione ab actu illicito. seu culpabili omissione / sed etiã exercitione operis debitorũ. seu obsequiorũ preceptorũ / que sine peccato omitti nõ valent / Quid ergo est dicere. hec scribo vobis vt nõ peccetis. nisi. hec scribo vobis vt virtuose viuatis / quatẽ. nec omittenda committatis. nec committenda omittatis / Hoc est qđ ait ꝑs̃. Declina a malo et fac bonũ / Declinare quippe a malo. est omittenda seu illicita nõ committere / et facere bonũ. est committenda non omittere / Sed et si quis peccauerit / nõ in desperet / / quia aduocatũ habemus / .i. patronũ et oratorem / / apud patrem / est /

eterni patris psona / Vel apud
patre v deu trinitate. seu deu vnu
ac trinu. cui cotidie dicimus Pater
noster qui es in celis / Iustus mag
sm hoiem. aduocatus et orator
noster est. etia apud sepm. mgnitu est
deus / sm tota sup benedicta trinitas
cui9 indiuisa sut opera. est vnus de /
quo inuocatur. qui exaudit. indulget.
confortat et saluat /: Ihesu xpi
iusti / Deu sm vtrumq; naturam
sua iustus consistit / qua vt deus essen
cialiter iustus est. sm quo q; assumpta
humanitatem antonomastice iustus vocat /
De quo ysaie. 52°. scriptu / Peccatu no
fecit. nec inuentus est dolus in ore eius /
imo tanta fuit in eo iustitia. q; natura
creata maiorem iustitie no est capax /
1: Et ipe est ppciatio pro peccatis
nostris / Sedm bedam. Iustus qui per
humanitate aduocatus noster est im/
pellatis patrie pro nobis. ipse sedm
deitate ppciatio est peccatis nostris.
qua ppciat seu ignoscat nob cui pce /
Et dicit beda augustinus sequedo. qui
vtitur libro isto. Ipse est ppciator
peccatoz meoz / Sz sm textus noster
habet. Ipse est ppciatio pro peccatis
nris. no pt de xpo exponi sedm deitat
natura si sedm naturam humana. sic
quia est ppciatio pro peccatis nostris.
mgnitu obtulit semetipm pro nostra
expiatione. et genus humanu deo
reconciliauit sue passionis virtute ac
merito. iuxta illud ysaie. 52°. Cuius
liuore sanati sumus / Est itaq; ppciatio
pro peccatis nris. v causa remissionis
virtutu meaz / causa vtiq; meritoria
et instrumentalis. mgnitu homo redemp/
tor dei ac hoim mediator. Iuxta que
sensu loquit paulus pma ad corinth
primo. Iustus factus est nob a deo sapia
7 iustitia 7 sanctificatio et redemptio /
Alibi quoq; / Deus erat in xpo. mundu
reconcilians sibi. mgnitu videlicet
per xpm hoiem. ferit hanc reconcilia/
tionem /: Non pro nris aute tantu /
v. nosolu xpi ppciatio p peccatis con/
gruebat hec primo sumpsit. ichoes sue /
1: sed et pro totius mundi peccatis / x pro
totius orbis terrar. toto orbe terrar
diffuse. imo pro omni vniuersi genere
humani sufficienter. quauis pro solis
electis efficienter / Humanitas etem
xpi ex condigna sibi deitate. habuit
quodammodo infinita / Ex eminentia quoq; vir/
tutu quas habuit. ineffabile habuit
efficaciam promerendi ac reconciliandi /
Verum illud verbu predictum.
1: Ihesu xpi iustu / alt quida / Quasi
diceret. no impetrat pro quibuscuq;
peccatoribus. sed solu pro vere peniten
tibus / Sed istud non potest / quia
pro electis electis. quauis adhuc
viciosis et nondu penitentibus. xpc
vt homo vere orat. impetrat. et
tales merito xpi. ac sue impetra
tionis virtute et efficacia contritos
ad veram consequit. / Albertus etiam
dicit hic. q; filius dei est aduocatus
noster. interpellando pro perfectoru
conseruatione. ac pro offendentium
reconciliatione / Aliqui quoq; affir/

Prima
Ioh. Iohis apli

Capl'm 2.m

mant. qđ xp̃s orat pro nobis. misē
ratione. non voce. cū hꝫ ad hebr̃os
5°. scriptū sit. Christus sempiternū
habet sacerdociū. vnde ⁊ saluare
qđ in ꝑpetuū. accedens p semetipm
ad deū semp. ad mꝫ pellandū p nobis.
Vere igit̃ interpellat pro nobis.
sine hoc facere asserat̃ vere mendax
dutaxat. seu etiā voce orās. Semꝫ
xp̃us electorū salutē desiderat. etiā
pro omibus suis. Oratio aut̃ est
desiderij expressio. et voluntatis int̃
pres ac nuncius. Vere igit̃ orat
pro eis. ꝓserti cū teste bernardo.
sicut mater ostendit filio pectus et
vbera. sic filius ꝓtri latus et vulnera
Hmc etiā ad rōnos ortatus habet.
q xp̃s interpellat pro nob. Cū
ergo tot beneficia nobis largitus
sit xp̃us. ꝓpter qđ omes xp̃iani glo-
riantur se xp̃m cognoscere. consequēt
ostendit scriptus apl̃us. quis vere
atꝫ salubriter eū agnoscat. Nam
subdit. Et in hoc scimus qm
cognoscim9 eū. Vel ut aliqui textꝰ
habent. cognouim9 eū. si mandata
eius obseruamus. Duplex est
cognitio dei. Vna informis ⁊ nuda
seu speculatiua dutaxat. que nec
meritū. nec virtuosa conuersatio
coniuncta est. et ita iniqui deū cog-
noscūt. quēadmodū ad rōnos de
talibus dicit. Cū cognouissent
deū. nō sicut deū glorificauerūt.
sed euanuerūt in cogitationib9 suis.
Alia est cognitio dei formata et
affectiua. approbatiua qꝫ boni. vtpote
caritate ornata. de qua nūc fatur iohes.
Et hac dei cognitio. artius est domi sapie.
de qua sapie primo habetur. In malicio-
lum animā nō introibit sapia. Talis
ergo cognitio malis nō inest. cui mirabile
3°. scriptū sit. Iniquū vrm est viro
iudicia qui odio habetis bonū. Et cui ista
cognitio dei. et caritas sint coniuncte.
videt̃ q aliquis viro possit se esse in
caritate. quēadmodū viro potest se deū
cognoscere ista cognitione. qm viro pt
se dei precepta seruare. sicut in euāgelio
adolescens loquit̃ saluatori. Hec oia
obseruaui a iuuentute mea. Ad hoc
quidā vident. q hīc iohannes h̃ loquit̃.
de viro infirma probabilis coniectiue. nō de
infirma certitudinis absolute. Potest at̃
ista ⁊ aliter videri. Dolent enī
doctores questionē mouere. an homo
posset precepta decalogi. ex naturalibus
suis ipsius videlicet absq; auxilio
gr̃e gratificantis. Et videt̃ q sīmo.
quia precepta decalogi. sunt de naturali
dictamine rationis. ergo per naturale
rationem possūt seruari. Oppositū
videt̃ ex eo qđ dñs loquit̃. Si vis
intrare ad vitā. serua mandata.
ergo mandatorū obseruantia sufficit
ad salutē. Si ergo ex naturalibus
quēt viribus obseruari mandata.
consequens erit. vt absq; supernaturalib9
dōnis gr̃e ac virtutū. possit quis
adipisci salutem. qđ est hereticū. pelagi-
nale sacrilegū ⁊ pharisaicū. Ad hoc
dicitur videtur. q precepta
decalogi. quātū ad substantiā facti.
seu operis possūt ex naturalib9 viribꝰ

adimpleri. no aute quantu ad intentionem legislatoris. dst no eo modo quo deus summus preptor ac legislator iussit ea adimpleri. et eoz observationem requirit. Intendo etem dei preceptis stat et est. vt precepta decalogi impleantur. ex vera & spirituali dilectione ad dei honore. et ppt eterna salutem. cui nichil sit meritorium nisi taliter fiat. certuq est. ea ita no posse absq; caritate et gratia adimpleri. ¶ Quare dicendu. q; ex predictis sti iohis verbis plane no pt. seqve nos posse absq; reuelatione. qd simus in caritate. cui sine vane locutione sarcino valeamo. q; dei suoz precepta. eo modo quo deus ea iussit seruari. Qui dicit se nosse deu cognitione formata vt tertiu est et mandata eius no custodit. mendax est hoc ipm dicendo. et no est in eo veritas vite. q; vanitas ultq; mendacii veritati vite contraria. Et veritas in eo non est. q; quatu ad hoc qd sic loquit mentitur. nec increata veritas. que deus est per quam eu inhabitat. quauis in eo sit veritas entis seu nature. vitas q; sanctitatis & iustificationis qntu ad alia multa que vere pt cognoscere. quib; in isto sit mendax. ¶ De hac dei formata cognitione notitia ipe ait in pō. Ostendi nomen meu hoibus. dm euangelium nomen meu. Qui aute seruat verbu eius. vera verba dei custodit et iplet. credendo et operando q; precepit deus credi ac fieri per se et suos viatores. Vere in hoc caritas dei perfecta est. Est talis deu perfecte ac spiritualiter dilectio. ex qua sequi videtur. q; quicuq; iplet precepta. perfectum habeat caritate. cuius supfluu est. euangelium obseruare consilia. quatenus per eoz obseruacia ad caritatem perueniat perfectam. ¶ Et respondendu. q; deu perfecte diligere. est eu toto corde amare. ad qd omes tenent sine aliquo fundamento. Quero sine aliquo fundamento quicuq; seruat precepta. perfecte diligit deu. ¶ Sed aduertendu. q; caritas dei exhibetur perfecta dupliciter. Uno modo ex parte obiecti. vt pote dei. et sic perfectum habet caritatem. qui talem diligit deu. quantu ex gratia bonitate extat amabilis. sicq; solus deus perfecte se diligit. et quaqueq; increata diuina psona perfectam seu infinitam habet caritate ad alia et eam ad seipam. Et eta vnicuiq; mentis create caritas distat in infinitu a perfectione caritatis dei. cuius amabilitas est prorsus immensa. ¶ Secundo caritas appellat perfecta ex parte subiecti. & diligentis. Et huius perfectionis triplex est gradus. ¶ Primus dei quis tantu diligit deu quantu tenet. et sic quicuq; seruat precepta. perfecta habet ad deu dilectionem. qua pre vnusq; et singulis. seu sup omia meritoria habet diligere eu. scilicet appetitiue. quatus no intensiue. Alia eni infusa dilectione diligit deu

Prima
Ioh'is epli

Capl'm 2m

oportet ut plus diligat ei qm
totu mundu / ppt qd asserit augus
tin9. q caritas minima maior est
qm cupiditas maxia // Secund9
gradus p̄fectionis caritatis. est /
dei in tantu diligit deus. q eam
illa que solent dilectione dei minuere
extinguit. vt in caritate p̄ficiat /
Dicit euangelium consilia obseruantes.
dicuntur in caritate p̄fecti. qm̄z
ex speciali auxilio gr̄ie aliqui
no obs̄uantes consilia illa. possit
p̄fectiores esse in caritate. q̄z ead
obs̄uates // Tertius gradus est.
dei quis totis p̄cordiis. sīm ex
tremu vnusq̄ suar̄ posse. actualit
et mdesinenter fertur in deu / et
ita beati in patria caritate habet
p̄fectam // Vltimo gradus
caritatis aliq̄ possit distinguu
sīm tres status. Vt pote incipien
tiu. p̄ficientiu. p̄fectoru. vt mf̄
forsan dicetur /: Et in hoc sīm9.
qm in xpo sumus / Quibus vbis
in aliquibus libris addit /: si in
xpo p̄fecti fuerim9 / qd̄ ly vt dicit
no est de textu / Vltimo augu
tin9 vtitur hac verbu hor conti
nente / q̄z sive sit de textu sive no.
est tn̄ quasi exposito eius. qd̄ apt /
In hoc sīm9 qm in xpo sumus / am
quippe p̄misit /: Qui manet in
eius. Vere in h̄o caritas dei p̄fecta
est / q̄ptimusq̄ subiunxit /: Et in hoc
scimus / x si caritas dei in nobis
p̄fecta est / qd̄ no est aliud. q̄z si
in xpo. & deo p̄fecti fuerim9. p̄ h̄o
cognoscim9 qd̄ in deo sumus / quia p
caritatem in deo esse asserimur. quae
ms̄a habet. Qui manet in caritate
in deo manet et deus in eo / q̄z ex
isto cursus sequi videt. q habens
caritate p̄fato modo p̄fectā. sciat se
esse in deo. et p consequens i caritate /
Ad qd̄ dicit respondetur / q̄ sctus iohēs
mir loquit de sua veritate atq̄ proba
bilis coiectura. seu probabilitatis pre
cipue // Media contemplandu. q creatā
multiplicit dicit esse in deo / 1mo
sicut in causa p̄ma efficiente / 2o sic.
in causa exemplari ac ydeali / Tertio
sicut in causa finali / ppt̄ qd̄ loquit
paulus apls. Ex ipso et p̄ ipsu.
et in ipso sut omnia // Quarto
sicut in causa conservante. q̄dmod9
supra. 1A° lectu / Quomo posset
aliquid p̄mane. nisi tu one voluisses /
aut qd̄ a te vocatu no esset conservaret /
// Quinto sicut in obiecto fidei. spei.
et caritatis seu contemplationis et
dilectionis / Dicit̄z boni fideles i deo
sut. q̄z ad ipm sue mente conversi.
et ei inhevent / impm vero ab ipo
aversi sut / ppt̄ qd̄ iuxta hui modu
extra ipm. et longe ab eo esse dicit /
Propter qd̄ psalmista 1xxvii° ferit / Longe
est dns ab impijs // Consequenter
docet apls. quid ad oem p̄tineat
xp̄ianu /: Qui se dicit in xpo mane /
x xp̄ianu existe. et xpo per fidem
adherere /: debet sicut ille ambulauit
et ipe ambulare / x xp̄i vestigia
sequi. eius virtutes sectari. eius
legem implere / aliquin ramiter a

xpo ſortitur nomē. atq; ad ſtruendū
ſua dilectione xpianus vocat.
Hinc iohīs 12o ait. Si quis mihi mīſtrat
me ſequat. Et alibi. Quod vobis
me dñe dñe. et no facitis que dico
facio. Exemplū dedi vobis. vt quēad
modū ego feci ita et vos faciatis.
Quisq; qui ſe dicit in xpo manere. x
qui exhortatur xpianū ſe eſſe. diſcat
a xpo. qm mitis eſt et humilis corde.
xpi caritate ſectetur. vt aduersarios
etiā amet. et pro ipis cordialiter
deprecetur. iniurias et aduersa. equa
miter ferat. corpus ſuū castiget.
mente ſua cū vitiis. et concupiſcentiis
crucifigat. cū xpo teſtetur. Qui
no baiulat crucē ſuā et venit poſt
me. no eſt me dignus. Opera q̄q;
miſericordie. tam corporalia qm ſpiri
talia totis exerceat viribus. In
patientia ſua poſſideat aiam ſuā.
et per artum intrabit viam ſalutis.
dei et certus ſeruans preceptū vſq; ad
vſq; in finem. Carissimi non
mandatū nouū ſcribo vobis. Non
eſt hoc intelligendū. quaſi in euāgē
lege nō ſint a xpo et ab eius apīis
aliqua noua precepta fidelibus tradita
cū precepto de ſuſceptione baptiſmi. et
de frequenda confeſſione. ac cetera quā
de multis quoq; feſtis. celebritatibus q̄q; ſuis
diebus. ſint a xpo ſeu eius diſcipulis
monite inſtituta. Sed ſicut iohēs
iam locutus de principali precepto. in
quo reliqua virtualiter continentur.
et ad q̄d finaliter ordinant. vt poſt
de precepto caritatis. ſic deo ſubditur

Sed mandatū vetus. quod habuiſtis ab
initio. Id eſt ab ex ordio quo xpiani eſſe
cepiſtis. Cursus etenim eſſet. Diliges
dñm deū tuū ex toto corde tuo. et pxīm
tuū ſicut teipſum. In hijs duobus pceptis
tota lex pendet et pphete. Precepti
nite dilectionis pximi. certū eſt ordi
nari ad dilectionē dei. Illud quoq;
mandati genere creatus eſt de
naturalis dictamine rationis. et ita
fuit a principio geneſis huiam nāle
cordibus inſitū. Fuit ecā in lege ſcr
ta veteris vtpote deuto. 6to. quo
legit. Diliges dñm deū tuū ex toto
corde tuo ꝛc. Naturalis etiā dictat
ratio ut homo pximū diligat. cū
ſibi ſimilitudo ſit cauſa amoris. et omne
animal diligit ſibi ſile. Mandatū
vetus eſt verbū qd audiſtis. Id eſt
intrinſecū precepti caritatis eſt vobis
qd euāgelizam⁹ vobis. quia hoc verbū
diliges dñm deū ꝛc predicauimus
vob primo ac maxie obſeruandū.
Iterū nouū mandatū ſcribo vobis.
Videtur in verbis hijs repugnātia
tio eſſe. Si quidē iam premiſit. non
mandatū nouū ſcribo vobis. nūc
vero mandatū mihi nouū ſcribo
vobis. Reſpondet. q̄ idem mandatū
eſt vetus ppter cauſa phabita. et
nouū. q. m lege euāgelica veri
tatis et claritatis explanatū. ſpiri
talisq; inuationis introductiua.
de qua ad epheſ ꝛc. precipitur.
Renouamini ſpū mentis vre. et
induite nouū hoīem qui ſcdm deū
creatus eſt. Dñs iohīs 13o loquit

Prima
bti Johis apli

Capl'm 2m

xpus ¶ Mandatu nouu do vob. vt
dilgatis mvice sicut dilexi vos ¶
Exposuit quoq; xps preptu istud
mathei 4to dicendo. Audistis q
dictu est antiquis. Diliges amicu
tuu. et odio habebis inimicu tuu/ego
aute dico vob Diligite inimicos vros
et ¶ tuq; mandatu nouu do vob
: quod verū est .r vere iusti. verum
q; ipletu est : et in ipso xpo qui
preceptu caritatis pfectissime adim
pleuit. quēadmodū iohes 1m pfes
tatur. ¶ Maiore hanc dilectione
nemo habet vt aiaz suā ponat q̄s
pro amicis suis ¶ Et rursus iohes
le. loquit ¶ sicut mandatu dedit m
pater sic facio : Et m vobis ¶ est
vob quoq; preptu hoc caritatis. ad
ipletis veritatē dei totis amādo
proximos. et pximos ut vosipos ¶ Vel
q̄d ayt quod verū est. et m ipo. et i
vobis ¶ refert ad id q̄d pmisit. ma
datu nouu. Vt sit sensus ¶ Mandatu
hoc nouu est vere tam m xpo q̄m
m vobis. q̄m xps illud laudita et
ītopabili nouitate ac veritatis
simo modo ipleuit. ita ex dei pxi
ardentissima dilectione. q̄m ex huiā
generis admirabili atq; pfectissimi
caritate. amarissiaz morte ferendo
no subiuma pro amicis primo etiam
pro inimicis. nexta illud ad ōnes
xtos ¶ Comendat aute caritatē suā m
nob deus. q̄m ei adhuc inimici esse
mꝰ. xps pro nobis mortuus est ¶
Vos quoq; mīsolita et noua pfectioe
ipletis idem preptu ¶ mitta p deo
et fide catholica sustinendo. aut etiam
euangelica obsequendo consilia ex caritate.
desiderio obtinendi caritate pfectam
sicq; ipletis illud ad ephes. 4to Imbu
late in dilectione sicut & xps dilexit
nos. ¶ Nunc subdit : Quoniā tenebre
transierūt .r in fide lucis ignorancia &
vicioꝝ caligo. in vob. mitiusq; alys sc
extincte. quēadmodū quibusda sīp fuit
et paulus fuistis aliq̄n tenebre. nūc
aute lux in dño : Et verū lumen iam
lucet .r xps. qui secdm deitate sua essen
cialit lux est et vitus ipa. unde illud
iohis primo. Erat lux vera ¶ Christus
inq̄n in mentibus vris nūc fulget.
corda vra illuiat. et per apl̄os ac
alios discipulos pdicatione. homies
hmēdi inuabiles docet. convertit. illus
trat. iuxta illud actuū 18o Tempa
priorū ignorācie despiciens deus
nūc anūciat hoibus. vt vbiq; peni
tenciā agant ¶ Unde ysaie 42o pater
loquit xpo. Dedi te in fedus ppli m
lucē gentiū. ut aperires oculos ceco
Et rursus ysaie nono pdictū est. pplē
qui sedebat in tenebris vidit lucem
magnā Atq; in pō ¶ exortū est i tene
bris lumē rectis ¶ Sed sic : tenebre
transierūt .r obscuritas figuraꝝ ve
teris testamenti. umbra legis. inde
lucem ypheticaꝝ visionū. finem nūc
accepērūt : et verū lumen iam lucet /
.r euangelica veritas publice pdicat
m qua oia illa exponūt et esse ipleta
docentur ¶ Propter q̄d fertur iohis p̄o
Lex per moysen data est. gratia et
veritas p ihm xpm facta est ¶ Paulꝰ

quoq; apls ad ꝯonos 13°. ¶ Nox inquit
pcessit dies aute appropinquauit
Hinc xps in cruce mortuam, pximꝰ
dixit. Consumatu est / Unq; mcmate
capite spm tradidit. Velu templi scissu
est / Deo ruvsus vas apt electionis.
Qñ diu legit moyses. velu sup cor
eoꝝ posit est / x obscuritas seu occul
tacio veritatis in mentib⁹ pfidoꝝ
pmanet usqdoq; qd no euanuat. quia
in xpo revelatur. x elucidat / : Qui
se dicit in luce ee / x in splendore ejus
spiritu fruentis consiste in fide fortis
et veritate euangelice legis manere
ac vivere / : et fratrem suu / x pximu
quietaq; sine odio seu inimicitia / : odit.
in tenebris est usq; adhuc / Est em
fuliginis caligine. qz mentis et eterne
vite noticia veritatis. ac motalis sub
iacet culpe. cui odiu sit mortale pctm
pter qd cu caritate et spu stare no
potest / Uerbo quo vnu hoiem odit.
nec deu necq; sepm. nec aliqd aliud
veraciter diligit. sz ipletur in eo qd
scriptu est. Qui diligit iniquitate
odit animam sua / : Qui diligit fratrem
suu / x pximu. spiritali caritatis
affectu / : In lumine manet / x in xpo
ac spu eius / stim qd ipe iohis vndec°
monet / Dilucet habetis credite in
luce vt filij lucis sitis / : et scandalu
in eo no est / x nec alios scandalizat.
quatu ad hoc qd diligit. luminiq; inhet
Qui scandalu. sit dictu aut factu
mmꝰ / rectu. alteri prebens occasioq;
ruine / nec scandalizat ab alijs
stim qd talis. sz constans manet in
rectitudine et virtute. estq; sibi cum
suaue vnitate spus nil vmquo pacis.
et ipletur in eo illud pphe. Pax multa
diligentibus legem tuam et no est illis
scandalu / Hinc assert paulus. ꝛ
ad ꝯonos. Ubi ppt cibu frat tuus co
tristat. iam no stim caritate ambulas /
¶ Uerutame no est sic intelligendu.
qꝫ oib⁹ homo in caritate existens. sit
tante pfectionis. ut nec actibus neq;
passibus scandalu in eo habeat locu.
aut qꝫ omis in quo scandalu est. ca
reat caritate. msi agat de scandalo
illo qd est mortale pctm / sz ideo dictu
sit her. ut sciamꝰ quid cōpetat hoi
magnitu caritati virtutibusq; adhet.
quid item magnitu inde defluat aut
aliquatiꝰ elongat. qz fidz hoc scan
dalizat et scandalizat ¶ Quocirca
tenendu. qz ut in stata fide thos
declarat. Scandalu passiuu. m⁹ di
est venale pctm. vt di⁹ quis ex al
teriꝰ dicto. aut facto. ad venalis
pctati motu impingit. quandoq; mor
tale. vt si inde ad culpa inuat mortale
Similiter scandalu actiuu ꝑ accidet.
est venale pctm. qz quis actu venalis
pcti. vel qui solu habet spem mali
committit / Quandoq; vo est mortale
pctm. vel qz pctm mortale committit
aut quia pximi salute detrimit.
nolens pter ea omitte qd cōplacet
sibi. et sine periculo pt dimittere /
Uerbo. scandalu actiuu p se. ex inte
tione agentis. tūc extat mortale
sm quis aliu ad pctm mortale
conatur inducere. si vo ad venale

Prima
bñ Johis apli

Capl'z 2m

debit mducere, aut veniale peccatu
: Qui aute odit fraterne suu / iuxta
sensu pchabitu / : in tenebris est /
Nisi em pfm est tenebra / sic iter
mis erroz et ignorantia cu sint
recessus a lumine scie et puritate
virtutu // Hinc in scripturis per
tenebras. interdu designant errores /
z vicia sicut hoc loco / et z ad cecu /
4th. 6to Que sanctus luci adtenebs /
Actz in pfa. Fiat via illoz tenebre
et lubricu / Interdu per tenebras
significantur pene aduersitates seu cor
pales afflictio. seu quecuq tribula.
magna. Vt cu ysaias 21o libri sui m.
loquit de sepo. Tenebre obstupefe
cerunt me / Et Sophonie primo. dies
ire. dies illa. dies tenebraz et ca
ligiis / Quadoq horas vitiosi sic.
Johannis primo. Tenebre eam no
comprehenderunt / Et ad ephes vltio
Non est vobis colluctatio aduersus
carne et sanguinem. sed aduersus rectores
mudi tenebraz harum / Aliqn demo
et sic accipi pt matthei 26o quo ait
filiuator / Hec est hora vra et potes
tas tenebraz / Diuissim. infirmis
vt cu de ipis dicit. Proiciemini
in tenebras exteriores // Interdu
tenebre accipiuntur in bono. puto
pro superhabundanti et invisibili
abundancia lucis dine. iuxta illud
pse. Posuit tenebras latibulu suu
Moyses quoq in exodo legit intrasse
caliginem in qua erat deus / Salo
mon palipomen locutus est salomo.
Dixit dns vt habitaret in caligine
Frequenus aute tenebre accipiunt in malo.
videlicet pro erroribus et pctis. de quib
subiungit : Et in tenebris ambulat /
viciose viuit. et per errores ad vita
pgit ad infernu supplicia. nec in vite
aduertit horrem quod subdit : Et nesciu
quo eat / Idest quanta cupiditate nece
atur no pensat. et spiritu pinquat
chrome non intuetur : Cum tenebre
obcecauerint oculos eius / i. intellectu
eius atq memoria. errores et vicia
replenerint. in q nichil salubriter
videt. sicut de talibus loquit ihemias /
Sapientes sut vt faciant mala. bn
aute facere nescierut / de quibus et
sepe z asserit / Excecauit eos
malicia eoz / Et ad romanos primo /
Obstupuatu est insipiens cor eoz /
Dimittit querelloz &c habetur Via
impioz tenebrosa. nesciut ubi cor
ruut // Et si obiciat q quidu ex
certa sententia pertinet. qu pertendo
sciunt se cadere in foueam pditionis /
Respondetur q quadoq in malo atq
informiter stant hoc no ty confirmate
formata propter qd omis pccatu
fertur ignorans / Et pulchre 21o
dicitur / Omis via viri recta sibi
videtur / No em malu nisi sub spe
boni fine appetit ny bonu sit appe
tibus obiectu // Consequenter
tangit stus iohes. distinctionem
eoz quibus scribit. et causas duas
pp quas scripsit diuersas / Scribo
vobis filioli / filios suos specialiter
monet. quos pdigaliter comodit instruit.
seu baptizauit / Quia dimittuntur

loquit paulus galathis scribens. Filioli mei quos iterū ptūrio. donec formetur xps in vobis / Corinthios ꝯ / In xpo inquit per euangeliū ego vos genui / Vel filiolos vocat pueros ac tenellos in fide credentes / itaq; scribo vob filioli / : Quonia remittuntur vob pcta ppt nomen eius / dest virtute et merito xpi ac p indulgentiaꝝ ipius. consecuti estis remissionem plenariā pctoꝝ vroꝝ. primitus in baptismo. deinde si opus fuerit in penitentie sacramento / Item ecclastica sacramenta vt dictū est. sepe virtute et gratiam sua sortiunt a merito saluatoris / : Scribo vob patres / qui estis alioꝝ prelati. magri aut superiores / : qm cognouistis eū qui ab initio est / . i. deū verū eternū. vnū ac trinū pre ceteris nostis / itaq; ppter ꝙd debetis alios informare. dirigere corripere. castigare. et tanto virtuosiores exemplariores esse. ꝙnto ex hoc maior consequitur honor dei. ac proximoꝝ vtilitas / ꝙnto etia pcta vra vobisipis ac alios iuuenibus nocent / : Scribo vobis adolescentes. qm fortes malignum / . i. diabolū / spetialit fortitudo inest spūs / qui malo igne. hoc est cōcupiscentie pestifere flamma attendere vos conat / Contra que adolescentibus spetialiter pugna instat / Deo isti magna laude fuerunt digni. qui unusquisq; cruci fixerunt / : Scribo vobis infantes. qm cognouistis patrem / dest dei filium. iam per fidem aliquālit cognouistis tui totius dictus pater noster qui es in celis / Hoc de infantib aliqlit iam adultis. et aliquid racionis pertingentibus est intelligendū. Vn thēmie 21°. loquit deus / Ipse nouerunt me a minimo eoꝝ vsq; ad maximum / Vel per infantes intelligit humiles. de quibus scriptū / Confitebor tibi pater. quia abscondisti hec a sapientib et prudentibus. et reuelasti ea paruulis / De quibus xpus aut p ypocrisim dicere ego et pueri mei / De infantibus vero sicut prima exponenda aut in ecclia / Dimitte paulos veniam ad me. tibi dicit est regnū celoꝝ / : Scribo vobis iuuenes. qm fortes estis / . i. corpe validi. atq; p hoc ad exercenda virtuosa magnis dispositi / : Et verbū dei in vob manet / dest predicatoꝝ documentoꝝ ruꝫ dei siue meritoꝝ et efficacis. mercatu enim verbi dei vinciuntur prius p cauitatem et spinā corda viā habitant / : Et vicistis malignum / . i. diabolo efficaciter resistendo ac prauas huius. vias illa vincendo ad que iuuenilis etas est pronior /

Prosecutio elucidationis huius sedis capti. ab illo loco. nolite diligere mundū &c Xta ꝙ tertius

Prima
dñi Johis apli

Ca.m! 2.m!

Dextissm sanctus Johes distinctis per gradus etatu hominibus. ppter distinctas causones. se scripsisse testatus est. nunc ponit documenta moralia. que omnibus et singulis coiter scribit ac proponit. qua ad virtutes ptinent xpianos stagg agit. Nolite diligere mundum. neqz ea que in mundo sunt. Si quis dilexerit mundum. non est caritas patris in eo. Quomodo intelligendum est hoc. cu nonnulli amicos et virtuosos. ac etia inimicos & vitiosos iubeamur diligere. Leste quoqz apto. Omnis creatura dei bona est. primo teste scriptura. Vidit deus cuncta que fecit. et erant valde bona. Diligebat etia deus omnia que condidit. et nichil odit eorum que fecit. Denigz in mundo sunt multi iusti. In mundo sunt aie rationales. et nos omnes in mundo sumus. et oia ista amare precipim. Quomodo igit ait. nolite diligere mundum. neqz ea que in mundo sunt. Est utiqz aduertendum. q mundus in scripturis pserim in euang. sti Johis. atqz in ista eius epla varijs modis accipit. Primo pro toto humano. sicut Johis primo. Mundus per ipm factus est. Et iterum Johis. IX°. Christus loquit deo patri. Dilexisti me ante constitutionem mundi. Dic et matthi xxv°. effatur. Venite benedicti patris mei possidete paratu vob regnu a constitutoe mundi. Secundo accipit mundus pro cunctis hominibus in terra morantibus tam bonis q̃m malis. Et dicit ad eos matthi. iiii°. loquit paulus. Deus erat in xpo. mundu reconcilians sibi. Tercio pro electis et bonis. iuxta illud Johis iii°. Sic deus dilexit mundu. vt filiu suu unigenitu daret. Quarto pro vitiosis et reprobis. ut ea Johis. II°. ait deus pri saluator. Non pro mundo rogo. Quinto pro creatura corpali sub orbe lune contenta. hoc est pro regione elementoz. atqz mixtoz ingena que admodu ait phs. Oportet hui mundi contrariu esse lationibus superioz. vt tota virtus eius inde gubernetur. Et isto modo loquit theologi. de conflagratione mundi per ignem. Et beatissimus princeps aploz. asserit mundu diluuio inundatu periisse. quatus diluuiu illud. speram ignis elementaris no attigit. sicut nec ignis conflagrationis eam attinget. sed ignis alle vt dictu est attinget aqua terra et aerem. elementaqz omnia. Sexto pro habitabili terra. vt ea apt saluatur. Habitabitur euangelium in toto mundo. sicutqz dicit astronomi. q minima stella visibilis maior est toto mundo. Septimo pro vanitate & iniquitate mundana. et ita nunc accipi potest. Potest quoqz nunc accipi pro rationalibus aut mundanis hoibz. de quibus fertur Johis primo. Mundus eu non cognouit. Qui quatus sint diligendi. quantu ad id quod habent et sunt a deo. stm qd erga dilectos ab eo. tamen mentis sui vitiosi.

odiendi sint. no amandi. Inimicos
inquos odio habui. Et perfecto
odio oderam illos. Dic quippe et
deus odit eos. sdm id psalmi
Odisti omes qui operant iniquitate
Et iterū. Iē. Odio fuit deo impius
et impietas eius. Odit mēz eos de
vt tales sdm pnīe ustricia. quanus
mlti huiꝰ sint electi et dilecti stēz
predestinatione eterna. Mundu. q.
d. mundanos et carnales homines. no
diligamus vt tales. hoc est mentiri
deo ingrati sūt et rebelles alns qz
exemplares et nob in via salutis co
tranij obstaculū qz plantes. sic ingz
in cuaij. loquit xp̄s. Si quis venit
ad me. et no odit patrē suū. matrē
et vxorē et filios. ꝛc. no pt meus
esse discipulus. Insup no diligamus
ea que in mundo sunt. .i. vani
tates vanositates mundanas. de qbꝰ
paulo post subdit. Omne qđ est in
mundo concupiscentia carnis est. ꝛc.
Certū est aute. q̄ si quis pfecto mo
dilexerit mundū. no esse caritate dei
patris in eo. Dic em diligē mundū.
est carnalis. sensualis vanosa di
lectio. de qua ad thimoth loquit
paulus. Cupiūt honēs amātes seipos
elati cupidi. Que cū spuali dilec
tione simul stare no valet. sicut q̄
psayam asserit spūs scūs. Congru
tatū est situatū ita vt alter deficiat.
et duos capere simul no possit.
Hor. etem situatu et fundus cordis
humani in quo pariter quiescere neq
unt. amor mundi et amor dei. car
nalis affectio. et spiritualis dilectio.
qz alter alterū pellit. Hinc vt supra
iam patuit iacobus dixit apte. Ami
cicia huiꝰ mundi. inimica est deo. qđqđ
ergo voluerit amicus huiꝰ mundi
fieri. inimicus dei constituetur.
deo teste. et ꝓb̄a. Deus dissipauit
ossa eoꝝ qui hominibus placent co
fusi sūt. qm deus spreuit eos. Paulꝰ
quoqz. Si hoibus adhuc placerem. xp̄i
seruus no essem. Vnusqz equide ei
que amat cupit placere. Denicz
tacto est quasi expositio pdictoꝝ
subiungit. .i. Omnia. Omne quod est
in mundo. .i. tota vitiorū congeries. .i.
carnalibus ac mundanis exstens
hominibus. .i. concupiscentia carnis est.
et concupiscentia oculoꝝ. et superbia
vite. .i. dest. triplex hec inordinata
affectio. essentialit aut reductiue.
qua. h. tria sūt queda quales vitioꝝ
radices. ad quas vniuersa peccā qđa
modo reducuntur. Vnde beda hec
scribit. His vitiorū vocabulis qua
vitioꝝ genera coprehendit. Con
cupiscentia nāqz carnis est. omne
qđ ad corpis voluptate atqz delicias
pertinet. in quibus precipua sūt. cibus
potus ebrietates. de quibꝰ salomon
ait. Sanguisuge due sūt filie
dicentes affer affer. Concupiscē.
oculoꝝ est omnis curiositas que fit
in discendis nephandis artibus. In
inspiciendis spectaculis turpibus.
aut in acquirendis seu possidendis
terrenis rebus superfluis. aut obser
uandis cognoscendis seu actitandis

Prima
pt̄ Joh̄is apli

Capl'm 2.m

vicijs primam. Superbia vite est. cū quis se iactat in honoribus. Per hec tria hoīes tanq̄ tēptantur. Per hec tria tēptatus est adam. et deiectus. Per cōcupiscentiā stilicz carnis. cū hostis ābu lym veritu ei monstrauit. eiq̄ ad cōsentiēdū suasit. Per cōcupiscentiā oculoz. cū dixit. facietis bonū et malū. et aperient oculi vr̄i. Per superbiam vite. cū ayt. Eritis sicut dīi. Per hec etiā tria tēptatus est xp̄us. et vicit. Per cōcupiscentiā carnis cū sathanas dixit. dic vt lapides isti panes fiant. Per cōcupiscentiā oculoz. v curiositatē. cū hostis suā gessit. mitte te deorsū. Per superbia vite. cū dicere ausus est. Hec oīa stilicz mihi vestra tibi dabo si cadens adorauer⁹ me. Sempe ut asserit augustin⁹. ex eiꝰ verbis p̄mdurta lucē de verba sūt sūpta. Curiositas alijs dei signulos tēptat. vt velint miracula facere. et experiri. an deus gaudiat eos. Istiq̄ ad cōcupiscentiā carnis p̄tinent. ioci. ludi. risus. dissolutiones. osula. et amplexus. cōnessiones. potationes. lasciui contactus. et cetera vicia gulosus et luctus. Ad concupiscentiā oculoz. p̄tinet cupiditas. auaritia. curiositas. Ad superbiā vite ambitio sēli. desiderium sancti p̄lationis. excellentie appetitus. fame. laudis honoris mordmata affectio. Vt aut̄ gregorius dicit. quatuor sūt species superbie. p̄ma est. de quis bona que habet. se accepisse a deo se no verecundat. Secunda. de credit sibi meritis. ea sibi esse collata. Tia. de se iactat hec q̄ no habet. Quarta quando despectis alijs. singularit vult videri. Insup tuta hui⁹ loci scribit albertus. Vetuta distingui possūt tripliciter. Primo ex parte subiectoz. in quibus sūt. 1°. ex parte obiectoz. circa que versant. 2°. ex parte actionis que in eis cōtingit. Vetustū nāq̄ nil aliud est. q̄m priuatio queda. aut actio queda deformis. Dupliciter aut̄ actio p̄t tripliciter considerari. Primo p respectū ad suū subiectū. 2°. p respectū ad suū obiectū. 3°. secūm se. vt est actio habens deformitatē. Ex p̄te igitur subiectoz. sūt tres p̄dicte za dicte vicioz. Nam cōcupiscentia oculoz videtur esse in appetitu sensuali. cōcupiscentia carnis. in appetitu concupiscibili. superbia vite i irascibili. Secūdo p̄cta distinguuntur ex parte obiectoz. Oīa em p̄cta cōuertunt in hoc. q̄ auertunt nos a primo et incōmutabili bono. et cōuertūt nos ad bonū cōmutabile et creatū. Secūdū hunc aut̄ auersionē et cōuersionē possūt p̄cta distingui dupliciter. scilicz generale et speciale. Generale. sicut. quia vt tactu est. oīa p̄cta cōuertunt in hoc. q̄ a deo auertūt. et facit nos ei cōtrarie. et ut sic. accipitur vnū vicium capitale. qđ est superbia. quia initium omnis p̄cti superbia est. vt dicit̄ eccli. x°.

Prout vero oīa pcta conueniut in hoc q̄ conuertut nos ad tpalia et ca-
duca. accipitur aliud vicū capitale
q̄d est cupiditas. huīc illud pma ad thi-
moth. vi. Radix oīm malorū est
cupiditas. Sic superbia et auaricia
accipiuntur. vt sūt pcta generalia.
Specialiter vero ex parte obiectorū
distinguūt pcta hoc modo. Quia q̄dq̄
peccat. aut peccat cōmissione aut
omissione. Cōmissione pt̄ q̄us pec-
catur quatuor modis. Primo quia
bonū honorabile. illud mortaliter op-
tando. et sic est ira mīs gloria. 2° aīa
bonū vtile. et sic est auaricia. 3° aīa
bonū delectabile. Et hoc dupliciter
q̄a vel delectabile spectat ad gustū.
et sic est gula. vel ad tactū. et sic est
luxuria. Omissione peccat tripliciter.
Nam quilibet xp̄ianus tenetur ad tria
videlicet ad q̄dq̄ actionē. p̄ beneficia
a deo recepta. et contra hoc peccat
accidia. 2°. ad p̄ximi dilectionem.
et contra hanc peccat inuidia. 3°
ad nīrum relaxationē. contra q̄a
peccat ira. Sic ergo accipiuntur dis
tinctio septem peccatorū capitaliū
siue mortaliū. que etiā aliq̄ vitio-
rū radices vocantur. Tertio dis-
tinguitur. ex parte actionis que in
eis concurrunt. Quicūq̄ etenim pec-
cat. aut ideo peccat. q̄n timet amittē
aliq̄d bonū. p̄terea inordinate se sub-
icit alīs ne illud amittat. Aut ideo
peccat. q̄a desiderat cōsequi aliq̄d
bonū quo caret et inflammatur vt illū
obtineat. Hinc sup illud in psalmo

Incensa igni et suffossa. loquit̄ quet
q̄ oīa ista pcta p̄cedūt. vel ex
timore male humiliante. vel ex amore
male inflammante. Hec albertus.

Interdū etiā dicit. q̄ oīm vitiorū
origo et radix est improbus et p̄uus
amor sui. et hoc ideo. q̄n omnes affec-
tiones ex amore exuberanter p̄fluunt
Sic vtiq̄ eluceſcat. qualiter secūm diu
sas considerationes. sit vna radix oīm
vitiorū videlicet amor improbus sui
ipsius. et qualiter sint due vitio-
rū radices. pura superbia atq̄ cupiditas.
Qualiter etiā sint alie due p̄ter-
radices. vt puta. amor male inflam-
mans. et timor male humanus.
Et qualiter tres. viz. concupiscentia
carnis. concupiscentia oculorū et
ambitio seculi. siue superbia vite. ꝑ
liter septem. Itaq̄ oīe quod
est in mundo. concupiscentia carnis
est. aut concupiscentia oculorū. aut
superbia vite. Quod etiā intelligi
potest per modū yperbolice locutionis.
q̄a aliquid dicit per excessū abscī-
mendatio. ad insinuandū magnitudinē
rei. Hinc ad ioseph pharao dicit
genes. xli°. Absq̄ te non leuabit
nullus manū aut pedem
in oī terra egypti. Et ita sanctus
iohannes nūc p̄fert hec verba. ad
insinuandū. q̄ hec tria mala nimis
abundat in mundo. Et subdit. Quia
triplex concupiscentia. vel Quia
superbia vite. non est ex patre. q̄ntū
ad sua defectuositate seu obliquitate
culpabilem. sed ex mundo est. Quia

ex iordinata voluntate seu appetitu
corrupto hoīm mudanor. Volu
tas em creata. mutabilis ex nichilo est
et defectiua in se. et prima petri
origo / sic em cepit sibi ex serpa
desire et peccare // Si aute obiaat
q̄ ome ee et oīs actio sit a deo.
ergo et viciose actiones et praue
concupiscentie. in quibus sut reales
et positiue entitates. que a p̄mo
ente primordialit̄ manant / Rndet
q̄ talia sut a deo q̄tū ad entitate
exentem in eis. nō quo ad eor defor
mitate / Unde dn̄s solet. q̄ sut a deo
quatu ad substantia actus. seu q̄m
ad suu actu materiale. nō quatu ad
suu formale. que est ipa deordinatio
actus. que nō est aliq̄d positiuu.
Sz priuatiua spēs modi ac ordinis
Dicitur aut cupim̄ in caritate pfice.
et diuino amore sustendi. a p̄dicta
triplici concupiscentia. intentionem
mea purgemus / si quide. sūto ab
ea nos amplius emundam̄. tanto
in spiritali amore plen̄ crescim̄.
salubriusq̄ proficim̄ / Deinde ad nulla
rem creata carnale. sensibilem aut
caducā. inordinate siue superflue af
fectem. sed ordinate diligat et sa
pienter ac virtuose / Deposte. inquid
nobis necessaria vitus ne desistat
ad vite sustentaculu. ad dei obse
quiu et honore. ad spiritale profectu.
ad incrementu scie et virtutu. ad
diuini inflammatione amoris /:
Et mundus transibit / Vel ut alii
textus habet /: transit / Hoc
intelligit. Dicit q̄ per ignem conflagrationis purgabit
atq̄ ad meliore dispositione p̄ducetur
in die iudicij. ut hoc diffuse expo
situ est. prima petri 3. // Secundo.
q̄ mundus iste inferior. scilicet regio
elementor̄. et mixtor̄ in varietate
extat continua. et pcedet in multis
eius figura / puta in generabilib9
et corruptibilibus. quo ad se tota /
Unde prima corinth. 7. Scripti est
Qui vtuntur hoc mundo. sint tanq̄m
non vtentes. pcedit em figura huius
mundi // 3o. q̄ mundus transit / .i.
mutatur viciosis horis. interissimis q̄
deficiut. et ad morte festinat. non
solus ad morte nature sz etiā culpe
ac infernalis miserie. Unde et sapie
2o patent / Umbre transitus est
tempus nostrum / de quib9 habet in
ps / Tanq̄m fenu velociter arescet.
et quemadmodu oleva herbaz cito
decadent / Tremoz / Quomodo facti
sut in desolatione. subito defecerut.
pcedit pter. iniquitate sua /: et
concupiscentia eius / Dest pfata
triplex concupiscentia hoīm muda
nor̄. celeriter finem accipiet. q̄
similiter ipis peribit / iuxta dict.
ps̄te / Exibit spus eius. et reuertet
in terra sua. in illa die perybunt
omes cogitationes eor // Finis
primo michabeor̄. 2o. habet / Ne
verbis peccatoris ne timueritis.
q̄ gloria eius sterctus et vermis.
Hodie extollitur. et cras non vemit
q̄ diuersus est in terra sua et

cogitatus eius periit. Hinc apt
Gregorius. Quia labenti mundo inhe
remus. cui ipo cadimus que labente tene
mur. Et sicut qui rebus labentibus
innitit. eis cadentibus labit. sic q
rebus spiritalibus celestibus et
eternis inhesret. cu eis ipetue pma
nebit. Propter qd subditur: Qui at
facit voluntate dei. x deo in cuctis
obedit: manet in eternu. x spiritale
vitet nuqz animittet. quamus corpaliu
moriatur. qua de vita gratie pue
cetur ad vita glorie. et deo diuet
bntice sine fine. Non gr. mente inhe
reamus rebus caducis. fallacib
et caducis. sz summo et invariabili
bono. illud sup oma diligentes.
feruide cupientes. zelarent volentes.
et sp speraintes in ipo. Vt cu gr̃a beata
dicere valeamus. In deo salutare meu
et gloria mea. deus auxiln mei et
spes mea in deo est. Et iterum. Mihi
adherere deo bonu est. ponere in dno
deo spem meam. Quoq cu inscisset
amatoribus sci hui. seruo deputati
discemus illud sapie. Quid nob
profuit superbia. aut quid diuicia cu
iactancia contulit nobis. transierut
oia illa tanqz umbra. Confestim
animat ac roborat credentes contra
psidiu fallacias: Filioli mei noui
ssima hora est. x ultima mudi etas
dicitur a xpi aduentu usqz ad die
iudicii. que quamus videat diutina
apparere tp̃e cupacrutione durationis
futuri seculi. quasi breuissima hora est.
Vnde et paulus fatet. Nos sumus
in quos fines seculi deuenerut. Hinc
in scripturis veteris testamenti. ipe
xpi. et euangelice legis. appellatur
dies nouissimi. Vt cu iacob patri
archa geneh. Eg. ait. Congregami
vt annutiem vob. que venturi sut
vob in nouissimis diebus. et que ibi
predicat. pro magna parte ad primu
xpi spem tant aduentu. Cohedis qz
3°. scdm antiqua translatoez. qua
actuu 2°. btissimo petr̃ princeps
apl̃oz. habetur. Et erit in nouissi
mis diebus dicit dns. Effundam
de spu meo sup omem carnem. qd
in die pentecostes sanctissimi spus
ipleri esse disseruit. Ner mouear
quequa. q per vltia etas. pceden
tibus mudi etatibus extat pfectio
tior. cu et vltia vmi horis etas.
frequenter diuturnior sit multis
precedentibus etatibus eius. Deca
tissimu quoq est. et ad pcepta
nfinite misericordie dei primet
laude. qd etas ad tpa gratie. legem
xpi pertinens. consistat diffusior.
vt plures in ea salui fiant. psertim
cu etas ista. sit precedentiu finis
etatu. Interea pt et iteu expo
Nouissima hora est. Scit tempus
qd ciuitas mudi fine venturi est.
psecutione antixpi durante. nur
est per silitudine seu conformitate
et equalentia. ac mistica designa
tionem. Huic qdmodu aut in eum.
xpe. Di vultis scire. Johannes
ipe est helyas. Geneh quoq. Eg.
Centulus leonis iudee. Ipe naqz

aplice predicationis tanta fiut fide lui. ab hereticis et tyrannis afflictio y pseudone antixpi psignuit / pt̄ q8 2ª ad thessalonicen 2. paulg scripsit. Misterium iam operat iniquitatis /: Et sicut audistis q̄ antixpus venit / Hoc tripliciter potest intelligi / Primo sic / Sicut audistis a veteris euangelice legis p̄dicatoribus. q̄ antixp̄s suo tpe veniet / Habet nāq; sanctus iohes frequenter talem modū loquendi. hor est ponendi pm̄s pro futuro / vt ai. 1º euangelii sui ayt capto / Colligent eū. et in ignē mittent et ardet / Deo sic / Sicut audistis ab aliquibus. quantū ad hor male opinantibus. q8 antixp̄s venit / Hor nāq; ob causā p̄dictam aliquātulū putabant. sicut et intevi hor frequenter putatū est / Tertio sic / Audistis veritatē. quia antixpus iam venit, no in p̄pria p̄sona ꝑ in figura / hō est / est in aliquo impio eu p̄sistente / ac si dicat / Vere sic est / Nam subdit /: Nunc antixpi multi facti sūt / Idest p̄pria libertate tum scelerati sūt effecti. vt vite antixpi / x xp̄s valde contrarij applentur / Unde quidem antixpus dicitur. ab anti q8 et contra et xp̄s / Tales fuerūt ebyon et cherintus. ac mavron nephissimi hēsiarche / qui adhuc durante sto iohanne cum ip̄o sur rexerūt in asya / Sed et alij multi in diuersis p̄tibus mūdi. tales item fuerūt hodie / Beda quoq; hic ayt / Nu catholicā fidem qua vnus confitent. pīsis cōmaculant actibg. antixpi / x xp̄o contrarij nuncupant et merite qui alios seducendo in tenebras et viā aīaꝝ salutē ipe diuū p̄meritū / antixpi meruntur vocari / A quibus teste lxcuando. ꝑuenire xp̄us sustinet p̄seruatoēz qm̄ sustinuit a iudeis /: Unde scim9 / x ex isto cognoscimꝰ /: quia nouissima hora est / x tempus antixpi in fine mūdi futuri. Iam p̄ similitudinē equalentia quādā et misteriale extat / seu volūtas mūdi p̄s est etas / Unde et p̄ma ad thimoth. loquit paulus / In nouissimis diebus discedent quida a fide attendentes spūtibus erroris /: Ex nobis / x ex nra collectione /: p̄dicti / ip̄ ad tp̄s fuerunt nobiscū. et fideles vt videbant exteriꝰ /: ꝑ no erāt ex nobis / x ad intra sanctitē no p̄tinebāt. sēm diui p̄destinationēz. nec sēm fidei vere constantia /: Nam si fuissent ex nob / modo p̄fecto. vt pote veri et constantes ac p̄destinati ca/tholici /: p̄manssissent vtiq; nobiscū / in fide et ecclesiastica vnitate /: Sed vt manifesti sint q̄ nō sūt omēs ex nobis / x ad hoc deo disponente eoꝝ error ip̄ notuit / Vel ideirco ego iohannes hec scribo. ꝑ quos exierūt vt manifestentur et cognoscant esse hereticos. no de catholicis. ne latendo diutius plures fallant catholicos / In p̄senti etem vita bonis malis insert

sicut in corpe aialis · mali humores bonis
inistrent humoribus / et sicut corpus
naturale purgat. ac relevat. dum
mali ab eo expellut humores. sic mis
ticu corpus ecclie. du vitiosi et ydoi
sepant a vcis et vnis membris
ipsius / Hinc xps matth. 13°. corpat
ecclie suu sagene misse in mari. et ex
omi genere pisciu congregati / In
cena quoq; nouissia podente egressd
et filius hois sedu manentib9 discu
Nunc clarificatus est filius hoim.
Aut iohis. 13°. legit / Introducto
vitupero hereticoz: tangit sancti
apls pcoiu catholicoz. quat9
opposita iuxta se posita clarius ino
tescant /: Et vos / catholici et con
stantes /: Unctione habetis a sco /
i. est illuminatione. consolatione. ifla
matione accepistis a deo. seu specia
liter a spu paclito essentialit9 sancto /
qui varios effectus interiores ac
secretissimos. p fidem et caritate ac
sapie donu. aliaq; gratie siue caris
matu: in suoz vtilitate operatur cordibus
electoz. per que eos in fidei vitate
mirabilit9 roborat. atq; p gustu
dulcedinis. per signales irradiacoes
gratiosissimas visitatiues. iflamma
tiones celestes admirabiles pueni
tiones. per raptus et mistica
deplacones. per exuberantissimas
dulcedines mentis adplectones. metes
electoz suoz in fidei sinceritate.
in ecclia stabiles ac
certissimas reddit / sta ut per experi
encias signaturales clarissime sciat
qd vera et sta sit catholice militatis
ecclie fides / Dicit qd iohis. 12°. loquit
xps / Spes sctus docebit vos oia.
et suggeret vob oia quecuq; dixero
vobis / Hinc subdit /: Et vos ola
Ito omisuare omia. sc omem artic.
fidei veritatem / et cultu necessaria
ad salute / iuxta illud iohis. 16°. Cu
venerit ille spus veritatis docebit
vos omem veritate / Un et vulgus
xps dixit apls. Omia quecuq;
audiui a pre meo manifestaui vobis /
Porro vnusquisq; sdm exigentia
sui status seu gradus siue officij
debet esse instructus / Hinc thimo
theo paul9 scribit apls. Dabit tibi
dns de omnibus intellectu / Et iacobi
pmo scribit. Si cui9 indiget
sapia. postulet a deo. qui dat omib9
affluenter. et dabitur ei /: Non
scripsi vobis qi ignorantib9 vitate /
scripture et necessitatis saluti /
/: sed quasi scientibus ea / vt psis
atis in ea et roboretur cor vtm
magis ac magis in fidei theoria /
qz ut publicoz pmo habetur /
Audiens sapiens sapiencior erit /
Et vulgus salomon ait / Da sa
pienti occasionem. et addetur ei
sapientia / Sic et paulus apls.
scientibus inquit. Tanquam in meoz ad vos
Et denuo tangim in meoz ad vos /
reducens / Hoc quoq; vob scientib9 /
/: Qm omne mendacium ex vitate no
est /. Et nulla falsitas a suma veri
tate pcessit. ideo qui mentit. qntu
ad hoc. no est ex deo. Et qui fidei

Prima
tri Johis apli

Ca. 2.

ac scripturis aut determinationi ec-
clesie contradicit. a deo ausus est
et falsitati subiectus cuius filius /
de quo Johes ostendit fuit salvator
Diabolus in veritate no stetit / qz
veritas in eo no est. cu loquit menda-
cium ex propio loquit. qz mendax est
et pater eius. pater mendacij /
Diabolus ergo est origo mendacij.
qui et angelus in celo. et pthoplaustes
hominibus in paradiso ipietate et
falsitatem suggessit / Queadmodu
aute voluntas creata. negligitu ex
nichilo et defectiua est origo mor-
talis peccati. sic intellectq creatq
negligitu defectiui. et ex nichilo pve-
catus. falsitatis origo censet / Ve-
ritas aute seu veru. stdm qd tale.
nequaqm mendacij causa aut fons
est. cu agens sile sibi pducit /
: Quis est mendax / mendacio
suppstitionis. et vere relegionis fideiq
contrarius / : Nisi is qui negat
qm thesus no est xpus / . x. pposicio
nem hanc negatiua. Thus nazare-
nus no est xpe in lege et pphetis
promissus ac promissus contendit
seu verum esse affirmat / Qd at
iste sit sensus. et qd ita hoc loco
accipiat verbu hoc negat. sequentia
verba testant / : Hic est antixps /
. x. infidelis. xpo contrarius / : Qui
negat patrem et filiu / . x. qui negat
in diuis esse pdona prus eternum.
et pdona unigenite filij eius / Hoc
aute negat qui negat ihm esse xpm /
Qd thesus in veritate est christus /
filius dei patrio, put ipe pstruptuas
atqz miracula demonstrauit / Qui
aute negat filiu dei negat et patre
ppius. qm pater et filius correlatiue
dicuntur / relatiua aute sut simul nata /
qm uno posito ponit alterum. et uno
ablato. auferetur et alterum / Pater qz
et filius. substantialit unu sut / ideoq
uno negato. negatur et alter / Iterum
christus deus qui virtus. seu qd in
nomine xpi intelligit pdona unigeni
ti patris. pdona uncta. uz filius pqz
uirtus spiritus sanctus / Qui itaqz
negat xpm uirtu. negat et patre
unigenite. qui nove xpi sue intelligi /
Omne subdu / : Omis qui negat filiu
net patrem habet / dest / deu esse patre
no admittit / : nec vere deu habet qne
colit / . x. deu non colit veracit. si maxi
devotat ei. cui eterna generationem
non credit / Ideoq Johes. vo loquit
xpc / Qui no honorificat filiu. no
honorificat patrem qui misit illu /
Et iterq aut iudeus incredulus / Est
pater meus qui vos dicitis. qz deus
noster est. et no cognouistis eu / : Qui
confitetur filiu. et patrem habet / x.
patrem eius confitet. cu filius referat
ad patrem / Et talis colit ac fide
cognoscit patrem / : Vos aute qd
ab initio audistis. in vobis pmaneat /
Deest euangelica doctrina. quo ab
exordio vre creationis a me. a hiis
xpi predicatoribus didicistis. pseueret
in cordibus vris / Iste enim qui audiut
verbu dei. et custodiut illud / Unde
paulus redarguit galathas. eo qd

no pseuerauerit in euangelica veritate quam docuit eos. et addit. si licet angelus eis annuauerit oppositu tibi anathema id arbitrarent /: Qui in vobis permanserit qd ab initio audistis /. x euangelica doctrina. in eo via et effectu sua acceperitis. credendo ac conuersando. iuxta xpi doctrina ac iussione /: Vos in filio et patre manebitis /. x patri et filio p fide et caritatem ac obedientia. stabilit adherebitis. et eritis patri filioq vniti. in via p gratia. atq in patria per gloria /: Propter qd matth. xi°. filio prestatur / Omne qui audit verba mea et facit ea. assimilabit viro sapienti. qui edificauit domu sua sup petram // Porro patre ac filio noscitis. intelligit sp dulcissimus precursu adorandus /: spes sanctus / qui est pcis et filii nexus. amor et vinculu. communisq germen. et coeterna effluuiu sicut in libro de spiritu sancto / Quicquid em manet in vita tua eternaq. ac simplicissima ps nauis. manet in omnibus tribusq / Et qui diligit colitq vita. amat et colit omes / Et quasi interrogemus quo fiducia quo primo in patre filioq manebimus subdit /: Et hec est repro missio /. x eos promissa /: qui ipe filius pollicitus est nobis. vitam eternam /. x pmptam felicitate nob pro merede spospondit. matthei. xi°. dicens. Qui facit voluntate patris mei. ipe intrabit in regnu celoru / Et iterum cohis vi°. Hec est voluntas patris mei qui misit me. Vt omis qui videt filiu et credit in eu habeat vita eterna / Et iohis xi°. clarifica filiu tuu. sicut dedisti ei potestatem oiu carnis. Vt ome qd dedisti ei. det eis vita etna / Hec est aute vita eterna. Vt cognoscant te verum deu &c. /: Hec / que de autr xpo iam natis dixi /: Ipsi vobis de ipis qui seducut vos / Vt eos videtis. atq in fide et caritate ac conuersatione integra maneatis / Deductores do sum non solu hetici. sz et omes. qui vitiis exemplis. pruuis suggestionibus blandisq promissionibus aut comminationibus seu alioquin imo ppositos sibi populos decipiut. siue ad superstitiosa siue ad quacuq culpa pcipiendu mortale eos trahendo. quibus no sufficit dei natio ppria. sz tanqm membra satellitesq diaboli alios q secu deprimere volunt / De quibus loquit paulus. Impij proficient in peius errantes et in errorem mittentes / Undiq timeda est. qd matthei. 18°. ayt saluator. Ve homo per quem scandalu venit /: Et vos subuersione qua accepistis ab eo /. x pfecta doctrina spes stigna vobis ab eo infusa. caritas in credibus vnis p spm sctm diffusa /: maneat in vobis / Desit auas vnis sollicite custodite. ne pretiosa exeuntes a gra /: Propter qd salomon cohortat. Omi custodia custodi cor tuu / Et ppha micheas nos admonet. vt cu deo sollicite ambulem9 / Paulus quoq cu metu

Prima
bti Johis epli

Capl'm 2m

mquit et timore ac tremore vram
salute operemini. Nempe si fecerit ho
quod in se est. deus ghrim ei ifundet
misericordiam custodiat. custodiatq perficiat.
Nec sinet pnissimus deus que velmquit
nisi prius velmquat ab eo. ppt qd
Iob. 33°. assentur. Si direxerit ho
rid deu cor suu. spm illius et flatu
ad se trahet. Unoq regu samuel
monet. ppavate corda vra dno. Sa
lomon quoq pubiorz. 16°. Horis inge
est enim ppavare. Et no neresse
habetis ut aliquis doceat vos. q
tam ghose deus vos puenit. tam
copiose illuminat. Ut no sit vob necs
saria instructio humana. quod fiunt
in istis primilegiu speciale. Vel si
istud intelligat de cunctis bonis fide
libus dictu. sensus est. deus eos
sufficienter informabit. quatinus huma
na eis desit instructio. que tn si assit
non est despicienda. Nam deus p
angelos suos ac homes instruit plebe
Sz sicut doctrina eius docet nos de
omnibus. ptinentibus ad salutem.
et verum est. quod docet doctrina illa
cu sit directa optime infallibilissq
magistri videlicz spus sci. Et no est
mendacium. in doctrina spus. Unde
doctrine sacre scripture nequaq
miscetur mendacium. quatinus du
doctrinis phoz. Et sicut docuit
vos. per scriptu. per angelica inspi
rationem et per veram predicationem
Manete in eo. per fidem. caritate.
et opem sanctam. Noter qd ad hebros
13°. dicit. Doctrinis variis et pere
grinis nolite abduci. Hoc est qd publicz
3°. scripsit est. Habe fiducia in dno ex
toto corde tuo. et ne innitaris prudentie
tue. In omnibus vijs tuis cogita illu
et ipe dirriget gressus tuos. Hinc Iob
22°. mdurit. Acquieste deo. et habebis
pacem. et per hoc habebis fructu optimu.
Hoc est qd thobie 4to docetur. Cunctis
diebus vite tue. deu in mente habeto
et cave. ne aliqn peccato consentiatis.
Et in ea filioli manete in eo. cohabi
tes. ut nec pspera nec adversa. nec
mors. nec vita. nec demones. nec
terram. neq carnales animi sui ppi
qui. aut sderi. a xpo vos retrahant.
Ut cu apparuerit. i sno tribunali
fiducias habeamus. et confundamur
fiducia. i. constamur bona. et confi
dentia ex ea nascente. Constientia
etem pura. salubrem gignit fiducia
quemadmodu constientia pura fo
nidime. suspo qd sapie. 1°. scribit.
Semp presumit sciens. ptubatu co
stientia. Et no confundamur ab eo
in adventu eius. i. est no reprobemur
a xpo iudice sumo. in suo ad nos
adventu. per executione iudicij. sive
in morte. cu ptiularie iudicat. essq
atiq per hoc spiritalit. seu p effectu
sue ultime vente ad eos. sive i dei
nouissimo. quado dicturus est vpositis
Ite maledicti in ignem eternu. Horrui
qui deficiat mu adversu. aut transgre
ditur dei precepta. qui adversarios odit.
aut serpm vlasitur. Hui xpus in
iudicio tn particulari qn vniuersali iudicet

qđeadmodu m cuay ptestat. Deu nc
erubuerit et meos ſmones. hūc filius
hoīs erubescet cū venerit m maiestate
sua /: Ex /: pro qua /: satis qua iustus
est. scitote. qm et omnis qui facit iustica
dest actus influe iustice /: et pt h' sum
iustica, put est virtus tois. vt iustica
seruc assecat. qui condignos penitencie
fructus exercet. qui deū ac debitā vic
rencia colit. totoq; corde amat. et cetā
dei obseruat precepta. Talis /: ex ipso
natus est /. v p gratiam gratu facientem
spiritalē vegenerat9. Vt pote i esse
spuali signaturali ad promerendū vitā
eternā ydoneus constituat. Quotiens
cuiq; etenim quis peccat mortalit' spiri
talit' moritur sicut in gra. qm spiritale
esse gratu facientis amittit. Et
quotiens cuiq; ad penitenciā p gratiā
salutis per gre reconciliatōne redeat.
toties ex deo seu xpo renascit. Deu
tyme. qm quidē pfecta ad tps p gratiā
operant iustica. tales quidē nō sic
ex deo nati p pdestinatione. sūt ty
ex eo nati sōm penitem iustica. Adhuc
mō iustica hoīm qntulibet pfectoz
in vita pnti est pluvimū ipfecta
et sepius mēdicta. mistiq; defectuo
sitatibus mixta. vanis culpis fusca
ta. et cōpassione honorificentie. qua
deus suprogin ssim9 extat. tam modica
vmo magis tam nulla. vt ps ait. non
tā. Quasi pannus menstruate vni
uerse iustice mee. In beatis vero qui
indesinenter totis viribus deo tenti
sūt. honorificentiā qz ipendit. nec
vlla tangunt culpa et suo mō pfecta
iustica. Deus vero in infinitū honora
bilior est. qm ab vnoq; valeat honorari.

Elucidacio capli tercij. Videte qualem caritate. Arti 9 quarti

Sanctus Iohānes pnti
capitō dei beneficia ac pro
missa. atq; moralia do
cumenta diffusius vti
tat dicens /: Videte /: diligenter
aduertite. acute pensate /: qualem
caritate dedit nob deus pater. Vt
filij dei nominem et simus /. Vt
dupli vt exponi. primo sic. Quale
caritate dedit nob pater /. dest. qm
magna dilectione sūa ad nos. nob
ostendit. seu quatu se dilexit nos
monstrauit. per hoc qđ consulit
nob gratiam vstam tale et tanta. vt
adoptiui filij eius vocem et exis
tam? Est em consuetudo scripture.
vt aliquid dicat fieri seu donari.
quando eius fructus aut donatio
manifestat seu manifestat. qđ ad
modū post resurrectionē sua xpus
dixerit. Data est mihi omnis potas
in celo et in terra. que vtiq; potas
sibi ab incarnatois exordio fuit
collata. Dixit deus pater. magna
caritatem nobis dedit. per hoc qđ
eximiā sua dilectionem nob p xpm
monstrauit. in tanta. qz p cristū
cuiusq; discipulos pmittit est. nos
esse adoptiuos filios suos. p fidem
et caritate. Unde salubriter in euāg.
sepius loquit. Dabit filij patris vni

Prima
bti Johis apli

Cap. 3m

qui in celis est. Ait ad galathas
3o. Fertur. Omnes filii dei estis per
fidem in xpo ihu. Et iohannis primo
Quotquot receperunt
eum. dedit eis potestatem filios dei fieri
&c. Hic ait per deum patrem hoc loco
vite intelligit trinitas deus. cui
assidue dicimus. Pater noster qui es in
celis. Vocans eum simpliciter trini
tatis vna est ad nos dilectio & vna
caritatis ad extra effusio. quoniam
quattuor eius ad extra est inuisi
bilis trium subsistentialium personarum sit
vna essentia. eadem potestas. Deinde
exponit sic. Videte quale caritate
dedit nobis deus. &c. qui sublimis dignus
et efficax sit caritas ipsa infusa vir
tutis. quia deus per creationem nobis
largissimus est. cuius tanta est virtus
ac eminentia. ut per ea potissime
adoptiui filii dei efficiamur et vocemur.
Propter quod sequitur paulus. Caritas
dei diffusa est in cordibus nostris.
per spiritum sanctum qui datus est nobis
Ad romanos quoque octauo. Non accepistis
inquit spiritum seruitutis iterum
in timore. sed accepistis spiritum adop
tionis filiorum in quo clamamus
abba pater. Hinc iterum hortatur
imitatores dei estote sicut filii
carissimi. et ambulate in dilectione
sicut et christus dilexit nos. Propterea
hoc mundus non nouit nos. &c. quia
adoptiui dei filii sumus per caritatem
per quam contemptis carnalibus ac
terrenis. diuina et eterna quirimus
et amamus. Merito carnales

mundumque homines per approbationem
no nouerunt nos. Imo ut vere virtuosa
deoque placita sit confessio mira prestus
ignorat. Nam paulo testante. Animalis
homo non percipit ea que sunt spiritus dei.
stultitia enim est illi. et non potest intelligere.
Hunc talem. primus et inuidus execrati
affectibus. puerile iudicamur. et spiri
talibus et deuotis hominibus deus pstti
quos videmus abiecte vestimus. et eos
derisui ac furiosos arbitramur. quia
modi et regum. principes iudeorum
viso discipulo ipse ipsi dixerunt ad ihesu.
Quod venit insanus iste ad te. Vnde
et semper vos assertis. In fine dictum
sit. Hinc sit quod aliquando habuimus
in derisu. et in similitudine ipperij. nos
insensati vitam illorum estimabamus insa
niam. Merito autem mundus iste non nouit
nos. quia non nouit eum. &c. Dei prem
cui filii sumus. que formata creatu
ratione non nouit iuxta quod xpc iohes
.IIo. contestatur. Pater iuste mundus
te non cognouit. Ego autem te cognoui.
De talibus fertur. prima ad tytum primo.
Confitentes se nosse deum. factis at
negant. cui simul abhominati et ignobi
les. quos non considerat deus. ut appro
batores eorum qui mundo despecti sunt.
neque ut datorem gratie ac virtutum
in puris. celestibus quoque gloriose in futuris
Sed carnalibus ac terrenis timerosi
sunt. et talia appretiant. Vnde
quemadmodum deus stulta fecit sapien
tiam huius mundi. ita et mundus stultam
reputat sapientiam dei. &c. Verum ipsa
ac salutarem sapiam. quia homini

solus deus dilexerat. cum tuga tram
sitoria et mutabilia dilexerit. sicut
nūc allegatu est. nde verbū pauli
prima ad corinth. 2°. dicentis. Animalis
homo nō percipit ea que sūt spūs dei.
stultitia enī est illi. Et item. prima
ad corinth. 3°. manifestatur. Verbū enim
crucis pereuntibus quidē stultitia est. sz
Salomon quoq; testatur. Non desipit
stultus verba prudentie. Sed et
ecclesiastici. 21°. conscriptu est. Cor
fatui q̄si vas confractū. omnem
sapiam non tenebit. Porro i stulp
tuis oīes iniqui vocant. inducti
t stulti. Est namq; in eis vicii
puerilitatis. qđ est stultitia. dono
sapie contraria. qm ista caduca
lia et caduca. sūmo et i mutabili
bono. donis q̄z gratie ac virtutū
p̄ponit. et veram sapiam detestant.
de quibus enī dr̄. habet. dñs
aspera nimis. est molestus hoīby
sapia. Carissimi nūc filii dei
sumꝰ. per similitudinē creaturarū. et
gratie. filii vtiq; adoptiui. Sup̄a
illud ad ephes. primo. deus p̄destī
nauit nos in adoptionem filioꝝ
p ihm xpm. Et denuo. prima ad
corinth. v°. paulus scripturā alle
gat dicentem. Immundi ne tetigi
tis. et ego recipiā vos. et ero
vobis in patrem. et vos eritis
mihi in filios et filias dicit dns
omp̄s. Deutero. quoq; 14°. dicit.
Filii estote dñi dei vri. Et nondū
apparuit quid erimus. v. excellentia
qua in celesti beatitudine adipiscem
mur dicit. manifestata
est. quia nec oculus vidit. nec auris
audiuit. nec in cor hois ascendit
que p̄parauit deus suis electis.
Scimus enī cū apparuerit. quod
erimus. v. cū deus manifeste per ef
fectū monstrauerit illa beatitudine.
cam nobis coram suis omnibus con
ferendo. nostre glorificatois manifesta
tionē. cū apparuerit. v. xp̄s in sūo
aduentu se manifestauerit. similes
ei erimus. quia videbimus eū sicuti est. Videre ei
deū p̄fecte conformabimur. per dona gratie. cui
nūc aliqualit̄ assimilamur. p munera
gratie. tūc enī per plenū. aden
tissimuq; amore efficimur in deū
ineffabiliter transformati. et quantū
fieri pt. in ipm absorpti. Tamen
et p beatificā visionem. assimilabimur illa
pagit. formaliter. et directe. p̄pter
qđ subditur. Quia videbimus
eū sicuti est. Deest clave p speciem
in q̄ ipsam sup̄adorande deitatis
substantialē essentia. in specie. et
p speciem. clare et immediate conspi
cimus. Cognitio autē sūm phōs
fit per assimilationem cognoscentis ad
cognitū. nisi in cognito sit similitudo seu species
cognoti. nec est cognoscenti. Cuq;
omnis forma creata. a clara et imme
diata repsentatione dine essencie.
deficiat infinite. constat. q̄ dina
essencia. a mente creata clare et
immediate videri nō habeat p for
mam. speciem de creato. Deo ipa
met diuina essencia. diuinitus mētib
beatoꝝ. loco speciei et intelligibi

Prima
tii Johis apli

Ca.m 3.m

forme ista q̄ ꝓpa est. quod et quo-
.r quod videtur. et id quo fit visio,
seu obiectu & species. sicut et ipe
deus videt se per se/ sic q̄ m eius
eterna et increata sine pius mutu
tione. idem sut obiectu et species/
Per hanc ꝙ. bti fiam visionem
clarum. et penny supnaturalem.
beati. deo pfectissime assimilantur/
tu ipa diuina essencia. eis tam ineffa
bilit. et intime vnitur/ Hinc
pma ad corinth 3.o scriptu est
Ex parte cognoscimy/ tu aute
venerit. qd pfectu est. euacuabit
qd ex parte est/ Videmy nut
p speculu in enigmate tuc aute
facie ad faciem/ Nunc cognosco
ex ꝑte. tuc aute cognoscam sicut
et cognitus su/ Hec est admira
da suppissima. liberalissima to
ministrio bitudinis. qua sipbon
deus. bitudine suam mensam.
electis suis ꝛrexit. et vitam cor
sue vite conformat. eisq̄ plenam
ꝺructionem seu fruit habere/ qm
sicut deus clare et mirabiliter.
sume et audentissime contemplatur
et amat se ipm/ sic et ipsi inde
sm mentem. clare. frequentissime
contemplant. et diligut eu/ Hinc
ad corinth 3.o loquit paulus.
Vita vra abscondita est cu xpo.
in deo/ cu aute apparuerit xps
vita vra. tunc et vos apparebitis
cu ipso in gloria/ Huc hys obstu
illud in psalmo. Quis in nubibus
equabitur deo. silis erit deo in
filijs dei/ Hoc em et quelda alia vba
filia scripture. de similitudine equalitat
intelligunt. sicut dicimus naturaliter
filius dei pris filius phibetur/ Et
omnis qui habet hanc spem in eo/
i. qui auxilio gre dei confidit se
ad ptactu dei visione bti fiam puetum/
sanctificat/ a vicijs se expurgat.
ac virtuosis actibus se ꝓnat. sciens
se absq̄ interna puritate. ad tanta
bitudine. no posse ptingere. cu math.
5.to dicat saluator. Beati mundo corde
q̄m ipi deu videbut/ ip̄e q̄d ad hebreos
12.o Sanctimonia sequimini sine qua
nemo deu videbit/ Itaq̄ sanctificat se
sicut et ille sanctus est/ a dine scitati.
se aliquomo ꝺformat. luci sapie et
splendori virtutu. scilicet q̄ actibus
insistendo/ Hinc leuitici 12.o loquit
deus. Nolite contaminare vias vras
ego em sum dns deus vester. sancti
estote q̄m ego sanctus sum/ His ꝓdictis
obuiare videtur. q̄ mihi eternu speraꝝ
atquiru. et tm viuut inique/ Audiet
q̄ sanctus augustinus in enchiridion. fides
& spes possut esse informes. no caritas/
deo sanctus cohes aut loquit de spe for
mata. de qua ecia dat differentia illa
cois. Spes est certa expectatio future
felicitatis. ex gria dei et meritis ꝓprijs
ꝓcedens/ In qua tm differentie sicut spes
pro actu spei. no pro habitu/
Unde & ipe interior actus spei forte
est quedā sanctificatio hois/ Omis qui
facit pctm. et iniquitatem facit/ a
legem dei transgredit. cu pctm
sit transgressio legis dine. et celestis

ad s.

inobediencia mandatoꝝ / qđ de mźli
pcto est accipiend. ¶ Pozro iniquus
beda testante grece omnia appellat
qđ designat quasi contra legē. vel
sine lege furtū / ¶ Lex aute diuina
est equitas ipa / sicꝫ mortale pec
catū est iniquitas. ⁊ no equitas
vtpote violatio equitatis / ppt qđ
ayt pr̄. ¶ Decuriationes reputauit
omes pfectos terre / vsanas quoꝫ
loquit̄ de iustis / ¶ Transgressi sut
partū. violauerūt ius. corruperut
fedus sempiternū / ¶ Hinc subditur
/: ¶ Et petim iniquitates. et scelera per
fidem qm ille / vtpote xp̄s /: apparuit /
⁊ p assumptum humanitate vent in
mundū /: vt pcta tolleret / ⁊ suc
cessime passionis merito p pctis
humi satisfaceret et generis / ¶ Iustus
quoꝫ docendo. atqꝫ sedulissime conuersā
do. tulit et tollit pcta impediendo
ne fiant seu horres a vitijs retrahendo
⁊ forma viuendi monstrando ac gra
cia virtutū pcta nobis largissime
ꝓmerendo / ¶ Per ecclesiastica etiā sac̄
menta q se instituta cotidie nim aufert
pcta. ¶ Vnde iohēs primo ayt de ihū
eius baptista / Ecce agnus dei. ecce q
tollit pcta mūdi / De quo et angelus
dixit ad ioseph matthei primo / Vocab
nomen eius ihesu. Ipe enim saluū
faciet pplm suū a pctis eoꝝ / Vnde
ysaye. lꝫ. deus pater ait de homine
xp̄o. In sciencia sua ipe iustificabit
ipe. iustus seruus meus multos. et
iniquitates eoꝝ ipe portabit / Quat
aute beda hoc loco / ¶ Iustus tollit
pcta. dimittendo que facta sut. et
admonendo ne fiant. ac pducendo ad
vitā beatā. vbi pcti nequaqꝫ fieri
possut /: ¶ Et petim in eo no est / nec
vnqm fuit. nec potuit esse / qz stim
qđ deus. essencialit̄ iustus est. sicꝫ
natura hō assumpta. ab exordio incar
nationis. fuit excellentissime cōfirmā
ta gra. imo et comprehensor pfecta
spūs ad supiorē sue dignacionē. ad
meritū obtectu velata /: Omis qui
in eo manet / p fidem formata. seu
caritate /: non peccat / quia in eo
manendo no peccat / et quamdiu in eo
manet. et qm̄diu in eo manet. no
peccat. ꝫ recedendo ab ipō. utpote ab
illo se libere auertendo / petim cum
mortale et caritas sil stare no queat
⁊ ¶ Et ois qui peccat no vidit eū. nec
nouit eū / ⁊ eo tpe seu momento quo
peccat p omissionē debiti vel cōmis
sionem illicati. no vidit deū per fidē
formatā. nec eū p donū sapiē intuet
nec nouit eū formatū ac salutari
noticia / ¶ Nec etem simul in eodem
esse no valent qđ contraria sunt /
¶ Triplicē hominē qui in caritate est. posse
peccare. et peccando caritate amittē /
¶ Item qui nūq peccat. pt fuisse in
: gra ⁊ caritate. et ita intl plibet eod
qui iam peccat. antequm peccat deū
pfecto modo vidisse aut cognouisse.
vt pater de dauid et alijs iustis. qui
post magnū pfectionis collapsi sunt /
¶ Moyses quoꝫ qui augustino testante
deū vidit per speciem in hac vita.
sicut et paulus. ꝓstmodū ad aquas

prima
Ioh's apli

Capl'm 3.m

contradictionis. peccauit nomodice/
¶ Filioli. nemo vos seducat/ sugge hoc
pestifera. argumentatione philoso
phica. prauo exemplo. blandis aut
prosperis. siue aduersis. vt aliquid
fidei contrarium sentiatis. aut quic̄q
diuine legi repugnans attentet/ Sic
et paulus hortatur/ Nemo vos sedu
cat p̄ vanam phām 2ª/ Et rursus/
Nolite seduci. deus non irridetur/
¶ Qui facit iustitia/ .i. opa iusta
exercet/ iustus est/ Quando sufficit
ad salute. solam fidem. aut iustitie
habitu solu habere/ ꝫ oportet in
actu virtutu p̄oredere. ꝫ assit facul
tas/ In actu em consistit merito
atq; demerito. actuq; virtutis. cor
respondet. ac redditur p̄mium/
Vno fides sine operibus mortua
est in seipa/ Propter qđ matthei. 3º.
fortissimus xpi p̄cursor testat
Omne arbor que non facit fructu
bonu excidetur. et in ignē mittet/
Talis utiq; iustus est/ sicut et ille
videlicet xpus/ iustus est/ .i. xpi
iustitia in aliquo imitat. et xpi
exemplo obedit diuinis p̄ceptis/
Et sumitur hic iustitia. pro ēt
virtutis cois. seu omis virtus/ qua
per vnaquaq; virtute. homo se
habet sicut tenetur aut debet
¶ Qui facit p̄cm. ex diabolo est/
Iam sup̄dixit. Si dixerim9. quia
peccatu no habem9. nosipsos sedu
cim9/ Et salomon loquit/ Non est
homo qui faciat bonu et no peccet
Et rursus/ Iustus septies cadit/

Omnes ergo ex diabolo sum9. qz omnes
peccam9 cotidie/ Deinq; multi clerici
ad tp̄bium aut inique. qui tm̄ no videntur
esse ex diabolo. cu sint p̄destinati a deo
¶ Et intendit. q̄ omis qui peccat/
loquendo de p̄cto mortali ex diabolo
est/ no corpus aut aiam ab illo ha
bendo. sed eius prauitate sequendo.
aut eius tentationi consentiendo. ꝑ
mendoq; ad cū. tanq̄m medicū ipius
atq; magistrū/ Et qđ sapienter 2º.
asseritur/ Inuidia diaboli. mors
introiuit in orbem terrarū. imitantur
autē illū. qui sunt ex parte illius/
Et iustus quoq; iohis ortatiuo. obstinate
loquens iudeis. Vos inquit ex patre
diabolo estis/ Itaq; qui facit p̄cm
ex instinctu huius. ex diabolo est. per
imitatione illicita/ et mihi dubiū/ si
de electoru est nuo. ex deo est. per
p̄destinatione eterna/ Omnes autem
ex deo sunt per creationē/ Predestinati
vero. qui ad tp̄s sunt iusti. qm̄ dū in
tp̄e sunt. ex deo sunt. s̄dm p̄tem iustitiam/ Cur demū peccans ex dya.lo
sit subdit/ Quia ab initio diabolus
peccat/ Quia a p̄mo instante quo
fuit diabolus/ .i. ex angelo in diabolu
ꝓpria iniquitate. sponte mutatus. no
cessauit peccare/ Vel a p̄mordio
mundi. et a sue creationis exordio.
peccauit Vsq; in p̄sens. Nō q̄ creatus
sit malus. aut in p̄mo instanti sue
p̄ductionis effectus sit malus/ non
enim peccauit in illo p̄me sue creationis
instanti/ Dicit̄ tm̄ ab initio peccasse.
quia p̄modum fuit mūi creationē cui

nota

et lapsu seu culpa / Primo aliqui dicit eis stati post primum instans sue creationis peccasse. Unde et Johannis 8° habet / Diabolus homicida erat ab initio / Rñdet exponit. quia primos parentes seduxit / spiritualiter autem quod in sexto fratre est dictum / de hac materia. multas utiles questiones movet ac solvit thomas. in prima parte summe sue. questione 63. / Utpote An angelus in primo instanti sue creationis potuit esse malus / An aliqua mora fuit. inter creationem eius et lapsum / Albertus quoque aliqua scribit inde. hoc loco. et plenius super sententias que brevitati studens. dimitto / In hoc apparuit filius dei / ut destruat opera diaboli / .i. vitia tollat ab operibus tenebrarum. homines revocet. testamenta diaboli universa peccatorum sidem qui tales disrumpet / .i. salubriter destruat / extinguendo in eis culpa. non naturam. Ut iam decretum non sint tales quales extiterant. Juxta illud psalmi duodecimo. Vestre ipsorum et non eius / Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit / Johannis primo habetur / Quotquot receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri. hijs qui credunt in nomine eius. qui non ex sanguinibus. neque ex voluntate carnis. neque ex voluntate viri. sed ex deo nati sunt / Omnes quippe in xpm credentes. omnes renati ex aqua et spiritu sancto. ex deo nati sunt / qui esse filios dei fecerunt. ab ipso sortiti sunt / Ergo nullus eorum peccat. et ita qui habet caritatem non potest eam amittere. quod stultum est dicere / Quod est quod ait. omnis qui natus est ex deo peccatum non facit vel Dicendum iuxta predicta. quod sicut qui manet in deo non peccat. ingenitum in deo manet. sic qui ex deo natus est. non facit peccatum ingenitum talium / Et quod ista sit mens sancti Johannis. sequentia verba testantur / Nam subdit / Quoniam semen ipsius in eo manet / Semen etenim dei est quidam eius seu caritas / ex qua tanquam ex semine. omnis meritoria oritur actio / Caritas namque ceteris virtutibus precipit / item quod omnis meritoria actio est a caritate. aut elicitive. aut imperative / Nam actus. qui directe et immediate manant a caritate. dicitur ab ea elicitive procedere / ceteranum vero actus virtutum. imperative / Verbi gratia. sicut in semine tota moles fructus virtualiter demetitur. item in caritate cetere virtutes. virtualiter sunt dicende / Propter quod paulo ante dictum. plenitudo legis est dilectio / Ex quibus quoque virtutes et dona quantum ad actus suos. pulchre dicuntur / Quia ergo hoc semen manet in renato. idcirco non potest ut talis / neque semine hoc in eo manente / quia hoc semen et mortale peccatum. non reperiuntur se mutuo / Unde subdit / Et non potest peccare / Juxta sensum philosophi / Impossibile quippe de possibili fit posse in esse. mediante motu

Prima
bti Johis apli

Capl'm 3.m

sequente/: Omn ex deo natus est/
dest caritatem et gram per qua
fit spualis regeneracio habet
se/ Iuxta quem sensu ait saluator
mathei 7°/ Non pt arbor bona
fructus malos facē/ neq arbor
mala fructus bonos facere/ Iuxta
hunc modū. cuncta no potest
questeve. nec ecclesia/ Hinc
dyaletici ꝓpositiones huiusmodi disti-
guunt. penes sensū coꝑositū. et
diuisū. sm qd extrema ꝓpositio
nis accipi possit materialiter atq
formaliter/ Imo et iuxta hanc
distinctione necesse est multa
scripturis et in dictis sctoꝝ expona
sicut cū dicit iustus no pt dapnari/
impius no pt saluari/ qui se hu
miliat exaltabitur/ qui se humiliat
exaltat — humiliabitur/ Verum
ea que dicta sunt ꝑ eam exponi
Qui natus est ex deo no peccat/
x in peccatis no ꝑseuerat/ et no pt
peccare x in vitijs ꝑseuerare/
Nec vtiq expositio esset valde
conueniens. si soli ꝓdestinati dice
rent in scripturis et deo venati
qd tm diuino dicit no posse. verba ꝓ
dicit sequencia. quib⁹ int filios dei
et filios dyaboli distinctio assignat.
In hoc/ x in eo qd sequit: inani
festi sunt/ x euidenter int se. et ab
inuicem distinguit/: filij dei et filij
dyaboli/ x homines virtuosi. qui ꝑ
adoptiuū filij creatoris. et homines
viciosi. qui ꝑ pmissionem prauitat
filij exitus dyaboli/: Omnis qui
no est iustus no ex deo est/ et qui no
diligit fratrem suum/ x Quicunq iustus
est. et quicunq proximos suos vnusq⁹
spiritali amore no diligit. iste non
est natus ex deo// Ex quo manifestū
q exentes in caritate. sicut nati ex deo
qui aute in mortali est vicio. pfecti
in odio. no est natus ex deo. nec filius
dei. sz est ex dyabolo natus. cuius
filius/ Et hoc intelligendū est. de
distinctione int hos data sdz ꝓpter
iustitiā. no sm ꝓdestinationē diuinā.
sm qua multi reprobi iusti sunt/ et
multi ꝓdestinati iniusti adtps/ Itaq
sm ꝑfectem iustitiā. sola caritas int
filios dei. filiosq distinguit dyaboli/
Vnde sm augustinum. duo amores.
duas constituunt ciuitates/ qm amor
dei terrenus usq ad contemptu sui. ciui
tatē constituit dei/ amor dei sui.
vt pote amor ad se vsq exitus ꝓbro
et priuatus. ciuitatē efficit babilonis/
et regnum dyaboli/ Verumtamen du
rante hac vita. fiunt cotidie de ciuib⁹
babilonis. filiiq dyaboli. ciues dei
et filij eius. & econuerso/ Nullus
ꝑo ciuis filiusq dei sm ꝓdesti
nationē. fit aut inuenit finaliter
ciuis babilonis filius ve dyaboli/
Qui em ꝓdestinatus est. ad tempus cre
dere pt/ eternaliter vero perseue
re no valet// Interea ista no sunt
intelligenda quasi in vita ꝑfecti possim⁹
absq reuelatione diuina mō iustos
infusa iustitia. et iniustos. hoc est/
inter exentes in caritate et alios
caritatem aliter in ꝑticulari discerne/

Cui em quisq; de scripo incertus sit. an amore sit dignus an odio. quato / magis de alijs. presertī cū dicat aplus paulus. Quid agit ī hoc nullus scit nisi spūs hois / Sed in generali. manifesta est ista distinctio / in speciali vero. manifesta esse potest plabilit. siue coiecturalit. tanto; probabilius. quanto versiliora ei / rtatis ac virtutū opera siue indicia apparent in aliquo / et sīto; pbabilio / ra in aliquo apparent indicia vnoz / Imo. aliquē esse in mortali pcto / multis cāsibus. tam ab eo qm ab alijs certitudinaliter pt agnosci. Ex hoc manet sibi. alijsq; ignotū. an finaliter coiuretur atq; saluabitur. hoc est an pdestinatus existat / Dicit. q in / stris mīs filios dei. et filios scīe matris / diaboli. dicens sicut cohes dicentibus / Cum hac est amicicia / .v. pdicatoribus / quia audistis ab initio / dest. ista / a me et alijs pdicatoribus euangelicis / lectis. ab exordio vre conuersionis / suscepistis et ceptistis / Vt dilectus alterutrū / .v. mutuam per infusū / dilectus amorē. vt pote pure ac / spiritualit. quilz vnus desideret et / saluarem alterius. et coopetur ei ad / illam pro posse / orando. hortando. / corripiendo. et subueniendo / Hinc / etem iussit saluator / Hoc est ceptū / meū vt dilectis / rotem. sicut dilexi / vos / Hinc ad rōnes. Iz. dicitur / Nemīm quēm debeatis. nisi ut / inuicē / diligatis. Qui em diligit pximū / legem implenit / Nam nō adulterabis / nō occides. nō furtū facies. nō falsū / testimoniū dices. et si quod est aliud / mandatū. in hoc verbo instauratur / Diliges pximū tuū sicut teipm / Dilectio proximi. malū non operat / Plenitudo ergo legis. est dilectio / Dicit. vt verba hec brissimi / pauli apli. clarius intelligantur / pensandū. q mī decem pcepta de / calogi. tria prima primebat. ad cī / uitatem / cultuq; dei. Iz. vnū tria / ac colere deū / nec vanā aut īordi / nate iurare p ipm / et dies celebrare / festiuos / Et tria her in pcepto / dilectionis dei. specialit continebat / Alia septem pcepta primebant ad / pximū / salutz honorare parentes / nō occidere. nō furari / ic / Et ista / specialit attenta erant et mīlude / bantur. in pcepto dilectionis / fraterne / Hinc xpus dixerit. / qđ in duobus mandatis pceptis. tota / lex pendet et pphete / Sed quia / caritas dei. et dilectio pximi. insē / parabiliter sunt connexe. sicut scrip / tum. nec in dilectione dei. nec / in dilectione pximi. salutē meam / et suam / summam legis diuine consti / tuit / Nichilomī. dilectio pximi / et cunctā pcepta ad eam spectantia / in dei dilectione. virtualit mīstra / duntr. Nempe. qui diligit deū / eius obedit ceptis. et pconsequēs / diligit pximos. et pcepta ad pxi / mi caritatē primentia ipleat. quia / hoc deus precepit / Istud ergo est / principia amicicia seu doctrina

Prima
Dñi Johis apli

Capl'm 3m

qua ab exordio dre mstructiõm
ac conuersiõm audistis. Vt dilgate
alterutrũ /: ¶ Non sicut cayn /. e
no situs. ner dolose dilgatis. Vt
ipius cayn /: qui ex maligno erat /
x ex dyabolo. qñti ad ymitatione
nriquitatis / Nam sicut dyabolꝰ
primos parentes spiritalit mfecit
ex nvidia. sic cayn fratrem suũ iustũ
abel ex nvidia trucidauit. sicut
subiũgit. /: ¶ Et occidit fratrem suũ /
put geneß. c.ᵒ describitur /: ¶ Et
ppᵉ quid occidit eũ / x quid mouit
cayn ad fratricidiũ /: qm opa ei⁹ ma
ligna erant. fris aute eius iusta /. x
Opem cayn. et opa fris abel erant
contraria / put hoc geneß c.ᵒ plenius
ꝛtinet. quo mõ ceteri legit / ¶ Factu
est. ut offerret cayn munera dño
de fructibus terre. Abel quoq; ob
tulit de pmogenitis gregis sui et
adipibus eoꝝ / ¶ Vtra qd dicit
Expositores. q cayn obtulit de
vilioribus siue substantie. Abel aũ
de melioribus. ¶ Dauid deus respexit
ad abel. et ad munera eius. qz eius
oblationes habebat acceptas. no
aute respexit ad cayn. eiusq; mu
nera / ¶ Illũ vo respectu seu accep
tatione deus vt conmunicat. per
signũ visibile demonstrauit. qm
ppo abel offerente. ignis de celo
descendens. incendit atq; cõsumpsit
sacrificiũ eius. sicut in libro iudicũ
de sacrificio gedeonis ac manue
legitur / et 3ᵒ. regũ de sacrificio
helye. atq; 2ᵒ. paralipmenon de sa
crificio salomõis / leuitici q̃ nono. de
sacrificio aaron. / Vnde ypon cᵒ. ubi
ma habet translatio. respexit dñs
ad abel ꝛc / theodocion tñ stulte. Inflã
mauit deus sup abel. sup cayn vero
no inflammauit / ¶ Sacrificia denꝰ q
in lege nature et lege scripta offere
bant. nõ erant ex reipis deo accepta.
ñ ex virtutibus ac deuotione offe
rentiũ / Secuto pallegato ypon. loco
assertum. primo. q deus respexit
ad abel. deinde ad munera eius / dd
aute ultimo aspexit ad cayn. eiusq;
munera. signũ fuit malicie cayn. /
Quod cayn ppendens. et pspectam
sui fratris mfelicitatẽ invidens. ex zelo
eũ in agro pemit / Quemadmodũ
emulatio est per se et diverte loquendo.
causa seu ratio vnionis et cõplacentie
ac amoris: sic dissimilitudo causa et
ratio est aversionis. dispicentie ac
rancoris. Hinc sequit / ¶ Nolite mirari
si odit vos mundus / Odit carnalium
et mundanorũ hoim multitudo / qua
iustorũ. et talium mundanoꝝ desiderio
et opem extant contraria / ¶ Et
que carnales hoies maxie cupiut.
spiritales hoies aspernant. munda
norũq; hoim. vitant consortia / et
eorũ studia reprehendut / Non itaq;
miru. si odio habeant a mundo / Hinc
iohis / cᵒ. ayt saluator discipulos
et in eoꝝ psona cunctos vere xpi fideles /
Si mundus vos odit. scitote qz me
priorem vobis odio habuit / Si de
mundo essetis. mundus qd suũ erat di
ligeret. ¶ Quia vero de mundo non estis
sed ego elegi vos de mundo ppterea odit

ad.

vos mundus / Ecclesiastici quoq; 13°
dicitur. Sicut contrahit lupus cu
agno aliquando. sic peccator iusto /
Que contractio homi sancto ad cane /
Verūtamen his obviari potest /
Et quida valde mundam videntur
amare zelotypos hostes et abstrictos /
Nam et vitia eorū extollūt. eos ad
talis vite cōtinuatione hortantur /
atq; eor orationibus se cōmendant /
Et intendū. q; homines carnales seu
mundanes. no sūt omnes eque in suis af-
fectionibus indigni et corrupti /
Nunq; autē de carnalibus ac mundanis
hominibus strictim q̄d tales sūt. dicimus
est / no stricte q̄d aliquid spiritualitatis
aut recte rationis p̄tinens /
Quida quoq; mundanū. quatus p̄xi
mos suos zelotypos aut virtuosos.
naturali. aut sensuali amento af-
fectu. vere tamē et spiritualit odiūt
eos. q̄m vellent eos no esse tales /
et pro posse. a tali ꝺuersione
eos auertūt / Porro nemulli
suis vitijs ita sūt involuti cecati et
obstinati. vt zelotypos et virtuosos
absolute odiunt. p̄sequant. detrahant.
ac obloquendo diffament ac diffametent.
q̄d prorsus diabolicū et reprobatissimuq;
censetur /: Nos scimus q̄m translati
sumus de morte ad vitā / et de statu
damnationis traducti sumus ad statū
salutis. de morte ad vitā dicimus. et de
filijs ire facti sumus filij caritatis /
et pacis /: q̄m diligimus fres / Dest
p̄xemos omnes spiritali amore /
de quo supra 13° asserit dns / In hoc
cognoscent omes quia discipuli mei est
si dilectionē habueritis ad inuicē /
nisi q̄ dilectio. cū mortali esse no potest
pcto /: Qui no diligit deū / et p̄xios
spirituali dilectione /: manet i morte /
et mortali subiacet culpe. cū caruerit
caritate. que est vita aie / De tali
etem morte aut saluatur in euāgo°.
Dimitte mortuos sepelire mortuos
suos / Apocalypsi quoq; 3°. Nomen
habes q̄d vivas. sed mortuus es /
Intēdit ex hijs sequi videt. q̄d virtuosi
stant se trāslatos de morte ad vitā.
et per consequēs q̄ in caritate existāt
Videtur. q; apls certitudinaliter
noverat se esse in caritate ex dīna
reuelatione. et q̄ratu ad illos verbū
istud exponit. de certitudine / q̄ntū
vero ad alios. de coniecturali p̄babilitate
noticia /: Omnis qui odit fratrem suū
homicida est / et nullus homicida / vel
homicida est voluntate si cupit eius
morte que odit / Est ecia homicida
dispositiue. qua odiū via est ad
homicidiū / Denq; sanctus maxi-
mus doctor et pontifex summus beatus
clemens refert. quēadmodū beatis-
mus petrus dixit esse homicidiū
triplex. Vnū corporale. quo esse
nature auferūt / Aliud dixit esse
detractionē. quo esse bone fame
tollitur. et homo in corde aliquo quo
dammodo moritur. dū de eo male
sentitur. Tertiū dixit odiū esse /
Iterūsus dicit aliquis homicida
quatuor modis / Primo p̄uorationis
vt qui alium ad ira vindictas concitat

Prima bti Johis apli

Capl'm 3m

et per hoc ad homicidiu cadit. Secdo
voluitate. vt qui morte cupit alterius
cōi ordine iuxta. Tertio peruicacie
vt qui alterius proximū odio habet
per septm. Quarto opere. ut qui realit' primit
per septm. Tertiu qui odit fr̄em suu
homicida est. septm m primis spūm
lis ostendendo. Nam peruicacia primo
oim. proximū ledit. primitus subiectu
Et scitis qm oīs homicida non
habet vita eterna in se manente. &
nullus alius pfatus modus homi
cida habet vita in se beata. Imo
miser & ipius est spūalit' mor
tuus vita gr̄e destitutus. et vita glo
rie prorsus indignus. nec dei qui
est vita eterna inuenta & superssen
tialis habet in se manentem p fidem
formata. Q diabolu habet cor suu
extraneum ac possidente atq; in eo
regnantem.

Prosecucio huius capli tertij ad
illo loco. In hoc cognouimus
caritate dei. / Articulus quinq;

Quoniā sicut pdictu
est. tanta est odij gra
uitas. mouit sanctu
iohānes ad fraterna dilectione per
caritatis xpi tememoratione. In
hoc cognouimus caritate dei. qm
ille. s. deus dei filius pro nob animā suā posuit
& pro nra saluatione. vita sua cor
poralem morti exposuit. iuxta illd
vsque Ca. Tradidit in morte. aīam
suā. Unde et ipe iohes dicto pcedit.

Ego sum pastor bonus. et aiam mea
pono pro ouibus meis. Dicto q;
istud fuit principiu caritatis opus atq;
meritu. ipe pandit. iohis. Ca. loquens
Maiorem dilectione hanc nemo habz
vt aiam suā ponat quis pro amicis
suis. Et nos debem' pro fratribo
aias ponere. Idest. pro salute pxmi
debet vnusquisq; sua corpalem vitā
morti exponere. et hoc est de necessitate
precepti in certo casu. Pcertim. in neces
sitatis articulo. Vt si quis cernat
pximū suū periculū mortis aīa. nec
aliunde sibi impendi auxiliu. tenetur
pro posse. a periculo pdicti mortalis
eripere. quia tenet sibi ex hac mortis corpo
ralis certitudine imminet. Vt si quis
videat quēpiā ab infidelibus ad fidei
denegationē compelli. et illu se ad
martiriū conscisse disponere. obligatur
illi pro posse confortare in fide mar
tiriq; constantia. Et ad hoc quilibz
tenet xpian' pro viribz suis ex ordie
caritatis. Nam quilibet magis tenet
diligere pximū qm̄ proximi corpus
ideo pro pximi sua salute tenet corpus
suū dare in morte. casu pfato. Cui
vero aīaz curā habent. ad istud sub
limius obligant. Vt subditi gregem
suū custodiant et informent ac tueāt
vsq; ad morte inclusiue. quicūq; imi
net credito eis gregi. periculū culpe
mortalis seu corruptionis in fide a
moribus. Sed extra hos casus hec
fatere supererogationis esse censetur.
Dicto siquidem augustin' quatuor sūt
diligenda ex caritate. et h' ordie quodā

Sta q̄ primo sume et incopabilit amandus est ex toto corde deus/ Deinde diligere debet homo sepm 2m animā proximi. 3tio corpꝰ ꝓprium. Deo pro salute ānē proximi exponend est ꝓprium corpus in morte/ Deinde substancia conservanda est ꝓximo. sicut subiungit/: Qui habuerit substanciā mundi huius. et viderit fratrem suum necesse habere/ & proximū sui. notabile aut extrema indigencia sustinē/: et clauserit viscera sua ab eo/ & caritatis et pietatis affectu no impendēt ei elemosina tribuendo/ Dicit enī spiritalia aīe viscera. que sūt caritatis et pietatis affectus. de quibus philemoni scribens paulus. ego inquit te fruar in dño. refice viscera mea in xpo/ Que viscera etiā incommutabili ac simplicissimo deo attribuūt. iuxta illud luce primo. Per viscera misericordie dei nri. in quibus visitauit nos oriens ex alto/: Quomodo caritas dei manet in eo/ Quasi dicat. Non manet in homine tam misericordi/ Quo patet. qđ in tali casu elemosina no conferre sit ptim mortale. et contra ꝑceptū xpi dicentis/ Estote misericordes. sicut et pater vester celestis misericors est/ Item q̄d supest date elemosina ¶ Quarta quęri pt. quo elemosina tenet sit de necessitate ꝑcepti. et quid de non sit elemosina faciendo/ Ad qđ thōs in 2a. 2æ. videt/ In ꝑcepto largitatis elemosine est aliquid cōsiderandū ex parte dantis. et aliqđ ex pte accipiētis/ Ex parte dantis. considerandū est vt ad qđ in elemosina dandū est: sit ei superfluum. non solū quo ad sūa ꝑsona. sz etiā ad illa quę sibi cōmissa/ Ex parte vero recipientis pensandū vt necessitatē habeat/ Verūtamen cū vnus subuenire no valeat omnibus necessitatem habentibus. no omnes necessitas obligat ad extrema. Dicit enī tenet de elemosina de superfluo ītri accepto. est sub ꝑcepto. et tenet ei qui in extrema est necessitate/ Quanto autē tenet bona sint possidentis quātū ad ꝓprietatem. in quo ad vsū esse debent eorū. qui de eorū superfluo indigent sustentari/ ꝓpter qđ ayt basilius. Si fatezis ea tibi diuinitus prouenisse. an iniustus est deus. qui inequaliter nobis distribuens. Cur tu abundas. et ille mendicat. nisi vt tu bone dispensationis meritū consequaris. ille aut patientie bravium decoret/ Famelici panis est quē tu detines. nudi tunica quā in conclaui conseruas. discalciati calceus qui apud te marcescit. indigentis pecunia quā possides. inhumana/ Quocunq tot iniuriaris quot dare valeres/ Est aut̄ grande periculum hijs qui cotidie vanis ac prauis aborū se replent generibus & modicā largiuntur pauperibus/ ꝓpter qđ subdit/: Filioli mei. non diligamus verbo nec lingua/ & no tantū dilectaxat pulchrius. blandius. doloſ omnium nos diligē ꝓximos mor. quę admodū semine nono dantur de quibus da. In ore suo pacem cū

Prima
dñi Johis apli

Capli Terciū

amico suo loquit. et ecce ipse pmit
ei insidias / Et m pb̃. Qui loquit
pace cū proximo suo. mala agit
cordibus eor̄ /: Sed opere / dest
per actus virtuosos pios et tuitu
tuos demonstrem⁹ nos diligẽ pxi
mos nros. Vt opa misericordie tam
corpalia q̃m spualia eis impenda
mꝰ pro omnibus /: Et veritate / .i
sincera et recta intentione hoc
faciam⁹. nō pro laude humana aut
cuīmodo corpali. sed ad dei potentis
gloriā ac honorem / ut dr̃ ihs̃ ihū math⁹.
vi⁹ aut saluator. Attendite ne iusti
cia vram faciatis coram hominibus.
Vt videamini ab eis. aliꝰ m mercedem
non habebitis apud patrem / Et
Iterum. Te. inḡt faciente elemosinā
nesciat sinistra tua quid faciat dex
tera tua / Dic ergo in corde. pura
et recta intentio. non fraus aut ulla
nequitia. cum ecclesiastico sꝯm sit.
Anima nequa dispdit illum cui habz
illa. et in gaudiū animi sui dei
illam / Dic quoḡ in ore. sincera
non fallax aut simulata locutio. cū
apl̃us. Ne sermone sit / Qui pfi
cordis est non invenet bona. et
qui vertit lingua sua. incidet in
malū / Dic item in opere. fidelis
subuentio / cui eodem apl̃us ait.
salomon detestetur / Omni tpe di
ligit qui amicus est. et frater in
angustiis comprobatur / Et si quis
non queat ope subuenire. debet alio
condolere. et affectu supplere. quod
non potest in effectu pagere.

Dns itaḡ verbis hortat⁹ suis. ihanes
fideles ad opa pietatis. quia vt. pubiorz.
21°. habet. Qui clauserit aures suas
ad clamorē pauperis. clamabit. et nō
exaudietur / Secūdi. quoḡ xp̃us pcipit
Elemosinā paupis ne defraudes. et
oculos tuos ne tranſuertas a paupe.
Cor inopis ne affligeris. et ne pbeas
datū angustiati. Rogationē cōtribu
lati ne abnegas. et ne auertas faciē tuā
ab vllo egeno / Dixit salomon ait /
Bene fecit anime sue vir misericors /
Et iterum. Per miam & fidem pur
gant̃ peccata / Hz et dns math⁹. vi⁹
Beati misericordes q̃m ipsi miam cōsequet̃.
/: In hoc cognoscim⁹ /. i. per pfecta
caritatis pietatis q̃ opa. pbabiliter
scimus /: quoniā ex veritate sum⁹ /
dest / ex deo essentialit⁹ vero. ac veri
tate spualiter sum⁹ renati / seu
etiā q̃tum gratia fauente adepti /
operemur namḡ auctor fuit formam /
Per eadem etiā opera scim⁹ ip̃s /: et
in conspectu eius suadem⁹ cordi nra /
dest / mentes nras. rationabiliter
sꝯm doctrinā scripture instruim⁹.
intentionē dirigendo ad deū. ei co
gitando. ac mente revolvendo.
que sunt placita deo / Dic em debet
vnusquisq̃ cor suū sꝯm scripture
doctrinā cōra deo suadere seu ipse
meare. Vt omnia que agit. ex recte
rationis̃ prudent iudicio. et caliter
fiant q̃ placeant deo / De hac salu
bri suasione ecclesiastici. 32°. idicit /
Fili sine consilio nichil facias. et
post factū nō penitebis / Et ꝑma

ad thimotheu 4ta. Dne preiudicio. x preuio iudicio mihi fiatas/ Hec cor sim suadet. qui in sim iudicis pre sencia. se oia agere. mdesmen[t] esse ptendit. cu btissimo dicens helya Viuit Dns in cuius conspectu sto hodie/ Et tu pe[ta]. Meditacio cordis mei in con spectu tuo sp/ Nue suasio. qm sine tuosa est. pandit idem dicendo. Dirigan tur mandata tua et testimonia tua. q omes vie mee in conspectu tuo/ Hoc cordi suo suasit stus iob dicens/ Vi ne deus consideret via mea. et oes gressus meos dinumerat/ Cur at debeam cordi mm sit suadere. subiungit/: Quis si reprehenderet nos cor nrm/. x a ppria ostenta adaugen ti fuerim. eo q no verta intencione q[uo]d deus requirit. cgerim bona q estim/: Maior est deus corde nostro/ x sapiencior. potencior. atq in infinita pfectior/ In spiritalibus quippe idem est esse maiore et meliore seu pfectiore/ Unde iob 32. Helyu loquit/. Deu homi no equabo. Et iterat sequenti ibi capto. Respondebo tibi. q maior sit deus homine. Inspice etherea. q altior te sit/: Et notat oia/ Secreta cordis mei secreta eu no valent late Propter q debem cor nrm coram eo sincere suadere. informat. diuine. eu ipe the. 29 loquit/. Ego sum testis et iudex/ Cui iob 22. Nunc te fatebitur. Deo dne quia oia potes et nulla te latet cogitatio/: Quasi si cor nrm no reprehenderit nos/ x de malo. pfecti mortali peccato/ sibi no fuerit consciu. post diligete conscie de sue discussione. cu p[ro]mis peccatis mortalib[us]. vel de venialib[us] peccatis per veram contritione. con fessione et satisfactione sum[m]e pur gati inst[ar] pauli dicentis. Nichil mihi conscius sum/ Et demo. gloria nra hec est. testimoni conscie nre/: Fiducia habem ad deu/. x digne et efficaciter in deo confidere possum ac debem trinu[m] adoptiui filii ac fideles ministri ihesu/ Caluin nacq xpianor spes ad deu et in deo. est spes formata ac salutaris ex fide dei ac bonis operibus pro dicens. De qua loquit ysayas/ Qui sperant in dno mutabunt for titudine. assument pennas ut aquile. volabunt et no deficient/: Et quicquid petierim ab eo accipiem/ Dest quicq[uo]d ad salute p[ro]mer. Sepe venit enim rogauerim deum/ accipiem ab eo tpe oportuno/ Nempe ut Luce. 18. loquit dns. oportet sp orare et non deficere/ Et iuxta iohis 16. aut/ Si quid petieritis patrem in nomine meo. dabit vobis In nomine etem saluatoris videlicet xpisti p[re]sentis/ qui p[ro]mercia ad salute desup obtinere tenetur/ Veruntamen deus modu differt petitionis ipletione. Ut interim feruencius. diucius[q] orando. exu beremur exaudiam[ur]. tpe suo/ et ne ex facilitate exaudicionis pendeam[ur] diuina carismata enervem[ur]q pdam. et per mgnitudi

Prima
in Johis epli

Capl'm 3.m

ac vtcdiuacione dispnabiliores
reddam. ℣ Si ergo cupim exaudiri
studeam in primis vtri deo placere
habere. qua vt ait Johes nonne
pctores deus no exaudit. sed
si quis cultor est dei et voluntate
eius facit hunc exaudit. ℣ Quibus
quoq 28. asseritur / Qui declinat
aures suas ne audiat legē. oratio
eius erit execrabilis / ℣ Hinc sub
ditur /: Quoniā mandata eius
custodimus. et / id est /: que sunt
placita coram deo / .i opa deo pla
centia /: faciemus / Ratio igitur
exaudicionis. est obtemperatio vo
luntatis. seu obseruancia precep
torum. Sicut ait ysaias / Oculi dñi
super iustos. et aures eius in preces
eorum / Johes quoq 1. loquitur
xps / Si manseritis in me. et
verba mea in vob manserint / qd
cunq voluerimus petetis. et fiet
vobis / Et quasi quereremus. que
sint dei mandata. adicit /: Et
hoc est mandatum eius / videlicet
dei pris /: Ut credamus in nomine
filii eius ihu xpi / .i in xpm vnige
nitu pris / Unde Johes vbi. xps
ait iudeis. ℣ Hoc est opus dei ut
credatis in eum quem misit ille / Et
iterum Johes. 12. loquens discipulis
Creditis inquit in deum. et in me
credite / Consequens etenim est /
vt qui credit in deum credat i xpm.
qm xps est verus deus. ℣ Imo
tota supdiuinissima trinitas. sicut
est vna summa et incommutabilis
veritas. ita est vni fidei obiectum / Hinc
Johes 3. legit / Qui no credit iam
iudicatus est. qua no credit i nomine
unigeniti filii dei /: Et diligam⁹ alterutrum /
pmo spiritali et infuso amore. qui
caritas nuncupat. quo deus primitus
meritorie ac sincere diligit / deum
ppter ppria bonitate. proximū ppter deum /
vt pote qui deus hoc iussit. et q ad
dei ymaginē est plasmatus. et ppter
adipiscendā beatitudinē. que obiectualiter
finita deus est / formaliter vero ipsum
in deo. et qm xpi sanguine est redemptus /
/: Sicut dedit mandatum nob / dicendo
Dilige proximum tuum sicut teipm / Et
iuxta Johes xv. xps dixerit /
Hoc est preceptum meum. vt diligatis
invicem sicut dilexi vos /: Qui seruat
mandata eius / .i caritatem omnia
implet tpe congruo. cui spiritus spirat ad
ipm. et sibi possibile est. Attempē vt
apostolus dixit. Omnemq totam legem
implenerit. offendat autem in uno factus
est omnium deus /: In illo manet / .i deo
p caritatem unitus est. et in ipso tamq
in ultimo fine quiescit. atq p obedi
entiam ei adhereat /: et ipse in eo / .i
deus etiam per fidē formatam et gratiam
manet habitat et quiescit in homine
tali tamq in throno ac templo, dicente
apto Templum dei sanctum est. qd estis
vos / Et iterum ait Septuaginta. Ego
iusti sedes est sapie / Iustus igitur et
obediens manet in deo tamq i adiutore
et protectore. deus vero manet in
illo. sicut in adiuto et protecto. et
velut in domo misericordie sue / Deus

ergo sit nob dñs. nos quoq; sum⁹ dñs dei / Maneam⁹ in eo. et maneat ipse in nobis. Maneam⁹ in eo ne corruam⁹. maneat in nobis. Vt nos conseruet / Turris nacq; fortissia nome dñi. ad ipm curret iustus et exaltabitur. prout pbiorum. 18°. habet / Idcirco erauit ppha. Esto mihi in deu protectorem. et in domu refugij. Vt saluu me facias /: Et in hoc scim⁹ qm manet in nobis de spiritu quē dedit nobis / .x. p condonacione et infusione spus sancti. quē deus pater nob infudit, ac dedit / et per liberalem clementiaq; donoq; spus sti. cognoscim⁹ deu patre. ymo et tota sup altissiam trinitatem habitare in nobis / Quodsi apli et alij multi in primitiua ecclia. certitudinaliter cognouerūt, pcepta q; spūs sanctus in signo visibili attepererit et simul cū illo genera linguaq; et alia diuersa corporea suppetere curasse / Alij uero fideles virtuosi. p dilectionem spiritale. et preceptoꝝ obseruatia efficacem. pbabiliter cognouerūt et nouerūt qm in eis maneat deus / Et quia vt paulus fatet. Caritas dei Diffusa est in cordibus nris. p spm sanctū qui datus est nobis / Quo circa iterum ait. 7°. loquit⁹ / Apparuit benignitas dei per renouationem spūs sancti que effudit in nos abunde / per hoc vtiq; copiosissime atq; plenissime notesfit caritas mirabilis dei ad nos. caritas q; creata infusa. per qua corda nostra inhabitat deus /

Explanacio capli quarti. Carissimi nolite omi spiritui credere Articulus sextus /.

Consequenter hortat sanctus apls iohēs fideles. vt fidei cognitione sint certi⁹ perspicuiq; ac stabiles. quia i primitiua ecclia abundabat hereticoꝝ catholicoꝝ fidē euertere nitentiū laborantes /

: Carissimi nolite omi spiritui credere / .x. cunctis hominibus seu diuersis spiritibus. per eoꝝ omnia locutionibus. fidem prebere / Nam periculosum. puerile et fatuū est, cui mihi sint diversipelles et callidi. malevoli hoīm pars. sit migua. fallax. et reproba / per quos etiam spūs malignus frequenter loquitur / inspirando. et instigando illos. ad. verba pruriosa / Nunc etiam. 19. fertur. Qui cito credit leuis est corde. et minorabit. Et iterum eccli. 32°. Et filius tuus cauē. et a domesticis tuis attende / Dubioꝝ quoq; legit. Innocens credit omi verbo. astutus considerat gressus suos /: Sed probate spūs si ex deo sint / .x. verba et facta eoꝝ q̄ vobiscum loquunt. Sapienter discutite an vere fidei consonent. virtutibusq; concordent. quatenus per hoc ad notitiam ex deo sint per ymitationē veritatis atq; virtutū /: Nam multi pseudoprophete / .x. hereticī et seductores /: exierunt in mundū / .x. inter

Prima
bti johis
apli

Capl'm Quartū

fidēles se instruxerūt. et undiq; sunt
diffusi. ac plurimos detraxerunt /
ppt̄ qđ galathas scripsit paulus /
Miror q̄ tam cito transferimini
in aliud euangeliū / Et infra 2ª
cor. nūth̄ video / timeo ne sicut
serpens seduxit eua astucia sua.
ita corrumpant sensus vri et exci
dant a simplicitate que est in xp̄o
ihesu /: In hoc / qđ subdit /: cognos
citur spūs dei / ꝟ subdit. q̄ spūs
loquens per hoīem sit spūs fidelis.
ac bonus a deo existens. ino p̄tra
/: Omnis spūs qui confitet / ꝟfessione
fidei formate /: ihesū xp̄m i carne
venisse / id est. verbū patris etnū
esse verace mcarnatū. et i carne
assūptū nr̄i hominis vsū ac conver
sātiū. iuxta illud ysaie p̄mo. Vbi
cunq; fuerit. et habitauit in nob̄.
Et baruch 3º. / Post hec in terris
visus est. et cū hominib̄ conversatus /
/: ex deo est / per fidei veritatem
ac gyrum. / ita q̄ est vere fidelis.
deoq; placitus, sicut et paulus testa
tur corde creditur ad iusticia. ore aut̄
ꝟfessio fit ad salutē / ppt̄ qđ i euāg̃
loquit xp̄us / Qui me confessus
fuerit coram hominib̄. confitebor et
ego eū coram patre meo / Et q̄ppe
ꝟfessio includit caritatē. et alia
necessaria ad salutē / Huj⁹ aut̄
opposītū docuit marchion hesiantha
et postmodū manicheus. docentes
xp̄m nō esse veraciter. sz fictitie
mcarnatū /: Et omnis spūs q̄ solvit
ihm xp̄m /. ꝟ qui aliquid dicit
contrariū vere fidei que habetur de
xp̄o. vt ebyon et cherinto. nestorius
et fotinus. qui xp̄i deitatē negabāt /
/: ex deo nō est / per pmixtionē vitiis
nec placet deo. nec ex inspiratione
divina est loquēs / Prisma tici quoq;
et ipij xp̄iam. spūtu in quib̄ est xp̄s
solvit. q̄m eius misticē vnitati. seu
ecclesiastice integritati. ex diuīs preceptis
repugnant /: Et hic est antixp̄us /
ꝟ talis hereticus est qui versus. xp̄o sto
contrarius. antixp̄i q̄z typus dicit̄ /
Antixp̄us p similitudinē et typicū pre
figurationē. et spūtu ad nocēd mētis
cuone /: de quo / antixp̄o /: audistis
q̄m venit. et nūc iam in mundo est /. ꝟ
antixp̄m venisse audistis. et aliq̄mod
sic est / Istud. 2º huj⁹ epīle capitulo
plenius est plenius̄q; expositū /
/: Vos ex deo estis / per spūalem
regenerationē. et veritatis ac bonitat̄
pmissionē atq; amorē. vt frequent̄
exortū est /: Et devicistis eū / videlz
antixp̄m seu mundū / ꝟ antixp̄i cives
ribus mundiq; vitijs. per veram fidē
et sanctā dilectionē. hucusq; deo vos
adiuuante. peruenistis /: Quia maior
est qui in vobis est. q̄m q̄m qui in
mundo / ꝟ deus seu spūs sanctus per
dona gratie siue in vrīs cordibus
habitans. sapientior est atq; potēn
tior spū malitioso. qui in mundanis
regnat hominib̄. et hereticoz̄ possidet
corda /: Ipi de mundo sunt / ꝟ heretici
scelerati ac reprobi. sūt de mundo hoīm
mundanoz̄ atq; carnalium /: Ideo. de
mundo loquuntur / ꝟ de carnalibus

deliens. mudanis diuicijs. tpali honor. ar tpio comodo. sed et sapientu stli huius. viz pheru et hereſiaruthanu. dicta et ſcripta reuoluut allegant et per ea suos prolut errores / deler tabilia quoq mudi et carnis conces ſerut discipul suis. vt plures p hoc sibi allicerent / Nunc augustinq libro de vtilitate credendi / Hereticq mquit est. qui alicuius comodi tpalis intuitu. et maxie gloie principatu sui gratia. falsos rerentes. fideiq contrarios errores grufmit a sequit / |: Et mudus eos audit / .v. mudani hoies libenter audiut tales. quia loquunt eis placentia / de quibus ad thymoth' loquit paulus. cp ad sua desideria congerabunt sibi ma gistros pruientes auribus et a ve ritate quide auditu auertent. ad fa bulas aute conuertent. Unusq̃q ei applaudit sibi sibi / deo. sicut qui ex deo est verba dei audit. ita qui ex diabolo et de mundo sut. vbi mun dana atq̃ vaniloquos hylarit audiut / mo et verba huiusmodi vana erronea et lasciua libenter frequentq̃ pferut. quia vt ayt saluator. ex abundan cordis os loquit / Iuxta hui mod iohis. IIII° asserit dns / Ego dedi eis. puta discipulis meis sermonem tuu. et mundus eos odio habuit. q̃ de mundo no sut. sicut et ego no sū de mundo |: Nos ex deo sum9 / .v. nos fide et ope xpiam ex deo sum9. per cautelam tenuiq̃ tenaci / De quib9 principe apl'oz loquit est / Vos genus electu. regale sacerdociu gens sta. pl'e acquisitionis |: Qui nouit deu / agnitione formata. per fidem viua et simplicem dnm |: audit nos / .v. euangelice doctrine intentus est. et obedit / Est aute et queda informis cognitio dei. que est actus fidei nude seu naturalis. uel acquisite scientie / de qua luce. 12° veritas protestatur / Pernus qui cognouit voluntate dni sui. et no fecit. plagis vapulabit multis / Et paulus ad titu primo / Dicut se nosce deu. factus aute negat |: Qui no est ex deo / .v. qui no est per gratiam reformatus ab eo. nec predestinatus |: no audit nos / dest predestinationi me no acquiescit finaliter. quatenus forsan acquiescere videat ad tps / Unde iohis. IIII° loquitur xps ad patre / Non pro mundo rogo. sed pro hijs quos dedisti mi de mundo / Et alibi / Qui mtrat per ostiu pastor est ouiu / et oues voce eius audiut. alienu aute no sequunt. q̃ no nouerut vocē alieno9 |: In hoc cognoscim9 spm veritatis. et spm erroris / dest. per ea q̃ dixi / stultiz p audire nos. et per no audire nos. Discernim9 me spm veri do centē. et inter spm falsa docentem / similiter me discipulu seu auditore veritatis / seu me discipulu et au ditorem falsitatis / Nunc qui audit nos. bene docet. bene distat. et bn viuit. / docto m tps est spūs veri tatis / siue p spm veritatis. intelli gitur spūs sanctus. siue alia nacio

Prima lcti Johis apli

Can.l etn.

veritati inhærens. atq; obtemperans. Qui audit nos. nec bene docet nec bñ dñat. nec bñ viuit. Docq; in eo est spūs erroꝝ. puta diabolus ad errorem instigans. de quo 2°. ad corinth. 4°. conscriptū est. Deus hui⁹ scli excæcauit mentes infidelium. vt nō fulgeat eis illuminatio euangelij gloriæ xpi. Spūs quoq; erroꝝ. attrpi pt dña errori subiecta. Demq; q̄ catho lice credit. nec bn obedit xpo iubēti vt diligant inimicos. et odientibus bene faciant. iniuriantibusq; ignoscāt. Primo dicit se hoc implere nō posse. Isti nō audiunt xpm nec eius aplos estq; in eis spūs erroꝝ. et ex dyabolo sut. atq; de mundo. Primo infidelitatis deteriores. plant. qm dñi sui dolū. legem suentes. eam nō exequunt. Carissimi diligamꝰ inuicē. Hec quem repetit istud. quia qui proximū diligit legem implet. et. q. caritas ex deo est. Est em virtus theolo. virtutū diffusiua a deo per creationē infusa et supnatāl filiatiuo meriti amoris. qui per appropiationē dicit spūs scī. Et omīs qui diligit deū. ac proximos. ex deo natus est. Quia per gratiā gratum facientē in esse spirituali deifor mi supnali ad merendū digno est constituim. Caritas quoq; est spiritualis et supnaturalis vita aīme. ac principatiua administratiua diuine ac creatiue vite. Et cognoscit deū per fidem formatā et scripturā. que caritati in vitā pdit. inseparabiliter sut connexa. Primo quicuq; habet caritate. habet septē dona spūs sancti sed aliquē gradū. et quanto plus creuerit in caritate. tanto plus crescat in eis. Qui nō diligit. spiritali amore. nō nouit deū. cognitione formatiua. salutari. meritoria iam pfecta. Quia deus caritas est. Non pro eode accipit caritas modo. et paulo ante quo dictū est. caritas ex deo est. Ibi em accipit pro caritate creata infusa. Hic vero pro caritate increata que deus est. Qui dicit caritas sicut et sapientia. Nec credendū q̄ caritas. qua imediate deū. proximūq; diligim⁹ sit caritas increata. seu spūs sanctus. sicut magister sententiarū pu tauit. in hoc pro deceptus. Primo sicut deus pficit intellectū per habitū fidei. hoc est per fidem habitualem. sic pficit voluntatē p habitū caritatis. et per habitū illū meretur etiā ad meritorios actus. In hoc apparuit caritas dei in nobis. Scilt. per beneficium istud ienarrabile. deus pater manifestauit increatā dilectionem sua ad nos. seu q̄ vehementer dilexit nos. Deinde exprimit beneficiū istud. Quoniā filiū suū vnigenitū. misit in hunc mundū. Scilt. incarnari. et mori. et cōuersari voluit. vt viuamꝰ per eū. Scilt. meruisse diuinorū. et acerbissime passionis xpi. mundemur a vicijs. virtutibus impleam. sicq; per gratiam in pātria. et p gloriā in futuro. spiritualiter. feliciter. et naturaliter viuamꝰ. Propter q̄d iohēs decimo asserit xps. Ego veni vt vitā habeant. et abundantius habeant. Venit ergo xps

vt per eius salutarem doctrinā. et
exemplarissima vitā viuendi. iuxta
eas iugiter inuestigando/: In hoc est
caritas/ q̄ p hoc amor dei ad nos
manifestat/: Non q̄ nos dilexerimus
deū/ sed q̄m ipse prior dilexit nos/ et
misit filium suum propitiationem pro
peccatis nostris/ Ex hoc scimus quoniam
manemus in eo et ipse in nobis/ quia de
spiritu suo dedit nobis/ Et nos vidimus
et testificamur quia pater misit filium
saluatorem mundi/ Quicumq confessus
fuerit quoniam ihesus est filius dei/
deus in eo manet et ipse in deo/ Et nos
cognouimus et credidimus caritati quam
habet deus in nobis/ Deus caritas est/
et qui manet in caritate in deo manet
et deus in eo/ In hoc perfecta est
caritas dei nobiscum/ ut fiduciam
habeamus in die iudicii/ quia sicut
ille est et nos sumus in hoc mundo/
Timor non est in caritate/ sed perfecta
caritas foras mittit timorem/ quoniam
timor penam habet/ Qui autem timet
non est perfectus in caritate/ Nos
diligamus deum/ quoniam deus prior
dilexit nos/ Si quis dixerit quoniam
diligo deum/ et fratrem suum oderit
mendax est/ Qui enim non diligit
fratrem suum quem videt deum quem
non videt quomodo potest diligere/
Et hoc mandatum habemus a deo ut
qui diligit deum diligat et fratrem
suum/ Omnis qui credit quoniam ihesus
est christus ex deo natus est/ Et omnis
qui diligit eum qui genuit diligit et
eum qui natus est ex ipso/ In hoc
cognoscimus quoniam diligimus filios
dei/ cum deum diligamus et mandata
eius faciamus/ Hec est enim caritas dei
ut mandata eius custodiamus/ et
mandata eius grauia non sunt/ Omne
quod natum est ex deo vincit mundum/
Et hec est victoria que vincit mundum
fides nostra/ Quis est qui vincit
mundum nisi qui credit quoniam ihesus
est filius dei/ Hic est qui venit per
aquam et sanguinem ihesus christus/
non in aqua solum sed in aqua et
sanguine/ Et spiritus est qui testificatur
quoniam christus est veritas/ Quoniam
tres sunt qui testimonium dant in
celo/ pater verbum et spiritus sanctus/
et hi tres unum sunt/ Et tres sunt qui
testimonium dant in terra/ spiritus
aqua et sanguis/ et hi tres in unum
sunt/ Si testimonium hominum
accipimus testimonium dei maius est/
quoniam hoc est testimonium dei quod
maius est quia testificatus est de filio
suo/ Qui credit in filium dei habet
testimonium dei in se/ Qui non credit
deo mendacem fecit eum/ quia non
credidit in testimonio quod testificatus
est deus de filio suo/ Et hoc est
testimonium quoniam vitam eternam
dedit nobis deus/ et hec vita in filio
eius est/ Qui habet filium habet vitam/
qui non habet filium dei vitam non
habet/ Hec scripsi vobis ut sciatis
quoniam vitam habetis eternam qui
credidistis in nomine filii dei/ Et hec
est fiducia quam habemus ad eum/
quoniam quicquid petierimus secundum
voluntatem eius audit nos/ Et scimus
quoniam audit nos quicquid petimus/
scimus quoniam habemus petitiones
quas postulauimus a deo/ Est peccatum
ad mortem/ non pro illo dico ut quis
roget/ Omnis iniquitas peccatum est/
et est peccatum non ad mortem/ Scimus
quoniam omnis qui natus est ex deo non
peccat/ sed generatio dei conseruat eum/
et malignus non tangit eum/ Scimus
quoniam ex deo sumus/ et mundus totus
in maligno positus est/ Scimus autem
quoniam filius dei venit/ et dedit nobis
sensum ut cognoscamus verum deum/
et simus in vero filio eius/ hic est
verus deus et vita eterna/ Filioli
custodite vos a simulacris/ Amen/

Incipit prologus sancti Augustini in
epistolam beati Iohannis apostoli/
Dilectissimi/ Iohannes apostolus
euangelista/ cuius hodie festiuitas
celebratur/ in epistola sua quam
scribens ad parthos/ de ipsa
incarnatione domini nostri ihesu christi
multa disputauit/ Et quia ipse
euangelium scripsit/ ubi maxime
commendauit diuinitatem filii dei/
per quem facta sunt omnia/ Hic
autem in epistola sua/ ubi maxime
commendauit humanitatem eius/ quam
assumpsit propter nos/ Et ideo
euangelium eius sublimius/ epistola
humilior/ Euangelium eius altius/
epistola profundior/ Euangelium eius
ad intelligentiam/ epistola ad
experimentum/ Euangelium eius
contemplatiuum/ epistola actiuum/
Euangelium eius ad fidem/ epistola ad
mores/ Euangelium eius ad
credendum/ epistola ad corrigendum/
Euangelium eius ad sapientiam/
epistola ad scientiam/ Euangelium eius
ad uitam/ epistola ad salutem/
Euangelium eius ad perfectionem/
epistola ad correctionem/ Euangelium
eius ad gaudium/ epistola ad
exultationem/ Euangelium eius ad
regnum/ epistola ad gloriam/
Euangelium eius ad uitam eternam/
epistola ad ipsam uitam eternam/
Euangelium eius ad ipsum deum/
epistola ad ipsum deum/ Euangelium
eius ad ipsum deum/ epistola ad ipsum
deum/

prima bñ joh'is apli

Ca.m q.ti

multiplex/ Nam quedā est a posteriori. et cognitio rei. qua tu ad quia est/ sicq; deū in vita ista intellectu videmꝰ. tam per fidem quo ad ea que naturalem rationē excedūt. vt est trinitas psonarū. qm per naturalem philosophicā q; silam. quantū ad ea. que p naturalem possūt rationem cognosci. vt qđ vnus est. verus et summus deus. pfectus eternus. omnia causa rū/

II Alia est visio intellectualis a priori. seu cognitio ac intuitio rei in scipsa. et quantū ad quid est/ Et hec rursus est duplex. vna qua res tam pfecte cognoscit. sicut ex sua natura cognoscibilis extat. que cognitio pprie cōprehensiua dicit/ sicq; a nullo creato intellectu deus videri potest. etiā nec ab alia xpi. imo hoc modo sibi soli visibilis et cōprehensibilis est deus/ tū ipse sit infinite actualitatis et intelligibilitatis/ propter qđ a solo intellectu infinite capacitatis et pspicacitatis. hoc modo visibilis cōprehensibilisq; existit/ Unde hoc modo vnaquaq; diuina et increata pſona. scipsam et alia qualibz videt. et cōprehendit/ Infinitū aūt a finito sic videri. cōprehendiq; nequit/ qua qđ ita videt. totū ac totaliter infinita videndo terminos cōtinet/ nec eius capacitate terminū scindit/ Secundo alia est visio intellectualis. qua tu ad quid est/ qua licet res in scipsa clare ac immediate conspicit. non tamen plene cōprehendit/ qua no tam pfecte cognoscitur sicut ex sua natura cognoscibilis est/ Sicq; beati vident in patria deū/ que visio extense loquendo cōprehensio appellat/ Unde beati cōprehensores dicuntur/ Dico ut nullus in hac vita pt deū vidē. viuendo vita sensitiua humana/ pter qđ deus ayt ad moysen exodi. xxxo. Non videbit me homo et viuet/ Dato hm quibz in statu isto. datū est supnaliter per omnipotentiā creatoris. deū videre hoc modo per speciem siue essentiā. pro illo tpe seu momento no erat viuens vita sensitiua humana. sz intellectuali dūtaxat sicq; diuina/ Exeunt em in maxīa abstractione. ab oīm inferioꝝ vsuū actu pcipiēdo mente suspensi ad deū/ Nec potest deus ita videri per intelligibile formam creatā/ qui omnis talis forma seu species. a clarā et immediata representatione dīne essencie. defiat infinite/ pcipiam tali visione. dīna essencia mentī create vnit. loco intelligibilis formē/ no tamē p inhesionem sed cohesionem seu p presentationē/ Sic igit deū nemo vidit unq;m. Nichilomin/ Si diligimus inuicem/ spiritali. no carnali amore/ Deus in nobis est manet/ quia per fidem formatā. caritatē infusam. et gratiā gratū facientem/ quib nrīs inhabitat/ Et caritas eius in nobis pfecta est/ quantū ad ea q sūt de necessitate salutis/ sicut istud sup. 2o capto epīe sue huius capīs plenius fuit expositū/ In hoc intelli

ſpmus qm̃ in eo manem⁹ et ipe in nob.
qm̃ de ſpu ſuo dedit nobis/ ¶ Hoc eſt
quod in fine p̃cedentis capli dictu
eſt atq; expoſitu. ſbi etem dictu eſt/
¶ in hoc ſcim⁹ qm̃ manet in nobis: de
ſpiritu que dedit nob/ Dicitur aut
deus pater dediſſe aplis. ceteriſq;
fidelibus de ſpu ſco/ non p̃ parte
ſpus ſci. qui ſimplex et indiuiſibil
eſt. eis contulerit. ſed qua diuerſi
tas ſmata. de ſpu ſancto manana
eis largitus eſt/ ¶ iuxta que modu
deus dixit ad moyſen/ ¶ Auferam de
ſpiritu qui in te eſt. et dabo ſeno
ginta ꝛc ¶ ¶ Interea ſi p̃babilit
cognoſcere cupim⁹. an ſpm ſcm̃ per
fectum habeam⁹. inter nova nra exa
minem⁹/ an diuina ſpleam⁹ p̃cepta/
an vnicta vitem⁹ p̃cta mortalia.
an inimicos quoq; cordialit diligam⁹/
cm coram deo timorate nos iugit
habeam⁹. ſi caritatis attendam⁹
affectibus et zelo dim honoris.
atq; cole vniuerſi ſaluris. caducalia
et terrena deſpicientes/: ¶ Et nos
vidim⁹ et teſtificam⁹. qm̃ pater
miſit filiu ſuu ſaluatorem mudi/
/ Gloriosi magis vpi. corporalibus
oculis. xpm dei filiu m̃ homes
diuerſimtem viderut. eusq; deitate
p fidem aliquomodo nouerut/ ſ; et
per miracula ac varios ſupnatales
effectus quibus locutus eſt xp̃us/
¶ Beati oculi qui vident. que vos
videtis/ ¶ Et ſm̃us quoq; iſte iohes.
xpi miſſiu paſſioni. idcirco de oib⁹
uſtis. potuit teſtiom ferre/ Vn iohis
16⁰ xp̃o aplis loquens. ¶ Et vos m̃t
teſtiom phibebitis. quia ab initio
mecu eſtis/ ¶ Deinq; xp̃o. ſtz vtriusq;
nature. competit eſſe mudi ſaluatore/
quia ſcdm deitate competit ei tanq;
efficienti et principali cauſe ſalue
qui ſolus efficaciter et per creationem
dona gratie in pnti largit̃. et dona
gloie in patria ꝓpartitur/ dicto
yſaye. ꝛc⁹ teſtat̃. Deus iuſtus et
ſaluans no eſt p̃ter me/ Ozee
quoq; ꝛ⁹. ſcripſit eſt. Ego dñs deus
tuus. et ſaluator no eſt p̃ter me/
¶ Verum humanitate vero aſſumptam
conuenit xp̃o. eſſe humani generis
ſaluatorem/ tanq; mediatorem et
iuſtificatorem. et tanq; inſtrumentalis
ac meritorie cauſe/ qm̃ ſue paſſionis. paſſionumq; merito.
pro peccatis oim ſatisfecit/ deo
placauit. et generis vere ſaluauit
humani. et gratiam ac ſalute p̃meruit
nob/ ¶ Propter qđ iohes ꝛ⁹. ſcribitur/
Non miſit deus filiu ſuu vt iudicet
mundu. ſ; vt ſaluetur mundus per
ipm/: Quiſquis confeſſus fuerit.
quoniam ihesus eſt filius dei. deus
in eo manet. et ipe in deo/ ¶ Simile
huic eſt. qđ marci vltimo aſſerit
xp̃us/ Qui crediderit et bapti
zatus fuerit ſaluus erit/ ¶ Et
ſicut illud de fide formata. ſic
iſtud de actu huius fidei eſt intelli
gendu/ Quadmodu em duplex
eſt fides. informis ſcilicet et formata.
ſic duplex eſt confeſſio fidei ¶¶
¶ Inſup de triplici confeſſione fit

menda in scripturis. Una est actꝰ penitencie. et vocat confessio ppie culpe. de qua iacobi vltimo. Confitemi alterutꝝ peccata. Alius est actus latrie. et vocat confessio laudis diuine. de qua xps matthei xi. Confiteor tibi pr dne celi et terre. Tertius est actus fidei. de qua agit modo. et vocatur confessio credendorum. de qua paulꝰ ait ad rom. Corde creditur ad iusticiam. ore aute confessio fit ad salutem. Quia itaqꝫ confessione fidei formate. seu p dilectione operantis cognitet. qd ihesus est vnigenitꝰ naturalis. eternusqꝫ filius dei pris. patri consubstancialis et coequalis. Deus trinitas manet in eo p gram. et ipe in deo p fidem et subiectione salubrem. Vnde ad insinuandu cognoscibilitate et equalitate filii dei ac patris sui eterni. salomo ait. Quibus triceſimo. Qd nome est. et qd nomen filii eius. si nosti. Et nos cognouimus. Qm pater misit filium suum saluatore mundi. Ad quod figurandu. Joseph qui fuit in iniustus euidens xpi figura. Vocatus est a pharaone saluator mundi vt legitur genesis xli. Et credim⁹ caritati qua habet deus in nobis. Et veru credim⁹ qd dns pater. tanta ad nos habeat caritate. qd filiu suu ppt nos misit in mundu. et tanta nob per eum beneficia est largitus. tam qꝫ copiose ac inestimabili dilectione sua nobis ostendit. per que et adoptatos nos sibi in filios. Iuxta illud ad ephes primo. Deus predestinauit nos in adoptionem filiorum per ihm xpm. Voluntas vnigeniti filii sui pro adoptiuorum filiorum morti salute. qua admodu ad hebreos 2. habet. Decebat eu propter que omia. qui multos filios in gloria adducerat. auctore salutis eorum per passione consummari. Amplius discipulus iste quem diligebat ihesus. caritatis viscerib⁹ totus superfluens et fluentis. caritatem in ista epla no cessat repetere. vicibus ꝯmendare. atqꝫ ad ea nos exhortari. Vnde et consequet eam in tantu collaudat. vt dicat. Deus caritas est. qd paulo ante expositu est. Deinqꝫ ecce anselmo. quicqd absolute loquendo melius est in esse seu habere. qm deesse. hoc conuenit deo. et est ipemet deus. omi ex ipfectione qua habet in rebus creatis excluſa. Caritas aute. virtus. sanctitas. sapiencia. pulchritudo. dulcedo. felicitas. et consilia extant huiusmodi. ideo copetut deo. et predicant de eo. no aute fides. spes. optimo. fe. quia in sua ratione ipfectione includit. Deus ergo est caritas. et pura et supessencialis dilectio. Diligit eu in primis septem. deinde et alia. mgnitu aliquid sue bonitatis pretendant. cui sapie xi. dicit. Diligis omia que sunt. et nichil odisti eoꝝ que fecisti. Diligitqꝫ idem in deo diligens dilectio. et dilectu. et voluntas. cui dilectio copetit. Caritas quoqꝫ sm se. est nome absolutu et essentiale toti sup gloriosissime trinitati

ve 3

et vnicuiq; mirabile psone conueniens.
Ista q; tota trinitas adorandi est
vna caritas. sicut et vna sapientia /
Michilomi; sicut supra apparuit filio-
qua est emanatio intellectus. v. verbū
ab intellectu procedens / Propter qđ ea
que ad intellectū ptinent. ei appro
priant. aut ppria sic / vtpote. aīa.
sapientia. verbū. exemplar. ydea /
splendor. ymago / Sic spiritui sancto
appropriat caritas. sm spūs sanctus
est emanatio voluntatis. v. amor
spiritus a voluntate patris filiq;
emanans / Propter qđ ad voluntatem
spectantia. ei appropriant. aut
ppria nuncupant. vt caritas. nexus
pax. osculū. suauitas. domi. cōso-
latio. /: Et qui manet in caritate /
in deo manet / Hoc verū est. siue de
increata. siue de creata caritate intelli
gatur / Cū enī deus sit substantialis
caritas. constat. q; qui manet i cari
tate increata. ei finaliter adherendo
manet in deo. qui est caritas ipsa /
Similiter qui manet in caritate creata
que est admirabilis et supernaturalis
participatio increate caritatis tē
manet in deo. q; per eā coniungit
et adhęret ei. vt summo bono. finiq;
vltimato /: Et deus manet in eo /
Deus enī est in omnibus. per essentiā
presentiā. et potentiā. atq; in xpō
p hypostaticā vnionē. quo ad psona
filij / In iustis vero. p caritatem et
iustitiā // Deinde ponit effectū et
signū caritatis / Cuius infusē /: In
hoc perfecta est caritas dei nobiscū /
quia de deo est. caritas dei existens in nobis.
perfecta esse cognoscat / per hoc /: Vt
fiduciā habeamus in die iudicij / quia
dies iudicij. tam vniuersalis. q; pti
cularis. quo statim post mortē
iudicandi sumus. fiducialiter. seu bo
na cōscientia expectemus. confidentes
q; tūc beatitudinē consequen- / Cari
tas nāq; contra terrorē iudicij con
fidentiā donat / sm amor. aduersū
amati facit optare. et de eius presen
tia gloriari / Ideo luce 21°. loquens
saluator de signis terribilibus
iudicii presentis. dixerit / Homi
nes arescentibus. timore exspecta
tionis. q; aduenient vniuerso orbi /
Verissime nullus. quantūlibet iustus
et feruens. debet esse immēr securus.
vt asserit augustinus. Sicut tam
securi. qui modo non sunt securi. et
iterū. Tanquā timebūt. qui nō timere
nolunt / Caritas autē imoderatū
et angustiantē timorem iudicij.
tanto plus tollit. quanto ipsa plus
crescit. sincerioremq; efficitur /: Quia
sicut ille est. et nos sumus in hoc mundo
hoc est. per caritatem in tanta deo assi
milamur. q; sicut ipse est in celo ex
sua caritate et pietate. bonis et
malis. gratis et ingratis in seculo
isto. bona infra pendens. viaticq;
necessaria victus. conseruatione
vite. angelorū custodia. solis et
lune obsequiū. elementorū fruitute
et vsum. sic et nos in isto per
caritatem amicos aduersarios q;
diligimus. pro persequentibus deprecā

et bona pro nobis expendimus.
¶ Quod cu nos experim̄. impleze/
possumus horū iudicij fiducialit̄ pres/
tolari/ ¶ Hinc matthei. 4to. et luce
vj.to monet nos saluatur/ ¶ Diligite
inimicos vros. benefacite hijs q̄ odiūt
vos. et ozate filij altissimi. quia
ipe benignus est sup ingratos et
malos ℔: ¶ Timor non est in caritate
& timor seruilis no est caritati
coniunctus. no em stant simul ti/
mor pure seruilis et caritas. q̄z
qui solu seruiliter deū timet. non
amat eū. nec habet iustitie zelu
ℨ quantu in se est. habet voluntatē
penitendi/ ¶ Et si a peto retrahit
hoc no est dei intuitu et amore.
nec zelo iustitie. sed pene formidi/
ne que formido causat ex priuato
amore ꝺeo subdit ℔: ¶ Sed perfecta
caritas foras mittit timore/ ¶ dest
seruilem pauorem excludit/ qm
vitat malu. no vt no puniatur. ℨ
ne deū offendat aut inhonoret/
¶ Quelibet autē caritas excludit
illu seruilem timorem. qui simul
cu caritate stare no valet & dap/
nationem meretur/ ¶ Nichilomi⁹
aliqui motus minuti illius seruilis
timoris cu caritate perfecta. pos/
sunt inuenirī. stant et alioz passio
nu mortaliū culpaz. primi
motus venales existentes. meri
toriis actibus sepe miscentur/
¶ Caritas vero perfecta. seruile timore
habet omnino excludere/ et tanto
magis cū excludit quāto perfectior
extat ℨ imo in viris perfectis viuissim
sic creuit. feruet et inualescit. vt ma
lum sua pena premiū. qm dei offensa
manere in eis nō valeat/ ꝺeo subiungitur
℔: ¶ Quoniā timor pena habet/ ꝺest
timor seruilis. sicut qui talis pena
et damnatione meretur/ no ingentu
malū culpe deuitat. ℨ quia no fiunt
hoc ex dei amore et zelo iustitie. sed
dūtaxat punitionis horrore ex infecta
radice. qua videlicet amat malū culpe/
¶ Omnia autē sub ordine decem amoz
ponere obligam̄. atq; ad dei reuere
hoīem/ ꝺauid vt si quis ex solo seruili
timore pateret morte pro fide. minus
damnaretur/ ¶ Quod et paulus apls
apte insinuans. ¶ Si tradidero mēm
corpus meum ita vt ardeam. caritate
autē non habuero. nichil mihi ꝓdest/
℔: ¶ Qui autē timet. no est perfectus in
caritate/ ¶ Si hoc intelligatur de timore
filiali. aut ciuili. seu mundano. diffi
cultate no habet. an illi sint timores
culpabiles. et si sint ꝓdominentes. cu
caritate no stant/ ¶ Timor vero pure
naturalis. qui est ex passione nostre
fiunt in xpo. est in se indifferens. stant
et cetere affectiones pure naturales/
¶ Est autē adhuc duplex timor
Laudabilis. puta. filialis et filialis/
¶ Timor initialis est. quo culpa vitat.
partim timore pene. partim amore dei.
et zelo iustitie. ¶ Potest in timore ille
esse cu caritate/ nō in caritate
perfecta vt tali/ qua nihilominus aliquid
seruilitatis sortit. a perfecta caritate
excluditur/ ¶ Secundo qui timet initiali

timore. no est pfectus in caritate.
magnitu inicialiter timens / Porro
timor filialis castus et sanctus est /
qui malu culpe vitat. solu ee ves/
pertu. ne pissimus et amantissimꝰ
pater celestis offendat. mhonoretur.
cuiusq; gracia amittatur. aut elonget
a metuente / Huic stim timore zene
rencalem. pudicu. pfertu caritus.
nsolu non cecit. sd parit. nutrit
Oseruat. Vino quanto quis puius
atq; ardencius dilugit deu. eo amplꝰ
hoc timore metuit ea / de quo libꝝ
sapiencialibus mita conscripta sut /
Vt est illud in ecclesiastico. Timor dni
sup omia se posuit / timor dni corona
iustitie / Justus cui dictu est habere
timorem dni / Michi dulcius ẽ timꝰ
dei Sapiens in omibus metuit /
Timor dni fons vite. vt declinet a
ruina mortis / Hoc et dilexmus
deu. qm ipe prior dilexit nos / Hoc
paulo ante exposita est. et ostensu /
q; amor dei ad nos est causa omis
boni in nobis. Vna itaq; recta dilgedi
deu est. qm ipe primo amauit nos /
Quecadmodu enim avdum est odiente
dilgere. sic permanentem no veamore
prouisus improbu nigratissimuq; eum
sistit / Est quoq; pfunde eu dilgere.
a quo quis scit se dilgi. et in amore
esse puenit / Scdm. qnto hoc fit
citius adimplet. tanto iniquus
negligitur / Alia atq; potissima
raco dei amandi est. pura et infinita
bonitas eius / Tercia est collata
beneficia prius / Quarta promissio
ac premia future felicitatis / Di
quis dixerit q; dilgo deu. et fratre
suu / & proximu suu quecuq; sue
amicu. sue aduersariu / odezit. men
dax est / In verbis et factis / qm
constat veritate dotrine loquutus.
et contra veritate iustitie operat / tam
em frequenter phibitu est. q; amor
dei et proxim. inseparabile concretu.
pfecto ad eade sit caritus habitual
qua deus proximꝰq; dilgit / Iteru
dictu est. q; nemo dilgat deu. nisi
qui eius seruat mdata / Cu ergo
deus precipiat. proximos dilgi. qui no
dilgit proximu. no ipleat dei preptu.
ergo no dilgit deu. Duplex proximꝰ
est vna et media dilgendi dnm deu /
propter quꝰ sequit / Qui em no dilgit
proximu suu quem videt. deu quem non
videt. quo potest dilgere / Quasi dicat.
no potest / Sed huic obici potest /
Cm deus ex sepo incopabiliter
amabilior est cunctis hominibus.
ergo visio proximi no est necessaria
ad dei habendu amore / Videt ẽ
q; multe sut cause dilectionis. Vtpote
bonitas dei. que est recta obiectu
amandi / Item similitudo que mouet
ad amore / Beneficia eiu
cõmunia / Et item propinquitas /
Hꝫ cognitio est causa dilectionis
tamq; via ad eam deducens / Cu
igitur proximꝰ sit nob notior. sibiq;
et propinquior. qm deus / et quantu
ad hec prius ad dilgendu nob
occurrit / Scdm. sancti Iohannes.
Quarto vtitur argumento / Et qm

quatu adista. facilius est proximu
amare sm deu. no aute vult dic
sd proximo amabilior sit deo /: Et
hoc mandatu habemus a deo. vt
qui diligit deu. diligat et proximu
suu / Unde ait xps matth. 22°. dix
isset / Diliges dnm deu tuu ex toto
corde tuo &c. subdit adiecit / Diliges
proximu tuu sicut teipm. Nequid
equalius. quia post deu. debet homo
proprie amare seipm. sed subd. vt
pote spiritaliter / et pter eterna
obtinenda salutem / Ecce sepissime
repetit gloriosissimus iste xpi discí
pulus. fere dilectionis precptum /
Ideirco illud tanto diligentius obser
vem q. tanto pfectius impleamus /
quanto frequentius. sicuto frequen
tius ab ipo repetitur / et quanto
nobis ab ipo seriosius inculcatur /

Declaracio capti quinti. Quis qui credit. Articulus septimus

Duo sunt partes legis
divine. videlicet
testimonia et mandata /
Testimonia pertinent
sd credenda / Mandata ad agenda /
Postqm ergo iam ante. beatus
ysaias disseruit de mandatis. nunc
specialius loquit de testimoniis seu
testimoniis credendis. quibus alius
inserunt de preceptis. sicut et antea
quedam inseruit de credendis /: Quis
qui credit /: fide formata /. et mi
tute. bonisq actibus decorata /

/: Quia ihesus est xpus /. et q ihesus
nazarenus sit xps in lege moysi et ppe
tis promissus /: ex deo natus est / per
regenerationem baptismale / vt quidam
exponit / Que expositio no habet
omnimodam veritate / quia multi mares
sine baptismate decesserunt. Nisi per
regenerationem baptismalem intelligat
baptismus. no solu fluminis. sed eciam
flaminis ac sanguinis / Est itaq
taliter credens ex deo natus / per
caritatis et gracie infusionem / per
veritatis imitationem. et virtutum
amorem / Demq machometus infelix
in alchorano suo frequenter fatetur
q dnm nazarenum sit xpum seu mes
siam in lege promissus. Quia iudei
dixerunt et capti sunt. eo q ihm p xpo
no acceperunt. sed xpi continua deitate
blasphemiis eum impetierunt /: Et
omnis qui diligit eum qui genuit / dilexit /
deum patrem /: diligit eum qui natus
est ex eo / dilexit unigenitum filium eius /
Cum pater et filius sint unus et idem
summus et immutabile bonum. nec una
persona divina et increata sine alia.
infuso amore diligi possit. cum sint
unus verus. simplex. et omnipotens
deus / Vel sic /: Omnis qui diligit
eum qui genuit /. et creatore altissimum /
qui homines spiritaliter regenerauit.
per sacramenta et verba celestia.
gratiarumq dona. huic q simptm est
iacobi primo / Voluntarie genuit nos /
verbo veritatis /: diligit eum qui
natus est ex eo /. et quilibet xpifidelis
Qui eum veraciter diligit. deum

Epistola canonica

dilexit ꝓximentes ad eu membra. ministros ac milites xpi / Huic exposi tioñ. sequencia consonant verba /
: In hoc cognoscimꝰ. qm diligimꝰ natos dei / & ꝓximos mos a deo versene ratos. cuius filios adoptiuos /: Cu deu diligamꝰ et mandata eius faciam / Unu ut dictu est sepe / amore dei & et ꝓximoꝝ dilectio. mbrem se mcludit. inseparabiles qꝫ consistut / nec deve diligit deu / nisi qui ei. et eius obedit mandatis. quibus ait / Qui vos audit me audit / et qui vos sperni t. me spernit /: Hec est em caritas dei / & m hoc ꝟsistit. hoc exigit / per hoc. qñ per effectu et signum manifestatur et notescit /: Ut mandata eius custodiamꝰ / Qui em sincere diligit deu. honorat eu. et voluntatem sua. voluntati ipius coformat ac subdit. cu rarozꝫ sit eadem velle et nolle / ꝓpter qd iohis ꝛo loquitur / Si dilexitis me. mandata mea seruate / Itemꝫ. Si quis diligit me sermone meu seruabit /: Et mandata eius grauia no sunt / Videtur q imo. cu xps matth. v. ꝓtestetur / Qm angusta via et arta porta. que ducit ad vitam. et pauci inveniut eam / Demꝫ valde difficile est. concupiscentias ruinis passiones et vicia superare / difficilimuqꝫ valet mediocr ꝛu m ruptionis ꝛedigere. ad cve de diu ꝛoz ꝛehensibilia illa. que in euangelica lege credenda iubem / & Et ꝛndendu. q diuina ꝓcepta no sut grauia dupliciꝰ ratione / Primo qꝫ virtutes de quoꝫ actibus dant ꝓcepta. sut ex sua nata suaues & eidem entes. habentꝫ delectatiões sinceras actibus suis annexas / Secdo ex adiutorio dei. qui per dona gratie ꝓsti per tantate. habem sic ꝛfortat. ꝛsolamat et consolat. vt ei dulcescat via salutis & obseruacia ꝓceptoꝝ. imo tu intenti alacritate et gaudio illa adipleat. Propter qd ait ꝓpha / In via testimoꝝ tuoꝝ delectatus sum. sic. in omibus diuitijs / Et. Viam mandatoꝝ tuoꝝ cucurri. cu dilatasti cor meu. Itemꝫ horatius / Deuite duc m letitia / & Item ex icestimabili magnitudie ꝓmii desup repromisso / cui respectu omis labor. oiis difficultas et pene vite ꝓntis est tanq momentu / Propt qd dicit. Consideratio premii minuit vim flagelli / Quib quaqꝫ ꝛ ad cvenit ꝛc / Secdo nugnit qd m pncia est momentanea et leue tribulatiois nre. sicꝫ modu in sublimitate eterne glorie ponderis operatur in nobis / Unde matth xi ait ꝓfecto / Venite ad me omes qui laboratis & onerati estis. et ego reficiam vos. Iugu em meu suaue est. et onus meu leue / Quarto magnitudo euangelice legis leuia sut. ob sua paucitatem. ꝛpatione ꝓceptoꝝ mosayce legis. que multitudie sua erant onus tam grauis. vt actuu xv. primꝰ ꝓtis dicit apls / Quid temptatis deu ꝓponꝰ iugu sup cervices discipuloꝝ. qd neqꝫ patres nri

Prima
bti johis apli

Capm Mnti

neq nos portare potuim¶ Nempe
ut ualy moyses scribit. tot erant
in lege precepta. quot sunt dies i ano.
et quot st ossa in hoie. ita q3 hoz
par exhibet multitudo¶ Porro difficultas
iplendi precepta consurgit
ex ma infectione & hostili ipugna
tione. ac obiectoru ualida mole
alnsq causis diuisis¶ Consequit
subdit vna causa. cur precepta sint
lenia¶ Om ome qđ natu est ex
deo¶ & oiē fidelis ex deo p caritate
et gram regeneratus¶ Vincit mūdū
& auxilio caritatis et gre. Vino et
fidei xpiane. ut stulti subiungitur.
supat tptationes. et ipugnatores
hoim mudanoz¶ tyranoz et phoz:
qui xpianos uarijs modis a fide au
ferre sut conati¶ Mūdū etia vincit
qui ad diuitias. delicias. ueritates
pauitates. honores mūdi no afficitur. ꝛ
ß oia talia aspnatur. ut
aplo paulo dicente Mihi absit
gloriari nisi in cruce dn mei ihu
xpi¶ Et. omia arbitror ut sterora
vt xpm lucrifaciā¶ Et hec est vic
toria que vincit mundū fides nra¶
dest. fides catholica p dilectione.
operatur Est virtus per qua vincim⁹ mūdū
iuxta illud ad hebreos vndecimo. Fide
per fidem vicerūt regna¶ Per
fidem nāq cognoscim⁹ imminentia
nobis bella atq pericula. dei quoq
subsidia nob parata. et ad veritate
fortitudine ac multitudine hostiu
me salutis¶ Iterq fides nos diuit
in pugnando. in orando. et resistendo.

Nam et xpa est fundamentū virtutu
et efficacie tante. vt mauri nomo asseuerent
ueritas. Omia possibilia sūt credenti¶
Ideo pudens apostol loquitur. vt ua
bolo resistite fortes in fide¶ Et ad epheſ
6. to habetur. Accipite armaturā dei
vt possitis resistere in die malo induti loricā
iustitie. in omibus sumentes scutū fidei.
in quo possitis omnia tela nequissimi
ignea extinguere. et galeam spem salutis.
et gladiū spūs. qđ est verbū dei. orates
omni tpe in spu¶ Nullus est autē q̄ vincat
mūdū. nisi qui credit¶ fide formata¶
¶ qui ihs est filius dei¶ & naturalis.
unicus consubstancialisq filius patris
eterni¶ Talis enī nec philozophicis
argumentis, nec tyrannis infestationibus
cedit. aut vincit. nec mūdi blandimēta
neq aduersa deiciuntur. qui diuine credit¶
¶ Aut hoc loco albertus¶ Nuc ad
modū corpalē pugnans indiget
quatuor. armoz. gen̄eribus. scilicet.
gladio. ad petiendū. scuto ad se defen
dendū. fortitudine. ad quassandū.
et veritate. & iusta causa ad pliandū¶
sic xpianus contra mundū. ac vlgs
siue salutis aduersarios pugnans, indigz
primo pro esse hyemis caritatis feruore
2. o pro scuto fidei confortatione¶ 3.
pro fortitudine. diuine. angelicaq auxi
lii¶ 4. to pro veritate. seu causa xpi
vera confessione¶ Hic est qui venit
per aquā et sanguinē ihesus xpc̄us¶
dest. ad nrām redemptionē p̄fecit et
ea effecit p aquā baptismatis. et
per sanguinem sui corporis. que i cruce
fudit pro nobis. Christus nāq factus

metu baptism instituit. et baptismu
a pncipio accipiens. tactu sue sanctifi
carnis. vim regenerativa pstitit aqs
alijs a meritu sue passionis. omia sac
menta. suas sortiuntur virtutes. hic
ad ephes loquit paulus. Christus p
sanguine crucis sue. pacificau. sue que
in celis sut sive que in terris. et vnus
Christus dilexit ecclias. et tradidit
semetipm pro ea. mundans illa lauacro
aque in verbo vite. Apocalyps
quoq primo habetur. Christus dilexit
nos. et lauit nos a peccatis nris in sanguine
suo. Denique tu vnus militu lancea
latus xpi aperuisset. continuo inde
exiuit sanguis et aqua. Unde de late
xpi sacramenta ecclie dicut fluxisse.
sp videlicet vim sanctificandi inde susceperunt. et ita quo ad hoc venit in aqua
et sanguine. Non in aqua solu. sed in
aqua et sanguine. Hoc addit ad dram
sci iohis baptiste. qui venit in aqua
solu. qua baptizauit corpa aquis.
sanguine sua pro mundi non fudit
peccatis. nec alios lauit a vicijs.
Vel istud addit hoc. qd xps noster
dignatus est ppter nos baptizari. vt
sue carnis attactu aquis vim regenerativa pstaret. q et sanguine suo
pro nob fudit salute. Unde
bernardus in sermone. istud est additu
ad dram moysi. qui venit in aqua
tantu. a qua nome est ei impositu.
Et spus est qui testificat. qm xps
est veritas. Hoc em spus sanctus testatus est. ante xpi passionem et post
eam. Ante passionem vidimus. tu
baptizatus fuisset a beatissimo iohanne
baptista. iuxta illud luce 3°. Factu
est. ihesu baptizato et orante. apta
est celu. et descendit spus sanctus corporali
specie. sicut columba in ipm. et vox
de celo facta est. Tu es filius meus
dilectus. Unde. xpus sdm qd deus
est vere substantialit verus et vitus.
ppt qd iohis. 13°. Ego sum inquit. via et
veritas et vita. Et qua per modu
intellectual emanationis procedit a
patre. veritas ei appropriat. vt dictu
est plenius paulo ante. Rursus post
passione in die pentecostes. et dum
ceps spus sanctus apostolos testificabat
id ipm. et per tam supnaturale
apostoli illuminationem. inflammatione.
exhortatione. aliaq mirabilia que
apparebant in eis. et fiebant p eos
lucerl lazarus demonstrauit. qd xpus
sit veritas. cuius vindicta promissa tam
previssime. et supnaturaliter ipletur.
Unde post cenam dixit in simone
apostolis illud iohis. 16°. Cu venerit
paracletus quem ego mittam vobis a patre
spm veritatis. qui a patre procedit.
ille testimoniu phibebit de me. Nec
solu spus sanctus id protestatur. Tres
tres sunt qui testimoniu dant in celo.
Pater. verbu. et spus sanctus. Deitas
tota supessentialis. et supdiuinissima
trinitas in celo empireo spectatu
habitans. protestat coram omi celesti
milicia testimoniu. qd xpus sit veritas.
qua declarat trinitas adorande
cunctis celestibus ciuibus semetipm.
et quadu verbu procedat a patre.

Prima
bti Johis apli

Capl'm Qnti

et spūs sanctus ab utroq; Juxta
illud ps. In lumine tuo videbimq
lumen / De quo testimo loquit
xps patri. Johis 17°. Clarifica
me tu pater apud tepm. claritate
qua habui priusq mundus esset /
Et rursus: Pater quos dedisti
michi. volo ut videant claritate
mea qua dedisti michi /: Et hi
tres unū sunt / Cum tres simpli
cem dicte et simplicem de ps̄one
sit una essentia. Unus deus. unū
principiū. et unus om̄
ultimus finis. unū summū bonū.
unū plene felicitatis obiectū. quo
solo fruendū est / Deitatis quippe
natura nequaq̄m potest multipli
cari. ꝛ est nūc una in tribus. et
quicquid absolute appetit deo. toti
trinitati. singulisq; ps̄onis cōe est /
et unū in tribus / Propt̄ qđ Johis
Decimo. loquit xps / Ego ꝛ pater
unum sumꝰ / Superexcellentissime
quoq; trinitatis ps̄onale distinc
tionem. essentialemq; unitate. xps
pandit. matth̄ ultimo dicens / Docete
omes gentes. baptizantes eos in
nomine patris et filij. et spūs sancti /
: Et tres sunt. qui testimoniū dant
in terra. spiritus. aqua. et sanguis /
Desit militanti ecclia. spūs ut pote
racionalis alia xpi / Aqua quoq;
et sanguis. qui de eius latere p̄fluxe
runt in cruce. contestamur. qđ
xpus sit verus. et verutus. in eo
qđ dixit se esse nō solū dei unicū
filiū. sed etiā hominē verū / Dū pater
inquiens et vidite. quia spūs carnē et
ossa non habet sicut me videtis habere /
Vel tres testimoniū dant in terra / ꝙz
in sacramento baptismi. est spiritus.
scilicet vivificans. aqua abluens. et
sanguis xpi virtualiter operans et
emundans / per que patet veritas xpi.
de quo dixit deus iohanni baptiste /
Super quē videris spūm descendentē
et manentē sup eū. hic est qui bap
tizat in spū sancto /: Et tres unū
sunt / Idest. unū habent effectū. et
in eiusdem veritatis manifestatione
conveniunt / Demū ostendit irrefra
gabilis certitudo fidei xpiane /:
/: Hi / pro qua /: testimoniū accipimus /
Hoc duplex p̄t intelligi / Primo ꝙz
in rebus et causis humanis. testimoniū
homīs efficax reputat. quia divina
scriptura est. In ore duorū vel trium testiū
stabit omne verbum / Deinde ꝙz testimoniū
spūs hominis. ut pote p̄phaz de xpisto
p̄nunciatū. inducuntur vtcunq; /: Testimoniū
dei maius est /. testimoniū dei p̄tis
de xpo p̄volatu. p̄clarius extat /
sicut et deus p̄ omni homine existit
sublimior cuius testimonio falsum esse nō
potest /: Cum hoc est testimoniū qđ
maius est omni testimonio humano. ꝙz
testificatus est de filio suo / Idest /
testimoniū quod pater p̄hibuit filium in
baptismo et transfiguratione dicens.
Tu es filius meus dilectus in quo
michi bene complacuit. maius est
testimonio hominis / De quo testimonio ꝛc
dictum est. 2ª. petri primo. Accepit
a deo patre honorē ꝛ gloriā. voce

delapsa ad eu. Hūiuscemodi a magnificentia gloria. Hic est filius meus dilectus /
/: Qui credit in filiu dei testimoniu dei habet in se / & testimonio patris assentit et operat in eo testimoniu illud. salubre credulitate. diuinoq; iuxta fidei exigentia comercetur / Credere aute in filiu dei, est per fidem caritate formata. et actionem virtutis. i xpm dei vnigenitu tendere /: Qui no credit in filio mendacē facit eu / & deu premittu in se est facit. seu esse credit mendacem et testem fallacē /: Qm no credit in testimonio q̄d testificatus est deus de filio suo / dicens. tu es filius meus dilectus &c / Net possuit se excusare infideles dicendo. q̄ pater no dixit hoc / quia per infinita miracula. omnipotenti deo possibilia. interim vbertime est ostensu. q̄d euangelica lex. in qua hoc continet. sit vere a deo et in euangelio veritatis hoc. sit ei veritate plenissimu / Testatus est q̄z deus pater de filio suo per suos pphas. dauid. psalmum. thema. mytheam. habacuc. ac alios / Deinde per suos aplos et euangelistas. quoz doctrina per copiosissima ac preclarissima confirmauit miracula / Tulit per martires gloriosos. quos in suis passionibus et ante. et postea. magnificas honorauit prodigijs / Demq; per alios inuictos suos confessores doctores. predicatores. prelatos. q̄d doctrina et sanctitatem p signa admiranda ac abundantissima declarauit et approbauit / Dz et p miracula ab ipsomet xpo facta pater testimoniu phibuit ei / Inter q̄s iohes. 4to loquit xpō / Opera que dedit mihi pater ut faciā. testimoniu phibent de me / Et demū iohes dicit / Si no facio opa dei. nolite credere. si autem facio. et si mihi no creditis operibus credite / Interea. magnu gloriosi et iocundi est / q̄ eria istis diebus. deus sublimis et benedictus tot et tanta operetur miracula ad seruitiu suoz. promotione. ad fidei confirmationē. ad consolationē ecclie. ad confusione omniū plebis mee dulce. primo ad suiipsius gloriam et honorē /: Hoc est testimoniu / & intentio finalis et finis testimonij p̄ducti / quia ad hoc deus pater istud de filio suo testatus est / quatenus hoc credendo. vitam obtineam q̄ beatam /
Deo subdit /: Qm vitam eternā dedit nob deus / & vita ista gloriosa p̄sistet. nobis modo in spe. in tribulatione. primo et iudicio. in retributione. plenitudine. aurea seu pugnore / Eterna em beatitudine. nobis p̄missa / vita q̄ sanctie. que pignus est vite gloriose / contenuit / caritate que mentes extendit infudit. actus meritorios coronauit futuree suauitatis presertim refusu / Hinc etem contestat. / Beati pauperes spū. q̄m ipoz est regnū celoz / Et paulus. Dedit inquit nobis pignus spūs / Item. Gratia dei vita eterna / Et virtus iohes dicit loquit xpō / Hec est voluntas patris mei qui misit me /

Prima
bñ johis apli

Cam qrtñ

vt omiꝭ qui videt filiu. et credit
in eu habeat vita eternā / Vel
sic / Hoc est testimoniū qđ scriptū
nob apli phibem de xpo. qm
vitam eternā dedit nob deus per
xpm. qua habem xpus sua pas
sione promeruit nob / Et hec est
vita / eterna / dest. eterna felicitas /
/: in filio eius est / .r. per fide et
charam filii dei acquisiuit / quādoquid
ipe johis 15° fassus est / Ego sum
via veritas et vita. Nemo venit
ad patrem nisi per me / Vn act.
actuū 4to. princeps apl̄oꝝ ait
Non est nomen aliud sub celo datum
hominibus in quo oporteat vos salvos
fieri / Et rursus johis decimo as
serit filius dei / Omiꝭ qui credit in
me no morietur in eternū / Vel hec
vita eterna in filio est eius / qua
in visione deitatis filii dei vera
beatitudo obiectiue consistit / put
johis 17°. ait / Hec est vita eterna
vt cognoscant te solum deum. et que
misisti ihm xpm / Hinc ipe vnige
nitus cultori suo p̄mio johis
14° pollicet / Qui diligit me /
manifestabo ei meipm / Et pr.
m pb / Longitudine dierū
replebo eū. et ostendā illi salutare
meū // Doctest et ita expom. /
Hec vita in filio dei est / studiu
plenitudine infinita. magnitud est
deus. atq; sđm naturā assumpta
fuit in eo p̄ncipatiue pre ceteris
sanctis. ab exordio nativitatis.
qz extitit alia xpi fuit in plenitudine

fruitione diuinitatis / Hinc aut dicit̄ vt
sicut pr habet vitam in semetipo. sic
dedit et filio vitā habere in semetipo /: Qui /
habet filiu / .r. in quo filius dei per
fide et charam habitat / ita q habet filiu
dei vnigenitu sm cordis habitatorem /
sic qđ paulus ait apl̄s / Deus pater det
vob sđm diuitias glorie sue. habitare
xpm per fidem in cordibus vrīs /: habet
vitam et nam / .r beatitudine sempiterna /
iam habet in spe. put dem est plenius /
Vn johis 1°. filius loquit̄ patri / Sicut
dedisti ei potestatem omis caris vt
omne quod dedisti eis. det eis vitā /
Vel habet vitam eternā / qm promet
filius. est essentialiū. sđm qđ deus
vita eterna. sicut johis deno profitet̄.
Ego sū resurrectio et vita /: Qui no
habet filiu / modo pticulo /: non habz
vitam / quia nec vitā gre habet in
psti. nec vitam glorie in futuro hebit /
nisi conuertat̄ ad xpm /: Hec scribo
vobis vt sciatis / per fidē illuminatam
cū rectitudine adherencie. et experi
mentia plenarie fruitue conferitur /
/: qm vitā eternā habetis. qui credit
in nōe filii dei / dest in xpm. vnige
nitu patris eterni / qui johis deno
ait / Qui credit in me. etia si mor
tuus fuerit viuet / Istaq nomen filii
dei sumitur hic pro nomie nouato
puta. pro ipso filio dei vnito / Et
de fide formata intelligenda sunt
ista / Ex hac aute fide oriuntur con
fidentia magna ad deū / de quo sub /
iungitur /: Et hec est fiducia qua
habemus ad eū / qz quodcūq; petierimꝰ

A: sc̄ eius est qz eterna beatitudo in filio

ab eo secundū voluntatem eius / dest
stdm beneplacitū dei vtpote pie et
salubriter ad quod honorē et mum
salute / audit nos / si ꝑseuerantes
petamꝰ / Et scimꝰ qm audit nos
quicquid petierimꝰ / maxime si pro
nobismetipsis orem⁹. qua no semp
exaudiuntur deuoti pro alijs / Hac
spem sine ceruicositate atq; stricta
exactionis diuine. xp̃s in euāº.
nob copiosissime inculcauit / Ait
nāq; manti vndecio / Omnia quecūq;
orantes petitis. credite. quia accipietis
et veniet vobis / Matthei quoq; xº.
Petite et dabitur vob. querite et ꝑ
metis. pulsate et aperiet vobis.
omis em qui petit accipit. et q̃ querit
inuenit. et pulsanti aperietur / Et
denio ait / Si vos cū sitis mali.
nostis bona data dare filijs vris.
quāto magis pater vester celestis.
dabit spiritū bonū petentibꝰ se.
Qui em ad signaculum huius
creauerit nos. et precepta celestia
dederit nob. quo ceruicositate sine
dubio gratie eius. ꝓmeruerim⁹ et adi
pisci non possimꝰ / et que precepta
sine eisdem ꝓfecto negligam⁹ debem⁹
nullo celamur dubio / quoniā
paruitatis sit. spūi mi est / tua
rerū tuarū mata nob tam necessaria.
distribuere nob / dabitq; ea si vite
petamꝰ. Petere nō a nob pater
appellari dignet. haut dubiū q̃
paternaliter subuenire et exaudire
paratus sit / Insup xp̃s qui ad
orandū nos exhortatur / sequ exau
diturū promittit. vtiq; libenter exau
diet. ni tam infinita sit pietas. libera
litas veritasq; ipius / Postremo
pe benignissimꝰ deus. qui etia no
exoratus. tanta beneficia nob largitꝰ
est. qui tam curiosatur. quemt nob.
qui impijs ac ꝑfidis tot bona lar
gitur fidelibus et deuotis / ꝓpm imo
nimbus ut oportet. no decet / Sz
tantū veniam ac dimm. cū humilita
subiectione et reuerentia exorare
necesse est / ꝓpt qđ deuteronº. ꝙ
moyses ꝓtestat / Cū quesieris
dim deū tuū. inuenies eū. si tame
toto corde quesieris eū. et tota
tribulatione mentis tue / Et ꝓmet
xp̃s. oportet ingt semp orare et no
deficere / Potissime vero exaudiri
cupientes adiecerunt et ꝓcamur
qđ mirū vltimo locutꝰ dñs / Cū
stabitis ad orandū. dimittite si quid
habetis aduersus aliquē / Et si no
dimiserit. nec ꝑ vr dimittet
vobis ꝓcta vra / Scimꝰ qm
habemus postulationes quas pos
tulamꝰ ab eo / dest. recti sum⁹
q̃ petimus. quas deo offerimꝰ
effectui seu exauditione sortiem.
ab eo. iuxta sensū ꝓtextū / vel
sensus est. q̃ oremus quas deo
offerimꝰ no ex ꝓprio sensu sed ex
diuina instructione accepimus /
Quid em et qualiter debeamꝰ
orare. xp̃m euāº docuit. et mo
retem dixit / Sic ergo orabitis /
Pater noster qui es in celis &c
Deo loquitur paulus. Quid oremꝰ

Prima
Capl'm Cñti
Cñti pōnis apli

siant oportet nescimus. sz ipe spūs
orat pro nob. x exoratēs nos facit
VII Consequēr stius aptius mō pēta
distinguit. et qualit̄ cuta duos
pctores dnīmode nob hre determ
exponit. Qui sciit finem sue pec
cave petm no ad morte &c. Notus
ste difficilis est. qui primo sr potest
mtelligi. Qui sciit primu sue ne
maliter pertrve. qđ no inducit
morte aīe in petm. nec morte etne
misēre in futuro. petat. x pro illo
oret. et dabit ei vita. x ad eius
instantia dabit ei vita. x no eiē
remissio talis culpe. petram no
ad morte. x venialit̄ petrantī.
Quo admō em venialia difficilt
vitant. sic facilter dimittit. vtute
oratiōe dnīca. confessione mutua.
correptione et correctione fraterna.
penitencia assidua. aspersione aque
benedicte. mistrio eccie. pcessu
tensione. caritat̄ fervore. vmis
sione illate iurie. exhortatiōe oīm
miserīcordie. Secundo exponit
sic. Qui sciit finem sue pertrve
petm no ad morte. x no cotinuat
pcta usz ad mortem mthscue.
petat pro illo. et exaudiet. Iam
talis vita eternā obtinet. et vita
eterna consequet. quia no manet
in vitijs usz in finem vite pntis.
Un quia est tps lotus et statuū me
rendi ac demerendi. Non tamē
potest de aliquo certitudinaliter
sciri absz revelatione. an ante
mortē vere penitcat. aliquis sñet
esse in caritate. Sed dicēdū sūt. habēs
her dnīt. vt augustin. qđ pro illo
fruatur eternitate. qui in vita pnti non
penitet. sz absz ostensione decedit.
VIII Tertio exponit sic. Qui sit finis
sue pertrve petm no ad mortem. x
no finere irremissibile petm. vt sit
pertta missionis sue irremissibilis
asserit. quia difficulter et vix dimit
tit. et finalis ipenitentia nūq̄m
dimittitur. petat pro illo et exau
diet. Non q̄ semp oratio fiat pro
tali pertrante exaudiat. sz q̄ spes
exaudicionis est. et vtilissim exau
diio fit pro illo. Sed et petm usz
mortem. no pro illo dicit̄ rogari
quis. Dī hoc de finali impenitencia.
seu de quocūq̄ mortali usz ad mortē
cotinuato. et per contrariū non
delcto mtelligit. certū est. qđ pro
defuncto in tali facinore no sit oradū.
Dī aute de quolibet pertrato in spūm
scm mtelligat. sensus est. Qui valde
difficulter. quis exaudiat pro ita
pertrante. Ideo dicitur pro illo no
esse rogandū. Non vt nequaq̄m
oretur. cū de nullo sit penitus des
perandū. sed ad mstrandū q̄z difficilter
impetretur a deo venia talis
petti. Iuxta quē sensū xpūs
euangelio loquit. Dī quis blasphe
mauerit in spūm scm. non habet remis
sionem in pcēs seculo neq̄ in futuro.
Unde subditur. Omnis iniquitas
petm est. x culpa mortalis. cū sit
transgressio legis dīne. Et est
petm ad mortem. Quod tripliciter

accipi pt. sicut iam tactu est/ quasi dicat. Non dem culpam mortalem vero peccatu ad morte/ Vel sic/ Omis iniquitas .i. omis no equitas. seu quantulibet modicus ab equitate re cessus petin est ad minus venale. et est petin ad morte/ .i. mortale petin ad infernalem trahens iteru/ : Dicimus. quia omis qui natus est ex deo no peccat/ sed generatio dei oservat eu/ Hoc est quod sup̃ dictu to 3°. dictu est/ Omis qui natus est ex deo non peccat/ qm semen ipius in eo manet/ et no pt peccare. qm ex deo natus est/ Ribidem satis vor. exposita/ Et quadiu dicitur semen. hic generatio nominatur/ Generatio eius dei est spualis reno vatio in baptismate. seu penitentia facta. seu gratia ibi infusa oservat eu in bono. et pseruat ne a vitio/ qnitu ex se est/ pt in se pt a deo. sua libertate auertere/: Et malignus non tangit eu/ spiritu ex deo natus est. et ipm confortatu/ qua vt talem. no pt eu ad peccatu pcellere. sed ut defectibilem simple. ar liberi arbitrij existentem. pt eu fraudare. supare. seu turbare/: Dicimus qm ex deo sumus/ Hoc sup̃ exposita est/ Apostolo quippe. certitudinaliter se esse in caritate nouerat/ ceteri vero catholici ar deuoti phabiliter sciut hoc/: Et mundus totus in maligno positus est. i. Mundani cupi ditates honores. diabolo sunt subiecti diuitijs volubi. et male libidinos ignominiosi. quia in talibus abundat peccatu. de quibus ait ysaias/ Deus dereliquerunt omnes malefactores sunt/ Unde ozee 4to habet/ Non est ve ritas. et non est misericordia. et non est scientia dei in terra/ Maledictu et homicidiu. et mendaciu et furtu et adulteriu inundauerut/ : Et scimus qm filius dei venit/ .i. per incarnationis misteriu. i. infirmitatem humane nature assumpsit/ unde iohis. 16°. ait/ Exiui a pre et veni in mundu/: Et dedit nob sensum/ .i. scientiam fidei catholice. et euangelice legis doctrina/: Ut cognoscamus verum deu/ per quem hoc loco intelligitur pater eternus/ Iam subdit/ : Et simus in vero filio eius/ .i. in unigenito naturali et eterno nro filio/: Ihesu xpo/ qui in unitate psone est deus et homo/ Venit itaq filius dei. ut cognoscamq verum deu. per fidem viua et illuminatam/ et psapte deum in vita pria/ deinde clare per speciem in regno celesti/: Hic verus filius dei est verus deus/ Deitate nature. Sta qp vera deitas est in eo non phantasia qualis sciut in aliis qui in scripturis diij dicunt/: Et vita eterna/ Est em essentialiter viuens et vita. veritas sapientia ac diuina essentia/ Porro patre. filiuq expressis. intelligit subdit mediatus et adorandus spus sanctus patris ac filij amor. osculu. et qm plexus/ O quanta sunt infelicium hereticoz insania/ qui contra hanc

Incipit Secda epla ēnō. tī Iohis apli Caplm primm

lundissima protestatione tanti apli
dictatem xpi negare. ipissime psiip
serunt / Quanta etia fiut de secta
machometi. qui licz in alchorano
testetur. xpm fuisse summi. sapien
tissimuq; prophetam / nō tn admittit
vt filius dei aut deus dicatur / sz
puri fuisse hoiem reprobus affe
mentur / Filioli custodite vos
a simulachris / scīt. vdelis ac pe
latrijs. atq; ab oīa cupiditia que
vdolorū est fructus / ab hereticorū
quoq; figmentis. qui de deo patre
et filio eius. ac spiritu sancto. no
id senserunt ac docuerunt. qđ pater
et filius et spūs scīs sancti sunt / sz
qđ ipi maledicti eos esse finxerut
Simulachra quoq; sut vana fan
tasmata. cogitationes inutiles.
fantastice ac stolide apprehensiōes /
sopmodoq; obfuscationes / ab quibz
oībus nos custodire debemus. et
sincere atq; catholice. de dō vno
ac trino sentire. salubria cotinue.
sapientialibus meditationibus et
cōsideratiōibus inuolui. ac dīm
maiestatis immense. totis precordijs
iugiter venerari / Amen / Qđ
sic est. et ita fiat / Ad laudem
et gloriam creatoris omipotēt
qui est sup oīa deus sublimis
et benedictus /

Expositio secunde eple sctissimi
Iohis apli et euangeliste sequit

Hanc predicta
epla. sctus Iohēs
instruxit fideles
in generali. nunc
instruit quasdā
psonas in speali
Dorum sensuū
hui⁹ copendiose ple. in phabuli
sententiosa epla. pro maxia parte
est habitus. ideo ingrauari no debent
Senior. electe dne / Vt veritat beda
quida dixerut putem epam et
sequente. no esse Iohis apli. sed al
terius pbi nomie Iohannis. vt mf
plenius referetur / sed nūc ecclesia
coiter tenet. qđ sit Iohannis apli /
quod etiā ex stilo et sensu ac pui
litate modi loquendi satis videtur /
Dicut aute bns Iohēs se seniorem
qui tam erat q̄ electe etatis. et in
cione sui officij. qm nomen senioris
epis ꝯz ꝓpter grauitate sapientie
maturitatisq; cōtigerit nomē hoc /
Inde tue vertutes ecclie. ꝓpter
discretionē et morū maturitate
senes appellebant / ꝓpter qđ vt
ante iam patuit. preceps apli
in prima sue canonica pastoribus
loquens. seniores inquit qui i vob
sut obsecro / Cuius senior iste Iohēs
apls. cum qui in asya venit xpianis
primus. scribit / electe domine /
Per magis venerada et sta matrona
cui tam reuerenter seruiuit factus
aplus. Vocabatur stim expositores
electa / quod nomen sibi optime
apetebat. qm vtiq; valde electa erat

a deo / Quam m pnti epla stus
iohanes de multis emendat sic.
patebit /: et natus eius /. x filius
eius. nostis carnis ppagatione sed
et virtutu ymitatione / nia ⁊ ples
eius atq; familia erant. et ita erga
spiritalem mative se eis exhibuit.
et quod parentes suos tenentur
spondere filiis. vt pote eductoz.
instructione. correptione. et casti
gatione. exhibuit eis /: Quos ego
dilego in veritate /. x vere ⁊ spui
tui amore / Habebat equide tanto
aplius se esse in caritate. imo i cari
tate pferta /: Et no ego solus. sz et
omes qui cognouerut veritatem /
x omnes fideles. qui euangelice legi
ut fidei veritate. xpm sz qui summa
est veritas agnouerut. dilexunt
istos / Fuit namq; dna ista nobil
et famosa tu sobole sua. et hospita
bat. et sustentabat tredentes ac mi
nistros ecclie / ideo omes bom fideles
ad quos fama eius pruenit. eam ac
sobolem eius amabant / Cur aute
amabant eam et natos eius. subiu
gitur /: ppt veritatem que pmanet
in vobis / x ppter veri dei noticiam
atq; iustitie equitate et vite sincer
tatem / Fuit em in istis veritas triplex.
fidei. veritas vite. veritas doctrie.
veritas q; iustitie /: Et vobiscu erit
meterna / qua post hanc vitam
fiunt in eis veritas istu. et meterna
manebit in eis. multo pfectius q̃m
fiunt in vita pnti / Nempe q̃d hic
nouerut p fidem in celo speculo
per speciem / in celo quoq; est pfecta
iustitia ac veritas vite. falsitati ip
mixta / q̃m sti sum extremu posse
sum deo intenti sint / honorificentiq;
spendut. nec quippia culpe eoz vite
misetur /: Sit vobiscu gratia /
gratificans. que est qualitas supna
turalis. essentia rationalis create
imediate pficiens. et eam in esse
deiformi ad pmerendu ydoneo ponens
vt magis destribuit doctores /: Mi
sericordia / x pia assistentia dei in
omnibus. et remissio culpe ac pfectio
gratie /: Et pax / pectoris i pnti
que pax est tranquillitas mentis
ordinate. et quies mentis in deo /
Pax quoq; eternitate in futuro. que
pax plena semp in actu et gaudio
prosus spartibatu / Pax etia
tpis est optanda. vt in omnibus
habeat concordia bona. et quietu
ac tranquillam vita agamus in omi
pietate /: A deo pre et ihesu xpo
filio patris / Pater em et filius
sut vnu effectiue principiu spus
et omnis boni eventi / ppt qd aut
filius iohis quinto. Quecunq; facit
pater. hec et filius similiter facit /
Et ita per verba hec. dicitur filius
minuat / eo q̃ dicta ista dicunt
esse a filio sicut a patre / Et idem
intelligendu est de spiritu sancto /
Totus et em suppotestantissime
trinitatis est vna essentia. vna
potestas. vna maiestas actio ad
extra. et tota trinitas est vnus
deus / vnus creator et rector ac

Dcda
bti Johis Capli

Capli p'm

dns vniuersu / ¶ Sit tecū vobis pax
a patre et filio /: ¶ in veritate & cari
tate / ℟ per hoc ipse estis et stetis i
veritate doctrine ac fidei xpiane.
atq; in caritate dei ac proximi. et
vt profitetis in istis /: ¶ Gaudius
sū valde / cupiens spiritali in dño
/: qm inveni de filiis tuis / ℟ alios
filiorū tuoꝝ /: ambulantes i veri
tate / ℟ in fide catholica / Dei invem
de filiis tuis / ℟ hoc de eis testimoniū
ipse sūt ambulantes in veritate. ℟
in fide catholica / morū sinceritate.
atq; iustitia conversantes ac opifice
res / non in tenebris ignorantie ac
peccatis. nec in simulatione
et falsitate viuentes / ¶ De hoc
aute est bonis peccatis exhortatio
valde pcipua: qd eorū subditi
virtuose. fiunt tuo exēplo viuūt. cū
eos tam sincerialiter ament /: ¶ haut
mandatū accepimus a patre / dest
deo trinitate. dim creatore /: ¶ Et
nunc rogo te dña. nō quasi mandā
tum nouū scribens tibi. sed quod
habuimus ab initio / ¶ hoc mihi rogo
et hoc est mandatū qd ab initio
nre credim̄ omīs ad xpm. seu
euangelice predicationis a deo acce
pimus /: Vt diligamus alterutrū
℟ spiritaliter invicem nos amem̄
/: ¶ Et hec est caritas / ℟ in hoc consistit
ac manifestat. atq; requirit /: Vt
ambulem̄ sēdm mandata eius /
℟ sēdm dei precepta viuamus /
pficiamus. atq; ad celeste patria
pgrcamur / ¶ hoc est em mandatū
dei /: Vt quēadmodū audistis ab ini
cio / vite querelationis /: in eo am
buletis / ℟ sēdm dei beneplacitū. in
lege et fide xpi viuat / pficiatis.
et ymmense crescatis. qđ vobis mi
strabo ac necessariū dico /: Quoniam
multi seductores exierūt in mundū
℟ diuersi hereticorū. et falsi magis
tri prorupuerūt in medium /: Qui non
confitent ihm xpm venisse in carne
℟ dei filiū non credunt veraciter incar
natū. et in carne assumpta inter
hoies conversatū / hoc em dixerūt
manifeste hereticī. asserentes
xpm corpus habuisse fantasticum.
quoꝝ hereseim secutus est et auxit
impius manichēus /: ¶ Hic est seduc
tor et antixps / dest. quicūq; hoc
asserit. fallit scīpm. et alios / estq;
xpō contrarius. et antixpi pre
cursor ac typus /: Videte vosmet
ipos / ℟ considerate et custodite
vos /: Ne perdatis oīa que operati
estis / dest ne credendo a fide catho
lica iustaq; vita quā inchoastis. meritū et
premiū. cū gaudio videatis coram quo
pegistis / Qua dū iustus morta
liter peccat. mortificat precedēntia
meritoria opera eius. que tamē
rursus viuificant. cū penitet et
resurgit /: Sed ut merces plena
accipiatis / ℟ donec vos custo
dite. vt proficiendo in bonis. vtrum
m celis retributionē plenarie re
cipiatis et detentione obtineatis
Qui cū profecerint vsq; in
finem hic saluus erit /: Scientes

a.f.

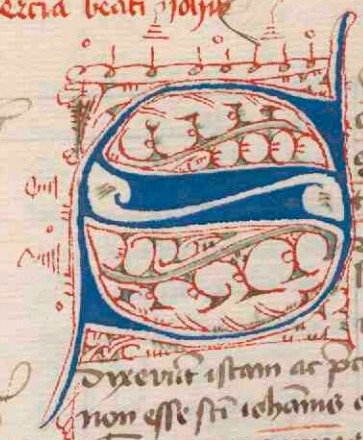
q̄ oīs qui recedit / velut alie
grunt / precedit / q̄ dest quasi q̄
mente a veritate auertit / vel q̄
predit / r primo recte incessit /
seu bene viuere incepit / : Et non
pmanet in doctrina xpi / iuxta
illa credendo aut conuersando / : deū
non habet / p caritate et iustitiam /
nec est eius seruus sz demonis / :
: Qui pmanet in doctrina eius / r
euangelius xpi cotinenter obedit /
: hic et filiū et patrem habet / r
pater et filius . imo et spūs sūs
fit inhabitator et diē ac possessor
cordis illius . quēadmodū ipse . qui
loquit xps / Si quis diligit me
sermone meū seruabit . et pater
meus diliget eū . et ad eū veniemꝰ .
et mansionem apud eū faciemꝰ /
: Si quis venit ad vos . et hanc
doctrina nō affert / r hereticū
falsitate catholice veritati contra
docat / : Nolite recipere eū in domo /
r eū nō hospitetis . nec habitatore
iungatis ei / : Nec aue ei dixeritis /
r non consentiatis ei in verbo salu
tationis . nec villam ei cū societate
aut familiaritate habeatis / : Qui
enī dixerit ei aue / cōsentit scili
cet verbis / : Coīcat operibus eius
malignis . r peccatis inuolut / et
quasi scīa prauitate illius se esse
excludit / Istud de hereticis extra
neis ptinēs presertim accipitur /
alias in ptinentia ecclie sūt tenen
tes strictius . ne credentes nondū
satis roborati et exercitati in fide
eū euāgelica veritate / a talibus
seducant / Ut ea manifestius
sint vitandi sint ad custodiā veritatis
fidei xpiane / Unde et paulus /
hereticū inquit hoīem post vnam
et secundā correptionē deuita /
Et iterū / Si quis nō obedierit
sermoni nro per epistolā . hūc notate
et ne cōmisceamini ei ut illo / : Ite pōrro
vobis / r de periculo isto premuā
vos / : Vt in diem dñi nri ihu xpi
r in die quo iudicabimur a xpo /
: nō confundamur / Id est ne mercē
pretiosā meremini tuc ab eo confundi /
reprobari dispnari / : Plura habens
vobis scribere / r quamuis alia mihi
salubria vobis scribere possem /
: Nolui per cartam et atramentū /
Id est huic scripto dilectus nolui cōmi
tti sed infundere / : Spero enī me
venturū ad vos . et ore ad os loqui
r spero . q̄ os meū loquet . pnūcia
bit ad os vestrū / Presentia
nostra doctoris . et viua vox eius
speciale habent pondus et
frequenter plus operantur in subditis /
: Vt gaudium vrm sit plenum / Id est
spirituale gaudium vrm . ex mea
pnūcia et allocutione pficiatur /
atq̄ ad eterne felicitatis ple
nitudinē pfruatis / : Salutant
te filii sororis tue electe / Habuit
ista sancta matrona sororem /
que vt asserit glosa etiā vocā
bat electa . sicut et ista . et
filii illius erant xpiani ac sci
quammis discipuli . et forsan

Epistola canonica Tercia beati Johis

seru quando hec scripsit / Vouo
q̄ m aliquibus libris subiungit
: Gracia tecu amen / Non est ut
dicit in libris correctis)

Explicit

Expositio tercie eple sctissimi
iohannis apli et euangeliste sequit

Senior Gayo
carissimo quē
ego diligo in ve
tate / Sicut
refert ihēmus
libro de viris
illustribus. qui
dixerit istam ar
gumentē epl̄am
non esse sci iohannis apli sed iohis
pbri. quem papias hierapolitanum
epc̄m. discipulus iohis apli in suis
opusculis. virissim allegat. semorez q̄
dicat. cuius cria sepulchra in epheso
monstrabatur. Sed quecumodo tertia
est certa rationabilit tenet. q̄ hec
due epl̄e sint iohannis apli /
Cui cui senior mittit petrus / pre
dentis expositione epl̄e. est expssa /
Dilecto gayo iste cui scribit credit
fuisse vir ille corinthius. de quo ad
rōmos 16. loquit paulus / Salutat
vos gayus hospes meus / Et pma
ad corinth̄ pmo. Neminē vrm bapti
zaui. nisi crispū et gayū / Sustēn
tauit equidem. et bene tractauit
euangelure legis p̄dicatores. virtuosus
fuit. ideo fuit amabilis / : Carissime
de ombus / : pro cunctis ad salutem
pmentibus / : oracionem facio / vt /
saluz in ombus actibus meis tuoz
cursus / deo subdit̄ / : prospere te
in̄fredi et valere / id est, vt feliciter
in cursu proficiendo semp in melius
et valeas mente ac corpore / quatn
opa misericordie copiosius et ex
pedicius prosequaris / : sicut p̄spere
agit anima tua / : feliciter conversat /

in virtutibus crescens cotidie. Et po-
nit hec pars pro toto: Gaudiosissimus
valde in dno gaudio spirituali. Ve-
nientibus fratribus. & xpianis pere-
grinis et ceteris: et testimonium ph-
bentibus veritati tue. & conversatio-
tue. Venerat virtuose qua nob venera-
nerat cu certitudie coiecturabili. fi-
duciali. probabili: sicut tu in veritate
ambulas. triplici verte ornatus.
vt pote. veritate vite. doctrine. iusti-
tie. Nec est in te ypocritalis con-
fictio. aut vulpina calliditas. de
sanctis aplis potuit deo revelante
certitudinaliter sciri: Maiore hoc
gaudium no habeo. & michi ita co-
modosius. nil acceptius reputo
nec hec forsitan accidentia. cum vt
audiam filios meos spirituales: in
veritate ambulare. Desit in vera et
catholica fide. in virtutibus sinceritate.
et iustitie equalitate. deo seruire.
Dilectus em zelo salutis proximo-
rum potissime sibi commissorum debet esse
omnino attentius. et decens spiritali
profectui ac conversione. cum de oibo
mundi bonis gaudere. propter qd paulo
sanctus discipulis scribens. Gaudete
quidem semper si vos status in dno: Caus-
sime fidelium finis. & cupita exigencia
fidei. que requirit. vt opa ei corres-
pondencia fiant. conversans. cum
sine operibus virtuosis mortua iudi-
catur. Deus ergo fidelium finis: quem
opantes in fratres. & ome opus
misericordie qd fidelibus proximis
impendis: et hoc in peregrinos. qd
misericordie actus apud eum magis
acceptus est creatori. De quo dicitur
dno legitur. Misericordia pu-
pillo et vidue. animatis peregrina
: Qui testimonium reddiderunt caritati
tue in conspectu ecclie. & cora fra-
tribus in circuitu die fuisti sicut et dixerunt.
qui cum eos caritate et pietate ha-
buisti: quos benefaciens deducere
digne deo: Desit. quibus de viatico
seu necessariis prudens deducas seu
diriges tam caritative et venerabiliter
vt xpi membra ac suos ad alia
loca duci seu dirigi decet. Ad actus
eius beneficiens seu mercatorie operans.
qua vt salomo ait. Benefacit deo
sue vir misericors: Christus quoque
in euangelio. Quod vni ex minimis
meis fecistis michi fecistis. Vnde
et paulus scripsit ad thimotheum
Zenam legis peritum et apollo sollicite
premitte. vt nichil illis desit: pro
more cui eius profectui sit. & qd dei
honore iter peregrinationis assumpserit
seu ad patriam exercitii sui. Vel
vt quidam exponunt. pro fide xpi a
suis conciuibus sit expulsi: Nichil
accipientes a gentibus. & ab infi-
delibus sustentacula vite nec accepit
nec petierat. Vel hoc ideo dicit.
quia infideles. abstulerunt ipsius que
possederat. quatenus isti pauperes e
contra ad dei laudem veneretur.
: Nos ergo debemus suscipere hmoi
& tales bene tractare: vt cooperatores
simus veritatis. & eius coope-
rem. ad excitem opa fidei ac virtu-

sue ad predicandū euangelice legis
doctrinā / Nō dicit sue apli & in
psona habentiū facultate faciendi
talia opi miserecordie / Et quamus
ipe ppria no haberet / tamen vt sum⁹
asyle presul dispensauit bona ecclie
pro paupez sustentatione collata /
: Deus posissem forsitan ecclie / dest
congregationem fidelium in tua ciuitate
morantī / : sed is qui amat pmatu
gerere in eis dyotrepes no recipit
nos / & nris verbis aut scriptis
non acquiescit / Dyotrepes iste
fuit insolens et superbus hesiarcha
quoz vt aliqui dicunt et ambitiosus.
et fuit ibi prelatus. vel ad fratz
psidentia aspirauit / : Propter hoc
si venero ad vos / : commonebo / seu
vt aliqui legunt / : commanebo eius
opera que facit / & ea publice
reprehendā. qm publice peccat /
psertim quia salute impedit alioz /
: verbis malignis garriens in nos /
dest ipudent⁹ detrahens nobis.
et mlis contradicens doctrine /
11 Quotcūq loquit beda /
Linguas detractantiū sicut mo
dicis exercitatis no debem⁹ nec pe
rimt. ita ex sua malicia exercitatis
debem⁹ equanimit⁹ tollerare / vt
nobis meritū crescat / aliquando
autē etiam coppescere. ne dū de
nobis mala disseminat. inoretur
corda. qui bona de nobis audire
poterant. corrumpant / Hinc ste
phanes obtrectatores sua lingua
reprimit. ne alq a sue predicatiois

audientia deterreant / h beda / Spectabit
vero resistendū est detractori / quepta
de heretica pravitate aut infidelitate
vitio mendaciter diffamatē / Et qm
no ei ista sufficiant / & tantoz crimi
nu commissione no contentat. sicz qđ
ait / : quasi / dicat hic veritate non
similitudinem tm / : Hic ipse suscepit
fratres / & hospitalitatem no exhibet
peregrinis atq pauperibus ac pdi
catoribus / Et eos qui suscipiunt illos
phibet / a tam caritatiuis ac pijs
opibus / : et de ecclia eicit / nisi sibi
obediant in preceptis tum vitaq / ex
quo sepi videtur. qm fuit prelatus /
et constat qđ erat valde superbus.
: Carissime noli imitari malū / &
pravā huius. et consimilia sibi cepta /
: sed bonū qđ est / & alioz opa vtuosa
iuxta illud / Declina a malo & fac
bonū / ne tu puerso pruorum /
: Qui benefacit ex deo est / quantu
ad hoc qđ bene et meritorie agit /
quia per dei gram. no pprijs viribus
talem operatur. quemadmodū ozee 13.
ephes loquit / Perditio tua ex te. in
me tm modo auxilium tuum / Omia
aute ex deo sut. scdm ad esse bon. qđ
habent aut sūt. quemadmodū paulus
fatetur Ex ipo et per ipm et in
ipo sunt omnia / Electi vero ex deo
sut scdm predestinatione eterna. put
ista simplus plenius sut expressa /
: Qui male facit non videt deū / &
dei formatā et caritatiua cognī
tione non nosti. nec eius pulcritudinem
efficaciā pensat / neq iustitiā eq⁹ iure

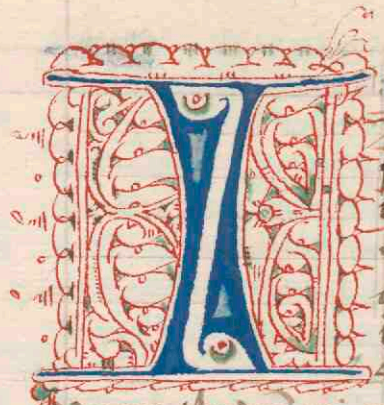
vetetur. ꝙ ꝑcia culpa ceat / quod de
mortali potissꝫ ꝑcrato accipitur /
℣. Demetrio testimoniū redditur ab omnibus
bonis hominibus eū agnoscentibus /
qđ scilicꝫ opa virtutū exercerat. et
hospitalitati intentus fuit / ℣. Et ab ipa
veritate / a qua ꝓcessit ista / que
materialiter testimoniū ꝓphibet ei. atqꝫ
a veritate existente in alijs formaliter. quos veritas monet ad phibendū testimoniū ei. itemqꝫ a iudice
summo qui est veritas ipa / ℣. Et nos
iohēs apl̄us. ei testimoniū ꝓhibemus /
℣. Nec deo revelante certitudinaliter aut
aliunde ꝓbabiliter scimꝰ iustu esse hoc
ipm Demetrium / ℣. Et nostrum ipm testimoniū
verū est / ℣. Quia a spū sancto
motum / et quicquid in scripturis recipimꝰ atqꝫ asserimus. canonicā habz
auctoritatē. et certam et infallibilē
veritatem. qua in hijs a spū sancto
infallibiliter ꝛectitudinem / ℣. Multa
habui scribere tibi. sed nolui per atramentū et calamū ℣. Spero autē ꝓpe
te videre. et os ad os loqui / ℣. Hoc
totum in fine ꝓcedentis epl̄e hitus est
atqꝫ expositum / ℣. Di quidem stricta
considerationē habuit sed ꝙ habuerit
scribere ꝓpositum fuit. ꝙ ex alia considerationē dimisit hoc. quia speravit
se in breui ore tenus locuturum cū illo /
℣. Pax tibi / et tranquillitas mentis /
deo largiente tibi misit. erat in adversis
et tandē in rebus ubi nulla erat
aduersitas / ℣. Salutant te amici
tui / et mei qui mecū conseruant /
℣. Salutā amicos nominatim / tuos et
meos. qui tecū sunt ℣. ℣. Postremo
quidem in duobus iustis ꝓpendiosius epl̄as
frequenter nocata. et varijs modis
accepta est veritas / ℣. Pro eaque
clariori intelligentia obtinenda.
studendū / ℣. Cum scripturis theologis
et philosophis diutius. Vera et
veritas multiplicat accipitur ac distinguitur / ℣. Primo itaqꝫ dividitur
veritas in veritatem increatam
et veritatē creatam / ℣. Veritas increata est ipemet deus seu diuina essentia
que dicit vera et veritas. Dicit
etenim vera. quia summe ꝛcommutabilis
omniformis ꝓfecta. diuino intellectui
clarissime se ꝛepresentans. pura et
omni alieno. omni vano et falso.
penitus ꝛepermixta / Unde quia
veritatis origo fontana. exemplar
eterna infallibilis regula. mensura
bilisqꝫ mensura / et quia simplicissima est. idcirco est veritas sua
et potē. ꝙ veritas diuina et omnino necessaria esse / ℣. Et quatenus veritas
filio ꝛeuelatur ꝓpter causa phabita
tam absolute loquendo. cuilibet
diuine ꝓsone veracissime competit.
totaliterqꝫ terminus adequatus est ve
ritas una / que admodū et una
essentia / ꝓsertim cū ens et veritas
convertantur / atqꝫ ut ayt ꝓphē
unumquodqꝫ sicut se habet ad esse.
ita ad veritatē ℣. ℣. Porro bonitas
creata est multiplex / et est enim
primis veritas rei. et bonitas ꝓpositionis / Veritas rei est veritas
nature seu entis. non supaddens

Epla cōm. bti Johis apli 3a

reale aliquid enti sive essencie rei, sed p̄ueritatem quandā / Sic q̄ res creata dicit̄ vera dupliciter racione // Primo q̄t̄ ad formitate sue ad racionem sue causalem. ar ydealem. qua habet in mente diuina. stricte dicit̄ Vera. q̄ sortita est esse. prout deus per racionem ydealem ei dare instituit. seu ingenio ymitatur sue esse exemplative. q̄d habet in aie creaturis // Secundo modo vocitur aptus est fūreve verum sue apprehensione in aīa intelligente seu manifestare se sicūm q̄d est // Veritas aut̄ ēpositionis est vitus complexa que est in intellectu formaliter ar subiectiue. et dicitur adequacio intellectus ad rem intellectam / Unde sicūm phm Bonu et malu sunt in re. Verū et falsū in intellectu / Circa quos dicit̄ q̄ res dicit̄ vera p̄ respectionem ad intellectū. et bona. in ordine ad voluntatem / In ēpositione aute est. tamē in signo // Tercio modo / creata ponitur triplex Videlicz veritas vite. veritas doctrine. et veritas iustice / Veritas vite est q̄da rationalis creature conuersacio. vitalis ēs actio. sicūm diuine legis rectitudinem regulata / dum agit que deo sunt placita. et eius iussiones cōsona. De qua iohīs 3.o loquit̄ xp̄us Qui facit veritatē venit ad lucem. vt manifestent̄ ōpa eius q̄t̄ in deo sint facta. Et paulus prima ad thymoth. Ultimo / Diuitibus hūi no sublime sapere / vt apprehendant vera vita // Insup veritas doctrine. est conformitas seu consonancia instructionis mentis cū / cū sapia mentis eterne / Cuius hec veritas est q̄da doctrina rei de qua agit concordans / De qua iohīs 18.o asserit xp̄us loquens ad patrem / Sermo tuus veritas est / Et paulus ad galath. Licet angelus de celo euangelizet. p̄ter ad quod euangelizauimus vobis / anathema sit // Et vō veritas iustitie dupliciter dicit̄. Uno sicūm q̄d q̄da iustitia est quedā recti tudo ar veritas interiorie iustitie. sinceritate et contrarietate ymitans / Secundo q̄ut aliquis ex iustitia vitate faciet̄. sicut in foro iudiciali / De qua veritate fertur illud p̄s. Omnes vie dñi misericordia et veritas / Denigz de hac triplici veritate dixerūt aduersarij veritatis ad veritatem eternā / Magister scimꝰ qua verax es. In quo tangit̄ veritas vite / Et via dei in veritate doces. In quo tangit̄ veritas doctrine / Et non est tibi cura de aliquo / In quo tangitur veritas iustitie // Et hec quoq; sumit̄ veritas pro virtute morali. per qua homo in verbis et factis conuersandi se habet. q̄d ad veritatem p̄tinet vite / et item aliquo modo ad veritatem iustitie

Explicit

Incipit epl'a eāo^ca bt̄ iude apli

Iudas thu
xpisti seq
frater aute
iacobi / Iste
est iudas.
que euāgte
iuste mathe9
et marcus
vocant thadeu. qui actiue pmo
iudas iacobi appellatur / Qui et
vt libro de viris illustribus refert
ihe9 nimi9 vocatus est corculus /
x· ppter cordis custos / qz mentis
sue diligentissimus custos fuit. unde
illud qui bioz etc / omni custodia
custodi cor tuu / Et quamus fuit
ecia frater symonis zelotis apli /
tn fratrem iacobi se appellat / qm
iacobus mt̄ eos extitit principalis.
et magis famosus ac prim9 thero
solimoz antistes / Ad distinctiōz
quoq3 iude traditoris. vocat se iacobi
fratrem / Cui9 humilitas manifest.
et quamus fuerit xpi consanguineus
tam ppinquus atq3 apls tn seruu
se vocat xpi. no apli / Fruitq3 suo
xpi suauitate filialis timoris ac ca
stitatis. no seruilis formidinis /
Hic itaq3 suus iudas de quo iohēs
.16°. scriptu est / Dixit ei. philippe xpo.
iudas. no ille scarioth9 / dne quid
factu est. quia manifestaturus es
nobis teipm et no mundo, hic ipse
beatus iudas scribit / : Ihēsu qui sunt
in deo patre dilectis / x· fidelibus
qui per fidem et caritate sunt in /

Explanacio primi capli epte
sancti iude apli / Tractatus primus /

patre eterno et spūsancto dilecti
a eternis xpianis in eo / Et in ihu
xpo conseruatis et vocatis / q
qui a xpo fuit conseruati mgna et
vocati ad fidem ac gratiā tam sumata
gaudiaq celestia / Miseric̄ordia
vobis et pax et caritas adpleat /
Dest gratiosa assistencia dei pax
spūsancti caritasq infusa ppleve
nent et crescant in vobis in vera
pnti ppficiant q in vobis in patria /
Quauis gratiosa assistencia dei
non ita habeat locū in beatis sicut
in viatoribus in hijs homi / bti seu
deprehensores indigent indesinenter
conseruari a deo in esse et in bono ab
collato quatus sint confirmati in
bono / Carissimi. dum sollicitu
dinem / ac magna et pfecta tua
seu diligencia / facere de vobis
scribendi de cōi vra salute / decreui
qualit̄ spedimenta salutis debeat
vitare. et veram virtutem pmereri /
ac obtinere / necesse habui scribere
vobis / Dest ex parte mei fuit ne
cessarium mihi scribere vob. quatus de
bitu officij mei apl̄atus circa vos
adplerem. q ex iniuncto officio
habeo vos docere / fuit item ne
cessarium ex parte vri. ne ab here
ticis et pauersis fallamini vt nō
ducamini / Deprecamur scripturientes /
hoc est / rogamus vt strenue certetis
seu pugnetis / semel tradite
sanctis fidei / Dest pro defensione
ac virtuosa peroratione fidei
catholice. que semel tradita est sanc /
ta a deo infusa electis et virtuosis fi
delibus / Vel vobis tradita est a sanc
tis aplis semel. vtpote in vita conuersa
ad xpm / Vult ergo aplus ut cont
inuisibles atq; visibles hostes pug
nent xpiani pro fidei defensione /
Pugnent inq. temptacōi resistendo
oratio lacrimabo. sanctis operibus
insistendo. martirium sustinendo / Pro
hinc hoc sequitur in certis casibus luctu
est vino merebit materiali gladio pro
fide pugnare et pfidos expugnare /
Hinc scriptū est etiā. xo / Pro iustitia
agonizare pro anima tua. et vsq; ad mortē
certa pro iustitia. et deus expugnabit
pro te / Et paulus thimotheū ex
hortans. Certa mihi bonū certamen
fidei / Item q; de scripto. Bonū milicie
certamen certaui / Consequenter
tangit cur eos hec scripsit. videlicet ppt
deceptores et hereticos quos ne illos
peruersis dogmatibus / Subintroierit
em / ac astute. et sub specie veritatis
intrauerit inter vos eos se callide
admiscendo / qui olim prescripti
sunt / ac denūciati et in scripturis
pfigurati / vel ab eterno prenoti.
atq; prescisi a deo / Impij / contra
veri dei cultu pertractantes ac docentes /
Prescripti mihi / In hoc iudicio /
ac ad condēpnacionem ista quia pbis
docet scriptura mihi legenti / Dein
em et pfigurauit scriptura eos esse
venturos et ad dēpnationem ppetua
rituros / Loquit̄ itaq; nūc de iudeis
reprobatis et dēpnandis. de quo
iohāne. Ite ait saluator / Qui vbi

deperierint

meū audit et credit ei qui misit me habz
vitā eternā et in iudiciū nō venit/ Et
denuo. procedet qui bona fecerunt
in resurrectione vite. qui vero mala
egerūt. in resurrectione iudicij/ Non
itaq; subintrauerūt/: Dei nri gratiam
trāsferentes in luxuria/ & xpi pue
rite abutentes. et eius occasione
ad vita carnalia conuertentes/ Ex
quo em lex xpi est lex pietatis.
sicut lex moysi lex seruoꝝ. q xpc
no precipit transgressores sue legis
statim in vita hac ultiōi punirī. lapi
dari. mcendi. aut iugulari sicut
lex moysi. Deo isti tanto tēporis spacio
impunitatis libertatis pertransierūt. carnalit q
vixerūt. cū tonitrua metuebant se
propter hoc in hac vita talia pūniēdos/
Tales sūt omes. qui nō timoꝝ et
amore dei seu timore diuini iudicij
retrahunt a vicijs/ Vel sic/: Dei
nri gratiam trāsferentes in luxuriam/
& fidei xpiane ac legi euangelice. ad
ministentes carnalia obsequia/
ita vt pluues alliciant filios discipulos
carnalia opa crapulosa. et lubrica
eis tanq̄m licita concesserūt. et sic q
talia exercuerūt/ De talibus 2a.
ad thimoth 3o loquit paulus/ Erūt
homes amantes semp̄. voluptatū
amatores magis q dei. habentes
quidē speciem pietatis. virtute aut
eius abnegantes. et hos deuita
Alibi quoq; / Que in occulto inḡ
fiunt ab eis. turpe est dicere/
: Et solū dnatore et dīm nrm ihm
xpm negantes/ & de xpo ipse senti/

entes. vel vera eius deitate. aut
veri humanitatem negantes. aut ipm p
probam vitam abnuentes/ iuxta illud
ad titu primo. Confitent se nosse deū.
factis aute negant cū sint abhoiati
et reprobi/ Quia aute xpc solus
dnator et dns. mgnitu deus/ non
q pater et consimiliter spūs scūs
non sit dnator et dns/ sed ipm pr
et filius et spūs scūs. sūt vnus do
minator & dns/ sicut sūt vnus
creator et vnus deus/ propter vnitate
et pdeptitate nature in tribus psonis/
Unde in tali ppositione ustri vox. solꝝ.
excludit aliud seu diuersū. no alterū
seu aliū/ Pater aute et spūs scūs
no sūt diuersi. aut aliud a filio.
quauis vnusquisq; eorū sit a filio
alter seu alius/ alia singulis psona/
Intra. qualiter dictio exclusiua pos
sit addi in diuinis ex parte sub
iecti. et quo ex parte predicati. et
qualit̄ termiō essentialiū nō pdica
mento psonali. qualit̄ eadē ecclīa
primo sententiarū distinctione 21.
Discutit/ Dei verbū vero hō
pduxerit. scūs ap̄lus iudas. xpi
deitate clave fatetur/ quod etem
sūt per verba textus sequentia/
Hic xpc est dnator. de quo in tali
ecclia/ Ecce aduenit dnator dns.
et regnū in manu eius. et potestas
et imperiū/ De quo daniel 7o aut
scriptura. Aspiciebam in visione
noctis. et ecce in nubibus celi q
filius hois veniebat. et vsq; ad
antiquū dierū peruenit. et dedit ei

potestate et honore et regnu. et omis gpli et turbis t lingue. seruient ei / ¶ Potestas eius potestas eterna que non auferetur. et regnu eius qđ non corrumpetur / In quib⁹ verbis personalis distinctio patris et filij. et duplex xpi nata. diuina scilicet et humana. virtus qz persone. cui detrimentum fit / De quo etiam apl⁹ psalmista a mari usqz ad mare. et a fluminibus usqz ad terminos orbis terrarum / Et adorabunt eum omnes reges. omes gentes seruient ei / Sed nomine eius diuitie in stola. qute solem pmanet nomen eius / In quibus duobus verbis idem ostendit ¶: Domine nescire debet vos volo. scientes semel omnia / ℣. ad eorum que sint memoriam renouare. et ad eorum fructuosam attentionem meliorem volo vos scientes semel omnia / ℣. qui ex primordiali vite informatione scire omnia que sunt fidei atqz necessaria sue salutis / ¶ Secundo indigere de hoc nouum informari. scripsi. monstrui. exhortari. atqz ad actuale recordationem eorum que habitualiter satis reduci / sicut et paulus apl⁹ dicit in memoria vos reducere / ¶: Quoniam ihesus gpl⁹ semel de tra egypti saluans / ¶ Deinde filios israel postmodum de terra et seruitute egyptiaca liberans / ¶ Ad vltimum de ihu. secundum suam diuinam naturam qz omnipotentia. et post assumpta humanitate ypostasim seu personam secundum suam ihesus est deus et hus

mus plenus et omnia plens / Qui cum ioh⁹ viij⁰ Antequam abraham fieret ego sum / Qui etiam mysterium incarnationis corporaliter ac practicaliter alloquens dicit. Nemo ascendit in celum. nisi qui descendit de celo. filius hominis qui est in celo / Quamvis gens tyre mortis. ihesu nondum fuerit homo. tm persona ihesu est et eternaliter fuit / Secundo ad confirmandam veritatem persone duarumqz naturarum in xpo ista dicuntur ¶: Deinde eos qui non crediderunt perdidit / ℣. Alteram vero post illam eductionem incredulos et rebelles filios israhel in deserto prostrauit. et varijs plagis percussit / Vt patet in libris exodi et numeri / eos quoqz qui in sua pfessione non penituerunt. in eternum damnauit / Nec obstat illud nahum primo. Non consurget duplex tribulatio / Vbi septuaginta interpretes. Non iudicabit deus bis in idipsum / Hoc enim intelligitur. qm vna tribulatio est pena peccati sufficiens. et qm tribulatus sua vera cognoscit culpam ac penitet prout hoc in decreto plenius exponitur. / ¶ Porro de expositione verbi huius iude apli. dictum est plenius supra illud prime petri 3. /

Quia igitur eos xpc filios israel. quos primo de egypto redemit. et per mare rubrum deduxit. cum clamassent ad eum / ita et nunc eos quos veteneauit. baptismate. si non manserint in fidei sinceritate. et euangelice legis obseruatione. debite punit / Et hoc con

sequent probat exemplo deiectionis angelorū pertinaci: Angelos dō qui no seruauerūt suū principatū. / .v. In choro seu ordine suo. quo constituti erant et constituti. non manserunt stantes: sed dereliquerunt suū domicilium. .v. in iudicium magni diei. vinculis eternis sub caligine reseruauit. / Ordo verborū est / Deus angelos illos. reseruauit sub caligine. .v. aere caliginoso. in iudicium magni dei. .v. usq ad diem tenebris iudicij. In q°. deus trinitas iudicabit per principale auctoritatem / Cuius dō secundū naturā assumptam faciet iudicium executione per ministerialem potestatem / qua per ipm deus altissimus iudicabit. sicut illud actuū. 17°. Deus iudicaturus est orbem in equitate. in viro quem statuit / Dicit q̄ aptū vinculis eternis. referri potest ad vbi. reseruauit / in habitudine casus ablatiui / vt sit sensus. q̄ reseruauit eos ꝑpetua obligatione vinculis vinctos & expeditos. sic illud publij 1° Insipientes sine sapientia ipius. 2 finibus pedū suoꝝ constringet. / Potest quoq; referri ad verbū reseruauit in habitudine casus dativi / Eritq; sensus. q̄ reseruauit eos ꝑpetue reclusionis. compedibusq; infernī / de quibus xp̄s in euāg. Ligate manus manibus et pedibus mittite eū in tenebras exteriores / Unde & sāncte 2e. habetur / In illa die visitabit dns sup militia celi et conjuratos reges terre. et congregabuntur congregatione vnius fasciis in lacu. et claudetur vbi in carcere / De hac re plenius dictū est. sup illud 2e petri 2°. Si deus angelis peccantibus non pepercit / vbi per cadē sententiā / Deinde ponit tertiū exemplū ad idem ꝓbandū / Sicut Sodoma et Gomorra et finitime / dest. eis ꝓpinque / ciuitates / vz. Adama. Seboim. phegor / similiter modo fornicate / dest. casde luxurias. cū sodomitis exterentes / Et abeuntes post carnē alterā / dest. vitiū contra naturā. sequentes. q̄ agebant ci cum altera. cū natura requirit. et artor nāe instituit. masculū in masculos / et femineꝰ in feminas. turpitudine operantes / Facti sunt exemplū ignis eternī / penam sustinentes / dest. poenā sodomite / ꝙ. sustinentes penam ignis et sulphuris genesis 19°. de scripta / sicut sūt exemplū ignis eterni / .v. figura seu typus effectus fut / ꝑpetue damnationis ac infernalis merito / que per illorū punitionē sūt ꝓfigurata / Et ist. 2ª petri. 2°. habetur / plenius q̄ erat elucidatū / Similiter & hi. carnē quidem maculant / dest. / pfati heretici et seductores laicū. corpora sua diuersis luxurie feditatibus inquinant / ꝙ quod sodomitis assidue / Dominationē spernunt / .v. sūs apls. sumus ecclesiarū prelatis. obedire & deferre

cotempnut / per quod formantur
apostatis angelis deo subesse nesci
entibus / quales sut subditi ipm
ac rebelles sui superioribus veral
citantes / : maiestate aute blasphe
mat / .x. xpi deitatem ac ois pote
cia negant. seu alys modis enor
miter honorat / Qd qm grave
sit scelus ostendit sequens ystoria /
Cu michael archangelus cu dya
bolo disputans altercaret de moysi
corpe. no est ausus iudicium inferre
blasphemie. sed dixit. Imperet tibi
dns // Cuius hoc loquit beda /
De quibus scripturis iudas hoc
testimoniu assumpserit. no facile patet /
Et rursus qm de moysi corpe con
tentione cu dyabolo michael ha
buerit. incertu habemus / Sed
quicquid sit de hoc ad credendu
sic contigisse sufficiat sti apli huius
auctoritas. qui ex spu sco hoc scripsit /
Nec oportuit eu istud de scriptura
assumere. quia nouu scriptu sit
sicut et paulus in actibus ait
Oportet memisse verbi dni ihesu.
beatus est dare qm accepe. quod
a nullo euangelistaru conscriptu
est / Probabile est ergo tenendu est.
q altercanto sco archangelo
michaelem et dyabolu contigit
moysi sepulto / cuius sepulchru
voluit deus esse et humanu ignotu.
ne filii israel ad ydolatriam promi.
illud effoderent. et diuinis honora
rent honoribus seu adorarent /
Qd eos factiuos fuisse. inde pt

ostendi. qd serpentu eneu a moyse facto
adolebant incensu. usq ad tpa ezechie
regis. qui serpentem illu contrivit. ut
qdo legitur habet / Est ergo sensus /
Cu michael archangelus contra
dyabolu increpabile loquens. alteri
cari. et dissentiret a dyabolo de
moysi corpe / qm tanqm princeps
synagoge. voluit corpus illud mi
nime absconditu. ne plebs sibi co
missa. peccaret / Dyabolus vero
voluit illud manifestare iudeis. qbus
superstitiose ipm venerabant. seu ado
rabant / Non est ausus / et no voluit
iudiciu inferre blasphemie / inde
centem aut detrahentem diuino
honori increpatione dyabolo face /
et hoc ppter naturam dyaboli bona. i
qua dei splendor resplendet. ppter qd
stolti se contemptibilem non fecit / qd dixit /
dyabolo / : Imperet tibi dns / Est
modesto verbo coherentia demonem
dicens. Iubeat tibi dns. ut ne pos
per iudeos corpus moysi manifestat
Hoc et angelus zacharie .3. legit
dixisse dyabolo adstanti ihu sacer
doti filio iosedech / Increpet dns in
te satthan. et increpet dns in te /
Ex quibus patet. q xpo inferre blas
phemia. sit incopabile. quia deus
meritu ipe est deus / Dicat autem
michael. no qz de choro sit ange
lorum. qui chorus in infima
celestium angelorum. est medius seu
sit de ordine principatuu / Unde
in domicie dicut principes matyng.
et mic presest militanti ecclesie.

sicut tuc synagoge / sed archangelus appellatur quando ad nos mittebat nuncium / Vbi sicut archangelus vnomodo dicitur omnes angelos superat, sicut angeli vnomodo dicuntur omnes angelos sui spus. aliomodo soli spus de infimo choro. ita archangeli vnomodo dicuntur omnes angeli ordinis sui superat. aliomodo soli spus de medio ordine. ultimi angelice hierarchie / Hi autem quecunq; ignorant blasphemant / & pfuti seductores heretici incomprehensibilia fidei que intelligere nequeunt / negant et inhonorant. vt q̄ deus est vnus et trinus. q̄ xpus est deus et homo / : quecunq; autem naturaliter tanq̄m bruta animalia nouerunt / & que sensitiua cognitione. brutis animantibus agnoscunt. et sibi quasi delectabilia apprehendunt / : in his corrumpunt. / & talibus male vtuntur et in eis damnabiliter delectantur / usq; inordinate. et magis q̄m summo bono adherent / q̄d totum est spiritui corrupte / lesio. diuisio. vino mixtum aque / unde illud in p̄s Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in studiis suis / Osee q̄ decimo Diuisum est cor eorum nunc interibunt / Vbi sunt destructi sues. q̄m instar brutorum tpalia sensibilia et terrena. ad spiritualia et diuina non referunt / q̄ eis ꝓpter se inhærent. tanq̄m aliquid habent delectabilitatis vtilitatis q̄ue decoris. per que fiunt amabilia istis carnalibus ac pauperibus hominibus / Vnde sapie ix. Scribitur / Creature facte in tentationem anime hom. et in muscipulam pedibus insipientium /

epte

Exhortacio secundi capitis sancti Iude apli Ve illis &c Anno. 2.

Eodem tenore. quo bti simi apli petrus et iohannes cont insurgentes heresiarchas ac deceptores carnales et fictos scripserunt / eadem thema ostius iste apostolus iudas contra eosdem scribit contra quos Osequentes subiungit / : Ve / eterne damnationi debetur et timnet illis / : qui via caym abierunt / & mercedem balaam mercede effusi sunt / Vbi est. ex deceptione qua balaam auarus fuit deceptus cupiditate. ad vina dum esset ebrius seu corde extentus / Vel effusi sunt / & grauiter carismata perdiderunt euacuati corde ab illis / Vbi est Viciosa effusio / Est autem et Virtuosa effusio. qua homo cordis sui pia desideria effert deo. et anxietates ac gemitus suos exponit et recitat coram eo / unde illud trenor. 3°. Effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum dñi dei tui / Verum omne pctm voluntatis venit ex errore alicuius intellectus / hoc est ex alicuius mentis deuiatione. inaduertentia. falsa opinione. hereticam pertinacitate. fidelitate. similiter ve. tradite / Verum non tantum ac subtilius loquit sancta iudas. errore balaam mercede effusi sunt / Error vero intellectus

balaam. fuit inconsideratio disse
cionis diuini iudicij et vicii sup
stitionis. na fuit auolus augurio
q̄ intentus put nūer. 25. habet
¶ ex quibus erroribus ad vanoſum
tpalium rezu amore dilapſus eſt,
Voluitq; maledicere pplo dei. et inde
a deo prohibitus. dedit regi ba
lach consiliū supprimissimū ad
pplm illū. vt stultiz per mulieres
madianitas. traherent ad idola
triaſ ac adulteria / Ve / eciā illi
qui /: et in cōtradictione chore pe
rierunt / x qui rebellione. ipius
thore sequentes. ad ambitionē
dilapsi sūt, animaq; perierut in
ira et etna dapnatione meruerūt
penire / Omnes horū sceleraq; ſtati
hereticī sūt strati / qui ex inuidia
scoꝝ apłoꝝ et eccie conditores
psequebant. et ppt̄ commoda co
modi induxerūt dogmata noua
quibus plurimos decepereut. desi
derioq; p̄ungunt. se contra apłos
erexerut ¶ Insup via cayn secuti
inuidi, viam balaam auari, via
thore ambitiosi. inobedientes
superbi psumptuosi /: Hi sūt i epulis
suis macule / x pdicti hereticī et
peruersi in suis epulationibus tam
immoderate se habent. vt non solum
maculati. sz et macule merito me
rupent. preſtī. qua non solū sepe
contaminat. sed et alios quos ad
vicia trahit. cōmaculant / Iuxta
quē modū paulus scribit ephesijs /
Eratis aliquando tenebre. nunc aut
lux in dño /: Ambulate sine timore /
x absq; formidine offensionis diuine
crapulose viuentes / Deoq; concedere
luxuriuse excedentes. cum timor dñi
retrahit hoiem a peccato / Quēad
modū p̄uerbioꝝ. 15. legit̄ / Per
timorē dñi declinat omis a malo / Et
ecclesiastici primo / Timor dñi expellit
peccm / Securo qui sine timore dei
manducant. aut aliud quippia agut.
misere macdit culpas / Specialiter
quoq; indiget homo timore dei in
comedendo. quia in comestione sūt
valde occasiones peccandi. quas
absq; timore dñi homo no vitat /
¶ Ex quo duo elicit̄ / Primū est
vt cū dei timore cibū et
potū. Quēadmodū thobie nono assert.
Cū timore dñi celebrauerat nuptias
suauit / Secundū est. vt in omni
quod agim⁹. dei p̄cepta atq; iudicia
ꝑpendamus. sicq; omissis actibus
nris timore dñi supponam⁹. Hic
timor dei vocat̄ corona iusticie /
Et sūs iob ait / Verebar omia
opa mea. sciens qđ non parceret
delinquenti / In ecclesiastico quoq;
scriptū est. Qui sine timore est
iustificari no poterit / et sapiens
in omibus metuit /: Nubes sine
aqua / dest. quēadmodū virtuosi
peccatores nubibus copantur /
qm verba sapiē pluunt / Virtutib⁹
fulgent / ad sublimia p̄ tōtē pla
tione leuant. et cōuersationem
habent in celis. de quib⁹ ysaias
loquit̄ spūs sanctus / Qui sunt

ista qui vt nubes volant. Et rursus
mandabo mgt nubibus meis ne plu
uat super eā ymbre. Itaq; in pō. Vitas
tua usq; ad nubes. sic isti hēsiarc &
seductores. nubes sine aqua sūt
salutaris vocant. qm audientiū corda
salubri doctrina nō rigant. que
a ventis circumferunt. qm instar le
uium nubiū a malignis spiritibus
et elationū vanitatumq; motibus ipel
lunt. Quo cōm paulus hortatur.
Non circumferamur oī vento doctrine
. Arbores autūpnales. Na sicut
arbores in autūpno folia habent
nō fructus. pfecti in tēpe promissio
nis. sic isti apparentia tm habent
nō existentia virtutis. ergo virtutū
actuū. Ideo subditur. infructuose
qz ppter peccta. qm que extere vident
nō sūt vere fructus virtutū. bis
mortue. quia ppter peccta omissois
sūt mortui vno modo. iux illd math
3o Omnis arbor que nō facit fructū
bonū excidet et in ignē mittetur.
et ppter peccta cōmissois sūt mor
tui alio modo. cui dicit apte. Vidua
que in deliciis viuit. Viuens mor
tua est. Fuerunt etia plures mortui
viros. ante baptismū. et alteri
vite veri diuiq; atq; in hereſi nūc
post baptismū. Evadentes. ab vni
tate ecclie. de indumēto caritatis.
De quibus 2o regū 23o. loquit dauid.
Iniquitatores qui spme euellentur.
Et paulus ad cōnos vndecio. ppter
infidelitate exsti sūt. Et cōm apt
de iustis. in caritate radicati et fū
dati. Fluctus seu maris. i sibi
fluctibus maris amari et feroces
seu turbulenti. qd dicit seneca. no
qui mala sit ei⁹ natura. qz ppter sinū effrey
qm mihi in eo meritur. ius turbulāt
qz spoliant. sicut qz diuīa ei⁹ pcepta.
Quasi maris fluctib⁹. isti ppter sua
magnitudine amaritudinēq; ofusos
sint. et qm alios inficiunt et pacem
turbāt ecclie. plurimosq; amaricant.
Ome ysaye. 17o legitur. Impij quasi
mare feruens qd quiesce nō potest.
Despumantes suas confusiones. Idest
cōfusibiles sues errores. ad infer
nalem confusionē trahentes. p modū
spume diffidentes et implicates.
Iuxta illud iudae fuat methaphora.
qua mavult fluctus spumare.
Sidera errancia. Sidera errātia
dicūt stelle nō fixe. vt pote septē
planete. que preter motū orbis
sui⁹. ppros habent motus. atq;
cotidie in alio loco qm prime orbis
et octaui. habentq; motū varios
et intortos. Quibus expantur
pfidi hereticī et iniqui. qm per
errores et vitia fluctuat. nec
in vniformi stant regula vitat⁹
nec in ecclia qui in orbe figunt.
qz ppros habent motus erronei
intellectus. ac ipse voluntatis. nec
frenateq; voluntatis sensualitatis.
quibus repetit illud in pō. In
circuitu impij ambulant. Et iterū
deus meus pone illos vt rotā.
Et item legit in ysaya. deus
miscuit medio eius spm vertigis.

|: Quibus procella tenebrarū /
.x. tempestās infernalis caligīnis
|: conservata est in eternū / Quia
vt ait salvator mittent in tenebras
exteriores / de quib⁹ ꝓphā. Fletus
mist sulphur et spūs procellarū
pars calicis eor. ℣ Confegit
dicto ꝓphetico probat qđ dixit
|: ꝓphetauit aūt de hīs. septimus
ab adam. enoch / Qui septim⁹ fuit
ab adam. eis patet cōputatis. vt
patet in geneſi / Unde in exordio
primi palapomenon legit / Adam.
Seth. enos. chaynā. malaleel. iared.
enoch |: Ecce venit dns in sanctis
milibus suis facere iudicium |. x. dei
filius deus verus et mortalis in
naturā assūpta. in fine mūdi ven
turus est. inter oīa angelorum
supiorūq; ciuiū atq; mina. facere
iudiciū / Iuxta illud ysaie Zᵉ. Dns
ad iudicium veniet cū senib⁹ ꝑpl
suis et pūcipibus eius |: contra
omēs / Non pentio cōtra omes
ſ contra reprobos vniuſos / ꝓpt
qđ expositorie subdit |: Et arguē
omēs ipios / qui no pentuerut
nec discesserut in gratia ab hac
vita |: De oībus operibus impie
tatis eor. |: quibus impie egerut /
videlicet cōtra legem dei et cultū /
|: et de oībus durīs que locuti st
dni dei |. x. contra dei pcepta seu
monita. vel diverse contra deū.
falsa loquendo de eo. aut irreuerenter /
|: peccatores ipi / Primo de omni
verbo ocioso reddenda est ratio in
die iudicij / atq; de omi cogitatione mala
affectione; pruna et omissione cui pabili
qm mensa dei ustrat. nil mundissi
mi irremuneratū vel impunit ℣ Cum
hucusq; passū scribit beda / Attendi
q; liber enoch de quo verba hec
iudas sūpsit inē apocrypha ab ecclia
reputat. no q; dicta tanti patriar
che abiicienda sint. ſ q; liber ille
no ab enoch ſ ab alio sub noīe illo
scriptus est videt / Si em scriptus
esset ab enoch no commeret. Stulta
fidei fame. nec aūt qm multa mar
dibilia continet. ex quibus est illud
qđ gigantes no habuerint homes
ſ angelos pres / serpentib⁹ Stat
liber ille no vere ab enoch compo
situs / ꝓpt⁹ ista iude epta. q; de libro
apocrifo testimoī sūpsit. pūis scriptis
a plerisq; recipiebat / Nec ng aūcte
vetustate et vsu. meruit inē scrīs
Computari scriptuus / maxīe qm tale
testimoī de apocrifo iudas assūpsit.
qđ no apocriphū ſ verū luce pspi
cuū. Ait beda / Verūtamē si bene
pensem⁹ no videt stulte iste apūs
spū sco repletus. libros enoch apocrifos
ſ verissima verba enoch patriarche
allegave. que verba assūpsit. non
q; in libro contīnent apocrifo. ſed
qm deo revelante. scīuit ea esse ab
enoch prolata / sicut et moyses aliq
verba alicubi veritat. que deo revelante
noverat ab abrahā esse prolata /
|: Hij. .6. pdicti hetici sed ortores
carnales et ficti |: sūt murmura
tores / contra diuina iudicia et ꝑ

Epistola
canonica

Verbosi p̄dicatores /: querulosi / id̄z · ip̄acientes . ideo qui no ꝓsperi eis succ̄ssit sed timebant . adulis murmurabat et conquerebant . ac suas indigencias exponebant hijs quos decipiebant . ut ab eis munera extorquerent /: secundi desideria sua ambulantes / ꝑprias affectiones secundo carnalit̄ q̄ viuendo . de quibus loq̄t paulus . Multi ambulāt quos sepe dicebam vobis . nūc aut̄ et flens dico inimicos crucis xp̄i . quor̄ deus venter est ad /: Et os illor̄ loq̄t superbia . Admirantes laudant seipsos . cū sint magistri non aut̄ sui . Quibus vsa dic̄ 4to ayt scriptura / Ve qui sapientes estis in oculis vr̄is / : Mirantes / & magnifice extollentes seu cōmendantes /: personas / potissime diuites et̄ potentes /: questus causa / & desiderio et intencione ꝑprij lucri seu cōmodi . quia ob hoc diuitibus blandiebant . vt plura ab eis acq̄rerent . de quibus ysaie 3o scriptū est / Populus meus qui te beatū dicit . ipse te decipiunt . et viam gressus tuor̄ dissipant / Tales erant et pseudo in veteri testamento / Cont̄ quos in thesbita . michea . alios q̄ ꝓphetas multa scribit̄ / Contra quos ezechiel vaticinatus . Ve qui consuunt puluillos sub omni cubito . ad Quor̄ ip̄ietate nūc vsq̄ multi noui carnales nūsti nūsti sacerdotes . plati predicatores ac alij imitant̄ . no dei honorem nec aīar̄ salutē . sz̄ ꝑpria commoda . vi-ciosissime exquirentes . in quib⁹ regnat affectio comodi non honesti . amoris sui non dei / De quibus paulus . Qui ait . que sua sunt quer̄unt . no que ihū xp̄i / Denicz tanto quis amplius murmurat atq̄ conquerat̄ . de pauperibus virtuose vite laboribus . tanto minus se extinxit desideria carnis / Qui vero spiritualibus desideriis sūt attenti . quanto diligentius sola supna desiderant . tanto lubencius transitoria cuncta aduersa . paupertatēq̄ tolerant / De pharisæis vero questus causa psonas vnitatibus loquit paulus . ꝓna ad corinthios vi^to / Homines mente corrupti . qui veritate priuati sūt . existimates questū esse pietate / Et sicut ibidē subungit . questus magnus . & spiritual . et verus est pietas cū sufficiencia / : Vos aute carissimi memores estote verbor̄ que p̄dicta sūt ab apl̄is dn̄i nr̄i ihu xp̄i / Ecce qui hodie loquit̄ frūs iste apostus . quasi vnus apl̄or̄ no extitisset / : Qui dicebant vob qm in nouissimis diebus / ꝑfectum ꝑe antixp̄i /: venient illusores / & deceptores simplicium ꝑ fictam religiositatem ac alios modos . illudentes . de quibus ꝑdictor̄ 3o fertur . Illusores deus deludet / : Secundū desideria sua ambulantes . ꝑpietatu / & iuxta ꝓpria vota viuentes . que sūt affectiones ꝑprie tatis a vero dei cultu impedientes / De quo iuxta antiqua tñs latos̄ iob . 28o . asseritur / Ecce cultus dei ipa est pietas / Tales vero ab

micao p̄mittue ecclie cepevit ve
nire. ideo subdit ℣: Hi sunt qui
segregant semetipos / ab ecclīasti
ca vnitate, et deuotoꝝ fidelium
corone / Quo contra ad hebꝛos
dicit scribit / Considerem⁹ q̄ nice
ni p̄cepta de caritatis et bonoꝝ
operū. non deserentes collectionē
nrām. sicut est consuetudo q̄bus
dam ℣: Animales / r sensuales car
nalitatem sectantes ℣: Spiritū no
habentes. r caritate et gram spē
sancti, per qua fideles vniuntur
in mistico corpore ecclie. et in xpo /
eius capite. Sequit⁹ non sūt
que dei sūt / Tales sūt homines
mansūri q̄timates. indoctes. i
quibus vicia regnat singulari
tatis. qui vtiq̄ se reputant
alios spiritalioꝝ et nouitates
inuenit Quo contra ad philipēs
2m affectuosissime vas electionis
hortatur / Di quę consolatio i
xpo. si quod solacia caritatis ipleat
gaudiū meū / vt idem sapiatis.
vnanimes. idipm sentientes /
℣: Vos autem carissimi superedificates
vosmetipos sanctissime fidei vre / r
vosipos in fide catholica q̄ vltra
existimā stabilite. et fidei fundamēto
iugit⁹ inhęrete / Dicit aute fides
xp̄iana sanctissima. in qua sit signata ad
radius nouitate veritatis. desuper
sanctissimo deo vno ac trino. verbo
rationeq̄ verbi. mente illustrate /
℣: In spū sto orantes / r deve
salubria. in attentione seruida
prece assidua. postulantes a dño sanctū
diuertionem et inflammationē spē sū
mā illud p̄ne ad corinthios ℣: Orabo
spū orabo et mente / Idem iohēs
4to. ayt saluator / Veri adoratores
adorabūt patrem in spū et vitate /
Spūs est deus. et eos qui adorant
eū in spū et veritate oportet adorare /
Quo constat. q̄ qui absq̄ attentione
et diligentia orat. no pcul dubio
tū oratio sit ascensus mentis i deū
vt asserit damascenus ℣: Vosmetipos
in dilectione dei seruate / r diuina
precepta ipleta. opera caritatis con
tinuate. corde viri per ardentes
affectus ad deū frequentē erigite /
Nempe per hęc caritas dei cōseruat.
nutritur pficit. Di aute quis negli
gens sit. et loco ac tpe oportuno actu
caritatis non faciat. caritate amittit /
Multo plus mereri ea priuari. si
aliquid caritati contrarii operetur /
Hinc ad colocenses 3o. dicit / Super
omnia caritatem habete ℣: Expectantes
misericordia dñi nri / r gratiosū xpi
auxiliū. eius piissimā cōsolationē
indesinentem. et finem salubrem.
misericordie p̄stolantes ac inuo
cantes ℣: In vitam eternā / r vt per
hoc tpus obtineatis salutare ℣: Et
hos quidem arguite iudicatos / r
hereticos obstinatos. qui ob sua mā
delicta iam iudicati sunt. sicut
illud iohīs 3o. Qui non credit iam
iudicatus est // Hos inq̄ arguite /
r redarguite eorū ostendendo errores
ne decipiant alios / Vel eos pena
liter

intrepidꝰ ac mſorandꝰ. ſi aliq̃
aliqua de eoꝝ reductione ſpē
habeat. obſuando tñ qđ ait apl̃s
paulus. Hereticū hoīem poſt vnā
et ſecundā correptionē deuita. ſciens
quia ſubuerſus eſt. qui huiuſmodi
eſt et delinquit. ꝓprio iudicio condēp
natus /: Illos vero ſaluate / deſt
peccatores. no obſtinatos horteꝰ.
exemplariꝰ dñando. orando. ad hꝝ
ſalutē reducite /: De igne rapientes /
ꝛ de feruore libidinis aliorū ꝙ timoꝛ
feruore eos auertentes. atq; p hoc
ab infernali incendio quod meruerāt
eos carpentes / quia vt dicit Iacobꝰ
Vltimo / Qui conuerti fecerit peccatoꝛ
ab errore vie ſue ſaluabit animā eiꝰ
a morte /: Miſeꝛeminī /
ꝛ quibꝰ cōuertere no poteſtis. eis
condolete. et orate pro illis /: In ti
moꝛe / ꝛ cū dei timoꝛe hec qđ agite.
no p̄ſumentes de viribus. neq;
ſimiter gloꝛiantes. ſ de ꝓprio pculo
formidoſi ac prouidi. Iuxta illud
p̄ma ad corinth̄ decimo / Qui ſe ex
iſtimat ſtare. videat ne cadat /
Atq; ad ꝓpoſitū vt̄. Si peccauerit
fuerit homo in aliquo delicto. vos
qui ſpūales eſtis huiuſ inſtruite in
ſpū lenitatis. conſiderans teipſum
ne et tu tempteris /: Odientes eā
que carnalis eſt maculatā tunicā /
Per maculatā tunicā et carnalem
intelligi poteſt conuerſatio peccati. qua peccatoꝛ ſe operit / De qua ſponſa
dicit in canticis / Exui tunicā meā
quomō induar illam. / Hec tunica
abſolute eſt odienda cuiuſ malum
culpe. de quo loquit. Odientes malū /
Poteſt quoq; p tunicā iſtā intelligi
coꝛpus iſtud mortale. vanis cuiuſ
fēditio. in exhibitiōe fuit anima inquit
peccō. qđ eſt quodda animē idumentū /
Eſtq; odiendū. primo ſcīm ad hoc qđ
eſt maculatū. vt malū culpe odio
habeat et extinguat in eo. ſēm
illud ad rōnes vt̄. Non regnet
peccm in vro mortali coꝛpe / Sed
vt coꝛpus ſalubriꝰ caſtiget ac
edomet qui odio habet. qđ tame
ex caritate ꝓcedit / ſicut quod
loquit̄ paulus. Caſtigo coꝛpus
meū. et in ſeruitutem redigo. ſcīm
mortificate membra vra que ſūt
ſup̄ terram / Dic quippe et manū
meam debemus odire / xp̄o cōſentiēs
12.ᵒ teſtimō / Qui odit aiam ſuā
in hoc mūdo. in vitā eternā cuſtodit
eam / Non eſt aute coꝛpus odiendū
ſimpliciter. ſ ſpiritalit̄ diligendū.
quia futuꝝ gloꝛificandū ſit
participes / Vnde ad epheſ ꝛto
inducitur. Nemo vnq̄m carnem
ſuam odio habuit /: Et aute
qui potens eſt vos conſeruare
ſine peccō / Deus aute omnis pl̄
nos a vitiis p̄ſuaue / nec ſine eiꝰ
ope et gr̄a poſſimus ea euadere /
/: Et conſtituere ante cōſpectū
gloꝛie ſue / deſt coram gloꝛioſa
et adoꝛnēd̄ pudica ſua. ſeu cōd
ſerpō /: Immaculatos in exultatiōe
in aduentu dñi nr̄i ihu xp̄i /
ꝛ in die iudicij. Cui ſit honoꝛ et

puri. et iocunditate repleti stabitis
mī stos a dextris iudicis sui /
: soli deo saluatori nro / Hoc potest
exponi de patre et filio. qui qualit
solus deus dicit. pretacta est
qui est saluator. per principale
auctoritate et efficientia. q̄ quia
in preti et gloria in futuro euc
cando largitur / Potest quoq; ex
poni et melius vt videt de tota
supbenedicta trinitate. que est vnus
solus verusq; deus et principalis
saluator. Huic igit soli deo /
: per ihesu xristū dñm nostrū /
Qui licz sit vna in trinitate psona /
tamē sedm naturā assumptā per
xpm. quasi per mediatorem
misteralemq; causam. honor et
gloria deo attribuit. Magnū
per xpm hominem. deus trinitas
et ipemet. sedm qđ deus. tot bo
na nobis exhibuit seu cōtulit /
et tot bona per eudem xpm pacta
sunt. Sequitur subiungitur : Gloria /
& clara cū laude letitia sublimitq;
fama /: magnificentia /& magna
seu clara efficientia / de quo deu
terono / xxxiº. legitur / Magnificā
eius disruperunt nubes /: Imperiū
& dnatio oim seculi /: et potestas /
Idest auctoritas ac omnipotentia /
Omnia magna hec p xpm deo attri
buantur. seu competere nostrum.
qui per xpm nos illustrauit et
donauit. et per eū magnifice egit
nobiscū / Per xpm ergo deo
competere nostrum. quātū est ex
parte virtutis dei /: Ante omnia
secula et nunc et omnia secula seculo /
Amen / Idest eternaliter. principaliter
et infinibiliter / no q̄ ante oia secla
deus creaturis actualiter ipsarū
aut nostrarum aliquis. Vel magni
ficentia in ipis exercuit. sz ineratq;
sibi virtus atq; auctoritas sua
ad oia ista / Vnde et dicit ethius
creator / no q̄ ab eterno creauit.
Inamissibilis vero in se. et prouisus
omnipotens ipse est in semetipso /
Qui est super omnia deus sub
limis et benedictus / Amen

Explicit / Jude apli

Orate pro scriptore huius Johānis
de stent / mūcho. pbitore / .A.D.80.

